

(NUNCA MAS)

דו"ח הוועדה הלאומית של ארגנטינה לחקירת העלמם
של בני אדם

הוצאת ספרים של אוניברסיטת בואנוס איירס

EDITORIAL UNIVERSITARIA DE BUENOS AIRES
ARGENTINA

הקהילה היהודית – ארגנטינה

AMIA – COMUNIDAD JUDÍA ARGENTINA

המהדורה המקורית בספרדית הודפסה בנובמבר 1984
על ידי הוצאת הספרים של אוניברסיטת בואנוס איירס,
ארגנטינה

© 1998

EDITORIAL UNIVERSITARIA DE BUENOS AIRES
EUDEBA
ARGENTINA

תרגום לעברית ועריכה: ד"ר אנריקה צבי זדוף
עוזרת לתרגום: חנה חיפץ

הודפס בבואנוס איירס, ארגנטינה

La edición original en castellano fue impresa en noviembre de 1984

EDITORIAL UNIVERSITARIA DE BUENOS AIRES
EUDEBA
ARGENTINA
© 1998

Traducción al hebreo: Dr. Enrique J. Zadoff

Asistente de traducción: Jana Jeifetz

Impreso en Buenos Aires, Argentina.

פרולוג

בשנות השבעים נקרעה ארגנטינה מטרור שהפעילו הימין הקיצוני והשמאל הקיצוני כאחד. תופעה זו לא ייחדה רק את ארגנטינה. איטליה, למשל, סבלה במשך שנים רבות מהתקפות חסרות רחמים של קבוצות פשיסטיות, הבריגדות האדומות וקבוצות דומות אחרות. עם זאת, איטליה לא זנחה מעולם את עקרונות החוק במלחמתה נגד הטרוריסטים. עלה בידה לפתור את הבעיות במסגרת המשפטית הרגילה, ולנאשמים עמדו כל הזכויות למשפט הוגן. כאשר נחטף אלדו מורו, הציג אחד מאנשי הביטחון לגנרל דלה קייזה לנקוט עינויים נגד חשוד שנראה כי שמר לעצמו מידע רב. הגנרל השיב לו תשובה בלתי נשכחת: "איטליה תשרוד על אף אובדנו של אלדו מורו, אך היא לא תשרוד אם תאפשר עינויים".

דברים כאלה אי אפשר לומר על ארגנטינה. כוחות הצבא השיבו על פשעי הטרור בטרור גרוע בהרבה, ולאחר ה- 24 במרס 1976 הם ביססו את שלטונם על עוצמה ועל חסינות מעונש, כמקובל במדינה אבסולוטית, וניצלו את כוחם לרעה כדי לחטוף, לענות ולהרוג אלפי בני אדם.

הוועדה שלנו מונתה שלא על מנת לשבת בדין - זה תפקידם של שופטים שהתמנו על פי החוקה - אלא כדי לחקור את גורלם של אלה שנעלמו באותם ימים מבושרי רעה בתולדות ארצנו. מכל מקום, לאחר שאספנו אלפי הודעות וראיות, אשר מאמתות ומבססות את דבר קיומם של מאות מחנות ריכוז חשאי, ולאחר שאספנו יותר מחמישים אלף עמודי תיעוד, אנו משוכנעים שהדיקטטורה הצבאית ששלטה לאחרונה בארצנו, אכן המיטה את הטררגדיה הגדולה והאכזרית ביותר בתולדות ארגנטינה.

אף שהמילה האחרונה נתונה למערכת המשפט, אין אנו יכולים להחשות נוכח הדברים ששמענו, ראינו והקלטנו. הדברים הרחיקו הרבה מעבר למה שמוגדר פלילי, והביאונו עד לתחום האפל של פשעים נגד האנושות. שכן, באמצעות הטכניקה של העלמת אנשים ותוצאותיה, נרמסו ברגל גסה כל עקרונות המוסר שפותחו אלפי בשנים, בסבל ומכאוב, על ידי הגדולות שבדתות והנעלים שבפילוסופים.

קדושת זכויותיו של הפרט זכתה במשך הדורות לכיטויים רבים. בעת החדשה הובע הדבר בזכויות שקודשו על ידי המהפכה הצרפתית, בהכרזה האוניברסלית בדבר זכויות האדם ובאנציקליקות של הכס הקדוש מן המאה העשרים. כל אומה תרבותית, ובכלל זה אומתנו שלנו, הציבה לכך בחוקתה ערובות שלא ניתן להשעותן, אף לא בעתות חירום קשות ביותר: זכות החיים; זכותו של האדם לביטחון; הזכות למשפט הוגן; הזכות שלא להתנסות במעצר בלתי אנושי, בשלילת הצדק ובהוצאות להורג ללא משפט.

מכמות הראיות העצומה שנאספה תחת ידינו, נראה שזכויות אלה חוללו, בכל הרמות, על ידי מוסדות המדינה של ארגנטינה, במהלך מסע הדיכוי שביצעו כוחות הצבא זכויות אלה לא חוללו באקראי אלא בשיטתיות, על פי מתכונת קבועה, בחטיפות ועינויים שהם שבוצעו בכל רחבי הארץ. איך אפשר שלא לראות בכך

מערכת טרור שמקורה בפיקוד העליון של הצבא? איך יכול היה כל זה להתבצע בידי כמה יחידים מושחתים, שפעלו כביכול מיוזמתם הפרטית, שעה שבארץ שרר משטר צבאי, עם כל הסמכויות והשליטה במידע הכרוכים בכך? איך יכול משהו לדבר על **חריגים בודדים**? המידע שבידינו מאשר כי טכנולוגיה שטנית זו שמשה בידי אנשים שבנוסף להיותם סדיסטים, הם גם מילאו פקודות. אם המסקנות שלנו נראות כאילו הן לוקות בחסר בעניין זה, ניתן למצוא הוכחות נוספות בנאום הפרידה שנשא ב- 24 בינואר 1980 הגנרל סנטיאגו עומר ריברוס, ראש המשלחת הארגנטינית, בפני החונטה הבין אמריקנית להגנה: "יצאנו למלחמה זו, כשבידינו הדוקטרינה שלנו ופקודות כתובות מטעם הפיקוד העליון" חברי החונטות הצבאיות הארגנטיניות, שהגיבו על הזעקה העולמית שקמה בעקבות הזוועה, בהבעת צער על 'חריגי' דיוכי שהם בלתי נמנעים במלחמה מלוכלכת, ניסו בצביעותם לגלגל את האשם לטרור מחושב זה על מעשים פרטיים שנעשו כביכול בידי קצינים זוטרים יותר.

מעשי החטיפה היו למעשה מבצעים שאורגנו בדייקנות, לעתים במקומות העבודה של הקורבנות, לעתים לאור היום ובראש חוצות. הם כללו פריסה גלויה של אנשי צבא, שזכו לקבל יד חופשית מתחנות המשטרה המקומיות. שעה שהקורבן היה ניצוד בביתו באישון לילה, היו יחידות של הצבא מקיפות את השכונה וחודרות פנימה, כשהן מפילות אימה על הורים וילדים, שלעיתים קרובות היו נאלצים לצפות במתרחש בפה חסום. הם היו לוכדים את המבוקשים, מכים בהם ללא רחם, מכסים את ראשיהם וגוררים אותם למכונית או למשאית, בעוד שאר היחידה בוזזת את הבית ולוקחת מכל הבא ליד. אז היו הקורבנות נלקחים לחדר שעל דלתותיו ניתן היה לחרות את המילים שדאנטה קרא על שערי השאול: "אתם הנכנסים, הרפו מן התקווה".

כך, בשם הביטחון הלאומי, נפלו אלפי בני אנוש, בדרך כלל צעירים ואף מתבגרים, לתוך הקטגוריה המפחידה המכונה **נעלמים (desaparecidos)**, מילה השגורה כבר בעיתונות העולם (איזו פריבילגיה עצובה לארגנטינה) כשהיא כתובה בספרדית.

לכודים בכוח, בעל כורחם, לא היו הקורבנות קיימים עוד כאזרחים. מי בדיוק היה אחראי לחטיפתם? מדוע נחטפו? היכן היו? לשאלות אלה לא נמצאו תשובות מדויקות: לשלטונות לא היה רישום לגביהם; הם לא הוחזקו בבתי הכלא; מערכת הצדק לא הייתה מודעת לקיומם. השתיקה הייתה המענה היחיד לצווי ההביאס קורפוס שניתנו, השתיקה מברשת הרע שאפפה את קיומם. אף חוטף אחד לא נעצר מעולם, אף מחנה ריכוז חשאי אחד לא אותר אי פעם, מעולם לא נמסר בחדשות על כך שהאחראים לפשעים אלה באו על עונשם. כך חלפו ימים, שבועות, חודשים ושנים של חוסר ודאות וייסורים, על אבות, אמהות וילדים, כשכולם נתונים בין חסדי השמועה לתקווה נואשת. את זמנם בילו בניסיונות אין ספור להציל מידע מאנשי השלטון: קציני צבא שהומלצו בפניהם, בישופים, כמרים צבאיים או מפקחי משטרה, אך הם לא זכו לעזרה.

בחברה הארגנטינית פשטה תחושה של חוסר ביטחון, מלווה בפחד, שכל אחד, יהא חף מפשע כאשר יהיה, עלול ליפול קורבן לציד מכשפות שאין לו סוף. היו מי שהגיבו בדאגה. אחרים נטו, במודע או שלא במודע, להצדיק את הזוועה. "בטח יש לזה סיבה", היו לוחשים, כאילו מנסים להפיס את דעתם של אלים מסתוריים ומטילי

יראה, כשהם מתייחסים לבני והורי הנעדר כאל נגועים במגיפה. עם זאת, מעולם לא נישאו תחושות אלה בלב שלם, בהיודע על רבים כל כך שנשאבו, על לא עוול בכפם, אל אותו בור תחתיות. ככל ציד מכשפות, לבש המאבק ה"אנטי חתרני" פנים של מסע-דיכוי גורף ואחוז תזזית, והשימוש במילה "חתרני" שהלך והתרחב, הפך סתום ובלתי צפוי. בעולם ההזיה הסמנטית, שבו התרוצצו בשפע תוויות כמו *מרקסיסטים-לניניזם, חסרי מולדת, מטריאליסטים ואתאיסטים, אויבים לערכי המערב והנצרות* - היו כולם נתונים בסכנה: החל מאלה שדיברו על מהפכה חברתית וכלה בצעירים בעלי מודעות חברתית שהלכו למשכנות העוני כדי לעזור לתושביהן.

כל הסקטורים נפלו ברשת: מנהיגי פועלים שלחמו בעד העלאת שכר; צעירים באגודות סטודנטים; עיתונאים שלא תמכו במשטר; פסיכולוגים וסוציולוגים - רק משום שעסקו במקצועות 'חשודים'; פציפיסטים צעירים, נזירים ונזירות שהביאו את תורת ישו למשכנות העוני; חברים של אלה, וחברים של חבריהם, וכאלה ששמותיהם נמסרו בזדון ממניעים אישיים, או שנפלטו מפיהם של החטופים בלחץ העינויים. הרוב הגדול היה חף מפשע, לא רק מפשע הטרור, אלא גם מהשתייכות ליחידות הלוחמות של ארגוני הגרילה: אלה האחרונים, שבחרו להילחם בשדה הקרב על דעותיהם, הוכרעו בריות או שאיבדו עצמם לדעת בטרם ייפלו בשבי. ספורים מהם היו בחיים כשנפלו בידי כוחות הדיכוי.

מרגע חטיפתם, איבדו הקורבנות את כל זכויותיהם. נשלל מהם הקשר עם העולם, הם הוחזקו במקומות שכוחי אל, עונו בצורה ברברית, לא ידעו מה צופן להם הגורל, אם יושלכו לנהר או לים, קשורים למשקולת בטון, או שיישרפו ויהיו לאפר. עם זאת, הם לא היו סתם חפצים, היו להם עדיין כל התכונות האנושיות: הם חשו כאב, יכלו לזכור אם, ילד, בן זוג, ולחוש חרפה אינסופית על שנאנסו בפומבי. הם היו בני אדם שלא רק הרגישו ייסורים ואימה שאין לה שיעור, אלא גם, ואולי דווקא משום כך, הם נאחזו בבל של תקווה בפינה נסתרת של נפשם.

גילינו קרוב ל-9000 חסרי מזל שכאלה, שהעולם עמד מנגד ונטשם. יש לנו יסוד להאמין שמספרם האמיתי גדול בהרבה. משפחות רבות חששו לדווח על היעלמות יקיריהם, מחשש נקמה. ומשפחות אחרות עדיין מהססות, מחשש לתחייתם של כוחות האופל.

בעצב ובצער מילאנו את המשימה שנמסרה לנו על ידי הנשיא הנבחר של הרפובליקה. הייתה זו משימה כבדה עד מאוד, כי הוטל עלינו להרכיב מחדש את חלקי התמונה החשוכה, שנים לאחר קרות הדברים ולאחר שכל העקבות נמחקו במתכוון, הראיות הועלו באש ובניינים נמחו מעל פני האדמה. עבודתנו התבססה אפוא על הודעות שנמסרו מפי קרובי משפחה או מפי ניצולים ששרדו מן התופת, או אפילו על הודעות שנמסרו לנו מפי כאלה שהשתפו בעצמם במעשה הדיכוי, ומסיבה אפלה זו או אחרת, מצאו את דרכם אלינו וסיפרו את הידוע להם.

במהלך חקירותינו הופנו לעברנו עלבונות ואיומים מפיהם של אותם אנשים שביצעו את הפשעים. רחוקים מלהביע חרטה כלשהי, הם ממשיכים וחוזרים על אותם צידוקים, על שהיו מעורבים *במלחמה מלוכלכת* ועסקו בהצלת המולדת וערכיה המערביים - נוצריים. לאמיתו של דבר הם האחראים לכך שערכים אלה נגררו אל חשכת המרתפים של הדיכוי. הם מאשימים אותנו בעיכוב הפיוס הלאומי, בליבוי

השנאה והסלידה, בכך שאנו מפריעים להשכיח את העבר. אך אין זה כך. לא פעלנו מתוך רגשי נקם או תגמול. כל שאנו מבקשים הוא אמת וצדק כפי שתבעו דתות שונות, בהבנה שפיוס של אמת לא יקום עד שהאשם יכה על חטאו ועד שיצמח לעינינו צדק של אמת. שאם לא כן, אין כל ערך לשליחות הנעלה שממלאה הרשות השופטת בכל חברה בת תרבות. אמת וצדק, יש לזכור, הם שיאפשרו לאנשי הצבא שלא פשעו, לחיות בכבוד; שאם לא כן יסתכנו הם בכך שתדבק בהם אשמה גורפת ובלתי מוצדקת. אמת וצדק יאפשרו לכוחות הצבא לשוב ולראות עצמם, כגוף אחד, ממשיכי דרכם של הצבאות שלחמו בכבוד רב כל כך, אף שחסרו להם אמצעים, כדי להביא חופש למחצית היבשת.

לבסוף, הואשמנו בכך שנשאנו פנים, בהוקיענו צד אחד בלבד של מאורעות הדמים שזעזעו את אומתנו בשנים האחרונות, כשהתעלמנו מן הטרור שקדם למרס 76; הואשמנו אפילו, בצורה מעוותת, בכך שהצדקנו אותו כביכול. אך נהפוך הוא, ועדה זו דחתה מאז ומתמיד את הטרור ההוא, ואנו שמחים על שניתן לנו לדחותו שוב, בהזדמנות זו. לא היה זה מתפקידנו לפשפש בפשעיהם של אותם טוריסטים, אלא רק לחקור את גורל הנעלמים, תהא זהותם אשר תהיה, בלי לבדוק מאיזה צד של המתרס עסקו באלימות. איש מקרובי משפחתם של קורבנות הטרור ההוא לא פנה אלינו, מה גם שאותם קורבנות טרור נהרגו, יותר מש"נעלמו". וגם זאת לדעת: לארגונינים היו הזדמנויות רבות לצפות בשפע של תכניות טלוויזיה, לקרוא אין ספור כתבות ומאמרים ואף ספר שלם שיצא לאור בידי המשטר הצבאי, בכולם גונו פעולות הטרור ההן, לאחר שתוארו לפרטי פרטים.

אסונות גדולים מניבים לקח. הטרגדיה שהחלה עם עליית הדיקטטורה הצבאית במרס 1976, האיומה בתולדות אומתנו, תעזור לנו ללא ספק להבין שרק דמוקרטיה יכולה להציל עם מזוועה בסדר גודל שכזה, ורק היא יכולה לשמור על זכויותיו המקודשות של האדם. רק בדמוקרטיה נדע לבטח כי מאורעות מעין אלה, שבגינם יצאה לדאבוננו דיבתנו רעה בעולם התרבותי, **לעולם לא עוד** יפקדו את אומתנו.

ארנסטו סבאטו

1984

הערת המחבר

המקרים המתוארים בדוח זה לוקטו מתוך המסמכים והראיות שקיבלנו. מקרים אלה נבחרו אך ורק כדי לבסס ולהמחיש את קביעותינו המרכזיות. קביעות אלה נתקבלו על סמך כל החומר שנאסף תחת ידינו - העדויות שהובאו מכלי ראשון, מפי עדי ראייה שנכחו באירועים שיתוארו להלן. אין אנו מוציאים מכלל אפשרות שבתוך כך נפלו שגיאות מקריות, או שקיימים מקרים רבים אחרים, שיכלו להמחיש את קביעותינו בדרך טובה יותר.

באשר לאנשים ששמותיהם הובאו כאן, בהתאם לתפקידים שמילאו, או שנכללו בתעתיק ההודעות המערב אותם באירועים שיש להם אולי נפקויות משפטיות - אין הוועדה הלאומית מבקשת, בכל דרך, לרמוז לאחריותם לגבי מקרה כלשהו. לוועדה אין כל סמכות ממין זה, שכן הסמכות בעניינים אלה מסורה בידי הרשות השיפוטית, בהתאם לחוקת ארגנטינה.

דבר המוציא לאור

המהדורה העברית של דו"ח הוועדה הלאומית הארגנטינית לחקירת העלם של בני אדם, תרגומו והצגתו בפני הקורא הישראלי, היא לקהילה היהודית של בואנוס איירס, ארגנטינה (אמ"א) ולכל היישוב היהודי בארגנטינה, הזדמנות נוספת להגשמת עקרונות ולמימוש בפועל של מטרות יסוד.

אחד עקרונות הבסיסיים בהשקפת עולמו של העם היהודי, הוא המימוש הפעיל של הזיכרון. **העדות** היא ציווי מוסרי יהודי אשר העשיר את עולמם של דורות רבים בדרך של העברת המורשת הלאומית בת אלפי השנים מדור לדור, ובתוך כך גם מורשת הסבל שהייתה נחלתו של עמנו.

על כן הבינה אמ"א שמן הראוי שתיטול גם היא על עצמה אחריות ותתחבר למשימת הפצתו של דו"ח זה, עדות לאחת התקופות השחורות ביותר בתולדות ארגנטינה, עדות הנתפסת בעיני העולם כולו כשם נרדף לאלימות מטעם המדינה, אלימות שקצרה את חייהם של אלפי אנשים ונשים, אחוז גבוה מהם יהודים.

"על פי היהדות כל אדם נברא בצלם אלוהים, ועל כן אין לשפוט אותו אלא על פי מעשיו בלבד"; עקרון זה, כפי שניסח אותו שמואל דוד לוצטו ב-1880, הוא ששימש נר לרגלינו כשהחלטנו ליזום את התרגום לעברית של NUNCA MAS: לחזק את התביעה לצדק מאת החברה הארגנטינית על פי הערכים הנעלים של התרבות היהודית, התובעים רדיפה מתמדת אחר האמת, השלום והחופש.

אכן, כשאנו מנסים להסביר את פרסומו של ספר זה בעברית, משמשים הנימוקים האינטלקטואליים בצד הנימוקים התרבותיים והרגשיים.

מאז ומתמיד עם ישראל נקרא עם הספר והעברית שימשה אפיק הביטוי המרכזי של תרבותו. המסד האתי שעליו מושתת המוסר המערבי - עשרת הדברות - נכתב עברית וכך גם כתבי הקודש כולם. על כן, הוצאתה לאור של המהדורה העברית של דו"ח זה, פירושה למעשה לפרסמו בשפה שהמשיכה להתקיים חרף תלאות הזמן, שפה אקטואלית וחיונית הקושרת את כולנו עם העקרונות המקודשים של האנושות.

הוצאתו לאור של **לעולם לא עוד** מהווה גם אזכור של העמדה הביקורתית שנקטה מדינת ישראל באותן שנים ושל הגינוי שהשמיעה נגד הפרתן של זכויות האדם.

אי אפשר שלא להזכיר שישראל קיבלה פליטים מארגנטינה, הגנה עליהם ואף הקימה ועדה של חברי כנסת שביקרה בארצנו ונפגשה עם קרובי משפחתם של הנעלמים ועם אישים שהתגייסו למאבק נגד הטרור מטעם המדינה.

בין חברי הוועדה הלאומית של ארגנטינה לחקירת העלם של בני אדם (CONADEP), שחיברה דו"ח זה, היו אישים בולטים ביישוב היהודי הארגנטיני,

דבר המבליט את רמת מעורבותו בהגנת החיים ובשמירת הערכים הבסיסיים של האנושות.

ספר זה מעיד על הצלחות העמוקות שנותרו בארצנו בעקבות הזעזוע הפוליטי שפקד בשנות השבעים את אמריקה הלטינית, שאופיינה במשטרים צבאיים, בתנועות גרילה ובעיקר בטרור מטעם המדינה.

השבת הדמוקרטית על כנה ב-1983, ובמיוחד החלטתו של הנשיא דאז, ראול אלפונסין, להעמיד לדין את האחראים לחטיפות, להעלמות, לגניבת ילדים ולשאר המעשים הנוראים והחריגים שנעשו על ידי כוחות הצבא והמשטרה, הם שהביאו להקמתה של ה-CONADEP ולהפקדתה על גביית העדות מפי הניצולים ובני משפחות הנפגעים.

הקורא הישראלי, המרוחק מהמהלכים הפוליטיים שפקדו את אמריקה הלטינית, יתקשה אולי לקלוט תופעות אלה, שעשויות להישמע כחלק מעדויות של קורבנות הנאצים. על כן סבורים אנו כי הספר **לעולם לא עוד**, שהופעתו התאפשרה הודות לשיתוף הפעולה בין הוצאת הספרים EUDEBA לבין אוניברסיטת בואנוס איירס, יתרום ליתר הבנה וקירוב בין ארגנטינה וישראל.

בנימין די'ישראלי נהג לומר כי "הצדק הוא האמת בפעולה". עבור אמי"א, הדפסתו של דו"ח זה בעברית משמעו ליטול חלק בשאיפה האוניברסלית לצדק המונחת בין עמודיו. על כן מקדישה אמי"א את המהדורה העברית של NUNCA MAS לכל בני המין האנושי הנאבקים למען כבוד האדם בכל קצווי תבל.

AMIA – הקהילה היהודית, ארגנטינה

NOTA DE AMIA A LA EDICIÓN EN HEBREO

El proyecto de traducción al hebreo del Informe de la Comisión Nacional sobre la Desaparición de Personas, su edición y presentación a los lectores israelíes, significó para AMIA y la Comunidad Judía de Buenos Aires - Argentina - una nueva posibilidad de transformar sus principios en acción y sus objetivos fundacionales en hechos concretos.

El ejercicio activo de la memoria constituye para el Pueblo Judío un principio básico de su filosofía. A lo largo de su historia, DAR TESTIMONIO ha sido un imperativo ético que ha permitido enriquecer a las sucesivas generaciones mediante el conocimiento de su herencia milenaria, de su pasado -especialmente de sus episodios más dolorosos.

Por ello, AMIA ha asumido como responsabilidad propia el asociarse en la transmisión de este Informe, testimonio de uno de los períodos más negros de la historia argentina. Una etapa que configura un paradigma internacional de la violencia de Estado, durante la cual fueron segadas las vidas de miles de hombres y mujeres entre los que se contaba un alto porcentaje de población judía.

“El judaísmo considera a cada ser humano como creado a imagen de D’s, y por ello insiste en que todo hombre no deberá ser juzgado sino por sus acciones”. Este principio, enunciado por Samuel David Luzzato en 1880, logra interpretar el espíritu con el cual AMIA se embarca en el proyecto de traducción al hebreo del Nunca Más: reafirmar el reclamo de justicia de la sociedad argentina, en consonancia con los más altos valores de la cultura judía como son la búsqueda eterna de la verdad, la paz y la libertad.

Al formularnos la pregunta de por qué el Nunca Más en hebreo, los argumentos intelectuales se entremezclan con razones culturales y afectivas.

Desde siempre en su historia, el Pueblo Judío fue llamado el Pueblo del Libro, teniendo al hebreo como canal de expresión de su cultura. El código de ética sobre el que se basa la conciencia moral de

occidente -los Diez Mandamientos-, fueron escritos en hebreo al igual que las Sagradas Escrituras. Por ello, generar la versión en hebreo del Informe de la CONADEP es, de alguna manera, editarlo en una lengua que ha sobrevivido a los avatares del tiempo, un idioma actual y vital que conecta con los más sagrados principios de la humanidad.

El Nunca Más en hebreo significa, además, una suerte de reconocimiento a la actitud de crítica y condena a la situación de los derechos humanos, asumida en aquellos años por el Estado de Israel.

No es posible dejar de mencionar que Israel no sólo recibió y protegió a exiliados y perseguidos, sino que constituyó una Comisión de Legisladores que visitó nuestro país entrevistándose con familiares de desaparecidos y personalidades enroladas en la lucha contra el terrorismo de Estado.

La Comisión Nacional sobre la Desaparición de Personas (CONADEP), autora del presente Informe, estuvo integrada, entre otros, por importantes personalidades de la comunidad judía. Este hecho marca, de alguna manera, el nivel de protagonismo de la comunidad judía argentina en la defensa de la vida y los valores básicos de la humanidad.

A través de estas páginas, se deja testimonio de las profundas cicatrices que provocó en nuestro país el proceso de convulsión política que caracterizó a los años '70 en una América Latina signada por gobiernos militares, movimientos guerrilleros y, fundamentalmente, el terrorismo de Estado.

El retorno a la democracia en 1983, y en especial la decisión del entonces Presidente Raúl Alfonsín de juzgar a los responsables de los secuestros, desapariciones, sustracciones de niños y demás hechos aberrantes perpetrados por las fuerzas armadas y policiales, dio nacimiento a la CONADEP, con el mandato de recoger los testimonios de sobrevivientes y familiares.

Para el lector israelí, tal vez alejado de los procesos políticos que vivió Latinoamérica, puede resultar compleja la comprensión de estos fenómenos, que podrían parecer surgidos de algún material de investigación sobre testimonios de víctimas del nazismo. Por ello

entendemos que Nunca Más será una contribución al mayor entendimiento y acercamiento entre Argentina e Israel, cuya concreción no hubiera sido posible de no contar con la colaboración de editorial Eudeba y la Universidad de Buenos Aires.

Benjamin Disraeli decía que “Justicia es la verdad en la acción”. Editar al hebreo (poner en acción) este Informe es para AMIA hacerse eco del anhelo universal de justicia que subyace en sus páginas. AMIA dedica, entonces, la edición hebrea de Nunca Más a todos los seres humanos que alrededor del mundo luchan por la dignidad del hombre.

AMIA – Comunidad judía argentina

הקדמה למהדורה העברית

דו"ח הוועדה הלאומית הארגונית, אודות אנשים שנעלמו תחת המשטר הצבאי ששלט בארגנטינה ממרס 1976 ועד אוקטובר 1983, הוא מסמך מסמך שיער. הוא מתאר, על יסוד עדויות (בעיקר של קרובי הנחטפים), את מאבקו של המשטר הצבאי בהתארגנויות טרוריסטיות שפעלו באותן שנים בארגנטינה. הוועדה איתרה בוודאות 8,960 חטופים, אך העריכה את המספר המלא של החטופים כגדול בהרבה יותר, כ-20,000. שיטת המאבק כללה חטיפה אלימה של בני אדם מבתייהם והעלמתם באמצעות הורדת מסך של שתירה ורמייה אודות הקורה אותם. בפועל - כך גילתה הוועדה - הם הוחזקו ב-340 מחנות מעצר שנוהלו על ידי הצבא ושירותי הביטחון, שם היו נתונים לעינויים נוראים, שכללו גם עינוי של ילדים או קשישים לעיניהם של בני משפחתם לשם השגת מידע מהם. לאחר מכן הומתו בדרך כלל, במיתות שונות ומשונות.

הרצח היה במקרים רבים כמעט תוצר של עינויים ונועד בעיקר להעלים את העדים הישירים - הקורבנות של מעשי הזוועה. אין מדובר בהתעללות שיטתית וברצח של זרים או אחרים. מדובר במעשי זוועה שעשו ארגוניים בארגוניים. יתר על כן, הוועדה קבעה כי לרוב החטופים, שהיו קורבנות השיטה, לא היה קשר כלשהו, אף לא אידיאולוגי, לפעילות הטרור או לארגוני הטרור. ההנחה הרווחת גם אצלנו, לפיה שיקולי יעילות מבטיחים שהמאמץ של גורמי ביטחון להתמודד עם טרור אכן יוביל אותם אל מי שעוסקים באמת בטרור - אינה עומדת בהכרח במבחן המציאות. הרחבת המאבק לא רק כלפי מי שעוסקים בפועל בטרור, אלא גם במי שמפיצים אידיאולוגיה טרוריסטית - ההיזקקות למונח המעורפל "פעילות חתרנית" - ההיזקקות לעינויים, אשר מובילה בהכרח גם לכך שהמעונים מצביעים על חפים מפשע כ"שותפים" לעבירות שכלל לא ביצעו - ההלשנה על חפים ממניעי נקמות או מניעים זרים אחרים - הרצון של הרשויות להטיל אימה - כל אלה הם מתכון לכך שברשת המאבק בטרור נתפשים, באופן מאסיבי, גם מי שאין להם כל קשר לטרור.

מדובר בסיפור טרגי. יש משהו בטרור - כנראה בשל היותו מכוון כלפי חפים מפשע וכלפי כל אחד מאיתנו - שהוא כל כך מחריד, מעורר זעם, מערער את הביטחון ואת האיוון, תולש את הדעת מצרייה; שבשל כך הוא מזמין התמודדות חסרת מעצורים: טרור נגדי מטעמה של המדינה. לכן גם קל יחסית לגייס את האנשים המשרתים בכוחות הביטחון להפעלת אמצעים בלתי אנושיים נגד החשודים בטרור. לכן ניתן גם לסמוך על כך שהציבור הרחב יקבל בהסכמה, או לפחות ישלים בשתיקה עם ההיזקקות לאמצעים אלה. נקודת הכשל היא כפולה: בחוסר האפשרות להגביל את האמצעים הללו לאותם מצבים נדירים האמורים להצדיק אותם - דרכם היא להתפשט מעבר לאותם מצבים. מה שאמור לחול על מקרה של פצצה ממשית מתקתקת, העומדת להתפוצץ (עינויים בחקירה כדי שניתן יהיה לנטרל את הפצצה) או כדי למנוע את הנחתה של פצצה כזו לאלתר (מעצר מינהלי) - מופעל למעשה במקרים רבים שהדמיון ביניהם לבין נטרול של סכנה ממשית הוא מקרי בלבד. נדרשת מידה לא קטנה של נאיביות על-מנת להאמין שיצירת מרחב חוקי של אמצעים נתעבים או מפוקפקים מבחינה מוסרית תבטיח שמירה קפדנית על

גבולותיו של אותו מרחב. הנטייה הטבעית היא למצות את המרחב החוקי, אך לא להישאר תחומים בגבולותיו, אלא לצאת אל מעבר להם, שכן כשם שהמטרה מכשירה את האמצעים החוקיים, היא נתפשת כמכשירה גם היזקקות לאמצעים בלתי-חוקיים. התפישה היא שמול המלחמה המזוהמת, חסרת המעצורים, של הטוריסטים, רק מלחמה מקבילה מטעם המדינה עשויה להועיל. כך בדיוק נהגה הכת הצבאית ששלטה בארגנטינה: היא נטלה לעצמה כוחות משפטיים עצומים, כמעט בלתי מוגבלים, ובה-בעת הורתה על שימוש באמצעים בלתי חוקיים לחלוטין. שנית, כאמור, אין כל דרך להבטיח שמי שמופעלים כלפיו אותם אמצעים חריגים הוא אכן טוריסט. עולה מכאן כי יש סיכוי טוב לכך שהתרופה לטרור תהא מסוכנת יותר מן המחלה עצמה. למרות האמור, ספק רב אם ניתן מעשית למנוע היזקקות לאמצעים חריגים בהפעלת מאזן תועלתני כולל, מקיף ומרחיק ראות. אין מנוס, כנראה, מהיזקקות לאיסורים מוחלטים. שאם לא כן מנצח הטרור כבר בשלב המאבק נגדו, שכן הוא מדביק גם את המדינה בנגע הטרור. כאשר בוחנים את האמצעים רק לפי המטרה ואין בוחנים בנפרד את ראויות האמצעים, גם כשמדובר במטרה חיונית ונאצלת - חדלה המדינה עצמה להיות מדינת חוק במובן האמיתי של המילה והופכת להיות מדינת טרור. יתרונה המוסרי על הטוריסטים מתפוגג.

הסיפור הארגנטיני חושף גם היבט נוסף, המוכר גם לנו והמגביר את הפיתוי להיאבק בטרור באסטרטגיה של מלחמה בלתי-מוגבלת, במקום להיאבק בו באמצעים הולמים מדינת חוק ולהתחזק אחר שורשיו כדי לנסות להעלים אותו או לצמצמו על ידי טיפול שורש: ידיעתם המבוססת של מפעילי הטרור המדינתי כי בסופו של דבר לא ייתנו את הדין על מעשיהם.

כיצד מבטיחים כי הציווי - לעולם לא עוד, לא ישאר בגדר מליצה נבוכה? צודק ארנסטו סבאטו, שכיהן יו"ר הוועדה וכתב פרולוג לדו"ח, כי רק משטר דמוקרטי יכול להבטיח הגנה על זכויות היסוד של האדם. אכן, אין זה מקרי כי מעשי הזוועה נעשו תחת משטר צבאי. ואולם, הניסיון בארגנטינה עשוי ללמד מהם יסודותיו של המשטר הדמוקרטי אשר מהווים מחסום מפני מעשי זוועה, שפגיעה בהם סוללת את הדרך לפשעים נגד האנושות כדוגמת אלה שבוצעו בארגנטינה. ראשית לכול: מחויבות לזכויות היסוד של האדם כבסיס המשטר הדמוקרטי, בהן הזכות לחיים, הזכות לכבוד אנושי ולהליך משפטי הוגן כתנאי לפגיעה בחירותו של אדם. שנית: החשיבות המיוחדת של רשות שופטת עצמאית ובלתי-תלויה (שהמשטר הצבאי בארגנטינה חיסל). שלישית: הסכנות המיוחדות הכרוכות בצנזורה ממלכתית (שהמשטר הצבאי הנהיג) ובמעצרים מינהליים (שהיו אמצעי עיקרי בהפעלת מערכת הזוועה בארגנטינה).

לקחי הניסיון הנורא של ארגנטינה הינם רלבנטיים בכל מקום גם בשני הקשרים נוספים: השמירה על עצם קיומו של המשטר הדמוקרטי והשמירה על מניעת הסתאבותו (פגיעה בערכי יסוד דמוקרטיים במשטר שיש לו מאפיינים דמוקרטיים מבניים-פורמליים).

שמירה על הדמוקרטיה מחייבת, ראשית לכול, הכרה בערכו של המשטר הדמוקרטי כמחסום מפני הידרדרות למעשי זוועה, שמירה עלילאית על העיקרון של כפיפות

הצבא ושאר ארגוני הביטחון למרות השלטון האזרחי הנבחר, חיסון מפני אידיאולוגיה שלפיה הגנה על ערכים כלשהם, יהיו חשובים ככל שיהיו, עשויה להצדיק הפקעת השלטון מידי פוליטיקאים נבחרים - הססניים ופשרניים - והעברתה לידי שומרי החותם של אותם ערכים - הצבא ושירותי הביטחון. חשוב להבין בהקשר זה, כי כשם שהעינויים מופעלים בשם ההגנה על החשובים שבערכים, כך גם חיסולו או השעייתו של המשטר הדמוקרטי נעשית, לפי הנטען, למען מטרות נעלות - כמו במקרה הארגנטיני - בשם ההגנה הלאומית וערכי הנצרות. הנוראים והמסוכנים שבמעשים ננקטים תדיר בשם הנאצלות שבמטרות. מכאן החשיבות הקריטית של ההקפדה על ראויות האמצעי, תהא צדקתה של המטרה וזהרת כשמש ברקיע. עוצמתו של משטר דמוקרטי היא פועל יוצא של מידת מחויבותם של בני החברה לערכי הדמוקרטיה. ערכי הדמוקרטיה אינם מובנים מאליהם. אין הם זורמים בדם כרגש טבעי ואין יונקים אותם עם חלב אם. תחזיות מן הסוג "אצלנו זה לא יכול לקרות" הן לרוב מפקפקות, כפי שלימד אותנו רצח ראש הממשלה, יצחק רבין ז"ל. ההנחה הזהירה חייבת להיות כי לא לעולם חוסן. מכאן חשיבותו המופלגת של החינוך לערכי הדמוקרטיה.

על אף כל האמור, תהא זו אשלייה לחשוב שמעשי זוועה מבישים יכולים להתנהל רק תחת משטר צבאי, והא ראייה שגם בארגנטינה החלו מעשים אלה עוד לפני שהשלטון נתפש על ידי הצבא (בשנים 1974-1976, בין השאר תוך שימוש מאסיבי בחיסולים, במעצרים מינהליים ובעינויים). גם בדמוקרטיה חובה לעמוד על המשמר: הנטייה להגיב על טרור בטרור קיימת גם במשטר דמוקרטי. מכאן הסכנה הן לערכי הדמוקרטיה ובטווח ארוך יותר הן לעצם קיומו של המשטר הדמוקרטי, שכן התרופפות ערכי היסוד הדמוקרטיים עלולה להכשיר את הקרקע להתמוטטות כוללת שלו. הגופים המתמודדים בטרור חייבים להיות מפקחים מבחוץ באופן צמוד ויעיל. סמכויותיהם חייבות להיות מוגבלות למניעת מעשים פליליים ואין להתיר להם להתמודד עם תופעות כגון "חתרנות" או "עוינות למשטר". אלה מושגים עמומים ומסוכנים אשר מזמינים ממש פגיעה בחפים מכל עוון. אין למהר ולקבל את מה שמוצג על ידי השלטון כצידוק לפגיעות חמורות בזכויות אדם בסיסיות, ככורח בל יגונה. אין דבר קל יותר לשלטון מאשר להשתמש בטיעונים אלה, שהם לעתים חסרי יסוד לחלוטין ולרוב מוגזמים ביותר, ואין גדולה מן הסכנה הכרוכה בנטייה הטבעית להאמין לטיעונים כאלה, שעושים את החיים לנסבלים ולנעימים יותר. העצמתו של אויב פנימי או חיצוני עשויה להיות אמצעי בידי השלטון להשגת אחדות לאומית ו"שקט תעשייתי", כאשר היעד האמיתי הוא שרידות שלטונית. יחס חריף במיוחד של חשדנות חייב להתקיים כלפי מה שהשלטון מתאר בתחום זה כ"חריגים", כפי שעשתה גם הכת השלטת בארגנטינה. מתחת למה שמוצג כחריגים מסתתרת תכופות שיטה. החינוך שלא לציית לפקודות בלתי חוקיות - גם כשהן מתכסות באצטלה של כורח לאומי ושל התמודדות באויבי המשטר - הוא חיוני, כשם שחיונית ההתעקשות להביא לדין ולהעניש במלוא חומרת הדין את האחראים לשיטה וגם את מוציאה אל הפועל. בזהירות מיוחדת יש להתייחס לסמכויות לשעת חירום. לעולם אין להרשות העלמת עוור. המעצר המינהלי, אם הוא בכלל יכול לבוא בחשבון, חייב להיות חריג שבחריג. היזקקות לו כשיטה, מערערת את מהותה של מדינה כמדינת חוק. שימוש בעינויים או באמצעים משפילים או בלתי-אנושיים הינו אסור באופן מוחלט. קולעים מאוד הדברים

המיוחסים לגנרל האיטלקי דלה קייסה בפרולוג של סבאטו, כאשר הוצע לגנרל להפעיל עינויים על מנת לחלץ מידע לגילוי מקום הימצאו של ראש הממשלה האיטלקי החטוף, אלדו מורו: איטליה תוכל לעמוד באובדנו של אלדו מורו; היא לא תוכל לעמוד בהכנסת עינויים. אכן, רק כך ניתן להבטיח שלא יתרחשו עוד מעשי זוועה מן הסוג המתואר בדו"ח זה, המתאר תופעה שהיא תופעה מיבשת אחרת, מעולם אחר, אך גם תופעה של כל מקום, גם מקומנו שלנו.

פרופסור מרדכי קרמניצור,
האוניברסיטה העברית, ירושלים

דבר המתרגם

ספר זה מביא בפני הקורא העברי את דו"ח ועדת החקירה הממלכתית שהוקמה בארגנטינה עם השבת הדמוקרטיה על כנה. הוועדה נתבקשה לבדוק את פרשת העלמם של בני-אדם בשנות השלטון הצבאי (1976-1983). בעיקרו של דבר, כולל הדו"ח קובץ של עדויות שהוצגו בפני הוועדה, תיאור של מתקני העינויים והמעצר שנחשפו, רשימות שמיות והערות הוועדה. העדים - קורבנות הדיכוי והעינויים ששרדו - העידו במצבים אמוציונליים קשים, בעוצמה מיוחדת. הם השתייכו לקבוצות גיל, רמות השכלה ועיסוקים שונים ומגוונים. עדויותיהם נשמרו במקור בלשונם הם, ללא עריכה לשונית.

השמות המופיעים בספר, הן של בני-אדם (הקורבנות), אנשי השלטון וקציני כוחות-הביטחון למיניהם), הן של מוסדות (בסיסי צבא, בתי סוהר וכד'), נשמרו לרוב בצורתם המקורית, בספרדית, גם למען הדיוק וגם כדי להקל על קריאתם הנכונה.

עלי להודות לאלה שבידיעתם, בתמיכתם או בסיועם הטכני תרמו למילוי המשימה הקשה והחשובה שהוטלה עלי. במיוחד אסיר תודה אני לד"ר אפרים זדוף מירושלים, על הייעוץ השוטף, העזרה הטכנית והעידוד המתמיד.

אם תרגומו של ספר זה לעברית יתרום להפצת המידע על אירועי התקופה ההיא ויביא לכך שיותר אנשים יהיו מודעים למה שהתרחש בארגנטינה בשנות הדיכוי - נרגיש שהמאמץ לא היה לשווא.

אנריקה צבי זדוף, 3 במאי 1998.

פרק ראשון

הדיכוי

א. מבוא

רבים מן המאורעות שיתוארו להלן, יקשה להעלותם על הדעת. זוועות שכאלה נודעו לנו עד כה רק מדיווחים שהשיגונו ממחוזות רחוקים.

חריגותם של המעשים שנעשו ועומק הפגיעה בזכויותיו הבסיסיות של האדם, יעוררו מן הסתם את השאלה: הייתכן...? שאלה שבעזרתה יש מי שיבקש לחמוק מן הכאב והאימה ולהתנער מן האחריות שמטילה עליו ידיעת הדברים. שכן, ידיעת העובדות מעלה בהכרח את השאלה: איך אפשר למנוע את הישנותם של מעשים כאלה בעתיד? והפלצות שמתלווה לידיעה, שהן הקורבנות והן נוגשיהם - בני זמננו הם; שהטרגדיה התחוללה על אדמתנו שלנו, ואלה שהביאו את דברי ימי ארצנו לשפל שכזה - טרם הכו על חטא, לא באומר ולא במעשה.

בתום השלב הראשון של החקירות קובעת הוועדה, במלוא האחריות הנדרשת, כי הדברים שנתבקשה לחקור - אכן קרו - וגם אם נותרו מקרים מסוימים במחלוקת - תיפתר מחלוקת זו רק על פי עדות המעורבים בדבר.

במשך חודשים ארוכים הקשבנו לאישומים, לעדויות ולווידויים, בדקנו מסמכים, פקדנו אתרים ועשינו כמיטב יכולתנו לשפוך אור על מעשי הזוועה. עתה, לאחר שעשינו זאת, אנו רשאים לקבוע כי המצבים והמעשים שיפורטו בדו"ח זה הם תוצאה של מערכת דיכוי שתוכננה לפרטיה. המעשים התבצעו על פי סדר קבוע: חטיפת הקורבנות - העלמתם - ועינוים. כל אחת מן הראיות שנכללו בדו"ח זה מייצגת אלפי מקרים שסיפורם דומה. אלו מהם שבחרנו להציג, מהווים רק חלק זעיר מן החומר שנאסף. די היה באחת מן העדויות הללו בלבד כדי שנוקיע את המעשים שנעשו, אך מספרם הרב של המעשים והקשר שביניהם - שכנעונו מעבר לכל ספק כי מדובר בתכנית דיכוי שתוכננה, תואמה מראש והוצאה מן הכוח אל הפועל.

המעשים שהובלטו בדו"ח אינם 'חריגים', שכן לא היו אלה חריגים, אם הכוונה בכך למקרים בודדים שפורצים את גדר הנורמה. כל מערכת הדיכוי, על תכנונה וביצועה, הייתה בעצמה החריג הגדול ביותר, ופריצת הנורמות הייתה מקובלת וגורפת. ה'חריגים' המזוועים בעצמם - הם שהיוו את הנורמה.

שוב ושוב נטענה הטענה כאילו אנשי הביטחון, שביצעו 'חריגים' במהלך מאבקם בחתרנות, כבר הובאו לדין ביוזמת מפקדיהם. ועדה זו מבקשת להכחיש טענה זו מכל וכל. מן החומר שנאסף תחת ידינו לא עולה אפילו מקרה אחד בודד של איש מכוחות הביטחון שהובא לדין בגין מעורבותו בחטיפה, בעינויים, או בגרימת מותו של אדם שהוחזק במחנות המעצר.

הפיקוד הצבאי, שעמד בראש התהליך לרה-ארגון לאומי, ייחד את המונח 'חריגים' רק לעבירות שבוצעו בידי אנשי ביטחון למטרותיהם האישיות, מבלי שהוסמכו לכך. המונח הזה לא יוחס בכלל למעשי הדיכוי.

כפי שיעיד הדו"ח, אלה שביצעו את מעשי הרצח, האונס, העינויים, הסחיטה והשוד - לא באו על עונשם - כל עוד ביצעו את מעשיהם במסגרת מסע הדיכוי האידיאולוגי שהשתולל בשנים 1976 עד 1982.

ב. החטיפה

ארכיוני הוועדה הלאומית לחקירת העלמם של בני-אדם (CONADEP) מכילים כ- 600 תביעות על מעשי חטיפה שנעשו כנראה לפני פרוץ ההפיכה הצבאית של ה- 24 במרס 1976; לעומת זאת, מתאריך זה ואילך נאסרו בארץ באופן בלתי חוקי רבבות אזרחים - 8960 מהם נעדרים עד היום.

דרך הפעולה נבחנה עוד לפני עלייתו לשלטון של המשטר הצבאי (במבצע 'אינדפנדנסיה' בטוקומן). היא שונה מהשיטות שהופעלו בארצות אחרות בשל חשאיותה המוחלטת; מאסר בני אדם, העלמתם המיידית וההתנערות הרשמית מאחריותם של הארגונים המעורבים. קיומה נמשך זמן רב ולא הצטמצם לתחומי הערים הגדולות, אלא פשט בכל רחבי הארץ. מן הסטטיסטיקה שעובדה בעקבות העדויות עולים הנתונים הבאים:

בני אדם שנחטפו בנוכחות עדי ראייה ונעדרים עד היום:

נעצרו בבתייהם בנוכחות עדים	62.0 %
נעצרו בפומבי	24.6 %
נעצרו במקום עבודתם	7.0 %
נעצרו במקום לימודיהם	6.0 %
נעדרים ('דספארסידוס') אשר נחטפו במבנים צבאיים של המשטרה או בבתי כלא, בהיותם נתונים כחוק במוסדות אלה	0.4 %

פלישות ליליות של חוטפים או כנופיות לבתי מגורים

פריצתם הבלתי צפויה של החוטפים לבתי הנחטפים היא ראשיתה של הדרמה שתייסר את הקורבנות ומשפחותיהם. אלפי העדויות שבארכיוני ה- CONADEP מעידות שהמאסרים בוצעו בשעות הלילה המאוחרות או השכם בבוקר, בימים

סמוכים לסוף השבוע. כך הבטיחו לעצמם החוטפים פרק זמן שבו לא יוכלו בני משפחות החטופים לעשות דבר.

לבית המגורים פלשה בדרך כלל כנופיה שמנתה בין חמישה לשישה חוטפים. לעתים השתתפו חוליות אחדות בחטיפה אחת ומספרם של החוטפים הגיע לעתים עד לחמישים איש.

אנשי הכנופיה היו חמושים תמיד בנשק רב, בלי כל פרופורציה לסכנה הצפויה כביכול מצד הקורבנות. החוטפים איימו על קורבנותיהם, בני משפחותיהם ושכניהם, בכלי נשק קצרים וארוכים. ברוב המקרים נותק זרם החשמל באזור עור לפני פלישת הכנופיה.

מספר כלי הרכב שהשתתפו במבצעים היה משתנה. בחלק מהמקרים השתמשו במכוניות פרטיות (בד"כ ללא לוחיות רישוי). כשהסתייעו החוטפים בכוחות הרגילים, לעתים במדים, השתמשו בטנדרים ובמשאיות שהיו שייכים לאחד משלושת הגופים הצבאיים. מדי פעם אף חגו מסוקים מעל שכונת המגורים של הקורבן.

מטרתם של האיום והטרור הייתה לא רק לשתק את יכולת התגובה של הקורבנות, אלא גם לזרוע פחד בקרב השכנים. לרוב היו מפסיקים את התנועה, מנתקים את זרם החשמל, משתמשים במגברי קול, זרקורים, פצצות ורימוני יד, בכמויות שאינן תואמות את צורכי המבצע.

בתיק מס' 3860 נמצאת התביעה על היעלמו של Alberto Santiago Burnichon בנסיבות כדלקמן:

ביום ה- 24 בחודש מרס שנת 1976, בשעה 0:30 פרצו לביתנו, באזור וילה ריברה אינדרטה, בפרובינציה של קורדובה, אנשים במדים, חמושים ברובים. הם הציגו עצמם כאנשי צבא. הם באו עם קבוצת צעירים בבגדי ספורט. הם איימו עלינו בנשק והחלו לגנוב ספרים, דברי אמנות, יינות ועוד, ולסלקם מן הבית. הם לא החליפו ביניהם מילה והשתמשו בעקצוק אצבעות. הביזה נמשכה למעלה משעתיים. קודם נותקה אספקת החשמל ברחובות הסמוכים. בעלי, שהיה פעיל באיגוד מקצועי, בני דויד ואני, נלקחנו למעצר. אני שוחרתי למחרת ומאוחר יותר שוחרר בני שהיה עצור במחנה 'לה ריברה'. ביתנו נחרב כליל. גופת בעלי נמצאה עם שישה קליעי רובה בגרונו.

Lucio Ramón Pérez, משכונת טמפרליי, בפרובינציה של בואנוס איירס (תיק מס' 1919), מתאר כך את חטיפת אחיו:

ב- 9 בנובמבר 1976 נחטף אחי. בשתיים אחר חצות התעוררו אחי, אישתו ובנם בן ה- 5 בבהלה, לקול נפץ אדיר. אחי קם ופתח את הדלת וראה ארבעה אנשים קופצים על הגדר.

הם היו בלבוש אזרחי, לאחד מהם היה שפם ולראשו היה קשור סוודר. הם היו חמושים ברובים. שלושה מהם חדרו לדירה והכריחו את גיסתי לכסות את עיניה. הם ביקשו מבנם בן ה-5 לעצום עיניים. לפי עדויות השכנים, נגרר אחי בידי שניים מן החוטפים והוכנס למכונית פורד פאלקון. מאז נעלמו עקבותיו. השכנים סיפרו שבקרבת מקום עמדו מספר מכוניות וטנדר אחד. הרבה אנשים הסתתרו בין העצים ובידיהם רובים. הם עצרו את התנועה ומסוק חג מעל הבית.

הכנופיות ביצעו את מעשי החטיפה בפנים גלויות. בבואנוס איירס ובערים הגדולות הובטחה אלמוניותם בין מיליוני האנשים שחיו בעיר, אולם בפרובינציות היה קל יותר לזהותם, כי אחד מהם היה עשוי להיות שכנו של הקורבן. לפיכך הם נאלצו להסוות את פניהם. הם נהגו לחבוש כובעי גרב, ברדסים, פיאות נוכריות, שפמים מלאכותיים, משקפיים ועוד. כך נהגו בכל מקום מלבד בפרובינציה של טוקומן, שם פעלה מערכת הדיכוי ללא כל חשש נגד אוכלוסיה חסרת אונים ובלתי מוגנת לחלוטין.

María Angélica Batallán מהעיר טוקומן (תיק מס' 5794) מתארת את חטיפת בנה
:Juan de Dios Gómez

ב-10 באוגוסט 1976, בשעה שש אחה"צ, הגיעה בטנדר קבוצה של אנשי צבא בפיקודו של סגן Flores. הם עצרו את בני במפעל לסוכר בסנטה לואיסיה, במחסן שבו עבד, הביאו אותו הביתה, שם איימו עלי ועל אביו. בדקו הכל והסתלקו מהמקום יחד עם בני. מאז נעלמו עקבותיו.

'אור ירוק' (או 'אזור משוחרר')
ברור שכאשר כנופיה או 'כוח משימה' (הכוונה לקבוצה של אנשי ביטחון שפעלו מחוץ לחוק וביצעו מעצרים, חטיפות, העלמות, עינויים וכד') יצאו לפעולה, הם קיבלו לכך 'אור ירוק'. אם התקשר שכן, או שרת האחראי על בניין, לתחנת המשטרה הקרובה או לגנידת בבקשת עזרה, היו מודיעים לו שהמצב ידוע אך לא ניתן לעזור.
כדי לעקוף את סמכויות המשטרה, נדרשו הכוחות הפועלים לבקש 'אור ירוק'; הם עשו זאת באמצעות מכשיר קשר, או שחנו דקות מספר מול תחנת המשטרה, או אפילו מול המטה המרכזי של המשטרה.

Selma Julia בתו מספר כיצד נחטפה בתו Adolfo T. Ocampo, (תיק מס' 1104), מספר כיצד נחטפה בתו
:Ocampo

בשעה שתיים אחר חצות ב-11 באוגוסט 1976, חדרו לבניין ופרצו לדירת בתי. אחרים נשארו בחוץ לשמירה. אלוף משנה חיל הים Guillermo Andrew שגר בדירה ממול, ראה את המתרחש והצליח להזעיק עזרה בטלפון. למקום הגיעו שתי משאיות צבאיות. שתי הקבוצות פתחו באש חזקה, האחת כנגד השניה. היריות נמשכו עד אשר הכוחות שזה עתה הגיעו, ופעלו תחת פיקודו של אותו אלוף משנה, שמעו את הקריאות "יש לנו אזור משוחרר"; בתגובה לכך נסוגו

הכוחות והותירו את האחרים לנפשם כשהם הורסים וגונבים הכל. הם לקחו את Selma וחברתה Inés Nocetti. שתיהן נעדרות עד היום...

מעשי חטיפה בנוכחות ילדים

כשנמצאו ילדים במשפחה ה'נספגת', פעלה מערכת הדיכוי בדרכים שונות:

1. היו נוהגים להשאיר את הילדים בבית השכנים, עד לבוא אחד מבני המשפחה.
2. הילדים נמסרו למוסדות נוער ומשם לבני משפחה, או לאימוץ.
3. הילדים עצמם נחטפו ובשלב מאוחר יותר אומצו ע"י המדכא בעצמו.
4. הילד נמסר ישירות לבני משפחת הקורבן, לעתים בכלי הרכב שבו נלקחה האם.
5. הילד נותר לבדו בבית המגורים בו נחטפו הוריו והופקר לנפשו.
6. הילדים הועברו למרכז מעצר חשאי, שבו נוכחו בעינויי הוריהם, או שהיו בעצמם קורבן לעינויים בנוכחות הוריהם. חלק ניכר מהילדים הללו מופיעים ברשימות הנעדרים (עיי' בפרק הדין בנושא זה).

כתביעה על היעלמותו של Riquelmo Simón Antonio (תיק מס' 7143), מתארת אמו את חטיפת בנה:

ב- 13 ביולי 1976, בין השעות 23:00 - 23:30, נשמעו דפיקות עזות בדלת דירתנו, בשכונת בלגרנו בעיר בואנוס איירס. באותו רגע ממש סיימתי להניק את בני סימון. פרצו את הדלת ונכנסו 10 עד 15 איש בלבוש אזרחי שהזדהו כאנשי צבא ארגנטינה ואורוגוואי. אחד מהם הציג עצמו רב סרן Gavazzo מצבא אורוגוואי. מצאו בביתי חומר שהעיד על פעילותי למען החופש באורוגוואי. אז החלו בעינויים ובחקירות. כשהוציאו אותי מהבית שאלתי מה יקרה לבני. הם ענו לי שאין מה לדאוג, הילד יישאר אתם, הואיל ומלחמה זו אינה מכוונת נגד ילדים. זו הייתה הפעם האחרונה שראיתי את סימון ואינני יודעת עליו דבר עד היום.

בני ערובה ו'מלכודות עכברים'

כשלא נמצאו הקורבנות בביתם, הוטמנה להם 'מלכודת עכברים'. כלומר, ארבו להם בבית עד אשר נפלו בפח. במצבים אלה נמשך מבצע החטיפה או 'הספיגה' שעות ואפילו ימים, בחילופי משמרות. בכל המקרים נלקחו בני המשפחה בני ערובה, והופעל עליהם לחץ נורא. החוטפים נהגו להשתמש בכל המזון והמשקאות שהיו בבית. ערכו חיפוש בדירה ולאחר מכן בזזו בדרך כלל את הרכוש. אם קרה שמישהו היה מופיע, היה גם הוא נלקח בן ערובה. במקרים בהם הקורבן המיועד לא הופיע, היו החוטפים לוקחים אתם קרוב משפחה או דייר אחר. כך קרה בביתה של משפחת Barroca, כפי שמספר ראש המשפחה (תיק מס' 6256):

ביום שישי ה- 15 ביולי 1977, בשעה 22:15, היינו בביתנו אשתי, בתי Mirta Viviana ואני. לפתע שמענו מבחוץ קולות שהכריזו שידועה להם זהותי כקצין

בחיל הים וציוו עלינו לצאת בידיים מורמות. הם הוסיפו שכבר שמו חומר נפץ בבית שממול. עשינו כמצוותם. ראינו שהפושעים לבשו בגדים אזרחיים. הם היו שמונה, חמושים בנשק אוטומטי כבד שהיה בשימוש הכוחות הפאראמיליטריים.

מיד לאחר מכן החלו בחקירה מקיפה על כל הפעילות המשפחתית. בתי השנייה Graciela Mabel, חזרה בסביבות השעה 23:00 מבית חברה, שם למדו שתיהן למבחן שאמור היה להתקיים למחרת בפקולטה למדעים מדויקים. עצרו אותה במסדרון הכניסה לבית. איננו יודעים מה עלה בגורלה, שכן בתי השנייה נחקרה באותה שעה בעיניים קשורות בחדר האוכל ואילו אשתי, גם היא בעיניים קשורות, נמצאה בחדר השינה.

בשעה 1:00 אחר חצות, בשבת ה- 16 ביולי 1977, קצת לפני סיום המבצע, פנה אלי הקצין (כנראה מס' 2 בפעולה) ואמר שהוא עומד לקחת את Graciela לחקירה ע"י סרן. הוא אמר שאמנם לא נמצא עוול בכפה, אך היא השתייכה בעבר ל - J.U.P. - ארגון נוער אוניברסיטאי פרוניסטי, ושנחנו בוודאי יודעים את משמעות הדבר. שאם תמצא נקייה מכל חשד, תשוחרר בעוד 5 - 6 ימים. מאוחר יותר, כאשר הגשתי את התלונה בתחנת המשטרה של וילה מרטלי על חטיפת בתי ועל הפריצה לביתי, נעניתי באופן בלתי רשמי שאין כל ידיעות על חטיפה זו, כיוון שהיא נעצרה ע"י כוחות הצבא והמשטרה הפדרלית.

המבצע שהסתיים בחטיפתו של Roque Núñez (תיק מס' 3081) היה סיוט נורא. כך מעידה בתו':

ביום ה- 21 באפריל 1976, בשעה 4 לפנות בוקר, פרצו לביתי מספר בני אדם בלבוש אזרחי, חמושים בנשק כבד. הם זיהו את עצמם כמשתייכים לחיל הים ולמשטרה הפדרלית. מפקדם, לפי דבריו, היה קצין המשטרה Mayorga. הם לקחו את אבי שהיה אז בן 65. למחרת הגיש אחי מיגל את העתירה לצו 'הביאס קורפוס' בבית המשפט בסן איסידרו. באותו היום בשעה 21:00 חזרו ועצרו את אמי, כיסו את פניה בברדס והובילוה למקום בלתי ידוע, שם נחקרה במשך חמישה ימים באלימות רבה. כוחות הצבא נשארו בבית מאז יום המעצר. ב- 23 בחודש כאשר הגיע אחי מיגל, נחטף גם הוא. בזמן המבצע שנמשך כ- 4 שעות ביום ה- 21 בחודש ואח"כ במשך 36 שעות החל ב- 22 בחודש, לא הרשו האחראים לאיש לטפל בי. אני נכה ומשותקת בגפיי העליונים והתחתונים. בכל אותו הזמן איש לא סיפק לי מזון, אף לא הגישו לי סיוע כלשהו בעשיית הצרכים ואיימו עלי כדי שאצלצל לאחותי María del Carmen. בנסיבות אלה נפל לפתע מכשיר הטלפון לארץ והם החליפו אותו באחר (הוא נמצא עדיין בביתי). כשהסתלקו לקחו אתם את המכונת פורד פאלקון שהייתה בבעלותי. אמי שוחררה כשענייה קשורות ונמצאה במרחק שני רחובות מביתי. אבי ואחי עדיין נעדרים. לאחר מכן קיבלתי מידע שאחותי, María del Carmen Núñez, בעלה, Jorge Lizaso ואחי, Miguel Francisco Lizaso נחטפו אף הם וכל ביתם נבזז. גם הם נעדרים עד היום.

הביזה

הרכוש שנגנב מביתם של החטופים נחשב בעיני הכוחות 'שלל מלחמה'. מעשי הביזה נערכו בדרך כלל בעת החטיפה עצמה, אך לעתים נערך מבצע נוסף שבו

כנופיה אחרת לקחה לעצמה את האחריות על רכוש הקורבנות. פעולות אלה נחשבו 'עבודת צוות' - חלוקת תפקידים תחת פיקוד אחד.

אשתו של Jorge Eduardo Alday מספרת, בתיק מס' 4512:

בעלי נחטף ב- 22 באוגוסט 1977, בין השעות 11:00 ו- 12:00 בצהריים, בצאתו מעבודתו בחברה Carlos Calvo SRL, אחרי שקיבל את משכורתו. זאת הייתה קבוצת בני אדם בלבוש אזרחי, חמושים בנשק כבד. הם הכו אותו קשות עד שהתעלף. אח"כ הכניסו אותו למכונית פרטית ללא מספר זיהוי ונסעו לכיוון בלתי ידוע. באותו יום, בשעה 16:00, פרצו לביתי ולבית הוריי בוואלנטין אלסינה - פרובינציה של בואנוס איירס. דרך הפעולה שלהם הייתה דומה: אלימות, מספר רב של אנשים חמושים, פריצה לדירות השכונות והקפת האזור כולו. כאשר חזרתי לדירתי, נעצרתי בכניסה ע"י אותם אנשים שהחזיקו באמי בת ערובה. הם קשרו את עיניי וידיי. הובילו אותי למקום שאיני יכולה לזהות, שם עוניתי עינויי גוף ונפש קשים מאוד ונשאלתי שאלות שאין ביניהן קשר. אחרי ארבע שעות שחררו אותי, בהשאירם אותי בוויילה דומיניקו. בעת מעצרי, כשאמי הוחזקה בת ערובה, ראיתי את החוטפים כשהם מעמיסים את כל רכושנו וחפצי הבית על משאית, בהותירם אותו ריק לחלוטין. מאוחר יותר, כשהגשנו תלונה בתחנת המשטרה של וילה דיאמנטה ובתחנה מס' 3 של ואלנטין אלסינה, נאמר לנו שבמבצע פעלו 'הכוחות המאוחדים' לאחר שביקשו 'אזור משוחרר'.

גם במקרים אלה הייתה תחנת המשטרה מקבלת אזהרה שלא להתערב ולא לקבל תלונות או תביעות בגין מעשי חטיפה וגניבה. ואמנם, מעשי הביזה היוו מקור פרנסה טוב לחברי הכנופיה ומפקדיהם, אך הם נועדו גם 'להעניש' את משפחות החטופים ולזרוע טרור גם בצורה זו.

כך עשו בבני המשפחה של Rita Verónica Eroles Turucz (תיק מס' 3351):

ב- 21 במאי 1978, בשעה 13:30, הגיעו למעון הקיץ שלנו, בכפר הורנוס בפרובינציה של בואנוס איירס, שבעה או שמונה כלי רכב פרטיים וטנדר לחלוקת מצרכי מזון. ירדו ממנו למעלה מ- 30 איש בלבוש אזרחי, אם כי לבשו חולצת מדים מתחת לחליפה. הם קפצו מעל הגדר ונכנסו הביתה דרך החלונות. באותה שעה גם הכריחו את כל תושבי הכפר להתאסף בתחנת הרכבת. הכל נעשה באלימות. הם ציוו על התושבים לשכב כשפניהם כלפי מטה, בלי לזוז ובלי להביט זה בזה. היחס היה ברוטלי. כשהסתלקו, עצרו את בני Verónica ו-Rolando, בעלה של בתי, Daniel Bidón Chanal וכן גם פועל שכיר מאורוגואי שעבד אצלנו- Luis Carvalho, כולם נעדרים עד היום. בזמן היותם בתוך הבית, ניפצו והרסו הרבה דברים, כמו כן גנבו מהדורה עתיקה של *דון קישוט*, עותק ביבלייה (תנ"ך ואוונגליון בלטינית) משוחרר משנת 1400, מילון דו-לשוני בן 7000 עמודים, אוסף של החוברות "Caras y Cetas" מן המאה ה- 19, מגלב אנגלי עם קימורי כסף, רובה מאזור ממלחמת ארגנטינה-פרגוואי, דברי חשמל ואלקטרוניקה כמו מכשירי רדיו, מקלטים וכן מסגרות כסף לתמונות.

עינויים בביתו של הקורבן

במרוץ הנפש הזה, ארע שמעשי החקירה החלו עוד בבית, לפני שהקורבנות הובלו למחנות המעצר החשאיים ובנוכחות בני המשפחה, אף הם קורבנות האלימות.

Carlos Alberto Campero (תיק מס' 1806) מעיד על זיכרון בלתי נשכח זה:

אמי נלקחה לחנות, ותחת איומי מוות הכו אותה בשיטות בלתי אנושיות. כחנות היה מאוורר, הם ניתקו ממנו את הכבל וחיברו אותו לזרם החשמל כדי להפוך אותו לדרבן חשמלי ('פיקנה'). כדי 'לעל' את העינויים שפכו על אמי מים מינרליים כשהיא קשורה לכיסא. איש אחר חבט בה בחגורה עד שכל גופה שתת דם ופניה התנפחו ללא הכר. אחרי זמן ממושך החליטו להעביר את כולנו. רק את Viviana בת ה-6 חודשים ואחותי Griselda בת ה-13 השאירו בבית.

ובעדויות של Jorge César Casalli Urrutia (תיק מס' 3889) -

ק מס' 3889) -

ני נחטפתי מדירתי במרטיין קורונאדו ע"י קבוצה בת כ-10 איש. כשאקדח מכוון לרקתי החלו להרוס את הבית בחיפוש אחר כלי נשק. מיד השכיבו אותי על הארץ והחלו לענות אותי באמצעות חוט חשמלי שנלקח מאחד המכשירים בבית. באותה שעה ממש הכו את אישתי מכות נמרצות בחדר סמוך. כעבור שעה וחצי, קשרו את עיניי והשליכו אותי על רצפת מכונית ומשם יצאו לחפש חבר.

סיומו של מבצע החטיפה

הפרק הראשון במסכת העינויים של החטוף היה מסתיים בדרך כלל בהעברתו למחנה מעצר חשאי.

כבולים ומאוימים היו החטופים מושלכים על רצפת המושב האחורי, או בתא המטען של המכונית, ובנוסף לחרדה גדלה גם תחושת החנק והמוות. כך מנעו את התפשטות הידיעה אל מעבר לאזור שבו התרחש המבצע. מעידה Mirta Caravelli de Mansilla, (תיק מס' 4073).

בשעה 3:00 אחרי חצות ב-3 ביולי 1976, הועברתי ע"י קבוצת אנשים שמנתה 15 איש בלבוש אזרחי חמושים בנשק כבד. ההעברה נעשתה כשעיניי וידיי קשורות, על ראשי סוודר ופי חסום, במכונית רנו 12 למקום שלפי השערתי הוא 'לה פרלה' (לפי חישוב הזמן והדרך).

הקורבנות נחטפו לא רק מבתיים וממקומות העבודה שלהם. כך מתברר מתוך התביעה על העלמו של Juan Di Bernardo (תיק מס' 4500):

בני היה מאושפז בבית החולים אלוויאר כתוצאה מתאונת דרכים בה נפגע ממכונית. לפי המתוכנן נקבע לו ניתוח ל-15 במאי 1978. בליל ה-12 במאי הופיעו אנשים חמושים בסרבלים לבנים ופקדו על כל המאושפזים בחדר מס' 14

של מחלקת הפצועים (טראומטולוגיה) שלא לזוז מהמיטות ולהסתיר את פניהם בסדינים. הם העבירו את חואן לאלונקה, כיסו אותו ולקחו אותו באמבולנס.

כיסוי עיניים

בכל המקרים, ללא יוצא מן הכלל, כיסו החוטפים את עיני הקורבנות. הם כינו פעולה זו בעגה המקצועית שלהם בשם 'טאביקאמינטו', או כסוי עיניים, כי נהגו לשים על עיני הקורבן 'טאביקה' (מחיצה), כדי לחסום את ראייתו. הדבר נעשה כבר בעת החטיפה, או ה'ספיגה', בתחבושות או סמרטוטים שהיו בידי החוטפים, בבגדי הקורבן עצמו, או בחולצה, סוודר, מעיל, סדינים, מגבות ועוד. מעיד Marcelo Daniel Vilchez (תיק מס' 7001).

עבדתי באותה עת בחברת פאבון בע"מ, ברוסריו - פרובינציה של סנטה פה - הבוס שלי, מר מיגל פאבון, קרא לי למשרדו. עם היכנסי ראיתי שני אנשים בלבוש אזרחי שהזדהו כשוטרים. הם תפסו אותי בצווארי והוציאו אותי החוצה, שם עמד אדם נוסף. תחת איומי מוות הכניסו אותי בלימות למכונית רנו 12. בתוך המכונית המשיכו לכופף את ראשי וכיסו אותי בסוודר. משם נלקחתי למטה ותוך כדי צעקות ומכות רצח, הסירו ממני את הסוודר וכיסו את עיני בתחבושת...

עם הכנסתם של הקורבנות למחנות המעצר החשאי, החל הפרק המכריע בתהליך ההעלמה.

ג. עינויים

אילו נשאלתי בצאתי לחופשי: "האם עונית קשות?", הייתי עונה: "כן, עוניתי במשך שלושה חודשים רצופים".
אם אני נשאל שאלה זו כיום, אני יכול לומר: "בקרויב ימלאו לעינויים שבע שנים תמימות" (Miguel D'Agostino - תיק מס' 3901).

כמעט כל התביעות שנתקבלו ע"י ועדה זו, מציינות מעשי עינויים ואין זו מקריות. העינויים היו גורם מכריע בשיטת הדיכוי. מחנות המעצר החשאיים תוכננו בין היתר, כדי לאפשר פעילות זו ללא כל חשש מעונש. קיומן והפעלתן של שיטות העינוי מזעזעים במיוחד, משום שדמיונו ואישיותו של המענה ושל אלה שעמדו מאחוריו, השפיעו ללא ספק על דרכי הפעולה. בעת כתיבת הדו"ח, התעוררו ספיקות רבים כיצד לתת עדות מהימנה למה שהתרחש, בלי להפכו לאנציקלופדיה של זוועות. עם זאת, לא מצאנו כל דרך להימנע מהתיאור, הואיל ומה שנגולל כאן הוא למעשה סדרה ענקית של מעשי זוועה וסטיות, עליהם ביססו משטרים בלתי חוקיים חלק גדול מכוחם כדי לשלוט על אומה שלמה.

אנו משכתבים את המקרה הראשון לפרטיו, כיוון שהוא אב-טיפוס למקרים רבים. משתקפים בו ייסורי התופת הגופניים והנפשיים שסבלו הקורבנות. נתאר את כל הפרטים מתחילתם ועד סופם, כולל ההשלכות על אישיותו של הקורבן, שמטרתן הייתה להרוס. בשאר המקרים נביא רק את הקשור לשיטת העינויים בה השתמשו.

לא נוכל להתעלם כמובן מן הכאב והצער שהתיאור האכזרי יגרום לקורבנות ולבני משפחותיהם, שנפגעו גם הם.

אנו מודעים היטב לכאב שייגרם מן הידיעה המלאה על אודות הברבריות.

ד"ר Norberto Liwsky, רופא, נשוי ל- Hilda Norma Ereñú ואב לשתי בנות קטינות.

בשנת 1976, התגורר בלה-מטאנזה, בשכונת מגורים, ועבד במרפאה מקומית. בעקבות תלונות והפגנות של דיירי המקום בדבר המצב החוקי של הבנייה בשכונה, נעצרה אשתו של ראש הוועד השכונתי במבצע לילי ב- 25 במרס 1976. למחרת פרצו אנשים במדים לדירות שונות ורוקנו אותן כליל. ביניהן פרצו גם למרפאתו של ד"ר ליבסקי. במבצע זה נחטף גם Mario Portela, נציג הוועד השכונתי, שגוייתו נמצאה 12 שעות מאוחר יותר.

כעבור שנתיים, בעת תפילת המיסה לציון שחרורה של Cirila Benítez, אשת יושב ראש הוועד השכונתי, נחטפו מספר אנשים. ב- 5 באפריל 1978, סמוך לשעה 22:00, עמד הד"ר ליבסקי להיכנס לביתו בשכונת פלורס, בעיר הבירה:

כבר ברגע שהכנסתי את המפתח לחור המנעול הבחנתי במתרחש, כיוון שהדלת נפתחה בחוזקה פנימה ואיבדתי את שיווי המשקל.

קפצתי לאחור כדי לפתוח במנוסה.

שני כדורים נורו לעברי, פגעו ברגליי (אחד בכל רגל) ומנעו ממני לברוח. עם זאת עדיין לא נכנעתי. נאבקתי בכל כוחותיי עוד דקות מספר כדי למנוע ששימו עלי אזיקים וברדס. בכל אותה עת לא הפסקתי לצרוח במלוא גרוני שזאת חטיפה, כדי שהשכנים יודיעו על כך לבני משפחתי וגם כדי למנוע מהחוטפים לקחת אותי.

אחרי שהוכנעתי ועיניי נקשרו, הודיע לי המפקד, שאשתי ושתי בנותיי נתפסו ו'נספגו' גם הן.

נגררתי בזרועותיי, שכן רגליי היו פצועות, עד לדלת הכניסה, שם הצלחתי להבחין באור אדום שבא מהרחוב והבהב לסירוגין.

לפי הצרחות, הפקודות, טריקת דלתות המכונית וצעקות השכנים, הבנתי שמדובר במכונית משטרה.

לאחר כמה דקות, אחרי ויכוח לוהט, הסתלקה מכונית המשטרה.

אז נזרקתי בחוזקה לרצפת מכונית, כנראה פורד פאלקון, והחלה הנסיעה.

הורידו אותי מהמכונית באותה צורה שבה נזרקתי אליה, ע"י ארבעה אנשים, בהליכה קצרה (4 או 5 מטר). לפי הרעש זו הייתה חצר עם חצץ. נזרקתי על גבי שולחן. נקשרתי בידיי וברגליי לארבע פינותיו.

בהיותי קשור, שמעתי לראשונה את קולו של מישאו שאמר שהוא רופא; הוא דיווח לי על חומרת שטפי הדם ברגליים, והציע לי לא להתנגד.

מאוחר יותר שמעתי קול נוסף. הוא אמר שהוא הקולונל והוסיף שהם יודעים שאין לי כל קשר לטרור וללוחמי הגרילה, אך עם זאת יענו אותי כמתנגד, כי לא הבנתי שבכל הארץ אין מקום לפעילות פוליטית שתתנגד לשלטון של 'התהליך לרה-ארגון לאומי'. אח"כ המשיך ואמר: 'אתה תשלם על כך ביוקר. איש לא יגן יותר על העניים...!'

הכל התרחש במהירות מסחררת. מאז הורידו אותי מהמכונית ועד שהתחילה סדרת העינויים הראשונה בדרכן חשמלי עבר מעט מאד זמן. פחות מהזמן שלוקח לי לספר זאת. במשך ימים ארוכים הזרימו לגופי מכות חשמל לחניכיים, לפטמות החזה, לאיברי המין, לבטן ולאוזניים. אף שלא התכוונתי לכך, הצלחתי להרגיז אותם. לא ברור לי איך. עם הדרכן החשמלי גרמו לי לצרוח, לקפוץ ולהתפתל, אך לא הצליחו להביא אותי לאובדן ההכרה. ואז החלו בהצלפות באופן שיטתי ובקצב קבוע, במקלות עץ על הגב, על הישבן, על הרגליים וכפות הרגליים. בתחילה היה הכאב נורא, אח"כ הפך בלתי נסבל ולבסוף איבדתי לחלוטין את התחושה הגופנית והרגישות באזור המוכה. הכאב, שהיה בלתי נסבל, היה מופיע זמן קצר אחרי שהפסיקו ההצלפות.

הכאב הלך וגדל כאשר ניסו 'לתלוש' ממני את החולצה שנדבקה לפצעים, כדי לקבל 'מנת עינויים' נוספת.

כך נמשכו העינויים במשך ימים מספר, ולסירוגין היו מוסיפים גם מנות של מכות חשמל. לעתים היו מענים אותי בשתי הצורות בעת ובעונה אחת. השילוב הזה עלול בהחלט להיות קטלני, כיוון שמכות החשמל גורמות להתכווצות השרירים ולעומתן גורמות ההצלפות להרפייתם (כדי להתגונן מהמכה). בדרך כלל אין הלב מצליח לעמוד בכך. בהפסקות שבין סדרות העינויים היו תולים אותי בזרועותי על ווים שהיו קבועים בקיר הצינוק שאליו הושלכתי.

לעתים היו זורקים אותי על שולחן העינויים ומותחים אותי כשאני קשור בידים וברגליי למכשיר שאיני מצליח לזהות, כי לא ראיתי מעולם, אך תמיד התעוררה בי התחושה שעומדים לתלוש את אחד מאיברי גופי.

פעם, כשהייתי זרוק על שולחן העינויים, פניי כלפי מטה וראשי כלפי מעלה, הסירו את התחבושת מעיניי והראו לי סמרטוט מוכתם בדם. שאלו אותי אם אני מזהה אותו, ובלי להמתין לתשובה, שכן היה זה בלתי אפשרי לזהות (עיניי כבר היו פגועות), אמרו לי שאלה תחתוני אשתי. זה הכל. כדי שאסבול... ושוב קשרו את עיניי והמשיכו בהצלפות.

כ- 10 ימים מאוחר יותר הביאו את אשתי, Hilda Norma Ereñú, למקום שבו הייתי זרוק. היא נראתה רע מאוד. מצבה הפיזי היה ירוד. הניחו לנו להיות יחד רק שתיים או שלוש דקות, בנוכחות המענה. כאשר נלקחה שוב, חשבתי שזו ודאי הפעם האחרונה שאני רואה אותה (אח"כ התברר לי שגם היא חשבה כך). חשבתי שזה הסוף. למרות המידע שהגיע אליי על שחרורה יחד עם אנשים נוספים, נודע לי עליה ממש כאשר הייתי אסור באופן חוקי בתחנת המשטרה של גרגוריו דלפרר, אז היא באה לבקרני בביקור הראשון ביחד עם בנותיי. לעתים גם גרמו לי כוויות באמצעות מכשירי מתכת. גם אותם לא ראיתי, אך הייתה לי תחושה שלחצו על גופי משהו נוקשה. לא סיגריה שנמעכה, אלא משהו דומה למסמר צורב.

יום אחד נזרקתי שוב על השולחן כשפניי כלפי מטה, קשרו אותי (כמו תמיד) ובסבלנות איומה החלו לקלף את העור מכפות רגליי. אני משער שעשו זאת באמצעות סכין גילוח או אזמל מנתחים (עיניי היו קשורות). לעתים הרגשתי שמושכים בעורי ע"י פצירה מקצה הפצע. אז התעלפתי.

מאותו יום ואילך, התרחש משהו מוזר, התחלתי להתעלף ביתר קלות. פעם הראו לי סמרטוטים נוטפי דם, אמרו לי שאלה תחתוני בנותיי ושאלו אותי אם אני מעדיף שיענו אותן בנוכחותי או שיענו כל אחד מאתנו לחוד.

מאז התחלתי לחוש שאני חי בסמיכות למוות.

כאשר הניחו לי לשעה קלה מהעיניים, היו לי הזיות על המוות, לעתים אפילו בהיותי ער וגם בחלומות.

כשהיו באים לקחת אותי לסדרת עינויים חדשה, נהגו לצרוח ולבעוט בדלת התא באלימות רבה. לכן, עוד לפני שהגיעו אלי ממש, ידעתי שהגיע תורי. הייתי שרוי במתח לרגע שיבואו לקחת אותי.

הזיכרון החד והמחריד ביותר מתקופה זו, הוא התחושה של החיים בקרבת המוות. הרגשתי שאני מסוגל לחשוב, נהגתי לחפש, תוך ייאוש, מחשבה כלשהי שתחזיר לי את ההרגשה שאני חי, שלא יצאתי מדעתי. אך עם זאת בקשתי בכל כוחותיי שיהרגוני אחת ולתמיד.

המאבק בתוכי היה מתמיד. מצד אחד לחזור אל בהירות מחשבותיי כדי שלא יהרסו את דעותיי, ומאידך גיסא: שיהרגוני, אחת ולתמיד.

התחושה הייתה של הסתחררות אל פי תהום בגליל ענק וחלקלק, שדרכו אני גולש ואיני יכול להיאחז בדבר ושרק מחשבה מוחשית אחת יהיה בכוחה לעצור את גלישתי לאין סוף.

הזיכרון מאותם הימים הוא כה מוחשי וכה אינטימי, שאני חש אותו כאחד מאיבריי.

יום אחד נלקחתי ל'חדר הניתוחים', ושוב כמו תמיד, קשרו אותי והחלו ללחוץ על אשכיי. אינני יודע אם עשו זאת בידיהם או באמצעות מכשיר. מעולם לא חשתי כאב נורא כל כך. הרגשתי כאילו תולשים את כל גופי דרך גרוני ומוחי. כאילו הגרון, המוח, הקיבה והאשכים היו קשורים זה לזה בחוט ניילון, נשלפים החוצה ונמנעים. השתוקקתי שיתלשו את הכל, ירוקנו אותי לחלוטין. התעלפתי. אינני יודע מתי וכיצד, אך כשהייתי חוזר להכרתי היו תולשים מחדש. ושוב הייתי מתעלף.

באותו פרק זמן, כחמישה עשר או שמונה עשר יום אחרי שנתפסתי, סבלתי מחוסר ספיקה בכליות וסתימה בדרכי השתן. שלושה וחצי חודשים מאוחר יותר, כשכבר הייתי אסור בכלא בוויילה דווטו, רופאי הצלב האדום הבינלאומי אבחנו אצלי חוסר חמור של ספיקת כליות, כתוצאה מהמכות שספגתי.

כעשרים וחמישה יום לאחר חטיפתי הושלכתי בפעם הראשונה לתא בו שהה אדם נוסף. עד כה הייתי שרוי בבידוד מוחלט. זה היה ידיד שלי, עמית ממרפאת השכונה, הר"ר Francisco García Fernández. הייתי הרוס לגמרי. זו הייתה הפעם הראשונה שקיבלתי סיוע כלשהו וטיפול רפואי. הוא טיפל בפצעיי באמצעים הדלים שעמדו לרשותו. אני עצמי לא הייתי מסוגל לדאוג לעצמי או להיגינה האישית שלי.

רק מספר ימים מאוחר יותר, כשהסרתי מעיניי את ה'מחסום' יכולתי לאמור את הנזק שנגרם לי. קודם לכן, למרות ניסיונותיי, לא התאפשר לי לבדוק את מצבי, כיוון שעניי וראייתי היו פגועות לחלוטין.

ואז הצלחתי להבחין באשכיי...

נוכרתי, שבהייתי סטודנט לרפואה, ראיתי באחד מספרי הלימוד של Houssay המפורסם, תמונה של אדם שאשכיו היו בגודל עצום כל כך, עד שנאלץ לשאת אותם במריצה. גודלם של אשכיי היה דומה לאלה של האיש בתמונה ההיא, וצבעם היה כחול-שחור כזה.

פעם נלקחתי, ועל אף גודלם של אשכיי, השכיבו אותי כשפניי כלפי מטה. נקשרתי ואז, באיטיות... ביצעו בי מעשה סדום באמצעות מוט מתכת שדחפו לתוך פי הטבעת שלי. בנוסף לזה הזרימו מכות חשמל דרך אותו מוט מתכתי שהיה תקוע בתוך גופי. אין לי מלים כדי לתאר את התחושה, הכל כאילו נשרף בתוכי.

ואז פחתו העינויים. פה ושם, פעמיים או שלוש פעמים בשבוע, הייתי 'חוטף' מכות, אך ללא מכשירים, בעיקר בעיטות ואגרופים. כך, בעקבות המצב שתהיה 'נוח' יחסית, התחלתי להתאושש פיזית. אף שרזיתי בכ- 25 ק"ג וסבלתי מאי ספיקה בכליות.

חודשיים לפני החטיפה, כלומר בפברואר של אותה שנה, חליתי בסלמונלוסיס (טיפוס המעיין) שכבר חליתי בו בעבר. בימים שבין ה- 20 וה- 25 במאי, 45-60 יום לאחר חטיפתי, חליתי שוב בטיפוס מעיים כתוצאה ממצבי הפיזי הידור.

נוסף על עינויי הגוף, שהחלו מהרגע הראשון למאסר, נוספו גם עינויי הנפש, שנמשכו גם אחרי שפסקו החקירות, המכות וכן ההשפלות שלא היה להן גבול.

יחסם היומיומי של המענים והשומרים כלפינו היה כאל משרתים נחותים. היינו בחזקת חפצים חסרי ערך ומטרדים. הם פנו אלינו בלשון: "אתה חרא. מאז ש'ספגנו' אותך אתה לא שווה כלום. אף אחד לא יזכור אותך, אתה לא קיים, אתה חושב שמישהו יחפש אותך? אתה חושב שיחפשו אותך כאן? אנחנו הכל בשבילך, הצדק הוא אנחנו. אנחנו אלוהים". זה נאמר לנו ללא הרף. מפי כולם. כל הזמן. פעמים רבות בלוויית סטירת לחי, בעיטה או סתם אגרוף. או שהיו מרטיבים את התא, המזון, הבגדים, בשתיים לפנות בוקר. זה היה בחורף. עם הזמן התחלתי לזהות קולות, שמות (ביניהם כריש, נחש, בלונדיני, כרס, אור, טטה) ותנועות מסוימות שאישרו לי (בנוסף לתחושותי המוקדמת על הדרך שבה נסענו) שהייתי בתחנת משטרה כלשהי. כאשר צירפתי את כל הפרטים, וכן את הקרבה לתחנת המשטרה ולבית-ספר - שמעתי קולות שירה של ילדים - ולכנסייה - לפי צלצול הפעמונים - הגעתי למסקנה שאני במחלקת החקירות של סן חוסטו.

בין העצירים שהיו איתי, ואת קולותיהם שמעתי או שאת שמותיהם אמרו לי, שכן היינו בתאים נפרדים, היו אלה: Aureliano Araujo, Olga Araujo, Abel de León, Amalia Marrone, Atilio Barberan, Jorge Heuman, Raúl Petrich, Norma Ereñú.

ב- 1 ביוני, ביום שבו החלה אליפות הכדורגל, הועברתי בטנדר יחד עם עוד שישה עצורים-נעדרים (העמיסו אותנו בעיניים מכוסות אחד על השני כמו חבילות), למקום שאח"כ נודע לי כתחנת המשטרה של גרגוריו דלפרר. בהעברה השתתף אחד המענים הפעילים ביותר. היום אני גם יכול לאשר כי היה זה הוא אשר ירה בי בעת חטיפתי.

אורך הדרך ומשך זמן הנסיעה אישרו את השערת הקודמת בקשר למחנה מעצר חשאי. ברצוני לציין כאן פרט שתהיה לו חשיבות בעתיד והוא פעילות המקצועית שהחלה מ- 1971 בבית הספר הניסיוני לאינטגרציה חברתית לילדים נכים, שנוסד ב- 1963 ופעל באזור בשם הארלינגהם, במחוז מורון. ב- 18 באוגוסט, אחרי שהות של חודשיים בבית מעצר משטרתי, (לילה אחד הם אילצו אותי לחתום בעיניים קשורות על מסמך שאח"כ שימש הצהרה ראשונה בפני בית המשפט הצבאי לתקופת המלחמה מס' 1/1), הביאו אותי לבסיס צבאי

פלרמו ושם, בנוכחות שופט פלילי, הציגו בפניי את ההאשמות וביניהן נקבו במה שציינתי קודם - פעילותי בבית הספר הניסיוני לילדים נכים. שם הצבעתי על כל העבירות על החוק, כולל העינויים למיניהם שסבלתי, מעשי השוד בביתי וכן העובדה שנאלצתי לחתום תחת לחץ על מסמך מבלי שידעתי את תוכנו.

ד"ר נורברטו ליבסקי הובא בפני בית דין צבאי - וביה"ד קבע שהוא אינו מוסמך לדון אותו, מחוסר האשמות נגדו. התיק הועבר לבית המשפט האזרחי הפדרלי, אשר הורה מיד לסגור סופית את התיק. כל הסבל שתואר לעיל נגרם לאדם שלמעשה לא הואשם מעולם בעבירה כלשהי.

בעדותו של Oscar Martín Guidone, תושב לוחאן דה קוז'ו, בפרובינציה של מנדוזה, אנו מבחינים בסוג נוסף של עינויים. הוא מצהיר שנעצר ע"י פטרול צבאי, הועבר למחנה צבאי ואז, שבוע לאחר מכן, ב-2 ביוני 1976:

...קשרו את ידי לקיר, בפיסוק זרועות, כך שיוכל לדרוך רק על קצות האצבעות. איימו עליו וקיללו אותו כל הזמן. הכוהו במשהו קשה וגדול (סוג של כפפות אגרוף) שבכל פעם היה מכסה את מחצית הבטן. כך במשך כשלוש שעות. שאלו אותו על אנשים ושמות. כל זה כונה 'סדרת ריכוך'. לקחו אותו לחדר המיון במצב כה אנוש, עד שעצורים אחרים של אותו אזור הכו על הסורגים בדרישה לטפל בו. העציר הועבר במשאית לבית החולים הצבאי בעיר מנדוזה, שם טיפלו בו הרופאים של אותו בית חולים. ליד הפתח העמידו שומרים חמושים. הפקודה הייתה חד משמעית - איש לא ייכנס לחדר, אפילו לא נשיא המדינה. בחדר סמוך היה מושל הפרובינציה לשעבר Martínez Baca.

מיד אח"כ התאספה ועדה רפואית שחבריה אמרו לו שהם יודעים כי הוא סטודנט לרפואה, ולפיכך הוא מבין בוודאי מה פירוש השבר השני של הטחול, ומסיבה זו יש לנתחו. למחרת בצעו בו ניתוח לאיחוי הטחול

(...) הטיפולים נעשו כשגופו עטוף בתכבושות. לאחר עשרים יום הוא מוחזר למחנה צבאי מס' 8 (הסמוך לבית החולים הצבאי) ואפילו מתירים לו להמשיך ולעייין בספרי רפואה. הודות לידיעותיו ברפואה הגיש עזרה לעצורים אחרים בצאתם מחדר העינויים. ארבעים וחמישה יום לאחר שנותר, הוא נקשר בידיו ורגליו והועבר במשאית למקום העינויים. אחד האנשים שהעבירו אותו נשם ככבודות, כאילו היה תחת השפעת סמים. כשהורד מהרכב אמר אחד מהם: "התחלה לא טובה", כי הוא דרך עליו. הוא נחקר אודות האידיאולוגיה שלו, הוא ענה שאין לו אידיאולוגיה. עם כל תשובה שלישית ציוו עליו לפשוט חלק אחד מבגדיו עד שנשארו עירום לחלוטין.

אחר כך נקשר בשרשראות לשולחן, כשפניו כלפי מעלה ואיברי גופו חשופים. הם החלו לענות אותו בדרכן חשמלי בעוצמות שונות, והאשימו אותו שגרם לפיטוריהם של שני האנשים שעינו אותו קודם לכן, כל כך קשה עד שנאלץ לעבור ניתוח. הם ירו מעל לגופו ואיימו ללא הרף להרוג אותו ואת בני משפחתו. כך במשך שעותיים או שלוש. בסוף, הזרימו לגופו מכת חשמל בעוצמה כה רבה, שגופו פרס עד שהאזיקים נשברו. הם אמרו לו שהשפם שלו יותר פשיסטי

מאשר קומוניסטי, וכי טעה ללא ספק בבחירת האידיאולוגיה שלו. תוצאות עינויים אלה ניכרו ימים רבים, וכללו דיכאון עמוק בנוסף לפגיעות הגופניות. (... באוגוסט 1978 יצא לחופשי (תיק מס' 6837).

Luis Alberto Urquiza היה סטודנט לפסיכולוגיה והצטרף לבית הספר לקצינים של המשטרה ב-1 בנובמבר 1974. עקב לימודיו באוניברסיטה נאלץ לא פעם לסבול מהטרדותיו של הקצין המרכז. בשלב מאוחר יותר, לאחר ייסורים שיתוארו בצורה מפורטת ואחרי שעבד (לאחר סיום לימודיו) במוסדות שקשורים למודיעין, נעצר.

עדויות של מר Urquiza, (תיק מס' 3847) נלקחה ב-22 במרס 1984 בקופנהאגן, בשגרירות ארגנטינה בדנמרק. מעצרו התרחש בקורדובה ב-12 בנובמבר 1976 והוא סבל עינויים שיתוארו להלן, ונקראו בשם כללי 'צוללת' ("submarino") והוצאה להורג מדומה.

... ואז התחילו המכות. למחרת אני שוב חוטף מכות מכל מיני אנשים. אני מזהה את קולו של תת-ניצב Roselli שבא בעקבות מעצרנו, וכן את קולו של יועץ המפכ"ל, סגן ניצב אחד, שגם הוא מכה אותי. במשך כל היום אני חוטף בעיטות ואגרופים מאנשים שעוברים במקום. ביום השלישי אחה"צ אני שוב מקבל מכות. איש אחד שואל אותי אם אני מזהה אותו. היה זה קצין עוזר Dardo Rocha, מאמן לשעבר בבית הספר לשוטרים שעכשיו מילא תפקיד בחוליית הקשר.

אני חש שכמה מצלעותיי שבורות. הכאב חזק במיוחד כשאני נושם. אני מבקש מקצין המשמרת שיגיש לי עזרה רפואית. הוא מסרב. ב-15 בנובמבר בלילה אני שוב מקבל מכות מקבוצת אנשים ממחלקת המודיעין. מעמידים אותי במרכז של מעגל ואני נזרק בבעיטות ואגרופים לכיוון האנשים שעמדו במעגל וחוזר חלילה. כל נפילה לארץ פירושה להיות מרמס לרגליהם כשהם מושכים בשערותיי.

(...) השכם בבוקר השישה-עשר, אני מובל לשירותים ע"י קצין המשמרת Francisco Gontero. במרחק ארבעה, חמישה מטרים ממני הוא טוען אקדח בקוטר 45 מילימטר ויורה שלוש יריות. אחת מהן פוגעת ברגלי הימנית ליד הברך. אני נאלץ להמשיך לעמוד כעשרים דקות, כשאני שותת דם. האיש קורע את מכנסיי, מחדיר מקל לתוך הפצע ואח"כ תוחב גם את אצבעו. כאשר מגיעה למקום קבוצת אנשים, טוען הקצין שניסיתי לקחת ממנו את הנשק ולהימלט. מפרידים אותי משאר העצירים ומכניסים אותי לחדר חשוך. אני מבקש ללכת לשירותים אך לא מתירים לי, עד שנאלצתי לעשות את צרכיי במכנסיים. אני נבדק ע"י רופא. הוא מזריק לי סמים משככים אך לא נותן לי כל תרופה. חובשים את רגלי. היה זה רופא-משפטי תורן באותו יום בבית החולים של המשטרה. במשך אותו היום אני שוב חוטף מכות, בעיקר ברגל הפצועה, כשאני שוכב יומיים על הרצפה. אני לא מסוגל לזכור יותר עקב הכאבים הנוראים וחוסר-ההכרה למחצה שבו הייתי שרוי.

Luis Alberto Urquiza שוחרר מחוסר ראיות באוגוסט 1978. הוא התגורר בארגנטינה עד ספטמבר 1979.

הד"ר Teresita Hazurun (תיק מס' 1127), ארגנטינאית, עורכת-דין, נחטפה ביום שבת ה- 20 בנובמבר 1976 בשעה 11:00 בבוקר. היא הובאה ע"י ראש מטה המשטרה עצמו, בלי כל התנגדות, בחשבה שזקוקים לשירותיה המקצועיים. הד"ר Hazurun עברה את העינויים הרגילים (מכות, הלם חשמלי) ובנוסף להם גם כמה שיטות בלתי מוכרות שהייתה עדה להפעלתן - כמו 'הקבורה' שתואר להלן. היא הובאה למשרדי המודיעין (S.I.D.E.) ברחוב בלגרנו, בעיר פריאס, בפרובינציה של סנטיגו דל אסטר:

ב- 22 בחודש (יום שני) בשעה 8:00 בבוקר, הגיעו שני אנשים והובילו אותה לחדר אחורי בבניין המשרדים ומיד החלו להכות אותה באגרופים בבטנה ובפניה. היא נחקרה ע"י Musa Assar (היא זיהתה את קולו). היא נשאלה אודות חברה לשעבר Hugo Libaak, במה עסק, באילו פעולות השתתף ועם מי נפגש. כיוון שלא ידעה להשיב, השכיבו אותה במיטה והזרימו חשמל למקומות שונים בגופה. עם הגיעם, היו האנשים מובלים לבורות שנחפרו מבעוד מועד ונקברים בהם עד צוואר, לפעמים במשך ארבעה ימים או יותר, עד שהיו מתחננים שיוציאום משם, כי החליטו לדבר. היו מחזיקים אותם בלי מזון ומים, בשמש ובגשם. כשהיו מוציאים אותם מהבור, שבו היו עירומים, היה גופם מכוסה עקיצות יתושים ונמלים. משם היו נלקחים לחדרי העינויים (סמוך לחדר מגוריהם של המענים). העצורים הנעדרים אמרו שהמענה היה סרן בחיל הרגלים. היה לו מכשיר עינוי שדמה לשפופרת טלפון (והזרים חשמל לשיניים ולאוזן בעת ובעונה אחת).

בתוך הטרגדיה - האבסורד. אדם שעונה קשות, לא הבין כלל וכלל את הנשאל, כיוון שלא הכיר את המונחים בהם השתמשו מעניו. הקטעים הבאים בעדות של Antonio Horacio Miño Retamozo (תיק מס' 3721) יבהירו את העניין. הוא נחטף ממקום עבודתו בעיר הבירה ב- 23 באוגוסט 1976 ומהלך הדברים התנהל כמו תמיד. תחילה נלקח לתחנת המשטרה וכך הוא מספר:

בתחנת המשטרה מס' 33 הדברים התנהלו כרגיל. נשאלתי לשמי הפרטי ולשם המשפחה, ל'שם מלחמה' (לא הבנתי מה זה), דרגתי ב'ארגון' (גם את זה לא הבנתי) ואח"כ הציעו לי דרכון, כרטיס טיסה ואלף דולר כדי לצאת מהמדינה. מאחר שלא ידעתי על מה נשאלתי וסירבתי לענות, החל שלב השכנוע: קשרו את עיניי והחלו במכות. סבבו אותי שלושה או ארבעה אנשים שהתחילו להכות מכל הכיוונים. כשעמדתי בסירובי, עברו לדרכי שכנוע קשות יותר, במקלות ואלות גומי. וכך לסירוגין, חקירות-מכות, עד שפקעה סבלנותם, וכדי להשיג תוצאות טובות יותר עטפו אותי במשהו עבה, אולי שטיח, והעבירו אותי למפקדת הביטחון הפדרלי. הכניסו אותי למכונית המשטרה, על הרצפה מאחור. שניים או שלושה מהם דרכו עלי כדי שלא אזוז. משם נלקחתי ישר ל'גריל'. כשאני קשור למסגרת מתכת של מיטה, בידי וברגליי, קבלתי מכות חשמל בכל חלקי גופי ובצורה אכזרית במיוחד באיברי המין...

(...) על ה'גריל' אדם קופץ, ככל שהקשרים מאפשרים לו זאת. הוא מתפתל, מפרכס ומנסה למונע את המגע עם הברזל הפוגע והמכאיב. השתמשו בדרכן חשמלי כבאזמל מנתחים. 'המומחה' היה מודרך ע"י רופא שהיה אומר אם אני

עוד יכול להחזיק מעמד. אחרי סדרת עינויים ממושכת התירו אותי מכבלי וחידשו את החקירות.

המטירו עלי שאלות על ה-Cope del Rim. חשבתי: מה יכול להיות הביטוי הזה. לא הבנתי דבר מהעגה הזאת. ושוב הייתי מונח על ה'גריל', סדרת חקירות - מכשיר חשמלי - 'גריל' ושוב אותן השאלות בשינוי נוסח, במטרה למצוא סתירות.

רק כעבור שנה, מפיו של אסיר, נודע לי מה פירוש ה-Cope del Rim. המונח היה קשור להתקפה על מחנה חיל רגלים 29 (ע"י הגרילה) שאירעה ב-5 בנובמבר 1975 בפורמוסה, העיר בה התגוררתי כל אותה שנה.

החקירות הלכו והתקצרו, אבל הטיפול בדרכן החשמלי ('פיקנה') היה קשה יותר, במיוחד החריפה ההתעללות בשריר הסוגר והאלקטרודות שהוצמדו לשיניים וגרמו להרגיש כאילו ברק פוגע בראשי ומרסקו לאלפי חלקיקים. והיה שרוך דק עם חרוזים קטנים שהיו מכניסים לי לפה, שמאוד היה קשה לבלוע אותם כי גרמו לבחילות והקאות, מה שגרם להם להגביר את העינויים עד שאתה מצליח לבלוע את זה. כל כדור כזה היה אלקטרודה שבעת פעולתה נדמה היה כאילו אלפי גבישים מתפוצצים לרסיסים, מתפזרים בגוף ופוצעים אותו. זה היה כל כך נורא שלא יכולת להיאנח, או לצעוק או אפילו להתנועע. היית נתקף רעד בלתי פוסק עד שהיית מתכווץ לתנוחת עובר. וכך, רועד ומצטמרר במשך שעות, פגוע בתוככי גופך, סובל מצמא נורא אך חושש מפני העוויתות, ולכן במשך כמה ימים אח"כ אתה לא אוכל ולא שותה למרות שהם מכריחים אותך.

כל יום היו ממציאים שיטות חדשות כדי להעניש אותנו בצורה קולקטיבית. פעם זה גבל בחייתיות ממש. הגיע אדם שקרא לעצמו סגן ואמר שהוא מאמן אותנו אימונים צבאיים. כמוכן שלא הייתה זאת אמת. כולנו היינו קשורים, לא יכולנו לדבר. השומרים היו אתנו כל הזמן, נכנסים ויוצאים כשהם מביאים ולוקחים אנשים.

הובילו אותנו למקום, אולם גדול לפי השערת, הקיפו אותנו והחלו להכות בנו בכל הגוף, בעיקר במרפקים ובכרכיים ולדחוף אותנו זה על זה. המטירו עלינו מכות מכל הכיוונים. התנגשנו זה בזה ונפלנו. אחרי שהיינו כולנו פגועים וחבולים על הרצפה, שפכו עלינו מים קרים ובדרבנים חשמליים הרימו אותנו והובילו אותנו לתאינו, שם השאירו את כולנו בערימה אחת, רטובים, רועדים, כשאנו נצמדים האחד לשני כדי להתחמם מעט.

(...) יכולנו לשמוע אותם משחקים בקלפים, כשהם מגבירים את קולם כדי לכסות על הצרחות שעלו מחדר העינויים. כשסיימו את המשחק היו נוהגים להתעלל בנו.

כשהוציאו אותנו מ'גוב האריות' לחדר החקירות והעינויים, אילצו אותנו לעלות 3 מדרגות ולרדת 2 או להפך. או שהיו אומרים לנו לפנות לאחור ולהסתובב, כדי שנאבד את חוש הכיוון.

ליל ה-1 בספטמבר - יום רביעי - היה ליל העברות. זה היה כרוך בפחד ובחוסר ביטחון, כיוון שבימים אלה, כבר ידענו זאת, היו מחסלים אסירים בהעברות, כשהם ממציאים 'תקריות' מדומות.

(...) הועברנו למחנה מעבר (L.T.), לשם 'ריכוך' בטרם הוצאה להורג. העינויים שם היו כל כך נוראים שלא נשאנו אלא מספר. מספרי היה 11.

המקום נראה לי מרתף. היינו 15. זיהיתי את קולו של Puértolas, עקב צליל קולו החד אשר רודף אותי עד היום ככלב.

(...) העונש היה ברוטלי. ביום חמישי נלקחתי פעמיים, וביום שישי החטיפו לי את המכות הנוראות ביותר שקיבלתי אי פעם. מישו שכב ב'גריל', נדמה לי שזה היה Puértolas, אף שהיה לי קשה לזהות את הקול, כי היינו כבר הרוסים לחלוטין. השכיבו אותי במיטה מעליו וכאשר הזרימו מכות חשמל לגופי - הוא קפץ על המיטה. רגלי נגעה בקיר, ובכל פעם שנגעתי בו, כשזזתי, כשלכלכתי אותו, חטפתי מכות ברגליים.

אחרי עינויים ממושכים ואיומים על חייו הועבר, Miño Retamozo למחנה הצבאי מס' 29 של חיל הרגלים:

הגעתי לשם כאילו הייתי כוכב קולנוע, כי בשבילם הייתי זה שתכנן התקפה על מחנה גדודי.

ביום שני, מוקדם בבוקר, התחילו לעבוד. הם עשו זאת במשך כל היום. בימים הראשונים, בין סדרה לסדרה, הייתי עירום, קשור למיטה, שומר לידי, בלי לאכול. בלילה היו משליכים אותי למסדרון עם עוד עצורים שלא ידעו מה לעשות אתי. הם התרחקו ממני כיוון שחששו להילקח בטעות לחקירה במקומי. בלילה שמענו את 'הקול הנשי' - כינויו של קצין גנדרמריה מוכר, שהיה משנה את קולו, ומיד עם הגיעו היה מלטף את מבוישיו. בדרך זו היה קוצר סיפוק מתפקידו.

במשך שלושה שבועות, בוקר, צהרים וערב, הם נהגו להחניק אותי בשקיות ניילון, או להכניס את ראשי למים, או ל'קסדת המוות' (מכשיר מצמרר ומפחיד, מלא אלקטרודות) שכשחבשו אותה לראשך לא יכולת אפילו למלמל את המילה 'לא'. פשוט, הגוף נקרע לך לגזרים בצרחות איומות.

לילה אחד הם השתעשעו בנער מ-Las Palmas (פרובינציה של צ'אקו) ובי. החיילים השתעשעו בשמיעת רדיו. הם הקשיבו למשחק כדורגל בין הקבוצות 'פטריה' (מקומית) לבין 'רוסריו סנטראל'. במשך כל המשחק חשב הנער את 'קסדת המוות'. מאז נטרפה דעתו לשבועיים בערך. אח"כ הגיע שוב תורי. במשך כל זמן החקירה היה תמיד מישו שהיה הורס לך את פרקי הידיים או הרגליים עם מקל קטן.

על העברתו לפורמוסה, מוסיף Miño Retamozo :

...העיר פורמוסה מונה כמאה אלף תושבים. לכן כמעט כולם הכירו את המענים, כגון סמל או סמ"ר Eduardo Steinberg וסג"מ Domato, ה'מוות בקול הנשי', גם סגן המשנה מחיל הפרשים.

(...) כאשר השומרים היו קצת ותרנים, היינו מבקשים דלי מים לרחצה. בפעם הראשונה שהתרחצתי כמעט שבקתי חיים. כאשר הסרתי את התחבושות מעל עיניי כמעט שלא הכרתי את עצמי. הייתי מכוסה חבורות שחורות, כאילו התגלגלתי על גדר תיל. מכוסה בכויות שונות, החל מכויות סיגריות וכלה באזמל החשמלי. 'אזמל המנתחים החשמלי' - היה חותך, צורב וגם שורף. בהשוואה לעצורים אחרים, במיוחד ל-Velázquez Ibarra, השתמשו בו נגדי מעט יחסית. מניסיון זה יש לי צלקות בגב עד היום. אלקטרודות או אזמל ניתוחים? חולצתי דבקה לגבי שהיה כולו מכוסה פצעים שותתי דם. החום והכלוך גרמו לזיהום ואני אפילו לא חשתי בכך. חבריי ששמרו עלי מאוד, קראו לחובש מהמרפאה שיחטא לי את הפצעים.

(...) יום אחד נודע לי סוף-סוף מהו ההיגיון בגורלי המר, אם אפשר לדבר בכלל על היגיון במקרים כאלה. כאשר האסירים הפוליטיים מתא המעצר ממול היו בהפסקה, סיפר לי מישוהו ש-Mirta Infran גילתה את הסודות. היא נעצרה עם בעלה. תחילה עינו אותו עד שנשבר. מאוחר יותר חיסלו אותו. מיד אח"כ המשיכו אתה. בשלב מסוים היא כשלה, חשבה שתוכל להינצל או ממש הייתה על סף אי-שפיות והחלה 'לגלות' דברים שאין להם בסיס. עקב הודאותיה נשלחו למעצר למעלה מ-50 איש. לדבריה אני תכנתי את לכידת הבסיס ופעלתי בארגון המחתרת הנקרא בשם Montoneros והם הציעו לי כביכול תמיכה לוגיסטית.

(...) את Mirta Infran הכרתי בשנת 1975. היא הייתה בת 19, עבדה בבית המשפט ולמדה אתי בקורס של השנה הראשונה בהנדסת ייעור. היה בינינו קשר בלתי מחייב. ב-6 ביוני 1977 שוחררתי.

במקרה שתואר לעיל, היכרות מזדמנת מן העבר והלשנה שנבעה מעינוייה הקשים מנשוא של Mirta Infran, די היה בהם לגרום ל- Miño Retamozo לעבור שבעת מדורי גיהנום.

משמעות מהותית נודעת לעדותו של Oscar Alberto Paillalef (תיק מס' 6956), מגנרל רוקה, פרובינציה של ריו נגרו.

מר Paillalef קיבל זימון משטרתי מהתחנה המקומית להופיע בפני הפיקוד של הבריגדה VI של נאוקן. כיוון שהגיע במכונית החברה בה עבד, קיבל אישור לחזור באותו רכב. נאמר לו שהוא חייב לחזור כדי להיחקר ע"י רב סרן Reinhold מהמודיעין. הוא חזר ב-19 באותו חודש.

הועברתי למקום שנראה שהיה סמוך לבניין שבו הייתי. שם הייתה מיטה נוספת. השכיבו אותי עליה. שני אנשים עמדו מולי, אחד מהם חקר אותי בעוד השני שימש עזר כנגדו. תוך כדי החקירה קיבלתי מכות, הם שמו עלי מה שקרוי בשם 'כבלים'. זה היה הדרבן החשמלי. הם הזרימו מכות חשמל לזרועותיי ואח"כ בין התחבושות שהיו לי על הרקות. לאחר שעה ארוכה הוחזרתי למקומי הראשון.

כך נמשך הדבר. היו שומרים שבעטו בי, הידקו את האזיקים לפרקי ידיי עד זוב דם. החקירות נמשכו עד ה-29 בחודש, בערך אחת ליומיים. פעמים רבות הייתי קורבן למשחק מקאברי מחריד. היו מצמידים לראשי קנה של כלי נשק, ובעודם צוחקים היו לוחצים על ההדק והירייה לא נשמעה... בלילה, כשהייתה יותר מנוחה, היינו שומעים משאיות עוברות בסמוך. לפי השערת, היינו קרובים לכביש מס' 22 ונמצאנו בבטליון מס' 181.

בכל פעם שנלקחתי לחקירה, בנוסף לסדרת השאלות, הייתי חוטף מכות בדרכי לשם ובחזרה. לילה אחד, תוך כדי איומים על חיי, החדירו אפר סיגריות לתחבושות שעל עיניי, כדי שעניי ירקבו, כך אמרו לי.

במקרים אחדים, כמו של José Antonio Giménez, (תיק מס' 3035), בן 53, מהעיר סנטנריו בפרובינציה של נאוקן, שנעצר ב-10 בינואר 1977 מול ביתו, ניתן להבחין בשינוי קל בשיטה:

...בעיניים קשורות בתחושות ובפיסות צמר גפן על העיניים. דבר שלא מנע מהתחושות לזוז ממקומן ואפשר לי להבחין שחלק מהשומרים נעלו מגפיים צבאיים. יתר על כן, פעם אחת כשהתיימרו שאחתום על הודאה, דבר שכמובן לא עשיתי, הורידו מעיני את התחושות והאיש שפנה אלי, אדם צעיר, לבש מדי צבא ופניו היו מוסוות במסכת גז. בתגובה לסירובי עוניתי בכל מיני שיטות: תלו אותי כשזרועותיי פונות לעבר קיר אחד ורגליי לקיר שמנגד. כשגופי מתוח ואלקטרודות צמודות לרקותיי, עם התחושות שתיארתי קודם לכן, הזרימו לי חשמל לראש באמצעות אותן אלקטרודות. עינויים אלה בוצעו בי במקום אחר, מקום ארעי, עשוי פחונים ושלד עץ, מסוג הפחונים הסמוכים לתחנות רכבת. הסדרות הללו נשנו מספר פעמים, אניני יודע כמה. בחקירות ציוו עלי ללא הפוגה ש'אזמר', שאגלה להם את כל שאני יודע, בלי לשאול פרטים מדויקים כגון תאריך, מקום, או אפילו בהקשר כלשהו. בסופו של דבר נאלצתי לתאר בכתב יד את כל מעשיי לפני שנחטפתי. התחלתי בכתובה, אך זו נקטעה בלי שחתמתי, אולי משום שלא הייתה לרוחם.

ב- 20 בינואר 1976, באמצע ארוחת הערב, נחטף Santos Aurelio Chaparro מביתו ב- Ingenio La Florida בפרובינציה של טוקומן. החוטפים הגיעו למקום בשלושה כלי רכב, חלקם במדי עבודה צבאיים וחלקם בלבוש אזרחי. הוא זיהה את המקום שאליו נלקח. היה זה מטה המשטרה הראשי של טוקומן. הוא מספר שהוכרח להישאר באולם עם עצורים אחרים וממשיך:

...ביום השני למעצרי הבלתי חוקי, שני אנשים אשר לא היו בין חוטפיו, העבירו אותו לאולם אחר, קטן יותר, הפשיטו אותו וקשרו אותו למיטה שנקראה 'גריל'. הצמידו חוטי ברזל לראשו והתחילו לענותו בדרכן חשמלי בכל איברי גופו ובעיקר באיברי המין, בחזה, בראש, בפה, בחניכיים וכו'. עינו אותו במשך כשעתיים. אחר כך הוציאו אותו משם, ולקחו אותו לאולם אחר באותו בניין, שם הוכה קשות בידי קבוצה של אנשים, באגרופים ובעיטות. המכות נמשכו שעות ארוכות עד שאיבד את הכרתו. אח"כ נלקח לאולם שאליו הגיע בתחילה. שיטת עינויים זו נמשכה ברציפות במשך 20 יום (תיק מס' 5522).

מר Chaparro נלקח עקב מצבו האנוש למחנה 'התאוששות'. 25 יום מאוחר יותר הוחזר למטה הראשי של המשטרה, שם עינו אותו באורח קל יותר במשך חמישה ימים. הבטיחו לו שישוחרר, אך ברגע החתימה בוטל השחרור. כל זה התרחש בבית הספר לחינוך גופני ב- 24 במרס 1976. הוא ממשיך:

אחרי זמן מה, הובילו אותו שוב לחדר קטן שבו עונה מחדש. באותה הזדמנות, הוא מציין, אילצו אותו לבלוע כמות גדולה של מים, בעודם מענים אותו בדרכן חשמלי, החדירו בקבוק לפיו ואמרו לו שיכריחו אותו לשתות את כל מימי נהר הסאלי. הוא שותה שני בקבוקי מים. שוב מזרימים מכות חשמל לגופו ושוב מכים אותו באכזריות עד אבדן ההכרה, כשהוא שותה דם. המים פרצו מגופו ממקומות שונים. המענים נבהלו כנראה ממצבו וניסו להחזירו לעשתונותיו. הוא נשאר במקום עוד כ- 20 יום. אח"כ הועבר למקום שלא יכול לאתר. שם עונה על שולחן עם דרכן חשמלי. כמו כן, בשיטת ה'צוללת', בסיר גדול עם 200 ליטר מים, כשראשו בתוך המים, הכו על הסיר וגם הזרימו חשמל לגופו.

(...) הם מודיעים לו שיחסלו אותו. הם קוראים לו בשם המשפחה ושוב הוא חוטף מנת עינויים ברוטלית שכוללת דרבן חשמלי. הוא מצווה לעמוד מול הקיר. איש מהגנדרמריה (חבוש בכובע צבאי) נותן לו בעיטת קרטה בגב והוא מתעלף. אח"כ חובטים בו באכזריות במקלות. הוא משער שאז נשברו לו עצם החזה ופרקי האצבעות. מעצמת המכות נשברו האזיקים שעל ידיו. הוא מאבד את הכרתו. עד היום הוא שומע זמזום באזנו השמאלית, סובל מחוסר רגישות באצבעות רגליו ועוד. אח"כ הועבר לבית הסוהר בעיר לה פלטה ומשם ב- 23 במרס 1982 יצא לחופשי תחת מעקב.

כדי שלא להרחיב יתר על המידה, נשמיט את הפרטים על דרך חטיפתו של Orlando Luis Stirmemann, מהעיר ריו גלייגוס, אשר נעצר בפרובינציה של סנטה פה. נתייחס רק למשפט שפלט אחד מחוטפיו, כשנשאל ברגע החטיפה מדוע אין חוסמים את עיניו, ענה: "אין צורך, וגם הוא יודע זאת. הוא מחוסל".

(...) 15 יום אחרי שנעצרתי במחנה מעצר זה, הועברתי למחנה אחר. כנראה בתוך אותו אזור שיפוט של הצבא. מצורף תרשים. כדי לחקור את העצורים, נהגו להשתמש בשיטות עינוי שונות, ביניהן דרבן חשמלי, מכשיר בעל עוצמה גדולה שגרם להתכווצות בלשון, כך שהקורבן לא יכול היה אפילו להשמיע קול צעקה. שיטה אחרת הייתה להכניס חתול לתוך בגדיו של הנחקר בזמן הזרמת החשמל לגופו. החתול היה מגיב באלומות וכך היה מוסיף לעינויו של העצור (תיק מס' 4337).

מעיון בהצהרתו של Enrique Rodríguez Larreta (תיק מס' 2539), אנו מוצאים את עצמנו בפני שיטות חדשות לעינויים. נתרכז בהצהרתו רק בקטעים ההכרחיים:

(...) בלילה הבא הגיע תורי להילקח לקומה העליונה, בה אני נחקרתי וענוייתי כמו כל הגברים והנשים שהיו שם. פושטים ממני את בגדיי, ועירום מצמידים את זרועותיי לאחור ותולים אותי בפרקי הידיים בגובה של 20 - 30 ס"מ מהרצפה. אז מניחים על גופי מין כיסוי חלציים שיש בו חיבורים חשמליים. בעת חיבורו לזרם החשמל, סופג הקורבן מכות במקומות שונים בעת בעונה אחת. מכשיר זה, שהם כינו בשם 'המכונה', היה מחובר בזמן החקירה, שנעשתה תוך איומים וקללות, לאיברים רגישים במיוחד. הרצפה, שעליה היו קשורים העצורים, הייתה רטובה וזרועה בשברי זכוכית ומלח, כדי להגביר את עוצמת העינויים במקרה שהתלוי היה מצליח להשעין את רגליו על הרצפה. חלק מהאנשים שהיו עצורים אתי, נפלו ממקום התלייה, נחבטו ברצפה ונפצעו קשות. אני זוכר במיוחד את המקרה של Edelweiss Zahn de Andrés, שנודע לי מאוחר יותר כי נפצעה אנושות מחתכים עמוקים ברקה ובקרסוליים, שהזדהמו קשות.

Antonio Cruz, ארגנטיני, נשוי, מתגורר בעיר הבירה, היה חבר בגנדרמריה החל מה- 31 בדצמבר 1972 (התאריך שבו נכנס לשירות לפי הודעה שמורה 1460, סעיף

3-6), עד ה- 31 בדצמבר 1977, (התאריך בו פרש על פי ה-M.M.C; הוראה צבאית מאוחדת SD5289/77). מעדותו נצטט רק את הקטעים המשמעותיים ביותר:

כאן אני חייב להתייחס למקום שנקרא 'אזור ריכוז העצורים' אשר כונה בשם 'בית הספר הקטן'. הוא שכן ב-Famaillá, במרחק שניים או שלושה רחובות מפסי הרכבת המובילים לעיר סן מיגל דה טוקומן.
(...) במקום הזה שכנה כבר בהגיענו היחידה של כלבי הלחימה.
(...) אתאר את חדר החקירות. החדר היה בכיתה האחרונה באותו בית-ספר. בתוך הכיתה היו מיטת ברזל צבאית, שולחן ותמונות של העצורים... כמו כן היה שם טלפון-שדה שפעל על סוללות, וכאשר סובבו את הידית הפיק זרם חשמלי. ככל שסובבו את הידית במהירות גדולה יותר היא הפיקה חשמל בעוצמה גבוהה יותר. צוות החוקרים החזיק ביד אלת גומי, דומה לזו שמשמשים במשטרה, בה הצליפו באסירים כדי 'לרכך' אותם מיד עם מעצרים.

בהמשך מתייחס Cruz לגורלו של העצור שהוטל עליו לשמור:

למחרת החלה חקירתו של אותו איש. תחילה השכיבו אותו וקשרו אותו למיטה. בגלל מבנה גופו לא יכלו לכבול אותו באזיקים. לא היו להם אזיקים בקוטר של פרקי ידיו. הכו אותו קשות באלות הגומי ללא תוצאות ואז החליטו להתחיל בחוט החשמל של הטלפון. חוט אחד נקשר לרגל המיטה ואת השני הצמידו לחלקים שונים בגופו, במיוחד לרגליים שבהם וכן לגב ולחזה, אך גם כך לא הודה. חזרו להכותו. בשלב מסוים ביקש העצור ללכת לשירותים, נתנו לו רשות ללכת. תפקידי היה להשגיח עליו באופן אישי, דבר שעורר בי חששות רבים. אז ראיתי שהאסיר משתין דם, הבנתי שאיבריו הפנימיים נפגעו. באותו לילה, לפני לכתם, קשרו אותו לעמוד בחוץ, תחת כיפת השמים, ופקדו בצורה חד-משמעית לא לתת לו מזון או מים. השכם בבוקר מצאנו אותו תלוי ללא רוח-חיים. הוא לא עמד במכות הנוראות שספג. כאשר הגיעו החוקרים, דיווחנו להם על מותו, אך הם הביעו את צערם על שלא הצליחו לדלות ממנו את המידע שרצו. באותה דרך חקרו גם את הנשים. הפשיטו אותן עירומות לחלוטין, השכיבו אותן על המיטה והחלו לענותן. היו מחדירים חוט חשמל לאיבר המין שלהן ומשם היו עוברים לשדיים, דבר שגרם להן סבל כל יסוער. לרבות היה מחזור חודשי בעת החקירה. בהן השתמשו רק בטלפון, ולא בשום מכשיר אחר.
(...) אני מוכרח לציין, שבמקרה אחד הביאו עצור פצוע. יום אחד, מתוך סקרנות, התקרבותי לחלון. הייתי לבד ומבעד לחור המנעול ראיתי את המתרחש בפנים. בהתקרבי ראיתי שראשו שבור ועל ידיו טיפסו תולעים. התמונה עוררה בי בחילה נוראית. האומלל נאכל ע"י התולעים (תיק מס' 4676).

באמצעות עדותו של Carlos Hugo Basso, ארגנטיני (היום גולה מארצו), אנו חוזרים שוב למקומות ידועים לשמצה כמו La Ribera ו-La Perla. הוא נחטף ב-10 בנובמבר 1976 בשכונת אלטו אלברדי בעיר קורדובה. אחרי התהליך הרגיל שכלל מכות, נסיעה על ריצפת המכונית תחת רגלי החוטפים ועד הגיעם למחנה המעצר החשאי:

...נפתחה דלת שעפ"י הרעש כנראה הייתה עשויה מתכת. אחד החוטפים הזהירני שבהמשך אכיר את 'הכומר', שתפקידו להוציא ממני את הווידוי. האיש

שנקרא 'הכומר', היה כנראה איש בעל ממדים, שכן מיד עם היכנסו תפס אותו בידי משני צידי גופו והניף אותו באוויר...
...בהמשך הכו אותי במקלות ובפטיש על אצבעותי, כשידיי מונחות על הרצפה. הפשיטו את בגדיי וקשרו את ידי ורגליי למסגרת קפיצים חשופה של מיטה, שנקראה 'גריל'. אני משער שבמשך כשעה הזרימו לגופי מכות חשמל במקומות רגישים בכל הגוף - איברי המין, ירכיים, ברכיים, צוואר, חניכיים... לצוואר ולחניכיים השתמשו במכשיר קטן עם קצוות חדים, מחוברים ישירות לחוטי החשמל בעוצמה של 220 וולט. מתחת לתחבושות העיניים הצלחתי להבחין שבכל פעם שהזרימו חשמל, נחלש האור בנורה שדלקה מעל הגריל. בכל אותו הזמן שמעתי שאחד המענים נקרא בשם 'גרינגו'. אח"כ הרגשתי שמישהו מצמיד סטטוסקופ לחזי ואז התירו את אזיקי. גיליתי שאינני מסוגל ללכת, גררו אותי כ- 20 - 30 מטר עד למזון שהיה באולם גדול, סמוך לקיר. שם הייתי עד למחרת (תיק מס' 7225).

Teresa Celia Meschiati נחטפה בעיר קורדובה, ב- 25 בספטמבר 1976 והועברה למחנה לה פרלה (תיק מס' 4279). היא מספרת:

מיד עם הגיעי למחנה, הועברתי לחדר העינויים, או לחדר 'טיפול נמרץ'. הפשיטו אותי ונקשרתי בחבלים ברגליי ובידיי לרגלי המיטה כשאני תלויה באוויר. הצמידו חוט חשמל לאצבע ברגלי הימנית. העינוי נעשה בהדרגה בשני דרבני חשמל בעוצמה שונה. אחד בעל 125 וולט, שגרם לי לתנועות בלתי רצוניות בשרירים וכאבים בכל הגוף. מכשיר זה הוצמד לפניי, לעיניי, בתוך פי, על זרועותי, לאיבר המין ולפי הטבעת. מכשיר אחר, בן 220 וולט, נקרא 'המרגריטה' שגורם לי כיבים עמוקים עד היום וגורם להתכווצות שרירים איומה, כאילו תולשים את כל האיברים בבת אחת. בעיקר בכליות, רגליים, ירכיים וצידי הגוף. כמו כן, הניחו מטלית רטובה על חזי כדי להגביר את עוצמת מכות החשמל.

ניסיתי להתאבד בשתיית מים מזוהמים שהיו בדלי ונועדו לשיטת עינויים שנקראה 'צוללת'. אך לא הצלחתי.
כשם שהעינויים גברו בהדרגתיות כך גבר גם הסדיום של מעניי. הם היו חמישה ושמותיהם: Jorge, José López, Luis Manzanelli, Guillermo Barreiro, Fermón de los Santos, Romero.

Nelson Eduardo Dean, אורוגואי, נשוי, נחטף בשכונת אלמגרו בעיר הבירה ב- 13 ביולי 1976, בשעה 22:00 (תיק מס' 7412). בחלקי עדותו החשובים ביותר הוא מספר:

פיזרו אותנו בחלקים שונים של המקום. ידינו נקשרו באזיקים אל הגב. בעיניים קשורות, שותתי דם, החלו להכות בנו. חצי שעה אחרי שנעצרתי, הועברתי לחדר בקומה העליונה. שם הפשיטו אותי ושוב קשרו את ידי באזיקים לגב והחלו לשפוך עלי דליי מים. אח"כ קשרו למותניי, חזי ורגליי חוטי חשמל. קשרו חוט או שרשרת לאזיקים, הרימו את זרועותי עד שכמעט הוציאו אותן מפרקיהן. במצב זה, כשאני תלוי במרחק של כ- 30 ס"מ מהרצפה, הייתי נתון במשך זמן שאינני יכול לאמוד אלא ע"פ עוצמת הכאב. הסבל הנורא הזה גורם לאובדן מוחלט של תחושת הזמן.

אח"כ הורידו המענים את החבל כעשרים ס"מ, כדי ש"י מאמץ אגיע לרצפה ואתן מנוחה כלשהי לזרועותיי. כמובן שהייתה זו אשליית שווא, הואיל וכאשר ניסיתי לגעת ברצפה ואמנם הצלחתי, התחלתי לספוג מכות חשמל. האמת היא, שקשה לתאר במילים את הסבל. אני חושב שאפשר רק לדמיין איזו קריקטורה טרגית של אותם רגעים. אולי רק כדי להדגים או לנסות להבהיר, ראוי לציין שני דברים, בחלקם קשורים לגוף ממש ואחרים הם תחושות והרגשות. בקשר לצד הגופני אני חושב ששניים מהם משקפים את עוצמת הכאב:

א. כפות הרגליים - אחרי העינויים - היו שרופות וצימחו שכבות עור קשה שאח"כ נשרו. אין צורך לציין כמובן שהכויות נעשו ע"י חשמל.

ב. במשך כל זמן השימוש בחשמל מאבדים את השליטה על החושים. ההלם החשמלי גורם להקאות ושלשולים בלתי פוסקים ועוד.

ג. בקשר לתחושות: הזרם החשמלי מתחיל לעלות בגוף, בכל המקומות שהצמידו אליהם חוטים, וההרגשה היא שהם נתלשים ממך בחוזקה. כך שבהתחלה התחושה היא שכפות הרגלים נתלשות מהגוף. אח"כ הרגליים, האשכים, בית החזה, וכן הלאה.

ייסורים אלה נמשכו כחמישה ימים, כשהם הולכים ומתעצמים מיום ליום. בימים האחרונים היו חוזרים על כל אותן שיטות שצוינו קודם לכן, בתוספת חוט חשמלי שהוחדר לפי הטבעת שלי, לאשכיי ולאבר המין. השיטות הופעלו באווירה שטנית. המענים, חלקם שותים, אחרים צוחקים, מכים ומקללים, מתיימרים להוציא ממני שמות של אורגואים שהתגוררו בארגנטינה ומתנגדים לשלטון הנוכחי באורוגוואי.

בחקירות ובעינויים אלה הבחנתי בהשתתפותם הישירה של קציני צבא מאורוגוואי. חלקם השתייכו לקבוצה שנקראה OCOA - Organismo Coordinador de Operaciones Antisubversivas (ארגון מתאם בין מבצעים אנטי-מחתרתיים).

Raúl Esteban Radonich (תיק מס' 6956) נעצר בעיר נאוקן ב-13 בינואר 1977 ושוחרר ב-19 באותו חודש בעיר סניליוסה. הוא נעצר ב-8:30 בבוקר במשרד בו עבד. לקחו אותו לאחר סיבובים, כדי שלא יוכל לזהות את מקום הימצאו:

...ליחידת הנדסה 161, במקום הנקרא 'לה אסקואליטה' (בית הספר הקטן), שבעצם הוא המקום בו 'סופגים' ('Chupadero') שפועל באזור. שם קשרו את ידיי לצידי המיטה בה שהיתי זמן מסוים, עד שהועברתי למקום אחר. הכריחו אותי ללכת כפוף כדי שלא אזהה מבנים מסוימים במקום. שם קשרו אותי מחדש, אבל עכשיו בידיי ורגליי למסגרת מיטה, והחדירו שני חוטי חשמל מבעד לתחבושות שכיסו את עיניי בסמוך לרקות. נשאלתי מספר שאלות אישיות, מישוהו הדפיס אותן במכונת כתיבה, לכרטיס כנראה. בסיום שלב זה התחילה חקירה שונה לחלוטין; השאלה הראשונה הייתה בקשר לדרגתי והשם הקרבי שלי. עניתי שאין לי פרטים כאלה. אז ספגתי את ההלם החשמלי הראשון. השאלות היו בקשר לפעילות הפוליטית, תפקידי בארגון כלשהו וכן מקומי ברשימה לבחירות לוועדת הסטודנטים. כמו כן נשאלתי שוב ושוב דבר שהדאיג אותם במיוחד, אם ידוע לי היכן אני נמצא. וכל זאת לאור העובדה שבבסיס זה שרתי בשנת 1976 בשרות חובה. תשובותיי השליליות הגבירו את הקצב, את משך הזמן ואת העצמה של מכות החשמל, כולן בראשי. כל זה נעשה בצרחות ואיומים מכל הסוגים.

פי שתי דם, הואיל ובזמן הזרמת החשמל לגוף השרירים מתכווצים ואז אני מהדק את הלסתות, כשלשוני נשארת בחוץ ואני נושך אותה בחוזקה בשניי. מצבי נעשה גרוע מרגע לרגע. שופכים עלי דלי מים כדי שאתאושש, ובסוף מבטלים את המשך החקירה. מודיעים לי שאח"צ יחדשו את העינויים, דבר שתלוי בי ובנכונותי לשתף פעולה. החקירה נעשית ע"י שלושה איש לפחות, אחד מהם היה האחראי על החוליה שעצרה אותי. הוא מגדיר את עצמו 'נדיב וטוב לב', מבקש ממני למסור את כל הידוע לי ואומר שלא כדאי לי להקריב את עצמי למען אף אחד. כל השאר ממשיכים לפנות אלי בטון מאיים.

המקרה של Juan Matías Bianchi (תיק מס' 2669), היה מקרה של סימולציה כפולה של שריפה ושל הוצאה להורג בירי:

...נתנו לו להריח נוזל, ושאלו אותו אם הוא יודע מה הוא מריח. הוא עונה בחיוב, שהריח סוג של דלק. שואלים אותו אם יש לו מה להגיד ושואם כן אז שידבר, כיוון שעומדים לשרפו חיים. תוך כדי רשרוש בניירות הם מצמידים אקדח לרקתו, כאילו להוציאו להורג בירייה. ממש ברגע הסימולציה שעומדים לשרפו חיים, הוא שומע מכונת מתקרב. מתקרב אליו אדם ואומר לו: "תראה, כדאי לך שתתפטר מתפקידך כנציג העובדים ואל תציג יותר תעודת מחלה". אחרי כן משתרר שקט והוא שומע שהרכב מתרחק. העצור משתק לרגע, עד שהוא מגלה שאין אף אחד ושהסירו מעליו את האזניים.

Daniel Osvaldo Pina (תיק מס' 5186), התנסה גם הוא בסימולציה של הוצאה להורג. כל מה שהתרחש נראה היה כאילו לקוח מהדמיון. הוא מספר זאת כך:

מאותו מקום לקחו אותנו לשני מקומות עינוי נוספים. במקום השני, אחרי שעינו את Arra, לקחו את Moraña; Koltes ואני היינו בהמתנה. לפתע פסקו הצרחות של Moraña ושמענו אנשים מתרוצצים ומחפשים רופא. מיד אח"כ, ללא חקירה, העלו אותנו על משאית והעבירו אותנו למקום אחר. אני משער שזה היה בהרים. Moraña כבר לא היה אתנו.

כאן שהיתי יומיים או שלושה. עבר חודש מאז נחטפתי. אך כיוון שעניי היו חבושות תמיד, קשה היה לי לאמוד את הזמן. באחד הימים שמעתי מישהו מתקרב למקום שבו היה Arra, ואח"כ רגיעת רגליים וקול תקיף אומר: "קום... לך..."

נשמעה גרירת רגלים לכיוון היציאה. אחרי שתיים או שלוש דקות נשמעו ארבע יריות. אח"כ התקרבו למקום שזיהיתי כמקומו של Koltes, ושמעתי את אותו הדבר. כשהגיע תורי לא אמרו דבר. שמעתי קול טעינה של נשק. הם ירו ארבעה כדורים שחלפו מעל ראשי.

למחרת לקחו אותי שוב, אך הפעם לבדי, באמבולנס צבאי כנראה. משם הועברתי בטנדר, כנראה של משטרת מנדוזה, כשאני שכוב על הרצפה וירקן עלי ואיימו עלי כל הזמן. עד שהגענו לבית הכלא.

ישנן עדויות על סוגים אחרים של עינויים, כמו תליה על עץ או על עמוד. נביא כדוגמא לשיטה זו, את הצהרתו של אחד הקורבנות, Enrique Igor Peczak (תיק מס' 6947):

נעצרתי ב- 15 באוקטובר 1976 ע"י חוליה צבאית שהקיפה את הבית בו גרתי עם אמי; יחד אתי נעצר Jorge Armando González; ככלו את ידינו וכיסו את עינונו בתחבושות. אח"כ נתליתי על עץ כשידיי מאחורי גבי, ובתנוחה זו הולקיתי משעת הצהריים עד רדת החשיכה. שמעתי שוב ושוב את זעקותיה של אמי מתחננת שלא יהרגו אותי; אפשר היה לשמוע גם את המלקות שהכו את González. ברגע מסוים מילאו כלי במים, תלו אותו מהרגליים וטיבעו בכלי את ראשו. זה נמשך מספר פעמים.

בעודו מכה אותי, אמר לי אחד מהם שאם הוא לא היה שוכח את הדרבן החשמלי, כבר מזמן הייתי מדבר. לפתע חבט בכפות ידי על אוזניי. החבטה הזו הכאיבה לי כל כך עד שבמשך מספר חודשים שמעתי זמזום חזק בראשי. עם רדת החשיכה התירו אותנו מהעץ ולקחו אותנו למה שאח"כ נודע לי שהיה המטה הראשי של משטרת הפרובינציה. שם הפרידו בינינו וחזרו להכותני... ותלו אותי מהגרון, עד שאיבדתי את הכרתי; במקום זה אני מתחיל לאבד את תחושת הזמן, והזיכרונות מתערבבים לי מבלי לדעת בוודאות מה קרה לפני כן, אך אני כמעט בטוח שכאן צילמו אותי ואח"כ עינו אותי עם הדרבן, מוטל על הארץ...

לקחו אותי לבית ... באחד מחדריו תלו אותי מהידיים באופן שיכולתי לגעת ברצפה רק עם קצות אצבעות הרגליים. הצמא היה בלתי נסבל ובצעקות ביקשתי שיתנו לי כוס מים. מישוהו בא ושם לי מחסום על הפה. כיוון שאיבדתי את הכרתי, אינני יכול לאמור את הזמן שהייתי תלוי.

Daniel Eduardo Fernández (תיק מס' 1131), היה בן 18 כשנחטף. הוא היה תלמיד בבית ספר תיכון. בגיל זה למד על בשרו את כל סוגי העינויים, אגרופים, בעיטות, איומים על חייו ואת שיטת ה'צוללת' על שתי צורותיה (על 'יבש' ועל 'רטוב').

הרעיון היה להביא את הקורבן למצב של חוסר התנגדות פסיכולוגית. שיהיה כולו נתון לחסדיו של החוקר וזאת כדי לקבל את התשובות הרצויות. עד כדי אבסורד. אם רצו שתשובת הנחקר תהיה שראה אתמול את סן מרטין (גיבור לאומי) רוכב על סוס - היו מקבלים תשובה זו ואח"כ היו אומרים לו שהוא שקרן. עד שהתחיל באמת להאמין לחוקרים והם המשיכו לענותו. (...) הם היו מצווים עלינו להניח ידינו קדימה ואז היכו אותנו בקצות האצבעות באלת עץ. אח"כ לא יכולנו להזיז את הידיים. אחרים היו סופגים עונשים כבדים כל כך עד שהפה והעיניים שתתו דם.

הם הגיעו אפילו לכך שפעם חנקו אותנו בשקית ניילון ששמו לנו על הראש עד שכמעט התעלפנו.

דרך אחרת הייתה לכבול אותנו ללוח ולשים בקצהו כלי מלא מים. הם היו מטביעים את ראשו של הקורבן עד שפלט את בועת האוויר האחרונה מריאותיו. עד אז לא הוציאו את ראשו מהדלי. וכאשר היה מצליח לנשום נשימה אחת בקושי, היו משקעים אותו שוב.

(...) ב- 13 בספטמבר 1977 יצאתי לחופשי, כשעניי קשורות, קצוץ שיער, בג'ינס ובחולצת טריקו דקה, ביום קר מאוד. הם השאירו אותי ברחוב ולס סארספילד, קרוב למחסום רכבת.

בתיק מס' 5604, מגוללת Lidia Esther Biscarte את חטיפתה ואת הסבל שבא בעקבותיה. בתיאור זה ניתן להבחין ביוזמה המתמדת לייעל את שיטות העינוי.

היא נחטפה ב- 27 במרס 1976 מביתה (זרטה, פרובינציה של בואנוס איירס) לפנות בוקר. כיסו את ראשה באותו הסדין שבו הייתה מוצעת מיטתה. היא נלקחה יחפה ובכותונת לילה לגופה.

היא שמעה במכשיר הקשר שהיא נמצאת בתחנת המשטרה בזרטה. בלא שנשאלה דבר, הפעילו עליה דרבן חשמלי, הפשיטו אותה, ושוב הפעילו עליה את הדרבן בפי הטבעת, באיבר המין, בפה ובבית השחי. שפכו עליה מים וקשרו אותה לכורסת עור. ראשה היה מכוסה בסדין. התקרב אליה אדם שהתחיל לצבוט אותה בפטמותיה. הדבר גרם לה כאב חד מפני שקודם לכן גם עינו אותה בדרבן החשמלי בפטמות שדיה.

בחדר היו עוד שני גברים חטופים. מישוה נכנס לחדר ואמר שיניחו לה, שלוקחים אותם 'לטייל'.

(...) החטופה יודעת שהמקום שאליו נלקחה אח"כ יחד עם שני העצורים האחרים הוא הפרפקטורה (משמר החופים) של זרטה, הואיל והיא התגוררה במרחק של רחוב וחצי משם והכירה את קולות העגינה של הספינות בנמל, את צעקות המלחים ואת קול הספינה המתקרבת לחוף.

מורידים אותם על תל אבנים, במחסני הנשק של זרטה. לוקחים אותם ונוטשים אותם בשדה. יורד גשם. תוקעים יתדות באדמה ומקבעים אותם אליהן כשהם קשורים כך במשך יממה. מפעילים עליהם את הדרבן החשמלי. עם רדת החשיכה מעלים אותם על ספינה, כובלים אותם באזיקים אחד לשני.

בספינה תולים אותם מהרגליים ומטבילים אותם בשיטת ה'צוללת' אך הפעם ישירות בנהר. שם היא הייתה עם מר Iglesias, עם Teresa Di Martino שאתה תשהה מאוחר יותר בבית הכלא, עם Blanda Ruda, עם הד"ר Marta ובעלה - היא עונתה בצורה אכזרית ובעלה נאנס ע"י חוקריו; עם הבחור הצעיר Fernández, המתגורר כיום בחו"ל, (היא חושבת שבשווייץ) ועם Tito Cono או Aniconi אשר יצא לחופשי.

בספינה זו שהו כיומיים, כשהם סופגים עינויים ונתלים במנוף.

(...) מעמיסים אותם על משאית אסירים ולוקחים אותם לטולואנו, בעיר קמפנה. היא מזהה את המקום עפ"י הצפירה של ה-ESSO. הם שוהים שם במשך יומיים או שלושה ומשם במעבורת, כפי הנראה, לאזור טיגרה. את המעבורת הפעילו חיילים במדים ירוקים. משאירים אותם על הסיפון לחופו של אחד האיים. היא נלקחת מהמעבורת למשאית צבאית עמוסה באנשים. כולם נלקחים למקומות עינוי. הם שומעים רעש מכוניות ומטוסים.

הם הוכנסו לבריכה ריקה שהייתה בבית ושם האירו עליהם בזרקורים בעוצמה רבה. אח"כ הכניסו אותה לבית ועינו אותה. בבית היו בית שימוש ושני חדרים גדולים. בבריכה נשאו מאות מתים. היו הרבה מתים בבריכה. היא שמעה את אחד השומרים אומר: "אלה כבר מחוסלים, אלה נשארו. תעביר אותם לחדר מס' 1 ומס' 2". השומרים קראו זה לזה בשמות של חיות; 'נמר', 'ברדלס', 'Yará', 'Vizacha'.

בעדותו של Juan Matías Bianchi, (תיק מס' 2669), שהתגורר בקמפנה, פרובינציה של בואנוס איירס, אנו מגלים וריאציה סדיסטית של סטייה מינית:

ב- 4 במרס 1977, בשעה 3:00 לפנות בוקר הופיעו פתאום בביתו של מוסר העדות... ארבעה אנשים שזיהו את עצמם כאנשי צבא. הם הסתירו את פניהם בגרביים שחורות (...). בן רגע הוא מרגיש שמניפים אותו, לוקחים אותו למקום אחר דרך מסדרון ומצווים עליו להתפשט. הוא נזרק על המיטה ואומרים לו: "תראה, אני ה'גרמני". באותו זמן העצור שומע צרחות של גברים ונשים. ה'גרמני' מנסה להחדיר לפי הטבעת שלו צינור. מישוהו אומר להניח לו, פונה אל הקורבן ואומר לו: "אתה רואה, אני ה'גליגו' (כיניו לילידי אזור גליסיה שבספרד) והצלתי אותך כדי שלא יקרע אותך ויכניס לך את המוט". מעמידים אותו עירום, פשוט רגליים וידיים, קשור ברצועות. ה'גליגו' אומר לו להתחיל לדבר, בעודו מזרים לו מכת חשמל לקרסול ושוורף לו את השרירים. את הצלקות הוא נושא עד היום הזה. כמו כן הוא נחקר ע"י אישה. ה'גליגו' מזרים לו חשמל גם לבית השחי. גם שם יש לו סימנים עד היום. ה'גליגו' צוחק ופונה לחוקרת: "את, שאת אוהבת את החתיך הזה, תמשיכי את". אז הוא חש שהאישה מחזיקה בידה את איבר מינו ומכניסה לתוכו חומר צורב, כתוצאה מזה היו לו אח"כ קשיים בפעולת ההשתנה.

בעדויות הבאות, שמהן נצטט קטעים קצרים, מופיעות, תוך כדי עינויים גם צורות שונות של אונס. בכל המקרים אנו שומרים על אנונימיות. C.G.F., ארגנטינאית, נשואה (תיק מס' 7372), נחטפה בפתח מקום עבודתה, במרכז בואנוס איירס, בשעה 5:00 אחה"צ, שעה בה נהגה לסיים את עבודתה. בדרך הרגילה, רכב בלתי ניתן לזיהוי, עיניים קשורות, חניה במקום בלתי מוזהה.... קשירה למיטה:

...המשיכו לחקור אותי חמישה גברים במשך שעה בקירוב, באלימות ובקללות גסות. הם הצליחו להוציא ממני את הכתובת של הורי בעלי והחליטו ללכת לשם, כשהם משאירים אותי לבד במשך מספר שעות. כשחזרו משם הם רתחו מזעם. לכן כבלו אותי שוב למוט, וחקרו אותי באכזריות גדולה יותר. בקללות ובאיומים שאסרו את בני, בן השנתיים, כדי שאשתף עימם פעולה, דבר שאחר כך הכחישו. אח"כ המשיכו בעינויים כשהם מחדירים לתוך איבר המין שלי חפץ, שהבנתי מאוחר יותר שהוא אלת משטרה. העבירו אותי למקום מעצר אחר בו הכריחו אותי לאכול כששתי ידי קשורות באזיקים לשולחן. חרף התנגדותי, העבירו אותי לאולם מעצר נוסף, בו העמידו אותי בפינה ושוב חקרו אותי; הכו בחבטות על ראשי ואיימו שיחדירו לי שוב את האלה לפי הטבעת. (...) במסגרת מה שניתן להיחשב כשגרה יומית, אני זוכרת שהדלת הייתה נעולה מבחוץ. היינו לבושים אפילו כשהלכנו לישון. עיני היו חשופות בחדר השינה, בדרך לשירותים ובמטבח. הם היו קושרים לנו את העיניים - מקבעים לנו אותן - לכולן או לאחדות מאתנו - כאשר נכנסו אנשים מכוחות הצבא שלא נמנו עם השומרים הרגילים. במקרים אלה היה זה מן השגרה להבהיל אותנו בהצמדת הנשק לגוף, לצוואר או לראש.

(...) בשתי הזדמנויות לקחו אותי בעיניים קשורות לאתר אחר, שם הכריחו אותי להתפשט, צמוד לקיר, באלימות ובגסות, השכיבו אותי על קפיצי המתכת של המיטה, קשרו אותי בצורת צלב ובעודם חוקרים אותי הפעילו עלי את הדרבן החשמלי, בבטן התחתונה ובפות; בהזדמנות השנייה הודיעו לי שנמצא במעצר גם A.G.P., שגם הוא עבד במשרד שבו עבדתי ושהוא נחטף ב- 28 למרס 1977 בכניסה למוסד.

אחרי 'סדרות עינויים' אלה, היו נותנים לי להתלבש, ובדרך נעימה ומנומסת ובמלות ניחומים, היו לוקחים אותי לחדר השינה ושם היו מורים לאסירה אחרת להתקרב אלי ולנחם אותי. כך נהגו גם עם יתר האסירות כאשר חזרו מסדרות העינויים הללו. כל זה גרם שאקבל, לפי בקשתי, טיפול רפואי, ואף תרופות למחלת לב.

(...) יום אחד לקחו אותי בעיניים קשורות מחדר השינה לחדר שאותו זיהיתי כמקום בו ניתן לי הטיפול בדרכן. הם אמרו לי להוריד את הקשרים מהעיניים, והשאירו אותי לבד עם גבר שהציע לי סיגריות, ובנימוס ביקש ממני לגולל בפניו את כל מה שעוללו לי במקום הזה.

כשהתחלתי לספר לו, הוא הזכיר לי את אחת מסדרות העינויים שפרחה מזיכרוני. לפיכך הבנתי שהוא נכח בכל העינויים והחקירות שלי, או שלפחות ידע עליהם היטב, ושוב, בד בבד, ניסה לשכנע אותי שכל מה שקרה לי בעצם לא כל כך נורא. שהמכות הנוראות לא היו בעצם כל כך חזקות, והוא סיפר לי שעומדים לשחרר אותי אבל שאסור לי לספר לאף אחד את מה שקרה לי בפרק הזמן הזה.

משם שוב נלקחתי לחדר השינה בעיניים קשורות. ביום ה- 14 ביוני בחצות הודיעו לי שישחררו אותי והשיבו לי חלק מחפצי האישיים (שעון יד, שרשרת, כסף) שהיו לי בעת שנחטפתי. הוציאו אותי בעיניים קשורות מהבניין, הכניסו אותי לרכב בו היינו רק אני והנהג (היה זה האיש שניסה לשכנע אותי קודם לכן שכל ייסורי שם היו קלים).

אחרי נסיעה בדרך עפר, מלאה בורות, הוא כיבה את המנוע. ואמר לי שקיבל הוראה להרוג אותי. הוא נתן לי לגעת בנשק שהיה בתא הכפפות, ובכפפות שעל ידיו מישש את ידי והציע לי להציל את חיי תמורת הסכמתי לקיים אתו יחסי מין. הסכמתי להצעתו, אחרי ששקלתי את האפשרות להציל את חיי ולהסיר את הקשרים מעיניי.

הוא התניע את המכונית ואחרי שעלינו על כביש סלול הוא הורה לי להוריד מעל עיניי את התחבושת. הוא נהג שעות עד שהגענו למלון, וציין שבעצם הוא מסכן את עצמו, ושעל כל תנועה חשודה שלי הוא יהרוג אותי מיד. נכנסו למלון, קיימנו יחסים תחת איומי מוות, דבר שחשתי ואני מגדירה כמעשה אונס. יצאנו משם והוא לקח אותי לבית הורי בעלי.

נערה בת 17, באותו הזמן תלמידת תיכון, מתייחסת בהמשך לניצולה המיני. A. N. (תיק מס' 6532), מצהירה שנחטפה מבית מגוריה בעיר הבירה ב- 9 במאי 1978. היא נלקחה למקום מעצר חשאי בכביש מהיר. הכל התרחש כתמיד ואז:

...בשעות הבוקר המוקדמות, היא נלקחת לחדר אחר, בו היא נקשרת למיטה קפיצית מעץ. סביב למיטה היו 'אל באסקו' (בשם זה נקרא ילד אזור מסוים בספרד), שלושה או ארבעה גברים נוספים, שהיו תחת פיקודו ואישה בכינוי 'השחורה'.

מפשיטים את בגדיה, והיא נקשרת למיטה ונחקרת תוך שימוש בדרכן חשמלי ובמכות בכל גופה.

החקירה התרכזת בחבריה בבית הספר (היא למדה בבית הספר קרלוס פלגריני), בעיקר היא נחקרה על M.W. ו-J.C.M., אשר מאוחר יותר נודע לה שכבר היו עצורים במקום המעצר החשאי שבו שהתה ואשר נעדרים עד היום.

כמו כן נחקרה אודות הבחורים L.Z. ו-G.D. והנערה M.G., שהיו עצורים כולם באותו מקום ושוחררו מאוחר יותר.

במשך זמן מסוים, שאינה יכולה להגדיר, היא מועברת למקומות שונים בתוך המרכז החשאי.

(...) באחד הלילות, כאשר המצהירה שהתה בתאה, מגיע גבר אשר קושר ומכה אותה, ואונס אותה באימים. הוא אוסר עליה לספר על כך. אח"כ הוא מוביל אותה לשירותים כדי שתנקות את עצמה, לזה היא לא צריכה לצאת החוצה.

(...) כתוצאה מהמתואר לעיל, עולה חום גופה והיא מתחילה להזות. בהזיותה היא מתחננת שלא יאנסו אותה, וכתוצאה מכך מופיע בתאה ה'גוראני', ששמע את מה שמלמלה, בליווי שומרים נוספים בדרגות גבוהות יותר: ה'צרפתי' וה'באסקו' והם מתחילים לחקור אותה, כביכול פותחים בחקירת המקרה, היות שלפי כללי המקום 'האונס אסור'.

(...) לפני העברתה, מחליפים לה את האזיקים. את הברדס שלראשה ממירים בתחבושות, וקושרים את ידיה. היא מובלת, יחד עם הצעירים S.Z., C.N. ו-G.D., למכונית שפותחת בנסיעה ועוצרת מעט אחר כך. כשהם בתוך המכונית מזהירים אותם לבל יעשו תנועה כלשהי שכן אם לא יצייתו יופעל חומר נפץ.

זמן קצר מאוחר יותר מתקרבים אנשי צבא במדים למכונית, הם מוציאים את ארבעת העצורים מהרכב, מתירים את ידיהם ומעבירים אותם ליחידת הלוגיסטיקה 101 בוילה מרטלי.

(...) המצהירה מעידה שכאשר קרה כל מה שתואר לעיל, היא וחבריה היו בני 17 בלבד. כולם תלמידי תיכון בבית הספר הגבוה למסחר ע"ש קרלוס פלגריני.

כאשר הגיעו לבסיס המוזכר לעיל, הם נבדקים ע"י רופא ונשלחים למבנה ארעי, בתאי מעצר סמוכים, אשר באחד מהם היא נכלאת עם שני חבריה הנ"ל.

השמירה עליהם נעשית ע"י חיילים בשירות סדיר, טוראי וסמל. אחרי כמה ימים הופיע בתאה קולונל Hernán Teetzlaff, שהביא עמו הודאה עליה נאלצה לחתום תחת לחץ כשהייתה בבית המעצר החשאי, שהיום היא מזהה בשם 'וובי'.

ב- 30 או 31 באוגוסט 1970 היא מועברת לבית הסוהר בוילה דווטו, יחד עם חבריה, כדי להעמידה למשפט בפני ועדה צבאית לזמן מלחמה מס' 1/1.

בחודש אוקטובר, הוועדה הנ"ל מכריזה על עצמה כחסרת סמכות, ומעבירים את התיק שלה לבית המשפט של Dr. Giletta, משם הם יוצאים לחופשי מחוסר עילה ב- 30 באוקטובר בערך, לאחר שעברו קודם לכן במשרד של המשטרה הפדרלית.

העדות שנתאר להלן מצביעה על המצב שאליו הגיעה M. de M. כתוצאה מסדרת פגיעות והשפלות (תיק מס' 2356):

לאחר שנחטפה בבואנוס איירס, הובלה בטנדר בדרך ארוכה. היא מועברת למקום כלשהו בשדה, עפ"י קולות הצרצרים ופרטים אחרים. היה זה מעין מחנה

ארעי, מלא ביריעות ברזנט ואוהלים. השאירו אותה בחדר. היא חשה חרדה נוראית והתחילה לצוות. חוטפיה נזעקו למקום, והיא הוכנסה למיכל מלא מים. כאבו לה מאד השדיים, כיוון שהיניקה באותה עת(...) אח"כ קשרו את ידיה ורגליה בחבלים והזרימו חשמל לגופה. מאז נתקפה בעויותות. הם אמרו שזהו האילוף שהיא זקוקה לו כדי להודות במעשיה. אח"כ הפשיטו אותה ואנסוה. (...) היא ביקשה ללכת ל(...) הובילו אותה עירומה דרך מסדרון מלא חיילים. היא זוכרת איך כולם צחקו. היא גם זוכרת כיצד הכניסו קבוצת אנשים לתוך מסוק ומשם השליכו אותם באוויר כשהם קשורים בחבל, מורידים ומעלים אותם חליפות בכל פעם שרצו לחקור אותם.

היא ביקשה שייקחו אותה לבית כלא, שהיא מוכנה לחתום להם על כל מה שביקשו ממנה. שהיא כבר לא יכולה לסבול יותר בגלל הכיב בבטנה, שכואבות לה האוזניים. במצב זה הייתה מתעלפת תכופות, וכאשר הייתה חוזרת להכרתה היו מחזירים אותה למיטת העינויים שם עינו אותה במכות חשמל. המיטה הייתה ממתכת, הם ציוו עליה לגעת בה ומיד היו מזרימים בה חשמל, ואז היו חוזרות העויותות. באותם הכבלים שקשרו את ידיה ואת רגליה הזרימו מכות חשמל לגופה. אין צלקות בגופה, כיוון שלא נגעו בה בחפץ קשה. דרך הידיים והרגליים היו מזרימים את החשמל לכל הגוף.

העויותות שלה הכעיסו אותם, כיוון שהיא קפצה והתפתלה כל הזמן, הרופא היה בא ובודק אותה. אח"כ איבדה לחלוטין את תחושת הזמן.

הכל היה כבר אותו הדבר, אותן הצעקות. אח"כ אמרו לה שהביאו את בנה. השמיעו לה הקלטה, אך היא התעקשה וחזרה למצב של חוסר הכרה מוחלט. דבר כבר לא השפיע עליה.

אמרו לה שבהקלטה נשמע בכי בנה. נתנו לה כדורים שאמורים היו להרגיע את העויותות, ואלה החזיקו אותה במצב של תרדמה למחצה. לפיכך אינה יכולה לזכור הרבה. מה שזכור לה היה שבשלב מסוים הזריקו לה תרופה, ושאל"כ בא הרופא ששהה במקום במשך כל זמן העינויים.

כמו כן, היא זוכרת בבהירות שהובילו אותה עירומה במסדרון, שנאנסה מספר פעמים ע"י חיילים בסדיר או חיילים מחיל הפרשים. זכור לה שבאותה תקופה היו לה שטפי דם גדולים ופשוט רצתה למות, שלדבר כבר לא היה ערך בעיניה. כבר לא בכתה אפילו. לפעמים חשה עונג מסוים כשנתנו לה סיגריה, אח"כ גם זה לא סיפק אותה. מאוחר יותר הכניסו אותה לתא עם עוד נערה שאמרה לה את שמה ואת שם משפחתה. היא אינה זוכרת דבר.

יום אחד קראו לה להעיד, העמידו אותה מול שולחן, נלקחה ממנה עדות, שבה נשאלה על שמות הוריה, אחיה, עיסוקיהם, מקום הולדתם וכו'.

(...) כאשר נלקחה ממנה עדות זו, לא ראתה דבר. עיניה היו חבושות במשך זמן ארוך כל כך, עד שהאור הציק לה. היא יודעת שנאלצה לחתום על שלושה או ארבעה ניירות. אז הסירו ממנה את התחבושות, אך פקדו עליה לא להרים את מבטה. באותו לילה, הכניסו עצורים רבים לתוך משאית. היא חשבה שעומדים להוציאם להורג. בעצם היא אינה יודעת דבר. היא רק יודעת שנשארה לסוף, אך לא רצתה לרדת בחושבה שאכן יהרגו אותה. ואז, אדם בלבוש אזרחי במעיל חום, דמוי עור, שחרחר, אמר לה: "רדי, או שאני הורג אותך". היא חשבה שהוא עומד להרוג אותה וכשניסתה להסיר את התחבושת מעיניה, ראתה אותו. ואז נתקפה פחד נורא. היא ראתה את פניו. הוא ציווה עליה לרדת מהמשאית, כיוון אקדח לראשה ואמר: "אל תסתובבי". אז חשבה שאכן היא מתה. נשארה כמאובנת, עד כדי כך שלא הבחינה שהאיש הסתלק; היא הייתה במצב של חוסר הכרה מוחלט. חשבה שמתה.

(...) לפני מות הוריה יצא בעלה מבית הסוהר. גם אותו עינו, אך הם מעולם לא נגעו בנושא. היא, במיוחד, לא סיפרה את מה שאירע לה, כיוון שחשה בושה. עם הזמן החלו להיוודע לו פרטים כיוון שהייתה נתקפת בהזיות וחששה לפנות לפסיכיאטר. עכשיו החלה בטיפול ואף הביעה נכונות לשתף פעולה, כי יש בעדותה לסייע במשהו.

תכונות סדיסטיות דומות אצל המענים, נמצא גם בעדות של Mirtha Gladys Rosales (תיק מס' 7186), שנעצרה ב- 10 במרס 1976 במקום עבודתה, בהנהלה הכללית של מוסדות הכלא. היא הובלה לתחנת המשטרה הפדרלית.

כאשר הגעתי למשטרה פגשתי את אבי, נער בשם Mamondez, ואת אחותו, בחור בשם Ramos, הוא ואבי מאזור קינס ו- Mamondez מקנדלריה. אחר כך נודע לי שכולם הוכו באכזריות בקינס ובהמשך גם בתחנת המשטרה עצמה. אז הופיע קצין בשם Borsalino, הוא בעט בי ומשך בשערותיי והוביל אותי לחלק האחורי של הבניין. במטבח הכה אותי קשות וצרח: "את אשמה בכך שדפקתי את האומללים האלה". אח"כ הוביל אותי למשרד של התחנה בו נמצא הנציג והמשנה שלו Cerisola, סגן אלוף Lualdi, הקצין הראשי מהמשטרה של הפרובינציה Visconti ו- Borsalino. שם קשרו את עיניי, קיללו אותי ואיימו על חיי. קשרו אותי לכיסא וחקרו על פעילותי הפוליטית כשאני סופגת שוב וזם חשמלי.

אחרי סדרת עינויים זו קיבלתי מכות עוד כמה פעמים. הייתי שם ארבעה חודשים בערך. בכל פעם ספגתי מכות קשות מ- Borsalino בנוכחות הקצין הראשי De María.

באמצע יוני הועברתי לבית כלא לנשים שבו שהיתי עד ה- 9 בספטמבר. נלקחתי ע"י אנשי המודיעין של משטרת הפרובינציה למטה הכללי של המשטרה. (...) זמן קצר לאחר מכן, הוציאו את כל האנשים מהמקום והופיע סגן מפקד המשטרה, הסרן Plá, וראש המודיעין, קצין משטרה Becerra, אשר החלו בחקירה באגרופים ובעיטות. כל זה נעשה בפנים גלויות. זמן קצר לאחר מכן, מודיע לי הסרן Pla כי יינתן לי טיפול אחר, כיוון שלא הסכמתי לדבר, ונלקחתי לתחנת משטרה ברח' Justo Daract, מאה מטר מאבנידה אספניה. דרך הכניסה למכוניות, בצדו הימני של הבניין, אני מועברת ע"י Becerra לחדר שבו ראיתי את Domingo Ildardo Chacón, קשור ומעונה. בהמשך אני רואה את Raúl Lima, שהכיהו ממש באותה עת, ואת Domingo Silva ואיש בשם Moyano מקנדלריה. מעבירים אותו לחלק האחורי ושם ראיתי את Hugo Velázquez, נהג בשם Rubén Lucero ושוטר או קצין משנה Olguín, שזמן קצר לאחר מכן התאבד בעת המשפט בבית המשפט הפרובינציאלי. שם ספגתי מכות רצח במשך שעה בערך, בצורה סדיסטית ואכזרית, בלי לשאול אותי דבר. הם רק פרצו בצחוק כל הזמן וקיללו אותי. אח"כ נלקחתי שוב למטה והשאירו אותי במשרד שבו נמצא הסרן Rossi, והסגן Marcelo Eduardo González שם השאיר אותי. הקצין Lucero שהוביל אותי, אמר להם: "היא כבר התרככה" והלך.

שוב ספגתי עונשים ע"י Rossi ו- González. הם הכו בי, קיללו אותי והצמידו את הנשק לרקתי, לוחצים על ההדק ושואלים: "למי היה נשק?" הם לחצו עלי שאחתום על הודאות שנכתבו מראש. במשך הזמן הגיעו Plá, Becerra, Velázquez ו- Luis Mario Calderón, שהיה גם הוא קצין והחלו בסדרת

עיניים שהייתה הקשה מכולן עבורי. הם העמידו אותי במרכז והכו אותי מכל עבר, משכו בשערי, עינו אותי ב'טלפון', שפירושו מכות בשתי הידיים על האוזניים, הם צבטו ומשכו בשדיי ועוד דברים זועתיים מסוג זה. כאשר סיימו או אולי התעייפו, פניי היו מושחתות ללא הכר בגלל המכות. באותו לילה נתנו לי קרח כדי לשים על פניי וצווארי לפני שאלקח מחדש לבית הסוהר, דבר שעשו רק כעבור יומיים.

(...) ב-12 או ב-13 בנובמבר שוב הובילו אותי למודיעין, שוב חטפתי מכות בנוכחות Luis Alberto, Ricarte, Chavero, Becerra, Pla, Franco, Orozco, ואחד בשם Benítez. אני חוטפת מכות מכולם, שוב 'טלפון'. בעטו בי. בשלב מסוים הראה לי Ricarte צילום ואמר: "ספרי את כל מה שאת יודעת, שאם לא כן יקרה לך מה שקרה ל-Ledesma, תראי מה נשאר ממנו". בצילום ראיתי את Ledesma שוכב ופניו כלפי מטה על שולחן או על רצפה, כשהוא נשען על הלסת. פניו נראו מן החזית, ידיו פשוטות בצורת צלב ופיו שותת דם; כנראה היה מת.

(...) הועברתי שוב למקום אחר, שכדי להגיע אליו חצינו פסי רכבת וגדר. בכניסה למקום העיניים היו מדרגות. קשרו אותי והשכיבו אותי על משהו עשוי מתכת, שם הכו אותי ושיקעו את ראשי בכלי מים, עד שנחנקתי. זמן קצר לאחר מכן שתתי דם (בגלל הווסת) ולכן הביאו אותי למודיעין. בסדרת עינויים זו נכחו אלה שהכו אותי מספר שעות קודם לכן במטה המשטרה. בבוקר השכם, החליטו לשלוח אותי לכלא, הם עשו זאת בצהריים. כשהגעתי היה מצבי ירוד לחלוטין. פניי היו מושחתות ונפוחות מחבטות. חברים ממקום העבודה שלי ראו אותי ואז החלה ההתייעצות בין חוטפי (קצין המשטרה Juan, Carlos Pérez, Carlos Garro, Carlos Garro, Rubén Lucero) ואנשי בית הכלא.

ד. מחנות מעצר חשאיים .

(Centros Clandestinos de Detención - C.C.D.) .

הערות כלליות

מדיניות ההעלמה של בני אדם נשענה על קיומם של מחנות מעצר. כ-340 מחנות כאלה היו פרושים ברחבי הארץ, ועברו בהם אלפי גברים ונשים שחירותם נשללה מהם שלא כחוק לתקופות ממושכות, חלקם נכלאו שנים, חלקם לא שבו משם חיים. שם הם חוו את 'העלמם'. שם הם היו כלואים כשבני משפחתם יצאו בידיים ריקות אחרי שביקשו מידע על גורלם ועתרו לצו הבאה ('הביאס קורפוס'). שם הם היו נתונים לשרירות ליבם של אנשים שאיבדו את שפיותם כתוצאה מהשימוש בעינויים ובאמצעי השמדה, בעוד השלטונות הצבאיים מוליכים שולל את דעת הקהל בארצם ובעולם, בתואנה שהנעדרים נמצאים בחו"ל, או שנפגעו מחיסול חשבונית. (הערות מסוג זה נמצאו בין התשובות שנתנו השלטונות דה-פקטו לוועדה לזכויות האדם של ארגון מדינות אמריקה (O.A.S.) (וראה 'דו"ח על מצב זכויות האדם בארגנטינה', 1980).

מבנים אלה תוכננו והוקמו בראש וראשונה כדי לדכא כל תכונת אנוש אצל הקורבנות ורק אז להשמידם פיזית, במובן החד-משמעי של המילה.

הכניסה לשם פירושה היה - מכל מקום - לחדול להתקיים. לשם כך נעשה מאמץ מתמיד לרמוס את זהותם של הכלואים, לערער את מושגי המקום והזמן שלהם ולפגוע בגופם ובנפשם, מעבר לכל דמיון.

מחנות אלה היו חשאיים לגבי הציבור הרחב, יקיריהם ובני משפחותיהם של העצורים. השלטונות הכחישו חד משמעית כל מידע על גורל החטופים, גם אם המידע נדרש כחוק ע"י ארגונים לאומיים ובינלאומיים לזכויות האדם. חשוב לציין שקיומם ופעילותם של המחנות התאפשרו רק בזכות הפניית משאבים כלכליים ואנושיים של המדינה ושל שלטונות הצבא, החל בדרג העליון וכלה באנשי כוחות הביטחון ששימשו את מערכת הדיכוי בתוך מחנות אלה.

מציאות זו הוכחשה בהתמדה ע"י השלטון הצבאי, ששלט באופן בלעדי באמצעי התקשורת הציבוריים שעמדו לרשותו, כדי לבלבל, לטשטש ולשלוט אינפורמציה מהציבור הרחב.

לאחר מכן, עם פרוץ הקרבות במלחמת הדרום, הוכח ללא צל של ספק איך הכחשת האמת והסתרת המידע היו חיוניים לכל מעשיו של השלטון הצבאי בין השנים 1976 - 1983.

אני מכחיש באופן חד משמעי את קיומם של מחנות ריכוז בארגנטינה או את החזקתם של עצורים במחנות צבאיים, מעבר לזמן ההכרחי לחקירת אדם שנתפס בפעולה ולפני שהוא מועבר לבית כלא (Jorge Rafael Videla, 22 בדצמבר 1977, לשבועון Gente).

אין עצורים פוליטיים ברפובליקה של ארגנטינה, מלבד כמה אנשים שאולי נעצרו על סמך החלטות חירום של הממשלה, עקב פעילותם הפוליטית. אין אנשים שנעצרו כיוון שהם עוסקים בפוליטיקה, או מפני שדעותיהם אינן תואמות את דעת השלטון (Roberto Viola, 7 בספטמבר 1978).

הדרגים הגבוהים ביותר של השלטון הצבאי ניסו להציג לעולם תמונת מצב של חוקיות מרבית. מבלי להתחשב בכל סייג - אפילו בחוקים דה-פקטו - קיימה הדיקטטורה בחשאי מבנה מקביל. עובדה זו הוכחשה תחילה נמרצות, אך כאשר הועמדו השלטונות מול ראיות מוצקות - עקב אישומים של בני משפחה ועדויות חטופים ששוחררו - לא נותר להם אלא להודות בקיומו של מבנה מקביל שכזה ובהצגת הסברים מסולפים.

מחנה לה פרלה, היה קיים? כן, זה היה מקום מפגש לעצורים, לא בית סוהר חשאי... המורדים היו שם מוגנים יותר מבריהם... (15 במרס 1985 - Luciano Benjamín Menéndez, לשבועון Gente).

עם זאת, מספר רב של הצהרות ועדויות שנתקבלו בפני ועדה זו, מצביע על נוכחותם של קציני צבא בכירים במחנות המעצר.

מצהירה Martha Alvarez de Repetto (תיק מס' 007055):

נעציתי בביתי בעיר קוריינטס, נלקחתי לתחנת המשטרה בעיר. שם כיסו את עיני ועוניתי קשות. משם הועברתי לקזינו לקצינים של מחנה גדוד חי"ר מס' 9. במקום בוצעו עינויים והוצאות מדומות להורג. אחד המבקרים שראיתי במו עיני ואפילו נחקרתי על ידו, היה מפקד הבדיגדה ה-VII, האלוף Cristino Nicolaides. גם מפקד קורפוס הצבא מס' II, האלוף Leopoldo Galtieri ביקר שם בנובמבר 1976.

מצד אחד הלכו בתי הסוהר ומלאו עצורים פוליטיים, שניסו להציגם כאילו היו פושעים רגילים, ובכך להכחיש את קיומו של המרדף האידיאולוגי שכבר הגיע לממדים חסרי תקדים בארצנו. מצד שני היה קשר הדוק בין המבנה החוקי הזה, לבין מערכת הדיכוי של עלטה ומוות, שבה התייסרו אלפי נעדרים חסרי כל יכולת להגן על עצמם.

כך, אחרי מעצרים חשאיים ממושכים, ראו רבים מן המשוחררים איך הופכים את החטיפות למעצרים רשמיים על ידי העברתם לבתי מעצר רשמיים או לתחנות משטרה.

Guillermo Horacio Dascal, (תיק מס' 6533), מצהיר:

השכם בבוקר ה-11 במאי 1978, התעוררתי למשמע פקודות של שני אנשים בלבוש אזרחי, נושאי כלי נשק ארוכים, שהיו בתוך חדרי. הם ציוו עלי להתלבש וכיסו את ראשי בציפית, כמו ברדס. הוכנסתי לתא המטען של המכונית. נסענו מרחק מה, איני יכול לאמוד את אורכו. עברנו שער גדול או מקום אחר בו נאלצו להזהות. המכונית נעצרה. הורידו אותי. אני זוכר שהיו אנשים נוספים במקום, כשישה, באותם התנאים. אחרי פרק זמן מסוים נלקחתי לחדר סמוך. היו בו שולחן או אלונקה. שם חטפתי מכות משניים או שלושה גברים. נשאלתי על זהות תלמידים אחרים לשעבר בבית הספר קרלוס פלגריני. 'הבית', שהיום אני מזהה בשם 'זוביו', היה על האוטוסטרדה ריצ'י. שהיתי בו כ-40 יום. אח"כ נקראתי בשמי יחד עם עצורים אחרים. חילקו אותנו לקבוצות בנות ארבעה אנשים והודיעו לנו שעד עכשיו היינו נתונים למרותם של ה-CALA - Comando Antisubversivo Libertadores de América (פיקוד אנטי-חרני, משחררי אמריקה) ושימסרו אותנו כעת כאסירים לשלטונות הצבא. הקבוצה שלי הוכנסה לספסל האחורי של מכונית. נסענו כ-30 דקות ואז שמעתי איך החוטפים עוצרים מונית, והכניסו לתוכה את ארבעתנו כשהם מגרשים באלימות את הנהג. נסענו זמן קצר ואז השאירו אותנו בתוכה, בסמוך לגדוד הלוגיסטיקה מס' 10 בוויילה מרטלי. לפני לכתם איימו עלינו שאם ננסה לברוח, תופעל פצצה שהוכנסה לשם קודם לכן. דקות מאוחר יותר שמעתי שאחת הדלתות נפתחת ע"י אדם שהסיר את הקשרים מעיני ואז הצלחתי לראות שהאיש לבש מדים ירוקים. הוא הביא אותנו לגדוד. שם שיכנו אותנו בתאים נפרדים, הגברים לחדר והאישה לחדר. נאלצנו לחתום מחדש על ההצהרה עליה חתמנו תחת איומים ולחץ במחנה המעצר החשאי. לפי התעודה (העותק השני) שהוצאה ע"י ועד המלחמה המיוחד מס' 1/1, נכנסתי לגדוד הלוגיסטיקה מס' 10 ב-19 ביולי 1978. שהיתי שם עד ה-31 באוגוסט 1978. באותו יום הועברנו יחד עם ארבעה עצורים לבית הסוהר בוויילה דרוטו, והיינו נתונים לשיפוטו של

ועד המלחמה עד ה- 3 באוקטובר 1978, בו הוכרו שאני חף מפשע. שוחרתי
ב-5 באוקטובר 1978. למרות שהחל מה- 19 ביוני 1978 הייתי נתון לשיפוטו של
ועד המלחמה המיוחד מס' 1/1, קיבלו בני משפחתי ידיעות על מעצרי רק ב- 1
בספטמבר 1978.

וקרה גם ההפך: עצורים שהיו בבתי סוהר רשמיים נחטפו, ורבים מהם נעדרים עד
היום. אחרים הוחזרו לבתי סוהר אחרי ששהו חודשים אחדים במחנות מעצר
חשאי.

...אח"כ הועברתי למקום הידוע בשם 'פואסטו באסקו'... משם אני מועבר, אני
משער בספטמבר, למחנה אראנה... במחנה זה ראיתי את Camps וקצין
המשטרה Miguel Etchecolatz, שהיו מבקרים בו תכופות. בדצמבר 1977
נכנסתי מחדש לבית הסוהר בלה פלטה, יחידה 9, ממנו יצאתי לחופשי ב- 24
ביוני 1978.

כל המקומות המופיעים בעדותו דלעיל של ד"ר Juan Amadeo Gramano (תיק מס'
3944), מאז שהוצא מבית הסוהר בלה פלטה, פעלו כמרכזים חשאי. הוא שהה
בהם שבעה חודשים עד שהוחזר למקומו הרשמי.

הכשרתם של מוסדות שונים למחנות מעצר חשאי נעשתה בעיקר אחרי ההפיכה
של שנת 1976. עם זאת יש בידי הוועדה תקדימים לפעילותם של מרכזים כאלה,
שפעלו כבר בשנת 1975 בתחום קורפוס הצבא מס' III בטוקומן, ובסנטיגו דל
אסטרו, כמרכזים ניסיוניים עוד ב'מבצע אינדפנדנסיה'.

מיקומם של מחנות המעצר החשאי

מבחינת המבנים, פעלו מתקנים אלה בעבר, באחדים מן המקרים, כמחנות מעצר.
אחרים היו מבנים אזרחיים, מוסדות משטרה ואפילו בניינים של הצבא, שהוכשרו
אח"כ למטרה זו. כולם היו כפופים למרות שלטונות הצבא באזור.

מוסדות צבאיים, כגון בית הספר למכונאות של חיל הים (ESMA) בעיר הכירה,
לה פרלה בעיר קורדובה, בית הספר הצבאי במנדוזה ו-קמפו דה מאז'ו הם
דוגמאות לכך.

מקומות ששימשו במיוחד למחנות ריכוז, היו על פי רוב בסיסי צבא ותחנות
משטרה.

כך היה בקורפוס הצבא מס' 1, אם כי יש עדויות על נעדרים ששהו שם, בין השנים
1979 - 1976 החזיקו את רוב העצורים בבניינים שבחסות המשטרה הפדראלית
ושל הפרובינציה של בואנוס איירס.

אנו מתייחסים ל- COT I, Martínez, Puesto Vasco, Pozo de Bánfield, Pozo de
Quilmes, Brigada de Investigaciones de La Plata, Arana, Atlético, Banco,

המבצעים. בין היוצאים מכלל זה אפשר לצטט את Federico Vogelius, איש עסקים ארגוני בעל אחוזה, שנחטף למטרות סחיטה בספטמבר 1977. מקום החטיפה: המטה של קורפוס הצבא מס' I. הוא שוחרר אחרי 25 חודשי מעצר במחנות ריכוז שונים, לאחר שהוענש ע"י ועד מלחמה. המקומות שכונו בשם L. T. - Lugar Transitorio de detención (מקום מעצר ארעי) בפי כוחות הצבא והביטחון, היו מחנות לחקירה ראשונית, בהם נקבע אם החטוף ישוחרר או יועבר ל-L.D. Lugar Definitivo (מקום מעצר סופי). במבנים שעד אז הופעלו למעצרים רגילים, הכביד זרם העצורים הבלתי פוסק על תנאי המעצר, שנעשו קשים מיום ליום עד שנעשו בלתי נסבלים ממש. מצהירה Adriana Calvo de Laborde (תיק מס' 2531):

ישנו בתאים: שתיים, שלוש ולעתים ארבע נשים, על רצפת בטון ללא שום כיסוי. בתחנת המשטרה מס' 5 בלה פלטה, היו הדלתות נעולות במנעול וכל תא מעצר היה באורך שני מטר וברוחב מטר וחצי. משם הועברתי ל'בור של בנפילד' (-) (Pozo de Bánfield). (...)

תנאי הבידוד שם לא היו טובים יותר, להפך. המשטר היה קפדני יותר מאשר במס' 5. הרשו לנו לצאת לאכול רק אחת ליומיים. בכל תא היו שלוש נשים או יותר. לאסלת השירותים שימש בקבוק אקונומיקה, חתוך בחלקו העליון.

תנאי החיים במחנות המעצר

ההעלמה החלה מיד עם כניסתם של העצורים למחנות, באמצעות ניתוקם מכל המתרחש בחוץ. מכאן נובע השם 'בורות' שניתן להרבה ממקומות אלה בעגה של מערכת הדיכוי.

לא הייתה זו רק שלילת חופש בלתי רשמית, אלא גם צורת מעצר זדונית, שהובילה את חיי היום-יום לרמות הנחותות ביותר של אכזריות ושיגעון.

כיסוי עיניים

הנחטף היה מגיע בראש מכוסה ברדס ועיניים מכוסות וכך היה כל זמן שהותו במקום. בדרך זו התכוונו לשלול ממנו את תחושת המקום ואת הקשר, לא רק עם העולם שמחוץ ל'בור', אלא גם את הקשר עם סביבתו הקרובה ביותר, מעבר לגופו שלו.

הקורבן עלול היה להיפגע בכל רגע, בלא כל אפשרות להתגונן. בעל כורחו למד להכיר סימנים מוסכמים חדשים. קולות וריחות שבאמצעותם חש בסכנה המתקרבת או במצב רגיעה. זו הייתה אחת המשימות הקשות ביותר. כך מתברר מעדותיהם של העצורים.

העינוי הנפשי של הברדס היה אולי יותר קשה מהעינוי הפיזי, אם כי קשה להשוות ביניהם. העינוי הפיזי מטרתו הייתה להגיע לסף הכאב הנמוך ביותר. הברדס גורם לייאוש, לחרדות ולשיגעון. (... חבוש בברדס אני נוכח לדעת שהמגע עם העולם החיצון לא קיים. אין דבר שמגן עליך, אתה בבדידות מוחלטת. קשה מאד לתאר את ההרגשה של פגיעות, בדידות ופחד. העובדה שאתה לא רואה גורמת לדרדור המורל ושכירת ההתנגדות. (... להיות חבוש בברדס היה נורא ובלתי נסבל, עד כדי כך שביום רביעי אחד, יום של העברות, אני פורץ בצווחות ומבקש שיעבירו אותי. "אותי... אותי..." 571". הברדס השיג את מטרתו: איבדתי את זהותי כ - Lisandro Raúl Cubas ונעשיתי מספר. עדותו של Lisandro Raúl Cubas, (תיק מס' 6974).

'העברה' הייתה שם נרדף להשמדה. גם עדותה של Liliana Callizo, מעוררת תדהמה. בעמוד 8 בתיק מס' 4413, היא מתארת:

קשה מאוד לתאר את החרדה של הדקות, השעות, הימים, החודשים והשנים שחייתי שם... (...) בהתחלה, אין לחטוף שמץ מושג על המקום שבו הוא נמצא. חלקנו דמיינו לעצמם שהוא בצורת עיגול; לאחרים נדמה היה כמגרש כדורגל, כשהשומרים סובבים מעל לראשנו (...) לא ידענו היכן עומדים, לאן היו מופנים ראשינו ורגלינו. זכור לי שנאחזתי מתוך ייאוש במזון כדי לא ליפול, אם כי ידעתי שאני שוכבת על הרצפה. (...) שמענו קולות, צעדים, צחצוח נשק, וגם כשפתחו את הסורגים היינו מתכוננים להוצאה להורג. המגפיים הצבאיים סוכבו אותנו כל העת.

שחזור ה-C.C.D. (מרכזי מעצר חשאי) נעשה באמצעות מאות עדויות של משוחררים, ששהו בהם זמן ממושך כעצורים-נעדרים.

קיים דמיון מפתיע בין השרטוטים שציירו התובעים עפ"י זיכרונם, לבין התיאור המדויק של המקום, כפי שנעשה מאוחר יותר ע"י אדריכלים וצוותים טכניים שפעלו עם הוועדה. ניתן להסביר זאת בצורך הבלתי נמנע של חידוד החושים האחרים וכל מערכת הסימנים שנשמרו בזיכרון לפרטי פרטיהם, כדי להיאחז במציאות ובחיים. הסימנים האלה היו בעלי חשיבות ראשונה במעלה: חילופי המשמרות, מטוסים ורכבות שחלפו על פני המקום, וכן שעות העינויים.

באשר למיקום, ישנה חשיבות רבה לזיכרון הגופני המוחשי. כמה מדרגות יש לעלות או לרדת כדי להגיע לחדר העינויים, כמה צעדים יש לצעוד עד לפנייה לשירותים; או באיזו מהירות נסע כלי הרכב כשהוביל אותם בכניסה או ביציאה ל-C.C.D. וכו'.

החוטפים הכירו שיטות אלה וניסו לא אחת לבלבל את הזיכרון בתחבולות שונות. לעתים היו נוסעים במכונית ללא כל מטרה, רק כדי לבלבל את דעתם. שיטה אחרת

הייתה להוביל את העצורים לשירותים כשראשם מכוסה, בשורה עורפית ובלוויית מכות, דבר שהגביר את הקושי לאתר את המקום. כך גם קרה בהפרעות החוזרות ונשנות של שעות השינה.

אך למרות הכל, רבים מאותם עצורים-נעדרים הצליחו להרכיב את התמונה בהאזנה לרעשים כמו טפטוף ממכל מים, קולות שאיבה מבור ביוב, דיבורי אנשים בזמן האוכל, ציוץ הציפורים או קול הספינות במזח.

כאשר נתבקשו העצורים ע"י ה- CONADEP לזהות את ה- C.C.D. הם ביקשו לא פעם לכסות את עיניהם במטפחות או בתחבושות, או שפשוט עצמו את עיניהם בחוזקה, כדי לחוות מחדש את ההרגשה הנוראה הזו ולעבור שוב את כל מסלולי הכאב.

חסימת העיניים גרמה בד"כ לפגיעות בראייה, אומר Enrique Nuñez, (תיק מס' 4846):

...קשרו את עיניי בתחבושת מזוהמת והידקו אותה כל כך, שעניי שקעו בחוריהן ונעצרה זרימת הדם. ראייתי נפגעה קשות ובמשך שלושים יום לאחר שחרורי מ'סנטרו גרירו' בפרובינציה של חוחוי, הייתי כעיוור...

דלקת העיניים הייתה המחלה הרגילה ביותר שנגרמה בעקבות שיטת עינוי זו. פגיעה חמורה מזו ושכיחה פחות, הייתה זיהום העפעפיים. מספר העד בתיק מס' 2819:

בקמפו דה מאז'ו, לשם הובלתי ב- 28 באפריל 1977, השיטה המקובלת הייתה להחזיק בעצור במשך כל ימי מעצרו, ראשו מכוסה, בישיבה ובלי יכולת לנוע. העצורים הוחזקו באולמות גדולים שהיו בעבר אורוות סוסים. ייתכן שאין בכוחן של מילים אלה לתאר את המציאות לאמיתה. ייתכן שכשאתה שומע את המילים 'כל ימי המעצר בראש מכוסה ובישיבה', אתה חושב שאלה הן מילים גרידא. אך לא כך הדבר. נאלצנו לשבת על הרצפה בלי להישען על קיר, מאז השכמתנו בשעה שש בבוקר ועד לכתנו לישון בשעה שמונה בערב. כך ישבנו במשך 14 שעות ביום. וכשאני אומר 'בלי לדבר ובלי לזוז', אני מתכוון לכך ממש. אסור היה לפצות פה ואפילו לא להפנות את הראש. פעם נשמט שמו של מישהו מרשימת הנחקרים, הוא פשוט נשכח. כך חלפו 6 חודשים, ורק אח"כ הבחינו בו, אחרי שאחד השומרים ראה משהו מוזר בעובדה שהוא לא נקרא, ותמיד היה באותו מצב ולא הועבר. הוא דיווח על כך לחוקרים, והם החליטו להעבירו עוד באותו שבוע, כיוון שכבר איבד כל ערך לגביהם. אדם זה ישב, כשראשו בברדס בלי לפצות פה ובלי לזוז במשך 6 חודשים כשהוא מחכה למותו. כך ישבו העצורים כשהם קשורים בשלשלאות למנעול, אישי או קבוצתי. המנעול האישי היה מעין אזיקים שנקשרו לרגליך; הקבוצתי היה שרשרת שאורכה כ- 30 מטר, כדי שתוכל להגיע עד לפינות האולם הרחוקות ביותר. כל מטר וחצי, לפי הצורך, קשרו עצור אחד וכך נקשרו כולם זה לזה. בשיטה זו נהגו בקביעות.

גם עדותו של Enrique Cartelletti (תיק מס' 3523) מבהירה שיטה זו. הוא שהה
ב- ESMA (בית ספר למכונאות של חיל הים) לאחר שנחטף ב- 22 בנובמבר 1976:

שמו אזיקים על קרסולי, ובמשך כל הזמן היו ידיי קשורות. כאשר הועברתי
לקומה השנייה, אחרי שעברתי דרך ה'מכונה', יכולתי לחוש שהמקום מלא
אנשים. הצמידו אותי לשני מוטות עץ לא גבוהים במיוחד והשכיבו אותי על
מזון. ברגלי הימנית פשט זיהום עקב קשירת האזיקים. החליפו את האזיקים
והעבירו אותם לרגלי השמאלית ולקצה השני קשרו קליע של תותח...

לכל עצור נקבע מספר

במחנות המעצר החשאיים (C.C.D.) נקבעו מספרים כדי לזהות את העצירים.
לפעמים השתמשו באותיות לפני המספרים, כדי לטשטש את זהותם של החטופים.
בהקשר לכך נאמר בתיק מס' 2356:

ברגע זה היא נוכחת לדעת שהם נקראים במספרים. לא בשמם הפרטי או בשם
המשפחה. היא נזכרת במספרה: 104. היא זוכרת שקראו לה כשהגיע תורה
לעינויים... (עדותה של M. de M.).

מרגש כעדותו של Lisandro Cubas ששמענו קודם לכן, כאשר אמר: " ...אותי...
אותי... 571...".

מיד עם הגיעם, נצטוו לזכור את המספר, כי כך ייקראו מכאן ואילך כדי ללכת
לשירותים, לחדר העינויים, או להעברה. שיטה זו ננקטה כדי לטשטש את זהות
החטוף, אך גם בכדי שאפילו השומרים והסוהרים לא ידעו דבר על זהות העצור
וכך תמנע דליפת אינפורמציה אל מחוץ למחנה המעצר.

העינויים

מחנות המעצר החשאיים (C.C.D.) תפקדו בראש וראשונה כמחנות עינויים, פעלו
בהם 'אנשי מקצוע' והיו חדרים שהוכשרו לכך במיוחד. חדרים אלה כונו בשם
האירוני 'חדרי הניתוח'. הם היו מצוידים במכשירי עינוי שונים. בפרק מיוחד נדון
בנושא זה באופן מפורט, אך יש צורך להתייחס לכך חלקית גם כאן, מפני
שההתנסות הנוראה הזאת הייתה חלק מחיי היומיום ב- C. C. D.

מנות העינוי הראשונות נועדו 'לרכך' את העצור שזה מקרוב הגיע. לתפקיד זה לא
הוקצבו אנשים מיוחדים.

בשלב מאוחר יותר, מתוך השערה שיש בידי העצור אינפורמציה מעניינת, החלו
בסדרות עינוי מידי תחת פיקודם של חוקרים מיוחדים.

כלומר לא נעשתה אפילו הערכה מראש כדי לדעת אם לחטוף פוטנציאלי יש בכלל מידע רלוונטי בשביל החוטפים.

כתוצאה משיטה חסרת מעצורים זו, נחטפו ועונו אנשי קבוצות חמושות, בני משפחותיהם, חברים ועמיתים ללימודים ולעבודה, פעילים במפלגות פוליטיות, אנשי דת, או חילונים שפעלו להטבת מצב החלשים, פעילים באוניברסיטאות, באיגודים מקצועיים, מנהיגים שכונתיים ובמקרים רבים מאד אף אנשים שלא עסקו מעולם בפעילות פוליטית או ציבורית כלשהי.

די היה להיות רשום בפנקס טלפונים כלשהו כדי לשמש מטרה לציד של 'כוח משימה'.

בדרך זו ניתן להסביר את העובדה שמעונים רבים מסרו שמות של אנשים כלשהם, יהיו אשר יהיו, ובלבד שיחדלו לייסרם. על פי מידע שניתן על ידי אחד המשתתפים ב'כוח המשימה 2' (GT-2) (תיק מס' 7170), אחרי שנת 1977 לא היה עוד צורך לערוך חקירות מודיעיניות, כיוון שהחלו לעצור אנשים ששמותיהם הושגו בעיניים.

לכן קרו מקרים רבים כמו זה של Jorge Berstrin (תיק מס' 2803) המספר:

...ב-1 במרס 1977 הייתי בביתה של חברה לעבודה בעיר גנרל רוקה, בפרובינציה של ריו נגרו, כשקבוצת אנשים חמושים פרצה לבית. קשרו אותנו באזיקים, שמו עלינו ברדסים ולקחו אותנו, בכלי רכב שונים, למחנה מעצר סמוך לעיר נאוקן. רק מאוחר יותר גיליתי את סיבת מעצרי. אחייניתו של האחראי על העובדים במקום עבודתי, שגרה בבאה בלנקה, באה לביקור בגנרל רוקה והייתה בדירה שממנה נחטפנו, כיוון שהכירה את בעלת הדירה, שהיא חברתי לעבודה. בפנקס הטלפונים של האיש מביאה בלנקה הופיעה כתובת הדירה. היא נעצרה בעיר זו והוכרזה זמן קצר לאחר מכן כמי 'שנורתה במהלך תקרית'. ימים מעטים אחרי מעצרה, נחטפנו שנינו, אני ובעלת הדירה, שהייתי בה לגמרי במקרה. כשהבחינו בטעות, שוחררנו; תחילה אני וחמישה ימים מאוחר יותר גם חברתי לעבודה...

בתוך כלל המרדפים הללו, אפילו שם משפחה נפוץ עלול היה להפוך את האדם למטרת ציד שרירותי. Raúl Romero (תיק מס' 2590), מצהיר כי ב-21 בספטמבר 1977 בשעה 19:30 נעצר עם אישתו בדירתו. הוא מתאר את תנאי החיים האימים ב-C.C.D., שזוהה מאוחר יותר בשם ה'בור של קילמס', והעינויים הקשים שנאלצו לסבול. משם שוחרר ב-4 באוקטובר אותה שנה, כשהבחינו חוטפיו שלמעשה אין זה Víctor Hugo Romero, מי שהיה הדייר הקודם של הדירה, שלרוע המזל נקרא באותו שם משפחה.

בנוסף לפעולת 'הריכוך' שנועדה להשיג מידע, היו העצורים במחנות נתונים לעינויים עקב סיבות שלא היה להן קשר ישיר עם המעצר. Carlos Enrique Ghezan. תיק מס' 4151.

היה עצור ב'אל בנקו' וב'אולימפו' והוא מספר:

...חטפנו מכות קשות ועינויים על כל עבירה קלה על חוקי המחנה. חשתי בזאת בהזדמנויות רבות. מאורעות הקשורים למערכת הדיכוי מחוץ ל'בור', כגון מותו של איש צבא כלשהו, תקריות עם אנשי צבא, התרחשויות בתחום הפוליטיקה, מאורעות במקומות אחרים בעולם - כמו למשל התקדמות המהפכה הסנדיניסטית - שימשו תואנה להגברת הדיכוי ולהחמרתו...

מעדויות רבות ניתן ללמוד על מקרים של התאכזרות מיוחדת כלפי עציר כלשהו ללא כל סיבה, עקב סירובו לשותף פעולה עם מעניו, או עקב סיבות שאין להן כל קשר עם העצור.

בתיק מס' 4152 מספרת Susana Leonor Caride שאחרי החטיפה 'בדרך המקובלת', נעצרה-נחטפה ב- 26 ביולי 1978 בשעה 23:00 בדירתה ברחוב פראגטה פרסידנטה סרמינטו 551, בעיר הבירה. עשו לה הוצאה להורג מדומה. השמיעו באוזניה הקלטה של קולות ילדים, נאמר לה כי אלה הם אמה ובניה ואז איימו עליה כי:

...אם לא אומר להם את כתובתו של ד"ר Guillermo Díaz Lestrem, הם ייענו את בתי בת ה- 10 והוסיפו ש'היא מצוינת בשביל המכונה'.

(...) קרוב לצהרים, אני נותנת להם את מספר הטלפון של Díaz Lestrem. כשצלצלו הוא כבר לא היה בבית. לפיכך הכו אותי מחדש, ונחקרתי על פעילותי ועל שמות אנשים שמעולם לא שמעתי.

(...) כשהגעתי, זרקו אותי בחצר, וזמן קצר לאחר מכן נלקחתי ל'מכונה', כך כונה הדרבן חשמלי. העינויים נמשכו, אינני זוכרת כמה זמן. מצבי היה עגום. שוב נזרקתי לחצר; אחרי זמן קצר נלקחתי לחדר קטן. שם נחקרתי בידי מי שנקרא Turco Julián. הוא החל להכותני בשרשראות ואח"כ בשוט. בצעקות ובקללות נזרקתי שוב לאותה חצר.

(...) שם חשתי שגופי בוער וכואב כולו, וכדי להגביר את עוצמת הכאב שפכו עלי מי מלח.

(...) אינני יודעת כמה זמן שכבתי כך. לפתע שמעתי קול שואל על אודות מה שאירע במחלקת התכנון של המשטרה הפדרלית; במקום הניחו פצצה. איש אחר ענה שזה היה 'מעשה פוליטי'. בתגובה לתשובה זו, החל Turco Julián לצעוק ולגדף. הוא כבל בשלשלאות את כל מי שהיה במקום. המאורע כולו נראה היה כלקוח ממחזה בלהות. היינו קשורים בשלשלאות ועינונו חבושות, ספגנו מכות מכל עבר. נפלנו זה על זה בזעקות אימה ופחד; חשתי שאנשים נוספים בועטים ומכים ומושכים בשערונינו כשנפלנו. כשהשתרר שקט נשמעו אנחות, יבבות כבושות ונשימות קטועות. לאחר זמן מה שוב שפך עלי מים מלח, גופי היה מלא כוויות, גוש בשר. שמעתי שחוליאן אומר להם לפנות אותי, לפני שהוא יהרוג אותי.

נוסף לניסיון התנקשות טרוריסטי, שימשו עוד סיבות חיצוניות, כמו בקשת ההגנה שהוגשה לבית משפט, תואנה להגברת העינויים נגד המצהירה:

...בסביבות סוף חודש יולי או אולי ראשית אוגוסט, איבדתי את תחושת הזמן לחלוטין, נלקחתי באלימות רבה מהתא ל'חדר הניתוחים', במכות וגידופים

נאמר לי בין היתר שד"ר Díaz Lestrem הגיש עבורי עתירה לצו הבאה ('הביאס קורפוס').
(...) הכו אותי, התכווננו לקחת אותי ל'מכונה', אך לפני זה חטפתי מכה חזקה מאוד בצלעותי, נשמתי נקטעה ואז הניחו לי (התוצאה- שתי צלעות שבורות).

צוות העובדים

לרוב לא נטלו החיילים הסדירים חלק בפעילות השוטפת במחנות המעצר החשאי, מלבד בפורמוסה ובבסיס חיל האוויר 'אל פלומר', שבהם אילצו אחדים מהם להשתתף במשימות שונות במחנה. גם לא כל אנשי הצבא והביטחון נטלו חלק בהן. הדעה הייתה שיש להחזיק את מחנות המעצר החשאיים בבידוד, ולפעול תחת מסווה של סודיות מוחלטת. צוות העובדים המיועד לשמירה במרכזים אלה היה מורכב בד"כ מאנשי ה-Gendarmería Nacional, מערכת בתי הכלא הפדרליים או המשטרה, תמיד תחת פיקודו של קצין מכוחות הצבא. צוות השומרים לא שימש בד"כ לחקירה ועינוי. יש בידינו עדויות על שומרים במחנות שגילו דאגה והפגינו אנושיות בראותם את מצבם העגום והנורא של העצורים:

...הייתי עצור בבור של קילמס החל מה- 12 בנובמבר 1977. פעם כאשר לא הגיעה מנת האוכל שלנו ממחנה צבאי סמוך, הטוראי המכונה 'מוצץ' קנה בכספו מצרכי מזון ובישל אותם בעצמו עבורנו. כאשר השתפרו תנאי המעצר, גם הטוראי חואן קרלוס, שהשתייך כנראה לצבא, נתן לנו סיגריות במתנה (תיק מס' Fernando Schell, 2825).

עם זאת, חשוב לציין שמקרים אלה הם בודדים בלבד. רוב העובדים במחנות המעצר החשאיים רק הוסיפו עונשים, כדי לפגוע במצבם הגופני והנפשי של העצורים.

התזונה

המזון המצומצם ואיכותו הגרועה שימשו למעשה דרך עינוי נוספת. העצורים ניזונו - בהתאם למקום - פעם או פעמיים ביום. במקרים רבים עברו ימים מבלי שניתנה להם מנת מזון כלשהי. באחרים, קיבלו מים עם קמח וקרביים לא מבושלים של בעלי חיים. בד"כ היו המנות קטנות מאוד ולא הספיקו לכולם, ומי שניסה לתת את מנת מזונו למישהו חלש או פגוע יותר, נענש בחריפות. הסולידריות הייתה אסורה בהחלט.

עם זאת, חיכו האנשים לרגע זה בקוצר רוח. כיוון שיכלו לא רק לאכול משהו, אלא גם להסיר את הברדס מראשם ואולי אפילו ליצור קשר עם אדם אחר, למרות שהדיבור בין העצורים היה אסור לחלוטין, ועל כך היו נענשים באכזריות רבה. בתיק מס' 1277, בעדותו של Héctor Mariano Ballent, אנו יכולים לקרוא:

...היחס ב-COT I מרטינו, היה ברוטלי מבחינה גופנית ונפשית. אם מישהו שאל מה השעה, שאלו אותו האם הוא צריך לצאת; אם נתנו מרק עשו זאת בצלחת שטוחה ובמזלג. יום אחד היה נזיד 'קריר'. היו שני עצורים שלא היו

מסוגלים לקום, הנזיד היה עם תירס שנלעס כבר קודם לכן ע"י השומרים, האוכל כלל בד"כ קמח תירס, מטה - mate - ופרוסת לחם...

כל המשוחררים מאוחדים בדעתם בתארום את תנאי התזונה והמחיה האימים, שהיו מנת חלקם במשך כל תקופת המעצר, דבר שגרם להידרדרות מצבם הגופני של העצורים. בזיכרוננו של Antonio Horacio Miño Retamozo (תיק מס' 3721) עולה:

העונשים לא פסקו אף פעם. הכל היה מאורגן באופן מדעי, החל בעונשים וכלה במזון. בבוקר הביאו לנו מטה ללא סוכר. רק לפעמים נזרקה מעל לראשינו פרוסת לחם קשה, שהיינו מחפשים בייאוש. האוכל היה חסר טעם ולא כלל בשר. פעם היה מלוח מדי ופעם תפל לחלוטין. כל עצור היה נותן את האוכל פעם בפיו ואז מעבירו לשכנו וכך עד הסוף. אם הכמות הספיקה היו אוכלים שוב...

המצב הסניטארי

המשטר החמור והקפדני גרם להחרפת המחלות שהיו לעצורים לפני המעצר, ואחרות שנגרמו עקב כוויות, שטפי דם וזיהומים. לנשים רבות פסק המחזור החודשי כתוצאה מהתנאים, שמטרתם העיקרית הייתה להרוס את אישיותם של העצורים.

הטיפול הרפואי, במקרים רבים:

...נעשה בידי עצורים שהיה להם ידע כלשהו ברפואה, דבר שלא מנע מהרבה אנשים שימותו בעת העינוי. (עדותו של Villani, Mario, תיק מס' 6821).

N. B. B. (תיק מס' 1583), שנעצרה ב'בנקו' עם בעלה חורחה, נאנסה שוב ושוב, עד שקיבלה שטף דם. היא הובאה למרפאת ה'בור' ושוחררה לאחר מכן:

...יומיים לאחר אשפוזי נבדקתי ע"י רופא בשם ויקטור, שהיה עצור זה שנה, בעל מבטא קורדובאי. הוא טיפל בעצורים ביד קשה. הוא רשם לי טיפול במקרישים. נודע לי שוויקטור זה הועבר למחנות מעצר שונים כדי לטפל בחטופים, על אף היותו עצור.

מצבם הירוד של אמצעי התברואה, השפיע במיוחד על הנשים שילדו בעת מעצרן, כפי שנראה בפרק מיוחד לכך.

ההיגיינה

התנאים במעצר היו נוראים. העצורים שכבו בצפיפות על מזרנים מזוהמים בדם, שתן, קיא וזיעה. היו מקרים בהם נאלצו לעשות את צורכיהם בדליים שנלקחו משם לאחר מכן. במקרים אחרים לא הובאו להם כלים, והם עשו את צורכיהם במקום.

Daniel Osvaldo Pina, (תיק מס' 5186), שנחטף במנדוזה אומר:

נרדמתי באותו רגע. לפתע חטפתי בעיטה. אני מבהיר שהיינו ישנים על הרצפה שהייתה שטופה בשתן.

חוסר ההיגיינה החריף עם הגדלת מספר האנשים במקומות אלה. שוב, Héctor Mariano Ballent, נזכר כי במרטינו ב- COT I, נאלצו ה'נספגים' לדאוג בעצמם לניקיון הצריף שבו שכנו, הם היו צריכים להוציא את בלואיהם ואת המזון היחיד שעליו היו ישנים שמונה איש, ארבעה מהם כלפי מעלה והאחרים כלפי מטה.

העצורים נצטוו לבקש רשות מהשומרים ללכת לשירותים. השומרים חיכו עד שיורמו ידיים רבות ואז הותר להם ללכת, אך לא יותר מפעמיים ביום. הם הובלו ב'רכבת' כשהם אוחזים במותניו או בשכמו של החבר שלפניהם, עם ברדס לראשיהם. כך נהגו בכל המחנות. השומרים ניצלו הזדמנות זו כדי לספק את צורכיהם הסדיסטיים, כשהם מכים על ימין ועל שמאל, ללא אבחנה, את כל העצורים. גברים או נשים נאלצו להתרחץ או לעשות את צורכיהם בנוכחות שומריהם. במחנות אחדים התרחצו העצורים בקבוצות כשהם נשטפים בצינור, תמיד עם ברדס לראשם.

ניקיון השירותים והתאים היה תלוי ברצונם הטוב של השומרים. היו מקרים בהם אולצו נשים לנקות בידיהן את המשתנות בשירותי הגברים. מצב זה של חוסר היגיינה מחריד כל כך, גרם לכך שהעצורים מלאו בכינים. לא פעם היו מחטאים אותם כצאן באמצעות קוטלי חרקים.

העברות

בחלקם הגדול של מחנות המעצר הייתה המילה 'העברה' קשורה באופן ישיר לרעיון המוות. בעצורים התעוררה ברגעים אלה חרדה עצומה ובאותה עת גם תקווה. נאמר להם שהם יועברו למרכזים אחרים או ל'חוות התאוששות', וזאת כדי למנוע כל התנגדות. לא היה להם שמץ של ידיעה לאן הם נלקחים - למקום אחר או למוות - מה שהוסיף פחד ממושך ועמוק. הם הועברו בד"כ אחרי שנלקחו מהם את בגדיהם וחפציהם האישיים המעטים, שנשרפו מיד לאחר מכן. לעתים היו מזריקים להם סם הרדמה. היו מנסים להרגיעם קמעא ע"י התקווה הקלושה שאולי יישארו בחיים. הרגשה זו הייתה מתפרצת בעוצמה רבה בשל העובדה שסביבתם הייתה זרועה אימה ומוות.

הרבה עדויות נאספו על הטיפול המיוחד אשר זכו לו העצורים שהופיעו אח"כ כאילו 'נפלו בתקריות'.

ימים מספר לפני הוצאתם להורג, היו עצורים אלה מקבלים מזון טוב יותר. הם הוכרחו להתרחץ, כיוון שקשה היה לתת אחר כך הסבר הגיוני לציבור על 'טרוריסטים שנפלו בתקריות', עם גוויות של אנשים רזים, מעונים, מגודלי זקן ולבושי סחבות.

היו אלה מעשי אכזריות שאין להם שיעור: חיזקו באדם את התקווה לחיים אך למעשה הובילו אותו למוות.

אנטישמיות

בהודעות לעיתונות שיצאו באוקטובר 1981, הכחיש שר הפנים דאז, Albano Jorge Harguindeguy, את הטענה שהשלטון הצבאי הוא אנטישמי, עם זאת הודה שזו 'משימה קשה מאד לפקח על כל העובדים, שביניהם יש אולי סדיסטים או אנשים בלתי שפויים' (Crónica 10-1-1981).

עפ"י עדותו של R. Peregrino Fernández, קצין המשטרה הפדרלית, וחבר בקבוצות הסיוע של השר Harguindeguy:

Villar (אלברטו, שמונה אח"כ לתפקיד ראש מטה המשטרה הפדרלית) ו-Veyra (חורחה מריו, קצין של המשטרה הפדרלית), שימשו אידיאולוגים. הם המציאו ספרות מתאימה ופירשו יצירות של אדולף היטלר וסופרים נאצים ופשיסטים אחרים.

אידיאולוגיה זו גרמה להתאכזרות מיוחדת כלפי עצורים ממוצא יהודי. במחנה המעצר החשאי 'לה פרלה', Liliana Callizo, (תיק מס' 4413) מספרת:

שמעתי את הצווחות של לויין, כשהם היכו וקללו אותו בשל היותו יהודי...

Alejandra Ungaro (תיק מס' 2213), מספרת שאחרי שהוכתה, בעיקר בגבה ובראשה, "ציירו על גופי צלבי קרס בצבע חזק מאוד". ב. C.C.D. 'אל אתלטיקו', כינה אחד מהמענים את עצמו בשם 'הפיהרר הגדול' וציווה על העצורים לצעוק: "הייל היטלר!". בלילות שמענו תמיד הקלטות של נאומיו. (D. Barrera y Ferrando, תיק מס' 6904). בעת ביקור הוועדה במחנה המעצר החשאי 'אולימפו', ב- 24-5-84, הצביע העד Mario Villami לעבר האולם ואמר:

ראיתי על הקיר צלב קרס עשוי נייר צבעוני (תיק מס' 6821).

מעדויות אחרות עולה ההערכה וההזדהות של השומרים עם הנאצים:

כאשר היו מכים אותנו, אמרו לנו: "אנחנו הגסטאפו!" (Reyes Jorge, תיק מס' 2563, מחנה מעצר חשאי, גרוד מס' I פטריסיוס).

הערכה זו הייתה סיבה נוספת להחמרת העונש, כפי שמתארת Elena Alfaro (תיק מס' 3048), שנעצרה במחנה המעצר החשאי 'אל וזוביו':

החיים במחנה היו סיט נורא עבור כל אחד, אך מצבם של היהודים היה גרוע יותר. הם שימשו מטרה מתמדת לחבטות ולמכות אלימות, עד כדי כך שרבים מהם העדיפו להסתיר את מוצאם באומנם למשל שהם פולנים קתולים.

לפעמים גרמה עובדה זו להקלת הייסורים של הקורבנות, כפי שקרה ל- Rubén Schell (תיק מס' 2825), שהיה עצור במחנה המעצר החשאי בקילמס. בשל מבטאו הגרמני ומראהו החיצוני, הוטב היחס כלפיו. אחרי סדרת עינויים ארוכה מידי 'קוקו' או ה'קולונל', הוא אמר לו: "שמע, ברנש, מה אתה עושה עם חתיכות השחורים האלו? הרי עם הצורה שלך היית צריך להיות 'אס.אס' והראה לו צלב קרס שהיה מקועקע על זרועו. הוא ציווה לתת לו מזון טוב יותר, וכך היה. "מאז אותו רגע לא עוניתי עוד" - מוסיף Schell.

האנטישמיות הופיעה כתוצאה מעיוות של הנוצריזם במיוחד והדתיות בכלל. הייתה זו למעשה דרך להסוות את המרדף הפוליטי והאידיאולוגי. ההגנה על אלוהים ועל הערכים הנוצריים הייתה גורם אידיאולוגי פשוט ומוכן למדכאים, עד הרמות הארגוניות והתרבותיות הנמוכות ביותר. הצורך בהזדהות בא כדי לעצב 'מוסר קרבי' לכל העובדים במערכת הדיכוי, להשקיט את מצפונם מבלי שיעמיקו בסיבות ובמטרות האמיתיות שהביאו לרדיפתם והענשתם לא של מיעוט קיצוני בלבד, אלא גם של גורמים פוליטיים, חברתיים, דתיים, כלכליים ותרבותיים שונים, בשיטות נוראות.

חיפוש נערך בביתו של Eduardo Alberto Cora (תיק מס' 1955), שנחטף עם אשתו. אחרי שהרסו את כל מה שבא לידם, כתבו החוטפים על הקיר כתובת בה נאמר: 'יחי קריסטו מלך, קריסטו מושיע'. בחיפושים אחרים נשמעו הצעקות: 'למען אלוהים ולמען המולדת'.

החוטפים התנהגו כמי שזכותם לקבוע את חייו ומותו של כל עצור: כאשר החוטפים התחננו לאלוהים, היו השומרים חוזרים ואומרים: 'כאן, במקום הזה, אלוהים זה אנחנו', מתוך הרגשה משיחית בלתי רציונלית (Reyes Jorge, תיק מס' 2535).

העצורה Nora Iadorola (תיק מס' 1471), נאלצה לחזור פעמים רבות על המלים: 'יחי Videla, Agosti, Massera', 'יחי אלוהים, המולדת והבית!'

האנטישמיות הייתה למעשה ביטוי נוסף של הקבוצות המדכאות במסגרת החזון החברתי הטוטליטרי של המשטר השליט. Nora Stejilevich (תיק מס' 2535), עסקה באריות חפציה לנסיעה לישראל כאשר פרצה לביתה קבוצת אנשים שחיפשה את אחיה חראדרו. היא עמדה לנסוע עם קבוצת אנשי מקצוע שעבדו ביחד על פרויקט מיוחד. באותו יום, ה- 16 ביולי 1977, אחרי בדיקת הבית כולו והחרמת ספרים ותעודות, ואחרי שגילו שהאדם שהם מחפשים איננו, לקחו את נורה אתם.

הם איימו עליי על שאמרתי מלים 'ביהודית' ברחוב (שם המשפחה שלי) ועל שאני חתכת 'מוישה' מחורבנת, ושיעשו ממני סבון...
 (...) נלקחתי ישר לחדר העינויים ועינו אותי בדרכן חשמלי.
 (...) נשאלתי על שמות האנשים שעמדו לנסוע אתי לישראל... החקירה התרכזה בנושאים יהודיים. אחד מהם ידע עברית, או לפחות כמה מלים ששייך נכון במשפטים שונים. הם רצו לדעת אם נערכים אימונים צבאיים בקיבוץ. הם רצו בתיאור של מארגני תכנית הלימודים, כמו זו שלמדתי בה (שירות לעם). תיאור הבניין של הסוכנות היהודית (שהכרתי היטב), וכו'. הם הבטיחו לי שהבעיה שמדאיגה אותם היא בעיית הפעילות החשאית, ש'הבעיה היהודית' היא שנייה בחשיבותה לגביהם, ושהם אוספים אינפורמציה.
 (...) בעת החקירה יכולתי לשמוע את צווחות אחי וחברתו Graciela Barroca. זיהיתי את קולותיהם בבירור. המענים התייחסו בחקירה לצלקת שיש לכל אחד מאתנו, לאחי ולי, על הגב; מה שאישר לי את דבר נוכחותו במקום. מאז לא נודע לי עליו דבר (...) כמה ימים מאוחר יותר אמרו לי שנעצרת בטעות, אבל שאזכור שהייתי שם.

Juan Ramón Nazar (תיק מס' 1557), מנהלו לשעבר של העיתון Opinión, מטרנקה-לאוקן, מעיד על אחת החקירות שנערכו לו:

האנשים גילו יחס אנטישמי מובהק. הם שאלו אם אני מכיר את 'תכנית אנדינה', שלפיה ישראל עומדת להשתלט על חלק של הפטאגוניה.

Miriam Lewin de García (תיק מס' 2365), שהייתה עצורה חשאית בבסיס של חיל האוויר, מתארת:

היחס הכללי היה של אנטישמיות מובהקת. פעם נשאלתי אם אני יודעת אידיש. עניתי בשלילה. אני יודעת רק מספר מלים. השמיעו לי קלטת שהושגה ע"י ציתות חשאי לטלפון. המדברים היו כנראה שני בעלי עסקים ארגנטינים ממוצא יהודי, שדיברו אידיש. היה לחוטפים רצון מיוחד להבין את תוכן השיחה.
 (...) עם המידע שנתקבל, נערכו ארכיונים, בהם שמות וכתובות של תושבים ממוצא יהודי, תוכניות של בתי כנסת, של מועדוני ספורט, של בתי מסחר ועוד.
 (...) "היהודי הטוב היחיד - הוא יהודי מת", היו אומרים השומרים.

Daniel Eduardo Fernández (תיק מס' 1131), היה בן 19 באוגוסט 1977, ועומדת לו זכות בלתי רגילה: הוא יצא חי ממחנה המעצר החשאי קלוב אתלטיקו. מהניסיון הבלתי נשכח, הוא זוכר:

הם שאלו אותי שוב ושוב, אם אני מכיר יהודים: חברים, אנשי מסחר, או בכלל, די בעובדה שיהיו יהודים.
 (...) היה שם מענה אחד שנקרא בשם קונג-פו. הוא הפעיל את כישוריו בקרטה על שלושה ארבעה אנשים בעת ובעונה אחת - תמיד בעצורים ממוצא יהודי - בהם בעט וחבט באגרופיו.

היהודים נענשו במיוחד על עצם היותם יהודים. נאמר להם שפעילי המחתרת נתמכים ע"י הדאי"א (DAIA) והציונות הבינלאומית, ואילו ארגוני ה'בורות' נתמכו ע"י אודסה (ארגון בינלאומי לתמיכה בנאצים).

נגד היהודים הופעלו כל שיטות העינוי, אך בעיקר אחת שהצטיינה בסדיזם ואכזריות: ה'רקטוסקופיו': צינור שהיו מחדירים לפי הטבעת של הקורבן, או לבית הרחם של האישה, דרכו הכניסו עכבר שהיה מנסה למצוא את דרכו החוצה, כשהוא נושך את האיברים הפנימיים של הקורבן.

באותו מקום של עינוי והשמדה, Pedro Miguel Vanrell (תיק מס' 1132), מאשר שהיהודים נצטוו להרים יד ולצעוק 'אני אוהב את היטלר'.

השומרים היו פורצים בצחוק, מפשיטים את האסירים מבגדיהם ומציירים על גופם צלבי קרס בתרסיס. שאר האסירים ראו אותם במקלחות, ואז השומרים זיהו אותם והכו בהם שוב.

Vanrell זוכר מקרה מיוחד על יהודי שכונה בשם 'צ'אנגו' שהשומר נהג להוציא אותו מהתא אל החצר.

הוא נצטווה לעכס בישבנו, לנבוח ככלב וללקק את מגפיו. הוא עשה זאת ממש היטב. חיקה את הכלב באוטנטיות רבה, שאם לא היה עושה את רצונו של השומר היה סופג מכות נוספות.
(...) אח"כ ציווה עליו לחקות חתול.
(...) במקום הזה נהג הטורקו חוליאן להחזיק מחזיק מפתחות עם צלב קרס, וצלב נוצרי היה תלוי על חזהו. הוא נהג לקחת כספים ממשפחות העצורים היהודים.

שיתוף פעולה מצד אסירים

ברוב מחנות המעצר הגדולים השיגו השלטונות בעיניים, צורות שונות של שיתוף פעולה מצד אסירים מספר. הם הקימו יחידות סיוע של משתפי פעולה, ששמשו לתחזוקה וניהול של מחנות המעצר החשאיים ובמספר מצומצם יותר אף בעבודות הקשורות ישירות לדיכוי. כך יצאו רבים מהם להסתובב עם חוטפיהם, כדי לזהות ברחוב חברים נוספים של הארגון הפוליטי שאליו השתייכו. יש גם עדויות על חברים בקבוצות אלה, שהשתתפו באופן פעיל בעינוייהם של עצורים אחרים. התהליך של הרס האישיות, שהיה אחד מיעדיה החשובים של השיטה, קבע שבחלק מהמקומות (כגון מחנה המעצר החשאי 'זוביו'), ייקרא אולם המגורים של המשתייכים לוועדה בשם 'אולם Q', דהיינו 'אולם השבורים' (Quebrados), ואלה 'שנשברו' היו מוצגים בפני המפקדים כאותות ניצחון.

אם כי עצורים אלה זכו בד"כ ליחס מתחשב יותר בהשוואה ליתר האנשים במחנות המעצר החשאיים - הותרו להם ביקורים לבני משפחה או קשר טלפוני אתם - חלק גדול מהם מופיע היום ברשימת הנעדרים.

האדריכל Roberto Omar Ramírez (תיק מס' 3524), שנחטף ב- 27 ביוני 1978 בקולנוע 'קפיטול' בעיר הבירה, שהה במחנות המעצר החשאיים 'אל בנקו', 'אולימפו' ו-ESMA, מה שאפשר לו להכיר היטב את המבנה ואופן הפעולה של אותם גופים. הוא מסביר מה פירוש 'ועד' או 'סטאף':

...מיד עם הגיעו למחנה היה העצור מקבל הצעה לשיתוף פעולה. בשביל כוחות הדיכוי הייתה זו אפשרות לחסוך בזמן, משום שכל התנגדות גזלה זמן. באמצעות הפעולה הפסיכולוגית, המבוססת על הבידוד והפחד, היו העצורים נחשפים למאבק הפנימי - לשפר את תנאי חייהם במחנה תמורת שיתוף פעולה מסוים - או לסרב. תהליך זה החל בד"כ באופן די סמוי - ניקיון מסדרונות וחדרי שירותים - אך למעשה הייתה מטרתו לטשטש את זהותו האידיאולוגית של העצור. כאשר שיתוף הפעולה התבטא ברצון לחקור או אפילו לענות עצורים אחרים, חגגו המענים את ניצחונם על אנשים אלה, שהיו מוכנים למצוא מוצא אינדיבידואלי בכל מחיר. לרוב כיוונו אנשי הצבא פעולה פסיכולוגית זו כלפי עצורים בעלי מעמד גבוה בתוך הארגון הפוליטי. למתודיקה זו יש תקדימים במחנות ריכוז של הנאצים וכל הניסיונות הדומים שקמו מאוחר יותר. המשמעת במחנות 'אל בנקו' ו'אולימפו' - היות והצרכים הבסיסיים סופקו ע"י החטופים עצמם, שנועדו לעבודות שירות ו/או מודיעין - התבססה על הדגשת ההבדלים. כל אותם העצורים שנועדו לתת שירות קבוע (לא מקרי) בניקיון, תחזוקה וכו', היוו קבוצה שכונתה בשם 'ועד'. קבוצה זו כללה את כל העצורים שבגלל כושרם המקצועי נועדו לעשות משהו מיוחד (צילום, ציור, מכונאות, אלקטרוניקה וכו') או כדי לעבוד בתפקידים אחרים (כביסה, בישול, גיהוץ, תפירה, רחיצת מכוניות, וכו'). הוועד כלל גם עצורים שעסקו ב'מודיעין המחנה'. (...) הרכב ה'וועד' השתנה אחרי כל העברה, במקרה שעצור מסוים הועבר מן המחנה בדרך זו. הקבוצים היחידים היו משתפי פעולה שעבדו ב'מודיעין המחנה' וכן אלה שפעלו כרופאים וכזיפני מסמכים. בכל יתר התפקידים חלו שינויים.

(...) כאשר הגיעו העצורים למצב של ביצוע עבודות, השתפרה באופן משמעותי איכות המזון ובהדרגה השתפר גם מקום הלינה, תוך הסרת הברדס באופן פרוגרסיבי.

(...) ההיתרים ניתנו בהדרגה. תחילה ניתנה תקופה של קשר טלפוני. מאוחר יותר הובא העצור אל בני משפחתו בלוויית מישו מעובדי המחנה. אחרי פרק זמן היה העצור נכנס לתקופות של 'ימי חופשה' כדי להיפגש עם בני משפחתו. במועד מסוים, בלי הודעה מוקדמת, הוצא לחופשי תחת פיקוח. הפיקוח נעשה בהתחלה אחת לשבוע, אח"כ אחת לשבועיים ולבסוף כל חודש. (...) אחרי יותר משנה של משטר חופשי תחת השגחה, הותר לעצורים לשעבר להשתקע בחו"ל, בארצות שאושרו על ידי המטה הצבאי. היו עצורים שחיו בתנאים של 'בני ערובה' של המחנה יותר משלוש שנים. עליי עברו שנתיים עד שהחלטתי להסתכן ולבקש גלולות.

עד כאן ניתחנו את המאפיינים העיקריים של מרבית מחנות המעצר החשאיים שנחקרו ע"י ועדה זו. בעמודים הבאים נביא תיאור מפורט של אחדים מהם. יחד עם זאת, נדווח על הליכים שנערכו ע"י ה-CONADEP במקומות המעצר, בשיתופם של עצירים לשעבר, שזיהו את האתרים וציינו את השינויים שחלו בהם.

חלק מהאתרים התרוקנו או נהרסו לפני ביקור הוועדה הבינלאומית לזכויות האדם של ה-O.A.S. בשנת 1979. על רבים מהמחנות יש רק קטעי ידיעות, דבר שמקשה את איתורם, אולי גם משום שנעשה בהם שימוש לפרק זמן קצר בלבד. קיומם נותן מענה לשאלה העיקרית הקשורה בהעלמתם של אנשים בשנים האחרונות: שם הם היו. המקומות האלה נוהלו בידי אנשים; הם היו חלק מאזורים מבצעיים; נערכו בהם רשימות מפורטות בדבר כניסתם, העברתם ויציאתם של עצורים. כאן לפנינו ההוכחה המוחשית של ההעלמות, ומכאן גם האפשרות לקבל הסבר כלשהו לגורלם של אלה שמצאו עצמם יום אחד, הולכים בעל כרחם בגיא צלמוות, אשר צלו מאפיל על חיינו עד היום.

ה. תאור מחנות המעצר החשאיים

מן העדויות והדיווחים שהוצגו בפני הוועדה בידי אלה שנעצרו בחשאי וזכו לצאת לחופשי, ניתן להבחין בשני סוגים עיקריים של מחנות מעצר חשאיים.

עפ"י הסיווג של כוחות הצבא, היו ברוב חלקי הארץ: מקומות איסוף לעצורים (Lugar de Reunión de Detenidos) D.R.L. מרכזים בהם החזיקו את העצורים כלואים לפרקי זמן ממושכים עד שהוחלט יעדם הסופי.

מקום מעבר (Lugar Transitorio) L.T.: זמן המעצר בהם היה קצר, להוציא מקרים יוצאים מן הכלל. למקומות אלה היה העצור מובא מיד לאחר החטיפה, או, אם כך נקבע, בימים שלפני צאתו לחופשי, או לפני שהועבר לידי הרשות הלאומית המבצעת.

'אולימפו' (L.R.D.)

מיקום: רחוב רמון פאלקון ואוליברה. פלורסטה. עיר הבירה.

תיאור: שער כניסה עשוי פלדה, אולי בצבע אדום.

סככה עשויה לוחות מתכת בגובה של כ- 10 מטרים שכיסתה את כל המבנים. המבנים היו חדשים, בגובה של שלושה מטרים, בעלי גג בטון, בהם היו שניים או שלושה שומרים. הכניסה הייתה דרך עמדת השמירה. ההעברות נעשו דרך שער בעל שתי דלתות. בצד השמאלי היה דיוקן של הבתולה. אגף הבידוד ובו חלונות גדולים מכוסים לבנים, רק חלקם העליון היה גלוי לעין. בצדו השני של המחנה היו חדר עינויים, תא, מעבדת צילום, בודק טביעות אצבעות ומשרד למבצעים מיוחדים. ממול היו מטבח וחדר אוכל. מרפאה אחת לטיפולים ואחרת לאשפוז. חדר שנועד לארכיון ומסמכים, וחדר נוסף לצילום ונטגן. שלושה פרודורים עם תאים; לכל שורת תאים היה חדר שירותים עם וילון ששימש דלת. בשורה השלישית היו מכבסה ומקלחת, חדר שמירה עם חלון שפנה למגרש החנייה, וחדר גדול ששימש לתיקון כלי החשמל והאלקטרוניקה שנגנבו בעת ה'חיפושים'.

'לה פרלה' או 'לה אוניברסידד' (L.R.D.)

מיקום: הפרובינציה של קורדובה, על הדרך הארצית מס' 20, 12 ק"מ בערך מבירת הפרובינציה, בדרך בין עיר זו והעיר וילה קרלוס פז, קרוב לגשר החדש שמחבר עם הכניסה ל-Malagueño. מתקני המחנה נמצאים על גבעה מצד ימין, לכיוון קרלוס פז, והם נראים לעין מהכביש. ממול נמצא בית החרושת 'קורסמר'.

תיאור: המחנה כלל ארבעה בניינים עשויים לבנים. שלושה מהם מחוברים במסדרון. שניים מהם שמשו למגורי קצינים ולמנהלה. בבניין השלישי שוכנו העצורים. בקצה המתחם היו חדרי השירותים ומולם ארבעה משרדים שנועדו לחקירה, לעינויים, ולמרפאה. הבניין הרביעי, שעמד בנפרד, שימש מוסך.

בית הספר למכונאות של חיל הים' (ESMA) מיקום: בעיר הבירה, שדרת ליברטדור ממערב, רח' קומודורו ריבדביה וליפולדו לוגונס ממזרח ורח' סנטיאגו קלזאדיליה מדרום. מצפון - סמוך לבית הספר התעשייתי 'ראג'יר'.

התיאור: קזינו הקצינים היה המבנה שנועד עבור 'חוליות המשימה' 3.3.2. היו בו שלוש קומות, מרתף ועליית גג גדולה. בשתי הקומות הראשונות וגם בשלישית שוכנו העצורים.

המרתף כלל פרוזדור מרכזי שנתמך בעמודי בטון. בין עמודים אלה הוצבו מחיצות ונקבעה דלת ברזל גדולה, צבועה בירוק ולידה שומרים חמושים. המחיצות היו קלות לפירוק. לפני הכניסה למרתף, היה חדר נשק ובו גנרטור חשמלי לשעת חירום, וכן כמה ארונות לכלי נשק. שם עמד השומר החמוש, שקיבל הוראות לפתוח את הדלת באמצעות הטלפון הפנימי. הכניסה למרתף הייתה במדרגות, שנראו לעין כבר בכניסה ל- 'דוראדו', והן היו חלק מהמדרגות שהובילו לבניין כולו, בשני חלקים.

לכאן הובאו העצורים שזה עתה הגיעו, כשלב ראשון להשגת האינפורמציה. בסוף המרתף היו חדרי העינויים מס' 12, 13, 14. מימין לדלת הירוקה היו המרפאה, חדר השינה של השומרים וחדר השירותים. בהמשך למרפאה הייתה מעבדת צילום. אשנבים קטנים שפנו לחצר בגובה של כ- 20 ס"מ מהקרקע, נועדו לאוורור.

בחלוקה זו חל שינוי באוקטובר 1977. המבנה המשופץ עמד עד דצמבר 1978, מועד בו שוב נעשו בו שינויים, עקב ההכנות לביקור הוועדה לזכויות האדם של ארגון מדינות אמריקה.

'Dorado' (מוזהב): בקומת הקרקע נמצאו חדרי בהם פעלו שירותי המודיעין, המבצעים, חדר האוכל לקצינים, אולם ההרצאות וחדר הדיונים. קומות א' וב': חדרי השינה של הקצינים. לעצורים היה האזור הזה מחוץ לתחום.

'Capucha' (ברדס): זה היה מבנה בצורת L, קטוע ע"י קורות ברזל צבועות באפור, שהיוו את השלד של עליית הגג החיצונית. המבנה תפס את האגף הימני של עליית הגג, מכוסה בלוחות אפורים של הבניין. לא היו בו חלונות, רק אשנבים קטנים שפנו לתאי המעצר שכוננו 'תא'. הם היו עשויים ממחיצות בניין סגורות ע"י לוחות עץ בגובה של שני מטר, והייתה שם דלת עם עינית. בחלק שבין העץ והגג הייתה מעין יריעת מתכת. מימין, מול התאים, היו מחיצות עץ בגובה 60 או 70 סמ'. ברווח שביניהן השכיבו עצורים על גבי מזרן.

אור היום לא חדר למקום. האוויר היה קלוש. משאבות האוויר השמיעו רעש חזק. ריצפת הבטון הייתה נצבעת לעתים תכופות. הכניסה למקום הייתה במדרגות. בקצה, בצד דלת הכניסה, עמד שומר חמוש שפיקח על פתיחת הדלת, לידו שולחן ועליו יומן, בו נרשמה כל תנועה. חדרי השירותים נמצאו בין ה- 'Capucha' למחסן 'pañol', ותפסו את החלק הצפוני של עליית הגג. כאן נמצאו גם שלושה חדרי, אחד מהם נועד לעצורות שהיו אז בהריון.

'El Pañol': היה המחסן שבו נאסף הרכוש השדוד מבתי החטופים. עד סוף 1977 נאספה בו כמות עצומה של רהיטים, כלי בית, בגדים וכו'. בחלק מהמחסן, באגף הצפוני של חדר העלייה, נבנה בסוף 1977 'האקווריום' ('La Pecera').

'La Pecera': הייתה זו מערכת של משרדים קטנים, מחוברים במסדרון מרכזי שהגישה אליו הייתה מדלת, בפיקוחו של שומר שרשם כל יוצא ובא. שם שהו העצורים בחלק משעות היום. הארכיון, העיתונות והספרייה, הועברו מהמרתף. טלוויזיה במעגל סגור אפשרה לפקח ישירות, מהמשרדים שבקומת הקרקע, על כל תנועה.

מעליית הגג ניתן היה להגיע למדרגות שנמצאו מול דלת הכניסה, ומשם לעליית גג נוספת שנקראה 'Capuchita'.

'Capuchita' ('ברדס קטן'): המקום נועד במקור למכל שסיפק מים לכל הקומה של קזינו הקצינים. היו שם שני חדרי עינויים, וחדר שבו הוחזקו האסירים, כמו ב-'Capucha', ובו כ- 15-20 מחיצות שהפרידו בין העצורים. תנאי החיים בו היו גרועים אף מאלו שב-'Capucha'.

מקום זה היה בשימוש כוחות הצבא, חיל האוויר ושירות המודיעין של חיל הים, שהשתמש בו לחדרי עינויים ולבית מעצר נפרד.

ב-'Capuchita' הייתה הרצפה צבועה אדום ובקירות היו אשנבים שאף פעם לא נפתחו.

ב- 1977 הוכשרו שני חדרי חקירה ששימשו גם את כוחות המשימה, כאשר ה-'Capucha' הייתה מלאה עד אפס מקום.

'אל בנק' - El Banco (LRD)

המיקום: סמוך לצומת הדרכים שבין האוטוסטרדה ריצ'י ודרך הארצית מס' 4, בגשר 12. במבנים אלה שוכנת כיום בריגדת הנשים ה-XI של משטרת הפרובינציה של בואנוס איירס.

תיאור: המבנה, שיוחד לעצורים החשודים, היה מוקף מבנים ישנים של משטרת הפרובינציה של בואנוס איירס. הגישה הייתה מאחורי מגרש חניה, דרך שער בעל שתי דלתות פלדה, שבחלקן העליון היו מוטות ברזל. בצד שמאל הוביל מסדרון לשלושה חדרי עינויים, באחד מהם היה חדר שירותים קטן. בהמשך הייתה מרפאה. מצד ימין היו משרדי המודיעין ומעבדת הצילום, אח"כ 'גוב האריות' או התא הקבוצתי, ששימש אחר כך בית מלאכה לאלקטרוניקה.

בנפרד מהאגף הקודם היו כ- 50 תאי מעצר, או חדרי צינוק צרים מאוד, בתי שימוש, כיור, מקלחות, חדר כביסה ומטבח. הייתה גם חצר אחת מקורה וחצר שנייה פתוחה לשמיים, שעל חומותיה היו תקועים שברי זכוכית.

'לוגיסטי' 10' (LRD)

המיקום: שטח צבאי בין שדרות גנרל פז וקונסטנטינו'נטס, סופריטגי וברזיל, וילה מרטלי, מחוז סן מרטין, פרובינציה של בואנוס איירס.

המיתקן נמצא בשימוש יחידת התחמושת 601 וגדוד 10 לארטילריה לוגיסטית. נפרד ע"י קיר מהמבנים של יחידה 601 של מהנדסים. הכניסה לחיילים סדירים הייתה דרך סופריטגי. שער ראשי בצורת קשת. תיאור: בחלק האחורי של היחידה היה אולם עם תאים צרים וגבוהים, שהולבנו בסיד. המיטות ניצבו זו על זו, או בדרגשי עץ. הדלתות ממתכת בצבע בז', ואשנב לחדר הכניסה. מרפאה קטנה. סמוך לשדרות גנרל פז, בקו ישר עם הקולנוע הפתוח, ועם הבניין של 'Mayoría', אך מחוץ לתחום הכניסה של החיילים בשרות חובה, מבנה ישן של 5 על 4 מטרים בערך, קיר אחד מול הכניסה, ללא דלת, ושני תאים חסומים בסורגים. בקומה השלישית היה חדר רב ממדים שנועד גם הוא לחקירות.

בסיס חיל הים במר דל פלטה (LRD)
המיקום: מר דל פלטה, פרובינציה של בואנוס איירס.
תיאור: החטופים שוכנו ברובם בבניין של החברה לצוללנים, בבניין שהיום שוכנים בו משרדי הנשקיה, התרגול ועוד משרדים למשימות בלתי מוגדרות. לבניין קומת קרקע וקומה ראשונה, והוא שוכן קרוב מאד לחוף.

בסיס חיל האוויר במר דל פלטה
המיקום: פרובינציה של בואנוס איירס. דרך ארצית מס' 2. סמוך לשדה התעופה של העיר מר דל פלטה.
תיאור: המקום, שנועד למחנה ריכוז חשאי, שכן בתוך הבסיס במרחק של כ- 600 מ' מהכניסה הראשית. זהו מבנה תת-קרקעי ומעליו נמצא מגדל המכ"ם הישן. כיום הוא משמש מחסן משני לנשק, אחרי שהוכשר לכך במיוחד. מבחוץ הוא נראה כגבעה בצורת טרפז, שהכניסה אליה נמצאת ממש בגובה הקרקע. כדי להיכנס יש לרדת כחמש עשרה מדרגות שלאחריהן פרוזדור. משמאל היו שישה חדרים בגדלים שונים, ששימשו תאי מעצר, והיו מחוברים ביניהם בזוגות, ללא כניסה מהפרוזדור.

מחלקת החקירות של סן חוסטו (LRD)
המיקום: רח' סלטה, סן חוסטו, מחוז לה מטנזה, פרובינציה של בואנוס איירס. סמוך לתחנת המשטרה מס' 1.
תיאור: ליד הכניסה הייתה חצר עם אבני חצץ. לבניין שתי קומות. הכניסה לעצורים עברה דרך מטבח קטן ובסמוך לו תא עינויים. במספר תאי מעצר היו חדרי שירותים, באחרים גם מקלחות. אחד מתאי המעצר היה גדול יותר, עם ווים בקיר. היו בו אשנבים גבוהים ומסורגים, חלקם פנה לחצר בלתי מקורה, עם סורגים וחוטית תיל. הקומה העליונה שימשה למשרדים. באחד מהם היה תלוי תרשים, בו נרשמו החקירות. בשניים אחרים היו שטיחים ומיטות עץ.

מחלקת החקירות של לס פלורס (LRD)
המיקום: רח' אבז'נדה 705, לאס פלורס, פרובינציה של בואנוס איירס.
תיאור: המיתקן היה בחלקו האחורי של בניין המשטרה. הכניסה דרך אולם גדול עם בור לתיקון מכונות. היה בו תנור נפט אחד לבן ואחד ירוק ודלת צדדית ומדרגה שהובילה למסדרון לא מרוצף, שמשני עבריו תשעה תאי מעצר, מטבח ומין כוור. בצד הייתה מקלחת ואסלת שירותים ללא דלת.
על הגג שמעל אחת הדלתות היה צינור בטון, ממנו דלפו מי הגשמים.
הקירות היו מטויחים. ב- 1977 בנו במקום, ונשמעו קולות של ערבוב בטון.

מחלקת החקירות של רסיסטנסיה - צ'אקו (LRD)
המיקום: במחלקה לחקירות של משטרת הפרובינציה של צ'אקו, ברחוב מרסלו ט. דה אלוויאר מול הכיכר 25 במאי, בעיר רסיסטנסיה.
תיאור: המקום הוכשר במיוחד למטרות חטיפה ועינויים.
נוהל ע"י אנשי משטרה, בנוכחות יומיומית של אנשי צבא ופקידים בכירים בשלטון.
תאי צינוק בפיקוח מקסימלי, שהגישה אליהם מוגבלת. העינויים נעשו במרתף שנבנה לשם כך, ושכן תחת חדר הישיבות של הבריגדה.

C.C.D. בבריגדה האווירית השביעית של מורון (LRD)
המיקום: שדרות פיירסטגי בין א. פאצ'ה וקורונל ארנה, מורון, בפרובינציה של בואנוס איירס.
תיאור: מחנה המעצר החשאי בבניין עם אולם כניסה. הוא כלל חדר חקירות עם שקע שבו העמידו כלי מיוחד כדי לבצע את מה שכונה בשם 'צוללת'. חדר המעצר היה אולם גדול בעל מחיצות, הכניסה אליו עברה דרך מדרגות עקלקלות וצרות. בסמוך נשמעו קולות של נחיתת מטוסים.

'הבור של בנפילד' (LRD)
המיקום: בצומת הרחובות סיסילינו וורנט. במרחק שני בלוקים משדרות 10 בספטמבר 1861, הנקרא בשם הדרך השחורה, מחוז לומאס דה זמורה, בפרובינציה של בואנוס איירס. כיום פועלת במקום מחלקת הרצח וקודם לכן פעלו שם מחלקת הביטחון, החקירות והמודיעין.
תיאור: הכניסה להולכי-רגל דרך רח' ורנט, או לכלי רכב דרך רח' סיסילינו, עד לחצר פנימית. בניין בעל שלש קומות, בגובה של כ- 25 מ' ורוחב של כ- 20 מ'. בקומת הקרקע: משרד המנהל, חדר העינויים ומשרדים אחרים. בקומה הראשונה: חדרי צינוק, משרדים, חדר אוכל וקזינו של העובדים, מטבח וחדרי שירותים. בקומה השניה: תאי צינוק ושירותים.

הבריגדה של סן ניקולס (LRD)
המיקום: סן ניקולס, בפרובינציה של בואנוס איירס בסמוך לדרך הפאן-אמריקנית.

תיאור: קומת קרקע 3 או 4 מדרגות, חצר ושלושה תאים קטנים.
חדר גדול שכלל מיטות ומזרנים.

ה'בור של קילמס' או (LRD) Chupadero Malvinas
המיקום: אליסון בל בלי מספר, פינת גריבלדי, במרכז העיר קילמס, מחוז קילמס, פרובינציה של בואנוס איירס. אולם של מחלקת החקירות.
תיאור: הכניסה למוסך דרך רחוב גריבלדי, דרך דלת כבדה עם מסילה. כניסה ראשית דרך רח' אליסון בל. בניין בעל חמש קומות.
קומת הקרקע: שמירה, משרדים, חדרי עינויים, מחסן, מטבח וחדרים אחרים. קומת ביניים: משרדים, שירותים, מחסן גדול לשלל המלחמה ומרפסת עם גג. קומה ראשונה: תאי צינוק, תא מעצר, חצר, חדר שיחות עם העצורים, חדר אוכל, מטבח וחדר שירותים. קומה שנייה ושלישית: תאי צינוק, תאי מעצר, חדרי שירותים וחצר. גובהם של תאי הצינוק היה 2 מ' ורוחבם 1,8 מ'. תאי המעצר היו גדולים יותר.

ק'לוב אתלטיקו' (LRD)
המיקום: פסיו קולון וחואן דה גראי.
תיאור: במפלס הראשון אולם עם חרסילה, דלתות זכוכית, חדר עבודה גדול ועוד אחד קטן. בהם נקבעו המספרים לכל עצור. דלתות זכוכית, כניסה סמויה מהעין לתת קרקע.
קומת קרקע: ללא אוורור ואור יום. הטמפרטורה הגיעה ל- 40 - 45 מעלות בקיץ. בחורף הקור עז. הלחות גבוהה. הקירות והרצפה דלפו מים באופן קבוע. המדרגות הובילו לחדר שעמד בו שולחן פינג-פונג שנועד לשימוש המענים. בסמוך - חדר השמירה, שני תאי בידוד, חדר עינויים וחדר מרפאה. כמו כן היו מטבח, חדר כביסה ומקלחות. במקלחות היה קבוע פתח שדרכו הציצו השומרים בנשים הרוחצות. באזור אחר אחסנו את שלל הביזה.
תא מעצר שכונה בשם 'גוב האריות' ובו מחיצות שהפרידו לתאים קטנים 1,6 מ' על 0,60 מ'. באזור אחד 18 תאי מעצר, ובאחר 23 תאים. כולם בגודל 2 מ' על 1,60 מ' בגובה 3 מ' עד 3,50 מ'. שלושה חדרי עינויים שכל אחד מהם כלל שולחן מתכת כבד. מזרני גומי קטנים מוכתמים בדם ובזיעה.

בית הגליל' 'Casa del cilindro' (LRD)
המיקום: נמצא בתחומי פלוגת הקשר מס' 601.
שכן על כביש מס' 197, ברח' אינחנירו אורגו ופסי הרכבת גנרל מנואל בלגרנו, במרחק 4 בלוקים מהתחנה לוס פולבורינס.
תיאור: מיד בכניסה, תא שמירה עם כלבים. במבנה הראשי שכבו העצורים על הרצפה עם אזיקים על ידיהם. במרכז עמד צילינדר (גליל) שממנו יצאו שלשלאות לכל הכיוונים, אליהן נקשרו העצורים.
'אלוהים שלי, אנא עזור לי' - העד מוצא את תחנוניו שחרט על הקיר בתאו בהיותו עצור שם.

ל'ה קאצ'ה' - 'La Cacha' (LRD)

המיקום: מיתקנים ישנים של תחנת הרדיו של הפרובינציה של בואנוס איירס, בסמוך לבית הכלא של אולמוס, בין רחובות 191, 47, 196 ו-52 (פסי הרכבת גנרל מנואל בלגרנו), בליסאנדרו אולמוס, מחוז לה פלטה, במערה של העיר באותו שם, פרובינציה של בואנוס איירס.

תיאור: הבניין הראשי, מוזנח ועתיק יומין, כלל שלושה מפלסים. קומה תת קרקעית בה היו 12 עצורים. קומת קרקע: אולם רחב ידיים לעובדים, חדרי עינויים, תא מעצר קבוצתי ל-10 עצורים בקירוב. קומה ראשונה: חדר גדול שחולק באמנות לחדרונים במחיצות תיל, לכ-20 עצורים. רצפת מרצפות ואשנבים. בנוסף לכך היו שני חדרונים ללא דלת. חדר השירותים נמצא בקומת הביניים, וכדי להגיע אליו היה צורך לרדת מספר מדרגות.

בחוץ הייתה קבועה אנטנה בגובה 70 מ' וחפצים של תחנת הרדיו.

ל'ה קאסונה' - 'La Casona' (LRD)

המיקום: בתוך הבריגדה האווירית מס' I של פלומר, מחוז גנרל סרמינטו, בפרובינציה של בואנוס איירס.

תיאור: אחוזה עתיקה בעלת שני מפלסים; כניסה בשיפוע ומדרגות קצרות שהובילו למסדרון מרוצף באריחים עתיקים, מסודרים בצורת פרחים. חדרי שירותים עם משתנות, אסלות בסגנון טורקי ותאים קטנים למקלחות צינור. במסדרון היה ברז. דלתות פנימיות מעץ ומזכוכית.

תאי צינוק עם דלתות מתכת ואשנב קטן מכוסה, רצפה וקירות מבטון.

אל' רפורמטוריו', טוקומן 'El Reformatorio' (LRD)

המיקום: במרחק דקות מספר מהעיר טוקומן ושני בלוקים מהנהר העובר בקרבת העיר.

תיאור: בניין בעל שתי קומות, מוקף בקיר לבנים. בחזיתו עמד אטלז, ובצדו פעל בית חרושת לקרואנים. בחלקו האחורי - עדיין בבניה - מעון לאמהות חד הוריות. בקומת הקרקע: חדרי הקצינים, נגדים וחיילים. העצורים שוכנו ונחקרו בקומה הראשונה.

בית החרושת לנשק ברוסריו (LRD)

המיקום: רח' אובידיו לאגוס 4800 (היום 4220) - 2000 רוסריו. פרובינציה של סנטה פה.

תיאור: הכניסה דרך שער שנפתח מבפנים. במדרגה אחת מגיעים לדלת; צעדים מספר ממולה, עוד שלוש מדרגות מובילות למשטח, אח"כ עוד 5-6 מדרגות המובילות לחדר גדול, המחובר לחדר עינויים בדלת נוספת. לחדר העינויים הייתה

רצפת בטון, קירות בצבע צהוב מלוכלך, גג לבן וחלון בעל תריסים אמריקניים מפלסטיק, שפנה לחצר. בחדר היו ארבע מסגרות מיטה ממתכת ('parrillas'), שולחן ועליו שלט רחוק למוסיקה וזרקור. דלת נוספת הובילה לבריכת בטון עם ברזים ווים, לתליית העצורים. דלת מתכת הובילה לחצר פנימית. שלושה מקירותיה היו עשויים סורגים של 5 - 6 מ' מול התאים, כ- 20 - 30 במספר. בכל תא הייתה קבועה דלת עם מנעול וסורגים. אורכם של תאי המעצר היה 1,5 מ', רוחבם 0,70 וגובהם 1,80 מ', רצפת בטון וקירות לבנים. רצפת החצר הראשית הייתה עשויה אבני בזלת מלוכלכות ובלתי מלוטשות, במרכזה היו תקועים ארבעה עמודים, טבעת תלויה על כל אחד מהם בגובה מטר מהרצפה. לבניין, שכלל את חדר העינויים הייתה צורת מגדל.

'מרכז למבצעים טאקטיים' - Martínez C.O.T.I. (LRD)
המיקום: שדרות ליברטדור, מרטינו, מחוז סן איסידרו, פרובינציה של בואנוס איירס.

תיאור: כניסה להולכי רגל לחצר מרכזית עם אבני בזלת. דרך הכניסה הראשית, על ליברטדור, מבנה עם שני חדרים, אחד מהם שימש חדר עינויים וחקירות. בחלק האחורי של החצר מבנה, בין קצות המגרש, שכלל שלושה תאי מעצר אישיים ואחד גדול יותר, סלון, חדרי שינה לעובדים וחדרי שירותים. היה גם ביתן גבוה יותר בשביל השומר. בין הבניין שתואר והקיר האחורי ישנה חצר צרה מלבנים ממנה ניתן לראות ברוש גדול של בית שכן.

Compañía de Comunicaciones de . הררי (LRD) Montaña

המיקום: מחנות צבאיים בבולוגנה סור מר, בקרב הבריגדה ה-VIII של חי"ר בסביבות העיר מנדוזה.

תיאור: מתקני ה- C.C.D. פורקו חלקית, כפי שאושר ע"י ה- CONADEP בעת זיהוים. המבנה היה בצורת מלבן, בעל גג משופע, נשען על קורות. בקצה הבניין היו חדרי השירותים, שכללו מקלחות, כיורים ואסלה אחת. בקצהו השני, ארבעה חדרים נפרדים, מחוברים בזוגות אל מסדרון מרכזי, ששימשו חדרי חקירה. מתקן למניעת בריחה: דלתות וחלונות חסומים ושמידה מתמדת. מתקנים נוספים של C.C.D. פעלו בבניינים שונים של היחידה הצבאית.

תחנת המשטרה מס' 5, בלה פלטה (LRD)
המיקום: רחוב 24, בין הרחובות דיאגונל 74 ורח' 63. לה פלטה, בפרובינציה של בואנוס איירס.

תיאור: הכניסה היא דרך שער ברח' דיאגונל 74. בחלק האחורי של המקום שכן אזור העצורים. הוא כלל מרפסת, שמימינה עמד חדר השמירה, בהמשכה דלת מתכת מסורגת, הפונה למסדרון וכיור. המסדרון הוביל לארבעה תאי מעצר קטנים וחדר

שירותים. אותה מרפסת הובילה לתא מעצר מאורך, תא נוסף, רחב יותר, שהיו בו כיור ואסלה, ועוד תא. התאים היו חשוכים, קרים ולחים.

‘האכסניה’ ‘El Motel’ (LRD)

המיקום: בפרובינציה של טוקומן, על כביש מס’ 9, מול מחסן הנשק מס’ 5 ‘מיגל דה אזקואנגה’, ומספר קילומטרים מבירת הפרובינציה. תיאור: מחנה מעצר זה פעל בתוך אכסניה שהייתה בבנייה, הכניסה הראשית מול המשמר של מחסן הנשק. משמאלו עברה דרך חצץ שדרכה נכנסו המשאיות עם העצורים. במקום שנועד לקבלה הייתה עמדת שמירה. מאחוריה עמד בניין שלא נסתיימה בנייתו ובריכת שחיה. בריחוק מה מבניין זה עמדו שתי שורות של בתי מגורים קטנים. לשני הראשונים מימין הכניסו את החטופים. הרצפה הייתה מכוסה חצץ, ובחדר לא היו חלונות ודלתות. שאר הבתים שימשו חדרי שינה לכווחות הצבא. לוחות מתכת שימשו כחלון ודלת והרצפה עשויה בטון. הבית הראשון בשורת הבתים שמשמאל עמד ריק. השני נועד לקצינים, והאחרים לחקירות ועינויים. הבית האחרון שימש חדר שינה לנגדים. מימין עמד מכל מים, ששימש עמדה לשמירה לילית.

‘המשפך’ (LRD)

המיקום: העיר קרלוס פז, פרובינציה של קורדובה. במרחק 200 מ’ מביב השופכין של סכר סן רוקה. תיאור: השתייך בעבר לקרוב משפחה של אחד החטופים. מהחלון ניתן לראות את ביב השופכין, לשם הושלכו גוויות חטופים ששהו במחנה מעצר חשאי זה.

‘אסקואליטה’ (ביה”ס קטן) באיה בלנקה (LRD)

המיקום: על דרך הקארינדנגה (הסובבת את העיר), מאחורי המחנה של הקורפוס V של הצבא, באיה בלנקה, פרובינציה של בואנוס איירס. תיאור: בניין עתיק יומין ובו שני חדרים עם מיטות מוגבהות. גגות שבורים, רצפות עץ מלאות חורים וקירות צהובים מזוהמה. חלונות גבוהים מסורגים, בסגנון קולוניאלי, עליהם תריסים בירוק כהה. על אחד הקירות, נראית הכתובת AAA; ממול ישנו לוח. בין שני החדרים נמצא אולם עם ריצפת אריחים שממנו השגיח שומר. שם נמצאה גם מיטת אסירים. חלק זה של הבית נחסם ע”י שבכה. במסדרון הגיעו לחדר השמירה, מטבח וחדר השירותים. בחצר נמצא אולם העינויים, מחראה לאסירים, באר מים וקרוואן בו ישנו השומרים. מאוחר יותר הובאו עוד שני קרוואנים שנועדו לאסירים.

בית חרושת צבאי לנשק ‘דומינגו מתיאור’ (LRD)

המיקום: שדרות אובידיו לגוס. רוסריו.

תיאור: הכניסה הראשית דרך השדרה. מחנה המעצר שכן בחלקו האחורי של המקום. לא רחוק משם היה מקום נופש. מכאן נפתחה דרך עפר לאורך החומה הדרומית, לגישה ישירה למחנה. היה שם שער ברזל גדול צבוע אדום. כשחדלו להשתמש בו החליטו לסתום אותו. ה- C.C.D. כלל מספר מבנים ישנים, מחוברים זה לזה. מטבח וחדר אוכל, מחראה, מחסן קטן, שני חדרי שינה לעובדים. העצורים שוכנו באורווה הישנה, קשורים לטבעות קבועות בקיר. המקום חולק לשני אגפים, בכל אחד מהם מכשירי עינוי.

בית ספר הקטן בפאמאליה (LRD)
המיקום: באזור הדרומי של הפרובינציה של טוקומן, במרחק 36 ק"מ מהבירה, קרוב ליציאה המערבית לכיוון העיר פאמאליה, בדרך מפעל הסוכר 'פרונטריטה'. תיאור: במקום פעל בעבר בית ספר שדה, והיה מוקף גדר תיל. בכניסה משמאל היה חדר לימודים ושני משרדים. בהמשך, בצד ימין - השירותים, ובצד שמאל - שמונה חדרי לימוד. מול החדר האחרון היה חדר ששימש אולם עיניים.

ל'וס קונבנטיליוס (שיכוני דירות) דה פרונטריטה' - מפעל הסוכר 'פרונטריטה'. המיקום: מבנה ששכן במרחק של כ- 300 מ' מבית החרושת לסוכר 'פרונטריטה', על הדרך העוברת בסמוך לבית חרושת זה, בעיר בשם זה. תיאור: המבנה שכן מול הכביש, והיווה חלק מהקונבנטיליוס של פרונטריטה. במבנים אלה התגוררו עובדי צבא. בעבר שימשו מבנים אלה בתי מגורים לעובדים העונתיים של בית החרושת. היום מוקף המבנה בגדר תיל, מה שלא היה כן כאשר המקום שימש מחנה מעצר חשאי. המבנה מחולק לשני חדרי קטנים, כל אחד עם דלת יציאה נפרדת. באחד מהם דלפק בטון בקיר שמול הדלת, שעליו עינו את העצורים. בצד הדלת, בחלקו העליון של הקיר השמאלי, היה חלון עץ קטן.

בטחון חי"ר (LRD)
המיקום: רח' מס' 1 בין 59, 60 ו- 115, לה פלטה, פרובינציה של בואנוס איירס. תיאור: מבנים אחדים, ומתקנים מיושנים ששופצו והוכשרו לתאי מעצר, קרים ולחים מאוד. מבנה רחב ממדים ששימש בד"כ למגורי חיילים, אכלס את העצורים.

קבוצת ארטילריה להגנה אנטי-אווירית - GADA E 101 'סיודלה (LRD)
המיקום: אחוזה של הצבא שנמצאת בין הרחובות קרלוס פלגריני, יריגוזין, קומסאניה, ורקונקיסטה, סיודלה, מחוז השלושה בפברואר, הפרובינציה של בואנוס איירס. משתייך לקבוצת הארטילריה להגנה אנטי-אווירית 101 'גנרל ריצ'י' ולקבוצת הארטילריה הממונעת 'גנרל יריארטה'.

תיאור: הכניסה דרך שער גדול ברחוב רקונקיסטה. עוברים בדרך סלולה באורך של 100 מ'. מבנים אחדים, בחלקם עם חלונות סתומים. במקום המיועד למעצר, חדר חקירות ועינויים, ישנם תאי מעצר ומשרדים. כמו כן היה מעין מרתף.

מפעל הסוכר 'נואבה בביירה' (LRD) המיקום: כ- 400 מ' מהדרך הארצית מס' 38. הכניסה מול הדרך המובילה לעיר פאמאליה, לכיוון מזרח יוצאת דרך החוצה את שיכוני העובדים לשעבר של ביה"ח לסוכר ומגיעה לביה"ח לסוכר 'נואבה בביירה'. תיאור: מפעל ישן לסוכר. שערי הכניסה היו תחת שמירה מתמדת. מאחורי המעבדה היה מנחת מסוקים וכמות גדולה של כלי רכב להסעת כוחות צבאיים. האגף הישן של משרדי החברה, שעמד בחלקו האחורי של המבנה, שימש למגורי קצינים ולמטה הניהול.

השומרים ועוזריהם גרו במיתקנים הכלליים של בית החרושת. מחנה המעצר שכן במעבדה ישנה ובמבנים נוספים סביב לה, במרחק 30 מ' מדרום לשער הראשי. כדי להגיע אליו, היה צורך לחצות שער מכוסה בתיל, ושער מתכת נוסף ברוחב ארבעה מטר, שחיבר עם מגרש חניה סגור ודלת נוספת שחיברה את כל החלקים האחרים של הבניין. המקום היה מוקף שלטים המתריעים 'אזור מוגבל', שאסרו על הכניסה. הכניסה למקום הותרה רק לקציני צבא ואנשי המשטרה הפרובינציאלית.

במרכז האולם היה דלפק מאבן מכוסה אריחים, שבמקור שימש מעבדה לבדיקות כימיות. הכניסה אליו הייתה דרך חדר קטן שהתחבר עם צריף המוסך. מצד שמאל משרד ובו ארכיון שכלל שני שולחנות, מכונת כתיבה וכיסאות אחדים. במקום הייתה רשימת אנשים שהשתייכו לחוליית מבצעים. המקום היה מחובר לחדר עינויים קטן ובו מיטת מתכת וכיסאות ובית שימוש נוסף עם כיור בקיר שמנגד.

מפעל הסוכר 'לולס' לשעבר (LRD) המיקום: ביישוב לולס, בפרובינציה של טוקומן, סמוך לתחנת הרכבת, על דרך עפר מקבילה לפסי הרכבת. הכניסה למקום דרך שער עץ שעליו גדר תיל. תיאור: וילה עתיקת יומין בבעלות בית החרושת לסוכר לשעבר, שימשה לעתים כמקום מגורים לאדמיניסטרטור. המבנה בעל שתי קומות כיום, רעוע ומוזנח לחלוטין.

בחזית ישנה כניסה רחבת ידיים ומאחור מדרגות שהובילו למחסן פחם ישן. החלל הריק הפונה לעבר המדרגות, פתוח כיום, ואין כל דלת בכניסה. כבש צר של 20 מדרגות מלבנים. יש להתכופף בירידה.

מחסן הפחם, המקום בו שוכנו העצורים, עשוי לבנים וכן גם הגג. חלון זעיר ומסורג ואח.

חלל ריק פתוח בחלק החיצוני של הקיר הגובל בכניסה, מצד שמאל. בקומה הראשונה היה חדר העינויים, משם ניתן להשקיף על צמרות הדקלים וגגות הבתים השכנים.

מונטה פלונה' (LRD)

המיקום: על הכביש מס' 76, סמוך לאולבריה.
תיאור: המקום היה אחוזה עתיקת יומין. כיום הוא שייך לצבא ומשמש לאימונים ולמטווחים. הבניין הראשי מוארך, עם גגון עשוי מגדר חיה ומדרכה סביב. גג משופע, חלונות מסורגים, רצפת לבנים. חדר רחב ממדים ובו מיטה וכורסת עור. חדר חקירות, שלושים סמ' מעל יתר החדרים, ועוד ארבעה חדרים עם מיטות קפיצים בעלות חישוקים, ללא שירותים.
בצד - בניין שכלל סככה, מטבח ומספר חדרים, שאחד מהם שימש חדר עינויים והכניסה אליו נעשתה בשתיים - שלוש מדרגות. ממול עמדו המגורים של שומר הבית. בחצר הוצבו שני אוהלים.
האוהלים וכלי הבית נשאו את הכתובת - E.A. (צבא ארגנטינה).
נשמע רעש של גנרטור חשמלי המופעל במנוע בנוזל.

תחנת המשטרה IV מר דל פלטה (LRD)

המיקום: רח' צ'ילה, פינת אלברטי. מר דל פלטה. פרובינציה של בואנוס איירס.
תיאור: שתי כניסות להולכי רגל דרך רח' צ'ילה, ראשית ומשנית. בכניסה הראשית חוצים מסדרון ודרכו מגיעים לחצר הפונה לאזור של תאי מעצר אישיים רגילים, מספר 1 עד 8.
מול תא המעצר היה חדר שירותים. הדלתות היו מברזל. תאי המעצר הרגילים היו גדולים פי כמה מן התאים הבודדים. לכל תא רגיל הייתה חצר ולכל שניים היה חדר שירותים משותף. מגרש חנייה עם כניסה מרח' צ'ילה, שחוכרה אל הבניין בדלת. כיום עומד קיר באותו מקום.

כלי רכב אורלטי' (LRD)

המיקום: רח' וננסיו פלורס 3519/21 פינת אמיליו למרקה. עיר הבירה.
מידת רמת התלות של מחנה המעצר החשאי בכוחות הצבא ובכוחות הביטחון: הצבא הארגנטיני בשיתוף עם הצבא האורוגואי. הפיקוח של המשטרה הפדרלית ניהל את החקירות.
תיאור: בית מלאכה לשעבר שבחזיתו שלט: 'כלי רכב אורלטי'.
דלת גדולה עם תריס מתכת מכני; משמאל דלת משורינת עם חרך קטן. הסיסמה שהושמעה ברדיו הייתה 'מבצע סיסמו'.
במבנה היו שתי קומות. בקומת הקרקע אולם גדול באורך 8-6 מ' וברוחב 30 מ'. מחיצה נמוכה הפרידה את המחראה (אחת לשלושים איש) ואת הכיור משאר החדר. משם הובילו מדרגות בטון ושולבים מעץ. ריצפת בטון מלוכלכת מעפר ושמן, ושלדי מכוניות חטופות פזורים בכל עבר. כמו כן נמצא מכל מים גדול ומעליו גליל, שעליו תלו את העצורים כדי לבצע בהם את עינוי ה'צוללת'. דגלונים תלויים על הגג. בקומה העליונה פעל חדר החקירות, חדר נוסף לעינויים ומרפסת לייבוש כביסה. אנשי הצבא כינו מחנה זה בשם 'הגן'.

‘משלחת אזורית של המשטרה הפדרלית באזול’ (LT)
המיקום: במרחק שני רחובות מתחנת הרכבת גנרל רוקה, בעיר אזול, פרובינציה של בואנוס איירס.

תיאור: תאי מעצר בגודל 1.50 על 1.50 מ', בעלי קירות ורצפות בטון חלקות. אשנב בגובה שלושה מטרים מהרצפה, ללא שמשות. מחראה, דלת ברזל עם חרך חיצוני זעיר, צבועה ירוק. מדרגות צרות מובילות לקומה הראשונה, בה היה תא עינויים עם רצפת עץ. כמו כן היה בו שולחן עץ, עליו השכיבו את העצור, פניו כלפי מעלה, כדי לחקור ולענות אותו.

תחנת השידור ‘לוס פלטנוס’ (LRD)
המיקום: 100 מטרים מתחנת הרכבת ‘לוס פלטנוס’ של הרכבת גנרל רוקה, ממזרח לשדרות מיטרה, מחוז ברזטגי, הפרובינציה של בואנוס איירס.
תיאור: הכניסה דרך שער עץ, בדרך עפר באורך 200 מטר בערך. באגף הדרומי של המקום עמד קיר. בניין גבוה עם מדרגות אבן או שיש. גג מבטון גס, קירות גסים. בתאי המעצר ריצפת בטון מלוטשת. מימין לפרוודור הכניסה משרד, חצר, מחסן ומספר תאי מעצר. חדר שירותים ללא דלת, חור במקום אסלה. משמאל לפרוודור חדר עינויים עם רצפת אריחים, דרך החלונות ניתן לראות את השדה ובסוף הפרוודור נראה מיתקן מתכת, דומה למגדל של טחנת רוח או אנטנה. בהמשך אולם העינויים היו שני תאי מעצר צרים ומיד אחריהם היו מיתקנים נוספים.

‘פואסטו באסקו’ (LRD)
המיקום: פילקומאזו 59, סמוך לתחנת דון בוסקו של הרכבת גנרל רוקה, מחוז קילמס, פרובינציה של בואנוס איירס. היום משמש המקום את מחלקת החקירות הרביעית של קילמס, תחנת המשטרה לשעבר של דון בוסקו.
תיאור: הכניסה לכלי רכב הייתה דרך שער מתכת שהסתיר את החצר. בניין בעל מפלס אחד עם משרדים וחדרי צינוק זעירים ולחים מאד. המטבח הוכשר לשמש חדר עינויים.

תחנת משטרה בטאן - מר דל פלטה
המיקום: נמצא על דרך 88, עשרים ק"מ לפני מר דל פלטה. פועל כתחנת משטרה מקומית.

תיאור: בניין בן קומה אחת, בעל קירות לבנים וגג בטון, מחולק ליחידות פנימיות. אחד החדרים פעל כתא מעצר קולקטיבי, עם ארבע נורות חשמל שהיו קבועות בתקרה בשני מקומות. חדר אחר, ששימש חדר עינויים, נמצא בסוף הפרוודור אשר חיבר את החדרים שמשני עבריו של בית השימוש. הרצפה הייתה במפלסים אחדים. בית שימוש עם אסלה, כיור. חלון בחלקו העליון של הקיר העומד מול דלת הכניסה. בסמוך עברו פסי רכבת ובסביבה היו מחצבות.

תחנת המשטרה של טרנקה לאוקן (LRD)
המיקום: בסביבות טרנקה לאוקן, פרובינציה של בואנוס איירס.
תיאור: המיתקנים כללו בית בסגנון קולוניאלי שנוספו לו שני אולמות גדולים ומספר תאי מעצר אישיים. אחד האולמות נועד לחקירות ועינויים והשני שימש תא מעצר.

לה ריברה' (LRD)
המיקום: בפרובינציה של קורדובה, 15 ק"מ מעיר הבירה, בתחום השיפוט של תחנת המשטרה מס' 5 של משטרת קורדובה. שכן בבית הסוהר הצבאי באותו שם, בסמוך לבית הקברות הישן סן ויסנטה.
תיאור: בסיס צבאי ובו מספר בניינים בסגנון קולוניאלי. המקום בו שוכנו העצורים, היה באורך של כ- 50 מ' וברוחב של 5-6 מ'. החלונות מסורגים. במקום היו בתי שימוש ומקלחות שהופרדו ע"י מחיצה. בחוץ חצר; בצד ימין חדרי צינוק שבהמשכם מגורי נשים. ממול היו חדרי החקירות והעינויים.

שרתון' (LRD)
המיקום: קינטנה פינת טפלקה (כמעט ברח' נסיונס אונידס), במרחק 4 רחובות משדרת גנרל פז, מחוץ לה מטנזה, פרובינציה של בואנוס איירס. בתוך תחנת משטרה משנית של וילה אינסופראבלה.
תיאור: הכניסה לקהל הייתה בדלת ראשית ומשם למשרדים. דרך המוסך ניתן להגיע במספר מדרגות, לפרוודור רחב, סגור בדלת מסורגת שפנתה לתאי המעצר. אחד התאים שימש מחסן וארכיון. כמו כן היה תא מעצר מרכזי גדול יותר (4 על 4 מטר בערך), ששימש חדר אוכל לעובדים וחדר שינה לאחד מהם. בתי שימוש, מקלחות וכיור לשטיפת כלים.
בפינה, מול המוסך, חצר פתוחה שניתן להגיע אליה בדלת מסורגת. בקומה העליונה - חדר עינויים וחדרים נוספים.

מטה הביטחון הפדרלי (LRD)
המיקום: רח' מורנו 1417, עיר הבירה.
תיאור: הכניסה לכלי רכב מרחוב מורנו לחצר פתוחה, שם היה משרד מחובר למשרד אחר. מעלית איטית ועתיקת יומין, עשויה סורגים וחוטית ברזל, שהובילה לקומה השלישית, שם הוחזקו העצורים. בקומה זו היו שני אגפים. באחד מהם היו שבעה משרדים, חדר אחד ובית שימוש. לשני משרדים הייתה ריצפת קרמיקה אדומה.
הגישה לאגף השני נעשתה דרך דלת מתכת מתקפלת שפנתה לעבר פרוודור. בהמשך היה עוד פרוודור, רחב יותר, ודלת הפרדה ביניהם. מימין פנתה דלת מסורגת אל תא מעצר גדול ומשותף ('גוב אריות') ובו בית שימוש עם שני כיורים, שתי אסלות ומקלחת.

באותו מסדרון, מימין, הייתה קבועה דלת שהובילה לאזור שבו ניצבו חמישה 'צינורות' מול ארבעה 'צינורות' ובית שימוש אחד, כפי שתואר קודם, בתוספת שתי משתנות.

בירכתיו התרחב המסדרון ופנה שמאלה, לדלת מסורגת שפנתה לחלל ובו שני חלונות מוארכים שפנו לחלל ריק.

כאן היו עוד חמישה 'צינורות' בית שימוש אחד ובו כיור אחד גדול. ה'צינורות' הם תאי מעצר בגודל 2 מטר על מטר אחד. הרצפה אפורה, הגג גבוה ובו לבנת זכוכית בגודל 10 על 10 ס"מ. הקירות ירוקים, עם כתמי דם ושריטות, דלת מתכת עם מנעול חיצוני. בדלת זו הייתה קבועה נורה שהייתה נדלקת רק בעת ספירת העצורים. פרט לכך המקום היה שרוי תמיד בעלטה.

מחלקה מס' 2 של המודיעין (משטרת מנדוזה) (LRD) המיקום: רח' בלגרנו פינת וירחן דל כרמן דה קוז'ו. בעיר מנדוזה. תיאור: דרך רח' וירחן דל כרמן נכנסים למגרש חניה, משם לחדר קבלה או חדר מעצרים, שבו היה דלפק ונערך זיהוי העצורים. בסמוך הוליכו מדרגות אל קומת ביניים (2 - D). משם נפתחה דלת לפרוודור מרכזי צר, שתאי מעצר משני עבריו, ובסופו מקלחות ומחראות. דרך מדרגות מגיעים מה- 2 - D למרכזות הטלפונים של הבניין, שבצידה הוצב חדר העינויים של הקומה התת-קרקעית. לקומה התת-קרקעית השנייה היו מגיעים במעלית, דרך כניסה מרחוב בלגרנו. שם נמצאת משרפת האשפה ובצדה אולם עינויים נוסף.

קמפו דה מאז'ו (LRD) המיקום: בתוך המחנה, קרוב למגרש המטווחים, מסלולי התעופה ושדה הצניחה. הגישה למקום היא בדרך היורדת מהכביש החוצה את המחנה, מול הכניסה למגרש המטווחים, שבסיומה נראים עצים רבים ובית קטן וחדש. משמאל אפשר לראות את שביל העפר היוצא אל עבר המבנים של הגנדרמריה הלאומית. במרכז דרך עפר שמשני עבריה עצים. כאן שכנו כנראה שלושת המבנים ששימשו מחנות מעצר חשאי. לשניים מהם היו סככות מתכת ואחד עשוי לבנים; כולם פורקו. שרידי ההריסות נמצאים במקום עד היום. בסקירות שנערכו ע"י ה- CONADEP נתגלה שקע של כ- 40 סמ' שבו, על פי העדויות, שכן הצריף שהיה עשוי לבנים. מכאן ניתן להשקיף אל חזית בית הספר לארטילריה ואל בית הספר לתקשורת. בכניסה, בדרך העפר, לפני שער הכניסה, הוצבה עמדת השמירה. בהמשך הדרך, בצדה השמאלי, נמצא הבניין הראשון שאליו הועברו העצורים בהגיעם למחנה. שם היו שני חדרי עינויים, אחד מהם תחת פיקוח חוליית המבצעים 2. החדר הסמוך שימש מרפאה, אך נועד בד"כ לטיפול בעצורים בעת החקירה. באותו בניין נמצא משרדו של מנהל המחנה, חדר חקירות נוסף של חוליית מבצעים 1, חדר אוכל, בית שימוש ומטבח לשימוש העובדים.

בצד הבניין היה צריף עם מטבח, ובצד שמאל צריף נוסף. בניין נוסף, מאחור, שימש חדר שינה לעובדי הגנדרמריה. היה זה חדר רחב עם שירותים.

המטה הראשי של המשטרה - טוקומן (LRD)
המיקום: בצומת הרחובות סלטה ושדרות סרמינטו בעיר טוקומן. הגישה למקום
שבו הוחזקו החטופים הייתה מרחוב סנטה פה, במרכז העיר.
תיאור: האזור שנועד לשמש מחנה מעצר חשאי, חולק לשני אגפים ע"י מגרש חניה.
אגף אחד נועד לחקירות והשני לתאי מעצר ולצינוק. אגף החקירות היה קרוב
למוזיאון המשטרה הנוכחי שהיה בעבר סניף של המחלקה למודיעין. היה בו אולם
רחב ידיים ששימש מקום ריכוז לאסירים שנועדו להשתחרר.

היחידה למחסני נשק 'מיגל דה אזקונגה' (LRD)
המיקום: על הדרך הארצית 9, טוקומן. הגישה בדרך עפר מקבילה לכביש, לאורך כ-
800 מ', עד המבנים. ביציאה מהעיר סן מיגל דה טוקומן לכיוון צפון, אפשר היה
להיכנס דרך השער הראשי של היחידה למחסני נשק, בלי להיכנס למרכז המחנה,
אלא עד הכניסה השנייה, שם ניצבה עמדת המשמר של הגנדרמריה.
תיאור: אורכו של הבניין המרכזי היה כ- 55 מ'. הוא היה מוקף גדר תיל בגובה 2.50
מ', ובמקביל, במרחק של כ- 5 מ', גדר תיל זהה. ביניהן ניצבו שומרים מלווים
כלבים. באחת הפינות עמד מגדל פיקוח עשוי עץ, שהשקיף על כל המרכז. בכל
פינות המחנה ניצבו צריפים בעלי חדר אחד, ששטח כל אחד מהם 16 מ"ר, ששימשו
חדרי עינויים. היו בהם מתקני מיטות לקשירת העצורים ושולחן עם שניים או
שלושה כיסאות.

במרכז היו שני מחסני נשק מיושנים, מרוחקים עשרה מטר זה מזה. המבנים היו
עשויים לבנים, וכל חלקיהם הפנימיים, הקיר, התקרה והרצפה, היו משוחים זפת. כל
אחד מהם היה בגודל של 20 מ' אורך, 5 מ' רוחב ו- 3 מ' גובה. במחסני הנשק האלה
היו תאים צרים - 1.20 גובהם, 1.50 עומקם ומטר אחד רוחבם. במחסן הנשק הצפוני
היו מחיצות מעץ. המחסן השני, שנועד לעצורים, היה עשוי בטון. במחסן הנשק
הדרומי היו שני בתי שימוש, מטבח וחדר נוסף.

ו'זוביו' (LRD)
המיקום: שדרת ריצ'י וקמינו דה סינטורה. מחוץ לה מטנזה. פרוכניציה של בואנוס
אירס. מצפון מזרח לצומת הדרכים, מול הקבוצה גוומס וקרוב ליחידת הפרשים של
משטרת בואנוס אירס. הבניין השתייך לשירות בתי הכלא של הפרוכניציה של
בואנוס אירס, ובקנינו הקצינים שלו ישבה הנהלת ה- C.C.D.
תיאור: הכניסה הייתה משביל עפר שהוביל עד לאוטוסטרדה ריצ'י, בחצותו שער
עץ, ליד עמדת השמירה. כניסה נוספת הייתה דרך קמינו דה סינטורה. במקום היו
גינת נוי ובריכת שחייה.

שלושת הבתים, שהיו עתיקים למדי ובנויים בסגנון קולוניאלי, עם גגות רעפים -
נהרסו ב- 1980. אלה כללו:

1. 'מרפאה' - אולם מרכזי שכלל שלושה או ארבעה תאי עינויים זעירים, שהיו
מחולקים במחיצות עץ לבד מכוסה חומר פלסטי, וקושטו בצלבי קרס. בכל תא

הייתה מיטת ברזל ללא מזרן וחבית מלאה מים. מימין לאולם היה חדר גדול יותר, ובו מספר מיטות ובית שימוש. הרצפה הייתה עשויה אריחים אדומים ולבנים.

2. המטה - בית ובו שלושה חדרי שינה, בית שימוש וחדר אסיפות לעובדים. בצד היו מטבח אחד קבוע ועוד אחד מאולתר. טלפון.

3. 'המלונה' ואולם Q - בניין שבו היו העצורים מוחזקים בשכיבה, קשורים לרצפה, מחיצות עץ בגובה מטר מפרידות ביניהם. באזור השמור לנשים הייתה ריצפת עץ, ובאזור הגברים - ריצפת לבנים. מטבח ובית שימוש. אולם Q היה חדר טרומי, ליד המלונה, בו שוכנו העצורים הוותיקים ביותר.

תחנת המשטרה מס' 3 במורון (LRD)
המיקום: שדרות ליברטדור גנרל סן מרטין 654, קסטלר, מחוז מורון. פרובינציה של בואנוס איירס.

תיאור: מבנה מלבני ששכן לימין תחנת המשטרה, ורק מסדרון רחב ופתוח הפריד ביניהם. קיר גבוה ומרווח גדול מפרידים בין הבניין לרחוב. דלת הכניסה מסורגת ועטויה סוכך. המבנה חולק לתאי מעצר ולחדרי צינוק אישיים, חלקם עם דלתות סורגים וחלקם עם דלתות פח. שני תאי מעצר גדולים יותר עם דלת סורגים, שהגדול בהם נקרא 'גוב האריות'. כל החלונות נאטמו בנייר.

'סכר סן רוקה' (LRD)
המיקום: סכר סן רוקה, במפרץ לחוף אגם סן-רוקה, מול המחלקה לשיט, ציד ודיג של משרד התיירות, הפרובינציה של קורדובה.

תיאור: הכניסה הראשית לבית הובילה לאולם עם אח, ששימש מקום לעינויים ובו גם התגוררו המענים. מימין מטבח עם דלת חיצונית. האולם היה מחובר לאכסדרה, שמשני עבריה היו שני חדרי: בחדר הימני היו מיטות מתכת, זהות למיטות של בתי חולים. בין שני החדרים היה חדר שירותים שמאחד מחלונותיו ניתן להבחין בצלע הר ובאגם סן רוקה. לחדרי השירות הייתה כניסה נפרדת, ללא כניסה לבית עצמו. המוסך היה מעין מבנה תת-קרקעי.

בית חולים פוסדס (LRD)
המיקום: שדרות מרטינו דה הוז בין שדרות מרקוני ופרדריאל, אהדו צפון, מחוז 3 בפברואר, בפרובינציה של בואנוס איירס. באגף האחורי של בית החולים פוסדס, השייך למשרד הסעד הלאומי, מזכירות התברואה הציבורית.

תיאור: וילה עתיקת יומין בת שתי קומות. בקומת הקרקע - אכסדרה, חדר עבודה וסלון עם אח, חדר אוכל ושירותים מרוצפים קרמיקה אדומה. בקומה העליונה שלושה חדרי שינה, אכסדרה, בית שימוש ומרפסת. ללא חשמל. בסמוך לוויילה זו עמדה וילה חדשה יותר. בשנת 1976 הוקפו שתיהן בגדר תיל ובקיר.

ה'גינה' - טנדיל

המיקום: בסביבות טנדיל.

תיאור: שער עץ בכניסה, בו ניצב משמר במדים. מסביב לבניין חצר לבנים וקרמיקה. אכסדרה עם רצפת אריחים, תנור ברזל מסוג סלמנדרה, כספת עתיקה יומין בצבע ירוק-זית. חדר זה היה מחובר לבית שימוש ושלושה תאי מעצר מרוצפי בטון, שבכל אחד מהם מיטות בטון קבועות ברצפה.

הרהיטים, מסוג צבאי, נשאו כתובת: $Bn \log 2$ - (בטליון ללוגיסטיקה 2, טנדיל). בריחוק מהמשם, עמד צריף עיניים.

בית החולים הצבאי בקמפו דה מאז'ו

המיקום: קמפו דה מאז'ו.

תיאור: דומה למחנה צבאי. בכניסה היה מעין רציף. המיטות, עם ידית הפעלה, היו דומות לאלו המצויות בבתי חולים. בבית השימוש הייתה אמבטיה. על הסכום היה כתוב 'צבא ארגנטינה'.

נ'ידת המשטרה' - (LT)

המיקום: רח' לפרידה 100, בעיר סן מיגל דה טוקומן.

תיאור: תאי המעצר היו בתוך חדר גדול מחולק לאגפי-משנה. בכניסה, שניים-שלושה בתי שימוש, אגפים נוספים וחדר בעל חלון גדול שפנה לרחוב, ממנו ניתן לשמוע את קולות העוברים והשבים ורעש כלי הרכב החולפים.

'בית הספר הקטן' - לה אסקואליטה- נאוקן (LRD)

המיקום: יחידת בינוי 181, ביציאה מהעיר נאוקן, בכביש מס' 22, ארבעה ק"מ לפני שדה התעופה, בדרך עפר הפונה שמאלה כ- 300 מ'.

תיאור: שני בניינים סמוכים, במרחק עשרה מטר זה מזה. בית ישן ששימש למגורי עצורים. קירות מסוידים לבן, ריצפת בטון, גג פח. המיטות ניצבו זו על זו בכל החדרים.

ברווז שבין הקיר לפח הגג נכנס אוויר. בגג היה חלל שעליו עמד מגדל פיקוח. כיום הוא חסום.

בית שימוש עם כיור קטן, מחראה ומקלחת. דלת הכניסה בצבע חום עם חרך. המבנה השני שכבר הרוס, היה עשוי פח, גג מקומר, דלת הזזה צבועה באדום, ריצפת לבנים. בעבר חיברה דרך את המקום עם היחידה. הכניסה הראשית הייתה חסומה בשער עץ, בפיקוח עמדת שמירה מס' 5.

גדוד חי"ר מס' 29 פורמוסה (LRD)

המיקום: שכונת סן אגוסטין. פרובינציה של פורמוסה, מול שיכוני הצבא ושכונת הקצינים. בסמוך זרם הנחל פורמוסה ועברו פסי הרכבת של גנרל ברטולומה מיטרה.

תיאור: נכנסים דרך הכביש, חוצים מחסום ובו עמדת השמירה, פונים שמאלה, ומול עמדת השמירה נמצאים חדרים. כיכר המסדרים והצריפים מוקפת גדר חיה ויש להקיף את המקום עד לחורשת העצים, מולה נמצאו תאי המעצר והצינוק. תאי המעצר שכנו בבניין סגור, בעל דלתות עץ עם חרכים וסורגים. הקירות מטויחים עד מחצית גובהם; ריצפת בטון ועמודי עץ. מרפסת וכיור בטון גדול. במרחק כמה מטרים נמצא חדר העינויים, בו היו כיורים בגובה הרצפה כמעט. מאגר מים וחורשת עצים.

בטליון 121 - פרובינציה של סנטה פה (LRD) המיקום: שכונת סלאדיליו, בדרום העיר רוסריו, פרובינציה של סנטה פה. תיאור: בכניסה - מחסום, הכניסה מותרת אך ורק באישור המשמר. במרחק מה - מחסום פיקוח נוסף. הכניסה למחנה המעצר החשאי עצמו, נעשית בדלת המובילה לחדר שבתוכו דלת זכוכית המובילה לפרוודור באורך 30-40 צעדים, שמשני עבריו היו כ- 15 תאי מעצר. בתחילתו היה בית שימוש, שדלתו קטועה בחלקה העליון והתחתון. בתוך בית השימוש היה קבוע מוט שאליו חיברו את אזיקי העצורים. גודלם של תאי המעצר היה כ- 5 צעדים לרוחב וכ- 10 לאורך. הגג גבוה מאוד. קיר של שני מטר הפריד בין התאים. לתאים דלתות עץ עם מנעול. מימין לדלת, חלון גדול עם תריסים עתיקים, קשורים מבחוץ בחוט תיל. חלונות אלה פנו לחצר פנימית שאורכה כאורך הפרוודור. ריצפת אריחים גדולים ומיטה בלויה ממתכת, צבועה בכתום.

המיקום של סירה' (LRD) המיקום: רח' בלאס פארירה מס' 48. בגבול בין קסטלר ואיטוזיינגו. מחוז מורון. פרובינציה של בואנוס איירס. תיאור: בית עתיק בן שתי קומות, מוקף גן. בפינות הבית דלתות וחלונות גבוהים, עם תריסים מוגפים תמיד. בקומה הראשונה מטבח מואר באור טבעי, בית שימוש עם אמבטיה ומספר חדרים נוספים. כיום הבית מוזנח והרוס למחצה.

מחלקת החקירות מס' 2 של לנוס (LRD) המיקום: 12 באוקטובר מס' 234, מחוז אבז'נדה. פרובינציה של בואנוס איירס. תיאור: הכניסה הראשית בגרם של ארבע מדרגות. הכניסה לעצורים דרך מוסך עם שער מתכת. פרוודור ברוחב של 2 מ', מימינו חדר עינויים שממדיו גדולים יחסית. חצר סגורה בסורגים עד התקרה. בחלק האחורי חמישה תאי מעצר עם דלת. בצד שמאל שלושה בתי שימוש. מעל תאי המעצר היה מעבר לאנשי המשמר ואולי גם לחדרים נוספים. כיום ישנה קומה גבוהה עם חלונות ומרפסת הפונה לרחוב. במקום יש גם מרתף.

גרידו', פרובינציה של חוחוי (LRD)
המיקום: בסמוך לדרך מס' 9 ולדרך לטרמאס דה ריז'ס ביישוב גרידו. שלושה בניינים במדרון תלול, עם דרדרים, ערמות אבנים ותעלות. הבניין הקרוב ביותר אל הכביש הוא מושב בית הספר של המשטרה 'גנרל מנואל בלגרנו'. המבנה המרוחק ביותר מהדרך ומבתי המגורים של היישוב שימש מחנה מעצר חשאי. תיאור: מול שער הכניסה מדרגות המובילות לחצר. לאחר שתי מדרגות מגיעים לבניין עתיק יומין בן שתי קומות. חדר גדול, חדרים קטנים (תאי מעצר אישיים), חדר עינויים, משרד ובית שימוש.

בית הספר לחינוך גופני של האוניברסיטה של טוקומן - (LRD)
המיקום: רח' בנימין אראז 900, מול פארק התשעה ביולי, בעיר טוקומן. תיאור: מקום סגור, דומה למגרש כדורסל, בעל שני חלונות גדולים ורצפה מאריחי-עץ. מחוץ לבניין הייתה בריכת שחייה.

'המקלט' - פרובינציה של מנדוזה (LRD)
המיקום: מקלט הרים באזור של קמפו דה לוס אנדס. תיאור: מבנה בעל קירות מטויחים ומסוידים לבן, מלוכלכים וסדוקים. גג עשוי לוחות מלט אסבסט, עם מכל מים. מסגרות עץ. סככה למשאיות.

אל צ'אלסיטו' (הווילה הקטנה), פרובינציה של מנדוזה (LRD)
המיקום: פנקגוא, מחוז לאס היראס. פרובינציה של מנדוזה. מרחק של כמה דקות מפסי הרכבת. תיאור: בניין מבודד, עתיק יומין. פנים הבית במצב ירוד. לחות רבה. החדרים כולם בקומה אחת עם פרוזדור המחבר חלק מהם. בית השימוש, שמצבו ירוד, נמצא בצד הפרוזדור.

'היפיקו' - היפודרום בגוזה, פרובינציה של קוריינטס - (LRD)
המיקום: שדירת סרמיינטו, מול בטליון ההנדסה 7 וחיל הקשר 12. תיאור: סככת עמודים, גג עשוי חוטי ברזל מכוסים קש. בקרבת מקום ניצב בניין נוסף עם חצר מוקפת מעקה, ריצפת אריחים לבנים ושחורים. מטבח, חדר-עיניים וחדר נוסף ששימש מקום לינה לעצורים.

תחנת המשטרה של קפיליה דה סן אנטוניו (LT)
המיקום: בקפיליה דה סן אנטוניו, קילומטרים אחדים מבירת הפרובינציה, בדרך לקלורנדה, בפרובינציה של פורמוסה.

תיאור: מחנה המעצר פעל בתחנת המשטרה של המחלקה לשוד בדרכים בקפיליה דה סן אנטוניו. מבנה בסגנון כפרי, בן חמישה חדרים, בית שימוש ומטבח עם צריף בחלקו האחורי ובאר בחצר.

מרכז מעצר חשאי בבית הספר למכונאות של חיל הים (ESMA) ה- ESMA לא הייתה רק מחנה מעצר חשאי שבו הופעלו עינויי תופת, אלא פעלה למעשה כציר מרכזי של ארגון מורכב זה, שהתיימר לטשטש ולהעלים את פשעיו בהשמדתם של הקורבנות. היא שימשה מרכז גדול, בו תוכננה ואורגנה מערכת סבוכה ומגוונת של מעשים פליליים חשאיים.

אף שהפעולות בוצעו בידי קבוצה מיוחדת, אין מדובר בפעולות בלתי תלויות ומנותקות מהפיקוד העליון או מהפיקוד הרגיל של כוחות הים.

ב- 9 במרס 1984 ערכה ועדה זו בדיקה יסודית ואיתרה את כל המתקנים, במטרה לוודא שבמקום אכן פעל מרכז המעצר החשאי שאליו התייחסו העדים בהצהרותיהם. בראש ההליך עמדו הגב' מגדלנה רואיז גיניאזו, הד"ר אדוארדו רבוס, והשר סנטיאגו לופז. נוסף לצוות העובדים הטכני של הוועדה, נטלו בו חלק שישה עדים.

בסיור, שמסלולו נקבע לפי הנחיית העדים, השתתפו אלחנדרו הוגו לופז וקרלוס מוניוז. מיד בתחילתו, עדיין בהנחיית מנהל ה-ESMA, ציינו העדים שאין זה המסלול הנכון. הם הציעו לפנות לאחור ובהגיעם לאזור המכונה 'אזור מוגבל' זיהו את האולם שכונה בשם 'דוראדו' - (מוזהב) - מקום התכנון של המבצעים, שבניגוד למה שנראה כיום, עמד ריק כשהיו בו העצורים. אח"כ המשיכו במסלול שאותו נאלצו לעבור בעת מעצרים, עד שהגיעו למרתף החקירות, העינויים והפקת המסמכים.

מאוחר יותר זיהו את ה- 'capucha', מקום המעצר שבו הוחזקו מוניוז וגם לופז. עוד לפני שהגיעו למקום עצמו תיארו מקומות נוספים, כגון מדרגות בטון צרות, מכל מים, המחסן (מחסן הרכוש שנגנב מבתיים של העצורים) והאקווריום (מקום בו ביצעו העצורים כל מיני פעולות - כפי שנראה להלן).

חוליית מבצעים (כוח משימה) (GT) 3.3/2

תמיכת הפיקוד העליון של חיל הים בכוח המשימה הייתה ברורה. Massera היה נוכח בעת הקמת החוליות, נשא נאום פתיחה בפני הקצינים שנבחרו למטרה זו, ואף סיים את דבריו בקריאה "לנקוט נגד האויבים באמצעים האלימים ביותר בלי להסס". הוא עצמו השתתף במבצעים החשאיים הראשונים תחת השם 'נגרו' (שחור) או 'סרו' (אפס) כדי להפגין מחויבות לתפקיד שהועיד לקציניו. חולייה זו מנתה בראשיתה תריסר קצינים. עם הזמן הלכה וגדלה הפעילות ותוך פרק זמן קצר של שבעה חודשים, גדל באופן משמעותי מספר אנשי הצוות ובמקביל גדל גם הקרע והניתוק עם שירות המודיעין של חיל הים (SIN). בדרך זו הגיעו לאוטונומיה מבצעית, ועברו לפיקודו הישיר של ראש המטה הכללי של חיל הים, באמצעות מנהל ה- ESMA, אלוף משנה של חיל

הים - שהועלה מאוחר יותר לדרגת תת-אלוף, Rubén Jacinto Chamorro
שכונה 'דולפין' או 'מקסימו' (Lisandro Cubas Raúl - תיק מס' 6974).

מבנה חוליית המבצעים (כוח משימה).
לפי עדותו של Raúl Lisandro Cubas ובהתאם לעדותם של משוחררים אחרים, כמו
Andrés Ramón Castillo (תיק מס' 7389), Nilda Noemí (תיק מס' 6321),
Carlos Muñoz (תיק מס' 704), Daleo Beatriz (תיק מס' 4816), הייתה חוליית
המבצעים ב-ESMA מורכבת משלוש קבוצות: א. מודיעין; ב. מבצעים; ג.
לוגיסטיקה.

(א) המודיעין:
היה מורכב מקציני חיל הים, בשיתוף נגדים של חיל הים, אנשי הפרפקטורה (חיל
משמר החופים) ושירות בתי הכלא. העוזרים כונו בשם 'לוס גוסטאבוס' (Los
Gustavos). הם היו אחראים על השגת מידע באמצעות עינויים, ובדיקת כל הניירות
שנשא אתם העצורים בעת המעצר. הקצינים החליטו על המעצרים, לקחו על עצמם
חקירות, נטלו חלק בהחלטה על 'המעברים' וכן מי מהעצורים יעבור 'תהליך
התאוששות'.

(ב) מבצעים:
צוות זה היה מורכב מהאנשים הנ"ל, חברי המשטרה הפדרלית ונגדים לשעבר מחיל
הים והצבא. קבוצה זו ביצעה את החטיפות. תכנון המבצעים נעשה ב'אולם דוראדו'
שבקומת הקרקע של קזינו הקצינים ב-ESMA.
הקבוצה השתמשה בכלי רכב שאינם מזוהים כמכוניות צבאיות, וכלי רכב מוסווים
כאלו היו שייכים לארגונים פרטיים וממשלתיים. כלי רכב אלה נגנבו קודם לכן
ומספר הזיהוי שלהם הוחלף. הם היו אלה ששדדו את הבתים בעת החיפושים
והשמידו כל דבר שלא עניין אותם.
הרכוש הגנוב הובא במקרים אחדים ל-ESMA ואוחסן ב-'Pañol' (המחסן). מאוחר
יותר חולק בין אנשי החוליה כ'שלל מלחמה'.

(ג) לוגיסטיקה:
קבוצה זו, שהורכבה מקצינים בכירים ונגדים של חיל הים, הייתה אחראית לתחזוקת
המתקנים של חוליית המבצעים ולניהול הכספים. לפעילות זו נודעה חשיבות רבה,
שכן בנוסף לניהול האמצעים הכלכליים שנקבע ע"י המטה העליון, נוספו גם כספי
השוד והביזה, גם ע"י זיוף חתימות, או השגת חתימות על תעודות באמצעי לחץ,
כדי לזכות ברכוש העצורים - נעדרים. בשלהי 1978 ותחילת 79 הוקם לשם כך
'משרד לנכסי דלא נייד'.

השמירה
השתתפו בה קציני חי"ר צעירים מחיל הים, שנקראו 'ירוקים' בשל צבע מדיהם.

תפקידם היה להעביר את העצורים בין 'Capucha' למרתף, להביא את המזון ולהוביל את העצורים לשירותים, בעודם קשורים באזיקים ומכוסים בברדסים. מאוחר יותר גם נטלו חלק בהעברות ההמוניות.

קצינים אלה איבדו במשך הזמן את האיוון הנפשי ויצאו מדעתם, בגלל גילם הצעיר ובגלל הפער שנתגלע בין הציפיות שלהם מחיל הים לפעולות שאותן נאלצו לבצע. אומנם מעמדה שונה לגמרי משלנו, אך גם להם הגיע שיגעון ה-'Capucha' (Norma Susana Burgos - תיק מס' 1293).

הפעילות בתוך מחנה המעצר החשאי

בזכות היותי חברתה לספסל הلمודים של Berenice Chamorro, בתו הצעירה של מי שהיה אלוף משנה בחיל הים Rubén Jacinto Chamorro, וכן בזכות קשר חברות הדוק, הוזמנתי פעם לבקר ב-ESMA לארוחת צהרים עם האב. הייתי באולם משחקים ובו שולחן ביליארד. ראיתי מבעד לחלון אישה בברדס, ידיה ורגליה קשורות באזיקים, מורדת ממכונית פורד פאלקון. נלוו אל האישה שני גברים, אינני מצליחה לזכור כיצד היו לבושים, אני משערת שבלבוש אזרחי. עם זאת אני זוכרת שהיו חמושים. לא הבנתי את פשר המחזה ושאלתי את Berenice במה העניין. היא ענתה בצורה משתמטת: "רודפים אחרי אנשים בניידות" (Andrea Krichman, תיק מס' 5012).

מבעד לחלון נמוך, קרוב לאדמה, הצלחתי לראות את 'הסלון דוראדו'. היה בו מספר גדול של עצורים, ידיהם ורגליהם קשורות באזיקים, מכוסים בברדסים, יושבים על הרצפה. מהמקום בו אני הייתי, שמעתי מוסיקה צורמת במשך כל הלילה.

(...) אני נזכר גם שבכיכר המסדרים שעמדה במרכז בית הספר, נחתו מסוקים שהיו מורידים או לוקחים אתם עצורים. אז היו 'חוליות המבצעים' סוגרות את דרכי הגישה לכיכר ומספר רב של אנשים, בד"כ בלבוש אזרחי, היו מציגים לראווה את כלי נשקם (Jorge Carlos Torres, תיק מס' 7115).

בשלהי 1975 וראשית 1976 החלה לשרור ב-ESMA אווירה מיוחדת, ששיקפה למעשה את המצב בארץ; אווירה זו הלכה והתעצמה ככל שהתקרבו ה-24 במרס. הייתה לי הרגשה כאילו דחקו אותי הצידה, כי לא שותפתי במגעים שהפעילה ההנהלה ערב ההפיכה הצבאית. ברגע האחרון ממש ניתן לי התפקיד 'לכבוש צבאית' את הוועדה הלאומית לאנרגיה אטומית, הייתי בתפקיד במשך זמן קצר, שכן מיד פיקד על ועדה זו רב אלוף מחיל הים Castro Madero. כשחזרתי ל-ESMA, נפל בחלקי להשתתף במעצרו של ד"ר Pedro Claudio Vázquez. עשיתי זאת לאור היום, כשאני מציג את עצמי בגלוי בפני אשתו. עקב מעשה זה, ננזפת קשות ע"י מי שהיה סגן המנהל, סגן אלוף Menéndez. נאמר לי אז בצורה חד משמעית שמבצעים אלה נעשים שלא בשמם האמיתי של המשתתפים בהם. כתוצאה מכך שוחחתי עם הקפיטן Chamorro, כשאני מציין שכדאי לערוך משפטים מהירים - עם הוצאות להורג

- במידת הצורך - אך בידיעת הקהל. בשל גישתי זו לא נקראתי עוד ליטול חלק במבצעי ה-ESMA נגד הכוחות המתמרדים.

(...) כיוון שהיה לי תפקיד בשירות השמירה של מנהלי Permanencia, נהנית כמו רוב הקצינים המנהלים של המוסד, מהאפשרות להשתמש בשעות הלילה ברוב קווי הטלפון המועטים של המקום. במקרים אלה הייתי מוסר מחדש את הבקשות מה'דוראדו' לקבלת אישורים ל'אזור משוחרר', שהיו משודרות ישירות לתחנת המשטרה עם סמכות על מקום המבצע, ומאוחר יותר הופנו למטה של הקורפוס הראשון של הצבא. נוכחות שומרים והגבלות נוספות לתנועה בבניין המפקדים והקצינים הסיר כל ספק מכך שבתוך הבניין התנהלו פעולות אנטי-חתרניות.

(...) אני מאשר שידעתי בוודאות על פעולות שונות שנעשו במוסד במסגרת המאבק האנטי-חתרני, בצורה חשאית, הנוגדות באופן מוחלט לנומרות הבסיסיות של המוסר והאתיקה.

(...) אני מאשר שעל אף שלא הייתי מעורב בהן, אני חש שהאחריות לנעשה אינה ממני והלאה.

(...) אני נדחף לגנות מעשים אלה, בשל רצוני להתחייב ולפעול להגנת הדמוקרטיה. לדעתי זוהי הדרך היחידה המובילה להתפתחותה של המדינה ולהגשמת חיינו כבני אנוש (סגן אלוף חיל הים eJorg Félix Busico - תיק מס' 5013).

האזור הגיאוגרפי לפעולת כוח המשימה GT 3.3.2 היה, עוד מראשיתה, בצפון העיר הבירה (בפרובינציה של בואנוס איירס) ובבירה הפדרלית, אם כי לעתים גם פעלו במקומות אחרים ברחבי הארץ ואף מחוצה לה. כלי הרכב היו מצוידים במכשירי קשר שאפשרו את הקשר ביניהם ועם הבסיס של ה-GT, שזוהה בשם Selenio. לפני הגיעם ל-ESMA היו מודיעים ל-Selenio על תוצאות המבצע בסימנים מוסכמים ובסיסמאות ומיד היו מפעילים את כל המערכת הפנימית כדי 'לקלוט' את הקורבן.

(...) כשנגמרה סידרת עינויים אחת, שאף פעם אי אפשר היה לדעת כמה זמן תימשך, היו לוקחים את העצור ל-'capucha' או 'capuchita' Nilda (Noemí Actis Goretti) - תיק מס' 6321.

מיד נלקחתי לחדר שנקרא בפי החוטפים 'חדר האושר' או משהו כזה, כאן השמיעו באופן קבוע את שיר הלכת 'סן לורנזו'.

(...) בזמן החקירה הראשונה שמעתי את החוקרים אומרים זה לזה: "אמרתי לך שהוא לא מועיל, היינו צריכים להשאיר את השני יותר זמן" (זה נאמר לאדם בשם Dante). ברגע זה קשרתי את הדברים ששמעתי עם היעלמות חברי Luis Lucero (Enrique Horacio Corteletti - תיק מס' 3523).

'תהליך השיקום'

מאוחר בלילה העיר אותי אחד בשם 'Pedro' שהודיע לי ש-'Mariano' (סגן Schilling או Schelling או Scheller, בכינוי 'פינגווין' או 'מירנדה') רוצה לדבר אתי. נלקחתי לחלק האחורי של הקומה (הקומה השלישית בקזינו הקצינים), ל'אקווריום' (משרדים בהם עבדו במשך היום חלק מהעצורים). שם

המתין לי קצין שהסביר לי שאני נמצא 'במחנה שיקום', ממנו אצא לחופשי בעתיד, כדי לחזור ולהיות אדם יעיל לחברה. הוא חזר והדגיש שאין זו הפילוסופיה של כל כוחות הצבא ואפילו לא של כל אנשי חיל-הים, כי הדעה הרווחת הייתה שאין לשחרר איש.

(...) בזמן שהותי ב- ESMA עבדתי פרק זמן קצר במרתף, במעבדת סרטים אור-קוליים, ומשם הועברתי למשרד ההסברה של 'האקווריום'. במקום תורגמו מאמרים על ארגנטינה, שסופקו ע"י משרד העיתונות של משרד החוץ, בו עבדו אנשים שהיה להם קשר הדוק עם G.T. (עצורים לשעבר וקצינים), ושם חוברו כתבות ששודרו אח"כ בערוץ 13 (לעתים היו כתבות אלה משמשות למאמרי מערכת של החדשות) ושידורי הרדיו של ארגנטינה לחו"ל (RAE).

לקראת סוף 1978, לאחר התרחקותו של מסרה (Massera) משירות פעיל, החלו להכין יום-יום את סיכום העיתונות ולשלוח אותו למשרדים ברחבי סריטו לפני 8 בבוקר.

(...) אנחנו, העצורים שהועסקנו בכך, נהנינו מזכויות יתר. מזון טוב יותר, בגדים, קשר טלפוני עם בני המשפחה או ביקורים תכופים בליווי קצין או נגדים (Miriam Lewin de García - תיק מס' 2365).

'מיני סטף' ו'סטף' ('Mini Staff' ו-'Staff') עם תחילתו של 'תהליך השיקום', ניתן להבחין בבהירות בשלוש קבוצות של עצורים בהתאם למטרה שאליה נועדו ב- ESMA.

1. העצורים שהמשיכו במסלול החטיפה - עינויים - שהיה ב- 'capucha' - העברה. בקבוצה זו נכללו מרבית העצורים.

2. מיעוט מזערי של חטופים שנבחרו והסכימו להפוך 'כוח עצמאי' של כוח משימה. הם שיתפו פעולה באופן ישיר עם מערכת הדיכוי וכונו בשם 'מיני סטף'. הם נחשבו לעילית ולאנשי אמנם של כוחות המשימה (G.T.).

3. עוד מיעוט קטן, יחסית לכלל החטופים, מילא אף הוא תפקידים בעלי חשיבות עבור ה- G.T. אלה נועדו לכך בשל עברם הפוליטי, כישוריהם האישיים או השכלתם, לאיסוף קטעי עיתונות והכנת תמציות של חדשות וכד', שנעשו ב'אקווריום'; סיווג ואחזקה של הרכוש שנגנב במבצעים ושרוכז במחסן; תפקידים שונים בתחזוקת המחנה; חשמל, שרברבות, נגרות, וכו'.

על מצבן של הנשים ההרות: פרק נפרד.

נשים הרות שנעצרו או שהובאו ללדת ב- ESMA, היו אחת הפרשיות המחירדות, המזעזעות והאכזריות ביותר. בכי התינוקות היה מעורב בצרחות העינויים.

(...) הם נקרעו מזרועות אימותיהם יומיים או שלושה אחרי לידתם, בהבטחה שיועברו למשפחותיהן, אך הם עדין נעדרים (Nilda Noemí Actis Gorreta - תיק מס' 6321).

לא נרחיב כאן בנושא טרגי זה, אלא נדון בו בפרק מיוחד בשם: 'נשים בהריון'.

חטיפת בני משפחה בכנסייה של סנטה קרוז
מקרים מסוימים זכו לתהודה רבה, כמעשה חטיפתן של הנזירות הצרפתיות:
Leonie Renée Duquet ו-Alice Domon.
מעדויות וראיות שונות ידועים היום פרטים על מקרים אלה. עדותה של אישה
שהייתה בעצמה בחזקת עצורה ונעדרת, תרמה בלא ספק את אחד התיאורים היותר
ישירים ואמינים על כך.

הקצין Alfredo Astiz, עם הכינויים 'מלאך' או 'בלונדיני' או 'עורב', או
'Eduardo Escudero', שהיה בשעתו סגן אלוף בחיל הים, היה בעל ניסיון
בהסתננות לארגונים למען זכויות האדם. אולי בשל כך נועד לו תפקיד זה
בשלהי שנת 1977. בין החודשים אוקטובר ונובמבר 1977, החל Astiz
להשתתף במיסה, טקסים ואסיפות פומביות שכבר אז אורגנו ע"י משפחות
הנעדרים. תחת הזהות של Gustavo Niño הוא העמיד פנים שהוא אחיו של
נעדר אמיתי. קבוצת המודיעין שפיקדה על פעילות ה-GT היא שהגתה את
הרעיון ש-Astiz ילך לפעמים בליווי חטופה כלשהי, וכך ירכוש את אמונם של
הסובבים אותו. אז נולד הצורך להיות נוכח בימי חמישי בכיכר מאז'ו (פלזה דה
מאז'ו), ששימשה מקום מפגש לבני משפחות הנעדרים. באחת הפגישות נכנסה
המשטרה הפדרלית לפעולה והפריעה למהלך התקין והרגיל של הצעדה. Astiz
הפגין את עזרתו למען האמהות. אירוע זה סייע לו להתקרב יותר לבני
המשפחה. מיד לאחר מכן, הוחלפה העצורה שהתלוותה אל-Astiz (o0Ni)
ואני הובאתי במקומה....

(...) הבחירה בי נעשתה בשל מראי החיצוני וגילי, שהתאימו בדיוק כדי להופיע
כאחותו הצעירה של Astiz. העצורה הקודמת הייתה אשתו של מנהיג פוליטי
ידוע, שעלולים היו לזהותה בנקל. אני לא היוויתי כל סכנה. התלוויתי פעם אל
Astiz לפלזה דה מאז'ו וגם לשניים או שלושה מפגשים בכנסיית סנטה קרוז.
בפעם הרביעית והאחרונה ששותפתי במפגש, הוא נערך בבית פרטי בשכונת
לה בוקה. הוחלט מראש שכל משתתפי המפגש ייחטפו. מבצע זה היה אחד
מארבעה שנועדו לימים שבין ה-8 ל-10 בדצמבר, וכללו את חטיפת הקבוצה
שנפגשה בכנסיית סנטה קרוז, חטיפה של משתתפי פגישה קבועה בבר בפניה
של שדרות בלגרנו ופסיו קולון, אח"כ חטיפתה של הגב' Azucena Villafior
de Vicenti מייסדת הקבוצה 'אמהות של פלזה דה מאז'ו', בצאתה מהבית,
ולבסוף החטיפה של אחת הנזירות, Leonie Duquet, מאותו בית בו התגוררה
עם Alice Domon, שנחטפה קודם לכן משכונת לה בוקה (Silvia Labayru)
תיק מס' 6838).

לא כל החטופים היו בני משפחות הנעדרים, רבים רק הביעו סולידריות עם הדרמה
הנוראה הזו, שעטפה את כל הארץ במעטה של מוות ושתיקה. היו שהחלו לאסוף
כספים כדי לפרסם מודעה בעיתונים לרגל חג המולד, בדרישה לקבל מידע כלשהו
על העצורים - נעדרים.

מספר שעות לפני שנלקחתי ע"י Astiz למפגש בלה בוקה, נודע לי שאשתתף
במעשה של חטיפה מדומה. כמו כן הודיעו לי שיבצעו חטיפות נוספות בקבוצה
שבכנסייה של סנטה קרוז. בין אנשי הקבוצה שהשתתפה בלה בוקה, נמצא

קצין המבצעים של GT, סגן אלוף בחיל הים 'Pantera' ורב סרן הצבא Juan Carlos Coronel 'Maco' ואלוף משנה של חיל הים 'Norberto'.
 תריסר החטופים הובאו ל- 'capucha' ושהו שם מספר ימים בלבד. אח"כ הועברו. במשך הזמן הזה נלקחו למרתף ושם עונו ונחקרו ע"י סרן Acosta, Antonio Pernía, רב סרן Coronel, סרן Schelling (Scheller), 'pingüino', 'Selva' Subprefecto (Silvia Labayru) - תיק מס' 6838.

'ההעברה'

היום ידוע על שיטות מספר שהופעלו כדי להעלים סופית את העצורים ב- ESMA. בתחילה התרוצצו שמועות שהעצורים הועברו לבתי-כלא ונכלאו בהם כחוק. אמנם קציני המודיעין אישרו פעמים רבות שיישארו בחיים רק אלה שנבחרו ל'תהליך השיקום'.

עם הזמן החלו העצורים להסיק מסקנות בעצמם ולהבין את פשר המילה 'העברה'. אחת מניצולי ה- ESMA מתארת את ההכנות למקרה שמאשר את ההשערות:

באחת ההעברות שנעשו בפברואר-מרס של 1977 נלקח אדם בשם 'Tincho'. הם הורידו אותו למרתף, הזריקו לו חיסון וזמן מה לאחר מכן החל לחוש סחרחורת וחולשה. הוא שמע את האחרים מקיאים ואפילו מתעלפים ונגררים החוצה. פעם אחת, אחרי העברה, מצאו מספר חברות על ריצפת המרתף סימנים של גרירת נעלי גומי (כנראה שבאותו יום לא ניקו כנהוג). את Tincho, הוציאו, עם כולם, דרך דלת מימין לכניסה הראשית למרתף. העלו אותו על משאית והוא הועבר למקום, שלפי השערתו היה שדה התעופה של העיר בואנוס איירס. הם הכריחו אותו לעלות במדרגות למטוס. הוא נשאל לשמו ולמספרו, ואז, כיוון שגילו את טעותם, הוא הורד והוחזר לקומה השלישית של ה- ESMA (Norma Susana Burgos - תיק מס' 1293).

לא הצלחנו להוכיח בוודאות את השיטה שהופעלה להשמדת העצורים. עם זאת, ידענו שהם הועלו חסרי-הכרה למטוס ומשם נזרקו לים. במדור המסמכים גיליתי ספר בו תואר - בצורה רב משמעותית - תהליך ההתפוררות של גוויה שנרקבת במעמקי הים (Carlos Muñoz - תיק מס' 704).

ועדה זו קיבלה עדויות נוספות מפי אנשים שבצורה זו או אחרת ידעו על המתרחש ב- ESMA, ביניהם Jorge Carlos Torres (תיק מס' 7115), שכבר נזכר לעיל, שבתוקף תפקידו כרב טוראי שני, היה ב- ESMA והוא מאשר בעדותו את החשדות של רבים מהחטופים:

ידעתי שגופות העצורים היו מועברות מה- ESMA במשאיות ירוקות, למגרש ספורט ששכן בחלק האחורי של בית הספר, מצידה השני של שדירת לוגונס, ממש על החוף. על כל משאית נמצאו שני אנשים, ואף שמעתי פעם אומרים לקצין שהיה במשמר שהם באים מ'לעשות בשר צלוי'. כלומר, לשרוף גופות. בשעות הלילה נראו המדורות בהן נשרפו הגופות. לעתים תכופות היו מביאים אדמה במשך היום, כדי להרחיב את מגרש הספורט וכך גם העלימו את שרידי המדורות. יום אחד מצאתי שקית פלסטיק כחולה, ובתוכה עובר עם כמות

מסוימת של נוזלים. הייתי בחברת חברים, ביניהם אני זוכר אחד בשם Rolando ואחר בשם המשפחה Amarillo - שכמוני, היו כולם רב טוראים מכונאים, שאתם נהגתי ללכת למגרש הספורט

באמצע 1979 הגיעה לארגנטינה הוועדה הבין אמריקנית לזכויות האדם (CIDH), של ארגון מדינות אמריקה (OAS).

בתקופה זו כבר היו הוכחות רבות על פעילותו של מרכז חשאי למעצר ולהשמדה ב-ESMA.

כדי לטשטש ולהעלים הוכחות אלה, הוחלט להעביר את מרבית העצורים למקום שמצפון לבירה בפרובינציה של בואנוס איירס (Jaime Lázaro Gladstein - תיק מס' 4912) וכן לאחד האיים בטיגרה. לעצורים המעטים שנשארו ב-ESMA ניתנו בגדים צבאיים דומים לאלה של עובדי המקום.

מבדיקת מספר רב של עדויות, עולה שהעצורים נלקחו ל-Delta והועברו בספינה של משמר החופים (פרפקטורה). כל המבצע נוהל באופן אישי בידי המכונה 'Capitán Abdala' - מפקדו החדש של ה-GT. (תיק מס' 704 ו-4687).

חלק מהעצורים הועברו ללא ברדס, דבר שאפשר לקבוע במהימנות את מסלול הנסיעות והשהייה באי בפרק זמן של פחות מחודש. המקום שכן במרחק של כ-800 מ' מהנחל פרנה מיני. מדובר היה בנחלה רחבת ידיים, אדמת ביצות בגודל של כ-40 הקטרים. במקום עמד שלט ועליו כתוב 'אל דסקאנסו' ('המרגוע'). במקום לא היה כל סימן מיוחד, ואפילו לא עמדת שמירה שתרמוז על אופיו הצבאי.

באי היו בסך הכל 60 עצורים.

כך בוצעו שוב מעשי תרמית גדולים במטרה לשים ללעג ולקלס את הארגון הבינלאומי, אך מה שגרוע יותר הוא שאלה שאישרו את נוכחותה של ה-CIDH בארגנטינה וקיבלו באופן אישי את חבריה, לא חדלו מלציין בפניהם את 'רצונם הטוב' לשתף פעולה, כפי שנכתב בעמוד 3 של דו"ח ה-CIDH.

מספר אנשים ששהו באי בעיניים גלויות, וכך מעידים ניצולים, לא נראו עוד לאחר שובם ל-ESMA. כך למשל בני משפחת Villaflores ו-Irene או Mariana Wolfson (תיק מס' 760).

אישה אחרת, שנמצאה גם היא באי, Thelma Jara de Cabezas (תיק מס' 6505), המזכירה של 'הוועדה של בני משפחות הנעדרים והעצורים מסיבות פוליטיות', שנחטפה ב-30 באפריל 1979, הוכשרה במיוחד כדי לספק מידע לעיתונים ולאמצעי תקשורת אחרים בארץ ובחו"ל. חיל הים ניסה בדרך זו לאזן את המבצע שזה עתה החל ודרש מהשלטונות להחזירה בחיים. היא נאלצה לכתוב מכתבים לאפיפיור פאולוס השישי, לאלוף Videla, לקארדנלים Primates ו-Aramburu, וגם לבני משפחתה - כולם נשלחו מאורוגוואי. במכתבים אלה הצהירה העדה שהדיעות בדבר

העלמה זויפו כביכול, והסבירה שנאלצה לברוח לארץ השכנה מאימתו של ארגון גרילה חמוש.

באוגוסט, הוציאו אותה מה- ESMA לבית-קפה ברח' לה פמפה ופינת פיגוראה אלקורטה, בלוויית אנשי ה-GT (בכינויים 'Pochi', 'Marcelo', 'Juan', 'Abdala', 'Julia') לראיון עם עיתונאי של הירחון 'פרה טי' (Para Tí) וצלם. ואז, בהתאם להוראות שקיבלה מחוטפיה, הוכן הראיון, שהופיע בשער הירחון בספטמבר 79. בצורה זו ניסו לטשטש את החקירות ולערער את אמינותן של האשמות שנתקבלו ב-CIDH.

כשהייתה עצורה באי בטיגרה, הועברה Jara de Cabezas לאורוגואי בשלוש הזדמנויות, בטיסות רגילות של ארוליניאס ארכנטינס ואוסטרל, וכך חזרה על אותו מחזה בפני עיתונאים ואמצעי תקשורת זרים.

רישום חטופים וארכיון המסמכים

ב- ESMA פעלה שיטה מאורגנת לתיוק כל המידע הקשור לעצורים, בני משפחותיהם וכל הקשורים אליהם, בצירוף תמונות של כל אחד מהם, שהודבקו בקפדנות. מספרם נקבע מ- 001 עד 999, ומשם החלה הספירה מחדש. עד מרס 1978, מספר האנשים שנרשמו במרכז זה היה למעלה מ- 4700 איש (Norma Susana Burgos - תיק מס' 1293).

היה במקום ארכיב שהכיל כחמשת אלפים כרטיסי קרטון, שסווגו על פי כינוי, או שם פרטי ושם משפחה. באותו משרד היה גם ספר שבו נרשמו כל האנשים שעברו ב- ESMA, שכלל לא רק את הפרטים האישיים, אלא גם עמודה עם תאריכי כניסה ויציאה ועוד עמודה עם סימנים 'L' או 'D'. שם נערך רישום לפי גורלו הסופי של כל מקרה: 'היעלמות' או 'הוצאה להורג', 'שחרור' או 'מאסר' נוכחי' Jaime Lázaro Gladstein (תיק מס' 4912).

תחת השם 'מקרה 1000' נאסף מידע על אנשי פוליטיקה, אנשי דת, האיגודים המקצועיים שנחשבו ל'אויבים' ול'סיכונים' בשל פעילותם או דעותיהם. ב- 1980 היו יותר מ- 800 דפדפות כאלה. חטיפתם של אנשים אלה המתינה לתנאים פוליטיים נוחים יותר.

Carlos Muñoz (תיק מס' 704), מספר:

כל המקרים הוכנסו למיקרופילם שכלל את תיאור כל המבצע, מקום הביצוע, הכינוי המבצעי של מפקדו ושל יתר חברי הקבוצה; כל רישום קודם על הקורבן וגזר הדין. בנקודה זו היו שתי אפשרויות: 'העברה - חופש'. היה לי מגע אישי עם המיקרופילם...

זיוף מסמכים

במרתף הקזינו לקצינים פעל בית דפוס, בית מלאכה לשרטוט, מעבדת צילום, ומשרד להנפקת מסמכים מזויפים לשימושם של חברי 'כוחות המשימה': דרכונים, תעודות זיהוי, תעודות בעלות, רשיונות נהיגה, תעודות השתייכות למשטרה הפדרלית, תעודות אוניברסיטאות, וכד'.

Víctor Melchor Basterra (תיק מס' 5011), מספר:

במקרה שאחד מאנשי כוח המשימה היה זקוק למסמך מזויף כלשהו, היו בודקים ברשימת ה'כפילים' ובוחרים בדומה ביותר. ואז היו מנפיקים מערכת של מסמכים מזויפים עפ'י הצורך, עם הנתונים של השני. ה'כפילים' נמצאו בין אלה שהציעו את עצמם לבצע תפקידים שונים בפרסומים בעיתון ומבין רשימות הנוסעים לחו'ל. רשימות הנוסעים הושגו בנמל התעופה, או נשלחו באופן ישיר מהנמל לכוחות המשימה. בין הדרכונים שהוטל עלי לעשות היה זה של Licio Gelli....

במשרד זה הונפקו כל תעודות הבעלות של הרכוש הרשום, שנגנב או שהועבר מידי הקורבנות בעל-כורחם לידי אנשי כוח המשימה. אח"כ נמכר הרכוש בדרכים שונות. בין אלה היה משרד בשם 'סוכנות נדל'ן' שנועד למכור את הנכסים דלא נידי שנגנבו מן החטופים.

בראש המשרד עמד נגד לשעבר בשם Radizzi (תיק מס' 6321 – Nilda Noemí Actis de Goretta).

דומה עדותה של Miriam Lewin de García (תיק מס' 2365), היא מציינת איש בשם Barletta, בן דודו של Radizzi:

הוא ניהל עבור Massera מספר מפעלים ונדל"ן שנגנב מחטופים.

לדבריה, כשסיים Massera את תפקידו כרמטכ"ל הועברו כל המסמכים, חומרים, אביזרים וכן כל המידע שהיה ב'אקווריום', למקום ברחוב זפיולה, שהיה שייך להוריו של Radizzi.

מרכז חיל הים בפריז

מכל הפרטים הנובעים מעדויותיהם של Andrés Castillo (תיק מס' 7389), Enrique Mario Fukman (תיק מס' 4687), Beatriz Daleo (תיק מס' 4816), Raúl Lisandro Cubas (תיק מס' 6974), Lewin de García (תיק מס' 2365), ניתן להסיק שבתקופת כהונתו של רב אלוף בחיל הים Massera כרמטכ"ל, הוקם 'המרכז של חיל הים בפריז', במטרה לשפר את התדמית של ארגנטינה בנושא זכויות האדם ברחבי העולם. עפ"י ידיעות אלה, ידע הדרג העליון של חיל הים על קיומו ופעילותו של המרכז. בין פעילויותיו נכללו פרסום הכרזות בתשלום, זיוף מכתבים של אמהות מדומות של נעדרים בארגנטינה, וכן הסתננות לתוך קבוצות של גולים. בזמן ש-

Enrique Mario Fukman היה כלוא ב- ESMA ידע על השיחות הטלפוניות שהוקלטו בין הסרן 'Marcelo' והמרכז של חיל הים בפריז.

גם בוונצואלה, לפי עדותו של Raúl Lisandro Cubas, פעלה קבוצת קצינים של חיל הים:

... בין מחצית פברואר וראשית מרס 1977, במטרה לחטוף ולהביא כמה אישים ארגנטינאים ששהו שם, ביניהם Julio Broner. (... מפקד הקומנדו היה הסרן בחיל הים Pernía ושירתו בו גם הסרן Juan Rolán, רב סרן הצבא Juan Carlos Coronel, ושישה או שבעה אנשים נוספים. לפי מה שנאמר בשוכם, הם לא הצליחו לעמוד במשימות.

עפ"י עדותה של Amalia Larralde - (תיק מס' 3673):

בפברואר - מרס 1979, כוח המשימה של ה- ESMA מארגן 'קורס למאבק נגד הכוחות החתרניים'. לקורס הוזמנו מדכאים מכל רחבי אמריקה הלטינית. הקורס נערך בבית הספר ללוחמה ימית, ששכן בתוך המגרש של ה- ESMA. משתתפיו היו מענים מאורוגואי, פרגוואי, בוליביה, ניקרגואה, וכו'. אם זכרוני אינו מטעה אותי, גם מברזיל ומגואטמלה. כל אחד מנציגי הארצות הציג את עמדתו ודבריו הוקלטו. הדברים כללו הסבר על התכונות האופייניות לשיטות הדיכוי ודרכי הפעלתן.

כוח המשימה של ה- ESMA הכין מספר דוחות. אחד מהם היה על ההיסטוריה של הגרילה בארגנטינה, השני על הקמתם וארגונם של כוחות המשימה. דו"ח אחר הסביר את שיטות העינוי היעילות ביותר, לפי שלבים: עינוי פיזי (בסיוע איורים של הנקודות הרגישות ביותר), עינוי פסיכולוגי, בידוד וכד'. כמו כן הוכן תיק תמונות, תיאור ורקע של האנשים המבוקשים, שחולק בין המשתתפים. הקורס נפתח בהרצאתו של הסרן Acosta. בין אלה שהציגו את עמדותיהם נמנו הסרן Pernía, הסרן Perren והסרן González. כל יתר הקצינים של כוח המשימה השתתפו גם הם.

מחנות מעצר חשאיים בפיקוד חיל האוויר

רבות מהתביעות שנרשמו בוועדה מצביעות על קיומם של הרבה מחנות מעצר חשאיים, באזור המערבי של בואנוס איירס רבתי, שהיו תחת פיקודו של חיל האוויר.

הידיעות המתייחסות למחנות המעצר שפעלו בבסיסים של פלומר, (הבריגדה האווירית I) ומורון (הבריגדה האווירית VII), לא הביאו לאיתורם המדויק, כיוון שלא נערכו בדיקות בתוך המחנות. עם זאת, רבות מהעדויות מאשרות שהפיקוח בהם נעשה בידי צוות אנשים שהשתייכו לחיל האוויר. יש גם התאמה בתיאור הפנימי של מחנות ההסגר החשאיים, וכן ביחס שממנו סבלו הקורבנות, שאינו שונה ממה שעבר על עצורים אחרים במחנות מעצר שהיו נתונים לפיקוחם של כוחות צבא אחרים.

Orlando Llano - (תיק מס' 1786) שנחטף ב- 26 באפריל 1978, ממציא לנו ידיעות על מחנה זה:

הוציאו אותי מהמכונת, גררו אותי במעלה מדרון, נכנסנו לרחבה, שם הפשיטו אותי מבגדיי והחלו להכות אותי. המענים לבשו מדים כחולים - אפורים. אחרי שלושה שבועות של עינויים, הכניסו אותי לתא המטען של מכונת, ואדם נוסף ישב במושב האחורי. הובילו אותנו לתחנת המשטרה של אהידו, שם הייתי שלושה ימים בעיניים קשורות, בתא שגודלו 2 על 1 מ'. קיבלתי רק מים. אדם אחד, שהציג את עצמו כחבר בקורפוס הצבא מס' I, הודיע לי שאני נתון בידי הרשות הלאומית המבצעת, ויעמידו אותי לפני בית משפט צבאי. ב- 7 ביולי הועברתי לבית הכלא בויליה דווטו. התיק שלי הועבר לבית הדין הפדרלי שציווה על שחרורי...

Arnoldo Bondar (תיק מס' 756), היה עובד אזרחי בבסיס של פלומר:

בהזדמנויות רבות ראיתי משאיות של משטרת הפרובינציה של בואנוס איירס מגיעות כשעליהן צעירים וצעירות, שהובלו אח"כ למטוסים, בד"כ של חיל הים. אין לי מושג על היעד של מטוסים אלה. המבצעים האלה נעשו בצדו של המסלול הראשי, וכמעט תמיד הגיעו פטרולים כדי לשמור מסביב למטוס.

הקשר של חיל האוויר עם ה- 'El Vesubio' CCD עולה מעדותו של Luis Pereyra (תיק מס' 4591):

נעצרתי ב- 16 בספטמבר 1976, הייתי יומיים בבריגדה האווירית VII של מורון, שם עוניתי. משם הועברתי לתחנת המשטרה של קסטלר, והייתי בה חמישה ימים. משם הועברתי למקום שאיני יכול לזהות. הייתי בו ערב אחד ומשם הועברתי למקום נוסף בו היו 30 - 40 איש, בחדר עשוי עץ. מאוחר יותר נודע לי שזהו ה- 'Vesubio'.

...בסוף מרס אותה שנה, הובלתי לבית הכלא בדווטו ואחרי שבוע ימים לבית הסוהר בלה-פלטה. שחררו אותי תחת השגחה ב- 1 בפברואר 1979, והייתי תחת פיקוח הבריגדה האווירית VII של מורון, עד לשחרורי הסופי.

Alicia Carriquiriborde ו- Graciela Dellatorre (תיק מס' 4535) הוסיפו פרטים על קשרי העינוי במסלול זה, וכן על היריבות בין חוליות המשימה השונות:

השכם בבוקר ב- 19 במאי 1976, נלקחתי מביתי בלה-פלטה. הובאתי למקום בו פשטו את בגדיי ועינו אותי בדרכן חשמלי. אח"כ נודע לי שהיה זה מחנה המעצר החשאי 'El Vesubio'. אחד מהשומרים אמר לי שחיל האוויר הביא אותנו. שאני 'שלהם', אבל שבחברים אחרים 'מטפלים' הצבא וחיל הים, תלוי לאיזה ארגון חשבו שהשתייכו. ביולי הועברתי משם, יחד עם Graciela Dellatorre ו- Analía Magliaro שנחטפו יחד באותו יום. השאירו אותי בתחנת המשטרה 28, ברח' קאסרוס, שם נשארתי עד שהעבירו אותי לבית

הכלא של דוּוּטו. שם נפגשתי שוב עם Graciela Dellatorre; וזמן קצר לאחר מכן נודע לנו ש- Analía Magliaro נהרגה ב'תקרית'.

Graciela Dellatorre מתארת:

במקום זה - הוּוּזוּביו - חילקו את העצורים באגף שבו הייתי, לשלוש קבוצות. כל אחת הייתה שייכת לכוח משימה אחר. פעם נחקרה נערה אחת ע"י כנופיה שהייתה אחראית על קבוצה אחרת. כשנודע הדבר, הם כעסו מאוד, ואמרו לנערה שאם יקרה לה שוב דבר דומה, שלא תשיב להם.

בריגדה אווירית של מורון

Mary Rosa Rodríguez de Ibarrola (תיק מס' 3736) מעידה:

נעצתי יחד עם Liliana Conti, Ubaldo Alvarez, Oscar Moyano, אדם בשם Antonio ובעלה של הגב' Graif. המבצע נעשה בידי אנשי הבריגדה האווירית VII של מורון. נלקחנו לתחנת המשטרה של מורון ומשם לבית הכלא של אולמוס עם קבוצת נשים, באוטובוס של קו מס' 136. הדבר התרחש ב- 30 במרס 1976.

Ubaldo Alvarez, שהשתייך לאותה קבוצת עובדי בית החולים פוסדס (תיק מס' 4715) מאשר את מה שנאמר מפי הגב' Ibarrola:

עבדתי בבית החולים פוסדס באגף המזון. ב- 28 במרס הייתי חולה ונשאיתי בבית. חבריי לעבודה ספרו שבית החולים נתפס ע"י כוחות צבאיים, ושעובדים רבים נעצרו. נדרשתי להתייצב בפני המנהל החדש אלוף משנה Julio Ricardo Estévez. הוא פנה לממונה עלי בבקשה לדעת את מקום המצאי. כיוון שלא ידע את התשובה, צרח: "במקום שאמצא אותו - אירה בו". בנסיבות אלה החלטנו, אני וחברים מהאיגוד המקצועי, להתייצב בפני מחלקה צבאית. פנינו לבסיס של הבריגדה האווירית VII של מורון, שם עצרו אותנו והעבירו אותנו לתחנת משטרה במורון, שם נחקרנו באלימות רבה. אח"כ הועברנו לבית הכלא בדוּוּטו, ומאוחר יותר ללה-פּלטה. משם שוחררתי מחוסר אישומים.

מעדותו של Luis Pereyra (תיק מס' 4591), הנזכר בעדות הקודמת, גם ניתן להוכיח שנעצר בבריגדה VII של מורון, שבה התייצב מיוזמתו. שם עונה קשות במשך יומיים, עד שהועבר לתחנת המשטרה בקסטלר.

הגב' Carmen Zelada (תיק מס' 4550), נעצרה בביתה במורון בידי אנשי חיל האוויר. Luis Pereyra מצהיר בעדותו שראה אותה ב-'El Vesubio' CCD. עדותו של Ricardo Brondo (תיק מס' 4437) קשורה אף היא לבריגדה VII:

השכם בבוקר ה- 7 באוקטובר 1976, פרצו לביתי שישה-עשר גברים צעירים חמושים בלבוש אזרחי. הם כיסו את ראשו במגבת, קשרו אותו הובילו אותו כשהוא מכוסה יריעות בטנדר. הוא שמע איך הורסים את ביתו ולוקחים ממנו

רהיטים וכלים שונים... מאוחר יותר הוא מועבר למקום אחר (עיניו קשורות כל הזמן). הוא משער שהייתה זו תחנת המשטרה של קסטלר, בשל דברים ששמע מפי עצורים אחרים ... בתחנת המשטרה שהה כחודשיים (מהם עונה קשות במשך 11 יום רצופים). בסוף הובא לבריגדה האווירית VII ושוחרר ב- 19 בדצמבר 1976.

בית החולים פוסדס

בבית החולים אלחנדרו פוסדס, בישוב אהידו, פעל מחנה מעצר חשאי, בתיאום עם תחנות המשטרה של קסטלר, מורון, הפיקוד לביטחון פדרלי, וכוחות משימה של חיל האוויר.

המעשים נעשו בנוכחות העובדים וגם המטופלים שהיו בבית החולים וגרמו חרדה, פחד ואלם מוחלט. הקורבנות היו לרוב עובדי בית החולים. המדכאים שפעלו שם השתייכו, עפ"י הידיעות שבידינו, לצבא, לחיל האוויר, למשטרה הפדרלית ולמשטרת הפרובינציה בואנוס איירס. קבוצה אחרת השתייכה למשרד הסעד והרווחה - מזכירות לתברואה ציבורית - שנשכרו במיוחד ע"י הנהלת בית-החולים. כנופיה זו כונתה בשם 'SWAT'.

המבצע שהזכרנו בעדויות הקודמות, נערך ב- 28 במרס 1976, ונוהל בידי האלוף Bignone, עיתון 'לה רסון' 30.3.76, הסתיים במעצרו של כ- 40 איש. מאז כיהן כמנהל בית החולים אלוף משנה ד"ר Abatino Di Benedetto, שהחליט שהעובדים כולם בסטטוס של 'תחת חקירה', הכריז על חופשת חובה לכולם ואסר את כניסתם למוסד.

מאוחר יותר מונה מנהל מחליף, האלוף בדימוס ד"ר Julio Ricardo Estévez. החל ממניינים אלה נערכו מעצרים רבים.

בנה של María Teresa de Cuello (תיק מס' 1172) מצהיר:

ב- 26 בנובמבר 1976 לפנות בוקר, פרצו לביתנו מספר אנשים חמושים, חלקם במדים. הם שאלו מי היא טרזה. ברצוני לציין שאמי נקראה כך אך ורק בבית החולים פוסדס, בו עבדה בתפקיד טכנאית חיטוי. היא נחטפה, והשכם בבוקר לקחו גם את מר Chester שגר בסמוך אלינו. כשאבי המנוח ניסה להתנגד, שברו את ראשו במכת קת של כלי נשק. זיהיתי בין החוטפים את Nicastro (תיקים מס' 1172-3877).

Gladys Cuervo (תיק מס' 1537), מוסיפה פרטים על הנעשה במחנה מעצר חשאי זה:

ב- 25 בנובמבר 1976 קרא לי Estévez להתייצב בהנהלה. שם כיוונו אלי נשק, וקשרו את זרועותיי לגב. לפנות ערב הוציאו אותי בטנדר, ואחרי כמה סיבובים אמרו לי שאני נמצאת בקמפו דה מאז'ו, אך במהרה נוכחתי לדעת שבעצם היינו עדיין בחלק האחורי של בית החולים. הפשיטו את בגדיי והיכוני באגרופים, חקרו אותי על כרזות שלא ראיתי מימיי. אח"כ הגיעו אנשים נוספים שעינו אותי בדרכן חשמלי במשך כמה ימים. על Chester נודע לי מהערותיו של אדם בשם 'חואן', שהיה חלש ולא עמד בעינויי הדרכן החשמלי. בדרך ראיתי את

הרופא Jorge Roitman, שהיה מוטל בתוך שלולית שתן ודם. מאוחר יותר עטפו אותי בשמיכה והשליכו אותי לרצפת חלקה האחורי של מכונית. הובלתי לצריף, שם קשרו את רגליי וידיי למיטה. הייתי שם כחמישים יום, ושם ניתנו לי תרופות ומזון טוב יותר. השתמשתי בצלחות ובסכום של חיל האוויר. ב- 22 בינואר 1977 הביאו אותי לביתי. ירדתי 14 ק"ג במשקלי. בין המענים זיהיתי את Cecilio Abdennur, Hugo Oscar Delpech, Luis Muíña, Nicastro, Oscar Raúl Tevez, Victorino Acosta,

המקרה של Osvaldo Fraga (תיק מס' 237), קשור להעלמו של Rubén Galucci, והוא בעל חשיבות רבה להגדרת הקשר של בית החולים פוסדס עם שאר מחנות המעצר החשאיים של חיל האוויר. Galucci מעיד:

נעצרתי ב- 2 בדצמבר 1976 בבית החולים פוסדס, בו עבדתי בתפקיד מנהלי, יחד עם האח Osvaldo Fraga, בנוכחות עובדים וחולים. הובלנו בכלי רכב נפרדים לתחנת המשטרה של קסטלר. החקירות נערכו בקומה העליונה, בידי אנשים מחיל האוויר של מורון. לא האשימו אותנו בשום דבר של ממש, רק דרשו מאתנו מידע על רופאים, אחים ועובדי בית-החולים שנטלו חלק בפעולות פוליטיות ובאגודים מקצועיים. עינו אותנו בדרכן חשמלי, תמיד בעיניים קשורות. רק אנשי חיל האוויר וחיילי השמירה שהביאו לנו אוכל מהבסיס במורון יכלו לגשת אלינו. באמצע דצמבר הכניסו אותי לתא עם Fraga. עשרה ימים מאוחר יותר הועברנו בתא המטען של מכונית למקום אחר, בתוך הבסיס. תנאי ההסגר היו ממש בלתי נסבלים. פעמיים ראיתי את Fraga יחד עם עצורים אחרים. זה היה כשלא קשרו לנו את העיניים, עירומים לגמרי, מכוסים חבלות ופצעים, בחדר שאליו הכניסו אותנו כדי לתת לנו לאכול. מאוחר יותר הועברתי לאהידו, אח"כ שוב לקסטלר, עד חודש מאי 1977, שאז נעצרתי באופן חוקי. משרד הפנים דיווח לבני משפחתי שהייתי בידי הרשות המבצעת של ארגנטינה, ללא אישום משפטי, ושנעצרתי לפקודת חיל האוויר של מורון.

ב- 24 במאי 1984, ערכה ה- CONADEP סיור בבית החולים פרופסור אלחנדרו פוסדס. מחנה המעצר החשאי שכן בחלקו האחורי, בויליה בת שתי קומות. Gladys Cuervo, נטלה חלק עם עדים אחרים באיתור מקום זה, וזיהתה בוודאות חדרים שונים, ובמיוחד את הארון שאליו הוכנסה ובו שהתה ימים רבים, וכן את החדר שבו הוחזקה עם הרופא ד"ר Roitman וראתה אותו גוסס.

מקום סירה 'Quinta Ser' מקום זה נמצא בישוב קסטלר, במבנה עתיק יומין, ביתה הישן של אחוזת משפחת Ser. במקום פעל מחנה מעצר חשאי בפיקוד הבריגדה האווירית VII של מורון ושל הבסיס האווירי של פלומר. עדות בעלת חשיבות רבה לזיהוי מחנה מעצר זה, היא עדות אביו של Guillermo Fernández, בנוגע למעצרו של בנו וברישתו (תיק מס' 950).

Guillermo נעצר בביתו ב- 21 באוקטובר 1977. שבעה-עשר איש בלבוש אזרחי, חמושים בנשק רב, נכנסו לבית ואמרו שהם אנשי משטרה ובאו לערוך חיפוש. הם ציוו על הגברים לעמוד אל הקיר בידיים מורמות. אחרי שבדקו את הבית ולא מצאו דבר, ביקשו מ-Guillermo להילוו אליהם כדי לבדוק את עברו. הם לקחו אותו בידיים קשורות אל גבו. לאשתי אמרו לבדוק אם חסר משהו בבית, שאם אחר כך נגיש נגדם תביעה הם יפוצצו את הבית. הם ציוו עלי להצטרף אליהם עד למשרדי בישוב מורון. בדרך שאלתי את מי שנראה לי כמפקד, למה עצרו את בני. הוא הסביר לי, שיש לכך קשר עם הפעילות בבית הספר התיכון 'מריאנו מורנו' בבירה. כשהגעתי למשרדי גיליתי שדלת הכניסה נפרצה ובפנים היו מספר אנשים חמושים. נאלצתי לחתום על מסמך בו נכתב שנערך חיפוש בביתי ובמשרדי ושלא חסר דבר. למחרת עתרתי לצו הבאה (הביאס קורפוס) עבור בני, אך ללא תוצאות... בהודמנות אחרת, בבסיס 'אל פלומר', ראו אשתי ובן אחר שלנו, מספר אנשים שהשתתפו במבצע החטיפה. רצה הגורל ובשנת 1978 הצליח בני להימלט מהבניין של Quinta Seré בו היה עצור יחד עם אסירים אחרים. Guillermo הצליח לברוח ביום גשם. עירומים ועם אזיקים הם הצליחו לגלוש מהקומה הראשונה, באמצעות בגדים קשורים אחד לשני. מאז עברנו דרך ייסורים ארוכה ועצובה עד שעלה בידינו להוציאו מהארץ. מן השיחות הטלפוניות ששמע במחנה, ידע בני שהמקום כונה בשם אטילה.

Pilar Calveira de Campiglia (תיק מס' 4482), מעידה:

החטיפה בוצעה בבוקר של ה- 7 במאי 1977, קרוב לביתי בסן אנטוניו דה פאדווה... הגענו למקום מסוים, שהגישה אליו הייתה דרך כר דשא... שחררתי מעט את הקשרים שעל עיני בעזרת הברכיים, והצאתי דרך הסדקים של התריס. הצלחתי לזהות את התחנה של איטוזינגו, בחלק הרחב של שדרת ריברדיה. הבית עמד בפניה לרחוב ליברטד. כחמישים מטר מריברדיה היה פארק בין הבית והרחוב. בבית היה מכשיר רדיו. בסוף שבוע זה היו בו רק השומרים. ביום שני הגיעה 'הכנופיה' שערכה את מעשי החטיפה. נלקחתי לחדר העינויים, נזרקתי על גבי מיתקן מתכת, והפעילו את הדרבן החשמלי. זה היה מעין טקס, בו השתתפו אנשים רבים, כולם צעקו בהתרגשות. הם דיברו על אלוהים ואמרו שהחטופים הם אויבי האלוהים. השכם בבוקר של יום שלישי, ה- 10 בחודש, נלקחתי לפי בקשתי לבית השימוש, החלון היה פתוח, קפצתי דרכו מתוך ניסיון להימלט. כשנפלתי שברתי זרוע, קרסול, שתיים או שלש חוליות ומספר צלעות. כמו כן חטפתי מכה חזקה בראש והוא התנפח מאוד. השומרים הבחינו ברעש כשנפלתי על האדמה. הם תפסו אותי והעלו אותי מחדש בבעיטות. לא יכולתי ללכת או לעמוד על רגליי... ביום חמישי נלקחתי שוב לחדר העינויים, על הידיים, כי לא יכולתי לזוז. זאת הייתה הפעם האחרונה שהפעילו עלי את הדרבן החשמלי. עד סוף חודש מאי לא קבלתי כל טיפול רפואי. הייתי זרוקה בפינת החדר, ומאוחר יותר על מיטה שנגנבה מביתי והייתה שייכת לבתי. הובאתי לבית השימוש על הידיים. בימים האחרונים של חודש מאי, הועברתי בלילה בטנדר, כשאני מלוכלכת ועיני קשורות, לבית חולים, שם שמו גבס על היד, הרגל ובית החזה. אח"כ כדי להוריד את הגבס, נלקחתי שוב לאותו מקום בעיניים גלויות, ואז יכולתי לזהות את בית החולים המרכזי של חיל האוויר... בבית באיטוזינגו, כוחות המשימה העירו הערות על הבסיס האווירי של אל פלומר. את המזון הביאו צעירים במדים, בסירים גדולים, מחוץ לבית. הם

דיברו בגנות הצבא וחיל הים. בסביבות ה- 8 ביוני 1977, הועברו ארבעה מתוך העצורים שהיוו במקום, לתחנת המשטרה בקסטלר, במשאית אסירים. מאוחר יותר הייתי במחנות חשאי אחרים, כולל ב- ESMA, עד לשחרורי.

המפקדה לביטחון פדרלי (Superintendencia de Seguridad Federal) בעבר היה זה המטה של המשטרה הפדרלית של ארגנטינה. בשלהי שנת 1975 הוקם המושב של כוח המשימה 2 (GT 2) שפעל בקומות 3 ו-4, בבניין ברח' מורנו 1417 בבירה, תחת פיקוח המבצעי של מפקדת קורפוס הצבא מס' I. הוא סיפק עובדים לכוחות משימה אחרים שנטלו חלק במערכת הדיכוי, כמו אלה שפעלו בבית הספר למכונאות של חיל הים (GT 3.2). מאוחר יותר, שימשו גם הקומות 5, 6, 7 ועוד, כמחנות מעצר בלתי חוקיים, שם רוכזו עצורים במעמד של 'RAF' (באוויר), כלומר, לא הופיעו ברשימה כלשהי (תיק מס' 7531). הבניין שימש מקום חקירה ולינה לעצורים במעבר (LT), או בקדם-מעצר, עד שהועברו סופית לידי הרשות הלאומית המבצעת.

עם זאת, ניתנה במקרים רבים 'העברה סופית' לעצורים, כפי שניתנה להם בליל השני ביולי 1976 ובימים שלאחר מכן. בתגמול על פיגוע שנעשה בבניין של אותה רשות, הם נלקחו משם אחרי שהוזרקה להם זריקה (תיק מס' 7531). עדות לגורלם של אותם עצורים-נעדרים, כתוצאה מפעולת תגמול אכזרית זו, משמש ספר הרישומים של המכון הפתולוגי המשפטי של עיר הבירה, שם נרשמה עלייה תלולה במספר ה- NN (גופות ללא שם) שנרשמו באותו יום. לאורך שנים צוינו בכינוי זה אדם אחד או שניים ביום, אך בין ה- 3 ל- 7 ביולי אותה שנה, הובאו למכון 46 גוויות בלי שם, כמעט כולן אובחנו בידי הצוות המקצועי במילים: 'פצעים מכדורים בגולגולת, בית החזה, הבטן ואגן הירכיים, שטפי דם פנימיים'. אחרים שחוסלו בקבוצות: 'נמצאו יחד עם עוד שבע גוויות במגרש חניה ברח' צ'קבוקו 639, בבירה'.

בישוב פילאר נמצאו 30 גופות מרוסקות מחומר נפץ, ב- 20 באוגוסט 1976 (תיקים מס' 6976, 7531).

העונשים לא נגמרו, הכל היה מאורגן באורח מדעי, החל בעונשים וכלה במזון... אפשר היה לשמוע קולות שהסתירו את העדות המתמדת על עינויו של מאן דהו (תיק מס' 3721).

העצורים הוחזקו תמיד, עיניהם קשורות בפיסות צמר גפן ואגד מידבק וידיהם באזיקים. הנשים נאלצו להתרחץ בנוכחות השומרים ולסבול ליטופים גסים ומעשי אונס.

שלושתנו היינו קשורות באזיקים ובעיניים קשורות. מיששו אותנו כל הדרך... אותו אדם חזר עם מישו שהזדהה כרופא, הוא רצה לבדוק אותי ושוב מישש אותי, בלי שזו תהיה כמובן בדיקה רפואית... הייתי רדומה למחצה, אינני יודעת

כמה זמן עבר, שמעתי את דלת הצינוק נפתחת, ונאנסתי ע"י אחד השומרים. ביום ראשון שלאחר מכן, ניגש אלי אותו איש, הוא היה בשמירה, וביקש סליחה. הוא אמר שהוא 'שחור' ורצה להיות עם אישה בלונדינית, ולא ידע שאני לא הייתי לוחמת גרילה. ביום האונס, כשנכנס אמר לי: "אם לא תהיי בשקט, אשלח אותך למכונה". הוא איים עלי ודרך על פניי במגפן. בבוקר למחרת כאשר הגישו מטה מבושל, הוא ניגש אלי, נתן לי סוכר ואמר: "זה בעבור השירות שקבלתי". באותו בוקר נכנס אדם נוסף לתא ובצעקות ציווה: "תעמדי, תפשטי את הבגדים", הוא דחף אותי אל הקיר ואנס אותי שוב. ביום ראשון בלילה, האיש שאנס אותי היה בשמירה, הוא הכריח אותי לשחק אתו בקלפים, ובאותו לילה שוב נכנס לתא ואנס אותי פעם נוספת (תיק מס' 1808 - D.N.C.).

העינויים החלו בהפשטת העצורים וקשירתם למשטח בידיים ורגליים פשוטות. הם השתמשו בשני דרבנים חשמליים בעת ובעונה אחת ולסירוגין במכות וב'צוללת יבשה'. את הדרבן החשמלי הם הפעילו על איבר המין, הפה, בית השחי, ומתחת לתחבושות העיניים. החקירות לוו באיומים על בני המשפחה. לעתים תכופות נהגו להחדיר חפצים לתוך פי הטבעת של העצורים. העצורים הוכו במקלות גומי ללא סיבה. כדי להשתעשע היו השומרים מאלצים אותם לעשות כל מיני 'משחקים', כגון: להשעין אצבע על הרצפה ולהסתובב במהירות ('לחפש נפט') - אלה שנפלו ספגו מכות - או להקידם בזוגות זמן ממושך ולהכותם אח"כ באכזריות. לעתים ערכו להם הוצאה מדומה להורג. כשנפלו היו מכים בהם, יורקים או משתינים עליהם.

Patrick Rice, איש דת קתולי, אירלנדי, שהיה גם הוא במעצר ואף עונה, ראה בין העצורים נשים הרות, אחת מהן María del Socorro Alonso עונתה ונגרמו לה שטפי דם, שיתוק ברגלים ודום לב. נתנו לה זריקה שגרמה להפלת התינוק.

הכניסו אותי שם לתא, היו עוד 6 עצורים באותו פרודור בתאי צינוק אחרים, ארבעה בחורים בתא גדול וארבע נשים בתא גדול נוסף. על הקיר האחורי היה צבוע צלב קרס ... האוכל היה מורכב ממטה מבושל, ללא חלב וסוכר, מעט לחם בבוקר, אטריות מבושלות, לעתים ללא מלח, לחם בצהרים וקמח תירס מבושל בלילה. היו שם שתי נשים הרות שביקשו רשות ללכת לבית השימוש. לפי מה שסיפרו לי, היו שומרים אחדים שהיו מנצלים את הנשים שם. היו שני סוגי עצורים - חוקיים ובלתי חוקיים. עצור בלתי חוקי אחד Guillermo López, סטודנט לרפואה המתגורר במערב העיר, הוצא בוקר אחד, כאשר הועברנו בקבוצה גדולה לוויילה דווטו, והוא לא הגיע לשם מעולם. אחדים היו עצורים במשך שמונים יום (בפיקוד) ואחד מהם אמר שקודם היו מוציאים אנשים כדי להוציאם להורג. אחד מהם אפילו סיפר לי שבליילה הקודם למציאת 30 הגויות בפילר, הוציאו שלושים עצורים מהמטה של המשטרה הפדרלית (תיק מס' 6976).

מחנה מעצר חשאי 'אל אתלטיקו', או 'המועדון' או 'קלוב אתלטיקו'

מחנה מעצר חשאי זה פעל מאמצע 1976 ועד דצמבר 1977. הוא פורק מעט אחר כך, אך לפי עדויות שנתקבלו ב- CONADEP, ניתן לקבוע שהוא שכן במגרש שבין הרחובות פסיאו קולון, סן חואן, קוצ'במבה ואזופרדו. האנשים שהיו במחנה זה הגיעו בכלי רכב פרטיים, כשעיניהם קשורות בקפדנות רבה. בהגיעם, הוציאו אותם מהמכוניות והעבירו אותם באלימות - כמעט באוויר - דרך מדרגה קטנה למתקן תת-קרקעי ללא אוורור.

כך עולה מהדיווחים של Carlos Pacheco (תיק מס' 423), Pedro Miguel, Antonio Vanrell (תיק מס' 1132), Eduardo Daniel Fernández (תיק מס' 1310), José Angel Ulivarri (תיק מס' 2515) ואחרים. כולם מעידים שבהגיעם נפתח שער. אז הפשיטו אותם, נשים וגברים, צעירים וזקנים, בדקו ודחפו אותם בגסות. החרימו מהם את כל חפציהם האישיים, שלא הושבו מעולם. "מעכשיו קוראים לך K 35, כי בשביל אלה שבחוץ אתה נעלמת..." כך נאמר לעצורים, מספר Miguel D'Agostino. משם הועברו לחדר הניתוחים או חדר עינויים, והפחד נהפך לחרדה עמוקה ולייאוש משוע.

במשך כל זמן החקירה יכולתי לשמוע את צרחות אחי וחברתו. זיהיתי את קולותיהם בוודאות (Nora Strejilevich. תיק מס' 2535).

אחרי סדרת העינויים הראשונה שמטרתה הייתה 'ריכוך', נגררו חלקם ל'מרפאה' ומשם ל'גוב האריות', או ישר ל'צינורות'. קשרו לקרסוליהם שלשלאות נעולות במנעול. חשוב היה לזכור את מספר המפתח, שאם לא כן, הייתה הסכנה שבלכתם לשירותים לא יקבלו את המפתחות המתאימים.

עיניים קשורות וחסומות, רגליים קשורות לאזיקים, הפנים וחלקי הגוף הנראים לעין היו מכוסים בשטפי דם, פצעים וחבלות - בנוסף לבלואים שלבש כל אחד - יצרו תמונה עלובה ומזעזעת של בני אדם בתנאי חיים תת-אנושיים, שלא תימחק לעולם מזיכרונם של המעטים שנותרו בחיים.

כמה מהם עברו דרך 'גוב האריות', היו בו יומיים או שלושה ויצאו לחופש. קראו להם 'חסרי תועלת'. היו אלה ש'נספגו' ולא היו יעילים לשום דבר (Miguel Angel D'Agostino - תיק מס' 3901). אחרי כמה ימים הועברתי לתא והתאקלמתי לאט לאט לחיים אלה, להכיר איך הייתי צריך לחיות, מה מותר לי לעשות ומה אסור. למרות שעניי היו חסומות כל הזמן, והוציאו אותי שלש פעמים ביום לבית-שימוש, קיבלתי מושג כללי על המקום בו 'חייתי'... המחנה, שכן בקומה תת-קרקעית, וכלל שני אזורי תאים שעמדו זה מול זה בצדי פרוודור צר, מצד אחד התאים הזוגיים ומצד שני הלא-זוגיים. כדי לקחת אותנו לבית-שימוש, פתחו את הדלתות אחת-אחת. כל אחד מאתנו היה צריך לקום על רגליו כשנפתחה הדלת, ומיד מקצה הפרוודור, הייתה נשמעת פקודת השומר הנוקבת מספר התא. אז היינו מסתובבים, אווזים איש בשכם האיש

שלפניו, ומסדרים 'רכבת', כך הובלנו ע"י שומר (Ana María Careaga - תיק מס' 5139).

במחנה היה מקום למאתיים איש בערך. לפי השערות המשוחררים, הוחזקו במקום יותר מ- 1500 אנשים. זאת הם מסיקים עפ"י האותיות שקיבלו יחד עם המספר הסידורי. כל אות ייצגה מאה. עפ"י העדויות שהובאו ב-CONADEP הגיעו בנובמבר 1977 לאות X.

כוח המשימה, שבסיוו היה במחנה חשאי זה, פעל בעיקר בעיר הבירה, ובבואנוס איירס רבתי. החסינות לה זכו, אפשרה להם חופש פעולה ללא הגבלות. כפי שהיה בעת חטיפתו של Juan Marcos Hermann שהובא מסן קרלוס דה ברילוצ'ה למחנה 'אתלטיקו' (פגישת עיתונאים ב- 22.8.84).

האנשים מכוחות הביטחון פעלו במגע עם מחנות מעצר חשאיים אחרים, כ- ESMA וקמפו דה מאז'ו.

בממוצע נחטפו 6 או 7 איש ליום, אך היו מקרים בהם הביאו אפילו 20 איש. בתדירות קבועה, היו מעבירים קבוצה גדולה של עצורים למקום בלתי ידוע. אומר D'Agostino:

בתאי הצינוק שורה דומייה מוחלטת. בערב שלפני ההעברות ההמוניות, בהן היו לוקחים כ- 20 איש, הלך השקט וגדל...
(...) לפעמים 'שוחחנו', בדפיקות קלות על הקיר המפריד בין תאי הצינוק, או בנגיעות על שכם החבר שהלך לפנינו ב'רכבת'. כולם חיכו בדומייה שיקראו בשמם, כולם רצו לצאת משם, עוד היה להם שמץ של תקווה. ההעברה, יותר מפחד, הייתה ציפייה...

'אל בנקר'

ב- 31 במרס ובשני ביוני 1984, ערכה ועדה זו סיורי ביקורת בבריגדה הנשית XIV של משטרת הפרובינציה של בואנוס איירס, מרחק של 200 מ' מצומת הדרכים של האוטוסטרדה גנרל ריצ'רי וקמינו דה סינטורה (גשר 12), מחוז לה מטנזה, הפרובינציה של בואנוס איירס.
המטרה הייתה לבדוק אם יש אמת בכך שהבניין שימש מחנה מעצר חשאי, כפי שעלה מעדויות רבות שנתקבלו בוועדה.

הגב' Fernández Meijide מספרת בדו"ח על הראשון בסיורים אלה:

נסענו יחד עם העדים Susana Caride, Norma Leto ו-Nora Bernal, בהגיענו, פנתה המכונית לדרך שהובילה ימינה, ועלתה על שיפוע קטן בצד הדרך. כך עשו גם שאר כלי הרכב שנסעו בעקבותינו, עם אנשי ה-CONADEP ושאר העדים. Caride, Leto, Bernal אמרו פה אחד שאותה פניה שעשו עכשיו - עשו גם בעת העברתן, מייד אחרי חטיפתן, כשנסעו

בעיניים קשורות, על ריצפת המכונית שהובילה אותן מ'קלוב אתלטיקו' למחנה החדש.

...זה המקום, כאן עברנו בדרך לצינוק (Benítez , Miguel Angel - תיק מס' 436).

...חצר עם אריחים לבנים ושחורים, זהו בדיוק המקום בו הפשיטו ובדקו אותנו, אלא שעכשיו היא מחולקת ע"י שניים, שלושה קירות שנבנו, אבל אני בטוחה לגמרי שזהו המקום, שהייתי עצורה בו פעמיים (Nora Bernal, תיק מס' 1583).

...זהו הפרוזדור שמוביל לצינוק האחרון מצד ימין, בו הייתי עצורה... (Elsa Lombardo תיק מס' 3890).

המתח והעצבנות היו בשיאם כשנכנסנו למקום בו פעל 'אל בנקו' בתקופה שבין סוף 1977 ואמצע 1978. הקבוצה החלה את הסיור בצורה מסודרת, אך מיד החלו להתפזר, ולהתרוצץ בהתרגשות רבה בכל פינות המקום. המטבח, חדרי העינויים, המרפאה, המסדרונות, חדרי הצינוק, בתי השימוש וכו'. מקומות בהם עברו, בצורה אכזרית כל כך, חוויות קשות ואיומות, כשצעקות חבריהם המוכים והמעונים נשמעו במשך כל היום והלילה (Norma Leto , תיק מס' 3764).

האדריכל והצלם של הוועדה נתבקשו בתכיפות ע"י המשוחררים, להנציח פרטים בעלי חשיבות, וכך להוכיח את הימצאו של בית המעצר בו היו כלואים הם ורבים מחבריהם.

היו אותן הדלתות. ההבדל היחיד הוא, שהדרך הקטן שהיה בדלת נסתם, ועכשיו יש אחד יותר גדול... זהו תא הצינוק בו הייתי עצורה עם Elsa Lombardo... כאן היה המטבח, כאן קיבלנו חיסון נגד צהבת... אין לי כל ספק שזהו המקום שאליו נחטפתי ובו הייתי עצורה, וספגתי עינויים קשים. תחילה בתא שהיה תמיד מלא מים, ומאוחר יותר הועברתי לתא הנמצא בצד ימין של אזור 2 (Susana Caride תיק מס' 4152).

העד Casalli Urrutia מזהה מקום באזור מס' 1, בסוף הפרוזדור, שם היה מושלך על הרצפה במשך שמונה ימים עם עשרה אנשים נוספים. הוא מוסיף שבאותה תקופה - יוני 1978 - היה המחנה מלא עד אפס מקום, והיו שלושה - ארבעה איש בכל תא צינוק.

בעודה מסיירת במקום עם אנשי הוועדה, ציינה María Patricia Arcondo :

ישנם דברים שעזרו לנו להתמצא במקום והם קיימים גם היום, בדיוק באותה צורה בה חשנו בהם בעיניים קשורות. בחדר הזה היה האדריכל Hernán Ramírez, ובחדר הסמוך היו בעלי, Rafael Amaldo Tello ואחיו, שניהם נעדרים עד היום. הושיבו אותי קרוב למשרדים שהיו 'חדר הניתוחים', כך שיכולתי לשמוע את צעקות המעונים, גם את צעקותי של בעלי.

היא הוסיפה שנלקחה לחדר ושם נאמר לה שכל הרכוש שנלקח מבתי החטופים, יהיה תרומה למוסד הצבאי. על כל הריהוט של 'אל בנקו' היה מסומן 'DIPA' (הנהלת המודיעין של המשטרה הפדרלית).

כשנבנתה האוטוסטרדה, והיה צורך להרוס את 'הקלוב אתלטיקו', עברו הקצינים הגבוהים והנגדים שפעלו בתוכו, יחד עם חלק מהאסירים למחנה מעצר חדש.

עדויות אחרות מצביעות על נוכחותו של האלוף Suárez Mason ב'אל בנקו' (תיקים מס' 4151, 4124, 2529).

כמו ב'קלוב', פעלו במחנה מעצר חשאי זה כוחות שונים: מודיעין של המשטרה הפדרלית, FTE, GT4, GT1, GT2, GT3.

בסימום של הסיוור, כאשר האדריכל שרטט את התוכנית, אפשר היה למצוא דמיון מדהים בינן לבין תרשימים שכבר נמצאו בידי ה-CONADEP. אלה שורטטו ע"י העדים עצמם, על פי זיכרונותיהם הקשים, שכבר נרשמו בתיקי הניצולים.

'אל אולימפו'

מחנה המעצר החשאי 'אל אולימפו' פעל במחלקת הרכב של המשטרה הפדרלית, ושכן ברח' לקאררה ורמון ל. פלקון בבירה. הפעילות בו החלה ב- 16 באוגוסט 1978, כאשר הועברו לשם אסירים מ'אל בנקו':

נחטפתי ב- 28 ביולי 1978 עם בני Nahuel בן חודשיים והובאתי ל'בנקו'. שם נאלצתי לצלצל לבעלי, כשרובה טעון מכוון אל בני. ב- 16 באוגוסט הכריחו אותנו לקפל את המזרנים ולחכות ליד דלת התא כמעט כל היום. לפנות ערב אסרו אותנו בזוגות והעלו אותנו על משאית עם חפצינו. ארגז המשאית היה מעץ וכוסה ביריעה. כך הגענו למקום שזה עתה נסתיימה בנייתו, מלא באבק, ששרר בו קור בלתי נסבל (Isabel Fernández de Ghezan, תיק מס' 4124).

אני משערת שנערכו שתיים או שלוש נסיעות באותה משאית, ובכל פעם נסעו בה כשלושים איש. יחד אתנו הגיעו למקום החדש אותם המדכאים שהיו ב'בנקו'. המקום היה חדש לגמרי, הוכשר במיוחד כדי להחזיק את העצורים תחת מעקב חמור יותר (Elsa Lombardo - תיק מס' 3890).

הגענו ל'אולימפו', הוא כונה כך כי היה 'מקום האלים'... (Graciela Trotta - תיק מס' 6068).

Isabel Cerrutti - (תיק מס' 5848) שנחטפה ב- 12 ביולי 1978, ונכלאה ב'אל בנקו' וב'אולימפו' עד ינואר 1979, מביאה פרטים לאיתור המבנה הפנימי של המחנה:

היה זה מחנה מעצר חשאי בנוי בתוך מגרש חנייה גדול. הוא כלל שלושה או ארבעה חדרי עינויים, שכוננו בשם 'חדרי ניתוח'. משמאלם היו משרדי ה-GT2. באזור המבודדים היו החלונות חסומים בלבנים. בחוץ היה בניין ששימש מקום מגורים לקצינים. ה'בור' ממש, היה בניין חדש, שפורק בשנת 1979.

לא ידוע מה היו הסיבות להעברה המונית זו, אם כי ניתן לשער שהדבר נבע מקרבתו של ה'אולימפו' אל מרכז המבצעים.

כמו ב'אל בנקו' היו הכוחות מחולקים לכוחות משימה GT1, GT2, GT3. ההבדל העיקרי בינו לבין המחנה האחר בא לביטוי בעיקר בארגונו הטוב יותר, וכן ביחס הגמיש יותר, כביכול, כלפי החטופים. יחס זה השתנה במהירות לאכזריות ולחוסר רחמים. עפ"י העדות של Isabel Cerutti, נבע השינוי ביחס מחילוקי דעות שהתעוררו בין המדכאים לבין עצמם. הם נאבקו על ההגמוניה על המחנה ובדיעבד גם על חלקם ב'שלל המלחמה'.

הכוחות שפעלו מחוץ למחנה לא באו במגע עם העצורים, למעט מקרים יוצאי דופן. השמירה נעשתה ע"י אנשי הגנדרמריה.

הכוחות המעורבים היו תחת פיקוחו והשגחתו של מטה הקורפוס ה-I של הצבא, שמושבו היה בפלרמו, בבירה.

העדויות השונות הצביעו על הקשר שבין מחנה המעצר החשאי לבין הקורפוס הראשון של הצבא, וזה אושר ע"י איש הגנדרמריה Omar Eduardo Torres - (תיק מס' 7077):

אני שירתי בבסיס של קמפו דה מאז'ו - ניידת 1 - יחידה תחת סמכותו של הקורפוס הצבאי הראשון, שמפקדו בשנת 1978 היה האלוף Suárez Mason (...). היינו קבוצה בת שלושים איש ששמרה על האצטדיון בזמן אליפות הכדורגל העולמית. עם סיומה נקראנו להתייצב בקמפו דה מאז'ו, שם קיבלנו הוראות מהמפקד השני, שכונה בשם Cortez, למבצע מיוחד, והובטחה לנו תוספת שכר עבור עבודה זו. נצטוונו לגדל שיער וזקן ולהשתמש בכינויים. מאוחר יותר נאמר לנו להתייצב בצומת לקארה פינת פאלקון, בראשית חודש יולי 1978. כשנכנסנו ראינו שעובדי בית הכלא הפרדלי עמדו לסיים את הקמת הבניין נועד לאכסון העצורים. פעמים רבות ראיתי את האחראים על מעשי חטיפה, כלומר, 'הכנופיה', לוקחים בכלי רכב חפצים גנובים מהבתים בהם נערכו חיפושים. הם השתמשו במחסן כדי לשמור את שלל המלחמה. תפקידנו היה לדאוג לביטחון הפנים של המחנה, ונאסר עלינו לבוא במגע עם העצורים, אם כי לפעמים הובלנו אותם לשירותים. פנים המחנה 'אולימפו' היה דומה לבית-כלא. הייתה בו כניסה אחת שפנתה לעמדת השמירה, היה בו ספר לרישום הכניסות והיציאות של העצורים, מספר תא הצינוק המיועד וכן המספר והאות שקיבלו העצורים במקום שמם ושם משפחתם. כמו כן נרשמה סיבת המעצר.

(...) העצורים הובלו לבסיס חיל האוויר של פלומר, לשם הגיעו משאיות נוספות עמוסות עצורים וכולם הועלו על מטוסים. עפ"י השמועות, מאוחר

יותר, הם נזרקו לים. לפעמים נאלצתי לעסוק בעבודות אחרות, בנוסף לשמירה, כגון להביא את האוכל מהיחידה של סיוודלה, או פעם, ללכת לבית החולים ולהשגיח על עצור ממחנה אולימפו שעונה קשות. האסיר היה קשור בידיו וברגליו על אף מצבו הקשה. כמו כן השתתפתי בכוחות המשימה. לפני שיצאנו לפעולה היינו מבקשים אישור ל'אזור משוחרר' מתחנת המשטרה הקרובה למקום המבצע. הקבוצות בהן השתתפתי היו GT1 ו-GT2. יחד איתי השתתפו קציני צבא, עובדים משירותי הכלא הפדרלי וכן מהמשטרה הפדרלית.

מחנות מעצר חשאיים ראשיים באזור מטה משטרת הפרובינציה של בואנוס איירס

תחת פיקודו של מטה משטרת הפרובינציה של בואנוס איירס, בראשותו של מי שהיה אז אלוף משנה Ramón Camps והנהלה הכללית לחקירות, בראשותו של Miguel Etchecolatz, פעל מעגל של מחנות מעצר חשאיים, בתוך אזור 113 (תיקים מס' 2818 - 2820 - 2821 - 2822 - 2852 - 2857 - 683 - 3944 - 2846 - 4839 - 7169 - 4635).

במעגל זה נכללו המחנות הבאים, נמצאו בתחום גיאוגרפי רחב יחסית:

COT I Martínez: Avda. Libertador N- 14.237/43, Martínez.
Pozo de Quilmes: Allison Bell esquina Garibaldi, Quilmes.
Pozo de Bánfield: Vernet esquina Siciliano, Bánfield.
Puesto Vasco: Don Bosco, Partido de Quilmes.
Arana: calle 137, esquina calle 640, La Plata.
La Cacha: Antigua antenna de Radio Provincia.
Comisaría 5ta: calle 24, esquina calle 63, La Plata.
Brigada de investigaciones de la Plata: Calle 55 N-930.

הם לא פעלו במערכת סגורה לחלוטין. המחנות נהגו, לפי הצורך, מסיבות מבצעיות, ליצור קשר עם מוסדות אחרים של CRI (מרכז לאיסוף מודיעיני) השייך ליחידה מס' 3 של חי"ר של לה טבלדה. כמו במקרה של כמה תחנות משטרה באזור המערב של בואנוס איירס רבתי.

ה-COT I מרטינז, למשל, היה מיוחד במינו ומילא תפקידים מיוחדים, כמו למשל, לכלול בין העצורים אישי ציבור בולטים כמו העיתונאים Rafael Perrota ו-Jacobo Timerman, מנהיגים פוליטיים, ובעלי תפקידים בכירים במשטר החוקי שהודח ב-24 במרס 1976, כ- Ramón Miralles, Juan Gramano, Juan Ramón, Héctor, Ballent, Alberto Liberman, Nazar ועוד.

סימן היכר אופייני אחר למרכז זה, הייתה העובדה שפעילותו לא הוסתרה מעיני תושבי השכונה, מתוך כוונה להשליט בהם טרור ופחד. בעת החיפוש שנערך כדי לאשר את מקום המחנה, ב-20 בינואר 1984, בנוכחות שני עצורים לשעבר, אמר אחד מתושבי השכונה:

אני מתגורר כאן עם משפחתי מאז 1973. כאשר הגענו, היה הבניין הסמוך ריק. בסוף 76 החלו להכניס בו שינויים. הציבו קיר חיצוני ענק, גדר תיל וסורגים בחלונות. שמענו תמיד קולות אנשים, יוצאים ובאים. בלילה היו זרקורי המגדל מאירים לכל הכיוונים. יריות היו נשמעות בבוקר ובלילה, כאילו אימוני ירייה או תרגול בנשק. כמו כן נשמעו צעקות נוראות. שיערנו שמענים את האנשים שנמצאים במקום. תכופות היו מוציאים משם ארגזים או ארונות מתים, ואפילו איברי גוף קטועים בשקיות פלסטיק. חיינו במתח בלתי-פוסק, כאילו היינו במעצר גם אנו. מרוב פחד לא הזמנו אורחים, ולא פעם לא הצלחנו להירדם לילות שלמים.

הקשר בין מחנה מעצר חשאי זה לבין האחרים באותו אזור, בא לידי ביטוי גם בהעסקת אותם העובדים בכולם. כגון מפקד המשטרה, 'Saracho', Pretti Valentín; ששמו מופיע בעדויות מס' 3988, 1277, 4635 בקשר ל'בור של קילמס'; מפקד המשנה של המשטרה 'Amilcar Tarela', 'Trimarco', ששמו נזכר עקב פעילותו ב'בור של באנפיילד' (תיק מס' 3757), והרופא Jorge Antonio Bergez ממחלקת החקירות של העיר לה פלטה (תיקים מס' 683, 1277, 3944).

העצורים, שחלקם עמדו בפני מעשי סחיטה, הועברו לעתים תכופות ממחנה אחד למשנהו, כפי שעולה מעדויות רבות של אנשים, היום משוחררים, שמצהירים שהיו במחנות מעצר חשאים שונים המשתייכים לאותו אזור.

אחרי שנעצרתי בביתי בעיר הבירה, נלקחתי למטה המשטרה של הפרובינציה של בואנוס איירס, שם נחקרתי ע"י Camps ו-Etchecolatz, משם הועברתי לקמפו דה מאז'ו, ונאלצתי לחתום על הצהרה. מיד אח"כ הכניסו אותי לפואסטו באסקו, שם עוניתי. אח"כ הועברתי למחלקה המרכזית של המשטרה. אחרי עשרים וחמישה יום ניתנה לי האפשרות ליצור קשר עם בני משפחתי. משם נלקחתי ל-COT1 מרטינו, שוב עינויים ושוב למחלקה המרכזית של המשטרה הפדרלית. בסוף נעצרתי באופן חוקי בבית הכלא של מגדלנה (Jacobo Timerman - תיק מס' 4635).

שמותיהם של ראש מטה המשטרה של הפרובינציה לשעבר, רמון ח. קאמפס וראש המשטרה מיגל אצ'קולץ מופיעים גם בעדויותיהם של Julio Alberto Emmed - תיק מס' 683, Carlos Alberto Hours - תיק מס' 7169, Héctor María Ballent - תיק מס' 1277, Ramón Miralles - תיק מס' 3757, Eduardo Schaposnick - תיק מס' 3769, Juan Amadeo Gramano - תיק מס' 4206).

אמנם המחנה פואסטו באסקו, הכיל מספר קטן של עצורים, אך עם זאת זכה לביקוריהם התכופים של קציני צבא ומשטרה בכירים. עובדה זו מעידה שעבודות המודיעין שנעשו שם היו בעלות חשיבות מיוחדת.

רואינתי ע"י האלוף Camps - מעיד ד"ר Gustavo Caraballo, עורך דין בן 40, (תיק מס' 4206) והוא הורה באופן אישי שיענו אותי במרכז זה.

מחנה המעצר החשאי שאליו מתייחס ד"ר Caraballo, ושאותו יכול היה לזהות בתמונות שצולמו ע"י ה- CONADEP, הוא תחנת המשטרה המשנית של דון בוסקו, שפעלה במערכת החשאית בשם פואסטו באסקו. באותו חוג פעלו שני מרכזים בעלי תכונה מיוחדת: הם נועדו לא רק לפעולות דיכוי בתוך המערכת של הקורפוס הצבאי I, אלא גם נגד אזרחים אורוגוואיים שמתגוררים בארגנטינה, כתוצאה מהסכם תיאום רפרסיבי בין כוחות המשימה בשתי הארצות. הם שיתפו פעולה במבצעים - הן בניהול, הן בחלוקת 'שלל המלחמה' - פקידים בכירים של OCOA (ארגון מרכז של פעולות אנטי-חתרניות באורוגוואי), שחלק גדול מקציניהם כבר פעלו עם עמיתיהם מהמשטרה הפדרלית בארגנטינה במחנה החשאי 'אורלטי', ושמותיהם נזכרים בעדויותיהם של העצורים ב'בורות' קילמס ובנפילד.

השכם בבוקר ב- 21 באפריל 1978, פרצו לביתו בלאנוס-מערב עשרים וחמישה איש בלבוש אזרחי חמושים בנשק כבד. כיסו אותי ואת בעלי בברדסים, קשרו אותנו באזיקים והוכנסנו לטנדר. אנו יודעים עפ"י סימנים רבים שהיינו במרתף של המחלקה לחקירות בשם 'בור קילמס'. שם נחקרנו בקשר לפעילותנו באורוגוואי - ארץ מוצאנו - ובארגנטינה. במחנה זה ניתן לנו לראות הרבה אורוגוואים, כמה מהם במצב קשה מאד כתוצאה מהעינויים. חמישה ימים אחר כך שיחררו אותנו, אחרי שהתחייבנו לשלם סכום כסף עצום. הסחיטה, החטיפה והחקירה, נוהלו ע"י אדם שכונה בשם 'Saracho'. נלקחנו לביתנו, שם נאלצנו לתת להם סכום כסף גדול מאד שקיבלה חמותי כמה ימים לפני כן כפיצויים בעקבות תאונה (Beatriz Bermúdez - תיק מס' 3634).

אורוגוואי אחר, Washington Rodríguez (תיק מס' 4985) מעיד שבראשית חודש אפריל 1978, היה עצור במחנה זה עם עשרים ושניים איש מבני ארצו. הם סיפרו לו שהיו עצורים ב'בור של בנפילד', ושעונו ע"י קציני ה- OCOA. נושא החקירות ושיטות העינויים מעידים בבהירות שאותם הקצינים פעלו גם בקילמס. איתור וזיהוי 'הבור של קילמס', שמשמש כיום בחלקו מחנה לבריגדה הנשית של משטרת הפרובינציה, נעשה ע"י ה- CONADEP ב- 18 במאי 1984, בסיוע עשרה עדים, שאיתרו בוודאות את מקום מעצרם, לאחר שכמה מהשומרים התירו להם להסיר את התחבושות מהעיניים בהיותם במעצר.

הגב' María Kubik de Marcoff הצביעה על המקום בו ראתה את בתה בפעם האחרונה. באותה הזדמנות הצליחה ללחוש לה:

אמרו לי שאם לא אדבר, ייקחו גם אותך ואת סבא.

Rubén Shell נזכר:

קירות הצינוק לא היו צבועים אז כמו היום. הם היו מבטון אפור. כתבתי כתובת על קיר תאי שעדיין שם. אני גם מזהה את הכתובות האחרות שאני רואה עכשיו על הקיר.

גם Alfredo Maly מגלה, בגרדו את הצבע החדש שעל קיר התא, את העקבות שהשאיר בעת מעצרו.

כל העדים מזהים את הכניסה דרכה נכנסו למחנה, דרך המוסך. אמנם הדלת שונתה, לא טושטשו העקבות של פסי ההזזה הקודמים, וכן נמצאות המדרגות המתפתלות שהובילו למוסך, לאולם הכניסה, ל'חדר הניתוחים', ולשאר המתקנים, אם כי הן מוסתרות ע"י קיר בטון.

חודש ימים קודם לכן, ב- 18 באפריל 1984, ערכה הוועדה בדיקה במחלקת הרצח של בנפילד (כיום), והוכיחה ששם פעל מחנה המעצר החשאי שכונה 'הבור של בנפילד'.

אחד מתפקידי 'הבור של בנפילד' היה להחזיק עצורות בחודשי הריון האחרונים, ולקחת מהן אח"כ את התינוקות, שהופרדו מאמותיהם.

המחלקה לחקירות, הידועה בעגת המענים בשם 'הבית הקטן', לא היוותה רק מקום קבלה, עינויים ומעצר זמני לנעדרים רבים, אלא גם שימשה תחנת ניסיונות לעצורים שנכלאו במשך שנה בתנאים מיוחדים, במטרה לשתפם בפעולות הדיכוי בתוך אזור 113. הכל מצביע, עם זאת, שהניסיון המצומצם שנעשה על שבעה אנשים נגמר בכישלון. הגורל המר שהיה מנת חלקם של רוב העצורים לא פסח על קבוצה נבחרת זו, וחייהם היו תלויים לחלוטין בידי החוטפים.

הניסיון התחיל חודשים מספר לאחר שנחטפו בעיר לה פלטה שבעה סטודנטים ובוגרי אוניברסיטה צעירים. (תיק מס' 2582 - 2835 - 2820 - 2818).

מפקד משטרה Nogara דיווח לבני משפחותיהם שהם כלואים במחלקת החקירות (תיקים מס' 2818 - 2821 - 2822 - 2852 - 2853), והם אף קיבלו רשות לבקר אותם, כמובן תחת השגחה קפדנית של השומר. בתום שנה, כשהגיע הניסיון לשיאו, נתבקשו ההורים לשלם סכום כסף כדי שהעצורים ישוחררו בחשאי, ויוכלו לנסוע לחו"ל. אחד מהם הובא אפילו לפני נוטריון כדי לאשר בחתימתו את היציאה מהארץ של בנו הקטין ושל מכונית שהייתה בבעלותו.

המתווך בכל אותם ההליכים היה הכומר Cristian Von Wernich - (תיקים מס' 683 - 1277 - 3944 - 2818 - 2820 - 2821 - 2822 - 2852), כומר של משטרת הפרובינציה, שביקר תכופות אצל הצעירים, הטביל את הבן של אחת העצורות, שנולד במחנה החשאי, לפני שנמסר לסביו. צעירים אלה נעדרים עד היום, יש לשער שנרצחו בקרב מבויים עם חוטפיהם, שזייפו את יציאתם לחו"ל.

מחנה נוסף, ששייך לאותו חוג, פעל בישוב ליסאנדרו אולמוס, קרוב לעיר לה פלטה, בתחנת השידור הישנה של רדיו הפרובינציה. הוא היה ידוע בשם 'קסקו' וגם בשם 'לה קאצ'ה' - המזכיר דמות טלוויזיונית - 'המכשפה קצ'באצ'ה' - שגרמה להעלמת אנשים. בניין בן שלש קומות שאפשר היה להחזיק בו כחמישים עצורים.

ב- 20 ביולי 1984, ערכו חברי ה- CONADEP סיור במקום בלויית עדים אחדים. הם הגיעו למסקנה שהבניין הראשי פורק ונהרס, אך המקום שנועד לחקירות עדיין עומד על כנו. הגב' Nelva Menéndez de Falcone (תיק מס' 3021), ו- Ana María

Caracoche (תיק מס' 6392), כשחיסטו מעט בערימה בולטת לעין, גילו מספר כדים ועליהם החותמת בסיס צבאי 7, בהם הוגש להן האוכל. כמו כן גילו מספר גלילי חרסין עם חוטי נחושת, שראו בהיותן עצורות ב'לה קאצ'ה'. הן גם הצליחו לזהות מספר מתקני ברזל עם חוטי-תיל, ששימשו 'תאים' כדי למנוע את הקשר בין העצורים.

כמאה מטר משם, נמצאו שני בורות בני 5 מ' על 3 מ' כל אחד, בעומק של מטר ועשרים, במקום שהיו יסודות הבניין. הן מצאו אריח בצבע לבנבן מקושט באדום, שהוביל בשעתו לבית שימוש ומטבח, ובסוף שלט ועליו כתובת: 'אזור מוגבל'.

עדויות אחרות שנרשמו ב- CONADEP, קובעות שהפעילות של ה- C.C.D הייתה תחת ניהולם של אנשים שבאו מכוחות הביטחון השונים שפעלו באזור 113, דהיינו, הצבא, חיל הים, שירות בתי הכלא, ה- SIDE וכמובן משטרת הפרובינציה של בואנוס איירס.

ההעברות ממחנה למחנה התנהלו בלא הפסקה ונעשו תכופות בדרך של גליזציה, דרך תחנות המשטרה של לה פלטה, אם כי היו פעמים שהעצורים הועברו למקומות נידחים יותר, לתחנות משטרה באבז'נדה, לנוס, או באזור המערבי של העיר.

באזור 113 נכלל גם ה'בור של אראנה'.

בהגיעי לשם, חשבתי שהגעתי לשער הגיהנום. השומרים דחפו אותי מצד אל צד, כאילו שיחקו בי בפינג-פונג; שמעתי את צעקותיהם המחרידות של העצורים המעונים, וראיתי כל הזמן אנשים בדרכם למכונה (תיק מס' 2846 - Pedro Augusto Goin).

במשך האיתור והזיהוי שנעשה ע"י הוועדה ב- 24 בפברואר 1984, הצליחו העדים לשחזר בשלמות את המראה החיצוני של המקום, ששכן קרוב לפסי הרכבת, וכן גם את הבניין לפרטיו, המשמש כיום את מחנה המשטרה של אראנה, תחת פיקודה של תחנת המשטרה מס' 5 בלה פלטה. קשר זה היה קיים בזמן פעילותו כמחנה מעצר חשאי, כך עולה מעדויות שונות:

הגיעו אלינו ידיעות שהד"ר Fanjul Mahia - אומרים בני משפחתו - היה עצור במחלקה לחקירות בלה פלטה. משם הועבר לתחנת המשטרה מס' 5 ושהה בה מספר חודשים. מאוחר יותר נראה באראנה, במחלקה לחקירות, ושוב באראנה, שם אבדו עקבותיו (תיק מס' 2680).

בשל מיקומו של מחנה מעצר זה, העומד במקום מבודד ושומם, נראה ששימש באופן קבוע להוצאה להורג. עדים רבים מציינים שנשמעו ממנו יריות בקביעות. משוחרר אחד שביקר במקום, הצביע על סימני כדורים במספר קירות.

נחטפתי בוקר אחד מבית הוריי, ע"י אנשי צבא בפיקודו של סרן Bermúdez. הובלתי לאראנה, שם חקרו ועינו אותי. במקום זה עבר מספר רב של אנשים,

במיוחד בלילות. תכופות שמעתי את הערות השומרים "זה יחוסל" (תיק מס' Néstor Busso - 2095).

על פי עדויות של שני אנשי משטרה לשעבר במשטרת הפרובינציה של בואנוס איירס, ניתן לשחזר את האמצעים בהם נקטו כדי להעלים חלקי גוף של עצורים שנרצחו במחנה זה:

היו קוברים אותם בבור שהיה בחלק האחורי של המחנה, תמיד בשעות הלילה. היו מכניסים את הגופות לבור ושורפים אותן, כדי להעלים את ריח הבשר החרוך היו שורפים גם צמיגים (...) (תיק מס' 1028).

Juan Carlos Urquiza שהיה נהגו של קצין המשטרה Verdún, הצהיר בפני הוועדה ואמר שאמנם מחנה אראנה לא נחשב למחנה השמדה סופית, אך יש בידו הוכחות, - בשל קרבתו לאחד האנשים הבכירים בחוג זה - שבוצעו בו הוצאות תכופות להורג, מעבר למקרי המוות 'הרגילים' תוך כדי עינויים:

הבור כונה בשם 'קאפאצ'ה' ובמחנות אחרים יכולתי לראות בורות זהים. הייתה להם צורה מלבנית באורך 2 מ' ובעומק 60 סמ'. שם הניחו את הגופות, שפכו עליהן נפט ושרפו אותן (תיק מס' 719).

וִזוּבִּיו'

מחנה המעצר החשאי 'Vesubio' שכן בלה טבלדה, פרובינציה של בואנוס איירס, קרוב לצומת הדרכים קמינו דה סינטורה ואוטוסטרדה ריצ'י, בתוך שטח של שירות בתי הכלא הפדרליים. הוא כלל שלושה בניינים, אחד מהם עם מרתף ובריכה. שמו הסודי היה 'חברת אל וזוביו'. לחברי כוחות המשימה היו תעודות שהעידו על השתייכותם ל'חברה' זו. המחנה פעל כמקום מעצר חשאי כבר ב- 1975, אז כונה בשם 'לה פונדרוסה' (תיק מס' 7170).

בשנת 1976 פעל המחנה כנראה תחת פיקודו של הקורפוס הצבאי הראשון, בפיקודו של האלוף Guillermo Suárez Mason (תיקים מס' 3048, 3524, 3382, 6769, 7170, 2529, 4124, 4151 ו- 7077), תחת פיקודו הישיר של המרכז לאיסוף מודיעיני (CRI) שפעל בבית החולים של הבסיס הצבאי מס' 3 של לה טבלדה, שמפקדו דאז היה אלוף משנה Federico Minicucci (תיקים מס' 7169, 2262, 98, 1310).

עדותה של Elena Alfaro (תיק מס' 3048) מסכמת בדיוקנות פרטים עיקריים על מתקן זה, ויש בה תיאורים זהים לאלה המופיעים אצל משוחררים אחרים:

האלוף Suárez Mason ביקר תכופות במחנה. ביום שחרורי נחקרתי על ידו. הוא שאל אם בני משפחתי יודעים על הריוני ועל תוכניותי כשאצא לחופשי.

רב סרן Durán Sáenz (הוכחות בתיקים מס' 3048, 3382, 7170) היה אחראי על המחנה והתגורר בו במשך כל ימות השבוע. בסוף השבוע היה נוסע לביתו באזור. האחראי על השומרים היה נגד מרשות בתי הכלא בשם Hirschfeld (הוכחות בתיקים מס' 3048, 7170).

עם זאת, הביטחון היה בידי שירות בתי הכלא הפדרליים. שישה נגדים שמרו במקומות הלינה (הכוכים שבהם שהו העצורים). לאנשים אלה הייתה חשיבות עליונה בהשלטת הטרור במחנה. העצורים היו תלויים ברצונם הטוב כדי לאכול, ללכת לשירותים או להתרחץ.

ביוני 1977 עבר הפיקוד על המחנה לקבוצת קציני חיל רגלים של הצבא מהבסיס הצבאי 6 ממרדס. כל חברי כוחות המשימה המיוחדים (FTE), שהיו תחת פיקודו של Suárez Mason, הועלו בדרגה בסוף 1977 כפרס על הפעילות שביצעו. כוחות משימה אחרים, השייכים לבסיסים אחרים, השתמשו במתקני המחנה בהזדמנויות שונות, כמו במעשה החטיפה שלי ושל בעלי, Luis Fabri שהוצא להורג על ידי כוח משימה - GT4 של חיל האוויר בקורדובה.

משטר הטרור ששלט במקום, חוסר הוודאות, אובדן הזהות האישית כשקראו לנו במספרים, וההשפלות התמידיות, היוו מסכת מתמדת של עינויי נפש. תכופות איימו עלינו בכך שנאלץ לחזות בעינויי בני משפחתנו, ובמספר מקרים אכן כך היה. במקרה שלי נאלצתי לראות איך מענים את בעלי. עצורה אחרת Irma Beatriz Márquez, הוכרחה להיות נוכחת בעינויי בנה Pablo בן ה-12.

לפי העדויות שהובאו בפני ועדה זו, 34 אנשים מתוך העצורים ששהו בוויזוביו בספטמבר 1978, הופרדו לקבוצות. בעיניים קשורות ובידיים קשורות לגב, הופקרו העצורים במכוניות סגורות, קרוב לבסיסים צבאיים. בכל המקרים, הם 'התגלו' לאחר זמן קצר, והובלו ע"י אנשי צבא לבסיסים צבאיים שונים או לתחנות משטרה

של הפרובינציה של בואנוס איירס. בעת מעצרו הובאו בפני בית משפט צבאי מיוחד לעת מלחמה בראשות אלוף משנה Buzilis, אשר החליט להעביר את התיק לבית המשפט הפדרלי, בשל חוסר סמכות עניינית. תוך זמן קצר ביותר זיכה בית המשפט הפדרלי, בראשות הד"ר Rivarola את הנאשמים. באמצע 1979 שוחררו כל העצורים שהיו נתונים באותו הליך מבתי הכלא. עם זאת, נותרו בכל תיקי המשפט גם תלונותיהם, המעידות על הדרמה שעברה עליהם.

עד היום יש בבתי המשפט תיקים שנפתחו ביוזמתם של עצורים שהיו ב'וויזוביו' (תיקים 5232, 5234, 5233, 5235).

בנייני 'המרפאה', ה'מטה', ה'כוכים' ו'חדר הניתוחים' (שם התנוססה הכתובת: 'מי שיוודע - שישיר ומי שלא - שיסבול') כבר אינם קיימים. הם פורקו לפני ביקור הוועדה לזכויות האדם של ארגון מדינות אמריקה (OAS). עם זאת, בסוף השנה שעברה, מצא השופט ד"ר Ruiz Paz, וה- CONADEP שביקרה שם השנה עם עדים, את האריחים הטיפוסיים למקום ואת שרידי אלונקות הבטון מונחים בין ההריסות, כפי שתוארו על ידי העצורים לשעבר. גם עלה בידם לקבוע בשטח את מיקומם של כל המבנים שתוארו.

'שרתון' (או 'המשפך')

מדובר במחנה מעצר חשאי שפעל בתחנת המשטרה של וילה אינסופרבלה ששכנה בפינת הרחובות טפלקה וקינטנה, במחוז לה מטנזה. במסגרת המנגנון של מערכת הדיכוי היה המקום נתון למרותו של הקורפוס הראשון של הצבא, באמצעות קבוצת התותחנים בסיוודלה.

קבוצה של עצורים שהייתה במחנה הצליחה ליצור קשר אישי, או במכתבים, עם בני משפחותיהם.

Ana María Caruso de Carri ובעלה Roberto Eugenio Carri (תיק מס' 1761, 1771) נעצרו בביתם בהורלינגהאם. שלוש בנותיהם הוצאו מתחנת המשטרה בוילה טסיי ע"י בני המשפחה. הדבר ארע ב- 24 בפברואר 1977. עשרה ימים אחר כך צלצלה Ana María לראשונה לבית הוריה. היא צלצלה עוד פעמים אחדות. פעם אף נפגשו ההורים עם בנותיהם בכיכר בסן חוסטו. החל בחודש יולי אותה שנה, החלה חליפת מכתבים בין העצורים לבין משפחותיהם. מי שיצר את הקשר, או הביא את המכתבים לידם, היה בכל המקרים אדם בשם 'נגרו' או 'ראול'.

Adela Esther Candela de Lanzillotti של משפחתה של (תיק מס' 5003). היא נעצרה ברמוס מחיה ב- 24 בינואר 1977, והוא יצר אתה קשר, על מנת שתוכל לבקר בבית אחותה או להתקשר טלפונית. בדומה למקרה של בני הזוג Carri, הקשר האחרון נעשה בסוף חודש דצמבר של שנת 1977.

Pablo Bernardo Szir (תיק מס' 3420) נעצר ב- 30 באוקטובר 1976, גם הוא ברמוס מחיה. בנובמבר של אותה שנה הוא יצר קשר טלפוני ראשון עם בני

משפחתו. מאז צלצל וכתב אליהם, ואפילו נפגש עם בנותיו ביוני 1977. מי שהסדיר את המפגש היה אדם בשם 'ראול'. הוא דיבר על השתייכותו למשטרת הפרובינציה של בואנוס איירס.

נפגשתי עם אבא בבית קפה ברמוס מחייה. היו עליו סימני עינויים, על ידיו כוויות סיגריות, בפיו חסרו שיניים, והוא היה יותר רזה.

באוגוסט ובנובמבר שוב נפגש Pablo Szir עם בנותיו. הוא סיפר להן שבתחילה היה בתחנת המשטרה של רמוס מחייה, ועכשיו בוילה אינסופרבלה, שם גם היו Roberto Carri, אשתו Adela Candela ו-Héctor Germán Oestergheld. הוא הוסיף שמדי פעם מעבירים אותם לבסיס בסיוודלה, שם נאלצו לכתוב עבודות כלשהן.

Ana María Caruso de Carri, מספרת לבנותיה במכתב:

עכשיו נמצא אתנו 'הזקן' מחבר ה-'El Eternauta' וה-'Sargento Kird'. אתן זוכרות? הזקן המסכן הזה עסוק כל היום בכתיבת סיפורים שעד היום אין לאיש כוונות לפרסמם.

Graciela Moreno de Rial ו-Juan Marcelo Soler נעצרו ב-29 באפריל 1977 בביתם בטמפרליי (תיק מס' 3522, 1756). הם חיו יחד עם שתי בנותיה של Graciela מבעלה הראשון ועם בן משותף לשניהם. גם בני משפחתה קיבלו טלפונים ומכתבים עד דצמבר אותה שנה, וגם במקרה הזה מופיע שמו של 'נגרו' או 'ראול'.

Ana María Caruso de Carri אומרת על בני הזוג:

נמצא כאן אתנו, זה כמה ימים, בחור שהיה כומר כעשר שנים ועזב בגלל בעיות עם הבישופ. אחר כך התחתן ונולדה לו ילדה שהינה בת 3. גם אשתו נמצאת כאן.

מתוך השוואות שנעשו בין תיקים, תמונות ותאריכים, ניתן לומר בוודאות שהכומר לשעבר, שאליו התייחסה Ana María בדבריה, היה Juan Marcelo Soler, ומהמכתבים שנתקבלו על ידי משפחותיהם עולה כי אכן נמצאו באותו מקום. מאידך, Luisa Fernanda Candela, אחותה של Alicia Esther (תיק מס' 5003), מספרת:

כאשר הגעתי לבסיס של סיוודלה, עוד בחנייה ראיתי את מכוניתו של 'ראול', שנהג לבוא עם אחותי. המכונית הייתה סיטרואן אפורה. ביקשתי לדבר עם סגן אלוף Fichero שהיה אז מפקד המקום. במקומו בא לפגישה מי שהציג עצמו כיועצו, הסרן Caino. ביקשתי לדעת על Adela והוא אמר שיברר את מצבה ושחזור אליו. פעמים מספר חזרתי לבסיס אך לא התקבלתי אצלו לפגישה. באחד מביקורי הצלחתי לראות את אחותי, והיא סיפרה לי שאמרו לה כי דודתי ואני חיפשנו אחריה בבסיס.

מה הייתה כוונתם של אלה, שהחזיקו עצורים באופן בלתי חוקי, ויחד עם זאת התירו להם ליצור קשר עם בני משפחותיהם? אין בידינו תשובה לשאלה מטרידה זו.

נצטט שני קטעים ממכתביה של Ana María Caruso de Carri :

...למשרד ההוא אנו הולכים לעבוד כמעט כל יום. יום אחד באו לשם לביקור
שישה גנרלים, ביניהם Jáuregui, Sasiañ, Vaquero ו-Martínez ... לא
היינו כולם במקום. נבחרו רק ארבעה מתוכנו, ביניהם אבא ואני.
...בכל אופן, יש כמה דברים שמדאיגים אותנו. ראשית, מצבנו. איננו יודעים
כיצד יבואו הדברים לסיומם. לקראת סוף השנה, עוד לפני שבוצעו החילופים,
שמעתי מדברים עלינו, מה יעשו בנו. אני משערת כי הוויכוח נערך במחלקה.
היו שם שלוש עמדות: אחדים אמרו שהמלחמה קרובה לסיומה וכמעט אין
להם תועלת בנו, ולכן צריך להרוג אותנו. אחרים אמרו שכבר אין להם בנו כל
תועלת, ויש להעבירנו לידי הרשות המבצעת של ארגנטינה. אחרים אמרו
שעדיין יש בנו תועלת, ואפילו לזמן ממושך, ולכן לא נוכל להמשיך ולחיות זמן
רב בתנאים שכאלה. כיוון שלא הגיעו לידי הסכמה - נדחה הוויכוח למזלנו,
אולי מכיוון שככל שהזמן חולף, מתרככים הדברים וכך יקשה יותר להרוג
אותנו (תיק מס' 1761, 1771).

אף אחד מאותם העצורים-נעדרים לא חזר עוד ליצור קשר עם בני משפחתו אחרי דצמבר 1977.
החוטפים הגיעו לבסוף להחלטה.

קמפו דה מאז'ו

על פי עדויות ותלונות דומות, שתיארו את המקום, ולפי קולות אופייניים ומפות
שצוירו בו, נעשו במחנה שני חיפושים שבאמצעותם התאפשר לזהות בוודאות שני
מקומות. הדבר אושר על ידי העדים. האחד שכן בפלזה דה טירו (מגרש המטווחים),
קרוב למחנה הצניחה ושדה התעופה הצבאי והשני, השייך למודיעין, שכן על כביש
מס' 8, מול בית הספר לנגדים - סרחנטו קברל.
בראשון אכסנו את מספר העצורים הגדול ביותר. הוא היה ידוע בשם 'קמפיטו'
(השדה הקטן) או 'לוס טורדוס'. הגישה אליו הייתה מדרך עפר שתחילתה בצד
מחנה הגנדרמריה ובדרך נוספת, היום דרך אספלט, שתחילתה מול מטווח הירי,
בניצב לעברו השמאלי של הכביש שבתוך הבסיס מחבר את כביש מס' 8 עם דון
טורקואטו.

המפות ששרטטו בעזרת המשוחררים, תואמות לתרשים טופוגרפי של המקום,
שנערך בשנת 1975 על ידי המכון הגיאוגרפי הצבאי. בתרשים אפשר לראות שלושה
בניינים גדולים ומחסן שלא קיימים עוד. כמו כן ניתן להבחין בשקעים בשטח.
במהלך הסיוור זיהו העדים שרידים והריסות של בניינים וכן פרטים נוספים בעצים
ובשטח. במקום עצמו עלה בידי העדים לאתר את מקום הבניינים והמחסנים
ששימשו מקום מעצר. עובדה זו הוכיחה בבירור, לוועדה ולעדים, שבמקום אכן היה
מחנה מעצר חשאי.

עם הגיעם ל'קמפיטו' היו מחרימים מיידי העצורים את כל חפציהם האישיים. הם
קיבלו מספר שהיווה את זהותם היחידה. כאן איבדו את ישותם האנושית והפכו
נעדרים לגבי העולם כולו.

Javier Alvarez (תיק מס' 7332) נזכר :

מה שנאמר לי מייד עם הגיעי למקום, היה שאשכח מי אני. שמכאן ואילך יהיה לי מספר, וכי לגביי - העולם מסתיים שם.

Beatriz Castiglioni (תיק מס' 6295) מאשרת גם היא :

אחד מהם אמר לנו שהיו במלחמה. שבודקים את הרקע שלי ושל בעלי, שעכשיו נהיה רק מספר. שמצבנו בלתי חוקי וכי איש לא ידע על גורלנו, גם אם בני המשפחה יחפשו אותנו.

אחר כך השליכו אותם לתוך מחסנים, שם היו כבולים ומכוסים בברדסים. נאסר עליהם לדבר או לזוז. הם הוצאו משם רק לחדר העינויים ששכן באחד מבנייני הבטון.

Juan Carlos Scarpati (תיק מס' 2819) מספר :

בעת מעצרי נפצתי ב- 9 כדורים. תחילה נלקחתי למקום, שאחר כך נודע לי ששמו 'לה קסיטה' (הבית הקטן), שהשתייך למודיעין. כעבור מספר שעות הועברתי ל'קמפיטו'. הטיפול הרפואי היחידי שזכיתי לו נעשה על ידי עצורה, גינקולוגית שנתנה לי נסיון ואנטיביוטיקה, ב'מרפאה' ששכנה באותו בניין בו גם נערכו העינויים. במקום זה לא חסכו מהעצורים את הנוכחות בעינויים אחרים, או אפילו ברגעי מותם, כדי לדובב אותם. משך העינויים היה תלוי בשירות ליבו של המענה. הגבול היה המוות, שמשמעותו בשביל העצור הייתה שחרור.

הגב' Iris Pereyra de Avellaneda (תיקים מס' 6493 ו-1639) מצהירה :

נעצרתי עם בני Floreal בן ה- 14, ביום 15 באפריל 1976. הם חיפשו את בעלי, אך כיוון שלא מצאו אותו נלקחנו שנינו לתחנת המשטרה בוויולה מרטלי. משם הובילו אותי, מכוסה בברדס, לקמפו דה מאז'ו. שם נזרקתי למחסן בו היו אנשים נוספים. ברגע מסוים שמעתי שאחד מהם נישך על ידי הכלבים שהיו במקום. באותו לילה נשמעו צעקות מחרידות ואחריהן שקט מוחלט. למחרת שמעתי את השומרים אומרים שהם הגזימו עם אחד מפועלי ה-SWIFT והוא מת. יצאתי מהמחנה לכיוון בית הכלא של אולמוס. גווייתו של בני נמצאה עם עוד שבע גוויית בחופי אורוגואי. ידיו ורגליו היו קשורות. הוא היה ערוף ועל גופו סימני התעללות נוראים.

בתאריך 22 באפריל 1976, מבקש פיקוד המוסדות הצבאיים בכתב להעמיד את Iris Avellaneda לפקודת הרשות המבצעת של ארגנטינה. במכתב מופיע בכירור שם המקום שבו הייתה עצורה: פיקוד המוסדות הצבאיים.

Hugo Ernesto Carballo (תיק מס' 6274) נעצר ב- 12 באוגוסט 1976 בבית הספר הצבאי של המדינה, שם עשה שירות חובה :

תחילה הובילו אותי למרפאת בית הספר, שם קשרו את עיניי ואת פי. משם הועברתי במשאית צבאית 'קרייר' למחנה מעצר חשאי והכניסו אותי למחסן גדול. קשרו לי רק רגל אחת באזיקים כי השנייה הייתה נתונה בגבס. היו שם עצורים רבים ונשמעו צעקות מחרידות כל הזמן, נביחות כלבים ומנועי מסוקים. הייתי במקום מספר ימים עד שהוחזרתי לביה"ס עם שניים מחבריי. בזמן הנסיעה הכו אותנו עד שהגענו למקום, שם זרקו אותנו לאחד החדרים. כעבור זמן מה, הגיעו מספר קצינים, וביניהם אלוף Bignone, שהסביר לנו שבמלחמה מלוכלכת זו היו חפים מפשע ששילמו במקום האשמים ושיחררו אותנו עד לתום שירות החובה. במשך כל זמן מעצרי בקמפו דה מאז'ו נחקרתי על ידי אדם שכינה את עצמו בשם 'הרופא'. בצאתי משם הם שילחו בי להקת כלבים כדי שיתקפו אותי.

Beatriz Castiglione de Covarrubias, שנעצרה עם בעלה בהיותה בחודש השמיני להריונה, מספרת:

את בעלי הכניסו למחסן גדול. אותי הכניסו תחילה למחסן קטן עם אנשים נוספים ואחר כך לחדר בבניין אחר, גם בו היו עצורים נוספים. בזמן החקירה איימו עלי כל הזמן ואמרו שיש להם המון זמן, שמייד אחרי שאלד יחסלו אותי. ב- 3 במאי 1977 דיווחו לנו שנצא לחופשי וביקשו את סליחתנו על הטעות. בדרך איימו עלינו שאם נספר משהו על מה שאירע יעצרו אותנו מחדש ויחסלו אותנו. מייד לאחר מכן השאירו אותנו באזור טיגרה.

Serafín Barreira (תיק מס' 5462) היה עצור ב'אל קמפיטו' באותה תקופה יחד עם אשתו, שגם היא הייתה אז בהריון. הוא נזכר:

...למקום שאליו נכנסנו דרך שער 4 הגיעו הרבה אנשים ממחנות מעצר חשאים מכל רחבי הארץ. בתקופת מעצרי שם היו שתי לידות במחסן הבטון הסמוך לשלנו. את התינוקות הנולדים לקחו מייד.

עד אמצע שנת 1977 היו הלידות נערכות במחסנים. Scarpati מספר שבתאריך זה בא לבקר רופא מקמפו דה מאז'ו שאמר שאין במקום תנאים מינימליים לטיפול בלידה. מכאן ואילך נלקחו היולדות לבית החולים של קמפו דה מאז'ו, שם זירזו את לידתן ועשו להן ניתוחים קיסריים לקראת סוף ההריון.

מחנה המעצר החשאי נוהל למעשה על ידי החוקרים והם שהחליטו על העינויים, השחרורים וההעברות. השמירה נעשתה על ידי אנשי הגנדרמריה. המקום כולו היה תחת פיקוד המוסדות הצבאיים.

מחנה מעצר חשאי זה הוכשר לקראת חודש מרס 1976, ועל פי עדותו של אחד מחברי כוחות המשימה 2 (Rodríguez Oscar Edgardo, תיק מס' 7171) בפני ה- CONADEP, הפקידו בידי את פתרון הבעיות הלוגיסטיות של המתקנים במחנה, לפי בקשתו של מפקד המודיעין של המוסדות הצבאיים, אלוף משנה Ezequiel Verplaetsen, כדי להבטיח את פעילותו המהירה ויעילותו של מחנה מעצר זה.

המקום כלל שלושה בניינים גדולים, שירותים ומתקנים אחרים, כולם עתיקי יומין, ושני מחסנים עשויי פח.

באמצעות בדיקת תיקים ופרטים אחרים שהומצאו על ידי מרכז המחשבים ותמונות העדים, הצליחה ועדה זו לאתר את זהותם של מספר אנשים שבשלב מסוים עברו במחסנים של מחנה המעצר החשאי הזה ומאז העלמם לא נתקבלה כל ידיעה אודותם. באמצעות עדויות אלה והשוואתן זו לזו ומהחיפושים שנערכו, ניתן לחשוף את הפעילות של מחנה מעצר חשאי זה, למרות שחלק מהשרידים וההוכחות הושמדו.

העצורים במקום הועברו אחרי זמן במשאות למקום בלתי ידוע. בדרך כלל הוסעו לעבר מסלולי הנחיתה הסמוכים.

המעברים לא נעשו בימים קבועים, והחרדה הגיעה לממדים בלתי משוערים לגבי רוב העצורים. היה זה שילוב מוזר של פחד והקלה. העצורים השתוקקו להעברה אך בעת ובעונה אחת חששו ממנה, כיוון שמחד גיסא היה פירושה מוות בטוח, אך מאידך גיסא היו קץ לעינויים ולסבל. הם הרגישו הקלה כיוון שידעו שהכל נגמר וחששו מהמוות, אך לא היה זה חשש ממוות פשוט - רובם היו מתמודדים אתו בכבוד, אלא שהמוות הזה פירושו היה למות מבלי להיעלם, או להיעלם בלי למות. היה זה מוות שהאיש ההולך למות לא נטל בו חלק, היה זה כמו למות ללא מאבק, כמו למות כשאתה כבר מת או לא למות אף פעם (תיק מס' 2819).

היה מקום אחר באותו בסיס, ששימש לחקירה ולמעצר חשאי והשתייך לשירותי המודיעין, שהיה ידוע בשמו 'לה קסיטה' (הבית הקטן) או 'לאס קסיטס' (הבתים הקטנים), שזוהה ואותר גם הוא בעזרת עדים על ידי הוועדה. Mario Luis Perretti (תיק מס' 3821) מספר:

עצרו אותי ביום 7 ביוני 1977, במרחק של חצי בלוק מביתי ביישוב סן מיגל. כיסו את ראשי בברדס והובילו אותי למקום שהעלייה אליו הייתה בשיפוע תלול, אולי מבטון. הוכנסתי למקום שכונה בפיהם 'לה פריז'ה' ('הגריל'). הם איימו עלי להביא את אישתי ואת בני. אני זוכר כי ארבעה או חמישה ימים לפני ה- 20 ביוני, שמעתי כיצד מצוים על החיילים לצעוד לקול תופים. בלילות ובסופי שבוע שמעתי איך סוגרים את דרך הכניסה, שבה נשמעו במשך היום קולות של כלי רכב.

כשנערך סיור הזיהוי הוא מזהה את השיפוע, שקיים עד היום, עליו עלה כדי להגיע למקום.

יש בידי הוועדה גם תלונות המאתרות מחנה מעצר חשאי אחר, בבית הכלא הצבאי שקיים בקמפו דה מאז'ו (Rodríguez Aldo, תיק מס' 100; Pampani Jorge, תיק מס' 4016).

מחנות המעצר החשאיים בלס פלורס, מונטה פלונה, אולבריה

המחוזות של טנדייל, אזול, לאס פלורס ואולבריה נפגעו קשות מידיה של מערכת הדיכוי. באזור זה נחטפו, עונו והוחזקו באופן בלתי חוקי, גברים ונשים שנשללו מהם החופש ושעל רבים מהם אין יודעים דבר עד עצם היום הזה. כפי שעולה מעדויותיהם של העצורים, היה קשר הדוק בין מחנות אלה, ששכנו כולם באזור הביטחון 124 תחת פיקודו של סגן אלוף Ignacio Aníbal Verdura שהיה גם מפקד יחידת שריון מס' 2 של אולבריה. חלק מהקורבנות הופיעו בבסיס צבאי 10 של טנדייל או בבית הסוהר של אזול, השייכים לתת-אזור הביטחון מס' 12, בעוד שאחרים המשיכו במעצרם החשאי במחלקה לחקירות של לה פלטה, שהייתה תחת מרות תת-אזור 11 ובשליטתו של הקורפוס הצבאי הראשון.

מן החומר הבדוק ניתן ללמוד שהמסלול השגרתי שנכפה על העצורים היה כזה:

מקום החטיפה

מחלקה לחקירות לס פלורס	מונטה פלונה	לה אוארטה
---------------------------	-------------	-----------

מחלקה לחקירות לה פלטה

Francisco Nicolás Gutiérrez (תיק מס' 2319), טען כי:

... הוא נעצר בביתו בעיר טנדייל ב- 13 בספטמבר 1977. שאלו אותו לכתובתה של בתו. משם הובל לאולבריה ואחר כך ללאס פלורס. (... כשהגיעו לבריגדה של לאס פלורס, כיוון שלא גילה פרטים על בתו, נלקח קשור עם ברדס לראשו ל'מכונה', שם הפעילו עליו את הדרבן החשמלי. (... משם נלקח לתא צינוק, לא קיבל מזון במשך שלושה ימים ושמע את קולותיהן של שתי בנותיו. ביום הרביעי הובילו אותו ללה פלטה עם בתו Isabel ובעלה. במחלקה לחקירות של העיר, אחרי שבתו ובעלה נלקחו לארנה לחקירה, כלאו את שלושתם יחד בתא אחד.

Ricardo Alberto Cassano (תיק מס' 2643) מצהיר על היותו עצור בבסיס צבאי באולבריה, בסיירס באז'אס ובלאס פלורס, במשך כחודשיים; Carlos Leonardo Genson (תיק מס' 2646) שהיה עצור בבסיס צבאי באולבריה; Osvaldo Raúl Ticera (תיק מס' 2644) גם הוא, Juan José Castelucci (תיק מס' 2642) מעיד שהיה עצור במונטה פלונה ואומר שבהיותו שם ראה את Jorge Oscar Fernández ומסביר שכדי להפעיל עליו את דרבן חשמלי נאלצו להפעיל גנרטור. הוא מוסיף ששם צילמו אותו ואת Osvaldo Roberto Fernández (תיק מס' 2645) שהובא למונטה פלונה.

Mario Méndez, ששוחרר ממחנה מעצר חשאי בטנדיל, הגיש ל-CONADEP טבעת שמצא בכיס מעיל מוכתם בדם, אשר ניתן לו בעת היותו עצור. הטבעת הוצגה בפני הגב' Lidia Gutiérrez והיא זיהתה אותה כטבעת הנישואין של אחותה Isabel (תיק מס' 2320). אחותה ובעלה Juan Carlos Ledesma נעדרים עד היום.

בחיפושים שנערכו על ידי ה-CONADEP ב-29 בפברואר 1984, מזהים העדים Lidia A. Gutiérrez ו-Fernández, Genson, Cassano את המחנה הארעי של סייס באז'אס ומונטה פלונה, כמחנה המעצר החשאי שבו שהו. Genson טוען כי מתוך האוהל שבו ישן, ראה את הסמל הלאומי תלוי על חזית בניין. גם על הצלחות היה סמל צבאי הארגנטינאי. Fernández מזהה את המפלס בכניסה, את ריצפת העץ של אחד החדרים ואת המקום שבו היה עם Genson ו-Lidia Gutiérrez. Castelucci מאתרת את המטבח ואת מקום השמירה ומוסיפה כי על הצלחות היה כתוב 'צבא ארגנטינה'.

חשיבות ראשונה במעלה יש לעדותה של Lidia Araceli Gutiérrez (תיק מס' 1949), שנחטפה ביום ה-16 בספטמבר 1977 בביתה, בעיר אולבריה:

... קבוצת אנשים חמושים פרצו לביתה ושאלו על אחותה... למחרת חטפו אותה יחד עם בעלה. חטפו גם את אחותה עם בעלה, Juan Carlos Ledesma ובתם הקטנה, תינוקת בת חמישה ימים, שלא הייתה רשומה עדיין במרשם האוכלוסין. היא הופקדה בסלסלה בכניסה לתחנת המשטרה של קצ'ארי... (... במשך הנסיעה העמיסו את האנשים שנחטפו האחד על השני... הם נלקחו למחלקה לחקירות של לאס פלורס, שם ראתה חטופים נוספים, והיא מציינת את שמותיהם.

(...) נודע לה מפי אמה, שבאותו מקום היה אביה עצור ושם גם עונה... וגם מצאה בבית השימוש בגדים ותיק של אחותה... שקבוצה אחת הובלה למונטה פלונה ואחרת למחלקת החקירות של לה פלטה... שבמונטה פלונה, הצליחה לראות מבעד לתחבושת שכיסתה את עיניה חייל במדים, עומד בשמירה ועוד חיילים רבים במדים... שבאותו יום ראשון באו להכות אותם מדי פעם ולהדק את האזיקים לפרקי ידיהם עד זוב דם... שהמענים הגיעו למחנה בפיאט 1500... שהאוכל היה דל ובאיכות ירודה ושהיגינה לא הייתה כלל ... שעינו קשות את Alfredo Maccarini מאולבריה, ובאותו הלילה שבו הובא - הועבר... שהיא לא יכולה להעיד בוודאות שאלוף-משנה Verdura השתתף בעצמו בעינויים, אך ללא ספק היה אחראי על מונטה פלונה... ואלה שיצאו: Oscar Fernández - מת; Alfredo Maccarini - נעלם; Pasucci - סובל מהפרעות נפשיות ו-Jorge Toledo שהועבר למעצר חוקי - התאבד בבית הכלא בקרוס...

מחנות מעצר חשאים במר דל פלטה

גם כאן, כמו במקומות אחרים ברחבי ארגנטינה, ערכה המשלחת המקומית של ה-CONADEP חקירה מדוקדקת ויסודית המאשרת את קיומם של שישה מחנות מעצר חשאים. המקומות אותרו באמצעות הצהרות ותביעות של מספר רב של

אנשים, שהיו עצורים שם בין השנים 1976-1978. המקומות שזוהו ואותרו בעקבות חקירות הוועדה הלאומית הם:
 - בית הספר לנגדים של יחידת הרגלים של חיל הים (ESIM)
 -בסיס ימי של חיל הים
 -בסיס חיל האוויר
 -בסיס מרכזי של מכבי האש
 -מחנה המשטרה של באטן

גם כאן הוכח התיאום ההדוק ששרר בין שלושת הכוחות והקשר שנשמר עם תחומי דיכוי אחרים. עניין זה עולה בבהירות בעדות של הגב' Marta García de Candeloro (תיק מס' 7305) פסיכולוגית שנעצרה עם בעלה, עורך דין, ב- 7 ביוני 1977 בנאוקן, בבירת הפרובינציה. אחרי שהיו שמונה ימים בבידוד במשלחת של המשטרה הפדרלית, אך בידיעת בני משפחותיהם שהגיעו ממר דל פלטה, הועברו בני הזוג לעיר זו, אחרי שהות קצרה במחנה המעצר 'לה סקואליטה' (בית הספר הקטן) בבאייה בלנקה.

על פי הכרזותיו של מנהל המודיעין של הבריגדה השישית של נאוקן באוזני חברי האגודה להגנת זכויות האדם A P D H בעיר זו, הייתה ידועה להם עובדת העברתו של ד"ר Candeloro. עובדה זו נודעה גם ל- Marta García de Candeloro בהיותה עצורה בנאוקן. ביומה האחרון שם שמעה את אחד השומרים מתקשר ל- 601 GADA (קבוצת ארטילריה להגנה אנטי-אווירית), מודיע שהעצור בידיהם ושואל מה לעשות באשתו... בו בזמן הוכחש כל מידע על השניים, הן במחנה צבאי זה והן בבסיסים אחרים של כוחות הביטחון ולא נמסר דבר לבני משפחותיהם. בינתיים הוכנסו העצורים באופן חשאי לבסיס חיל האוויר של מר דל פלטה, לשם הגיעו בעיניים קשורות. הצעדים שננקטו לגבי בני הזוג Candeloro אינם שונים מאלה שננקטו בחטיפתם של אחרים באזור.

המטוס הביא אותנו למר דל פלטה, שאחר כך נודע לי שהיה לבסיס חיל האוויר. בהגיענו שמעתי קולות של תנועת אנשים רבים. כשירדתי ממדרגות המטוס שמעתי את אחד האנשים אומר: "תראה איך מסתכלים הטירונים האלה". הכניסו אותי לתא המטען של מכונית ונסענו זמן קצר בדרך עפר. שני אנשים הורידו אותי. שוב שמעתי קולות של אנשים רבים שיצאו כנראה לקראתנו (בעלי ואני). ירדתי כ- 20 או 30 מדרגות. נשמע רעש סגירת דלתות ברזל. שיערתי שהמקום שאליו נלקחנו היה תת קרקעי ורחב, כיוון שהקולות הדהדו בו ורעש המטוסים היה קרוב, ממש מעלינו. הרעש היה משגע... אחד מהגברים אמר לי: "את פסיכולוגית? זונה כמו כל הפסיכולוגיות. כאן תדעי מה זה טוב" והתחיל להכות באגרופים בבטני ... ואז החל הגיהנום. הייתי במחנה המעצר הבלתי חוקי בשם 'לה קואבה' (המערה) - מבנה ששכן בבסיס חיל האוויר של מר דל פלטה ושימש בעבר תחנת רדאר שיצאה משימוש. המקום הופעל על ידי ועד של שלושת הכוחות, תחת עינם הפקוחה של שומרים, החל משבע או שמונה בבוקר ועד אותה שעה למחרת, להוציא את זמן החקירות, הבדיקות, הכנת המבצעים וההעברות. כנראה שאחד מהאנשים, שהיה בדרגה גבוהה יותר והיה אחראי על כולם, השתייך לחיל האוויר, ואחר השתייך לכוחות הצבא.

בפעם האחרונה שמעתי את בעלי ב- 28 ביוני. תמיד היה הוא נלקח ראשון לחדר העינויים ואחריו אני. הפעם היה להפך. באמצע החקירה הביאו את בעלי ואמרו לו שאם לא ידבר, יהרגו אותי. הם התחילו להפעיל עלי דרכן חשמלי, כדי שהוא ישמע את אנחותיי. הוא דיבר אלי בצעקות: "יקירתי, אני אוהב אותך. אף פעם לא חשבתי שהם יכניסו גם אותך לעניין הזה". מלותיו אלה הרגו אותם. המשפטים האחרונים שאמר היו קטועים. הם הפעילו עליו דרכן חשמלי, התיירו את האזיקים שהיו עלי וזרקו אותי לתאי. הם התעללו בו במיוחד. החקירות נמשכו ללא הפסקה. לפתע שמעתי זעקה קורעת-לב, חודרת. עד היום היא מהדהדת באוזניי. לעולם לא אוכל לשכוח אותה. זו הייתה זעקתו האחרונה, ומייד אחריה השתרר שקט מוחלט. בעלי מת באותו יום, 28 ביוני, קורבן לעינויים (תיק מס' 7305).

עם זאת, על אף שחרורה של Marta Candeloro, המשיכו בני המשפחה בחיפושיהם אחר עקבותיו של העורך-דין הנעדר. בסוף 1979 נודעה לאשתו תשובת הצבא לעתירה שהוגשה בשמו ב- 1977, ובה הידיעה שד"ר Candeloro נהרג בעת העברה, כשניסה להימלט, בדיקת באותו יום, 28 ביוני 1977. ההודעה הוחזקה במשרדו של השופט Hoff.

אדישותה של הרשות השופטת במר דל פלטה אל הדרמה, לא היה יוצא דופן לצערנו. לעומת זאת, רבים מחברי לשכת עורכי הדין המקומית, לא נתפסו לאדישות או שכחה שהיו מקובלים כדי להתנער מהאחריות, אלא הפעילו את כל האמצעים שבידם, לא רק למען הד"ר Candeloro, אלא גם למען עורכי דין מכובדים אחרים שנחטפו אף הם בסוף יולי: ד"ר Arestin, Centeno, Alais, Fresneda, שגורלם נודע לנו מהעדות שצוטטה לעיל:

אותו לילה היה ליל בלהות. הייתי עם Mercedes. החוטפים כינו את אותו הלילה 'ליל העניבות', הואיל וכמעט כל העצורים שהובאו באותו לילה היו עורכי דין... הרעש היה עצום ונשמעה מוזיקה חזקה... לרגעים גברו זעקות המעונים על המוזיקה... כאשר הסתלקו המענים, הייתה לי הרגשה שהשאירו מספר רב של גוססים... ד"ר Centeno נאנח כל הזמן. ברגע מסוים הוציאו אותי מתאי כדי שאתן לו מעט מים... הוא שכב על הרצפה. בקושי הצלחתי להרים מעט את הברדס שלי לגובה העיניים. ביקשתי שיורידו לי את האזיקים. לא נתתי לו לשתות בכד האלומיניום שהגישו לי כי כבר הזהירו אותי קודם לכן שאין לעשות זאת. ביד אחת הרמתי מעט את ראשו, הרטבתי את שמלתי ואז הרטבתי את שפתיי. אינני יודעת אם זה היה ממש למחרת, אך בוודאי עברו שעות מספר, ושוב חזרו לחקור אותו. החוקרים ציוו: הביאו את Centeno וחזרו לענות אותו על אף מצבו. חשבנו (עם Mercedes, שותפתי לתא) שהוא לא יעמוד בכך. ואכן כך היה. הם רצחו אותו. גררו את גופתו והשאירו אותו כנראה מול הדלת שלנו. שמענו את קול חבטת הנפילה על העץ.

אחרי זמן מה הועברה Marta Candeloro לתחנת המשטרה הרביעית של מר דל פלטה, משם שוחררה לאחר מספר חודשים. יחד עם עדים אחרים השתתפה בסיור במחנה שעמד על מכוננו, כפי שהיה בעבר. המצב היה שונה בבסיס חיל הים ובבסיס חיל האוויר, שם נעשו שינויים משמעותיים, אך בניגוד לרצונם של אלה שהורו

לבצעם, הצליחו העדים לזהות את המקום, ובסיוור שנעשה ב'לה קואוה' (המערה) עלה בידם להצביע בוודאות על הניסיון להסתיר את האולם התת קרקעי שבו פעל ה- C.C.D.

כך היה גם במבנים של מחנה המעצר החשאי ששכן בבית הספר לנגדים של יחידת הרגלים של חיל הים (ESIM), אשר אחד מתלמידיו, Oscar Horacio Pérez, העיד בפני ה- CONADEP (תיק מס' 6756):

בשנת 1978, הוא משער שהיה זה בחודש יולי או אוגוסט, בהיותו על מגדל השמירה, הבחין באמבולנס לבן שחנה כשצדו האחורי מופנה לכיוון המבנים הסמוכים למחסן הנשק, אשר הוסתרו מאחורי דיונה. בנסיבות אלה ראה שהוציאו מהמבנים הללו אלונקה ושקית לבנה בגודל בינוני. שני החפצים הוכנסו לאמבולנס... הוא דיווח על כך לעמדת השמירה המרכזית, וקיבל תשובה חד משמעית: להפסיק לצפות בנעשה ולהיכנס לעמדתו, שאם לא כן ייענש. הוא ביקש להצהיר באוזניו ... שבשנת 1979, בסוף חודש פברואר, הוא התקרב למקום ההוא עם קבוצת מועמדים וציוו עליהם להרוס את המבנים. הוא ראה שהיו שם תאי מעצר צרים, בנויים מחומרים רעועים (תיק מס' 6756).

רב טוראי לשעבר של ה- ESIM, הצהיר בעת הסיוור שנערך במקום על ידי הוועדה:

...שעמדת השמירה שעליה ניצב פעמים רבות בתפקיד, שכנה על החוף. היום היא כבר אינה קיימת, מלבד כמה לוחות פח שנותרו על החול. בצד שמאל היה מחסן הנשק שאליו הושלכו עצורים ... העובדים ידעו שהחצר מימין, שהגישה אליה הייתה במדרגות ושהייתה מכוסה פיברגלס, שימשה כחצר עינויים. שפקדו עליו בצורה חד משמעית לשמור על העצורים, שבלילה לא נכנס איש ושבשעות היום הם הובלו עם ברדס על הראש. שפעם ראה קבוצה של שישה או שבעה עצורים, משני המינים, בלי ברדס, אך תחת השגחתם של שומרים חמושים. וגם שראה פעם איך גוררים נערה צעירה בשערותיה, בדרך שהייתה אז דרך עפר, לכיוון מחסן הנשק. כל זה אירע בקיץ 1978 (פרוטוקול ב- 27 ביוני 1984).

מחנות מעצר חשאיים בפיקודו של הקורפוס השני של הצבא

צ'אקו

פעל תחת סמכותה של הבריגדה ה- VII של חיל הרגלים בעיר קוריינטס. פעולות הדיכוי נערכו במקום בתיאום עם המחלקה לחקירות מרסיסטנסיה. על פי תלונות שהתקבלו, הוכח כי היו שם מקרי חטיפה ועינויים במשך שנת 1975.

כאשר אורגנה מערכת הדיכוי, הוכשרו מקומות מסוימים לשמש מרכזי מעצר חשאיים ומתקני עינוי.

נעצרתי במבצע ב- 29 באפריל 1976, עם בני בן 8 חודשים, בעיר רסיסטנסיה. האנשים שהשתתפו במבצע היו אנשי המחלקה לחקירות של צ'אקו. מייד הועברתי למחלקה זו, הנמצאת רק מספר מטרים מבית הממשלה.

(...) הפשיטו אותי במקום ועינו אותי בדרכן חשמלי ובמכות במשך 48 שעות, לעיני בני.

(...) כמו כן נאנסתי וקיבלתי מכות פטיש בכפות רגליי במשך שלש שעות רצופות. ביום השישי הובאתי לתאי השיקום, שם ביקר אותי אלוף משנה Larrateguy - מפקד הבסיס הצבאי בצ'אקו. הוא חקר אותי ואיים עלי במוות. הוחזקתי עצורה במקום עם אנשים אחדים שהוצאו להורג ב- 13 בדצמבר במרגריטה בלן.

(...) אחר כך נלקחתי לבניין הרשות המקומית. כך העבירו אותי הלוך ושוב מספר פעמים, תמיד בעינויים ואיומים.

(...) ב- 23 באפריל 1977, בסך מיגל דה טוקומן, חטפו אנשים בלבוש אזרחי ובמדים את חמותי N.D.V בת ה- 62 ובני בן השנה ו- 8 חודשים. הילד נמסר לסניף המרכזי של משטרת הפרובינציה כעבור 48 שעות. חמותי נעדרת עד היום.

הועמדתי בפני בית דין צבאי לזמן מלחמה וגזרו עלי 24 שנים ו- 11 חודשי מאסר. גזר הדין בוטל על ידי בית משפט העליון ב- 5 בדצמבר 1983 (חמישה ימים לפני עלייתן לשלטון של הרשויות הדמוקרטיות). (G. de V. תיק מס' 3102).

גוזה

באמצע מאי 1977, החל לפעול בעיר גוזה, מחנה מעצר חשאי תחת מרותה של יחידת התקשורת 121.

נלקחנו בטנדר עד ההיפודרום הנמצא בשדרות סרמינטו, מול היחידה לתקשורת (Coronel תיק מס' 5677).

רוב העצורים במקום היו חקלאים וחברי הליגה האגררית של קוריינטס. כמעט בכל המקרים פעלו האחראים על מעשי החטיפה בפנים גלויות, דבר שאפשר לעצורים לזהות כמעט את כל בני הקבוצה. רבים מהם אף הכירו האחד את השני, כיוון שהאוכלוסייה המקומית הייתה מצומצמת יחסית.

בין העצורים שם היו Pedro Crisoldo Murel - שנחטף בקלייפולה, פרובינציה של בואנוס איירס ו- Abel Arce, שהועברו ממרכז המעצר זה עד לבית העירייה בריססטנסיה. היום שניהם נעדרים.

העצורים שלא הועברו לריססטנסיה, עברו מה'היפודרום' ליחידה 121 ושם הודיעו למשפחותיהם שהם עצורים ע"י הרשות המבצעת של ארגנטינה.

לא כך קרה במקרה של הכומר Victor Arroyo, מהבישופות של גוזה, ששוחרר ישירות מהמרכז החשאי, חמישה ימים לאחר מעצרו.

פורמוסה

מחנות המעצר החשאים שפעלו בפרובינציה של פורמוסה היו: RIM 29 (גדוד חי"ר הררי מס' 29), שמושב פורמוסה, ו- 'אסקואליטה' בסן אנטוניו, ששכן

במחלקה לשוד דרכים של המשטרה הפרובינציאלית. הפיקוד על הגדוד היה בידי הבריגדה השביעית של חיל הרגלים של קוריינטס, בפיקודו של האלוף Cristino Nicolaidis, במשך השנה הראשונה לשלטון הכוח הצבאי.

נעצרתי ב- 5 באוגוסט 1976, מעט אחרי חצות, על ידי קבוצה שמנתה שנים עשר או חמישה עשר איש, אזרחים ואנשי צבא. הם חיפשו את בתי שלא נמצאה שם.

(...) הועברתי בעיניים גלויות לגדוד חי"ר הררי מס' 29. הייתי במסדרון עד השעה 18.00 של אותו יום. אז הובילו אותי לחדר מאחורי עמדת השמירה והצלחתי לראות קבוצה גדולה של אנשים, כולם קשורים, בעיניים מכוסות. הם נמצאו בתאי מעצר נפרדים, כמו באורוות סוסים.

(...) הייתי בגדוד 29 כתשעים יום, והצלחתי לראות אנשים אחדים הנעדרים עד היום, ביניהם את Zulma Cena, שעמה הפגישו אותי פנים אל פנים לעימות עדויות (תיק מס' 6364 - Osiris L. Ayala).

Carlos Rolando Genés נראה על ידי Ismael Rojas (תיק מס' 6363) ב- 29 RIM. Carlos היה חייל סדיר ותלמיד מצטיין בבית הספר למסחר בפורמוסה, בלימודי הערב. הוא נחטף מבית הספר:

הגדוד יעץ לי שיקימו בית משפט צבאי לקביעת אחריותו של אחי, ששרת בצבא. הוא הואשם בכך שנהיה מעורב לאחר שרקד במסיבה עם פעילה קיצונית. ביום ראשון ה- 19 בספטמבר 1976 בשעה 13.00, הופיע בביתי קצין וציווה עלי להתלוות אליו לגדוד. שם נמסר לי שאחי נפטר אחרי שחנק את עצמו בחולצתו, נפל, נפגע בעמוד השדרה ונפטר עקב חוסר טיפול. נתבקשתי על ידי איש הצבא לא לספר את האמת לאמי, כי זה מאוד עצוב (Teotista Genés de Ortiz, תיק מס' 6957).

לה אסקואליטה' - (בית הספר הקטן)

נעצרתי בביתי ביישוב איבאריטה בפורמוסה, על ידי אנשי המשטרה הפרובינציאלית. לא רשמו אותי ביומן הכניסות. 24 שעות מאוחר יותר הועברתי על ידי אנשים בלבוש אזרחי לגדוד חי"ר הררי מס' 29. שם הפשיטו אותי, כיסו לי את העיניים ולקחו ממני את חפצי האישיים. הועברנו במשאית למקום שאחר כך נודע לי כ'אסקואליטה' או 'סן אנטוניו', שם עינו אותי ואת שאר העצורים. עלה ביכולתי לשוחח עם הד"ר Fausto Carrillo, עורך דין מפרגוואי הנעדר כיום, שהוגלה בפורמוסה, ושמצבו אז היה קשה מאוד בעקבות העינויים. הוא איבד את צפורניו. תוך כדי העינויים נאלצתי לחתום על מספר ניירות, שאת תוכנם לא ידעתי, אך הם הוצגו נגדי בבית הדין הצבאי (תיק מס' 6363, Ismael Rojas).

כיוון שפורמוסה שוכנת בגבול עם פרגוואי, נרשמו מקרים של שיתוף פעולה במערכת הדיכוי, בין שירותי הביטחון של שתי המדינות, דבר שאיפשר חילופי עצורים באופן בלתי חוקי. כך קרה במקרה של ד"ר Carrillo, ששמו הוזכר על ידי Rojas, שאשתו שהייתה אזרחית ארגנטינית, נחטפה באסונסיון, כשביקרה בבית

חמיה, בדומה למקרהו של העורך דין הפרגוואי שהיה עצור ב'אסקואליטה' בפורמוסה (תיק מס' 1739 - Dr. Díaz de Vivar, Francisco Javier).

פעם נלקחתי למקום ששכן במרחק של כ- 30 דקות מה- RIM 29. שם אמר אחד השומרים בשפה הגואראנית: 'נמצא כאן מישהו שאינו פרגוואי, תגידו לסרן שאנו לא רוצים לקחת איש שאינו פרגוואי'. הם לקחו אתם 14 עצורים ואותי החזירו למרכז המעצר החשאי (תיק מס' 6364, Osiris Ayala).

מסיונס

מחנות המעצר החשאיים שנרשמו במסיונס בידי הוועדה הלאומית היו: הגדוד מס' 8 'אלטו אורוגוואי' של הג'נדרמריה, 'לה קסיטה' - קרוב לרווינג (rowing) קלב של פוסדס, שירות המודיעין של המשטרה הפרובינציאלית, תחנת המשטרה מס' 1 והנציגות של המשטרה הפדרלית. חלק ממוסדות אלה שימשו רק כמקומות מעבר לעצורים חשאיים. המרכזים במסיונס היו קשורים קשר הדוק עם אחרים שהוקמו בפרובינציות שכנות, ובעיקר עם המחלקה לחקירות של צ'אקו, כולם תחת מרותו של הקורפוס השני של הצבא, שמושבו ברוסריו. אף שלא היו אלה מחנות גדולים כמו אלה שהוקמו באזורים בעלי אוכלוסייה צפופה יותר בארצנו, הם דמו להם באכזריות השיטות שנקטו בהם, שכן העינויים ללא אבחנה אפיינו את כולם.

בהיותי נציג של הפדרציה הארגנטינית של חקלאים וסבלים באפוסטולס, נעצרתי ביום 8 בדצמבר 1975, ונלקחתי לבניין הגדוד ה- 30 בחי"ר ההררי, ומשם לאזור הצבאי במסיונס. נחקרתי על ידי מספר קצינים; כיוון שלא השיגו את מבוקשם, נלקחתי ל'מבצעים', שם עינו אותי במשך יומיים. מאוחר יותר הועברתי לגדוד מס' 8 'אלטו אורוגוואי' של הג'נדרמריה. שוב עינו אותי ואולצתי לחתום על הצהרות (תיק מס' 6947 - Raúl Tomás Giménez).

כשיצאתי ממקום עבודתי בפוסדס, ב- 5 באוקטובר 1976, נעצרתי על ידי אנשים של שירותי המודיעין של משטרת הפרובינציה בלבוש אזרחי... הכניסו אותי לתא המטען של מכונית ונלקחתי לבית מחוץ לעיר פוסדס, קרוב לרווינג קלב. מקום זה שימש לחקירות; מלבד העינויים הרגילים בדרכן חשמלי, מכות, הוצאה מדומה להורג וכוויות, היו נוהגים לתלות את העצורים בזרועותיהם או ברגליהם. עברתי על בשרי את כל העינויים האלה. פעם כשהייתי על סף השיגעון עקב צמא, לקח אחד השומרים שקית פלפל ושפך אותה לתוך הפה שלי. אחר כך הועברתי שוב למודיעין, שם עינו אותי בדרכן חשמלי כדי לאלץ אותי לחתום על הצהרה, דבר שלא יכולתי לעשות, כיוון ששתי ידיי היו משותקות לחלוטין. הם איימו להביא אותי שוב ל'קסיטה', או 'אסקואליטה' לאילמים' כפי שהם כינו את המקום. כל זה אירע יומיים לפני שהועברתי לבית הכלא בריסטנסיה (תיק מס' 7698 - Ricardo Caceres).

נחטפתי ב- 20 באוקטובר 1976. החוטפים לקחו אותי כשאני עירום למחצה, קשרו את ידיי בחגורת, הכניסו אותי לטנדר ושמנו ברדס על ראשי. הביאו אותי למקום שלא הצלחתי לזהות, שהיה בו מספר רב של אנשים, שם עינו אותי בדרכן חשמלי. לפני שהועברתי לשירותי המודיעין של המשטרה הפרובינציאלית, הייתי במקום שמאוחר יותר זיהיתי כנציגות המשטרה הפדרלית בפוסדס. שם עברתי סדרת עינויים בדרכן חשמלי ובמכות. באותה

הזדמנות איברתי את ציפורן הבוהן הימנית, בנסיבות שאינני יכול להיזכר בהן (תיק מס' 7699 - Aníbal Rigoberto Velázquez).

מרכזי מעצר חשאיים בסנטה פה

באמצעות תלונות שהוגשו בפני הוועדה, ניתן לקבוע את קיומם של ארבעה מחנות מעצר חשאיים שפעלו כמסלול בתוך מערכת הדיכוי החשאית. כולם תחת מרות הקורפוס השני של הצבא - בתחום הביטחון 212, שמפקדו בשנת 1976 היה אלוף משנה Rolon (תיק מס' 7503), בעוד שאלוף משנה José María González (תיק מס' 7503) מיחידת הארטילריה 121 כיהן, במשך שנה זו וגם בשנה שאחריה, בתור מפקד משטרת הפרובינציה של סנטה פה. המחלקה לחקירות ששכנה באוביספו חלברט וסן מרטין - שמשה מקום קבלה לעצורים, הן מאזור הבירה והן מאזורים סמוכים. אחרי תהליך קצר של 'ריכוך', הם הועברו לתחנת המשטרה מספר 4, שהיוותה מרכז מודיעין אזורי. כשמספרם של העצורים דרש זאת, הועברו חלקם למושב של ה-UDA (ארגון של עובדי הוראה ארגנטינים) שלא היה בשימוש והפך למעין 'חדר המתנה' לעצורים חשאיים.

סוף המסלול היה בבסיס חי"ר, שם נרשמו העצורים באופן חוקי והועברו לבתי סוהר חוקיים, או שוחררו. בלי ספק היה זה אופייני לאזור הזה שאחוז גדול של אנשים שבו והופיעו בו מחדש לאחר העלמם, בתום דרך הייסורים שעברה עליהם בתוך המערכת החשאית. שיטות הפעולה שהשתמשו בהן באזור זה, כולל השוד והגניבה, לא היו שונות ממה שעלה מהתביעות שנרשמו באזורים אחרים של הארץ.

Mónica Martínez (תיק מס' 7509), נחטפה ברקונקיסטה (סנטה פה), ב-19 באוקטובר 1976. 12 שעות לאחר מכן, הועברה לעיר סנטה פה, לבניין המשטרה ששכן באוביספו חלברט וסן מרטין. היא הוכתה ועונתה בדרכן חשמלי במשך ימים אחדים. בסוף נובמבר העבירו אותה עם עוד 5 אנשים, לבית עזוב ששכן ברח' סן מרטין מול המנזר של סן פרנסיסקו. על הקירות יכלה לראות פלקטים של ה-UDA. היא שהתה שם עשרה ימים ואז הועברה לתחנת המשטרה מס' 4, בה שהתה חודשיים. ב-1 בפברואר 1977 העבירו אותה לבסיס חי"ר ושם הייתה עד ה-2 במאי 1977. בתאריך זה נעצרה באופן חוקי והועברה לדווטו.

מחלקת החקירות

המקום שימש מתקן עינויים ו'ריכוך'. העינויים עצמם נעשו בקומת הביניים, כלומר מתחת לביתו של מפקד המשטרה הפרובינציאלית ששכן בקומה העליונה. בדרך כלל נתקבלו חטופים חדשים לא רק מהעיר עצמה, אלא גם מרחבי הפרובינציה כולה.

באותו לילה עצמו הועברנו מרקונקיסטה לסנטה פה ע"י אנשי המשטרה הפדרלית של סנטה פה באוטובוס של חיל האוויר, יחד עם אחד עשר עצורים

נוספים. שיכנו אותנו באוביספו חלברט וסן מרטין, שם נאסרנו באזיקים וכיסו לנו את העיניים (עדוּתו של Alejandro Faustino Córdoba . תיק מס' 7518).

בסיס חי"ר

מדובר במרכז מעצר שקיבל עצורים-נעדרים ואחר כך היפנה אותם למקומות אחרים. בדרך כלל רשמו אותם חוקית עם העברתם לבתי כלא באזור.

Stella Maris Vallejo (תיק מס' 7505) ו-Patricia Traba (תיק מס' 7505/1) הועברו מתחנת המשטרה שבה שהו לבסיס חי"ר. המבצע נעשה בפקודו של קצין המשטרה Perizotti (תיק מס' 7474 ו-7505). הם שהו במקום במשך שנה.

במשך החודשים הראשונים נחקרנו בלי הפוגה ע"י אנשים שלא הזדהו. הם היו מכוסים בברדס ואיימו עלינו. מהחדר בו היינו עד למקום החקירה הועברנו בידי אנשי בסיס חיל הרגלים.

מאוחר יותר הן נעצרו באופן חוקי.

תחנת המשטרה הרביעית

אף שמדובר במקום מעצר חוקי, נתקבלו במקום תמיד עצורים בלתי מזוהים. הואיל וכמעט כל העדויות שנתקבלו על ידי ה- CONADEP בסנטה פה, מצביעות כי העדים עברו אי פעם במקום זה, הגענו למסקנה שמדובר ללא ספק במרכז מודיעין. שיטות החקירה היו רוויות בעינויים וביחס נוקשה.

היינו במקום עשרים ושישה או עשרים ושבעה עצורים. בזמן העינויים היו מפעילים מנוע כדי לכסות על הצרחות שבקעו החוצה (Alejandro F. Córdoba - תיק מס' 7518).

תלונות אחרות שהוגשו לנו, מצביעות על כך שהעצורים בבית הכלא של קורונדה הועברו לתחנת המשטרה מס' 4, לחקירות ולעינויים. (תיק מס' 7508 - Efren I. Venturini, ותיק מס' 7474 - Roberto Cepeda).

בחודש נובמבר 1977 מוציאים את Rubén Viola (תיק מס' 7519) מבית הסוהר בקורונדה ומעבירים אותו לתחנת המשטרה מס' 4, שם שוב מענים אותו כדי להוציא ממנו ידיעות, והוא חותם על הצהרה. אחרי סדרות עינויים אחדות, הוא נחקר על ידי מזכיר בית המשפט הפדרלי הד"ר Brusa (תיק מס' 7474, ומס' 7519), באותה תחנת משטרה. כאשר העד מציין בפני מזכיר בית המשפט את הייסורים שסבל, הוא צוחק ומציע לו שלא לחזור על כך, כי עלולים להתייחס אליו עוד יותר גרוע. אחר כך לוקחים אותו שוב לקורונדה.

Rubén Maulin (תיק מס' 7525) ו-Juan Carlos Pratto (תיק מס' 7526) מעידים:

כשנחקרנו בתחנת המשטרה מס' 4, בנוכחות השופט הפדרלי Mántaras (תיק מספר 7474 ו-7518) והמזכירים Monti (תיק מס' 7474) ו-Brusa (תיק מס' 7518).

7474 ו-7519) היינו יחפים, רטובים ועם סימני עינויים על גופנו, וכמו מתוך התעלמות ממצבנו שאלו אותנו אם זכינו ליחס גרוע. ענינו להם שכן, ואז אמרו לנו ש'הלך לנו די טוב'...

מרכזי מעצר חשאיים ברוסריו

אזור חשוב זה של ארגנטינה היה תחת נתון לשליטתו של הקורפוס השני של הצבא, שמושבו ברוסריו. מפקדי הקורפוס במהלך שנות הדיכוי היו: Leopoldo Fortunato, Arturo Jáuregui Galtieri, Genaro Díaz Bessone.

מספר הנעדרים באזור זה היה קטן בהשוואה לאזורים אחרים בארגנטינה, ברם הכל נעשה בו באותה מסגרת בלתי חוקית של עינויים והתעללויות, שנסתיימו הרבה פעמים ברצח.

דרכי הפעולה של הקבוצות האופרטיביות בדרום הפרובינציה של סנטה פה היו משתנות לפי האזור. וילה קונסטיטוסיון הצטיינה בכמה סימני היכר טרגיים, הואיל וכאן זרעו טרור ופחד בקרב כל האוכלוסייה. הדיכוי באזור תעשייתי ועתיר אוכלוסין זה, החל עוד לפני ה-24 במרס 1976, בפעילות שנעשתה ע"י ה'AAA' וכונופיות בלתי רשמיות אחרות:

התגוררתי עם אבי, אמי ושני אחים. האנשים שפרצו לבית היו בלבוש אזרחי. הם הוציאו אותי מהחדר, המפקד נתן לנו נייר וציווה עלינו לציין האם אנו מכירים את האנשים. ברשימה הופיעו שלושה שמות, של Andino, Ruescas ו-Tonso ... שמו של אבי היה Pedro Antonio Reche, הוא עבד ב-ACINDAR. הם לקחו אותו ולמחרת בבוקר נמצאה גופתו עם גופותיהם של Tonso ושל Andino בדרך 'לה בלאנקאדה' (עדוהו של Rubén Pedro Reche).

העד מצרף שבועון, שבו הוא מזהה את מפקד המבצע: Aníbal Gordon ('Gente'), 12 בפברואר 1984).

עובדי ACINDAR שימשו לעתים קרובות מטרה למעשי התגמול. מן העדויות השונות עולה שיתוף הפעולה והתיאום בין ארגוני הביטחון לבין קבוצה לא ממשלתית שכונתה בשם 'לוס פומס'.

בהקשר זה ראוי לציין את התיאור המופיע בעדותו של תת ניצב המשטרה Carlos Roberto Rampoldi, שהיה ראש שירותי המודיעין של וילה קונסטיטוסיון:

... באותו זמן כבר הייתה הקבוצה 'לוס פומס' ממוקמת בבית החרושת ACINDAR, וכבר החלה בפעילות. בסיסה היה קרוב לוורה. בוילה כבר פעל באותו זמן כוח משימה בן כ-40 איש ... הם שהו במקום חודש ואז הוחלפו בכוח אחר; הם הודרכו על ידי אנשים בדרג נמוך... ביחס למקרה של Jorge

Sklate ... באותה תקופה היו 'לוס פומס' וכוח המשימה. ביקשתי מהם בעל פה מידע כלשהו, הם ענו לי שאינם יודעים דבר, שיבררו.

החל מ- 1976, התחילו להעביר את העצורים ליחידות צבא, כפי שעולה מעדותו של José Américo Giusti, שהצהיר בפני משלחת ה- CONADEP ברוסריו:

ב- 1 באוקטובר 1976 נעצרתי על ידי הצבא בבית המלאכה שלי בוילה קונסטיטוסיון. העבירו אותי במשאית פרטית עד לביתי כדי שאחליף בגדים. כשיצאתי משם, קשרו לי את העיניים, כיסו אותי בשמיכה ואחרי כמה סיבובים הכניסו אותי לצריף של הצבא.

החטופים מהיישובים הסמוכים לרוסריו הופנו ברובם למחנה מעצר זה, שהיה שייך לשירות המודיעין של פיקוד המשטרה הפרובינציאלית וריכוז את פעולות הדיכוי. במקום עברו מאות חטופים. הוא נוהל על ידי מפקח המשטרה סגן ניצב של הג'נרמריה Agustín Feced, שעל פי העדויות השתתף בעצמו במעשי החטיפה והעינויים:

Feced אמר לי שיעבירו את בתי למפקדה ושימסרו אותה לידי. הוא אמר לי להתבונן בתמונות שהיו באלבום גדול. ראיתי רק שני עמודים, היו אלה תמונות צבעוניות בהן גופות מרוסקות של גברים ונשים שטופי דם. Feced אמר לי שמה שראיתי הוא רק דוגמא והוא הינו איש המפתח שיחסל את החתרניות (עדותה של Teresa Angela Gatti, בתיק ביהמ"ש 'אגוסטין פסד ואחרים').

השוטר Héctor Julio Roldán מספר:

... על פי פקודת המפקד הוציאו אותם לרחוב. הושיבו אותם בתוך המכונית, פיאט 128 תכולה, וסגן אלוף Feced ירה בהם במקלע ממכונית אחרת.

השוטר Carlos Pedro Dawydowyz, ממחלקת התחזוקה של כלי הרכב ששימשו את שירותי המודיעין מ- 1976 עד 1978, מעיד באותו כיוון:

...בערך בשנת 1977, הוצאו שבעה אנשים משירותי המודיעין ... והועברו לאיברלוסיאה (יישוב בקרבת רוסריו), בתואנה שיועברו לקורונדה. אנשים אלה לא נעצרו חוקית, הם לא הופיעו בשום ספר כניסות, הם נעצרו לפני יומיים או שלושה. כשהגיעו לאיברלוסיאה, הורידו אותם קרוב לתחנת המשטרה של היישוב וכ- 150 מטרים לפני המשטרה חיסלו אותם במטח יריות. במקרה זה פיקד על המבצע Feced; הוא צרח על הפקידים בתוך תחנת המשטרה ובעצמו ירה במכונית ירייה על חזית הבניין כדי להראות כביכול שהיה זה ניסיון להשתלט על התחנה. אני הייתי נוכח במקום באותה הזדמנות ויכולתי לחזות בכל המתרחש....

במקרים אחרים, במקום להעביר את החטופים לשירותי המודיעין, היו לוקחים אותם למחנות מעצר אחרים, לא פחות חשובים באזור. ביניהם אפשר לציין את בית החרושת הצבאי לנשק קל, ששכן בשדרת אובידיו לגוס 5200 בעיר רוסריו.

לקראת סוף יוני בא למקום Galtieri. באותו יום קיבלנו מטה מבושל עם סוכר ונצטוונו להתרחץ. המפקד ראיין כל אחד מאתנו אישית. אותי שאל אם אני יודעת מי הוא. הוא אמר לי שהוא האדם היחיד שביכולתו להחליט על חיי (עדותה של Adriana Arce).

נתנו לנו מספר ואמרו שכשיבוא האיש לבקר אותנו, יקראו במספר ועלינו לענות מייד. באותו לילה בא מפקד המשנה Jáuregui (מן העדות הקודמת).

ברגע שהחטופים נרשמו חוקית נשלחו הגברים לבית הסוהר בקורונדה והנשים בד"כ לבית הכלא בויליה דוטו, בעיר הבירה, לידי 'הרשות המבצעת של ארגנטינה' (הנשיא והקבינט). בתום המעצר, היו רובם נשלחים שוב לרוסריו, בעיקר לסניף של מפקדת הקורפוס הצבאי השני. שם נשאו בפניהם נאום לפני צאתם לחופשי.

Galtieri שאל לשמו של כל אחד מאתנו. כשהגיע תורי, הוא נאם באוזניי והביע את הרגשת הסיפוק שהוא חש בשחררו אותי, בשם נשיא ארגנטינה הגנרל וידלה. הוא יעץ לי לזכור תמיד את צבעי הדגל שלנו, 'שמכסים את שמי מולדתנו'. הוא אמר לי ללכת הביתה, ולעזור לכלתי לשמור על בנותיה, ובשיא האירוניה, ביקש ממני לשכוח את כל משקרה ולא לשנוא את הצבא. אני רוצה להטיל על Galtieri את האחריות להרס משפחתי (עדותה של Juana Elba Ferraro de Bettani שנוסף למעצרה ולעינוייה, איבדה את שלושת בניה).

בית החרושת הצבאי לנשק קל Domingo Matheu

ב- 13 בספטמבר 1984 הופיעו חברים בוועדה הלאומית ביחד עם המשלחת של רוסריו, בבית החרושת הצבאי 'דומינגו מאתיאו'.

הם סיירו במיתקנים, על פי התיאורים שניתנו מפי ארבעה עדים שהשתתפו בסיור וביקשו להופיע בעילום שם. הם זיהו בבירור את חלק הבניין שבו שוכנו העצורים, אשר פנה לרחוב סין נומברה, וידוע בשמו פרדון דרום.

שם, דרך שער שהוצב בסוף 1976, היו נכנסים כלי הרכב שהובילו עצורים. הם עברו דרך מטבח, שגם הוא זוהה בקלות בעת הסיור. מהמטבח הצליחו העדים לאתר את חדר העינויים הסמוך. כלומר, במטבח כמקום מעבר, החזיקו את העצורים באזיקים ובעיניים קשורות, עד שהגיע תורם להיכנס לחדר העינויים. מייד אחר כך נמצאה אורווה ישנה, לשם הוכנסו בצפיפות רבה, חרף תנאי התברואה הבלתי נסבלים, כשהעצורים סובלים מתוצאות העינויים הקשים, מבלי שניתן להם טיפול רפואי.

העצורים ששוכנו באורווה הישנה, בתנאים קשים אלה, זכו לביקורים תכופים של אנשי צבא.

מרכזי מעצר חשאיים בפרובינציה של קורדובה

המרכזים בהם התרכזו הפעילות הבלתי חוקית בפרובינציה של קורדובה הם: 'לה ריברה', 'לה פרלה', 'לה פרלה צ'יקה', 'אידראוליקה' ומחלקת המודיעין של המשטרה הפרובינציאלית. עם מרכזים אלה פעלו: תחנת המשטרה של אונקיו, תחנת המשטרה של סלסיפורדס ומשמר הדרכים שבישוב פילאר. הם היו כולם מערכת אחת יחד עם כלא מס' 1 של קורדובה, שבין חומותיו הוחזקו בתנאים תת-אנושיים עצורים שישבו במחנות מעצר אחדים והוחזרו למסגרת החוק לאחר שהובאו בפני בתי המשפט הצבאיים, או שהופקדו בידי הרשות המבצעת.

השמירה במחנות שהיו תחת פיקוד הצבא ובבית הסוהר מס' 1, הייתה באחריות הגנדרמריה הלאומית, באמצעות המחנה הנייד מס' 3 שמושבו בעיר חסוס מריה.

לה-ריברה

בית המעצר הצבאי לנאשמים, מחנה 'דה לה-ריברה', הפך למחנה מעצר חשאי אחרי 1975. החקירות שנערכו מאשרות את פעילותו:

היו שולחים אותנו ללה-ריברה לפרק זמן של 20 יום בערך, תמיד בליווי קציני הגנדרמריה... הייתי שם שש פעמים והצלחתי לראות כ- 30 עצורים, גברים ונשים שהוחזקו בתוך ביתן. כל יום היו באים אנשי המודיעין של גדוד 141. בבואם בשעות הלילה, הביאו אתם בדרך כלל 'חבילות', כך כינו את העצורים. כשאלה נלקחו לחקירות, ציוו עלינו לא פעם 'לרכך' אותם, כלומר להחטיף בהם מכות קשות במגרש קרוב לנהר (עדויות של איש הגנדרמריה Carlos Beltrán, תיק מספר 4213).

היה חדר לעינויים, בו ראיתי איך עינו את העצורים והטביעו אותם בחבית מים. אני זוכר את H. B. Vargas, Gino ו-Fogo שהיו בין החוקרים (איש הגנדרמריה José María Domínguez, תיק מס' 4213).

מעדותו של סגן-אלוף Juan Carlos Lona בפני בית המשפט הפדרלי מס' 2 של קורדובה ב- 27 ביוני 1984 ומעדויות נוספות עולה שבדצמבר 1975 עזבו העובדים הרגילים את הכלא הצבאי, ומאז הפך הכלא מחנה מעצר חשאי:

הייתי מנהל בית הכלא הצבאי לנאשמים בקורדובה בין השנים 1971 - 1977. בדצמבר 1975, בעקבות פקודות שנתקבלו מהפיקוד של הקורפוס הצבאי מס' 3, הועברו כל העובדים למחנה של לה קלרה. מכאן ואילך, עברה האחריות על האזרחים שהוחזקו במקום לידי הקומנדו שצוין קודם לכן.

בעקבות תביעה שהגישה הוועדה למערכת השיפוטית בעניין של Amelia Nélide Inzaurrealde שהוצאה מבית הכלא בבואן פסטור, הועברה ללה-ריברה ושם נפטרה כתוצאה מהעינויים - הועמד למשפט האלוף Juan Bautista Sasiañ. השופט הדן בעניין זה, ד"ר Gustavo Becerra Ferrer, מדגיש את שנאמר לעיל בכתב החלטתו:

...בהתחשב בתפקידו של המצהיר (שמקנה מהימנות לגרסתו), ניתן להסיק ללא ספק שהאחראי הישיר על בית הכלא הצבאי היה הנאשם Sasiain, ובדרג העליון - מפקד הקורפוס, האלוף Luciano Benjamín Menéndez. (... מהנאמר לעיל ניתן להסיק בוודאות שמקום המעצר 'קמפו דה לה-ריברה' לא היה 'בית כלא צבאי', אלא מקום מעצר לאזרחים, אף ששמו על שמו האחרון. בהתאם לתוכנית הארגון שנערכה על ידי Sasiain, בעמ' 93, נשא באחריות הפונקציונלית העליונה ראש האזור מס' 311.

לה-פרלה

מקום זה היה מחנה המעצר החשאי החשוב ביותר בקורדובה. הוא שכן על הכביש הארצי מס' 20 המוביל לקרלוס פאז, היום מקום מושבה של סירת הפרשים המוטסת מס' 4.

בשל ממדיו, אופיו ויכולתו המבצעית של המחנה, ניתן להשוותו רק לקמפו דה מאז'ו או ל-ESMA. הוא צורף לרשת מחנות המעצר לאחר ההפיכה הצבאית ועליית הכת הצבאית לשלטון. לפי המשוער עברו במחנה זה למעלה מ-2200 בני אדם מאז ועד סוף 1979.

ממחנה לה-פרלה נהלו פעולות הדיכוי הבלתי-חוקיות ברחבי הפרובינציה. משם תוכננו והופעלו החטיפות וההעלמות שבוצעו במרחק של מאות קילומטרים. כמו כן ניהלו במקום את הקשרים עם יתר מחנות המעצר החשאיים בכל רחבי ארגנטינה.

ועדה זו ביקרה בלה-פרלה בנוכחות עדים שאיתרו אחד לאחד את המקומות שבהם עברו עליהם ימים ולילות של סבל.

איש הגנדרמריה Beltrán ביצע בלה-פרלה תפקידי שמירה שדמו בכל לאלה שהיו בלה-ריברה:

במחנה לה-פרלה, שמרנו בעמדות חיצוניות ופנימיות בתוך הבניין. אנחנו, אנשי הגנדרמריה, היינו אחראים להביא את העצורים לחדר שהיה בו שלט ועליו כתוב: 'חדר לטיפול נמרץ'. חולים אינם מתקבלים במקום'. שם הייתי נוכח בעת העינויים. הם ציינו באופן קבוע ש'היאנקי' הינו פושע רגיל, שהוצא מבית הסוהר בפקודה חד משמעית של האלוף Menéndez, כדי למלא את כל העבודות הקשורות לכלי הרכב. אני זוכר שראיתי שלש פעמים את המפקד של הקורפוס השלישי. פעם זה היה ביום חג לאומי, ובפעמיים האחרות בעת פיקוח בחדר החקירות של הביתן לעצורים, ובחדר בו שמרו על כל הרכוש שהביאו מן החיפושים ומעשי החטיפה (Carlos Beltrán, תיק מס' 4213).

פעם חזיתי בחדר העינויים במותו של אחד העצורים. גופתו הוצאה מהחדר והובאה לצריף הגז. שם הניחו את הגופות בערימות, זו על גבי זו, ומשם העבירו אותן במשאית לכיוון בלתי ידוע (תיק מס' 4213 - איש הגנדרמריה José María Domínguez).

מלבד היותו מרכז מעצר בלתי חוקי ומתקן עינויים, שימש מחנה לה-פרלה כאתר של הוצאה להורג במסגרת מדיניות ההשמדה.

כנספח למחנה זה, פעל מחנה מעצר חשאי נוסף, קטן יותר, ששכן בסמוך ונשא את השם 'פרלה צ'יקה' או 'מלגניו'. מחנה מעצר זה זוהה בחיפושים שנערכו על ידי הוועדה, והעדות הבאה מספקת פרטים על קיומו ועל אופיו:

היינו עצורים בבית הסוהר לנאשמים בוילה מריה בתקופת משחקי הגביע העולמי בכדורגל. יום אחד, השכם בבוקר, העלו אותנו על משאית בעיניים ובידיים קשורות. עצרנו לרגע בקורדובה ומשם המשכנו בדרך עד שהגענו למקום. תחילה היינו בחדר ואחר כך הובלנו לביתן. מאוחר יותר החזירו אותנו לחדר קטן. כבר אז ידענו שמדובר במחנה בשם 'מלגניו'. בתא זה החזיקו בנו במשך שבוע בעמידה, בעיניים קשורות ובידיים ורגליים כפותות בחוטי תיל, ללא מזון. רק לפעמים נתנו לנו לשתות מים מלוחים. נאלצנו לעשות את הצרכים במקום. זה היה ממש דיר חזירים. מי שצנח על הרצפה מעייפות או מחוסר שינה, היה חוטף מכות רצח. אחד אחד הוכנסו לחדר עינויים לחקירה. פעם הבחנתי בנוכחותו של איש רם-מעלה. שמעתי את השומרים אומרים בעצבנות את השם Maradona, המפקד השני של הקורפוס הצבאי השלישי (תיק מס' 4080, Pujol).

בית ההנהלה ההידראולית של סכר סן רוקה

בית ההנהלה הפרובינציאלית של ההידראוליקה, ששכן קרוב לחומת הסכר סן רוקה בקרלוס פאז, שימש מחנה מעצר חשאי. צירופו למערכת נעשה כנראה ב-1976, כפי שעולה מדו"ח שנמסר על ידי הנהלה זו ל-CONADEP:

הבית, שנועד להנהלה, נמסר למשטרת קורדובה על מנת לפקח על פעולת הבנייה של הסכר סן רוקה בתקופה שבין 1976 - 1979, בה לא יכולנו לבצע את הפיקוח.

הוועדה ערכה סיורים בהשתתפות עדים שהוכיחו בוודאות כי במקום פעל מחנה מעצר חשאי, שנועד לשמש מקום מעבר או עינויים לעצורים ממחנות אחרים, או מרכז לפירוק כלי רכב ששימשו את מערכת הדיכוי או שנגנבו מרשות הרבים לאותן מטרות. הוכחה לכך נמצאה בעדותו של J. C. (תיק מס' 6139):

ראיתי בחצר הבית כלי רכב מפורקים. זכורה לי, בין היתר, מכונית רנו 12. נהגו, כנראה, לזרוק את המכוניות מן הסכר, כי פעם, בזמן שפל, ראיתי שם שלדי מכוניות.

עובדה זו אושרה על ידי ה-CONADEP לאחר שצוללנים הצליחו לשלוח מכוניות וביניהן את מכונית הרנו 12 שהוזכרה לעיל.

ב-9 ביולי 1978, נמצאה גופתו של גבר צעיר, ידיד קשורות, גופו פגוע ומכוסה כוויות, ידי ורגליו שבורות, קבורה בבור סמוך לבית ההידראוליקה. ממצא זה וכן

השתתפותה של המשטרה של קרלוס פאז, נרשמו ב'ספר העבודות והחדשות של מחנה שיט, ציד ודיג', וכן בספר החקירות של המשטרה המקומית, ביולי 1978. השופט שטיפל בכך היה שופט החקירות והוא העביר את חומר החקירה למחלקת המודיעין UR 3. אנו קובעים שהממצאים המוזכרים לעיל לא נרשמו ב'המ"ש' ואף לא במחלקת המודיעין UR 3.

יחידת בית הכלא מספר 1

העברת עצורים בין מחנות מעצר שונים, נעשתה גם עם העצורים 'החוקיים' שהיו כלואים בבתי הכלא של 'בואן פסטור', בית הכלא לנאשמים ויחידת בית הכלא הפרובינציאלית מס' 1. אסירים אלה הוצאו בהזדמנויות שונות ממקום מעצרם והובלו למחנות מעצר חשאי. בידינו עדויות על פעילות כזו ועל המקומות בהם בוצעה.

ל- UP 1 הייתה חשיבות עליונה בתוך מערכת הדיכוי החשאית בקורדובה, שכן היא נתפסה בפועל על ידי כוחות צבאיים החל מ- 2 באפריל 1976 ועד נובמבר של אותה שנה.

מן העדויות שנגבו אפשר לשער שאיש מן העצורים לא ידע דבר על הצפוי לו:

הייתי עם Gustavo De Breuil ו- Jorge Oscar García באותו תא מעצר. כידוע, שניהם נהרגו על ידי כוחות צבאיים שדיווחו לעיתונות על 'ניסיון בריחה' כביכול. הרצח הזה נעשה בנוכחות Jorge De Breuil, שהוכרח לחזות בהוצאה להורג של קבוצת האנשים, ביניהם היה אחיו. הוא נצטווה לספר לנו את שראה, מפני ש'כולנו נועד אותו גורל'. כמו כן, חזינו בהוצאתו להורג של העצור Bauduco - ב- 5 ביולי 1976. אחד הנגדים הכה בראשו, וכיוון שלא הצליח לקום, איים עליו ברצח. הוא הוציא אקדח, טען אותו וירה בראשו. ב- 14 ביולי של אותה שנה ראיתי מבעד לחלון התא כיצד קושרים לעמוד את העצור René Moukarzel, שופכים עליו מים קרים ומכים אותו. הוא מת לפנות בוקר. הסגן Alsina נטל חלק פעיל במעשה זה. עד דצמבר 1976 נרשמו 28 עצורים פוליטיים שמתו בנסיבות שונות תחת המשטר ששלט בכלא זה (José María Niztschman, תיק מס' 7597).

במקרים אחדים השתמשו בהחזקת עצורים כבני ערובה:

ביוני 1977 הועברתי כבן ערובה מהיחידה 9 בלה-פלטה לקורדובה, יחד עם עוד 23 איש. נלקחנו ללה- פרלה. קצין אחד הודיע לנו בשמו של האלוף Menéndez - הוא כינה אותו בשם האהוב עליו La Hiena (הצבוע) - שאם במסעו של הנשיא וידלה לצפון יתרחש פיגוע טרוריסטי כלשהו, אנחנו נשלם על כך בחיינו. הרשימה הייתה מוזרה: אם ימות חייל, איש מהקהל או פועל - יהרגו ארבעה מאתנו, אך אם, לעומת זאת, הקורבן יהיה נגד, המחיר יהיה גבוה יותר, וכן הלאה, המחיר יעלה עד אשר יגיע, כמובן, לווידלה עצמו, ואז ללא היסוס, יהרגו את כולנו (תיק מס' 5782. Jorge Bonardel).

לקראת סוף פברואר 1978, הביאו את חמישה עשר בני הערובה שהיו עצורים קודם לכן בלה-פרלה. נאמר להם בדרך מבית הכלא בראוסון, שאם יקרה משהו במהלך האליפות העולמית בכדורגל, יירצחו אותם. באפריל אותה שנה, כאשר הצלב האדום הבינלאומי נכנס בפעם הראשונה לבקר את העצורים הפוליטיים בקורפוס הצבאי השלישי, התרחשו ארבעה אירועים: הראשון: חמישה עשר בני ערובה שצוינו לעיל ואחרים, שלא היו בידי הרשות המבצעת הלאומית, הוסתרו בחדר אחר. השני: 'משתפי פעולה' מסוימים מלה-פרלה, שהוחזקו במשטר של שחרור בהשגחה, הובלו ללה-ריברה ורואיינו על ידי הארגון הבינלאומי. כל זה היה כמובן אחיזת עיניים. השלישי: עצורים -נעדרים אחרים, כגון Carlos Massera ו-Porta - שמאוחר יותר סיפר לי על כך - הוצאו מהמחנה כדי שהמבקרים לא יראו אותם. והרביעי: שלשה עשר מבין העצורים החוקיים ב-UP1, ביניהם גם אני, נלקחנו ללה-ריברה למספר שעות, ושם איים עלינו הסרן Barreiro, שאם נאמר מילה בעת הביקור של הצלב האדום בבית הכלא, הרוג יהרגו אותנו (תיק מס' 4834 - Guillermo Puerta).

המחלקה לאינפורמציה של המשטרה הפרובינציאלית (D2)

מחלקה זו של המשטרה הפרובינציאלית שמשה מרכז מבצעים חשוב. חקירות שונות שנערכו על ידי בתי המשפט הפדרליים, מצביעות על הקשר שהיה בין מה שכונה 'D2' למחנות המעצר החשאיים לה-ריברה ולה-פרלה. יתר על כן, מן הרשימות שנמצאו בבית הכלא ניתן לראות שהעצורים במחלקה לאינפורמציה הובאו לכאן כדי לעבור חקירות נוספות.

להלן עדותו של Horacio Zamame (תיק מס' 7595) המבהירה את התפקידים שמלאה ה-'D2':

נעצרתי במקום עבודתי על ידי אנשי המשטרה הפרובינציאלית ב-12 בנובמבר 1976. הובילו אותי למחלקת המודיעין ששכנה אז במטה. שם בדקו אם אני נושא נשק והחרימו את כל חפצי האישיים. אחר כך קשרו לי את העיניים ואת הידיים. הייתי במקום חמישה ימים וסבלתי מעינויים בלתי חוקיים שונים.

פעולות ה-CONADEP בקורדובה

לה-פרלה : ב-3 במאי 1984, נעשתה פעולה לאיתור בסיס חיל הפרשים המוטס מס' 4, שבו פעל מחנה מעצר חשאי לה-פרלה, בהשתתפות שישה עשר עדים. הם זיהו מייד את מרצפות הבטון ואת התורן בחצר הכניסה, לשם הובאו חלקם כדי להיות בשמש.

Pearlmuter (תיק מס' 3950), זיהה את חדר הכניסה וחמשת המשרדים. כמו כן זיהה את הקיר הימני, שעליו נערכו הוצאות להורג מדומות. גם Ana María Mohamed (תיק מס' 4306) זיהתה בבהירות את ההול, שאותו תיארה בתלונתה:

זהו המקום, לצד שמאל, בחדר השני והשלישי, שם נחקרתי על ידי Luis Manzanelli.

בביתן הכל נשאר כשהיה, מלבד מזרוני הקש שעליהם שכבו העצורים, שלפעמים הופרדו על ידי מחיצות והוחלפו בדרגשים לחיילים בצבא הסדיר. כל קבוצת המשוחררים זיהתה פה אחד את בתי השימוש, המחראות, המשתנות והברזים. כשיצאו, זיהו את דלת הפח של צריף: "כאן עינו אותנו" - אמר Contemponi (תיק מס' 4077). כמו כן, זיהו את המקום שבו אחסנו את מכשירי העינוי, כשהם מייחסים לכל מקום את האנשים שראו בו:

הקיר ממול לדלת הכניסה, בפרוזדור, מסמל עבורי סימן חשוב, כמעט כמו מצבה. שם ראיתי את אחי חי בפעם האחרונה. הוא התלונן על כאבים, ברכיו רעדו וכשלו, על גופו היו סימני התעללות, הוא ביקש רופא שיטפל בו (Estela Berastegui; תיק מס' 3319).

כך גם הצהרתו הדרמטית של Elmer Fessia (תיק מס' 4075):

במשרד הראשון הזה, הפונה להול, היה מתקן מתכת דומה לזה שנמצא שם עכשיו. שכב עליו אז הד"ר Eduardo Valverde. מספר אנשים הכו אותו, בעוד שאותי חקר סרן. הוא התלונן כל הלילה על כאבים. אחר כך לא שמעתי אותו יותר.

זהו רק חלק מזערי מחוויות העדים במהלך האיתור בלה-פרלה. הנתונים שבעדויות אושרו לפרטיהם בשטח עצמו בפי העדים, שכן כמעט לא ניכרו שינויים במבנה.

מלגניו

אחרי הסיוור בלה-פרלה נבדק המחנה שכונה בשם 'לה-פרלה צ'יקה', ששכן בכניסה ליישוב מלגניו. הוא השתייך לסיירת של הקורפוס השלישי. העדים Pujol (תיק מס' 4080), Rata Liendo (תיק מס' 4081), Acuña (תיק מס' 4082), Casas (תיק מס' 4831), Mohamed (תיק מס' 4306) ו-Basi de Rodríguez (תיק מס' 4083), אישרו שהכניסה ליחידה, והמבנים שממין לכניסה, נשארו כשהיו. כמו כן הסכימו כולם לגבי זיהוי הבניין המרכזי, שבו היו המשרדים, והביתן בו הוחזקו העצורים.

המבנה הסמוך זוהה כמקום הלינה של אנשי הגנדרמריה. העד Rata Liendo תיאר את פנים הבניין, והתיאור אושר בעת הביקור. כמו כן אושרו פרטים רבים שהופיעו קודם לכן בעדויות שונות. ההתאמה בין כל העדויות מוכיחה, ללא כל צל של ספק, שבמקום אכן פעל מחנה מעצר החשאי.

לה-ריברה

המחנה של בית הכלא הצבאי לנאשמים בקורדובה שוכן בצד המזרחי של העיר, בשכונת סן ויסנטה, ומשתרע על שטח נרחב באזור הסמוך לבית הקברות.

Mohamed זיהתה את המקום לשם הובאה כדי להתאושש מפצעי העינויים שספגה בלה-פרלה. Luis Ludueña (תיק מס' 5229), זיהה את הביתן שבו שהה. Guillermo Puerta (תיק מס' 4834) תיאר את המקומות עוד לפני שנכנס אליהם, והכיר מייד את השיפוצים שנעשו בחדר הכניסה. הכל הוכח תוך הסיור במקומות שתוארו קודם. Olindo Durelli (תיק מס' 4300) ו-Arturo Ruffa (תיק מס' 4244), זיהו באופן מיידי פרטים שהצליחו לראות בעת מעצרים. יתר על כן, Ludueña, Wilfredo Meloni (תיק מס' 4208), הוסיפו ממצאים לראיות.

Marta Aguirre (תיק מס' 4211), לא זיהתה רק את המבנים, אלא הוסיפה פרט:

הספסלים שעליהם הושיבו אותי ומדרכת הבטון הצרה, שבסופה תעלה צרה: שם אכלנו בצלחות שעליהן הוטבע סמל הצבא הארגנטיני.

בית ההידראוליקה

ב- 21 ביוני 1984 החלה בדיקתו של בית ההנהלה הפרובינציאלית להידראוליקה, בסכר סן רוקה, בהשתתפות שלושה עדים: Juan José López (תיק מס' 6133), Raúl Ayber (תיק מס' 6136) ו-Carlos Vadillo (תיק מס' 6134). הם זיהו תוך הסכמה מוחלטת את מיקומו של הבית ומראהו הכללי: מדרגות האבן שבכניסה והגלריה ובה אריחים אדומים ולבנים. עוד לפני שנכנסו, איתרו את בית השימוש וחלון אחד, שממנו נשקף קטע קטן מן האגם. יתר על כן, עוד לפני שנכנסו, תיארו את מקומו של המוסך והמדרגות היורדות ממנו. כל הפרטים הוכחו ואושרו בעת הסיור. בתוך הבניין עצמו הם ציינו מקומות בהם נמצאו רהיטים שונים, וכן מקומות בהם שהו בעת מעצרים. צירוף המקרים, ההסכמה בכל הפרטים והספונטניות של שלושת העדים, אינם מותירים כל ספק שמדובר במבנה שבו היו עצורים באופן בלתי חוקי.

מחנות מעצר חשאים בפרובינציה של מנדוזה

במשך שני הביקורים שערכה ה- CONADEP במנדוזה, באו לבית הנבחרים הפרובינציאלי למעלה מחמישים איש שהיו עצורים-נעדרים לפרק זמן מסוים, כדי להעיד בפני הוועדה על ניסיונם בתקופת המעצר. כמו כן נתקבלו למעלה מ- 150 תביעות על היעלמויות נוספות. היעדר עדויות ופרטים על היעלמויות אלה, מעורר את ההשערות הבאות:

1. חלק מהנעדרים נלקחו לאזור אחר שנשלט ע"י הקורפוס השלישי.
2. הכוחות שפעלו באזור הזדרזו להשמיד ולהעלים את גופותיהם של רבים מהעצורים במקומות שונים בפרובינציה.

נתבונן עתה בתמונה הכללית שעולה מן העדויות, בקשר למיקומם החשאי של מחנות המעצר.

בית הספר הצבאי גנרל אספחו

ב- 26 במרס 1976 נחטפתי מביתי בידיים קשורות. כשראשי מכוסה בברדס הועברתי לבית הספר הצבאי גנרל אספחו, בו הייתי 15 יום. בפרק זמן זה עברו במקום כ- 500 עצורים (תיק מס' 5188, Enrique Carmelo Durán).

נחטפתי עם כל בני משפחתי ב- 29 במרס 1976. העבירו אותנו לתחנת המשטרה 25 בגווימאיין, שם היינו כל הלילה ולמחרת העבירו אותנו לבניין המשטרה, שם היינו 10 ימים במחלקה D-2. אח"כ הפרידו בינינו. אני נלקחתי לבית הספר הצבאי גנרל אספחו, שם היו עצורים אישים רמי מעלה מהשלטון החוקי המודח, עיתונאים, פעילים באיגודים מקצועיים וכו'. היחס אלינו היה סביר, אבל כאשר נלקחנו לחקירה היו מכסים אותנו בברדסים ומאיימים עלינו בכידון צמוד לצוואר (תיק מס' 6834, José Vicente Nardi).

הבריגדה ה-VIII של חיל הרגלים ההררי

נחטפתי ב- 2 ביוני 1976 ע"י פטרול צבאי שפרץ לביתי בשלוש בבוקר. הם בדקו הכל בבית וחפשו מכונית שכול. אחרי שקשרו לי את הידיים והעיניים, הובילו אותי במשאית לכיוון בלתי ידוע, עד שהגענו למקום שנקרא בשם R D (מקום שבו ריכזו את העצורים). היה זה מקום מושבו של הפיקוד ה-VIII לתקשורת, שפעל בתוך הבריגדה ה-VIII של החי"ר ההררי (תיק מס' 6637, Oscar Martín Guidonde).

מחנה לוס-אנדס

לאחר שנחטפתי, העבירו אותי למחנה לוס-אנדס בידיים ועיניים קשורות. היינו שם חמישה עצורים. במקום זה הייתי מסוף ספטמבר 1976 עד ה- 28 בדצמבר אותה שנה. כשנודע לבני משפחתי על מעצרי, הם פנו למחנה הצבאי ושם דיווחו להם ש"עורכים ניסיון עם העצורים, אשר בקרוב יצאו לחופשי". במשך כל התקופה עינו אותנו נפשית באיומי רצח מתמידים. אמרו לנו שבכל רגע יוציאו אותנו להורג. נלקחנו לשירותים פעמיים ביום. הפסקות היו חצי שעה בשבוע. כתוצאה מהמתח הנוראי והאיומים הבלתי פוסקים חלה אחד העצורים באמנזיה (אובדן הזיכרון) חלקית, התעלפויות ונדודי שינה במשך שבוע. אחר כך הועברנו לבית-כלא (תיק מס' 6831, Oscar Armando Bustamante).

תחנות המשטרה

תחנות המשטרה תופסות מקום חשוב בחקירה על היעלמם של אנשים במנדוזה, שכן על אף היותן תחנות מעבר, ידוע על אנשים רבים שהיו עצורים בהן וסבלו ממעשי התעללות אכזריים.

נחטפתי מביתי ב- 15 באוקטובר 1976. אחרי שקשרו לי את הידיים ואת העיניים, הכניסו אותי לכלי רכב והועברתי ל- D 2. שם עינו אותי באמצעות 'טלפון' והכו אותי בכלי נשק. לא קיבלתי מזון או מים במשך כל היום. למחרת נלקחתי לתחנת המשטרה מס' 7 של גודוי קרוז, שם התירו את הקשרים מעיניי. ביום שני, ה- 18, בשעות הלילה, הוציאו אותי מהתא יחד עם עצורים נוספים ועינו אותנו בדרכן חשמלי וב'צוללת'. כל זה נמשך כשעה וחצי. הכל נעשה לאחר שעניינו נקשרו שוב (תיק מס' 6833 - Francisco Amaya).

ביום ה- 15 באוקטובר 1976 נעצרתי על ידי אנשי המשטרה הפרובינציאלית בתחנת האוטובוס המרכזית של מנדוזה. נלקחתי לתחנת המשטרה מס' 7 של גודוי קרוז בלי שקשרו את עיניי וידיי, ושם הכניסו אותי לצינוק. עינו אותי בדרכן חשמלי במשך 3 ימים רצופים. ב- 21 באוקטובר העבירו אותי למקום אחר בתחנת המשטרה, שם הראו לי את Juan Humberto Rubén Bravo (נעדר היום) שהיה תחת שמירה של שני שומרים. חמישה ימים מאוחר יותר הועברתי לבית הכלא של מנדוזה, שם נעצרתי ונרשמתי באופן חוקי (תיק מס' 6918 - Pablo Rafael Seydell).

נעצרתי על ידי אנשי המשטרה הפרובינציאלית של מנדוזה ב- 15 באוקטובר 1976, כשהייתי ברחוב. קשרו לי את העיניים והידיים והועברתי לתחנת המשטרה מס' 25 של גוואיימיין, הידועה גם בשם 'קבוצת הרכב'. במקום היו עצירים רבים. במשך היום שהייתי שם ספגתי מכות ועינויים אכזריים. כל העצורים שם סבלו ממכות דומות. באותו יום הכניסו אותי כפוף לחלק האחורי של רכב משטרה, בעיניים וידיים קשורות והובלתי לתחנת המשטרה מס' 7 של גודוי קרוז. זיהיתי את המקום לפי האור שעלה מהכיכר ממול, לפי שאון התנועה וצלילי האורגן שבקעו מהכנסייה הסמוכה. הצלחתי לראות שם עצורים נוספים, כולם בעיניים קשורות. כולם היו עצורים קודם לכן ב- D2 של המשטרה הפרובינציאלית (תיק מס' 6843 - Luis Matías Moretti).

בניין המשטרה (D-2)

תחנות המשטרה היו נקודות מעבר במסלולם של העצורים-נעדרים. חלקם הגדול נרשם אחר כך 'באופן חוקי' במטה המשטרה או בבית הכלא של מנדוזה.

אחת התחנות במסלול זה הייתה בניין המשטרה והמחלקה D-2 (מחלקה 2) הידועה לשמצה.

נעצרתי בביתי ב- 14 במאי 1976, ב- 1:30 לפנות בוקר. קשרו לי את העיניים והידיים והובילו אותי ל- D-2. קרוב לשעת הצהריים נלקחתי לקומה התחתונה-קרקעית של אותו בניין, לחדר בו היה ספסל עץ. שם קשרו אותי, השכיבו אותי עירום ונחקרתי בדרכן חשמלי במשך שעות רצופות. הייתי בחזקת נעדר עד ה- 31 במאי. בתאריך זה, לאחר אישורו של פיקוד בריגדת החי"ר ה- VIII, נודע לבני משפחתי על מצבי (תיק מס' 6842 - Raúl Aqua Viva).

נעצרתי ב- 9 בפברואר 1976 בביתי, יחד עם חבר באיגוד המקצועי בו הייתי נציגה ויחד עם בני הקטן בן הארבע. בכניסתם הם פרצו את הדלת, הכו אותנו

באלימות רבה ואחר כך קשרו לנו את העיניים והידיים. נלקחנו יחד עם בני המקום שלא הצלחתי לזהות מייד. שם נלקח ממני בני בסצינה נוראית כיוון ששנינו צרחנו שלא יפרידו בינינו והוא ביקש שלא יהרגו את אמו. הייתי במקום כ- 18 יום. סבלתי כל מיני עינויים, החל מאיומים בלתי פוסקים שיהרגו את בני וכלה במעשי אונס אינדיבידואליים או על ידי אחדים מהם יחד כשהייתי לבד, או עם שלוש הנשים שהיו אתי במקום. המקום היה קטן מאוד ושמענו את כולם מדברים, נאנחים או בוכים. חטפתי אגרופים, מכות משרשרת וכן מכות בדרכן חשמלי באזורים רגישים בגוף. הייתי תשושה ושבורה כל כך שכאשר הובאתי בפני השופט נתנו לי שמלה של עצורה אחרת כדי שתהיה לי 'צורה' אנושית יותר'. ברצוני להוסיף, שזיהיתי מאוחר יותר את המקום בו שהיתי במשך שמונה עשר הימים האלה. זה היה D-2. אני הייתי בתא קרוב לכניסת השומרים. היה שם פרודור שבסופו היו שירותים, בהם נאלצנו להתרחץ יחד עירומות במים קרים, בעיניים קשורות ובנוכחות השומרים שחגגו מהמחזה. בקצה השני היה תא גדול יותר, בו בוצעו עינויים קבוצתיים, כגון פירמידה אנושית. באחת מהן נשאר מתחת לכולם Miguel Angel Gil. הוא יצא כל כך פגוע שלא הצליח להתאושש ומת לאחר כמה ימים. השופט שטיפל בי היה ד"ר Carrizo, במטה המשטרה. לפני כן, איימו עלי: "אם תפתחי את הפה, בנך ישלם על כך" והראו לי מעיל שלו. השופט גילה יחס אדיש לחלוטין, אף שמצבי היה ירוד ביותר. שני שומרים נשאו אותי כדי שאוכל ללכת. פרצופי היה מעוות ללא הכר (בבית הכלא, הודות לצלב האדום הבינלאומי, ניתחו לי את האף שנשבר באחד העינויים). השופט Guzzo תמך כנראה בשיטות שהופעלו, הואיל והוא גזר עלי עונש. יום אחד יצטרכו השופטים האלה להסביר איך זה שקיבלו הצהרות מאנשים שיצאו לגמרי מדעתם ועוד עשו זאת בתוך מוסדות משטריים (Susana O - תיק מס' 6891).

נחטפתי ב- 9 בפברואר 1976 והועברתי מייד לבניין מטה המשטרה. זיהיתי את המקום כיוון שהשתתפתי בפרויקט ובפיקוח של אותו בניין. קבלתי מכות בלי הרף בכל תקופת המעצר, ועינו אותי בדרכן חשמלי במשך 5 או 6 שעות רצופות, ופעם שפכו עלי מים רותחים. זכור לי, שראיתי דרך עינית התא, את Estela F., זו הייתה בחורה מקורדובה. הצלחתי לראות שפניה פגועות ביותר. ראיתי שנלקחה ונאנסה פעמים רבות. אחרי שנאנסה למעלה מ- 20 פעם, החדירו מקל לאיבר המין שלה. היום היא נעדרת. ... Estela F. ו- Silvia O. היו בהריון בעת מעצרו. כתוצאה מהעינויים ומעשי האונס הבלתי פוסקים איבדה את התינוק. עצור אחר שעונה גם הוא קשות היה Marcos Ibañez, שנפטר בבית הכלא בלה פלטה שנה מאוחר יותר. ... Olga Z. נחטפה מבית החולים בו אושפזה ועברה ניתוח להוצאת רחם. ב- D 2 מישחו שאמר שהוא רופא הוציא לה את התפרים. מייד אחר כך נאנסה... בפעם האחרונה שעינו אותי בדרכן חשמלי, התעוררתי כשאני מקבל מכות בחזה. הרופא דיווח לי שלמעשה נפטרתי והם הצליחו להחיות אותי. אחרי זה לא חזרו לענות אותי. מאוחר יותר, כשעמדתי מול השופט Carrizo, הסירו לי את הקשרים מהעיניים (תיק מס' 6827 Fernando Rule Castro).

בית הכלא

בית הכלא של מנדוזה, מקום ששימש לרישום 'חוקי' של מספר עצורים-נעדרים, פעל במקרים רבים כמחנה מעצר חשאי, במיוחד בעת כהונתו של מפקד המשטרה Naman García .

הועברתי לבית הכלא הפרובינציאלי, בו נבדקתי בשטחיות על ידי רופא. על אף תחנוני, פצעי הקשים ומצבי הכללי הגרוע, הוא הכין דו"ח שלא שיקף את מצבי האמיתי ונתן לי כדורי אספירין כדי 'לשפר את מצבי', לשכוח את מה שאירע ולצפות לעתיד. חודשי המעצר בבית הכלא היו קשים מאוד, בבידוד מוחלט, במשטר צבאי, תחת איומים תכופים של הוצאה להורג, חקירות בעיניים קשורות, ובמקרים רבים עינויים פיזיים. כזה היה המשטר שהנהיג Naman García (תיק מס' 6891 O . Susana).

ב- 24 במרס 1976 הגיע לבית הכלא הסרן Ledesma ואתו קבוצת חיילים. הם חקרו אותנו פעמים רבות, אך תמיד מאחורי סורגים. Ledesma הביע את דעתו בפני החיילים ואמר: "צריך להרוג את כולם, כי הם פעילים חתרניים חסרי מולדת". אתי היה Santiago Illa . באוגוסט, כאשר ביקרו אותנו בני המשפחה בפעם הראשונה, נודע לנו שהוא נעדר (...) ב- 24 ביולי 1976 נתמנה למנהל בית הכלא קצין המשטרה הבכיר José Naman García, ומיד החטיפו לנו מכות, שדרך אגב גם קיבלו האסירים הרגילים. הם נהגו להוציא אותנו לחצר בקבוצות של 20 איש, שם הפשיטו אותנו וציוו עלינו לצעוק 'הידד' למשטר הצבאי. כל זה בלווית מכות מקל, אגרופים, בעיטות ואיומים במוות. המכים היו אנשי צבא ואנשי שירות בתי הכלא (תיק מס' 6917 Pedro - Víctor Coria).

אחרי מינויו של Naman García למפקד בית הכלא הפך המקום למרכז חקירות. עינו אותנו בדרך חשמלי ובמכות. כמו כן נלקחנו הרבה פעמים ליחידת התקשורת ולפיקוד המודיעין. נוסף לכך, החל מאוקטובר 1976, הוצאו עצורים מהמקום ובקבוצות של שלושה הובאו לקמפו לוס-אנדס (תיק מס' 6892 Guillermo Martínez).

בעת ביקורו של הנשיא Videla בפרובינציות של קוריו, בחודש אוקטובר 1976, הוציאו שלושה מאתנו מהאגף בו היינו כלואים ובודדו אותם מהיתר. מאוחר יותר אסף את כולנו בחצר סגן משנה, ראש השמירה, והודיע לנו שאם יקרה משהו לנשיא Videla בעת ביקורו, הם ינקמו בעצורים. הוא הסביר שזוהי פקודה חד משמעית מהמפקד של הקורפוס הצבאי השלישי, האלוף Luciano Benjamín Menéndez. הקצין היה כל כך עצבני ומפוחד שלא נשא באחריות על דבריו ולסיום אמר: "הם ציוו עלי להגיד את זה, אלה מהמפקדה" (תיק מס' 7133 Manuel Armando Alfonso).

מרכזי מעצר מחתרתיים בפרובינציה של טוקומן

הפרובינציה של טוקומן זכתה בכבוד המפוקפק והאיום, להיות המקום שבו הוקם לראשונה מרכז המעצר המחתרתי (CCD), כאחד הכלים החשובים ביותר של מערכת הדיכוי בארגנטינה.

'האסקואליטה' (ביה"ס הקטן) של פאמאלייה, היה ראשון מחנות העינוי וההשמדה שפעילותו הוכחה על ידי ה- CONADEP. מדובר בבית ספר שדה קטן, שבשנת 1975 עמד בבנייה. היה בו מקום לשלושים או ארבעים עצורים. אחת העדויות שנגבו (תיק מס' 4636) מציינת:

הדרכן החשמלי היה טלפון שדה שפעל על סוללות, שעל ידי סיבוב הידית יצר זרם חשמלי. מהירות הסיבוב הגדילה או הקטינה את הזרם החשמלי שנוצר.

ארעיות המבנים - בהשוואה לגודל המתקנים במחנות מעצר חשאי שנגבו מאוחר יותר - מצביעה על כך שבשנת 1975 החלה להתפתח, מראשיתה, השיטה החשאית לדיכוי. מאז החל הגידול המהיר של מערכת המבצעים, שמטרתו הייתה לייעל את השיטות שיישמו על ידי השימוש במשאבי המדינה. בטוקומן הוקמו, בעקבות הניסיון שרכשו ב'לה אסקואליטה' של פאמאלייה, לפחות עוד עשרה C.C.D.: המטה המרכזי של המשטרה, פיקוד הניידות, מחנה מכבי האש, וביה"ס לחינוך גופני, כולם בבירת הפרובינציה. היחידה למחסני הנשק 'מיגל דה אסקוונגה', המוסד לעבריינים צעירים 'אל רפורמטוריו' והמלון 'El Motel' סמוך לבירה, Nueva Fronterita, Lules, Baviera ביישובים שונים ברחבי הפרובינציה.

בדיוק כפי שקרה באזורים אחרים של ארגנטינה, מחנות המעצר, שהתחילו בבתים קטנים ובמרתפים מוסתרים היטב, עברו למבנים גדולים ובמקרים אחדים למחנות צבאיים שהוכשרו לכך במיוחד - מצוידים בכל המכשירים והאבזרים המוכרים מגרמניה הנאצית: גדר תיל כפולה, שומרים עם כלבים, שדות תעופה למסוקים, מגדלי פיקוח וכדומה. דוגמה מובהקת לכך מהווה מחנה היחידה לתחמושת 'מיגל דה אסקוונגה'.

עם זאת חשוב לציין שאלה אינם המקרים הרגילים, הואיל ובטוקומן היה הצבא בתוך 'אזור מבצעים' נגד הגרילה, והקפיד למנוע כל קשר מעשי בין קבוצות המחתרת שפעלו במחנות המעצר החשאי לבין הפן הרשמי של כוחות הצבא.

העצורים במקומות אלה שהו בהם זמן קצר והועברו מהם מייד. קיימת השערה מבוססת שבמקרים רבים הסתיימו העברות אלה ברצח העצורים.

העצורים הובאו ל'אסקואליטה' בתא המטען, או על רצפת מכונית פרטית. כך גם הוצאו, ולמרות שידענו מעט על המתרחש, רובם הוצאו להורג. אם אחד העצורים היה מת, היו מחכים ללילה ואז היו עוטפים אותו בשמיכה צבאית, מכניסים אותו לאחת המכוניות הפרטיות ויוצאים לכיוון בלתי ידוע (תיק מס' 4636, לקוח מעדותו של איש הגנדרמריה לשעבר, Antonio Cruz).

לצווארם של הנידונים למוות נהגו לקשור סרט אדום. כל לילה באה משאית לאסוף אותם ולהעבירם למחנות ההשמדה (מתוך עדותו של Fermín Nuñez- תיק מס' 3185).

לא זכור לי בדיוק, אם היה זה ב- 16 במאי או ביוני 1977. סגן המפקד של יחידת התקשורת 5 של המחנה ה-V של חי"ר אמר לי לחזור מוקדם, כי יש 'להעביר' כמה אסורים. זה היה ביום הזיכרון למותו של איש צבא בשם Toledo Pimentel. כשחזרתי בלילה הוא אמר לי: "חזור הביתה, כי עשו כבר את הכל." למחרת, כאשר חזרתי ל'אסקואליטה', הם כבר לא היו שם, וגם לא שתי עצורות נוספות. אין לי ספק שכולם הומתו באותו הזמן (מתוך עדותו של טוראי ראשון, תיק מס' Juan Carlos Ortiz 1252).

במסגרת התפתחות המבצעים, באפריל 1976 העתיק הפיקוד של האזור הכפרי את מקום מושבו מהאסקואליטה למחנה המעצר חשאי 'מפעל הסוכר נואבה בביירה', שעד אוגוסט 1977 היה המקום החשוב ביותר במערכת הדיכוי באזור זה. פעלו בו אנשים מכל רחבי ארגנטינה. עמדו לרשותם מסוק ומספר רב של כלי רכב להעברת גודדים. במחנה הזה הם ריכזו מספר גבוה של אנשים שנתפסו בכל קצווי הפרובינציה. בבניין מפעל הסוכר 'לולס' פעל C.C.D. נוסף. היה זה משק עתיק יומין, בעל משמעות היסטורית הקשורה בשהותו של הגנרל סן מרטין במקום. ה-'chupadero' (מקום בו 'ספגו' את העצורים) פעל במרתף של מחסן הפחם הישן. חדר העינויים היה בקומה הראשונה של הבית.

גם באזור הכפרי פעלו מחנות מעצר חשאים, לפחות זמנית. בתחנת המשטרה של מונטרוס, המפעל של 'בליה ויסטה' וב'קונבנטיליוס דה פרונטריטה', במבנים ארעיים ששימשו בעבר מגורים לעובדי מפעל הסוכר שביישוב. הדיכוי הופעל דווקא נגד עובדים אלה, והמעצרים נעשו עם תחילת יום העבודה, בכניסה למפעל. הוועדה אישרה עובדות אלה במהלך האיתור.

במרכז העיר סן מיגל, שופץ המטה הראשי של המשטרה שפעל כבר כמקום עינויים, והפך להיות למחנה מעצר חשאי. בתקופה זו עמד בראש המשטרה של טוקומן רב ניצב Mario Albino Zimmermann (תיקים מס' 1252, 440). סגניו היו הניצב Heriberto Albornoz (תיקים מס' 5570 - 3753 - 5840 - 5846 - 3482 - 2493) והקצינים: José Bulacio (תיקים מס' 5837 - 5570 - 4892) ו-David Ferro (תיקים מס' 5837 - 5570 - 6301 - 440 - 5425).

הצבא שמר לעצמו את זכות הפיקוח על המקום על ידי מפקח צבאי. האחראי על אזור הביטחון 321, סגן-אלוף Antonio Arrechea, שהשתייך למחנה הצבאי V, ביקר במחנה ונכח בעינויים. (תיקים מס' 1744 440 - 2493 - 5763 - 1446-).

פיקוד הניידות, שהיה ברחוב לאפרידה 1000, שימש אף הוא לריכוז חשאי של עצורים. הוא שימש למעבר ו'ריכוך' חטופים חדשים, אשר לא קיבלו מזון ומים, כדי להכניסם לעינויי הדרבן החשמלי ולעונשים אחרים.

מעבר לרחוב נמצא C.C.D. נוסף: תחנת מכבי האש, לשם הובלו העצורים בברדסים, כשפיסות קרטון ועליהן מספרים היו קשורות לצוואריהם, כשהם ממתנינים להעברה נוספת.

בבית הספר לחינוך גופני, שהשתייך לאוניברסיטה הלאומית של טוקומן, פעל C.C.D. נוסף. המקום יכול לקלוט כ- 250 עצורים. העברת החטופים נעשתה באוטובוס (תיק מס' 5838, Julio César Heredia). השכנים שמעו את אנקות הקורבנות ולעתים את מטחי הירי, כשנערכו ההוצאות להורג, מדומות או אמיתיות.

ביציאה מן העיר שכן 'המוטל', שעוד בהיותו בבנייה שימש C.C.D. כיום שמו 'לה פוסטה דה לוס אריירוס'. במקום הזה בוצעו עינויים. העצורים הוחזקו בשורת בתים קטנים, חמישה במספר, שעמדו על דרך חצץ. המבנה שנועד לשמש באר, שימש לאנשי השמירה. מימין עמד מכל מים גדול שעליו הוצבה עמדת השמירה הלילית.

מחנות המעצר אחרים פעלו לזמן קצר: 'אל רפורמטוריו', ובית הספר הרפובליקה של פרו - בשכונת פלומר.

בבית הכלא של וילה אורקיסה, פעל אגף לעצורים חשאים, שהוחזקו באזור E'. אסיר רגיל שהיה בכלא זה, מצהיר ששוחח עם אחד מאלה ששמו מופיע ברשימת הנעדרים (תיק מס' 3377 - Juan Antonio Molina).

מחנה המעצר החשוב מכולם בפרברי סן מיגל, היה זה שהוקם בתוך היחידה לתחמושת 'מיגל דה אזקונגה' שהשתייכה ישירות לבריגדה ה-V של חי"ר. השמירות נעשו על ידי אנשי הגנדרמריה הלאומית. בחודשים מרס ואפריל 1976, נשלחו למקום כארבעים איש מהיחידה הניידת מס' 1 מקמפו דה מאז'ו. אחד מהם מספר ל-CONADEP איך התנהלו החיים - או המוות - במחנה השמדה זה, שאחד מהאחראים עליו היה סגן-אלוף Cafarena (תיק מס' 4636):

פעם ראיתי איך קוברים חי עצור עירום, כשרק ראשו מחוץ לבור, הם הרטיבו את האדמה קודם לכן והידקו אותה היטב מסביבו. זה נמשך כך 48 שעות וגרם להתכווצויות נוראיות ולפריחות בעור. פעמיים נוכחתי בהוצאות להורג במחנה זה. מי שירה ראשון היה האלוף Antonio Bussi, אחר כך נהג לשתף במעשה את כל הקצינים הגבוהים. המקום בו בוצעו ההוצאות להורג נמצא כ- 300 או 400 מטר מהיחידה לתחמושת, בין ההרים. נהגו לשים שורת אנשי ביטחון במרחק של 20 מטר, ועוד אחת כמאה מטר מהמקום. בהוצאות להורג השתמשו באקדחים בקוטר 9 מ"מ או 11, 52, והן נעשו תמיד בין השעות 23:00 ו- 23:30. כל חמישה עשר יום נרצחו בין 15 ל- 20 איש (מתוך עדותו של Omar Eduardo Torres תיק מס' 6667).

מרכזי מעצר חשאים בפרובינציה של חוחוי

מחנות המעצר החשאיים החשובים ביותר בפרובינציה של חוחוי היו: המחנה הידוע בשם 'גריר' ומטה המשטרה של הפרובינציה. הראשון שכן בתוך יישוב באותו שם, בקרבת מפעל הסוכר 'לדסמה', והמטה שכן במרכז עיר הבירה - סן סלבדור דה חוחוי.

ב- 1 באוגוסט 1976 התייצבתי מיזמתי במושב המטה של משטרת חוחוי, ביקשתי לשוחח עם המפקד הכללי של המשטרה Haig, שכבר שוחחתי אתו קודם לכן, כשהייתי תחת פיקודו. הוא האשים אותי בכך שאני ראש קבוצת גרילה מקלילגואה, וגרם למעצרי. מייד אחר כך, הוא וקצין המשטרה Viltes חקרו אותי. הכחשתי את כל ההאשמות, ולכן העבירו אותי במכונית, בעיניים גלויות ובלי אזיקים ליישוב גריר. כשהגענו לאחד הבניינים במקום, הכניסו אותי לחדר בו ראיתי עצורים רבים בעיניים קשורות, ובמצב גופני חמור ומעורר רחמים. שם קשרו לי את העיניים ואת הידיים כמו לכולם. למחרת נלקחתי לחדר עם עוד שני בחורים. Miguel Garnica ו- Germán Córdoba, שניהם נעדרים עד היום. אחה"צ נלקחתי לקומה הראשונה, שם עינו אותי באכזריות רבה, החטיפו בי מכות ושיקעו אותי ב'צוללת'. Haig ו- Viltes השתתפו אישית בעינויים. אחר כך הועברתי לאולם הנידונים בו הוחזקו האנשים שלא ייצאו משם. היו שם 18 עצורים. כל לילה ספרו אותנו מחדש, ובמשך היום עינו את כולנו. העינויים כללו בעיקר שפיכת מים רותחים על פי הטבעת ובין הרגליים, חוטי תיל לוחטים על הישבן וחבטות בקרשים על הגב והרגליים, עד לאובדן ההכרה. נתנו לנו לאכול פרוסות בצל או כרוב, כדי שנתחלק בהן. כל לילה שמעתי מטחי אש. אימו עלינו במוות באופן תמידי. האחריות בלילות הייתה של הגנדרמריה, במשך היום של הצבא ואח"צ של המשטרה. מאלה שהיו שם אני זוכר את דודי Domingo, Román Riveros, Salvador Cruz, Miguel Garnica, Reales, Germán Córdoba, ואחיו הצעיר Germán Córdoba, את האחים Díaz, את Manzu ואת הד"ר Aredes, כולם מהיישוב קלילגואה ומהעיר ליברטדור גנרל סן מרטין, כולם נעדרים. מצבם הגופני והנפשי היה אז קשה ביותר. היה להם גנגרינה בעיניים, בידיים וברגליים. לאחדים מהם היו הזיות. פעם, כשנלקחתי לעינויים שמעתי את Haig אומר שצריך לעשות משהו כדי שנדבר. למעשה, התכוון לוודאי שנתבקשתי למסור על ידי מונסיניור Medina ; הוא אמר שבתמורה יסלחו לי ואזכה במשפט. עניתי שאין לי על מה להתוודות. הוא טען שאני עקשן, והאנשים שהיו לידי החלו להכות אותי. אף על פי כן, כעבור זמן קצר הועברתי למטה המשטרה של חוחוי ונעצרתי באופן חוקי (תיק מס' 2545 - Humberto Campos).

הנעדרים שציין מר Campos קודם לכן, נחטפו מבתיהם ב- 27 ביולי 1976. כמעט כולם עבדו במפעל הסוכר לדסמה. תוך האפלת חשמל מלאה, פרצו החוטפים במדים לבתי המגורים ועצרו למעלה מ- 200 איש בשני היישובים. כולם נלקחו למחנה המעצר החשאי בגריר, בו סבלו מכל העינויים האכזריים שתוארו לעיל. מאוחר יותר הועברו חלקם למטה המשטרה, ושחררו או הועמדו לפקודת הרשות המבצעת. העצורים שמצבם הגופני היה קשה מאד, עקב העינויים, הופקדו סמוך לבית החולים של חוחוי, לשם הופנו שיחות טלפון אנונימיות, שילכו לאסוף אותם. 70 מתוך העצורים האלה נעדרים עד היום. עדותו של Humberto Campos הוכחה ואושרה בהודעות דומות רבות.

אזור הדרום: הקורפוס החמישי של הצבא

אזור הביטחון שהיה בפיקוחו של הקורפוס ה-V של הצבא, כלל את המחוזות טרס ארוז'וס, קורונל דוריגו וקרמן דה פטגונס, וכמו כן את העיר באייה בלנקה, מושב המטה, להבדיל מהאזור שהיה תחת מרות חיל הים (בבסיס פוארטו בלגרנו) והפרובינציות של נאוקן, ריו נגרו, צ'ובוט וסנטה קרוז.

הדיכוי החשאי פעל ברחבי האזור כולו כשהוא מפעיל מרכזי מעצר ארעיים (תחנות משטרה, בסיסים צבאיים, יחידות משטרה וכד'), מהם הועברו העצורים לשני מחנות מעצר קבועים ששכנו בעיר באייה בלנקה, למחנה נוסף סמוך למטה הקורפוס הצבאי ה-V ולמחנה אחר ששכן בבניין המטה עצמו.

ההבדל היחיד הידוע יושם באלטו ואזה של ריו נגרו ונאוקן, שבו הוקם מחנה מעצר חשאי קבוע עבור עצורים שהובאו מתת-אזור 52; מאפריל 1976 ועד סוף שנת 1977 המפקד היה האלוף José Luis Sexton, מפקד היחידה ה-VI של חי"ר ההרים שמושב בנאוקן.

ימים ספורים לפני ההפיכה החלו לעצור פעילים רבים מתחומי הפוליטיקה, האיגודים המקצועיים, חברי פרלמנט, פרופסורים מהאוניברסיטה ואנשי השלטון המודח, באמצעים חוקיים כביכול ולהעבירם לבניין המטה של הקורפוס ה-V, חלקם נעלמו והפכו נעדרים. אחר פעילים אחרים נערו מצוד ברחבי ארגנטינה כולה, והם הועברו לאזור הביטחון מס' 5.

חבר בית הנבחרים לשעבר מסנטה קרוז, Orlando Stirnemann (תיק מס' 4337) מעיד:

נעצרתי במלבריוגו, פרובינציה של סנטה פה, בראשית אפריל 1976. שלושה ימים מאוחר יותר העבירו אותי לרקונקיסטה במטוס 'גווארני', שמספרו 116 Y, לכיוון שדה התעופה של העיר בואנוס איירס ומשם במטוס אחר, מס' 106 AE, לבסיס קומנדנטה אספורה. ראיתי הכל כיוון שלא קשרו לי את העיניים, כי אמרו שאני 'מחוסל בטוח'. בהתחלה הייתי במחנה מעצר חשאי ששכן בצריף גדול של היחידה לתקשורת. כעבור 15 ימי מעצר במחנה חשאי זה, הועברתי למחנה אחר, שאני משער כי היה שייך לאותו אזור צבאי....

Francisco Tropeano שנעצר באופן חוקי במטה של היחידה ה-V של נאוקן ב-28 במרס 1976, נאלץ להמתין בבית הכלא של העיר, עד שהועבר למחנה קומנדנטה אספורה, שם נמסר לידי אנשי הקורפוס ה-V והוכנס לאותו צריף בו היה Stirnemann. במשך מעצרו החשאי הכחיש אלוף-משנה Swaiter (תיק מס' 6956), שהיה ראש המודיעין של אותו אזור, באוזני אשתו של Tropeano את דבר מעצרו של בעלה באזור זה, עד שאחרי שבועות מספר הוא הועבר למעצר חוקי בבית הכלא

בווילה פלורסטה, שם נוכח לדעת כי הקצין הנ"ל היה זה שפיקח תכופות על המחנה החשאי בו הוא היה עצור עם אנשים נוספים הנעדרים עד היום:

כולנו שמענו כשהוציאו מהצרף הראשי אחד מאתנו לעינויים בדרבן החשמלי. אני מניח שהיה שם רופא שאמר מתי צריך להפסיק. פעמיים שמעתי בעת העינויים את המילים: "זה נפסק ... זה נפסק ...". נדמה לי שהזריקו. בלילה הופיעו קציני צבא שהורו לאחרים על הצרף כיצד לנהוג בעצורים במשך המבצעים. כמו כן, הם נתנו הוראות דוקטרינאיות. אחד הקצינים, שבא פעמים מספר, היה אלוף-משנה Swaiter.

(...) זכורות לי תמונות טרור רבות, אך איני יכול שלא לציין תמונה אחת במיוחד. זה היה בלילה. השומרים התחילו לצרוח שה'מונטורוס' באו לשחרר את העצורים. הם החלו לירות וצרחו: "צרף! להרוג את כולם!" היריות היו בפנים, לידינו, וגם בחוץ. השומרים רצו ממקום למקום, לפעמים עצרו ליד אחת המיטות והכו את העצור ששכב קשור, בעיניים מכוסות. מכות כאלה חטפנו אומנם לעתים תכופות, אך באותו לילה הגיע הפחד לשיאו, בגלל היריות. אני חושב שבאותו לילה הוציאו להורג עצורים אחדים מחוץ לצרף, והשומרים התנהגו כך כדי להעלים מאתנו, שהיינו בפנים, את המתרחש בחוץ (תיק מס' 6956 - Francisco Tropeano).

ככל שגדלו הממדים של מבצעי הדיכוי בעיר באייה בלנקה ובאזורים הסמוכים לה, כן גדל הצורך במבנים חדשים. לפיכך נפתח ה'אסקואליטה', מבנה עתיק שכלל מספר חדרים ושכן כ- 100 מטר מהצרף. כאשר לא הספיק המקום לכל העצורים, הועברו חלקם זמנית לבניין אחר ששכן בבסיס חיל הים או בקרבתו, והיה בפיקוח אנשי חיל הים. תחת פיקוחו היה מחנה מעצר חשאי נוסף ששכן ב- Bateria 2, מול חוף הים שבו עגנה אונייה ששימשה לאותן מטרות בתקופת השיא של הדיכוי.

Pedro Maidana (תיק מס' 6956), שנעצר באמצע יוני 1976 באמצע שיעור בבית הספר לחינוך טכני בקוטרל-קו, הועבר עם עוד אנשים לנאוקן עד ל'אסקואליטה' בבאייה בלנקה. הוא נחקר ושהה שם 14 יום, בבניין ש"הדרך אליו רצופה מהמורות ואפופה ריח ים." בסופו של דבר הועבר לבית הכלא בנאוקן ונמסר לידי אזור 521. מפקד המודיעין של האזור היה רב-סרן Reinhold.

ה'אסקואליטה' נמצאת בבניין שעמד במקום עוד קודם לכן, בחלקה האחורי של היחידה מס' 181 של נאוקן הבירה, מקום שישמש אורווה, שופץ והוכשר ליעודו החדש על ידי מחלקות A ו-C של יחידות הבנייה.

יחידות הפיקוד, השירותים והלוחמה הבטיחו את הסיוע הלוגיסטי, את השמירה החיצונית ואת הצוות למבצעי החיפוש. מפקד היחידה, סגן-אלוף Braulio Enrique Olea, היה מפנה אל מטה החטיבה ה-VI את כל הבקשות של משפחות הנעדרים, אפילו במקרים כמו זה של החייל הסדיר José Delíneo Méndez שהיה עצור במחנה המעצר החשאי בצינוק של הבסיס עצמו (תיק מס' 2287).

בחטיבה ה-V נתקבלו בני המשפחות בדרך כלל על ידי רב-סרן Farías, שהיה המנהל האדמיניסטרטיבי של ה'אסקואליטה' והאחראי על רשימות העצורים במחנה

החשאי, כפי שהעיד בעצמו. לעתים אף עסק בהעברת עצורים מבתי הכלא. העצורים שהו ימים, ואף שבועות, בחזקת נעדרים בפיקוד האזור, שם עונו וחיכו עד שייחרץ גורלם.

אחד מן העצורים, קצין משטרה לשעבר (תיק מס' 6956), זיהה את האיש שעינה אותו, למרות שעניו היו קשורות. זה היה סגן-אלוף Gómez Arena, שכיניו היה 'התליין', מי שעמד בראש מחלקת מודיעין של החטיבה ה-VII. העצור זיהה את האיש כיוון שביקר תכופות 'בקהיליית המודיעין' של אזור 521, שפעלה במחנה עוד לפני ה-24 במרס 1976.

בוויידמה, שם אין יחידה צבאית, פעלה 'הקהילייה המודיעינית' בתחומי ה-S.I.E, משם תואמה סדרה של מעשי חטיפה בסוף שנת 1976, בה השתתפו אנשי סניף המשטרה הפדרלית בוויידמה:

ב-15 בדצמבר העלו אותי על רכב. לידי נסעו קצין משטרה בכיר בשם Forchetti (תיקים 475-480-473-476) והקצין González (תיקים 478-480) מהמשטרה הפדרלית. באמצע הדרך לשדה התעופה קשרו לי את העיניים וכיסו את ראשי בברדס. הועברתי לפיקוד הקורפוס ה-V של הצבא, בפיקודו של האלוף René Azpitarte (תיקים 473-475). האחראי על מבצע הדיכוי היה אלוף-משנה Páez. למחרת נלקחתי ל'אסקואליטה', שם עינו אותי בצורה נוראית. עדיין יש לי סימנים המעידים על מה שעבר עלי. במקום נודע לי על מעצרו של Darío Rossi מוויידמה. מאוחר יותר הופיע שמו כמי שנהרג בתקרית כביכול (תיק מס' 473 . Eduardo Cironi).

מאידך גיסא מציין Oscar Bermúdez (תיק מס' 476), שנחטף בוויידמה ב-7 בינואר 1977, על ידי אותו קצין משטרה Forchetti:

הביאו אותי ל'אסקואליטה' ברכב; שכבתי על הרצפה, מוכה קשות; כעבור זמן מה הצלחתי ליצור מגע עם ידיד ותיק שלי Darío Rossi. הוא שאל אותי ביאוש על אשתו ובתו. לאחר שרשמו אותי חוקית בבית הכלא של וילה פלורסטה, קראתי ידיעה בעיתון על אדם שנהרג בתקרית. היה זה Darío Rossi. זה היה גורלם של חלק מהחטופים במחנה מעצר חשאי זה.

עדויות של Jorge Abel תואמת לעדות הקודמת בנוגע למקרה של Rossi, ויש בה יותר פרטים על ההוצאות להורג של העצורים (תיקים מס' 480-477).

אחד מהירויים למוות היה Fernando Jara. ל'אסקואליטה' הובאו 16 נערים מה-UES (אגודת התלמידים של בתי ספר תיכוניים), כולם בני 17 בערך. עינו אותם בשל האחריות לפיגוע שנעשה בסוכנות 'פורד' בבאייה בלנקה, בדצמבר 1976. מקבוצת נערים זו נשארו אתנו רק שניים שנזכרו כהרוגים ב'תקרית' סמוך ללה פלטה. כמה ימים לפני הוצאתו להורג של Jara ביקר במקום האלוף Acdel Vilas (תיקים מס' 477-4636).

היה זה ביקור הפרידה שלו לפני שעזב את השירות. מי שמילא את מקומו כסגן המפקד היה האלוף Abel Catuzzi אך דבר לא השתנה בפעילות ה'אסקואליטה' (תיקים מס' 473-475). ב-12 בינואר 1977 נחטפה Alicia Partnoy בבאיה בלנקה והועברה במשאית צבאית עד לבסיס המטה של הקורפוס ה-V, שם גבו את עדותה רק אחרי שקשרו את ידיה ושמו בדרס לראשה. העבירו אותה ברכב עד לבית שבו שמעה במשך כל הלילה את צעקות בעלה בעת העינויים. (תיק מס' 2266).

לאט לאט הבנתי היכן אני נמצאת. הבית הישן בו הוחזקנו שכן מאחורי המטה של הקורפוס ה-V, במרחק חמישה עשר רחובות מאכסניה על הדרך 'לה קרינדנה'. אנשי הצבא כינו את המקום בשם 'סיקופה'. הוא נמצא קרוב מאוד לפסי הרכבת. יכולנו לשמוע את הרכבות, את תרגילי הירי של הפיקוד הצבאי וכן את געית הפרות. חדר העינויים, המטבח, בית השימוש, התאים וחדר השמירה, היו כולם בתוך אותו בניין. כדי לעשות את הצרכים נאלצנו לצאת למחראה שהייתה בחצר, שם עמד הקרוואן שבו ישנו השומרים ובאר ששימשה לעינויים. הם תלו בתוכה את העצורים למשך שעות.

כך בדיוק סבל Sergio Voitzuk (תיק מס' 3077), שיחד עם עדים נוספים התלווה לסיוור המשלחת של ועדה זו, שהתקיים ב-11 ביולי שנה זו. כולם זיהו במרחק של כ-2000 מטר ממושב הפיקוד, במקום הידוע בשם 'המחלבה הישנה' בדרך של 'לה קרינדנה', את המקום שבו שכנה ה'אסקואליטה' - היום הרוסה - סביבה עומדת עד היום חורשת עצים, שאינה מותירה ספק.

נוסף לכך, בסיומו של חיפוש מדוקדק, זיהו העדים שרידים מהמבנה (חלק בטון בצבעו המקורי, אריחים ושרידי צינורות סניטריים). אביזרים אלה תאמו בכל את העדויות שהוגשו קודם לכן בפני הוועדה. מאידך גיסא, באחד התיקים שהוגשו בפני השופט הפדרלי של באיה בלנקה, ד"ר Suter, הכיר מפקד הקורפוס החמישי בקיומם של המבנים שהזכירו העדים בדבריהם, ואישר את דבר הריסתם בשלב מאוחר יותר, בעת אימונים צבאיים בשנת 1978.

רבים מהעצורים, ביניהם ד"ר Hipólito Solari Yrigoyen וד"ר Marco Amaya, נעצרו חוקית לאחר מכן, אך אחרים יצאו ממחנה זה בדרכם אל המוות.

נציגות ה-CONADEP בבאיה בלנקה, הצליחה להרכיב רשימת אנשים שכביכול 'נהרגו בתקריות', חלקם נראו חיים ב'אסקואליטה':

ב-12 באפריל 1977 ציוו על María Elena Romero ו-Zulema Izurieta - ובני זוגן להתרחץ. אחר כך בא רופא או חובש והזריק להם זריקה. שמעתי את השומרים צוחקים ולועגים להם אחר כך. עטפו אותם בשמיכות והוציאו אותם משם. למחרת נמצאו שני הזוגות הרוגים, בתקריות כביכול, ביישוב קרוב לבאיה בלנקה. כעבור ימים מועטים נולד הבן של Graciela, אחותה של María Elena Metz, שנחטפה בנאוקן עם בעלה Raúl Metz. התינוק בא לעולם ללא כל טיפול רפואי, בתא המענים. אחד מהם חטף אותו מאמו, שהועברה כעבור ימים מספר למקום בלתי ידוע (תיק מס' 2266; Alicia Partnoy).

ט. על התייחסותם של אנשי כנסייה מסוימים

הבישופים של הכנסייה הארגנטינית גינו פעמים רבות את מערך הדיכוי שנחקר ע"י ועדה זו. רק חודשיים אחרי ההפיכה הצבאית, ב-24 במרס 1976, הגדירה אסיפת הבישופים בוועידתה הכללית במונח 'חטאים' את השיטות שהופעלו. במאי '77 פרסמה מסמך חמור באותה רוח, וקריאות לאנשי החונטה הצבאית.

לצערנו הרב, היו גם אנשי כנסייה שהשתתפו, או עודדו בנוכחותם, בשתיקתם, ואפילו במילים, והצדיקו את המעשים שהוקעו ע"י הבישופים.

להלן עדויות, בהן מוזכרים אנשי דת:

בשנת 1977 הייתי שוטר בשירות משטרת הפרובינציה של בואנוס איירס. בסוף '77 ובתחילת '78 נקראתי למשרדו של המפקח הכללי, בנוכחות האב Christian Von Wernich... ונשאלתי אם אני מסוגל להרדים אדם במקום צר, כמו החלק האחורי של מכונית, במכת ג'ודו... בהזדמנות אחרת הסבירו לנו שיעבירו מהבריגדה של לה פלטה שלושה חתרנים 'שבורים', ששיתפו פעולה עם מערכת הדיכוי, ויועברו לחו"ל לפי מה שהובטח להם... כבר הכינו עבורם תעודות זיהוי על שמם של החתרנים, אך התמונות היו של אנשי משטרה... בנסיעה הראשונה, עם מסמכים אלה, נסעו השוטר Cossani ושתי קצינות משטרה ונקבעו, כביכול, המקומות בהם התארחו החתרנים לשעבר. כך החל המבצע הראשון. יצאנו מהמפקדה בשלושה כלי רכב. במחלקה לחקירות של לה-פלטה חיכה לנו האב Christian Von Wernich ששוחח עם החתרנים לשעבר וערך להם פרידה במחלקה עצמה. המשפחה (שאמורה הייתה לחכות להם בברזיל) שלחה להם פרחים. שלושת החתרנים לשעבר, שתי נשים וגבר, יצאו לחופש ללא אזיקים. עבורם היינו שומרי ראש פשוטים, שתפקידנו היה להביאם לשדה התעופה. קיבלנו הוראות ברורות לא לשאת נשק, אך מתוך חשש שמא יערכו תקרית מדומה ויחסלו אותנו, החלטנו לקחת את הנשק של הצבא והנשק האישי. בכלי הרכב בו אני נסעתי - רכב מס' 3 - היה גם האב Christian Von Wernich.

(...)

'האלמוני' היה צעיר כבן 22, עור לבן, שיער ערמוני, שהתגורר בסביבות לה פלטה, בדרך גנרל בלגראנו.

(...) הם הלכו לבדוק בקשר את מצבם של כלי הרכב וזה היה הסימן. כשהגיעו ל'רכב מס' 3' הייתי צריך לתת את המכה שתכריע את האיש. אני מחטיף את המכה קרוב ללסת, אך לא מצליח לגרום לצעיר שיתעלף. Giménez שולף אקדח. כאשר 'האלמוני' רואה את הנשק הוא מזנק עליו ומתחיל להיאבק, ואז אני נאלץ להחזיק אותו בצוואר ולהכות בראשו כמה מכות בקת האקדח שלי. הוא נפצע במקומות שונים והרבה דם שותת ממנו, עד שהכומר, הנהג ואנו, השניים שליידו, הוכתמנו בדם... שלושת כלי הרכב נכנסו לדרך עפר צדדית עד מגרש עם עצים, שם היה הקצין הרופא הד"ר Bergé.

(...) שלושת החתרנים לשעבר מורדים מהרכב בעודם חיים. זורקים אותם על הדשא, הרופא מזריק לכל אחד מהם שתי זריקות, הישר ללב, עם נוזל אדום

שהיה רעל. שניים מהם מתים, אך הרופא קובע ששלושתם מתו. מעמיסים אותם על טנדר של הבריגדה ולוקחים אותם לאבז'אנדה. הלכנו להתרחץ ולהחליף את הבגדים שהוכתמו בדם. האב Von Wernich עזב את המקום ברכב אחר. מייד יצאנו לכיוון מטה המשטרה, שם חיכו לנו רב-ניצב Etcheolatz, האב Christian Von Wernich וכל חברי הקבוצה שהשתתפו במבצע. שם מדבר האב Von Wernich באופן מיוחד אלי, בגלל הרושם שעשה עלי כל מה שאירע; הוא אומר לי שעשינו את חובתנו, שהיה זה מעשה פטריטי ואלוהים יודע שהדבר הוא לטובת המדינה. כך הוא אמר לי במפורש... (עדויות של Julio Alberto Emmed, תיק מס' 683).

אף פעם לא יצאנו מהעיר (לה פלטה), הגענו למקום שנקרא בפי החוטפים 'לה קאסיטה', שם נמצא מרכז המבצעים של הקבוצה שחטפה אותנו. (...) אחרי סדרת העינויים הראשונה, ניגש אלי כומר. מאוחר יותר נודע לי שזה היה Christian Von Wernich. (...) הכומר חזר כמה פעמים. פעם ציווה עלי להסיר את הקשרים מעיניי. סירבתי לעשות זאת. הוא הוריד לי אותם בעצמו ואמר לי שהכנסייה שלו נמצאת ב- 9 ביולי, בפרובינציה של בואנוס איירס. פעם שמעתי את Christian Von Wernich עונה לעצור שביקש על חייו: "חיי-אדם תלויים באלוהים ובשיתוף הפעולה שלך". פעם אחרת פנה אלי, נגע בשערות חזי ואמר בחיוך: "שרפו לך את השערות"... כמו כן שמעתי אותו מצדיק את העינויים, והודה שלפעמים גם נכח בהם. כשהתייחס למבצע כלשהו אמר: "כאשר עשינו את המבצע..." (עדויות של Luis Velasco, תיק מס' 6949).

שמו של Von Wernich מוזכר גם בתיקים מס' 2852 (תביעה על היעלמה של María Magdalena Mainer ו-Pablo Joaquín Mainer), 2818 - (תביעה על היעלמה של Cecilia Luján Idiart); 2820 (תביעה על היעלמו של Domingo Héctor Moncalvilho); 2821 - (תביעה על היעלמה של Liliana Amalia Galarza); 2822 - (תביעה על היעלמה של María del Carmen Morettini); 6982 (עדויות של Luis Larralde).

... ביקרתי אצל מונסניור Grasselli בבית הכמורה הצבאי. הוא עיין בכרסטת מתכת ואמר לי שמוטב שנשב בשקט ולא נעשה הרבה רעש (...) אני זוכר שכאשר אמרתי לו שאני Daniel Grigón ושהשתחררתי, הוא לקח עט ומחק בכרסטת של אחי את השם Daniel. אני זוכר גם שבחלק העליון של כל כרטיסיה בלטה האות M בצבע אדום... (עדויות בדבר היעלמו של העיתונאי Enrique Raab, תיק מס' 2776).

... באפריל מאי 1977, היינו בעלי ואני בראיון אצל מונסניור Grasselli שהיה אז מזכיר הכומר הצבאי. בראיון השני הוא דיווח לנו כי בתנו María Adelia ובעלה Rubén, הופיעו ברשימת העצורים עד אפריל, ושאר תאריך זה אינם מופיעים עוד, ומכאן הוא משער שקרה הגרוע מכל... ובאשר לבננו השני Arturo Martín, שמו לא הופיע מעולם ברשימת העצורים (...)

מונסיניור Grasselli היה מדווח במשרד שנמצא בכנסיית סטלה מאריס הסמוכה לרטירו. בכניסה היה משרד גדול, עם עובדים רבים. כל אדם קיבל מספר ששימש 'צו מעבר' ובעזרתו יכול לנוע במקום ולהיכנס למשרדו של Grasselli (תביעה שהוצגה ע"י María Teresa Penedo de Garin תיק מס' 431).

... הכומר Amador שולח אלינו את המונסיניור Grasselli שאמר לנו שהצעירים נמצאים במבצע שיקום 'בבתים' שהוכשרו למטרה זו, ושהיחס אליהם טוב (...)
הוא אמר לנו ש-Videla הוא אציל נפש, שכן הוא הגה תכנית זו, כדי שלא יאבדו אנשים אינטליגנטים... הוא אמר שמטפלים בצעירים בעזרת פסיכולוגים וסוציולוגים, שיש צוות רופאים, ושאלה שאינם ניתנים לשיקום, אפשר שתימצא נפש רחמנית שתיתן להם זריקה כדי שיירדמו לנצח ... (תביעה על היעלמו של Carlos Oscar Lorenzo, תיק מס' 1560).

ארבעים יום לאחר ההיעלמות, פנינו למונסיניור Grasselli שאמר לנו לחזור אליו בעוד שמונה ימים. חזרנו אליו אחרי פרק זמן זה. הוא הראה לנו רשימה ארוכה של שמות ואמר שנבדוק אם השם של בנו מופיע בה. אמר שאלה המסומנים בצלב - משמעו כי מתו, ואם לא - הם חיים. מכאן הסקנו שהקורבן היה בחיים... (תביעה של Adelina Burgos de Di Spalatro תיק מס' 1526).

האחראי על מסירת המידע בכנסיית סטלה מאריס, היה כומר (מונסיניור Grasselli) שאמר שתמך רוחנית ב'קברוצות הביצוע'. Grasselli תיאר את Enrique פיסית, והעיר שכינו אותו 'פינגוויין', ומסר פרטים נוספים שהעידו שהכיר מקרוב את גורלם של הקורבנות; הוא סיים באומרו ש- Enrique הוצא להורג בירייה... (תביעה שהוצגה ע"י Jorge Alfredo Barry, תיק מס' 270).

...בסביבות מרס 1980, בבית הכלא בקאסרוס, עונתי בידי המפקד, בלווית המנהל הפנימי ובנוכחות הכומר Cacabello, על שסירבתי לשתף עמם פעולה ...
(...) אני מצהיר בזה, שבמשך כל זמן מעצרי לא הובאה בפני כל האשמה ושהייתי ברשות הרשות המבצעת (עדוּתו של Eusebio Héctor Tejada, תיק מס' 6482).

...בימי ראשון היה בא אלי לביקור קצר הכומר הצבאי Pelanda López. בשיחה קצרה בתא הצדיק את העיניים. פעם אמר לו אחד העצורים: "אבי, מענים אותי נורא בזמן החקירות, אני מתחנן בפניך לעשות משהו כדי שלא יענו

אותי יותר". ענה לו Pelanda López: "בני הקטן, למה אתה מצפה אם אינך משתף פעולה עם בעל הסמכות שחוקר אותך?" בפעם אחרת ציינתי בפני הכומר הצבאי שלא ייתכן שימשיכו לענות אותי כמו שעשו עד כה, והוא ענה לי: "אין לכם כל רשות להתלונן על העיניים" (עדותו של חבר פעיל באגוד מקצועי Plutarco Antonio Schaller, תיק מס' 4952).

זכור לי מתקופת מעצרי בבית הסוהר של וילה גוריטי, שהבישוף של חוחוי, מונסיניור Medina ערך מיסה וברשה ציין בפנינו שהוא ידע על המתרחש, אבל הכל נעשה לטובת המולדת, אנשי הצבא עושים את הטוב, ומחובתנו לדווח על כל מה שאנו יודעים. הוא גם הציע את עצמו לקבלת הוידוים... (עדותו של Ernesto Reynaldo Saman, תיק מס' 4815).

פגשתי את Pedro Eduardo Torres בראשית חודש יוני 1976 בבית הכלא (בוילה גוריטי, בחוחוי), שם יכולתי לדבר אתו. הוא ציין שאמרו לו שעומדים להרוג אותו... מונסיניור Medina, שביקר בכלא לעתים תכופות, סיפר לי על 'העברה' זו (עדותו של Mario Heriberto Rubén López, תיק מס' 4866).

כשנכנסתי לבית הכלא בוילה גוריטי, הייתי בתא בודד, כאשר בא לבקר אותי מונסיניור Medina, הוא אמר לי שעלי להגיד כל מה שידוע לי. עניתי לו שאינני יודעת מה עלי להגיד, ושהדבר היחידי שאני רוצה הוא לדעת איפה הבנים שלי. הוא ענה לי שבוודאי 'היו באיזשהו עניין', אם אני לא יודעת היכן הם נמצאים; הוא חזר ואמר לי שעלי להגיד את הכול, ואז אדע איפה נמצאים בניי... (עדותה של Eulogia Cordero de Garnica, תיק מס' 4859).

מונסיניור Miguel Medina צוין גם בפי Emma Elena Giménez de Giribaldi (תיק מס' 2459) ו-Gustavo Rafael Larratorres (תיק מס' 4859).

י. שאלונים שנשלחו לפקידים בכירים לשעבר בשלטון דה-פאקטו

עם התקדמות פעולתה של ועדה זו, הוחלט לשלוח שאלונים מפורטים לפקידים הבכירים אשר, בשל התפקידים שתפסו בצמרת הביטחונית של הממשלה דה-פאקטו, ובשל מעורבותם במבצעים, ניתן לצפות שבידיהם המענה לשאלות. ההחלטה לשלוח את השאלונים נבעה מהידעה של חברי הוועדה הזו על הקושי לאתר מידע על:

- גורל הנעדרים,
- אמות המידה בהן השתמשו מפקדי הכוחות המאוחדים להבנת המושגים 'נטרול' או 'הכחדה' של פעולות חתרניות' כנאמר בצווי הממשל מס' 261/76 ו-2772/75, כמו גם על הנורמות שביססו את חוקיותן המפוקפקת של השיטות שנקטו במאבק הקרוי אנטי-חתרני,
- המושגים האובייקטיביים שנקטו כדי לקבוע מיהם החייבים במעצר,

- הרשימה הכוללת של מקומות המעצר ושל השלטונות האחראים לניהולם ושמירתם,
 - ההוראות המיוחדות בנוגע לקבורת עצמות ההרוגים וזיהוי הסמכות המשפטית שהופעלה בכל מקרה ומקרה,
 - קביעת צורתם ויעדם של המסמכים הנוגעים להוראות, לביצוע ולתוצאות המבצעים, ומרכז המחשבים שעיבד את הנתונים,
 - הצעדים שנקטו כדי לחקור אלפי תביעות על היעלמות בני אדם.

השאלונים נשלחו באמצעות משרד ההגנה ומשרד הפנים, ע"פ צו מס' 2107/84, אל חברי החונטה הצבאית ונשיאות המדינה, שרי הפנים וראשי המטה הכללי של שלוש הזרועות, מפקדי הקורפוסים הצבאיים, ראשי השירותים למודיעין, ראשי המשטרה הפדרלית של ארגנטינה, של הגנדרמריה, של משמר החופים ואחרים:

Jorge R. Videla	רב אלוף
Emilio E. Massera	רב אלוף חיל הים
Orlando R. Agosti	רב אלוף חיל אוויר
Roberto E. Viola	רב אלוף
Armando Lambruschini	רב אלוף חיל הים
Omar D. Graffigna	רב אלוף חיל אוויר
Leopoldo F. Galtieri	רב אלוף
Jorge I. Anaya	רב אלוף חיל הים
Basilio A. I. Lami Dozo	רב אלוף חיל אוויר
Cristino Nicolaides	רב אלוף
Rubén O. Franco	רב אלוף חיל הים
Augusto H. Hughes	רב אלוף חיל אוויר
Reynaldo B. Bignone	רב אלוף
Alberto A. Valin	תת אלוף
Alfredo Sotera	תת אלוף
Eduardo R. Ojeda	תת אלוף
Sasiañ. Juan B	אלוף
Luis S. Martella	אלוף
Santamaría. Pedro A	תת אלוף חיל הים
JoséM. cichSuppi	תת אלוף חיל הים
Salvio O. Menéndez	תת אלוף חיל הים
Carlos E. Laidlaw	תת אלוף
Carlos A. Dalla Tea	תת אלוף
Humberto F. Santiago	תת אלוף
Antonio D. Bussi	אלוף
Juan M. Bayon	תת אלוף
Oswaldo J. García	אלוף
Raúl J. Ortiz	תת אלוף

Mario A. Piotti	אלוף
Julio C. Ruiz	תת אלוף
Roberto Roualdes	אלוף משנה
Rubén J. Chamorro	אלוף חיל הים
Horacio Zaratiegui	תת אלוף חיל הים
Mohamed A. Seineldin	אלוף משנה
Alfredo Astiz	סרן חיל הים
Jorge Perren	סרן
Santiago O. Riveros	אלוף
Ramón J. Camps	אלוף
Fernando Vertplaetsen	אלוף
Jorge Carlos Olivera Rovere	אלוף
Ibérico Saint Jean	אלוף
Acdel Vilas	אלוף
Ernesto Trotz	אלוף
Federico Minicucci	אלוף

אחדים לא העבירו תשובות כלל, ומן התשובות שנתקבלו בוועדה אף אחת לא היה בה כדי להבהיר את המעשים הקשורים בהעלמת בני אדם בארגנטינה, או כדי לתרום למאמץ שנעשה לאיתורם.

יא. תיאום הדיכוי באמריקה הלטינית.

מבצעי הדיכוי הבלתי חוקיים שנעשו ע"י הממשלה בין גבולות המדינה, כמו גם מעשי הרדיפה שנקשרו בהם, לא היו כבולים לגבולות גיאוגרפיים. לשם כך הסתייעו בשיתוף הפעולה של ארגוני ביטחון של מדינות שכנות, שמצדן עצרו גם הן אנשים, תוך הפרה מוחלטת של החוק ותוך התעלמות מהסכמים וחוזים בינלאומיים, שעליהם חתמה ארגנטינה בדבר הזכות למחסה ולמקלט מדיני. כך פעלו בתחומי ארצנו מדכאים זרים, שעצרו אזרחים אורוגואים, פאראגואים, בוליביים ובני לאומים אחרים.

כך נחטפו בחשאי תושבים זרים והוסגרו בלי כל ענישה לידי שלטונות ארצם. כמה מהם היו פליטים, אחדים השתקעו כחוק ואחרים היו תחת חסות האו"ם. הפרת מעמדם כפליטים היא הפרה ברורה של אמנות בינלאומיות, וביזוי בוטה של מסורת התקדימים הקשורה במתן מקלט מדיני.

השיטה שיושמה הייתה מבוססת ביסודה על קשר בין קבוצות הדיכוי הבלתי חוקי, שפעלו, למעשה, כאילו היו כוח אחד ויחיד, ובשיטת פעולתן החשאית הפרו בצורה ברורה את הריבונות הלאומית.

מה שארע הוא הוכחה לקיומו של מנגנון דיכוי 'רב-לאומי'. בחסותו שובצו כוחות הדיכוי הזרים במסגרת הקבוצות שכונו 'כוחות משימה' ועסקו בחטיפה, בחקירה בעיניים, ברצח, או בהעברת בני ארצם למרכזי מעצר חשאיים בארצם שלהם.

אף שמספר הזרים הגדול ביותר היה בעל נתינות אורוגוואית, אין להזניח את המקרים של גולים פאראגואאים, בוליביים ואפילו צ'יליאנים שקיבלו מקלט מדיני. כולם נאלצו לשאת בתוצאות השכנות האינטימית של משטרים אוטוריטריים שנכפו על האזור הזה של היבשת.

נעיין בדוגמאות אחדות:

עדותיו של *Osiris Irineo Ayala*, תיק מס' 6364

באחת מאותן הזדמנויות הייתי עם קבוצת אנשים, ואחד השומרים אמר בשפת גוארני: "יש אחד שהוא לא פאראגואאי, תגיד לסרן Espada שאנחנו לא רוצים לקחת אנשים שהם לא פאראגואאים".

מן הראוי להדגיש שמר Ayala נשאר יחידי מתוך ארבעה עשר האנשים שהיו עצורים באותו מקום מעצר.

עדותיה של *Matilde Artes Company*, שבתה *Graciela Antonia Rutilo Artes* ונכדתה *Carla Graciela Rutilo Artes* נעדרות, תיק מס' 6333 ו-7243

ב-2 באפריל 1976, נעצרה בתי Graciela Antonia Rutilo Artes יחד עם נכדתי Carla Graciela Rutilo Artes ע"י כוחות הביטחון בעיר אורורו, בוליביה.

מאוחר יותר העבירו אותן לעיר לה פאז, שם הפרידו בין האם ובתה. Graciela הועברה למוסדות שונים של משרד הפנים הבוליבייני, שם עינו אותה...

Carlita הוכנסה לבית יתומים 'מעון קרלוס ויז'גס', תחת שם בדוי: Norah Nentala, ובהוראה לשמירה קפדנית. Carlita נלקחה מספר פעמים לסדרות עינויים של אימה, והיא עצמה זכתה ליחס גרוע (הם קשרו אותה עירומה ברגליה, ראשה כלפי מטה), כדי לשבור את Graciela. עקב התביעות שהגשתי לצלב האדום הבינלאומי, נמצאה בתי, שעד אז לא ידעתי את מקום המצאה. במקום מעצרה ביקר אצלה מר Isler, נציג הארגון, שפתח בהליכים בפני הרשויות המתאימות כדי לאחד את הילדה Carla עם אימה.

... הקטנה הועברה לבית היתומים של וילה פאטימה (לה פאז), שבו כבר היה אפשר לרשום אותה בשמה האמיתי. היא הייתה שם עד השעה 13:20 של ה-25 באוגוסט 1976, ואז הוציאוה בכוח מידי העובדות הסוציאליות שסירבו למסור אותה, ארבעה פקידים של משרד הפנים הבוליבייני, שמילאו את הוראות אלוף-

משנה Ernesto Cadina Valdivia, וטענו שהילדה חייבת לנסוע מיד עם אימה. מצד שני, נאלצה בתי, לחתום על מסמך בו היא מצהירה כאילו 'קיבלה את הילדה, שמצבה הבריאותי מצוין'. כל זה אירע ב- 25 באוגוסט 1976, בשעה 15:00. כמו כן, נודע לי ממקורות מהימנים, שעינו את בתי בצורה נוראה, ע"י יחידת משטרה פדרלית של ארגנטינה, שהופיעה באמצע חודש אוגוסט 1976. בסופו של דבר, נמסרו בתי Graciela ונכדתי Carlita, ב- 29 באוגוסט 1976, בשעה 10:15, בגבול של וילזון-לה קיאקה, לשלטונות הארגנטינאים. אני מצרפת כהוכחה את המברק הרשמי (מצורף צילום). מן הראוי לציין שבתי התגוררה בבוליביה כבר מגיל 9, שבה השתקעתי עם משפחתי, וחזן מביקורים קצרים בארגנטינה לא גרה מעולם בארץ זו. לפיכך, מעבר לאופי הבלתי חוקי של העברתה, ברור שלמשלה הארגנטינאית לא הייתה כל סיבה לדרוש את החזרתה. מאז שנוצר הקשר, היה הצלב האדום הארגוני הבינלאומי היחיד שראה בחיים את בתי, שקיבל מהמשלה הבוליביאנית הודעה רשמית על מסירת שתייהן לידו שלטונות ארגנטינה, ושטיפל בפני המשלה הארגנטינית בהופעתן של שתי האזרחיות, שבמידה מסוימת היו תחת חסותה, בעוד החונטה הצבאית ממשיכה לטעון כי 'אין הוכחות לגבי מקום הימצאן, ושהן אינן עצורות'.

היעלמו של *Claudio Ernesto Logares*, Mónica Sofía Grispon de Logares ו- *Paula Eva Logares* תיקים מס' 1982-1983-1984- המדובר במשפחה ארגנטינית שהתגוררה במונטבידאו, אורוגוואי, שם נחטפה. ב- 18 במאי 1978 נעצרו Claudio Ernesto Logares, אשתו Mónica Grispon de LogaresG ובתם הקטינה Paula Eva Logares, בשעה 15:30, בשרדת פרננדז קריספו, מול הבית מס' 1757 במונטבידאו, ע"י קבוצת אזרחים חמושים שהובילה אותם בשלושה כלי רכב. בני הזוג הופרדו, מר Logares הובל במכונית אחת, בעוד שאשתו ובתם הקטנה באחרת. באורוגוואי ובארצו ננקטו צעדים במטרה לברר את מקום המצאה של המשפחה, אך איש לא הצליח לגלות דבר.

מן הראוי לציין שהקטינה Paula Eva Logares, אותרה ע"י 'הסבתות של כיכר מאז'ו'. הבת הקטנה של הזוג Logares נמצאה ברשותו של קצין בכיר לשעבר במשטרת הפרובינציה של בואנוס איירס, שרשם אותה כאילו הייתה בתו החוקית. לאחר שהוצגה התביעה המתאימה בפני בית הדין הפדרלי מס' 1 של עיר הבירה, הוציא השופט צו מעצר נגד Rubén Luis Lavallén, Raquel Teresa Leyro והרופא Jorge Héctor Vidal, בהחשדו אותם, לכאורה, בפשע של שינוי מצבה המשפחתי של הקטינה בת ה- 10 וזיוף מסמך רשמי (תעודת לידה).

הופעתה של הילדה בארצנו, ועוד בידי איש משטרה, אינו מותיר מקום לספק שבחטיפת משפחת Logares נעזרו בשיתוף הפעולה ההדוק, שהיה קיים בין קבוצות הדיכוי הבלתי חוקי, ושבנוסף לכך, נצלו את הקשר ההדדי הזה, כדי לחטוף ולשנות את זהותה של הילדה Paula Eva Logares.

היעלמם של Elsa Fernández de Sanz ואída Celia Sanz Fernández, תיק מס' 7162-7227

Aída Celia Sanz Fernández, בעלת נתינות אורוגוואית, התגוררה בארצנו החל מחודש מאי 1974. היא עבדה כאחות ביחידה לטיפול נמרץ, בחברה הספרדית של בואנוס איירס. בעת מעצרה, ב- 23 בדצמבר 1977, הייתה בחודש האחרון להריונה. אימה Elsa Fernández de Sanz, באה במיוחד מאורוגוואי, כדי להיות נוכחת בלידה הקרבה.

השתיים נעצרו בבית המגורים של Aída Celia, ביישוב סן אנטוניו דה פדואה, בפרובינציה של בואנוס איירס. מהראיות המופיעות בתיקים הנ"ל, ניתן לקבוע שהבת נראתה במחנה המעצר החשאי 'בור קילמס' כפי שעולה מעדותו של Washington Rodríguez שנכללה בתיק:

נחטפתי ב- 1 באפריל 1978 בבואנוס איירס והועברתי למחנה מעצר חשאי ששכן בסביבות קילמס. שם ראיתי שלושה אורוגוואים, ביניהם את Aída Sanz, שנעצרה ב- 23 בדצמבר וילדה ב- 27 בדצמבר תינוקת שנלקחה ממנה מייד, מבלי שתדע לעולם על גורלה...

תביעתו של Enrique Rodríguez Larreta Piera, תיק מס' 2539 בנוסף למצבים שתוארו לעיל, יש בידי ועדה זו הוכחות שהובאו בפני בית המשפט הלאומי, ע"י האזרח האורוגוואי Enrique Rodríguez Larreta Piera, על האירועים הטרגיים שעלו בגורלו. לדבריו יש חשיבות בשל חומרתם, ולפיכך נצטט מילולית את הקטעים העיקריים:

בתאריך ה- 1 ביולי 1976, דיווחה כלתי, Raquel Nogueira Paullier, על היעלמו של בני Enrique Rodríguez Larreta Martínez, עיתונאי אורוגוואי, נשוי, בן 26, אב לילד בן 5, בעל רשות חוקית להתגורר בפרובליקה הארגנטינית מאז 1973. יצרנו קשר מייד עם עורך דין ובעצתו הגשנו עתירה לצו הבאה... מספר ימים מאוחר יותר נמסר לי שהעתירה תתויק, כיוון שהשלטונות דיווחו שלא נרשם צו מעצר נגד בני וכי איננו עצור. ואז, בלילה שבין ה- 13 וה- 14 ביולי, נכנסה כנופיה בת 8 עד 12 איש חמושים לדירת המגורים של בני וכלתי. הם נכנסו לבניין הדירות, פרצו את הדלת ובלי להציג צו חיפוש... לקחו את כלתי ואותי אל מחוץ לבית, לטנדר סגור. הרכב בו נסענו פנה לבית אחר; אחרי שחנה דקות מספר, הוכנס אליו זוג נוסף. אח"כ הובלנו לאולם שהכניסה אליו נעשתה ברעש גדול אחרי שהרימו תריסי מתכת מתקפלים. הצלחתי להבחין מייד שבמקום היה מספר רב של אנשים באותם תנאים שבו הייתי אני. ביניהם זיהיתי את קולו של בני, והם השתמשו בשק סוכר לא אטום לגמרי כדי לכסות את הראש, דבר שאפשר לי לראות את הדמויות. אח"כ הבחין אחד השומרים שאני מצליח לזהות מישו, לכן החטיף בי מכות וקשר לי את העיניים היטב

בסמרטוט. בין האנשים שנמצאו שם הצלחתי לזהות את Margarita Michelini, - בתו של הסנטור Zelmar Michelini שנרצח זמן קצר קודם לכן - ואת n Duarte Le, מנהיג פועלים אורוגוואי שפעל רבות בתנועת האיגודים המקצועיים בארצו. בעת העיניים שאלו אותי על פעילותו הפוליטית של בני, פעילותו במסגרת 'המפלגה למען ניצחון העם' אליה השתייך בני, לדעתם. בחדר הזה, כיוון שהזעתי מאוד, זוה התחבשות מעט מעיני והצלחתי לראות על הקיר תמונה של אדולף היטלר. אחר כך החזירו אותי לקומת הקרקע, שם הייתי עד שהועברתי לאורוגוואי. זיהיתי בבירור את קולו של Gerardo Gatti Antuña שאני מכיר זה שנים רבות כמנהיג האיגוד המקצועי של פועלי הדפוס באורוגוואי. ברגע רשלנות של השומרים הצלחנו להחליף בינינו מספר מילים בלחש ונודע לי מהערות של אחד החטופים שקול אחד מהקולות שנשמעו מקומת הקרקע הוא של Hugo Méndez, סינדיקליסט אורוגוואי נוסף שנחטף בבואנוס איירס בחודש יוני. עם הזמן אני מצליח להבין - עפ"י תוכן השיחות והביטויים שלהם, שרוב האנשים שהשתתפו במבצע החטיפה, וכן כל השומרים הם ארגנטינאים. מספר של אנשים מצבא אורוגוואי השתייכו לקבוצה בשם OCOA (Organismo Coordinador de Operaciones Antisubversivas) - ארגון לתיאום פעולות אנטי-חתרניות - אנשי צבא ומשטרה אורוגוואים, שמשתמשים ביניהם בשם 'אוסקר' ואחריו מספר סידורי. ב-26 ביולי הודיעו לנו שנהיה מוכנים להעברה. כבר נאמר לנו כך שלושה ימים קודם לכן, אך אז, לפי הערות השומרים, המטוס בו עמדנו להמריא לא הגיע בשל סופה חזקה ולכן נדחה המבצע. הדביקו לנו אגד פלסטי על העיניים והפה... העלו אותנו לתא המטען של משאית והושיבו אותנו על הרצפה... לבסוף יצאנו מהבית בו היינו חטופים. ברגע זה נשארו בו Gerardo Gatti, Hugo Méndez ו-León Duarte, שעל גורלו לא נודע מאז דבר. המשאית שאליה הועברנו נסעה תחת שמירה קפדנית, זאת הבנתי מרעש של אופנועים רבים וכלי רכב אחרים שהפעילו צופרים בצמתים סביב כדי לעצור את התנועה. הם הובילו אותנו לבסיס צבאי, קרוב לשדה התעופה של בואנוס איירס. הצלחתי להבחין בכך כשירדתי. בגלל שהזעתי ובשל הגשם הדק שירד באותו רגע, נתלש מעט האגד הפלסטי והצלחתי לראות קצת. כאשר ירדנו מהמשאית העלו אותנו על מטוס 'Fairchild' שבשימוש חיל האוויר האורוגוואי, ב-TAMU (שירות אווירי צבאי אורוגוואי) וב-PLUNA (נתיבי אוויר של אורוגוואי). חלק מהאנשים שנסעו אתי הצליחו להבחין בסמל של PLUNA על שקיות הניילון שעל המושבים. ישבנו בטיסה שארכה שעה להערכתי. כשהמטוס נחת וירדנו, הצלחתי להבחין שהיינו בבסיס חיל האוויר מס' 1, קרוב לשדה התעופה הלאומי של קרסקו, בסביבת מונטבידאו. בליל ה-14 באוגוסט, הוציאו אותנו מהמקום בחופזה. נסענו במשך 20 או 30 דקות עד שהגענו למקום חדש. כשהגענו, הורידו אותנו לקומת קרקע של בית אחד, הכניסו אותנו לחדר גדול עם רצפת עץ וחילקו אותנו לשתי קבוצות, אחת ליד כל קיר. שם פנה אלינו רב סרן Garazzo בנאום, ממנו הבנו שאנו בידי מה שהוא קרא 'כוחות הביטחון המיוחדים' של אורוגוואי, וכן שאנו נתונים למשמעת קפדנית וצפויים לעונש קשה על כל עבירה. כעבור כמה ימים הוצאו מן החדר, ששימש תא מעצר משותף, Félix Díaz Berdayes (15 באוגוסט) וחברתו Laura Anzalone (ב-20 באוגוסט) שהייתה בהריון ממנו.

ב- 26 באוגוסט - אני זוכר בדיוק כי למחרת היה חג לאומי חשוב באורוגוואי וכמה שומרים סיפרו על המצעד הצבאי שהתקיים - חזר רב סרן Garazzo, ציווה עלינו לעמוד ואמר שהם - כוחות הביטחון המיוחדים של אורוגוואי - הצילו את חיינו "מידי הרוצחים הארגנטינים, שרצו לשלוח אותנו למעלה, לנגן בנבל עם סן פדרו". לכן אנו צריכים לעזור, להצדקת נוכחותנו באורוגוואי, בכך שנסכים לערוך ניסיון מדומה לפלישה חמושה של קבוצת גרילה, שתיכנס בחשאי בקרבת הנהר ריו נגרו, שם 'פתיעו' אותנו גדודים אורוגוואיים... ובכדי ללחוץ עלינו, חזר והזכיר לנו שאמנם הצילו את חיינו, אך אנו תלויים אך ורק בידיהם, ושאינו יודעים את מקום המצאנו... כל החטופים דחו את ההצעה, והוא אמר לנו שאין לו ברירה אלא להחזיר אותנו לארגנטינה, כדי שיירצחו אותנו. אין לי בכלל רישומים משפטיים. נחטפתי ונשלחתי לאורוגוואי רק עקב העובדה שהייתי בבואנוס איירס וחיפשתי את בני הנעדר. כל המסמכים שלי היו בסדר, וכל מה שעשיתי היה בגדר החוק והמשפט. אני רוצה להבהיר שבאמצע ספטמבר, הביאו מבואנוס איירס, את מי שנודע לי אח"כ שהיה Alvaro Nores Montedónico, אחיה של María Pilar Nores Montedónico, פליטה אורוגוואית שנחטפה גם היא בבואנוס איירס, ונסעה אתנו, אך בתנאים שונים. ב- 22 בדצמבר הוציאו אותי לחופש והובילו אותי עד הבית. הבית בו נחטפתי שיך לכלתי Raquel Nogueira Paullier. אחרי שחרורי נסעתי לבואנוס איירס, ביקרתי בבית וראיתי שנשדד כולו. מאוחר יותר דיווחו לי שאחרי המעצר שמו הסגר על הבית ושלט האומר: 'צבא ארגנטינה'. שרת הבית היה עד לאירועים. הבית נמצא ברחוב ויקטור מרטינו 1480, בעיר הבירה. כאשר החלטתי לצאת מאורוגוואי כדי להעיד על מעשים אלה, נסעתי לבואנוס איירס, יצרתי קשר עם פליטי הקהילה האורוגוואית ואז גיליתי שהתיאור שלי דמה לתיאורו של זוג ארגנטיני שהצליח לברוח מהבית שבו נעצר באופן בלתי חוקי. הם אמרו שהבית היה ברחוב וננסיו פלורס פינת אמיליו למרקה. הגעתי למקום ובאמת זה היה המקום בו היינו עצורים, בבית מלאכה ישן שעל חזיתו שלט שאומר: 'כלי רכב אורלי'. כששחררתי נודע לי שבחודש ספטמבר הצהירו על העלמם של עשרות פליטים אורוגוואים בבואנוס איירס, ביניהם שלושה ילדים בגיל רך שנחטפו יחד עם הוריהם. כל הנאמר מצביע על אשמה ברורה של התערבות בענייני מדינה זרה, ושל פגיעה בהצהרה האוניברסלית בדבר זכויות האדם, מתוך ההצהרה האמריקנית על זכויות וחובות האדם ואמנת ג'נבה מ- 1951 בנוגע לפליטים פוליטיים.

התביעה של *Alberto Illarzen* ואשתו, תיק מס' 4086 בני הזוג נחטפו ביישוב לנוס, פרובינציה של בואנוס איירס, ב- 21.4.78 ושחררו ב- 18.5.78. בתקופת מעצרים הצליחו להבחין שנמצאו במקום שנקרא 'הבור' של קילמס', שם סבלו מיחס נורא. את התרשמותם מהמקום המיוחד בו הוחזקו, הם מתארים כך:

כשהגענו היו במקום 32 חטופים, כולם אורוגוואים, שעונו בצורה ברוטלית. ביניהם היה קטין בן 16. השמות שזכורים לנו הם: Andrés Da, Aída Sanz, Guillermo Manuel Sobrino ..., Gabriel Corch Lavigna, Fontoura

Ari Cebero ואשתו Beatriz Cebero , Carlos Cebero , Jorge Martínez ואשתו Marta Beatriz Cebero ואחרים. בלי ספק היו שם קצינים ארגוניים וגם אורוגואים, וכן אנשי צבא בדרגות נמוכות בין האורוגואים. הקצין הגבוה ביותר מבין האורוגואים נקרא 'קפיטן סרוצ'ו' שביצע תפקידים, כמו שהבחין Sobrino, באותו מקום מעצר בו היה עצור בעיר מונטבידאו. לאשת צבא אורוגואית אחת ששירתה בבור של קילמס נהגו לקרוא בשם 'סמלת Piter'; יום אחד איש צבא אורוגואי קרא לה קריסטינה, שאולי היה שמה האמיתי; היא הייתה האחראית על החקירות בזמן העינויים.

התביעה של Washington Rodríguez, תיק מס' 4085

ביום ה- 1.4.78 נעצרתי בפרובינציה של בואנוס איירס כשטיילתי עם בני בן ה- 15. אנשים חמושים, כ- 15 בערך, אסרו אותנו, שמו לנו אזיקים, והובילו אותנו לבית, במרחק 150 מ', לעיני כל השכנים. בבית, שבו היו ארבעת בניי האחרים, נערך חיפוש ע"י 15 אנשים נוספים, אחרי שנכנסו לארבעה בתים שכנים. הם שדדו את הרכוש. הכניסו אותי לטנדר, כיסו אותי בברדס, ואחרי שעה הורידו אותי 'בבור של קילמס', שם הפעילו עלי דרבן חשמלי. במקום ראיתי קבוצה של 22 עצורים, נתיני אורוגואי. החוקרים היו אורוגואים, קצינים שהשתייכו ל-O.C.O.A.; החקירה נסבה על נושא הפעילות באורוגואי. השומרים בעצמם ציינו שהאורוגואים היו תחת מרותם של אנשי צבא מאותו מוצא.

מסקנות על שלשלת הדיכוי הבינלאומית
יש לציין את הודאתו של הפושע הצפון-אמריקני Michael Townley, שהצהיר בפני בתי הדין בארצות הברית, בפרטי פרטים, על ביצוע פשעים נגד אישים בצ'ילה ובבוליביה. הוא הודה שנטל חלק מרכזי בהתנקשות שנעשתה בעיר וושינגטון, בארה"ב, בשר החוץ הצ'יליאני לשעבר - ד"ר Orlando Letelier ובמזכירתו, בהוראת ה- D.I.N.A., משטרה פוליטית של צ'ילה, ובעקבותיו דרש בית המשפט האמריקני את הסגרת הקצינים הבכירים של השירות הצ'יליאני כדי להביאם לדין בארצות הברית.

יתר על כן, כפי שעולה מתוך דיווחים בעיתונות, הודה Michael Townley שביצע בטריווריה הארגנטינית את מעשי הרצח של האלוף הצ'יליאני Carlos Prats - רמטכ"ל צ'ילה ושל אשתו, ושל האלוף הבוליביאני Juan José Torres (נשיא ארצו לשעבר), שנרצח גם הוא בעיר בואנוס איירס. בעקבות הצהרות אלה דרשה הרשות השופטת בארגנטינה להסגיר את Townley ולהביאו כאן לדין.

כתוצאה מקשרים גלויים אלה, ציינה ועדה זו, בתביעה שהופנתה אל בית המשפט הפלילי מס' 1 בלה פלטה בעניין מחנות המעצר החשאי ששימשו למעשי התעללות, חקירה, מגורים והעברת אסירים פוליטיים בפרובינציה של בואנוס איירס, את הדברים הבאים:

לבסוף, מן ראוי להדגיש, בשל החשיבות החוקתית, את העדויות השונות בנוגע לנוכחותם של פקידים אורוגואים בכירים והשתתפותם בדיכוי הבלתי חוקי על אדמת ארגנטינה. כדי לתאר מעשים חמורים אלה, יש לציין שמספר רב של אנשים משני המינים, עם נתינות אורוגואית, נראו בבית המעצר של 'בור קילמס'.

מכאן שואבים דברי Illarzen מהימנות רבה, מכיוון שאחד העצורים בשם Sobrino ציין באוזניו שמי שהיה בקילמס קצין הדיכוי האורוגואי הבכיר ביותר, בשם Ariel Pretel או Prete, היה בכיר בבית הכלא של העיר מונטבידאו, שבו היה כלוא Sobrino, ומשם הכיר אותו אישית.

הוכחות אלו ראויות לבדיקה רצינית של השלטונות החוקיים של ארגנטינה, להבטחת הריבונות המלאה של המדינה באמצעות פיקוח על הקשרים הבלתי חוקיים בין עובדי מדינה לבין פקידים בכירים של מדינות אחרות.

יב. מסמכים

הצו 187/83 להקמת ועדה זו (CONADEP) קובע בסעיף 2, פסקה d, שהארגון חייב:

...לדווח לבית המשפט על כל ניסיון להסתיר, או להשמיט ראיות הקשורות למעשים הנחקרים.

מן המלאכה שנעשתה בעת פעולתה של הוועדה, ניתן לקבוע את דבר קיומו של אוסף מסמכים עשיר, שהושמד או הוסתר ע"י האחראים לפעולות הדיכוי. כל המערכת העצומה והסבוכה, שהוקמה כדי לבצע את פעילות הדיכוי החשאית, וכל התשתית העצומה שנדרשה לכך, הן תוצאה של הוראות, תקנות, הודעות ופרוטוקול, שללא ספק נקבעו ונרשמו.

לרשות האחראים הועמדו משאבים עצומים, הוכשר כוח אדם, הוקמו ושופצו מבנים גדולים כדי להכשירם למרכזי מעצר חשאי. כל זה מצביע על קיומם של מסמכים שבלעדיהם לא היה אפשר להפעיל מנגנון שכזה.

כל החטופים וזהו; הוכנו תיקים מפורטים הנוגעים לכל אחד מהם, כולל העתקים שחולקו בין ארגוני הביטחון והמודיעין השונים.

היכן נמצא כיום כל האוסף העצום של החומר הכתוב, שבהכרח היה בידי אלה שהפעילו מנגנון כה רחב וכה שטני?

כמות מזערית בלבד מכל אותם מסמכים אותרה במהלך מלאכת החקירה הקשה, ובעזרתה יכולנו לשחזר חלק מתשבץ הטרור ששרר בארץ.

אמצעי תקשורת שונים פרסמו זה לא מכבר מידע שניתן ע"י משרד הפנים, המצביע על איתור הוראות שניתנו ע"י השלטונות הצבאיים בכוונה להשמיד את כל המסמכים הסודיים הקשורים לפעולות הדיכוי.

הנשיא דה פאקטו לשעבר, האלוף Reynaldo Benito Bignone, לפי צו הממשל מס' 2726/83 - שלא לידיעת הציבור - חילק בעצמו את ההוראות להשמיד את המסמכים המעידים על קיומם של עצורים בידי הרשות המבצעת כתוצאה מיישום מצב החירום.

המגבלות שבפניהן עמדה הוועדה במהלך החקירה, הובאו בשעתן לידיעת נשיא המדינה הד"ר Raúl Alfonsín בהודעת הוועדה מה- 3 במאי 1984 נכתב:

...אין ספק ששלטון החונטות הצבאיות לשעבר - באמצעות הפיקוח המוחלט שנועד להבטיח את מונופול הכוח של הממשלה, קיבל, רשם ותיק את המידע הרלוונטי לפרטיו. הלגיטימיות הפורמלית של השיטות וההליכים שנקטו במלחמה האנטי-חתרנית - כפי שטוענים ראשי המטה הכללי של הכוחות, קצינים בכירים וקצינים מעורבים לשעבר - מעידה על כך שנדרשו ללא ספק מסמכים - לפחות תיקים - שקדמו להחלטות על אשמה או חפות, רישום שמות העצורים או המתים, מקומות המעצר או מקומות הקבורה.

עד כה עלה בידינו להשיג רק מעט מן המידע. שכן, אלה המודעים לאחריותם, שומרים את הידוע להם תחת מעטה של חשאיות, בתירוץ של סוד צבאי, מספקים חצאי תשובות, או מתחמקים לחלוטין משאלותינו.

ביצוע המשימה העיקרית שהוטלה על ועדה זו - הקביעה בדבר גורלם של בני אדם שנעלמו - מעוכב מחמת המחסור במסמכים הקשורים להוראות ההפעלה הספציפיות של פעולות הדיכוי, זיהוי העצורים, אישומים, פסקי דין, שחרורים, הוצאות להורג, מקומות מעצר ואתרי קבורה.

כפי שתיווכח ללא ספק, כבוד הנשיא - כדי שגבולות יכולתנו לדווח לדעת הקהל יהיו ברורים - יהא הדו"ח המסכם של ועדה זו חייב לפרט את מקורות המידע ששימשו אותה כמו גם את אלה שנחסמו בפניה.

ההשמדה, או ההסתרה של מסמכים שיעידו על מעשיו החמורים של השלטון דה פאקטו, הניחו על כתפי ועדה זו, כמו גם על כתפי הרשות השופטת והציבור כולו, את משימת השחזור של מה שאירע, וזאת בעזרת כמות מזערית של מסמכים. אף על פי כן עלה בידינו לחשוף את המידע הבסיסי על אודות מערך הדיכוי הבלתי חוקי, וזאת באמצעות הצהרותיהם של חטופים משוחררים, של בני משפחות הנעדרים, של אנשי כוחות הביטחון ומעט המסמכים שנמצאו.

יג. הרישום של העצורים-נעדרים

העצורים הועברו למרכזי מעצר חשאיים, שם נחקרו, לרוב באמצעים בלתי-חוקיים, על קשרי המשפחה שלהם ועל פעילותם הפוליטית באיגודים המקצועיים, או באגודות הסטודנטים במוסדות החינוך.

בכל מקרה ומקרה הוכנו כרטיסים. לכל עצור ניתן מספר שבאמצעותו זיהו אותו לאורך כל תקופת מעצרו. ברבים ממרכזי המעצר אף צילמו אותו, והקליטו את אמרותיו. העדויות שנגבו מאלה שהשתחררו ממרכזים שונים ומרוחקים זה מזה, תואמים מבחינה זו של התהליך.

א. על מה שנעשה בנדון זה בבית הספר למכונאות של חיל הים (ESMA), למדנו מעדות Carlos Muñoz (תיק מס' 704):

...בינואר מורידים את כל שישים העצורים למרתף (הכוונה לעצורים שהיו אתו) ומצלמים אותם. בפברואר מציעים לו לעבוד בצילום, שכן הוא בקי במלאכה זו, ולכן מעבירים אותו למעבדה.
...כל המקרים מתויקים במיקרופילם, המתאר את התהליך, החל מהמעצר, הרישומים המשפטיים וגזר הדין. עם פרטי תהליך המעצר היו שתי נקודות סופיות: העברה - שחרור...

ב. עדותו של Lázaro Jaime Gladstein (תיק מס' 4912)

תיקיהם של המיועדים למעצר נקראו 'מקרי 1000' ... היו אלה מקרים אישיים, והאינפורמציה נאספה תחת אותו סעיף... העד הצליח לראות כ- 800 תיקים כאלה. נוסף לכך היה ארכיון של כרטיסיות קרטון - כ- 5000 במספר, שסווגו לפי הכינוי, או לפי השם. באותו משרד היה גם ספר שבו נרשמו כל המקרים שעברו באותו ESMA. שם הופיע השם הפרטי, שם המשפחה, הכינוי, אם היה, תאריך הכניסה והיציאה ועוד עמוד, בו כתוב (L) או (D), או פשוט היה ריק, שלדעת העד הצביע על שחרור, העלמה או הוצאה להורג בירייה ומקום מעצר נוכחי. הסדר בספר זה היה לפי סדר הכניסה למתקן.

על שהתרחש ב'לה קאצ'ה' מעידה Gatica Caracoche ועדים אחרים, בתיק מס' 1830:

...אני נחקרת מחדש בהזדמנויות רבות... החקירות האלה הוקלטו... קיים רישום של העצורים שכולל דפדפות, כרטיסיות, וסרטי רשמקול....

ב'לה פרלה' השתמשו בשיטה דומה לסיווג ורישום העצורים. כך עולה מעדותה של
Graciela Geuna - תיק מס' 764 :

...מיד בראשית החקירה, הציגו לאסירים תמונות של סטודנטים, שנמסרו להם
בתוך דפדפות ע"י הנהלות הפקולטות השונות, ותמונות של בתי חרושת שניתנו
להם ע"י הבעלים. פרטים אלה הביאו לחטיפתם המיידית של אנשים, או
לפתיחת כרטסת חדשה ובה נתונים הנוגעים לכל אחד מהם.
...ההודאה הראשונה בכתב נקראה 'ראשונית' והתייחסה למקצוע ולפרטים
אישיים; לפעמים כתבו את הדברים בעצמם, לפעמים עשה זאת האסיר בעל-
כורחו, לפעמים אסיר אחר. בסיום כל יום, ערכו רשימת עצורים-נעדרים שהיו
באותו יום בלה-פרלה. צירפו לרשימה זו את שמות החטופים לפי סדר כניסתם
באותו יום, בלי לציין את ההעברות של אותו היום. בראש רשימה זו נכתב:
'רשימת עצורים באוניברסיטה'. האוניברסיטה הייתה לה-פרלה... למטה הופיע
שם החטוף שהיה באותו יום בלה-פרלה, כינויו והשתייכותו הפוליטית,
האמיתית או הדמיונית... בסוף הופיע מספר הכניסה. הרשימות נכתבו בשלושה
עותקים: עותק ראשון נשאר בלה-פרלה, השני הועבר לפנות ערב, עם סיום היום
למחנה, והשלישי הובא יום-יום למפקדת הקורפוס הצבאי השלישי. חוץ מדיווח
יומי זה, נלקחו מכל אסיר הצהרות בשני עותקים, שהוכנסו לדפדפות...
...ב-1977 החלו לצלם במיקרופילם את דפדפות החטופים. רק לאלה שהגיעו
חיים ללה-פרלה נפתח תיק, או ששםם הוכנס לרשימות... האחראי על צילומי
המיקרופילם היה אז סרן Cecchi שכיניו Villegas.

בידינו להוכיח כי הפרטים שנאספו במרכזי המעצר היו נשלחים לשירותי המודיעין
של הכוחות השונים או למפקדות משותפות. עובדה זו באה לידי ביטוי בעדות שנתן
חבר לשעבר בכוח משימה:

מסמכים שלאחר המעצר, דו"ח על חקירה שיטתית, הרחבה של הדו"ח, הופעת
מטרות נוספות וכו', רשימות העצורים, העלו למטה הצבא או לרשות האזור או
תת האזור המשתתפים. כמו כן, העלו זאת למחלקה האופרטיבית שבה היו
תלויים. הייתה זו חובה על מקומות המעצר. הייתה רשימת השמות של העצורים
שנכנסו, הכוללת נתונים אישיים ואות ומספר שניתנו להם בעת כניסתם לאותו
מרכז. יש לציין שהדוחות של החקירות השיטתיות הועלו דרך דואר פנימי עם
הכותרת: 'שייך ל-' והאות והמספר של העצור, ללא נתונים אישיים, בנייר בלי
כותרת. לכן, במקרה שהלך לאיבוד, היה זה בלתי אפשרי לייחס אותו לנעלם. רק
המפקדים האופרטיביים - ראשי הצבא - ידעו על מי מדובר, הודות לרשימת
האסירים.

רשימת חדשות של מקומות ריכוז העצורים: מכיל, בסדר אלפא-נומרי כל דבר
חדש הקשור לכניסות, יציאות והעברות, עם ציון מפורש של הרשות המטפלת
בכל אחד מהם. פקודת שחרור, פקודת העברה, פקודת העמדה לרשות הרשות
המבצעת, פקודה לסידור סופי ... כרטסת סופית של רישומים משפטיים הייתה
חובה למי שניהל את העניין. לאחר בדיקה על ידי ראשי כוח המשימה, הועברה
הרשימה לארכיוני מוסד המודיעין, מחלקת הארכיון, לפי המתודולוגיה של כל
שירות. במקרה שכבר הייתה קיימת כרטסת לעצור, היו מוסיפים את נתונים.
המספור היה לפי מספר תעודת הזהות ולפי שמות וכינויים, ובמקרה של נשים

על פי השם כנשואה או רווקה, ולפי כינויים. מיקרופילם של הכרטסת: היו עושים מיקרופילם של הכרטסת ושל המידע שנוסף (עדות של stor N Norberto Cendor, תיק מס' 7170).

קיומו של תיעוד במסמכים נתגלה עם חשיפת 'הוראות הרמטכ"ל מס' 504/77 מה-20 באפריל 1977, שניתנו ע"י הרמטכ"ל דאז אלוף Jorge Rafael Videla, שכללו פרק מרכזי ו-15 נספחים והכילו פרטים מדויקים על אופן הפעולה בכל מבצע.

מסמכים המעידים על קיומם של מרכזי מעצר חשאיים קיומם של מקומות מעצר חשאיים הוכחש פעמים רבות מפי צמרת השלטון הצבאי. הוכחה ברורה להכחשה זו היא הדו"ח שנמסר לוועדה הבינלאומית לזכויות האדם של ה-O.A.S., שבקרה בארגנטינה בשנת 1979, בקשר למצב השורר במחנה המעצר לאזרחים בבית הכלא הצבאי של 'קמפו דה-לה-ריברה' בפרובינציה של קורדובה. כך גם בסירובם התמידי והנחוש של השלטונות להכיר בקיומו של מרכז המעצר החשאי ששכן בסניף של הקורפוס השלישי של הצבא, באותה פרובינציה, הידוע בשם 'לה-פרלה'.

משלחת ה-CONADEP בפרובינציה של קורדובה, הצליחה להגיע לתיקי עצורים שהיו בבתי הכלא של הפרובינציה, בידי הרשות המבצעת הארצית או שנשאו בעונשם.

באותן 'כרטיסיות' לנידונים של שירות בתי הסוהר של הפרובינציה, יחידת בית הסוהר של הבירה (שהוכנו עבור כל אסיר בבית הכלא) מופיע בסעיף 18רמז ל-'עציר שמוצאו מלה-פרלה' או מ'בית הסוהר צבאי קמפו דה-לה-ריברה'. באותם התיקים מופיעות רשומות על העברות שונות של אנשים מבית הסוהר 1 UP קורדובה למרכזים החשאיים לה-פרלה ולה-ריברה למטרות חקירה.

להלן מספר הוראות כאלה, מתיק מס' 4210:

קיבלתי מיחידה מס' 1, מבית הכלא של הבירה, את האסיר Hugo Victoriano Hernández, בידי הרשות המבצעת הארצית, כדי להעבירו ל' L R D' - קמפו דה-לה-ריברה, לפי פקודת אל"מ Vicente Meli (מפקדת היחידה לתובלה אווירית IV) ובידיעת ההנהלה הכללית של שירות בתי הכלא הפרובינציאלי. מחלקה משפטית, קורדובה. 26 באוקטובר 1976. על החתום: סרן Alejandro Rodolfo García

קיבלתי מיחידה מס' 1 של בית הכלא, קורדובה: Luján de Molina Sara Rosenda, Scalet José Ricardo, Sarnado Ricardo Santiago, Sorello Ricardo Mario, De Oro Ricardo Raúl - עצירים שנשפטו ומועברים לבית הכלא הצבאי קמפו דה-לה-ריברה, לפי פקודת תא"ל Ricardo Perazolo

מהיחידה לתובלה אווירית. (מחלקה משפטית, קורדובה, 22.2.77 סמל עוזר
(Anastasio González)

בתביעה שהוגשה לבית המשפט הפדרלי לערעורים בקורדובה, בנוגע לחקירות
שנערכו עקב מותה של Amelia Nélda Inzaurrealde, מתגלה שבית הכלא הצבאי
קמפו דה לה-ריברה פעל כמתקן מעצר חשאי. להלן החלק המתאים של המסמך
המשפטי, בתביעה שהוגשה ע"י הוועדה ב- 17 במאי 1984 (תיק מס' 4317):

נציגות קורדובה של הוועדה הלאומית לחקירת העלמם של בני אדם, קיבלה
קובץ של צילומים פוטוסטאטיים מאומתים מתיקה של העצירה, שנשלח ע"י
שירות בתי הכלא של קורדובה.
מהתיק האישי עולה שהנ"ל נתקבלה בבית הסוהר 'דל בואן פסטור' בתאריך
9.4.76 וביום ה- 11.4.76 נתקבלה הודעה בבית כלא זה, החתומה בידי אל"מ
Juan Bautista Sassiañ ובה הוא מצווה למסור את העצורה, על מנת
להעבירה לבית הכלא הצבאי קמפו דה לה-ריברה.
בספרי המכון לרפואה משפטית בקורדובה (עמ' 244) נרשמה כניסתה תחת מס'
351, בתאריך 13.4.76, בשעה 19:45, כמי שבאה 'מטעם הכוחות המזוינים',
גופתה של Amelia Inzaurrealde. תחת הסעיף 'סיבת הכניסה' כתוב: 'נפטרה
בקמפו דה לה-ריברה', ובסעיף 'אבחון' כתוב: 'נקיעה עורפית'. מתעוררת
הפטירה מתברר שהמנוחה נפטרה ב- 12 באפריל 1976, בבית החולים סן רוקה
והאבחון תואם לזה שמסר המכון הפתולוגי המשפטי.

אישורי מבצע

במקרים אחדים נתגלו עותקים של אישורי מבצע שהוצאו בעת המעצר.
במקרה של Iris Pereyra de Avellaneda (תיק מס' 6493) הנעדרת עד היום, נמצא
עותק המסמך שהוצא עם מעצרה ומעצרו של בנה בן ה- 14, Floreal Avellaneda,
שגופו שהושחת, לאחר שעונה, נמצא בחוף האורוגוואי של נהר ריו דה-לה-פלטה.

נספח 2 (סוג פעולה) ל-PON מס' 212/75 (עצורים בחשד למעשים חתרניים).
תחת פקודתו של ראש המטה הכללי של הצבא מס' 404/75 (המלחמה
בחתרנות).

בהמשך מופיעים פרטים אישיים של העצור ולבסוף חתימת שני הקצינים המעורבים
ומפקדו הצבאי של המבצע. אחרי שלושה חודשי היעדרות הופקדה העדה בידי
הרשות המבצעת הארצית, ואז נכתב מסמך חדש וזה לשונו:

נספח 1 (רישומים קודמים של עצורים הנתונים בידי הרשות המבצעת הארצית),
ל-PON מס' 001/76
(עצורים בחשד למעשים חתרניים). נספח 6 (כוח אדם) ל- 00 מס' 25/75
(המלחמה בחתרנות).

בהמשך נקובים הפרטים האישיים של העצורה-נעדרת ומקום המצאה לפני שהופקדה בידי הרשות המבצעת הארצית (במקרה זה, מפקדת המוסדות הצבאיים).

ניתן להסיק שבמבצעי מעצר נהוג היה להוציא פרוטוקול ומסמכים.

זיוף מסמכים

מנגנון הטרור כלל, עפ"י עדויות רבות, מערכת אדמיניסטרטיבית שתפקידה לזייף מסמכים שנועדו לשמש למעשי פשע נוספים. עובדה זו ניתן להוכיח בעיקר מפעילותו של מרכז המעצר שהוקם בבית הספר למכונאות של חיל הים.

העדויות התואמות של Miriam Lewin de García (תיק מס' 2365), Lázaro Jaime Gladstein (תיק מס' 4912) ושל Víctor Melchor Bastera (תיק מס' 5011), מצביעות שבהיותם עצורים-נעדרים, נאלצו לבצע עבודות במרתף של מועדון הקצינים של בית הספר למכונאות של חיל הים, שם פעל בית דפוס לזיוף מסמכים: 'דרכונים, תעודות זהות, אישורי של נכסי דלא-נייד, רישיונות נהיגה, תעודות של המשטרה הפדרלית, תעודות לתואר אוניברסיטאי וכד'.

התנהגות פלילית זו מהווה גורם מכריע בביצוע פשעים נוספים, המפורטים בדו"ח זה: מכירת רכוש, שימוש בכלי רכב גנובים, תפיסת בתי מגורים של נעדרים, כניסתם ויציאתם מהארץ של חברי כוחות המשימה והסתננותם לתחומים שונים של החברה.

כל האמור לעיל זוכה לאישור בהצהרותיו של Lázaro Jaime Gladstein (תיק מס' 4912):

העבודה שנאלצתי לבצע כללה זיוף מסמכים. המסמכים היו דרכונים רשמיים ודיפלומטיים, דרכונים רגילים, תעודות זהות, תעודות אזרח ורישיונות נהיגה של הפרובינציה של בואנוס איירס.

מעדותו של Víctor Melchor Bastera (תיק מס' 5011) עולה כי:

...החל מאמצע חודש ינואר הטילו עליו עבודות במסמכים, במדור 4, במרתף. המסמכים הונפקו עפ"י טפסים למסמכים אישיים שונים: תעודת אזרח, תעודת זהות, אישור נהיגה, דרכון, משטרה פדרלית, וכרטיסי זיהוי של חיל הים... כך, כאשר משהו מחברי כוחות המשימה היה נזקק למסמך בדוי, בדקו ברשימת האנשים הדומים לו, והוציאו את הדומה ביותר, למשל עפ"י הגיל. אז היו מרכיבים מערכת שלמה של מסמכים מזויפים, עפ"י צרכיו של אותו חבר קבוצה, אך בפרטיו האישיים של האחר....

הפרוטוקולים על רכוש שהוצא מבתי הקורבנות

ידוע היטב שעם חטיפתם של האנשים נעשו גם מעשי ביזה ברכוש הקורבנות. ועדה זו קיבלה לידיה מסמכים המוכיחים כי מעשים אלה לא הוסתרו מעיני השלטונות. ההפך הוא הנכון: הם הפכו לחלק מתפקידן של קבוצות אלה, שאף הוכשרו לכך בקפדנות.

במקרה היעלמה של Nora Livia Formiga (תיק מס' 911) - יום אחרי חטיפתה נערך חיפוש בביתה וכל רכושה הועבר. במקום הוצא פרוטוקול על נייר רשמי של צבא ארגנטינה בשם: 'פרוטוקול הוכחה', בו נכתב:

בעיר לה- פלטה, בתאריך 25 בנובמבר 1977, נכתב מסמך זה, כדי להעיד על החפצים שהוחזקו בבית שברחוב 54 מס' 1271.

המסמך חתום בידי קצין ונגד שהשתתפו במבצע. במקרה זה, כיוון שהיה זה בית מגורים להשכרה, נמסר המסמך לבעל הדירה.

זיוף על ידי שינוי במסמכים
החקירות שנערכו עד כה, הביאו לגילוי מקרים של זיוף והסתרת מסמכים קיימים, במטרה למחוק עקבות של מעשי פשע.

המקרה של Silvia Isabella Valenzi, בתיק מס' 3741, הוא דוגמה בולטת לכך. היא נחטפה והייתה עצורה בבור של קילמס ואושפזה ללידה בבית החולים בקילמס. עובדה זו נרשמה בספר הלידות של בית החולים, כמו גם הולדת בתה Rosa Isabella Valenzi. בע"מ 156 שבספר הלידות, שעותק ממנו נמצא בידי ועדה זו, נמחק ביד גסה שמה של Silvia Isabella Valenzi, ובמקומו נכתב 'ללא שם', וליד המספר 82019 שמציין את הולדתה של Rosa Isabella Valenzi נכתב: 'נפטרה'. האחות והמיילדת של בית החולים, נחטפו שתייהן על 'פשען' לאחר שסיפרו למשפחתה של Silvia Isabella Valenzi על הקורות אותה.

מקרים אחרים שנחקרו ע"י ועדה זו מעידים על השמדה או הסתרה של מידע בידי המנגנון החתרני של המדינה. מקרהו של Ramón Antonio Llonivelli, חייל בשירות חובה (תיק מס' 2429), שנחטף ע"י כוחות הביטחון מעיד על כך. בתשובה לבקשות משפטיות שנשלחו ע"י ועדה זו, הוכחש באופן מוחלט גיוסו של הנ"ל לכוחות הצבא, ובמיוחד לחיל הים הארגנטיני, כפי שטענו בני המשפחה. עם זאת הושג צילום של תעודת הזהות של Ramón Antonio Llonivelli, שבו מופיעים רישומים על גיוסו לחיל הים בתאריך 5.4.77 ועל שחרורו ב- 22.7.81. מעשה החטיפה ארע ב- 8.7.77, בשעה 02:00.

יד. רווחי הדיכוי

ברצוננו לחזור ולהדגיש את העובדה הידועה: הפרת זכויות האדם לא הסתיימה בפגיעה בחירותו ובשלמותו הפיזית של האדם. יחד איתן נפגעו בשיטתיות גם זכויות משפטיות נוספות, כזכותו על קניינו ומסמכיו הרשמיים; כדי להקל על העברת הרכוש, זויפו עסקות ונעשו עסקות מדומות. זויפו תעודות נוטריוניות, תעודות בעלות ורשיונות רכב, כל זה כדי לשכלל את מעשי הביזה.

הכוונה כאן לסדרת פשעים שנעשו בזמן המדיניות הרשמית של העלמת אנשים, מבלי לקחת בחשבון את המקרים הרבים של פשעים כלכליים בהם היו מעורבים אנשי השלטון דה פאקטו, שאינם נכללים במסגרת חקירה זו.

הוגי הרעיון שנקרא 'תהליך הרה-ארגון של המדינה', השתמשו רבות במונח 'מעשים בלתי חוקיים', אולי מתוך כוונה להיבטים הרווחים של 'חריגים', שהם עצמם הודו בקיומם בתקופת המאבק האנטי-חתרני. ההצהרות היו קפדניות ונותנות השראה:

יש להעניש כיאות גילויים של חוסר מוסר ושחיתות. יש לשים קץ לפעילותם של הרפתקנים המשתמשים למטרותיהם בספרות פוליטית, כלכלית ואידיאולוגית.

כך אמר האלוף Videla, בהיותו רמטכ"ל, כשנאם בפני חילותיו בטוקומן, בחג המולד 1975 (בעיתון 'קלארין', 14 בפברואר 1976). ועוד, מי שהיה מנהל בית הספר לקצינים של חיל האוויר, אל"מ Roberto Francisco Pitaro, אמר לחניכיו בנאום הפתיחה של שנת הלימודים 1976:

במקום שיש שחיתות, חובה על איש הצבא לשמש ראי של יושר, מודל לקורקטיות; במקום שבו יש חתרנות ואי סדר חברתי, חייב איש הצבא להיות נכון לתיקון המעוות ('קלארין', 6.5.76).

רב אלוף חיל הים Eduardo Massera, הדגיש גם הוא, בחודש יוני 1978:

בל יחשוב איש שארץ זו מחולקת לנחלות פיאודליות פרטיות. בל יעמיד איש את העניין הקבוצתי לפני העניין הקהילתי. זוהי עמדה של אחריות, לכן זוהי עמדה מוסרית ('קלארין', 16.6.78).

היום יודע העולם כולו שהמציאות הייתה הפוכה לגמרי, ובמיוחד יודע זאת העם הארגנטיני. אך איך קרה הדבר למעשה, בכל מקרה ומקרה, יודעים היטב אלה שגבו מטעמנו עדויות ותביעות, שהעברנו לידיעת הרשות השופטת, ורק חלקים מתוכן נביא להלן:

זכור לי מקרה של אישה שנעצרה עם בנה בן ה-12 שעונה לעיניה, כיוון שהכנופיה חשדה בה שהסתירה את תעודת הבעלות של הבית (תיק מס' 3048; עדות של Elena Alfaro, שנכללה בתביעה על מחנה 'זווביו' והועברה לידיעת השופט ד"ר Ruiz Paz ממורון).

בבית הספר למכונאות של חיל הים, בו הייתי עצור מ-10 באוגוסט 1979 ועד סוף שנת 1983, זויפו כל מיני מסמכים אישיים: תעודת אזרח, תעודת זהות, רשיון נהיגה, דרכונים וכרטיסי זיהוי של חיל הים. כך, אם מישו מאנשי כוחות המשימה היה זקוק למסמך, היו בודקים ברשימת אנשים דומים ומוציאים את הדומה ביותר. אז היו מנפקים מערכת שלמה של מסמכים מזויפים, בהתאם לצורכי האיש(תיק מס' 5011).

התיק הנ"ל שייך למר Víctor Melchor Basterra, שנכלל במשלוח השני של תביעות על פשעים שבוצעו ב-ESMA והופנו לידיעתו של השופט הפדרלי ד"ר Blondi.

היעלמו של הד"ר Rafael A. Perrotta, תיק מס' 1222
הד"ר Rafael Andrés Perrotta היה מנהלו ובעליו של העיתון 'EL CRONISTA COMERCIAL'. ביום שני, ה-13 ביוני 1977, יצא מביתו לטיול היומי שנהג לעשות ברגל, עקב סיבות בריאותיות, ולא שב. כעבור שעות מספר הודיעו טלפונית למשפחתו כי הוא נחטף וכדאי שישמרו על סודיות, כדי למנוע בעיות חמורות יותר. עוד באותו יום ביקשו החוטפים דמי כופר גבוהים ביותר.

המשפחה החלה להפעיל מייד גורמים שונים, במשרד הפנים, במטה המרכזי של המשטרה ובארגונים צבאיים שונים, לא רק כדי להאיץ את החיפושים אחר הקורבן, אלא גם כדי לאסוף את הכסף הרב שנדרשו לשלם. אלוף-משנה מורלי, מפקד מטה המשטרה הפדרלית, אמר שיועיד שני אנשים מהימנים שיהיו אחראים על החקירה: המפקח Arran וקצין המשטרה Iglesias, שייעצו למשפחת Perrotta בכל הנוגע למגעים עם החוטפים. מן הראוי לציין, שד"ר Rafael A. Perrotta, מכר, זמן קצר לפני חטיפתו, את העיתון שבבעלותו והחוטפים ידעו על תנאי המכירה. תשלום דמי הכופר - עד לסכום שהמשפחה הצליחה לאסוף - נעשה בכסף מזומן כפי שדרשו החוטפים. מכאן ואילך לא התממשו הציפיות, לא התרחש דבר, חוקרי המשטרה לא הופיעו יותר ואף לא התקשרו טלפונית לבית המשפחה.

החקירה שנערכה ע"י ועדה זו העלתה כי:
א. המשטרה הפדרלית דיווחה כי שמות הבכירים שהוצבו למשימה זו אינם מופיעים בכרטיסי הארגון.
ב. לא נמצאו מסמכים שהוצאו בעקבות החטיפה.
ג. בקשר לאלוף-משנה Morelli, הצבא הארגנטיני דיווח שהוא נפטר ב-1979.

למרות זאת הצליחה הוועדה לאסוף הוכחות המאשרות בוודאות כי Rafael Andrés Perrotta, היה עצור בשעתו במחנה מעצר חשאי בשם 'COT Martínez'.

אומר מר Jacobo Timerman, בעדותו, בתיק מס' 4635:

ראיתי ב-COT MARTÍNEZ גם את Rafael Perrotta, מנהל הקרוניסטה
קומרסיאל שהיה נעדר. ראיתי שעינו אותו.

המשוחרר Héctor Mariano Balient (תיק מס' 1277), מאשר:

שוב אמרו לנו להיות בשקט, כי "...עכשיו נביא את Perrotta הזקן". אני הכרתי
אותו כשהייתי מנהל הטכסים של ממשלת הפרובינציה. באמת היה זה Perrotta
והוא החזיק קופסת נעליים שהכילה כמות גדולה של תרופות. כל זה אירע ב-
12, 13 או 14 ביולי 1977; Perrotta היה לבוש חליפה אפורה עם פסים כהים,
חולצה מקושטת ונעלי לכה. הם אמרו לו לפשוט הכל, כי לא יהיה זקוק לכך
יותר.

העד Juan Amadeo Gramano . (תיק מס' 3944) אומר:

הייתי עצור במקום זה (COT 1 MARTÍNEZ) עד יולי 1977. גם העיתונאי
Rafael Perrotta היה עצור שם.

חשוב להדגיש שתמונת העיתונאי הנעדר הוצגה בוועדה זו בפני עד אחר, שציין
פרטים על מחנה המעצר וזיהה בוודאות את החטוף באותו מקום. הוא הוסיף כי הוא
משוכנע שנערכה סעודה עם בשר צלוי ב-COT Martínez כדי לחגוג את גביית דמי
הכופר ממשפחת Perrotta.

התביעה על מעשים אלה הובאה בפני בית המשפט הפלילי מס' 1 בעיר לה- פלטה,
ב- 22 ביוני 1984.

היעלמו של מר *Federico Manuel Vogelius*, תיק מס' 7550
האיש, המתגורר כיום בלונדון, אנגליה, מתאר בעדותו בפני ועדה זו את הדברים
כדלקמן:

בעניין המשפט שנערך עקב החטיפה והסחיטה שהייתי קורבן להם מה- 29
בספטמבר 1977, אני רוצה לומר שעקב היותי עצור בידי השלטונות הצבאיים,
הכרתי במאי 1978 את אלון-משנה Sanchez de Bustamante שהיה אחראי
מטעם השלטונות הצבאיים לעריכת המשפט נגדי. הוא הציג בפני את אלון-
משנה Pérez González שהיה נשיא בית הדין הצבאי המלחמתי מספר 1/1
והאחראי, לדבריו, על חקירת החטיפה. הוא הראה לי תמונות של חשודים.
זיהיתי אחד מהם, שהיה דווקא זה שממנו הצלחתי להימלט; אל"מ González
Pérez אמר לי ששם משפחתו של האיש הוא Quieto, אך הוא הכחיש כל קשר
עם המקרה. ביקשתי להתעמת אתו, והמפגש נערך. Quieto הודה שהוא אחד
מחברי הקבוצה שהשתתפה בחטיפה, אך העניין היה 'גדול' מאוד. הוא דרש
ערבויות לו ולאשתו וביקש מאלון-משנה Pérez González לברר אצל אלון

Suárez Mason, אם כדאי שהוא (Quieto) יצהיר על העניין. השארתי את העניין בידי אלון-משנה Pérez González וכעבור ימים מעטים נפגשתי אתו כדי לקבל ידיעות. הוא הכניס אותי למשרדו והודיע לי שהאלון rez SuMason הוציא מידיו את התיק והורה לו שלא יתעסק יותר בנושא. כאשר אמרתי לו שיגיד זאת לשופט הממונה על המקרה שלי, ענה לי Pérez González במילים אלו: "לצערי, אצטרך להכחיש הכול, כיוון שאני איש צבא ואני מקבל פקודות". לאחר שמעשי נחקרו בידי אלון-משנה Sanchez de Bustamante, הוא הציע לשחררני, אך למרות החלטתו זו, ציווה האלון rez SuáMason על כל ארגוני הביטחון לחקור אותי, דבר שגרם לי 19 חודשי מעצר. בנוסף לכך, בעת מעצרי בתחנת המשטרה של וילה אינסופרבלה, בפברואר 1978 פרצו לבית הקיץ שלי בסן מיגל וגנבו תמונות, כלי כסף ומסמכים היסטוריים בשווי של שני מליון דולר בערך. חלקן של הצבא בפשע זה היה כה ברור עד שבעקבותיו נתונים כעת במאסר סגן-אלון San Román ומזכיר בית המשפט הפלילי של הבירה, ששמו Isasi.

היעלמו של מר *Juan Carlos Rossi* - תיק מס' 1948
 Juan Carlos Rossi הוא עציר משוחרר שנעצר ללא סיבה ב- 23 באוגוסט 1978 ע"י אנשים שהזדהו כאנשי המשטרה הפדרלית; הם הובילו אותו לבית הספר למכונאות של חיל הים, שם עינו אותו כדי להוציא ממנו פרטים על אנשים בלתי מוכרים לו. אחרי 14 יום של השפלות וייסורים, הוציאו אותו לחופשי והשאירו אותו על המדרכה הקרובה למעבדת רוצ'ה באוליבוס.

כך סיפר לוועדה Juan Carlos Rossi:

שבוע ימים אחרי היעלמי הופיעו בביתי (בו הייתה אשתי) כ- 18 אנשים בלבוש אזרחי והעמיסו על שתי משאיות את כל מכונות הדפוס שהיו שם, גילויטינה מתוצרת Labor, מכונת דפוס אופסט R30 רוטפרינט, מכלב רגל, מכונה לכריכת ספרים, מכבש כורכים 1 X 1,20 מ', מנורה בצורת קשת, את כל חבילות הנייר ומכשיר רדיו. כל זה היה למעשה, פרי העבודה של כל שנות חיי.

היעלמה של *María Cristina Lenne*, תיק מס' 7382
 María Cristina Lennie נעדרת מ- 18 במאי 1977. אמה, Nilva Berta Zucarino de Lennie, העידה:

...עוד לפני מעצרה של María Cristina, ניסו אנשים מבית הספר למכונאות של חיל הים למצוא אותה. לכן ערכו חיפוש בביתי בסיטי בל, ב- 16 בינואר 1977, ב- 05:00 לפנות בוקר. הם עצרו אותי, את בעלי ואת בתנו הצעירה Sandra, בת ה- 17. הם קשרו את כולנו ברצועות שחתכו מסדינים שבבית. הם גנבו את כל חפצי הערך. בחלקה האחורי של האחווה היה קרוואן, הם בקשו את

המפתחות ואחרי שבדקו בפראות כל פינה ושברו הכל, כפי שעשו בבניין הראשי, לקחו את כל התכולה. בתי הצעירה הועברה לבית הספר למכונאות של חיל הים באחת מעשר המכונות שעמדו לרשותם, בעוד שבעלי ואני נלקחנו לאותו מקום במכונתנו הפרטית, דודג' פולרה, שלא חזרה אלינו עוד. בבית הספר למכונאות של חיל הים אומנם לא עינו את בעלי ואותי אך נאלצנו להיות נוכחים כשעינו את בתנו סנדרה. כשהייתי שם יצרתי קשר עם Silvia Labayrú, כלתי, אשתו של בני Alberto Guillermo Lennie, שהייתה אז בחודש השביעי להריונה. היא נעצרה קודם לכן והועסקה בתרגום מסמכים ב-ESMA. עפ"י דבריה הצלחנו לאמת כי מקום מעצרנו היה בית הספר למכונאות של חיל הים. זכרנו כי כשבעלי הלך פעם לבית השימוש, הוא הצליח לראות מתחת לפלגלית שכיסתה את עיניו מגבת, שבאחד מקצותיה היה עוגן, שהוא סמלו של בית הספר למכונאות של חיל הים. נכדתי נמסרה לידינו תשעה ימים אחרי לידתה. היא נרשמה במשרד הרישום ע"י אמה Silvia Labayrú וע"י רב-סרן חיל הים Astiz, שהשתמש בתעודה מזויפת והציג את עצמו כבני Alberto Guillermo. העובדה שזיהינו את מקום המעצר, הצילה את חיי בתי סנדרה, שנשארה בת-ערובה כאשר שחררו אותנו. ידיעה זו אפשרה לבעלי לדבר עם מפקד בכיר מחיל הים וכעבור חודש ימים כמעט שוחררה גם סנדרה. על בתנו María Cristina אין אנו יודעים דבר עד היום.

היעלמו של *Carlos Alberto Mazza*, תיק מס' 2883
 Carlos Alberto Mazza הוא איש פשוט שנעצר ב- 27 ביולי 1978 בעודו מחכה לאוטובוס קרוב לתחנת המשטרה מס' 46, בסביבת בית החולים פרוביריו. דקות מספר קודם לכן ירד מהספינה 'ריו דה לה-פלטה', בה עבד. וכך סיפר האיש:

באזור הנמל היו תופסים כל לילה כמה סבלים עם סיום יום העבודה ולוקחים מהם את כל מה שהרוויחו. אחד מהם שנעצר אתי התלונן ואמר שהכסף נועד לפרנסת משפחתו. הם ירו בו בשכם והשאירו אותו זרוק שם; למחרת הופיעה בעיתונים ידיעה על פצוע כתוצאה 'מתגרה בין הסבלים'; כיוון שבני סיים את לימודי המהנדס, קניתי לו, בנסיעה ב'ריו דה לה-פלטה', מצית דופונט, שגם גנבו לי.

בלי לדעת למה, הייתי עצור עשרה ימים בבית הספר למכונאות של חיל הים, שם הכניסו אותי למרתף; אני זוכר שאחת הנשים, שהייתה עצורה שם, צעקה שלא נדבר בינינו כי יש שם מיקרופונים, ואם השומרים ישמעו אותנו, הם יענישו אותנו קשות; שמעתי פעם את אחד השומרים אומר לאחת הנשים: "לך יקרה מה שקרה לשוודית". כשהודיעו לי שעומדים לשחרר אותי, מחוסר עילה למעצרי, דרשתי את חפציי אבל קצין שאני מזהה כרב-סרן חיל הים Astiz החטיף לי אגרוף בפה, שבר את שניי וצעק: "זה נשאר בשביל המאבק האנטי-חתרני". עם זאת, כשיצאתי לחופשי הלכתי פעמיים לשמירה בבית הספר למכונאות של חיל הים ודרשתי את מה שלקחו ממני, אך ללא הועיל. נאמר לי שאם אחזור, יהיה מצבי הרבה יותר גרוע. כמוכן שלא חזרתי עוד.

היעלמה של María Esther Ravelo de Vega, תיק מס' 3223
Alejandra Fernández Ravelo שהתגוררה בעיר סנטה פה, מצהירה בפני נציגות
הוועדה בעיר זו על היעלמה של בתה María Esther Ravelo de Vega שגרה באותה
תקופה עם בעלה ובנה הקטן בעיר רוסריו. התובעת אומרת כדלקמן:

ביום ה- 15 בספטמבר 1977, צלצלה אלי בתי ובקשה שאסע לרוסריו כדי לקחת
את בנה (נכדי) כי בעלה חלה. לפי המוסכם בינינו, הגעתי כעבור שלושה ימים
אל ביתו של קרוב משפחה שלנו, Agustín Simonsini, שם מצאתי את נכדי
שהובא לשם ע"י כמה צעירים שבאו במכונית רנו 4 לבנה. בתי גרה בבית ברח'
סנטיגו מס' 2815 ברוסריו. הבית היה בבעלותה, ובו היה עסק לסודה. היא
הייתה אחת הבעלים. כאשר עברתי ליד הבית, ביום שהלכתי לקחת את נכדי,
ראיתי משאית צבאית שהטעינו עליה את חפצי הבית של בתי, לא יכולתי לעשות
דבר כדי למנוע את הדבר. כעבור זמן מה חזרתי למקום, אבל חנות הסודה
הייתה סגורה. איש אחד פנה אלי מבעד החלון. הצלחתי לראות בפנים שולחן
ועליו מכונת כתיבה והאיש אמר לי: "עכשיו הבית הוא רכוש הממשלה, מכיוון
שקודם היה שייך לחתונים". שכנה אחת ספרה לי שמצאו גופת גבר מת, אך זה
לא היה חתני. בתי וחתני היו שניהם עיוורים.

היעלמה של María Elena Nuñez, תיק מס' 1632
המהנדס Jorge Alfredo Nuñez הצהיר בפני ועדה זו:

אחותו, María Elena, נעלמה ביוני 1977, בעקבות מבצע של כוחות הביטחון
בביתה, ברח' חונטה מס' 1385/87, בבירה. משאיות צבאיות העמיסו את כל
המיטלטלין שנמצאו בו. הוא מספר, ששנה לפני היעלמה, נתנה לו אחותו ייפוי
- כוח כללי. אף על פי כן נרשם שהבית נמכר ע"י María Elena בתאריך
שקדם להיעלמה, ע"י ייפוי כוח מיוחד שניתן לאדם בשם מר Eugenio Dure
ב- 15 בדצמבר 1983, בפני נוטריין בבירה ובשפות עם איש צבא ששירת
בקורפוס הצבא הראשון, לשם הועברה María Elena.

מקרה זה, כמו המקרה הדומה של Raquel Nogueira Paulier (תיק מס' 2765),
הופנה לבית המשפט הארצי הפלילי מס' 1 של הבירה כתוצאה מתביעות שהופנו
ע"י ועדה זו.

פרשת *Cerruti - Palma - Gómez*, תיקים מס' 224 - 543 - 749
זהו מקרה בעל חשיבות מיוחדת במינה, שנוסף על כך שהובא בפני ועדה זו ע"י בני
המשפחה, שימש עילה לתביעות פליליות שונות לפני בתי המשפט בעיר הבירה
ובפרובינציה של מנדוזה. להלן סיכום ההתרחשויות:

בשעות הבוקר של ה- 10 בינואר 1977, עורך הדין Conrado Gómez, אב לחמישה
ויועץ מקצועי של החברה 'Cerro Largo S.A.', נחטף ממשרדו ע"י עשרה גברים

חמושים. במהלך המבצע הם גנבו כסף, אבזרי משרד ומכונית שהייתה בבעלותו. למחרת נעלם Horacio Mario Palma, נשיא החברה הנ"ל (Cerro Largo S.A.). גם הוא נחטף מביתו ע"י קבוצת אנשים חמושים; למחרת, ב- 12 בינואר 1977, נעלמו תעשיין יינות, בעל המניות העיקרי של Cerro Largo S.A. וחנתו Omar Masero Picolini. בשני המקרים נהגו החוטפים באלימות וגנבו את כל שביכולתם לשאת. ב- 27 בינואר 1977, השכם בבוקר, הגיעה קבוצת אנשים במדי צבא, במשאיות ובזזה לחלוטין את משרדו של הד"ר Conrado Gómez, בקומה הראשונה בשדרות סנטה פה, קרוב לשדרות קאז'או. כעבור חודש הופיעה קבוצת חמושה נוספת בחווה לגידול סוסים שנמצאה בפאסו דה לוס ליברס. היו שם מספר סוסי מרוץ של הד"ר Conrado Gómez הנעדר. הסוסים הוצאו משם באפריל ובמאי 1977 ע"י עובדים במדי צבא, שהביאו הוראה בכתב מאלוף-משנה מדרנו, מפקד המחנה דאז, בפאסו דה לוס ליברס. אחר כך הועברה הבעלות על הסוסים לאדם בשם Héctor Ríos Jockey Club של בואנוס איירס לוועדה זו, שביקשה לדעת מי הם בעלי הסוסים. הוכח שהבעלות הועברה לאדם אחר ב- 7 בפברואר 1977, כמעט חודש אחרי היעלמו של בעל הסוסים. ארבעה חודשים אחרי החטיפה וההיעלמות של Victorio Cerutti, נקנה באותה דרך כל רכושו שהיה בצ'קראס של קוריה, במחוז לוחן דה קו'ו, מנדוזה, ע"י אדם בשם Federico Williams עבד החברה Will Ri S.A.

באפריל 1976, כאשר בנו של Victorio Horacio Cerutti, יחד עם שותפו Magalio Raúl מכרו את חבילת המניות של החברה Establecimiento Vitivinícola S.A. Francisco P. Calise לד"ר Echeverri, Tamagnini, ו- Mota, בשווי מאתיים אלף דולר, התרחשו דברים בעלי חשיבות לא פחותה: ב- 16 באפריל עורכים כוחות הצבא מבצע במקום מושבה של החברה שמניותיה הועברו זה עתה ובביתם הפרטי של כל המשתתפים בעסקה, ועוצרים את כולם. כעבור שבוע משחררים את Echeverri, בעוד שהאחרים מועברים לידי הרשות המבצעת ושחררו רק באוקטובר 1976. Horacio Cerutti יוצא לחופשי בדצמבר של אותה שנה והוא מחליט להשתקע בחו"ל. כיוון שעורך הדין שהיה יועץ לאותה עסקה, היה הד"ר Juan Carlos Malagarriga, ו- Tamagnini, ו- Mota העבירו את זכויותיהם למר Echeverri - מודיע לו האחרון שהחליט לשלם בתשלום אחד את כל החוב. ד"ר Malagarriga אומר ל-Echeverri כי במקרה כזה עליו להפקיד, באופן משפטי, סכום כסף זה לזכות המוכרים, כיוון שבאותה עת הם לא נמצאו בארץ. התשלום נעשה במשרדי הבנקו נסיון ארגנטינה, סניף ראשי, בו עבד ד"ר Malagarriga. מר Echeverri הגיע לשם בלוויית אשתו, איש מקצוע ועוד אנשים שלא הוצגו; עם סיום העסקה, וכאשר מר Echeverri עמד לעזוב את המשרד, הזדהו שני האנשים שהיו אתו כסרן Carlos Alberto Villanueva ו- César Hunts מפקד שני של גנדרמריה, ולקחו את הכסף שעמד להפקיד. ההסבר היחיד שנתנו לכך היה שהכסף 'בא מפעולות חתרניות'; הם לקחו את הכסף ונעלמו.

מאז לא נתקבלו כל ידיעות על אודות Conrado Gómez, Horacio Palma, Victorio Cerutti, Omar Raúl Masero Picolini.

עדותה של *Nilda Noemí Goretta*, תיק מס' 6321 לעדות זו נודעה חשיבות מיוחדת, הואיל ויש בה כדי לאשר את שתואר קודם לכן. מדובר בנעדרת משוחררת, שחלקים מדבריה נביא להלן:

חברי כוחות המשימה השתמשו בכלי רכב בלתי מזוהים לחיל שאליו השתייכו, ואחדים היו מוסווים כאילו היו שייכים למוסדות ממשלתיים או פרטיים. כלי רכב אלה נגנבו קודם לכן, ומספריהם הוחלפו. שלל הביזה הועבר במקרים מסוימים ל- ESMA ואוחסן במקום שכונה 'Pañol' (מחסן) שבהדרגה נגנבו ממנו הרהיטים ע"י חברי הקבוצה. בפברואר 1979 פעלה כבר סוכנות דירות ששיפצה בתים למכירה, הואיל ובמקרים רבים נהרסו הבתים למחצה כשניסו לחטוף את הדיירים. הם אילצו את העצור לחתום על מסמך שעל פיו הוא נתן ייפוי כוח למכירת ביתו. היו מקרים בהם היה ייפוי כוח זה מזויף.

עדותו של *Silvio Octavio Viotti*

ביום ה- 5 בספטמבר 1977 הוא נעצר ע"י אנשי צבא באחוזתו ששכנה בוילה גרן פרקה גינייסו, קורדובה. באותו מקום גרו גם בני הזוג *Juan Mogilner*. *Mogilner - Irene Gavalda de Mogilner* שנחטפו יום קודם לכן. העד מעיד במפורש שהרכוש הגנוב לא הוחזר לו, על אף ההבטחות שניתנו לו. בין הטובין הוא זוכר טנדר שברולט מודל 68, טרקטור דאון HP 35 עם מנוף הידראולי, מחרשה עם שתי סכינים, שתי משדדות - אחת בת 12 סכינים ואחת עם שיניים, 400 ארגזי פרי, שולחן עבודה בן 6 מ' למיון פרי וכמות גדולה של מכשירים זעירים. בנוסף לכך החזיקו שירותי הביטחון בבית עצמו במשך ארבע שנים. כעבור ארבע שנים מצא העד את כל מטעי האחוזה שרופים לחלוטין ואת הבית במצב גרוע, ללא חלונות ודלתות, ללא אבזרים סניטריים, מטבח וכל דבר בעל ערך (...). תיק מס' 5473.

עדותו של *Silvio Octavio Viotti* הבן

הוא נעצר, כמו אביו, באותו תאריך - 5 בספטמבר 1977, ע"י אנשי צבא, באחוזתו ששכנה בוילה גרן פרקה גיניאסו, קורדובה.

... כאשר זכה להשתחרר, הלך פעמים מספר עם אמו לאחוזתו בגיניאסו וראה שהבית תפוס ע"י אנשי צבא מבית הספר הצבאי 'אנרל פז', חיילים סדירים ונגדים. פעמים רבות ראה שם תנועה של משאיות *unimog* של הצבא. פעמיים קיבלו רשות להיכנס ואז ראו שמהבית לא נותר דבר, אף לא רהיטים ואבזרים סניטריים. הרצפה במקומות אחדים נעקרה. כמו כן נוכחו בחסרונו של טרקטור שנרכש עם המקום, משדדת סכינים, ג'יפ שהיה בבעלות של *Mogilner*, מחרשה קטנה וטנדר שברולט, מודל 68 בצבע לבן. הוא דרש את רכושו והוסבר לו שהוא נמצא בבית הספר הצבאי. כמו כן שרפו את עצי הפרי. השכן, *Luis*

Operto, סיפר להם שראה כלי רכב פרטיים מוציאים מהבית רהיטים, סכו"ם וצלחות. שעשו זאת אזרחים ואנשי צבא אחדים (...) (תיק מס' 7581).

עדותה של María Dora Turra de Rojas

ב- 24 בנובמבר 1976, בשעה 20:30 בערך, נכנסה קבוצה של אנשי צבא במדים ובכלי רכב צבאיים לביתי, בסמטא סמוכה לרחוב אלפטקל 454, בשכונת אלטו אלברדי בקורדובה. הם היו חמושים היטב ופרצו באלימות לבית. קרוב לחצות קשרו את ידיי ועיניי במגבת, הוציאו אותי מהבית והעבירו אותי באמבולנס צבאי לקמפו דה לה-ריברה. כעבור שלושה ימים הגיעה בתי Celia Liliana Rojas שהובאה מלה-פרלה ונעצרה באותו מבצע. אף על פי שלא הייתה כל תביעה נגדי, הייתי עצורה עד יולי 1980. אז שחררו אותי אחרי שהייתי גם בבית הסוהר של דוטו בבואנוס איירס. באותו יום שוחררנו יחד, אני ובתי Celia Liliana. אני מצהירה בזה, שאחרי המבצע, נבזזו ביתי כולו, במשך מספר ימים, ע"י אנשי צבא ומשטרה ונגנבו ממנו מסמכי הבעלות על בית זה, ועוד בית שבבעלותי בקרוז דל אחזה (...) (תיק מס' 4833).

עד עצם היום הזה, לא הצליחה María Dora Turra de Rojas להשיב לידיה את הבית בשכונת אלברדי ואת כל המסמכים הגנובים.

פרק 1 ט - יד. DOC.	שם הקובץ:
D:\LEOLAM LO OD	ספריה:
C:\docs\arad6.dot	תבנית:
בא מבלוק 5	תואר:
	נושא:
/	מחבר:
	מילות מפתח:
	הערות:
3:56 25/05/2003 אחה"צ	תאריך יצירה:
9	מספר שינוי:
7:24 25/05/2003 אחה"צ	נשמר לאחרונה בתאריך:
Zadoff	נשמר לאחרונה על-ידי:
26 דקות	זמן עריכה כולל:
11:35 11/01/2005 לפנה"צ	הודפס לאחרונה ב:
	החל מההדפסה האחרונה שהושלמה
29	מספר עמודים:
9,754 (בערך)	מספר מילים:
48,773 (בערך)	מספר תווים:

ו. הרצח כנשק פוליטי: ההשמדה

במהלך עבודתנו נאלצנו להתמודד עם נושא המוות. המוות כתוצאה מעינויים, מהלם חשמלי, טיבוע, חניקה ומוות מסיבי, קולקטיבי או אינדיבידואלי, בכוונה תחילה, כתוצאה מהשלכה לים או מהוצאה להורג בירייה.

נושא זה מכרסם בתודעתנו, לא רק בשל מספרם הרב של ההרוגים, אלא גם עקב נסיבות מותם, אשר מערערות את אושיות המוסר והמשפט, שהם עמודי התווך של החברה האנושית.

בארגנטינה הייתה נטייה מסורתית ושיטתית להוציא את עונש המוות משיטת המשפט. בתקופת השלטון הצבאי חדלה נטייה זו, והעונש שוב הונהג במסגרת המשפט הפלילי. הנימוק היה שיש בו צורך כדי למנוע את הפשעים החמורים של 'המורדים'.

עם זאת, הורגשה דחייה אינסטינקטיבית מיישומו. היו שסברו כי השבתו על כנו תרתיע גורמים אנטי-חברתיים מלבצע פשעים חמורים, או שבית המשפט הצבאי ישמור לעצמו את ההחלטה אם להטילו במקרים יוצאי דופן. אף לא בית משפט צבאי אחד גזר בצורה פורמלית על מישהו עונש נורא כל-כך.

אך המציאות הייתה שונה. היו אלפי הרוגים. איש מהם לא נשפט בבתי המשפט הרגילים או הצבאיים. נגד איש מהם לא ניתן פסק דין. במונחים טכניים ניתן לומר שאלה היו רציחות מדרגה ראשונה. מקרי רצח אלה לא נחקרו מעולם בצורה יסודית ומעולם לא נודע שהאחראים לביצועם באו על עונשם בדרך זו או אחרת.

לסיכום: המשטר ההוא, שסבר כי יש צורך חיוני לערער את המסורת המשפטית שלנו וקבע את נחיצותו של עונש המוות, לא השתמש בו מעולם. במקומו הוא ארגן רצח קולקטיבי - השמדה מסיבית אמיתית; כל זה בא לביטוי בגיליון המזעזע של מאות גוויות חסרות שם, ובעדויות של ניצולים על אודות אלה שמתו בייסורי תופת.

זו לא הייתה חריגה בפעולות הדיכוי; זה לא היה משגה. היה זה ביצוע של החלטה מחושבת שנתקבלה בדם קר. הדוגמאות והראיות הן כה רבות, שלא נותר עוד ספק באשר לכך.

הוצאות להורג המוניות

ה'בור' ב'לומה דל טוריטו

מייד עם תחילת עבודתה קיבלה הוועדה תלונות רבות על היעלמותם של בני אדם במחנה המעצר החשאי לה-פרלה שבקורדובה. במקום זה בוצעו העבירות החמורות ביותר בתחום זכויות האדם. כמו כן בוצעו בו הוצאות להורג המוניות. הניצולים מספרים על החרדה מ'ההעברות' שנעשו תדיר במכונית 'מרצדס-בנץ' שחורה, שהייתה שבה כעבור זמן קצר ללא המטען האנושי שהיה בתוכה, והזכירה להם את איומיהם החוזרים של הסוהרים להשליכם אל 'הבור'.

לדאבוננו הרב, הכוונה הייתה להשמדתם של רבים בירי על פי בור שנחפר קודם לכן כדי לקבור את הגופות. המקום שכן באזור בשם 'לומה דל טוריטו', בתוך מחנה 'לה-פרלה', והיה תחת חסות צבאית של יחידת הפרשים המוטסת מס' 4 בקורדובה.

ועדה זו דרשה באמצעות בית המשפט את החפירה בשטח, דבר שיצא לפועל ב- 22 במרס 1984, אך התוצאות היו שליליות. עם זאת הוכח בעדותו של חקלאי ותיק מהאזור, שהאדמה שם נחרשה, וגם עדים נוספים הזכירו בדבריהם ביצוע עבודות חפירה והוצאות חלקי גופות מהאדמה, מה שמצביע על כך שחששם של העצורים לחייהם היה מבוסס.

נעיין רק במספר עובדות המצביעות על כך:

(1) עדותו של **Patricia ו- Gustavo Adolfo Ernesto Contemponi Astellarra** (תיק מס. 4452):

מייד אחרי ההוצאה להורג, היו נוהגים לזרוק את גופות החטופים לבור שנחפר קודם לכן, בידיים ורגליים קשורות, וכך גם הפה והעיניים; הם נצטוו לשבת בפתח הבור, ובבת אחת ירו בכולם. פעמים רבות שמענו את אנשי הצבא מדברים על כך, ואפילו ראינו אנשים שהוצאו בתנאים כאלה. נהגו להוציאם מ'לה-פרלה' בדרך כלל בשעות ה'סייסטה' (מנוחת הצהריים). מספר העצורים ותכיפות ההעברות לא היו קבועים. נהגו להוציא אותם מהביתן על ידי שומרי הגנדרמריה. לפעמים היו קוראים להם בקול רם עפ"י המספר, ולפעמים היו מתקרבים לנידון, לוחשים דבר מה לאוזנו ואז לוקחים אותו. כולנו שמענו את רעש המשאית, כך שכשראינו שהזמן חולף והמזרנים נשארים ריקים, הסקנו בוודאות שהם הועברו. במשך כל שנת 1976 ועד ראשית 1977, הודיעו כמעט לכולנו שגורלנו יהיה ה'בור'. היו אלה איומים מקובלים. אני ועצור נוסף הצלחנו להציץ מבעד לחלון של משרד וראינו איך מעמיסים את הנידונים על משאית. העצורים היו ברגליים וידיים קשורות, בעיניים מכוסות ובפה חסום. הם נלקחו שעות מספר קודם לכן לצריף, ואחר כך הצלחנו לראות איך החוקרים, יחד עם מספר רב של לובשי מדים, מעלים אותם על משאית מרצדס בנץ וזורקים אותם כמו שקים של תפוחי אדמה. נכחו במעשה האלון

Centeno ועוד חמישה קצינים בעלי דרגות גבוהות, שנלוו אל המשאית בטנדר פורד צבאי.

(2) עדותו של José Julián Solanille - תיק מס' 1568 :

כפועל חקלאי יומי, עברתי מייד אחרי ההפיכה של מרס 1976 לעבוד בשדה קרוב למחנה 'לה-פרלה', שמכונה 'לומה דל טוריטו'. בערך בחודש מאי של אותה שנה, הבחנתי בבור בגודל של 4 על 4 מטר ו- 2 מטר עומק. באחד מימי ראשון ראיתי כיצד נכנסו עשרה או חמישה עשר כלי רכב, ביניהם מכונית פורד פאלקון לבנה, וזיהיתי באחד מהם את מפקד הקורפוס השלישי של הצבא, האלוף Menéndez, שהכרתי מהזדמנויות רבות אחרות, ושתי משאיות צבאיות עם מטען מכוסה ביריעה צבאית, על אחת מהן צויר צלב לבן. כעבור כמה דקות יצאתי לשדה לרעות את הפרות. בדרך פגשתי שכן בשם Giuntoli, שעבד בשדה הקרוב, שאמר לי שהוא רוצה לוודא אם יש אמת בשמועות על קיומם של קברים במקום. הסכמתי להצטרף אליו, כל אחד על סוס (שני הסוסים היו בבעלותו). כשהתקרבונו למקום בו היה הבור הגדול שתיארתי קודם, במרחק של כ- 100 מטר, הבחנתי בכלי הרכב שראיתי קודם. אז הזהרתי את Giuntoli: "חכה, משהו לא טוב יכול לקרות כאן", לכן הסתלקנו, אך באותו רגע שמענו מטחי יריות כבדים. שכשראינו את המכוניות סמוך לבור, ראינו מספר רב של אנשים, כנראה בידיים קשורות לגב, ובעיניים מכוסות, או שהרכיבו משקפיים שחורים. כשחזרתי למקום למחרת ראיתי שהבור מכוסה, ושכמות גדולה של האדמה מונחת בצד. אני מניח שמספר האנשים שהוצאו להורג באותה הזדמנות היה למעלה מ- 50.

(3) הליך החפירה ב'לומה דל טוריטו' - תיק מספר 1568 :

אלה הקטעים הרלבנטיים של הפרוטוקול שנערך בהליך :

... בתחילת הפעולות על הנידון, מתבצעת חפירה במקום המסומן. החפירה מגיעה לעומק של 2.20 מטר. לפני שנתקבלו התוצאות השליליות בחפירה זו, מציין Solanille כי למרות בטחונו המוחלט, אין צורך להמשיך בחפירה במקום זה. בהמשך עובר העד למקום שהוא קורא בשם 'טומבה צ'יקה' (הקבר הקטן), בו אולי נמצאים שרידי אדם. מתחילים בחפירות בצורה ידנית. בפעולה זו השתתף בהתנדבות העד Solanille שטען כי אין צורך בחפירות עמוקות יותר, כיוון שלדעתו האדמה נחרשה מאז שראה את שרידי האדם.

(4) עדותו של Julio César Pereyra - תיק מספר 801 :

עשיתי את שירי הסדיר בצבא בפלוגה המוטסת מס' 4 של הקורפוס ה-III, בפרובינציה של קורדובה, החל מפברואר 1976 ועד ספטמבר 77. פעם, ביוני 1976, הייתי עם חבר ב'לה מסקיטה' (מסגד) ופנינו לאזור המכונה 'לומה דל טוריטו', אז הבחנו בבור שהיה מכוסה אדמה חרושה. חפרנו בו קצת, וממש קרוב לפני השטח גילינו שרידי אדם (לסת של אדם) וסוודר צמר כחול שהיו בו שרידי עצמות ... כמו כן מצאנו קליעי Itaka...

(5) עדותו של Ernesto Facundo Urien - תיק מס' 4612 :

בשנת 1978 שירתי כמפקד מחלקה B של בית הספר הצבאי של גנרל פאז. כשנודע לנו על ביקורה הקרוב של הוועדה הבינלאומית לזכויות האדם, קיבל סרן הפרשים Gustavo Gelfi הוראה שלא עברה דרכי, ושאינן לה כל קשר לפעילות הרגילה של המוסד שבו שירת. מאוחר יותר התוודעה אותו קצין בפניי על תוכן הפעולה וציין שיש לשמור על סודיות מוחלטת. המדובר היה בהוצאת גופות מאזור שדה האימונים של פיקוד הקורפוס הצבא ה-III באמצעות מכונות לסלילת כבישים, שהם בעצמם היו צריכים להסיע. אחרי שהגופות הוצאו מן האדמה (ניכר היה שנקברו ללא ארון מתים ולא נעטפו בשק, שכן היו זרועות על פני השטח, אחדות עם תעודות זהות), הן הוכנסו לחביות והועברו למקום בלתי ידוע.

(6) עדותו של José María Domínguez :

בשנת 1976 התגייסתי לגנדרמריה. בנובמבר, או בדצמבר של אותה שנה, מילאתי תפקידים שונים במקומות כמו U.P. 1, 'לה-פרלה', 'לה-פרלה' ו- 'לה-ריברה'... - ב'לה-פרלה' השתתפתי במבצעים שונים... בשתי הזדמנויות ראיתי כיצד, השכם בבוקר, נכנסו משאיות צבאיות והעמיסו עליהן את כל אנשי הביתן. פעם לקחו חמישה אנשים ופעם אחרת 11 איש. המשאיות לא חזרו למחנה; היו שמועות שהקורבנות נלקחו לבור ושם הוצאו להורג...

(7) עדותו של Carlos Beltrán - תיק מספר 4213 :

הייתי שייך לגנדרמריה מאז שנת 1971 עד שנת 1980, בה שוחררתי. סמוך ל-1977 או 1988 נאמר לי שנועדתי לתפקידי ביטחון ב-U.P. 1 ובמקום ריכוז עצורים במחנה המוכר בשם 'לה-פרלה', 'לה-פרלה' ו- 'לה-ריברה'. (...) כלי הרכב המתנינו בחצר. העצורים הוצאו מהביתן, נצטוו על ידי החוקרים לעלות, כשעיניהם וידיהם קשורות תמיד, ולשכב על הרצפה ... ואז החלו בנסיעה... כעבור שעה או שתיים, היו כלי הרכב חוזרים ללא עצורים. פעם שאלתי את Gino לאן נלקחו העצורים, והוא ענה לי - "לקחנו אותם לאחד

שמונים". פעם אחרת ציווה עלי הסרן להתלוות אליו עם אנשי גנדרמריה נוספים לתוך הבית. כשהיינו בפנים, ציווה על ארבעה עצורים, גבר צעיר בשם משפחה **Castro**, אחד גבוה יחסית, בן 36 בערך, אני חושב שהיה מוכר גלידה בויליה קרלוס פז (בלה-פרלה נשאר האופניים שלו), גבר נוסף בן 28 ואישה בהריון שלבשה סינר פלסטיק שהשתמשה בו לכביסה ונעלה מגפי גומי (האישה הייתה כבת 25 ונמצאה בחודשי הריונה האחרונים) - לעמוד ולהתלוות אליהם. הם הועלו לתא המטען. התלוו אליהם איש גנדרמריה וארבעה נגדים של הצבא; בתא הנהג נסעו סמל נהג, וקצין צעיר אחד, אולי סרן, נמוך קומה, שמנמן, כבן 36 ומשופם.

המשאית החלה בנסיעתה, אחריה מכונית טורינו שנהג בד"כ 'הקפיטן' בלווית אותו **Gino**. כלי הרכב פנו לדרך עפר ועברו את גדר התיל שהקיפה את הבניין של לה-פרלה. אחרי שעברו מרחק של כשלושה ק"מ, עצרו בדרך צדדית, בין שדה דורה ושדה בוטנים. אחרי שדות אלה הייתה רק צמחייה הררית, דלילה ונמוכה, שם ירדנו כולנו מהרכב, והלכנו כחמישים מטר באזור בלתי זרוע, עם שיחי פרא רבים. אז ציווה 'הקפיטן' להתיר את ידיו של הצעיר שבעצורים, לתת בידיו את- חפירה שהביאו הקצינים, כדי שיתחיל בחפירת בור. הבור שחפר היה בעומק 1.80 בערך, שלשה מטרים אורך ו-1.20 רוחב. שלושת העצורים האחרים נשמרו בקפדנות, כל אחד ע"י שני אנשי צבא. אני וקצין אחר עמדנו ליד המבוגר שבהם. הבחנתי אז שהתפלל בלחש והתחיל לבכות. איש לא דיבר. דומייה שררה במקום. 'הקפיטן' ציווה על העצור החופר לעלות לסף הבור והעמיד את שלושת האחרים זה ליד זה מאחורי הבור. הוא פנה אלי ואמר: "צריך לשלוח אותם ל-1.80"; אמרתי שלא אעשה זאת. אז נתן סימן ו-**Gino**, ארבעת הקצינים והסרן, החלו לירות בעצורים. גם איש הגנדרמריה הפעיל את הנשק שהיה בידיו. אחרי ששלושת הגברים נפלו ללא רוח חיים, קמה האישה על רגליה לאחר שנפלה והלכה צעדים מספר מהבור ואז הוציא 'הקפיטן' אקדח וירה בראשה. הם השליכו את ארבע הגופות לבור ושפכו עליהן חמישה ליטר נפט. אח"כ הכינו לפיד, הדליקו וזרקו אותו לבור. זה גרם להתפוצצות עזה. האש דלקה במשך כעשרים דקות, כשהיא מפיצה ריח מאד לא נעים משרפת הגופות והבגדים. אחרי שכיסו את הבור, התקרבת וראיתי בתוכו שתי גופות מפוחמות שהצטמקו לגודל של 70 או 80 סנטימטר. הם כיסו את הבור והידקו ברגליים את האדמה סביבו. אח"כ הניחו עליו שיחים וענפים. היה לי ויכוח חריף עם 'הקפיטן' על שלא מילאתי את פקודתו. הוא ציווה עלי לפרוש מהמשימה, כיון שאני לא מתאים להיות איש צבא, שאני חסר תועלת ופחדן.

הוצאה להורג בקילמס

ככל שאנו עוסקים יותר במתרחש במקומות אחרים ברחבי ארגנטינה, אנו מגלים שמעשים כגון אלה שנעשו בלה-פרלה לא היו תופעה בודדת.

יתרה מכך: המידע מצביע על כך שידוע לנו רק חלק מזערי מאותה מציאות. רק עם הזמן נוכל להבין את ממדי הדרמה הזו. זה לא מכבר הצליחה הוועדה למען זכויות האדם של הוועד העירוני של קילמס לאשר עדות, לפיה הוצאו להורג בירייה שמונה-עשר איש, בסוף 1977 ונקברו אח"כ ללא זהות בבית הקברות המקומי.

בתחילה לא נתקבלו פרטים על המקרה, עד שב- 29 ביוני שעבר נתקבלו בוועדה הצהרותיו של **Edgardo Poleri**, מנהל העבודה לשעבר של בית הקברות, שדיווח על הוראה שקיבל באותו תאריך, לסגור זמנית את המקום ולתת חופשה לעובדים, כביכול בשל חיטוי. נשארו במקום רק שוער הכניסה הראשית והמצהיר עצמו. אז נכנסה לבית הקברות משאית דומה לאלו המשמשות להובלת בשר. מר **Poleri** שמע לחישות מתוך המשאית. תחת השגחתם הקפדנית של לבושי מדים חמושים, קרבה המשאית לאזור שבו עסקו בבניית כוכי קבורה עבור הפדרציה לעובדי המסחר. כעבור כעשר דקות, כשהוא עומד כחמישים מטר מהמקום, שמע מטח של יריות מקלע.

ב- 2 ביולי 1984, מאמת את העדות הזו **Héctor Alanis**, גם הוא פועל לשעבר בבית הקברות. הוא הוסיף כי באותו יום לא ראה את הקברנים יוצאים כדרכם.

הרוגים 'בתקרית חמושה'
הייתה זו דרך נוספת להסוות את מותם הבלתי חוקי של עצורים. שכן, לא ניתן היה להשמיד את אלה שבזמן ההפיכה הצבאית היו כלואים בבתי הסוהר הרשמיים, בידי הרשות המבצעת הלאומית, ללא מתן 'הסבר'. כך קרה גם עם אלה שלא עלה בגורלם להיבלע ע"י מנגנון ההעלמה. אם נפל בגורלם למות, הם נפלו הרוגים 'בניסיון בריחה', או שדווחו כהרוגים 'בתקרית חמושה'.
אין אנו מתכוונים לאותם מקרים שבהם המוות התרחש, שעה שהאזרחים שבבתיים נעריך החיפוש, ניסו לגרש כביכול את כוחות הביטחון. המדובר באנשים שנעצרו או שהיו תחת השגחה מתמדת של השלטונות ושמותיהם הופיעו מאוחר יותר כאילו נפלו 'בקרב', או שנהגו בהם לפי מה שנקרא 'חוק הבריחה'.
José Javier Cornejo המבטלת את הגרסה הרשמית בדבר מותם של עשרה אסירים ובריחתם של עוד שניים, כאשר הועברו מהיחידה הצבאית בסלטה לעיר קורדובה.

באותה החלטה מציין השופט:

סלטה, 29 בפברואר 1984. פסק דין: ... מההוכחות בתיק מתברר שאנשי הצבא שנשלחו להוציא את הכלואים מבית הסוהר, נהגו בחשאי בולטת כשדרשו כיבוי אורות והוצאת הקצינים בעלי הדרגות הנמוכות מבתי הכלא בהם עמדו לפעול (...) כמו כן, בשל העובדה שלא נשאו סמלים ודרגות, וכן שלא נהגו ביניהם בצורה הנהוגה בין אנשי צבא (...) גרסה זו תואמת לפרטים המתוארים מפי העצורים, שנאסר עליהם לשאת חפצים אישיים חיוניים (...). מן הראוי לציין שנסיבות מיוחדות אלה, בהן נעשו ההעברות, לא אירעו במקרים אחרים, קודמים ומאוחרים. דברי העדים אושרו בעובדה שתוקפי השיירה הצבאית לכאורה, לא קיבלו את עזרתם הפסיבית של העצורים, כיוון שאלה לא ידעו כלל על ניסיון השחרור, כפי שעולה מהצהרה 202/255, התואמת להצהרת

מנהל בתי הסוהר בסלטה Brulio Pérez (...). אין סתירה בין גרסת העובדות שניתנה מפי העדים לבין העובדה, שחלק מהעצורים מת, כביכול, במקומות אחרים מאלה שבו הותקפה השיירה, לפי דיווח הרשויות הצבאיות, הואיל ובמקרה של בני הזוג **Usinger y Oglietti**, שהתרחש בחוהי, לא פתחו אנשי המשטרה שהשתתפו מחד גיסא בהליכים משפטיים ומאידך גיסא, בהתאם לדיווח של איש מחלקת המתים בבית החולים פבלו סוריה, ניסו בלי סיבה מוצדקת להסתיר את הגופות, הואיל והכניסו אותן בחשאי בשש לפנות בוקר, ב- 7 ביולי 1976 והוציאו אותן בחצות, תחת השגחת המשטרה.

מצב זה דומה למצב בו נמסרו גופותיהם של **María del Carmen Alonso de Fernandez, Pablo Eliseo Outes, Benjamín Leonardo Avila, Cecilia Raquel Leonard de Avila, José Víctor Povolo** מחזק את ההוכחות, לכאורה, שהמקרה ארע כפי שמתואר בדפים 5/6; כמו כן, מההוכחות שבתיק לא נובע שנוסף לאלה העצורים בבית הסוהר המקומי בשל עבירה על החוק מס' 20.840, שהיו בידי הרשות המבצעת - נהרג מישו מהקבוצה החתרנית שכביכול תקפה את השיירה הצבאית בעיר פיצ'נה, מחוז גנרל גואמס. מפני ש- **Jorge Ernesto Turk Llapur** הוא היחיד שלא היה בבית הסוהר בוילה לאס רוסס, יתכן שהיה בתחום הרשויות הצבאיות בחוהי (...) שעקב סיבות בלתי ידועות עדיין הועבר לפרובינציה של סלטה לפני המאורעות הנ"ל, לכן היה יכול להימנות על המתקפים. הגרסה של המצהירים בדפים 5/6 נתמכת גם על ידי העובדה שבתוך המכונית **Mendilaharsu** והן על הכביש סמוך לגדר, לאורך הדרך, היו שלוליות דם מרובות (...) דבר שאינו תואם לדיווח של ראש המחנה הצבאי, הואיל שמהכתוב בדף 190 נהרגו רק שלושה אנשים במקום התקרית. מספר זה נראה קטן לאור תיאור התקרית כפי שניתן על ידי המשטרה של גנרל גואמס, מבלי להתעלם מהעובדה שהעד **Nazario Giménez**, המתגורר 4 ק"מ מהמקום שבו הותקפו כביכול אנשי הצבא, לא שמע את היריות (...). לכן, אם מתעלמים לכאורה מהאפשרויות שהעצורים נהרגו בתקרית, המטרה העיקרית של החקירה היא לברר את נסיבות מותם של תשעה אסירי בית הסוהר וילה לאס רוסס, העלמם של שניים ומותו של **Jorge Ernesto Turk Llapur**.

מקרה נוסף אשר מגלה בבירור קיומן של פעילויות כאלה, נוגע להעלמו של **Mario José Miani**, שבתיקו, מס' 6257, נמצאת התביעה של אמו כדלקמן:

ב- 9 באוגוסט 1978, יצא בני את מביתו, קרוב לשעה 17:00, כדי לערוך קניות. הוא אמר שיחזור קרוב לשעה 22:00 ואף על פי כן לא חזר, דבר שהדאיג אותנו. למחרת, בשעה שתיים, קבלתי טלפון מקרוב משפחה שאמר לי שבני נפצע ברגל, ועומד לעבור ניתוח בבית החולים העירוני של סן איסידרו. יצאנו לשם, בעלי ואני, וכשהגענו נודע לנו שהוא עדיין בחדר הניתוחים. בבוקר של ה- 10 באוגוסט 1978, בנוכחותנו ובנוכחות הרופא וצוות בית החולים, נלקח בני והוכנס לאמבולנס צבאי... שאלתי לאן לוקחים אותו; חייל אחד הוביל אותי אל איש צבא (ללא דרגות או סימני זיהוי אחרים) שהיה המבוגר מכולם. הוא אמר לי שבני מועבר לבית החולים הצבאי בקמפו דה מאז'ו. עוד באותו יום פנינו בעלי ואני לבית החולים הצבאי בקמפו דה מאז'ו, שם הודיעו לי שבני לא הוכנס לבית חולים זה. זה הדאיג אותי, ולכן כתבתי

לאולף Suárez Mason, שהיה אז מפקד הקורפוס הראשון שמושב בפלרמו. הוא ענה לי במכתב מיוחד, כתוב בכתב ידו:

"הגב' María Elena B de Miani, בואנוס איירס, 14 באוגוסט 1978; אני מאשר קבלת מכתבך מה- 10 באוגוסט המתייחס למקרה של בנך חוסה. עפ"י הידיעות שבידינו, אפשר לאשר את דבריך. הגני מציע לך לפנות למפקד המוסדות הצבאיים (קמפו דה מאז'ו), כדי להשלים את המידע על מקרה זה. בברכה".

באמצעות מכתב זה, השגתי ראיון עם מפקד המוסדות הצבאיים, אלוף Santiago Omar Riveros, שהכחיש שבני היה במוסד הכפוף לו. ב- 8 בפברואר 1979, כשהלכתי לשאול על מקום הימצאו של בני, במשרד הפנים, כפי שעשיתי לעתים תכופות, אמרו לי: "הוא מת בתקרית שארעה בצ'פדמלל, מר דל פלטה, ב- 19 בדצמבר 1978".

כפי שנראה להלן, הייתה השיטה להעלמה מתוכננת מראש בהוצאות להורג, דומה לדרך שבה נהגו בתהליכי הקבורה, במטרה גלויה למנוע את זיהוי הגופות וכך להכחיש את מעשי הרצח של עצורים שנעצרו בבתיים או שנעצרו בנוכחות עדים ע"י כוחות הצבא.

כראייה, נציין את הגילויים שהעלתה החקירה בעיריית קילמס (תיק מס' 6531) עקב קבורת גוויות בהוראה משטרתית, מבלי שנמסרו האישורים הדרושים.

ב- 24 ביוני 1977, בקרב עם כוחות המשטרה של הפרובינציה של בואנוס איירס וכוחות של יחידת מחסן התחמושת 'דומינגו ויחובואנו', נהרגו חמישה פעילים חתרניים. בעקבות מותם האלים של חמישה אנשים אלה לא נערכו כל הליכים, ולא הייתה התערבות של שופט כלשהו. דבר זה הוכח ע"י מי שהיה באותה עת מפקד המשטרה הפרובינציאלית של בואנוס איירס, ניצב Fernando Exequiel Verplaetsen, שדיווח על כך בדף 81 של המשפט הפלילי:

עד היום אין הוכחות בספרי השמירה או הכניסה והיציאה של התיקים... שהתנהלו הליכים משפטיים עקב המקרה הנ"ל ולא עדויות בארכיון של מכתבים שונים, לשופטים, ספרי התכתבויות וכו', כיוון שאלה הושמדו ושההליכים המשפטיים היו באחריות הרשות הצבאית של מקום האירוע.

ראש המטה הכללי של הצבא מצביע, מאידך גיסא, בהודעה טלגרפית שבדף 118 לאותו תיק, כי "לפי הדו"ח של פיקוד הקורפוס הצבאי הראשון, לא היו רישומים בעניין זה".

עדויות של רופא המשטרה הנוגע לעניין, מצביעה על כך שלא נערכו נתיחות מתים, אלא רק הבדיקות המקצועיות שנועדו להמציא אישורי פטירה רפואיים.

הדרך בה נקברו, עירומים, מספר בצבע צהוב מ- 1 עד 5 על החזה, נותן רושם שהתייחסו אליהם כאל חבילות, חפצים, בעלי חיים, או אשפה שהושלכה למזבלה.

בכל המקרים ניכרה התעלמות מוחלטת מכל נורמה שנקבעה בחוק הפלילי בנסיבות שכאלה.

היכן בגדי ההרוגים? מדוע נקברו עירומים? מדוע לא צולמו הגוויות שאפשר יהיה לזהותן מאוחר יותר?

ניתן להניח שהכל נעשה במסגרת אסטרטגיה כוללת שלא לזהות את ההרוגים, במטרה לטשטש את ההבדל בין אלה שמתו בקרבות לבין אלה שהושמדו בהיותם עצורים.

על העלמם ומותם של Ricardo Adrián Pérez ו- María G. Esther Cubas de Pérez, בתיק מס' 32:

אני אביו של Ricardo Adrián Pérez, ארגנטיני שנולד ב- 31 באוגוסט 1950. הוא התגורר עם אשתו בסנטו טומה, פרובינציה של סנטה פה. ב- 23 באפריל 1977, קבלתי שיחה טלפונית מדודו של Ricardo... (...)

בני ואשתו נעצרו ע"י שירותי המודיעין של הפרובינציה של בואנוס איירס, בסיוע אנשי צבא מהקורפוס הארטילרי 121 - אזור 212, בעיר סנטה פה.

אני מגיש עתירה לצו הבאה, אך עקב סיבות של סמכות שיפוט מועבר הצו לשופט הפדרלי של סנטה פה, ד"ר Mantaras. ב- 30 באוגוסט 1977, אני רואה בבית המשפט את תשובת מפקדת הקורפוס 121:

"סנטה פה, 10 באוגוסט 1977. לכב' השופט הפדרלי של העיר סנטה פה: בתיק: Ricardo Adrián, Pérez בעניין עתירה לצו הבאה (תיק 483/77) הנני מביא לידיעת כבודו, שמעצרו של הנ"ל נערך לפי בקשת השלטונות הצבאיים (אזור לה-פלטה - פרובינציה של בואנוס איירס), עקב חשד לקשר עם פעילות חתרנית. העברתו נעשתה בידי מחלקת החקירות של העיר לה פלטה, השייכת למשטרת הפרובינציה של בואנוס איירס."

ב- 21 בדצמבר 1978 קיבלתי שיחה טלפונית מהמשטרה הפדרלית (מחלקת הזיהויים) ונשאלתי אם Ricardo A. Pérez מתגורר בביתי. עניתי בחיוב, והוספתי שאני אביו. אמרו לי שהייתה לו תאונה בדרך הפרובינציאלית מס' 12 של הפרובינציה לה פלטה, במרחק כ- 20 ק"מ מק. ברוך, במכונית פיאת 125 שנשרפה כליל. במכונית נמצאו חלקי גוויות של שני בני אדם, אחד זכר והשני נקבה, בלתי ניתנים לזיהוי עקב הכוויות. פניתי למקום התאונה. שוחחנו עם השוטרים במקום. הם ציינו שחשוד מאד שתעודת הזהות הושלכה לצד המכונית כדי שלא תישרף באש ושהמכונית מעוררת חשד שרוצחים הציתו אותה בכוונה תחילה. הדבר ארע בשעה 06:30 בבוקר. הגופות הוכנסו למכון הפתולוגי בגנרל פיקו והוגדרו 'חסרות שם'.

מהמסמכים הרשמיים שנתקבלו בוועדה זו עולה ש- Ricardo Adrián Pérez ואתו María G. Esther Cubas de Pérez נעצרו ע"י אנשי צבא ב- 21 באפריל 1977, ונמסרו לידי מחלקת החקירות של משטרת בואנוס איירס ב- 26 באפריל 1977.

התביעה על מעשים אלה הוצגה בפני בית המשפט הפדרלי ב- 1 באוגוסט 1984 בבית המשפט מס' 2 של הבירה הפדרלית.

הרוגים 'תוך ניסיון בריחה' - תיק מס' 6131
האירועים הטראגיים ביישוב מרגריטה בלן, פרובינציה של צ'אקו, מתוארים בפי בני משפחה של הקורבנות כדלקמן:

השכם בבוקר ב- 13 בדצמבר 1976, פלוגה של אנשי צבא, בסיוע אנשי משטרה של הפרובינציה, העבירה קבוצת אסירים מבית הסוהר של משטרת הפרובינציה, לבית הכלא בעיר פורמוסה כביכול. קשה להבין עובדה זו, הואיל ובית הכלא של רסיסטנסיה הוא אחד הבטוחים ביותר בכל ארגנטינה, ואילו זה שבפורמוסה אינו כה מוגן. אחרי שעברו כ- 30 ק"מ בערך, בקרבת היישוב מרגריטה בלן על כביש מס' 11, נהרגים כל העצורים 'מפגיעות כדורים'.

הגרסה הרשמית הייתה שמדובר בהתקפה של פושעים חתרניים, שניסו כנראה לשחרר או לחסל את העצורים כדי למנוע מהם 'הצהרות מחייבות'. שמות המתים לא נודעו מעולם, אך ידוע שהחללים היחידים בפרשה זו, היו אלה שהועברו. לא היו נפגעים אחרים, לא מבין 'התוקפים' ולא מבין 'המגינים'.

חלק מהקורבנות באירוע זה, הגיעו מהיחידה האזורית מס' 7 ברסיסטנסיה, בה היו עצורים עד ה- 12 בדצמבר, תאריך בו הועברו לבית הסוהר של העיר, שם רוכזו יחד עם עצירים פוליטיים נוספים, עונו קשות עד לשעות הבוקר המוקדמות של ה- 13 בחודש. שאר העצורים שמעו את זעקות המעונים, שנראו מאוחר יותר חוזרים לתא, כשעל גופם סימנים ברורים לסבלם וייסוריהם.

השכם בבוקר ה- 13 בחודש, מתייצבת בבית הסוהר של העיר יחידה צבאית, ומציגה הוראה להעברתם של מספר עצורים. העצורים נמסרים אחרי שכל התהליך נרשם בספרים ויש מסמכים המעידים על ההוראה להעברה ולמסירת העצורים. עם זאת, מסמכים אלה אינם קיימים עוד, כי שהושמדו מאוחר יותר. כמה ימים לאחר האירוע סיירו שלטונות הצבא במסוק של הפרובינציה מעל האזור בו התרחשה הטרגדיה. את מסלול הטיסה ניתן להוכיח לפי תכניות הטיסה שנמצאו בבית הממשל בצ'אקו ובשדה התעופה של רסיסטנסיה.

בבוקר ה- 13, נתן מי שהיה אז ראש עיריית רסיסטנסיה, הוראה לשלטונות בית הקברות העירוני, לפתוח מספר קברים ואחרי הצהריים באותו יום הופיעו במקום פלוגות צבא ומשטרה. אחרי שצויו לפנות את המבנים, נקברו עשר גופות, ביניהן חמש גוויות 'בלי שם'. זוהו רק גופותיהם של: Manuel Parodi Ocampo, Patricio B. Tierno, Luis Alberto Díaz, Carlos Alberto Duarte כיוון שלפני שפג תוקף הזמן שנקבע בחוקי העירייה, הוצאו השלדים והועברו לקבר המוני. הגוויות שהוצאו מן הקברים היו עירומות לחלוטין.

עד היום לא נתנו החקירות תשובה לשאלות הבאות: (1) כמה עצורים הוצאו מבית הכלא ביחידה 7 ב- 12 בדצמבר והועברו לבית הסוהר של העיר? (2) כמה עצורים הועברו לבית הסוהר של העיר ממקור אחר ומה שמותיהם? (3) כמה עצורים הוצאו מבית הסוהר של העיר מוקדם בבוקר ה- 13 בחודש ומה שמותיהם? (4) מי היו בדיוק הקורבנות בטרגדיה של מרגריטה בלן?

בעת ביקור הוועדה הבינלאומית לזכויות האדם של ארגון מדינות אמריקה (O.A.S.) בארגנטינה, היא קיבלה עדות על מות הסטודנט **Patricio Blas Tierno**. לאחר שבקשות מידע הופנו לשלטונות ארגנטינה של אותה תקופה, ובהתאם לתקנות הוועדה, הוחלט:

1. לקבל את אמיתות האירועים, כפי שדווח עליהם בחודש ספטמבר 1979, בקשר לנסיבות מותו הבלתי רגילות של **Patricio Blas Tierno**.
2. לקבוע שממשלת ארגנטינה פגעה בזכות לחיים, לחופש, לביטחון ולשלמות האדם (סעיף 1 בהצהרה האמריקנית בדבר זכויות וחובות האדם). האישומים על אירועים אלה הובאו בפני מערכת השיפוט, בפני בית המשפט הפדרלי של רסיסטנסיה, צ'אקו.

השלכת עצורים לים קשה להאמין, אך רבות הן ההצהרות המציינות עובדה זו. לאחדים נודע הדבר מפי השמועה, לאחרים ישירות מפי החוטפים. הוכחה נוספת הן הגויות שנסחפו עם זרם הים והגיעו לחוף. קשה להאמין, אך באווירה הכללית של הדיכוי הפראי וחסר המעצורים, היה זה כנראה בשביל האחראים רק עוד אמצעי במערכת הכללית שהייתה לה מטרה אחת.

בהצהרותיהן של שלוש עצורות, ששוחררו מבית הספר למכונאות של חיל הים של ארגנטינה (ESMA), בפני העצרת הלאומית הצרפתית, נאמר כך:

ביום ההעברה שררה אווירה קשה ביותר. לא ידענו אם היום ייפול הדבר בגורלנו או לא... החלו בקריאת העצורים עפ"י המספרים... הם נלקחו למרפאה במרתף, שם חיכה להם חובש שהזריק להם סם מרדים, אך לא ממת. כך, חיים, הם הוצאו מהדלת הצדדית של המרתף והוכנסו למשאית. רדומים למחצה הובאו לשדה התעופה, הוכנסו למטוס הממריא לכיוון דרום, מעל מעמקי הים, משם הושלכו חיים. הסרן **Acosta** אסר בהתחלה לדבר על נושא 'העברות'. ברגעים של היסטריה, אמר: "מי שיפריע כאן, נותנים לו **Pentho**-ימי ושולחים אותו למעלה" (תיקים מס' 4442 ו-5307).

הצהרתה של **Norma Susana Burgos** (תיק מס' 1293), מאשרת את הנאמר קודם לכן. כמו כן עדותו של **Lisandro Cubas** (תיק מס' 6974):

בד"כ נמנעו הקצינים לדון על נושא ה'העברות' ואף אסרו עלינו לדבר עליו. לפי ניסיוננו, ובעקבות הערות של קציני כוחות המשימה (G. T.), ניתנו לעצורים זריקות Pentotal, והם נלקחו מיד, רדומים, למטוס שממנו נזרקו לים. הם אמרו שקודם כללו השיטות הוצאות להורג ושרפת הגופות בתנורים ב-ESMA, או קבורה בקברים המוניים בבתי עלמין בפרובינציה של בואנוס איירס.

גם עדותו של Jorge Luis Esposto (תיק מס' 6514), ואחרים, מציגה שיטה דומה שהיו מדברים עליה בבסיס צבאי אחר:

כל לילה היה יוצא מטוס תובלה 'הרקולס' משדה התעופה של בסיס קמפו דה מאז'ו. זיהיתי אותו בשל היותו מטוס מוכר שטס תמיד לאותו כיוון: דרום-מזרח. שעת היציאה הייתה בין השעות 23:00-24:00, או ליתר דיוק: ב-23:30 או 24:00. שעת החזרה הייתה בין 01:00 ל-01:30 לפנות בוקר. הטיסה לא ארכה יותר משעה. הטיסה היומית של המטוס, שבאורח מוזר לא נראה ולא נשמע יותר, הייתה נושא לשיחה בין העובדים בבית החולים של קמפו דה מאז'ו. הם אמרו שהמטוס נשא אנשים שהושלכו לים.

כל זה משתלב במידע שצוטט ב-30 בדצמבר אשתקד, בעיתון 'קלאריין', מתוך הודעת העירייה של גנרל לאוואז'ה, בפני בית המשפט מס' 1, במחוז השיפוט דלורס:

37 גוויות בלתי מזוהות נתגלו בבית הקברות, 38 ק"מ מדרום-מערב לסנטה טרסיטה, פרובינציה של בואנוס איירס. גופות המתים החלו להופיע, החל מאמצע שנת 1976 בחופים שונים. הים, שבאזור המפרץ יש בו זרמים בלתי קבועים, פלט את הגופות המעוותות אל החוף. על גופות אחדות ניכרים סימני אלימות ברורים. מליחות המים ורעבונם של הדגים שינו את צורתן לבלי הכר. הגופות נאספו ע"י מתנדבים ממכבי אש של סנטה טרסיטה, בהתערבות המשטרה הפרובינציאלית. רופא עירוני נתן את אישורי הפטירה, תמיד בתואר 'חסרי שם'. כולם הגיעו ממעמקי הים, נפלו מאוניה כשלהי או נזרקו ממטוסים, כך הביע מומחה את דעתו.

שיטות נוספות להשמדת הגופות: שריפה או הטבעה שרפת גופות: הייתכן דבר שטני יותר או פשוט מזה? אף מהעצמות לא נשאר זכר. בכל מקום יחזרו לצמוח עשבים, ואיש לא יוכל לומר שבמקום זה או אחר הוקמו 'capachas' ו-'parrillas' ('גריל').

מספר שוטר של המשטרה של הפרובינציה Juan Carlos Urquiza (תיק מס' 719):

שם בסן חוסטו - (הכוונה למחלקה הישנה נגד שוד בדרכים, שפעלה כמחנה מעצר חשאי בשם 'אל בנקו') עשו מה שכונה 'Capachas', בורות מלבניים בעומק 50 או 60 סמ' ו- 2 מ' אורך. ראיתי בורות אלה שהיו במידות אדם. 'קפצ'אס' מהסוג הזה היו גם בגנדרמריה שבדרך לאזיזה על שדירת ריצ'רי. הדבר נודע לי לילה אחד כשהלכתי לשם וראיתי את האש. הניחו את הגופות בתוך הבורות, שפכו עליהן נפט שהביאו מהמכלים ושרפו את הגופות.

Pedro Augusto Goin (תיק מס' 4826), מאשר את השימוש בשיטה זו להשמדת הגופות, כשהוא מתאר את מעצרו 'בבור של אראנה':

הייתי שם, בלי שקשרו את עיניי, כ- 30 יום. ראיתי כיצד הורידו צמיגים משומשים ממשאיות. הדבר משך את תשומת לבי. כמו כן ראיתי מכלי נפט עומדים בפינת החצר. לא יכולנו לשאול דבר, כמובן, אך מאוחר יותר אמר לי אחד השומרים בסוד, כמעט ביומי האחרון במחנה באראנה, שהם נועדו לשרפת גופות.

בהתייחסו גם למחנה באראנה, מעיד שוטר השמירה **Luis Vera** (תיק מס' 1028):

...פעמים רבות גם הגיעו עצורים פצועים או הרוגים בתקריות קודמות, ולפעמים עצור שמת בעת חקירה בעינויים; כולם נקברו בקבר שהיה פתוח בחלק האחורי של הבסיס. בכל הקשור לקבירת הגופות של עצורים-מתים, אני חייב לומר, שאחרי שהונחו בקבר הציתו אותם באש, ובכדי להסתיר את הנעשה שרפו צמיגים. כך טשטשו את הריח והעשן האופייניים לשרפת גופות. אני מאשר שראיתי במו עיניי הוכחות ברורות לגוויות שרופות בבור.

Alejandro Hugo López (תיק מס' 2740) אומר:

בחודש מאי 1976, גויסתי לשירות הצבאי בבית הספר למכונאות של חיל הים. שם נעשו עבודות מסוימות שכונו 'אופרטיביות' והוקם מה שנקרא 'גריל', שהיה כמו אבוס מפלדה, עם צינור שנועד להזרים נפט למקום שבו הונחו הגופות ולשרוף אותן. היו לי ידיעות בנושא כי עבדתי במשרד הקניות (...). בלילות נהגו לבקש מכל נפט. כולם ידעו שזה בשביל ה'גריל' לשרפת בני אדם. זה נעשה במגרש הספורט. לעתים תכופות הגיע גם מסוק, שהוביל גופות. בשתי שיטות אלה השתמשו כדי להעלים את העצורים.

Segundo Fernando Aguilera (תיק מס' 5848) שרת במשטרת הפרובינציה של בואנוס איירס, ובתוקף תפקידו נכנס ב- 1 באוגוסט 1978 ל- C R I (מרכז לריכוז מודיעין) של יחידה 3 של לה טבלדה, שניהל את הפעילות הקשורה למחנה המעצר בשם 'ווביו'. עדותו נרשמה כדלקמן:

העד ראה כיצד הפעילו דרבן חשמלי על העצורים; הכו אותם במוט ברזל בברכיים; ה'צוללת' - שפרושה כיסוי ראש בשקית ניילון והידוקה מסביב

לצוואר, כדי לגרום לחנק. הוא אומר בוודאות שעצור אחד מת. הוא אומר שנחרד כשהגופה הושלכה למכל של 200 ליטר. כדי להעלים את העובדות זרקו צמיגי גומי ונפט במשך שלושה ימים רצופים, עד שנאמר לו שכבר נשרפה כל הגופה.

מר **Antonio Cruz** (תיק מס' 4636), היה איש הגנדרמריה הלאומית ושירת כשומר תחת מרות הכוחות המאוחדים בפרובינציה של טוקומן. בנוגע לשירותו במחנה המעצר החשאי ששכן במחסן הנשק מס' 5 'מיגל דה אסקוונגה' הוא אומר:

באותו לילה, הגיעה מכונית אזרחית, ממנה הוציאו שלושה עצורים. מתוך מה שעלה בידי לשמוע, שניים מהם היו אב ובנו. העצורים נלקחו לשפת בור. אמרו להם לא לצעוק הואיל ועומדים לשחרר אותם. מיד אחרי זה עמדו מאחוריהם, הוציאו אקדחים וירו בהם. שלושת העצורים נפלו לתוך הבור, שניים מתו מיד, אך המבוגר נותר בחיים כשהשליכו את העצים לשריפה. אמרתי להם שיהרגו אותו מתוך רחמים, כדי לא לשרוף אותו חי. הם לא התייחסו לדבריי והמשיכו במלאכתם, כפי שתואר קודם לכן. כמה דקות לאחר מכן הלכנו לראות את השריפה.

בית הקברות 'לה צ'קאריטה': מספרים הראויים לבדיקה; תיק מס' 6983 בהתחשב בעלייה החדה שנרשמה במספר קברי האלמונים ('ללא שם') שנחפרו בתקופה שבין 1976 - 1978 במוסדות עירוניים שונים ברחבי ארגנטינה, ובשרפת הגופות שבוצעה בניגוד לכל אמת מידה חוקית או מוסרית, מצאנו לנכון להביא נתונים על פעולות שבוצעו בבית הקברות 'לה צ'קאריטה', בבירת ארגנטינה.

בניגוד למה שניתן היה לצפות, ירד מספר האנשים הבלתי מזוהים שנקברו בבית הקברות העירוני הזה באופן דרסטי בשנים 1976-78, בתקופה העיקרית של הדיכוי האנטי חתרני. מבדיקת הנתונים בשנים 1974-80 - עולה כי בשנת 1974 התקבלו שם 70 גופות ללא שם; בשנת 1975 - 66 גופות; ב- 1976 - גופה אחת בלבד; ב- 1977 - 8 גופות; ב- 1978 אף לא גופה אחת; ב- 1979 - 16 גופות ובשנת 1980 נתקבלו שם 15 גופות.

באשר לקבורת גופות כתוצאה ממוות אלים, מצביעה הסטטיסטיקה באחוזים על מה שאמרנו קודם לכן. בשנת 1974 - הוכנסו 270 גופות עם סימני היכר כאלה; ב- 1975 - 232; ב- 1976 - 9; ב- 1977 - 26; ב- 1978 - 2; ב- 1979 - 50, ובשנת 1980 עולה המספר ל- 93.

ואולם, בכל הנוגע לשרפת גופות מתים שנעשתה בתקופה הנ"ל, היחס באחוזים הוא הפוך ומעיד על עלייה משמעותית בפעולות אלה: ב- 1974 היו 13.120 שרפות של גופות; ב- 1975 - 15.405; ב- 1976 - 20.500; ב- 1977 - 32.683; ב- 1978 - 30.094; ב- 1979 - 31.461 וב- 1980 שוב יורד מספר השרפות ל- 21.381.

מבלי להסיק מסקנות סופיות בקשר למשמעות המספרים הנ"ל, סביר לשער שהירידה המשמעותית בכניסת גופות 'ללא שם' ומתים במוות אלים, במשך התקופה הקריטית - ומאידך ההחלטה להגביר את הפעילות בכבשן השרפות - נובעת באופן כללי מזרם הגופות של אלה שנפלו 'בתקריות' הוכנסו לבית הקברות ונשרפו ללא רישום.

לפיכך, יש לדעתנו משמעות לעדותו של מר Fernando López (תיק מס' 3926) שביצע עבודות מטעם העירייה בהובלת ארונות מתים במשאיתו. בשנת 1977, הוא נכנס ברכבו לאזור המשרפה. המקום היה אסור לכניסת העובדים. הוא ירד מהמכונית מתוך כוונה לראות כיצד פועל התנור וראה שתי מכולות דומות לאלה שיש במשאיות בגודל 2 מ' על 4 מ' ובגובה 3 מ'; אחת מהן הייתה פתוחה, והוא ראה שהיא מלאה בגוויות אנשים צעירים, משני המינים, שלא ניכרו בהן עדיין סימני ריקבון. הדבר משך את תשומת ליבו הואיל והמתים היו עירומים, וברובם הונחו אחד על השני. השומרים גילו אותו, העמידו אותו אל הקיר, חקרו אותו בנוגע לפועלים שחיכו לו בחוץ ושחררוהו באיומים.

היעלמו ומותו של *Jacobo Chester*; תיק מס' 1333
המאורעות הקשים שפקדו את צוות העובדים בבית החולים 'פרופסור אלחנדרו פוסדס', ביישוב אהדו שבפרובינציה של בואנוס איירס, מעידים אף הם על שיטה להעלמת גוויות הקורבנות: השלכתן למי הנהר ריו דה לה-פלטה.

ב- 26 בנובמבר 1976, מר *Jacobo Chester*, נחטף פקיד המחלקה לסטטיסטיקה ורישומי בתי החולים של המוסד הנ"ל, וביתו נבזז ע"י קבוצת אנשים חמושים. תוך צעקות ופקודות, החליטו על גורלו של כל חפץ שנגנב מהבית. רק בשל חוסר זמן הם לא אנסו את בתו בת ה- 12. כשהעזה לשאול איפה תוכל לחפש את אביה, ענו לה:

בתעלות, לשם את צריכה ללכת.

בהתאם לעדויות שבתיק מס' 1537, מצהירה Gladys E. Cuervo איך נחטפה ונשלל ממנה החופש באזור של אותו בית חולים. שני גברים הטיחו בה אגרופים בעת ובעונה אחת, הפעילו עליה את 'הצוללת', שברו לה את עצם החזה וצלעות אחדות, וצרבו את גופה בסיגריות. נודע לה שבמקום היו אנשים נוספים הנעדרים עד היום, ביניהם ראתה את ד"ר *Jorge Mario Roitman* בתוך שלולית דם ושתי. היא מוסיפה:

נודע לי גם על *Chester*. מהערות שאמר לי אותו *Juan* (האחראי על העינויים), הוא ציין שהיה חלש ולא הצליח לעמוד בעינויי הדרבן החשמלי.

שנה אחרי שנחטף Chester, הוזמנה רעייתו לבית משפט בעיר הבירה, ודווח לה שגופת בעלה נמצאה במימי נהר ריו דה לה-פלטה, בשני בדצמבר 1976, כלומר שישה ימים לאחר היעלמו, כשהועבר לבדיקה במכון הפתולוגי.

בתעודת הפטירה של מרשם התושבים מופיעה סיבת הפטירה: חנק עקב טיבוע ופצעים רבים.

היעלמו ומותו של *Floreal Edgardo Avellaneda* (תיק מס' 1639) ב- 15 באפריל 1976, בסביבות השעה 02:00, נערך חיפוש בבית משפחת אבז'אנדה. האנשים שהשתתפו בחיפוש נראו מחופשים בצורה בולטת לעין. הם החלו לחפש את מר Avellaneda, אך כיוון שלא מצאו אותו, לקחו בני ערובה את אשתו Iris Etelvina Pereyra de Avellaneda ואת בנם Floreal Edgardo בן ה-14.

השניים נלקחו קשורים ומכוסים בברדסים לתחנת המשטרה של וילה מרטלי; שם עינו אותם בדרכן חשמלי כשנחקרו על מקום הימצאו של מר Avellaneda.

כעבור זמן מה, הועברה האישה לבית הכלא באולמוס, הקשור למטה של המוסדות הצבאיים, מבלי שנמסר לה דבר על מקום הימצאו של הנער.

ב- 16 במאי 1976, התפרסמה ידיעה בעיתון הארגנטיני אולטימה הורה, תחת הכותרת: 'גוויות באורוגואי', ובה דווח על מציאתן של שמונה גופות בחופי אורוגואי. לפי גרסה זו 'דיווח רשמי של משמר החופים מתייחס לגוויה שנמצאה אחרונה, של אדם שעורו שחרחר צהוב, שיערו שטני כהה, וגובהו 1.70 מ'. צוין שעל הגופה היה סימן היכר בולט והוא אות קעקוע בצורת לב עם האותיות F ו-A.

בתשובה לפנייה שהוגשה לבית המשפט הפדרלי מס' 1 של סן מרטין, לביצוע חיקור דין דיפלומטי באורוגואי, נתבקשו פרטים על הגופה עם הקעקוע. לאחר פניות חוזרות ונשנות, נתקבלו צילומים וכרטיסי טביעת אצבעות. בצילומים נראה הנער כשידיו ורגליו קשורות, ראשו ערוף, ועל גופו סימני התעללות קשים.

גלוי בסן פדרו, פרובינציה של בואנוס איירס. תיק מס' 1296 בדו"ח של מנהל אזור בית הקברות של עיריית סן פדרו, בנוגע לקבורות המוגדרות 'ללא שם', מודגש המקרה של שתי גופות שהובאו לבית קברות זה ב- 28 בספטמבר וב- 2 באוקטובר 1976:

... שתייהן נמשו ממימי נהר פרנה, מחוז של סן פדרו; בשתי הגופות נמצאו העיניים והפה קשורים, והידיים קשורות בחוט ברזל אל הגב. בנוסף לכך, כבר ממבט ראשון ניכרו עליהן סימני התעללות. אני מעריך שפרטים אלה ואחרים יופיעו בוודאות בכתבי האישום שהוצאו

באותה הזדמנות, הואיל והרופא המשפטי שביצע בקפדנות את הניתוח שלאחר המוות, עשה זאת בתוך בית הקברות וערך בדיקה יסודית של הגופות (אני מעיד על כך). שימו לב שבשני המכתבים נכתב: „מוות מחנק“, עף על פי שהגופות נמשו מנהר הפרנה, דבר שמצביע על העובדה ששתי הגופות הושלכו למים ללא חיים, שאם לא כן היה בוודאי נכתב: „מוות מטביעה“.

‘לא מוסרים את הגויות’
אביה של Elena Arce Sahores (תיק מס’ 4272), מצייר בפנינו תמונה מכאיבה ופתטית על פרשת העלמה של בתו. הפרטים וההוכחות שבידו מצביעים על חטיפתה בידי כוח המבצעים 113, ועל שהותה במשך עשרה ימים בתחנת המשטרה ה-8 בלה-פלטה.

כל הצעדים בהם נקט האב לשחרור בתו עלו בתוהו. בסוף, בזכות קשר שהיה לו עם זוג חברים, הוא זומן לראיון עם אלוף משנה שהבטיח לו להתעניין במקרה:

האיש אישר לי את דבר מעצרה במבצע אנטי חתרני, מבלי לציין פרטים רבים, בסוף אמר לי משפט, שלא אשכח לעולם: “אל תחפש יותר את Elena, היא לא סובלת יותר, הלוואי ותהייה בשמיים”. הוא הסביר לי את הצד הטכני של מבצעים אלה, שהגדיר במונחים ‘לבן’ או ‘שחור’, עפ”י האנשים המעורבים: אם לבשו מדים, או לא. בקיצור, התיאור היה אכזרי. ימים מספר אחר כך, כשהתאוששתי מההלם, חזרתי אליו ובקשתי ממנו את גופת בתו, ואז ענה לי: “לא מוסרים את הגויות...”.

כנראה שהייתה זו אמת. הארץ כולה הייתה זרועה בגופות בלתי מזוהות, קבורות בקבר יחיד או בקברי אחים, באופן בלתי חוקי וחשאי. הן נמצאו בבתי קברות, במגרשים, בנהרות, בסכרים וכפי שראינו זה עתה, גם בים.

הראיות לכך לובשות היום ממדים עצומים. בעוד שלפני שנים אחדות היו לכך ראיות בודדות בלבד, ואיש לא העלה על דעתו כי אכן פעלה שיטה גורפת שכזאת, היום אין עוד ספק בנידון. בחודשים האחרונים, מתפרסמות כמעט מדי יום עדויות, דיווחים על הליכים משפטיים וכתבות העוסקות בגילויים אלה.

תלונה על מעשי קבורה חשאיים בלה-פלטה

בבית המשפט הפלילי של המחוז המשפטי של לה-פלטה, בראשות ד”ר Pedro Luis Soria הבן, הוגשה בקשה לפתוח בחקירה כדי לזהות גופות ולקבוע את נסיבות קבורתן בבית הקברות בעיר זו. נאמר שהגופות הובאו בלילה ונקברו, ועל שלטונות בית הקברות נאסר להתערב בנעשה.
ראש העירייה אישר בפני השופט את קיומם של 295 קברים ללא שם ומסר לידיה את המסמכים הרלבנטיים (העיתון ‘לה פרנסה’ מהתאריכים 29 ו-30 באוקטובר 1983).

תלונה על קיומם של קברים ללא שם במורנו

חברים בוועדה לזכויות האדם בבית הנבחרים של הפרובינציה של בואנוס איירס, פנו ב- 22 בדצמבר 1983 לבית הקברות במורנו, במזרח בואנוס איירס רבתי, במטרה לפתוח בחקירה בעניין קבורתן הבלתי סדירה של 23 גוויות ללא שם בבית קברות זה, ביניהן מספר קטינים (העיתון 'טיימפו ארחנטינו' - מה- 23 בדצמבר 1983).

הוצאת גוויות ללא שם מבית הקברות של רפאל קלסדה

תביעה שהובאה ע"י עיריית מחוז אלמירנטה בראון בפני בית המשפט הפלילי של לומס דה זמורה, הביאה לגילויין של 15 גוויות שנקברו בחשאי בין השנים 1976 - 1978, בקברים שנחפרו בבית הקברות של רפאל קלסדה בבואנוס איירס. נמצא מספר דומה של גולגולות, ביניהן שתיים עם נקבי קליעים, וברוב הגופות נכרתו הידיים (העיתון 'לה פרנסה' - מיום ה- 28 בדצמבר 1983).

תלונות על קבורה חשאית בבית הקברות של סן מרטין

הסנטור הפרובינציאלי של בואנוס איירס, Sirio Augusto Gómez, התייצב כתובע וכעד בפני בית המשפט הפדרלי מס' 4. הוא הצביע על כך שבחודש מאי 1976, נקברו בבית הקברות של סן מרטין גוויות בלתי מזוהות בקבר אחים. התביעה אושרה בפי מספר מעובדי בית הקברות, בפני השופט האחראי על העניין.

"תעודות הפטירה" - אומר הסנטור Gómez - "קבעו מחלות לב כסיבת המוות, אך משנפתחו הארונות, נמצאו שרידי גופות של אנשים צעירים, נשים בהריון ובני נוער עם פצעי כדורים". (העיתון 'לה רסון' - מיום ה- 30 בדצמבר 1983).

הוצאת גוויות מקברותיהן בבית הקברות בגרנד בורג

כ- 300 גופות נרשמו בחזקת 'גופות ללא שם' בספרי בית הקברות הזה. הן נקברו בשנות המאבק האנטי חתרני, עפ"י התביעה המונחת על שולחנו של השופט הפדרלי Hugo Gándara, שהורה להוציאן מקברותיהן. נמצאו כתשעים קברים, בהם היו קבורות שלוש ואפילו חמש גופות יחד, דבר שמגביר את החשד שמספר הגוויות שנקברו באופן בלתי חוקי גבוה מן המצוין לעיל (העיתון 'קלארין', 13 בינואר 1984).

קבורה חריגה בבית הקברות באבז'נדה (תיק מס' 7316)
עיריית אבז'נדה החליטה ב- 19 בינואר 1983, לפתוח בחקירה אדמיניסטרטיבית
כדי לבדוק את קיומם של חריגים בקבורת גוויות בלתי מזהות בבית הקברות בעיר.

מבדיקת נתונים על קבורת גוויות בלתי מזהות עולה שעד חודש מאי 1976 היה
מספרן של הגוויות 'ללא שם' מזערי, כולן של בני אדם בגיל הזקנה. עליה חדה
יחסי במספרן חלה מתאריך זה, ומה שבולט במיוחד הוא ירידה בגיל הנפטרים
הממוצע - סביבות 25. כך עד תחילת שנת 1978, שבה שוב חלה ירידה במספר
הכללי, שחזר למצב הרגיל, גם ביחס לגילם המתקדם של הנפטרים. עם זאת, אין
מנהל בית הקברות מבטיח שכל הקבורות שבוצעו בקברים ההמוניים, בחלקה של
המכון הפתולוגי, אכן נרשמו בספר המתאים. הוא מסביר זאת בעובדה שהמכון
הפתולוגי היה נתון תחת פיקוח מוחלט של המשטרה, עם כניסה וצוות משלו;
לחלקה זו הייתה אוטונומיה מוחלטת, ללא כל קשר עם הנהלת בית הקברות.

קברים המוניים בבית הקברות סן וויסנטה (תיק מס' 1420)
כפי שהוכחנו, לא הייתה זו פעולה חריגה, בודדת, או בלתי ידועה לשלטונות
העליונים של המשטר הצבאי.
ב- 30 ביוני 1980, בפנייה אדמיניסטרטיבית של אנשי המכון הפתולוגי בעיר
קורדובה לנשיאות המדינה, אפשר לקרוא קטעים יוצאי-דופן:

כבוד הנשיא, אין בפנינו מילים לתאר בפניך את התמונה האמיתית שהצטיירה
לנגד עינינו, כאשר פתחנו את דלתות החדרים שבהם נמצאו הגופות, חלקן כבר
למעלה מ- 30 יום ללא קירור. ענן של זבובים התעופף באולם והרצפה כולה
הייתה מכוסה שכבה עבה של תולעים וזחלים בגובה של יותר מעשרה סמ'.
פינינו אותם מהמקום בדליים, באמצעות אתים. לבשנו רק מכנסיים, סינר,
מגפיים ורק לחלקנו היו כפפות. אחרים עשו את המלאכה בבגדים רגילים.
המסכות והכובעים סופקו לנו ע"י הנהלת בית החולים, כמחווה של סגן
המנהל, שראה את מצבנו. למרות הכל המשכנו במשימה. צריך לציין שרוב
הגוויות היו של 'פושעים חתרניים'. יחד עם הגוויות, נסענו בתא המטען של
המשאית עם עובדי המכון הפתולוגי ועוזריהם הטכניים, ובהשגחת שתי ניידות
משטרה של הפרובינציה, פנינו לכיוון בית הקברות בסן ויסנטה. קשה לתאר
את מחזה הזוועה שהתגלה לעינינו בבית הקברות. כלי הרכב המשטריים
האירו את הקבר ההמוני, ובו הגופות שזוהו במספרים. כנקודות ציון השתמשו
בעמודים של הקיר הקרוב. מאחוריו, ואפילו על הגגות, עמדו השכנים וצפו
בחזיון המקאברי.

לא יאמן, אך תגובה מצד הנשיאות לפנייה זו - לא באה.

אחד החתומים על הפנייה (הנוגעת לתנאים הבלתי היגייניים של מלאכה זו),
Francisco Rubén Bossio, תיאר את המתרחש כדלקמן:

שמתי לב שהתחלנו לקבל גוויות שלפעמים באו בצירוף 'שם השולח', אבל בד"כ ללא כלום. כל זה ארע בשנת 1976. ברוב המקרים נשלחו הגוויות ע"י אנשי משטרה ולפעמים ע"י הגנדרמריה, הצבא או בשיתוף של כל כוחות הביטחון. האנשים שהביאו אותן היו סגן או סגן-משנה, ששמן אינו זכור לי. לפעמים היו מגיעים בלוויית קבוצות של עשרה או שנים-עשר חיילים, אני לא זוכר. על הגוויות היו סימני היכר מיוחדים: פצעי כדורים, חלקם עם פצעי כדור רבים, שמספרם הגיע לפעמים לשמונים, לעתים שבעה-עשר. כולם באו עם אצבעות צבועות ועל כולם היו סימני התעללות ועינויים. על פרקי ידיהם היו סימני כפיתה. לעתים הגיעו מרוסקים לגמרי.

אחרי המשלוחים הראשונים, הגיעו קבוצות של חמש, שבע או שמונה גוויות. מחובתי להבהיר שהנחותים אחרי המוות נעשו בגוויות שנשלחו מבית המשפט הרגיל או הפדרלי, אך בגופות של המתקוממים לא נעשה ניתוח שלאחר המוות. הסתפקו במסירתן עפ"י הוראת השופט הצבאי ותעודת הפטירה הוצאה בקורפוס ה-III או ע"י רופא המשטרה.

ניתנה הוראה להוציא את הגוויות מבית החולים. ביצענו אותה כפי שתארנו במכתב שהגשנו למי שהיה אז נשיא הרפובליקה, האלוף Videla, בתאריך ה-30 ביוני 1980. השתמשנו בשני הטנדרים, פעמיים בכל אחד, שלושים גוויות בכל פעם, והכנסנו אותן לקבר המוני בבית קברות סן וויסנטה. ברצוני להבהיר שקבר זה הוא חדש, אנחנו חנכנו אותו. ממדיו היו בערך 36 או 40 מ' אורך, ו-8 מ' רוחב, ו-6 או 7 מ' עומק. העירייה חפרה אותו. כאשר הגענו, הייתה מכונת החפירה במקום. קבר גדול כל כך לא ראיתי מימי. אחרי בית החולים קורדובה, בדצמבר 1976, חזרנו למכון הפתולוגי של בית החולים סן רוקה, ובמרס 1977 חזרנו לקבר הגדול. אינני זוכר כמה הבאנו אז. אני הייתי שם יומיים-שלושה קודם וראיתי שהקבר מלא כמעט על גדותיו. התרשמתי שהביאו גוויות נוספות; אינני זוכר בוודאות את מספר הגוויות שהבאנו לאותו מקום, אך אני זוכר ממש שהיה חסר רק מטר וחצי כדי למלא את הקבר עד סופו.

בהמשך, ובנוכחות אותם הפקידים, מתייצב José Adolfo Caro שעדותו נרשמה:

הוא עבד עם מר Bossio באותו תפקיד ואומר שקרא את ההצהרה שכתב הנ"ל, מאשר אותה לפרטיה, וברצוני להוסיף: הוא זוכר שהייתה שם נערה יהודייה קשורה בחוטי ברזל. הוא ראה אותה. התירו אותה מקשריה במכון הפתולוגי. נודע לו שהיא יהודייה, כי פעם, כשנכנסו לזהות גוויות, היו אנשים שראו אותה ואף זיהו אותה, אך אינו זוכר את הפרטים, רק אם יסתכל בספרים יוכל לדייק יותר. הוא מאשר שהיו נשים בהריון, אחת בחודש השמיני והשנייה בחודש השישי. בערך מאתיים ושבעים נעדרים נקברו, לפי הספר של המכון הפתולוגי, הספר היחיד שהיה, הואיל וכל עובדי השירות ערכו בו רישומים.

התביעה על מעשים אלה הוגשה לבית המשפט, בבית הדין הפדרלי מס' 3 בעיר קורדובה.

מדוע נעלמו הגוויות?

עם סיום המלאכה הקשה והמורכבת של חיפוש אחר עצורים נעדרים שעודם בחיים, יקשה מאוד להשלים עם העובדה שרבים מהם מתו, גופותיהם פוזרו לכל עבר, או הושמדו לחלוטין עפ"י מדיניות העלמה מתוכננת.

עובדה זו מעוררת את השאלה, מדוע ניתנה הוראה שטנית כל כך? מדוע הושמדו הגופות? האם הדבר נעשה באותה מתכונת כפי שנעשה הדבר ע"י פושע בודד, המבקש למחוק את עקבות מעשיו? לדעתנו אין זו תשובה מספקת.

קיים גורם נוסף הקשור בשיטת ההעלמה: בראשית היו האנשים, שהיעדרותם הפיחה תקווה בלב יקיריהם שאולי יצאו לחופשי או ישובו; אח"כ ההסתרה והשמדת המסמכים - שבוצעו ללא ספק - מה שהגביר את חוסר הוודאות לגבי המתרחש; ולבסוף, הגויות ללא שם, ללא זהות, שהביאו לידי שיגעון בשל חוסר היכולת לברר את גורלו האישי, המוחשי, של האדם היקר; לעמוד בכל רגע מחדש בפתחה של תהום פעורה ומזוויעה.

לפיכך, אנו סבורים שתופעת המתים ללא שם, נשלטה אף היא באותו היגיון ששלט בהעלמתם בכוח של אנשים. בהשמדת זהות הגויות הוגדל עוד יותר הצל שכיסה אלפי נעדרים שעקבותיהם נעלמו מרגע מעצרו וחיפושם. הייתה זו דרך נוספת לשחק את דעת הקהל ולהבטיח עוד לזמן מה את שתיקת בני המשפחה. כך, תוך עידוד התקווה שיקיריהם עוד בחיים, בחוסר הוודאות סביב אדם נעדר, נוצרה אמביוולנטיות שאילצה את בן המשפחה לבודד את יקירו, לא לעשות דבר כדי שלא להכעיס את השלטון, מחשש שפעולותיו יפגעו בחיי בנו, אביו, או אחיו, שעלול להיתוסף לרשימת הקורבנות.

בכך התכוונו גם לחסום את החקירות בדבר המעשים עצמם ולטשטש את האחריות האישית לכל אחד מהם. כך הצליחו להרחיב את מעגל החשדות על חוג רחב של אנשי צבא - אלא אם הוכח ההפך, מה שהיה כמעט בלתי אפשרי - על השתתפותם האישית בניהול ובביצוע הפשעים.

לבסוף, הנקודה המרכזית במדיניות ההעלמה הכללית: למנוע בכל האמצעים ביטויים של סולידריות, מחאה ציבורית וההד שששוי להתעורר בארץ ובעולם, עם הגילוי שמאחורי המלחמה במיעוט חתרני כביכול, מסתתרת למעשה השמדה המונית.

ז. החסינות מעונש ומשמעותה

כל חברה, ללא יוצא מן הכלל, הייתה מוטרדת מכך שמעשי פשע מסוימים לא יבואו על עונשם. יתרה מזאת, טרדה זו תהפוך לאות של אזהרה חמורה כאשר

החסינות מעונש על ביצוע פשעים אלה תהיה גורם ידוע מראש, יגונן על מעשים כאלה וייעשה חלק מהמודוס אופרנדי של התנהגות פשע שיטתית.

הוא הדין בטרור הממשלתי. **Hobbes**, בספרו 'לויתן', טען שאין פשע גדול מזה הנעשה תוך מודעות לחסינות מעונש. מצב זה חותר תחת הבסיס האתי של כל פעילות הממשלה לזמן בלתי מוגדר. כאלה הם פני הדברים כשמדובר בממשלת 'התהליך לרה-ארגון לאומי'.

ניצול חוסר ההגנה של הקורבנות, מעיד בבירור על אישיותם של המענים. ברם, תופעה זו תופסת ממדים גדולים יותר, כאשר האוחזים בשלטון נוטלים לעצמם זכויות יתר וסוללים לעצמם דרך של חטאים עוד מראשית שלטונם. על כך אמר דברים ברורים הנשיא החוקתי של ארגנטינה בהציגו את הנימוקים לצו הממשל 158/83, המורה על העמדתם לדין של האחראים לניהול העבירות, באומרו:

החונטה הצבאית, שגזלה את השלטון, הקימה והשתמשה בריש גלי בתוכנית מבצעים... שהתבססה על שיטות בלתי חוקיות מובהקות.

עפ"י הצהרת הנשיאות, מעשי הפשע שנעשו רחוקים מלהיות 'חריגים', או תעתיקים של יד הגורל. ההפך הוא הנכון - בהתאם להגדרה דלעיל - כבר מראשיתה אורגנה מערכת עבירות חסרת תקדים במדינה, המתבססת עקרונית על ההנחה שהתנהגותם של המבצעים תהיה כפופה רק לרצונם ולמצפונם, מבלי שיהיו כפופים לכל דין.

לצערנו הרב, הגדרתו הצודקת של הנשיא, הוכחה לחלוטין בחקירה שנעשתה ע"י ועדה זו. המצב של חסינות מעונש, ששימש בסיס לאחראים בכדי לחמוק ממשפט, בא לביטוי ברור יותר במקרים מסוימים של מעצר שרירותי, היעלמות ו/או רצח של אישים נודעים, ששם יצא הן בארגנטינה והן בעולם כולו. כוונתנו לגברים ונשים שתפסו מקום מכובד בחיי הציבור בארגנטינה, והיו ידועים בשדה המדע, הדיפלומטיה, הדת, הפוליטיקה, העסקים, באיגודים המקצועיים, בחוגים ספרותיים וכו'; דבר זה מבטא את אמונתם של האחראים על טרורזם המדינה, שלעולם לא יקראו לתת את הדין על מעשיהם.

לנציגיו של מעמד חברתי מיוחד זה, הייתה תמיד גישה למוקדי הכוח, השלטון ולגורמי ההשפעה, אליהם פנו אך הפעם, לא מצאו מענה לחטיפות החשאיות, ולהאשמות חסרות הבסיס אשר הופנו אליהם; בני משפחותיהם פנו מייד לכל הגורמים שבהישג ידם, במיוחד לכווחות הצבא עצמם. אך למרות הכל, לא עלה בידם לסכל את העוול שהפך לעתים לטרגדיה. נוסף על אלה, שהיו מיוחדים בזכות מעמדם החברתי, היו אחרים שלא השתייכו לחוגים אלה אך נעשו מוכרים לציבור. החוויות הטראומטיות שעברו עליהם פורסמו בהרחבה, הואיל ואישים חשובים או מוסדות דיפלומטיים, מדיניים וכו' פעלו להגנתם וניסו להצילם מגורל של חוסר ודאות, אפלה וזוועה. אך גם אלה נכשלו.

המטרה הייתה להשליט באוכלוסייה תחושה כללית של חוסר ישע, שמוכיחה שהדרכים המקובלות להגנה אישית, חברתית או חוקית אין בהן לחלוטין תועלת. כשרוחת הנחה כי שום דבר לא יוכל לשנות את מהלך ההתרחשויות, מתבצעת מדיניות הטרור והדיכוי ביתר יעילות.

להלן נציין מקרי היעלמות, עינויים ומוות של אנשים, שמעצרים, מסיבות שונות, עורר את תגובתם של מוסדות מכובדים ביותר, שבעצם לא עלה בידם לשנות את מסגרת האי-ענישה שבתוכה פעל הדיכוי הבלתי חוקי. עם זה, אין ספק שההוכחה המכרעת ביותר לאי-ענישה זו, היא אלפי בני האדם שנעלמו וחידת גורלם טרם הובהרה.

חטיפתם של ד"ר Hipólito Solari Irigoyen ו-Mario A. Amaya שני מקרים קיצוניים, מבין אלה שנעצרו והושמו תחת השגחת הרשות המבצעת, יכולים לשמש דוגמה לשרירותו של התהליך כולו. הצו המנהלי שהביא למעצרים של השניים יצא לאחר חטיפתם והעלמם ולאחר מותו של אחד מהם.

הד"ר Hipólito Solari Irigoyen והד"ר Mario Abel Amaya, שניהם נציגים בבית הנבחרים, איבדו את תפקידם עם פרוץ ההפיכה הצבאית של ה-24 במרס 1976. עם זאת, הם המשיכו לשאת באחריותם הפוליטית ולשמש סניגורים בעלי מוניטין בתחום זכויות האדם, לעצורים פוליטיים. הד"ר Solari Irigoyen היה מרצה באוניברסיטה ונהג להוקיע בפני הפרלמנט מעשים שרירותיים של המשטרה ומקרים של עינוי אסירים. גם ד"ר Amaya עסק בנושאים אלה. שניהם נחטפו ב-17 באוגוסט 1976 והוחזקו בגדוד התקשורת 181 בבאיה בלנקה, שם עונו באכזריות. ביום ה-30 באוגוסט 1976, לאחר פניית הוועדה הבין-אמריקנית לזכויות האדם, הם הועברו לעיר וידמה, הושלכו בצד הדרך ונאספו ע"י רכב משטרי מיד לאחר מכן.

השלטונות פרסמו גרסה שעל פיה היו חילופי ירי קשים בין הרכב המשטרי לבין 'מכונית חוטפת', שבסופם הצליחו לשחרר את הקורבנות. ד"ר Solari Irigoyen ו-Amaya הצהירו מיד שלא שמעו מעולם כל ירייה.

מאותו רגע הם נושאים אופי של 'עצורים על פי החוק' וכדי להצדיק את התהליך המושחת, הם מואשמים ב'קשר עם פעולות חתרניות' ובצו מס' 1831/76, הם נעצרים ע"י הרשות המבצעת. ב-11.6.76 מובאים השניים לבית הסוהר בראווסון, ומיד עם כניסתם לשם הם סופגים מכות רצח, שמשפיעות קשה במיוחד על ד"ר Amaya, שמצבו הולך ומחמיר. לפיכך מחליטים בימים הקרובים להעבירו לבית החולים המרכזי של בתי הסוהר - בית הסוהר בדווסון, בעיר הבירה - שם הוא נפטר ב-19 באוקטובר 1976. ד"ר Solari Irigoyen נשאר עצור בראווסון, ואחרי תשעה חודשים הוא מקבל רשות לעזוב את ארגנטינה - גירוש למעשה - ע"פ צו מטעם הנשיאות, מס' 1098/77.

נתיב הייסורים של ד"ר *Rafael Perrota* זהו עורך דין ידוע, איש עסקים, בעליו של '*El Cronista Comercial*', עיתון רב חשיבות, שנחטף במרכז העיר בואנוס איירס ובני משפחתו נדרשו לשלם כופר בסכום גבוה מאד כדי לשחררו. האיש שהה, לפי עדויות שונות, במחנה המעצר החשאי COT - I - מרטינו.

בני משפחתו פנו לבכירי צבא ומשטרה, שהועידו 'צוות מומחים' בדרג גבוה, כדי לייעץ לבני משפחה במבצע ההצלה. לבסוף שולם הכופר שנדרש במלואו, והגרסה הרווחת היא שמייד לאחר התשלום נרצח החטוף על ידי החוטפים. בנוסף לכך, עפ"י דיווחים שנתקבלו זה לא מכבר ע"י הוועדה ממטה המשטרה, מסתבר שאותם 'מומחים' כביכול, שהיו 'יועצי המשפחה', לא שירתו מעולם באופן רשמי בשורות המשטרה, אף שהציגו תעודות הסמכה לתפקיד זה, שהוענקו להם ע"י פקידים בכירים ביותר, שבני המשפחה מציינים את שמם בכתב בתביעה.

העיתונאי *Jacobo Timerman* מייסדו ומנהלו של העיתון '*La Opinión*'; נחטף ב- 15 באפריל 1977; עפ"י עדותו האישית, היו האחראים לכך אנשים חמושים, שפרצו לביתו ובזזו חפצים יקרי ערך.

הוא הובל למחנה המעצר החשאי 'פאוסטו ווסקן' ו-COT I, מרטינו; הפעילו על גופו העירום מכות חשמל וחקרו אותו במשך חודש ימים. מאוחר יותר הוא נעצר 'חוקית' ובשלב מסוים נידון למעצר בית ואח"כ גורש מארגנטינה ונשללה ממנו האזרחות הארגנטינית.

עם זאת, העתירה לצו ההבאה שהוגשה בשמו, הייתה היחידה שהתקבלה בכל תקופת השלטון הצבאי. פרקליטו היה הד"ר Genaro Carrió, המכהן היום בתפקיד נשיא בית המשפט העליון.

הצעירה *Adriana Landaburu* זוהי בתו היחידה של שר האווירייה לשעבר בממשלה 'דה-פקטו', האלוף בחיל אוויר *Jorge Landaburu*. מייד עם מעצרה החלו גורמים שונים, בעלי חשיבות עליונה בתחום החברה והצבא, לפעול כדי להשיג את שחרורה, הואיל ומשפחתה השתייכה למעמד הגבוה.

היא נעצרה ברחוב ב- 7 ביוני 1976, בדרך בין ויסנטה לופז לסן איסידרו, בפרובינציה של בואנוס איירס. בידי המשפחה עלה להשיג מידע על מקום המצאה בתחנת המשטרה של סן איסידרו ומאוחר יותר בבית הספר למכונאות של חיל הים. אביה זכה לראיון מידי עם נשיא המדינה, האלוף *Jorge Rafael Videla*,

שבנוכחותו התקשר עם המפקדים במטות של שלושת הכוחות ונתן להם הוראות לברר ולדווח באופן מיידי לאלוף Landaburu על התוצאות. למחרת צלצל לביתו רב-אלוף חיל הים Emilio E. Massera כדי לדווח לו שלכוחותיו לא הייתה יד במעשה; באותו רגע הוא נשאל אם הצעירה נמצאת ב-ESMA, אך Massera ענה בהחלטיות כי "בבית הספר לא היו עצורים ואין עצורים". כך הצהירה אמה של העצורה. לבסוף קבלה המשפחה ידיעות שהצעירה אכן הייתה עצורה ב-ESMA, ומאוחר יותר הושלכה לים.

הדיפלומטית *Elena Holmberg* והפרסומאי *Marcelo Dupont* *Elena Holmberg* השתייכה למשפחה בעלת מסורת עתיקת יומין בארגנטינה, ושרתה כעובדת בכירה בשגרירות ארגנטינה בפריז.

בעקבות חילוקי דעות שנתגלעו בין עובדי 'המרכז הניסיוני לתקשורת' Centro Piloto de Información שהוקם בפריז בפיקודם של קציני מודיעין של חיל הים לבין הדיפלומטית המקצועית, היא נתבקשה להתייצב בבואנוס איירס כדי לדווח לממונים עליה. היא נחטפה בעיר זו ב-20 בדצמבר 1978, בנוכחות עדים, בצאתה ממשרד החוץ, בדרכה לפגישה עם קבוצת עיתונאים צרפתים.

אנשים ששוחררו מבית הספר למכונאות של חיל הים (ESMA) הצהירו שבאותה תקופה הזכירו קצינים מסוימים במקום את דבר השתתפותם בהעלמתה של *Elena Holmberg*.

ב-11 בינואר 1979, נמצאה גופתה במצב של ריקבון במימי הנהר לוחן, בטיגרה, שבפרובינציה של בואנוס איירס.

חמש שנים אחרי רציחתה, במרס 1984, הופיעו ארבעת אחיה של הדיפלומטית בתוכנית טלוויזיה וסיפרו על החקירה שנערכה בעקבות מותה של *Elena*. הם נשאלו מפי המראיין אם ידעו מי השתתף ברצח, ו-*Ernesto Holmberg* ענה:

יש לנו השערות, אך אין בידינו להוכיחן. אנו מחפשים זאת. ברצוננו גם לדעת מה היא ידעה. ארבעה ימים לפני העלמה שאלה אשתי את *Elena*: 'את פוחדת?' והיא הנהנה בחיוב. אז שאלתי אותה: 'את פוחדת מאוד?' כן, היא פחדה מאוד ויש חברים בעבודה שיודעים בדיוק מה הייתה הבעיה של *Elena Dupont*. היה זה שהלך ודיבר, והוא שילם על כך.

מעשה הרצח של הפרסומאי *Marcelo Dupont*, אחיו של הדיפלומט *Gregorio Dupont*, ידיד של *Elena Holmberg*, תפס מקום חשוב בעיתונות. היה זה בשלהי תקופת המשטר דה פאקטו, והכל מצביע על קשר הדוק בין מותו לבין העובדה שהוא, או אחיו, ידעו על המניעים לרציחתה של *Elena Holmberg*.

הפוליטיקאים האורוגוואים *Héctor Gutiérrez Ruiz* ו-*Zelmar Michelini* היה נשיא בית הנבחרים של אורוגוואי בעת ההפיכה הצבאית בארצו. כתוצאה מכך נאלץ למצוא מקלט מדיני בארגנטינה. ב-18 במאי 1976 הוא נעצר ע"י קבוצה גדולה של אנשים חמושים שאפילו הציגו תעודות בפני שוטר שהיה בתורנות בבניין השכן. שעות מספר אחר כך נחטף מי שהיה שר החינוך באורוגוואי, *Zelmar Michelini* בבית המלון 'ליברטי', במרכז בואנוס איירס. שני הקורבנות עסקו בארצנו בעיתונאות. באותו תאריך ובנסיבות דומות, נחטפו עוד שני אורוגוואים.

ב-21 במאי 1976 נמצאו גופות ארבעתם כפותות בתוך מכונית, עם פגיעות כדורים.

הפרופסור *Alfredo Bravo* אדם מוכר בחוגי האיגודים המקצועיים, מזכיר כללי של הקונפדרציה של עובדי החינוך בארגנטינה (CTERA), שהיה אחד האיגודים המקצועיים הבולטים בארץ, ונשיא הוועידה הקבועה לזכויות האדם.

הוא נעצר באופן בלתי חוקי בבית הספר שבו לימד, ב-8 בספטמבר 1977. מאותו רגע הוכה ועונה פעמים רבות במטרה לאלצו לדווח על הארגונים שניהל. מאוחר יותר 'נעצר עפ"י החוק', ונכלא כעצור במסגרת 'מצב החירום'. אח"כ שוחרר בהשגחה מה-16 ביוני 1978. בפרק זמן זה איבד 25 ק"ג ממשקלו.

ב-2 בפברואר 1984, התייצב הפרופסור *Alfredo Bravo* בפני הוועד העליון של הצבא. חלק מהצהרותיו באותו מעמד, מגלות את הפרטים כדלקמן:

...זכור לי שבשיחתי עם אותו אדם (אלוף-משנה *Camps*), הוא אמר לי שרובצות עלי האשמות כבדות, שנמצאתי מעורב ביותר וכי בתוך שעות מספר אוכל ליצור קשר עם בני משפחתי, אך אם אספר להם מה שעובר עלי, אתאבד בתא... עניתי לו, שאין בדעתי להתאבד. הדבר הרגיש אותו והוא חזר ואיים עלי בנושא ההתאבדות... לעיניים הייתי מובל עירום, בעיניים חסומות בכיסוי וברדס לראשי.

במכתב שנשלח ע"י השלטון הארגנטיני בתאריך ה-21 בדצמבר 1978 אל הוועדה הבין-אמריקנית לזכויות האדם, נכתב בין היתר: 'ממשלת ארגנטינה מכחישה שכל הנעשה עם מר *Alfredo Bravo* מהווה עבירה כלשהי על זכויות האדם. הכל נעשה בתוקף הליכים חוקיים'.

ח. מדכאים ומערכת דיכוי

הוועדה הלאומית לחקירת העלמם של בני-אדם (CONADEP) קבלה הרבה תלונות ועדויות של אנשים שהודו בהשתתפותם בכוחות המשימה ובמבצעים אחרים במערכת הדיכוי. עדויות אלה היו קשורות הן עם הידיעות על שיטת הדיכוי, מעשי החטיפה, העינויים וההשמדה הפיזית של בני אדם.

שיתוף פעולה ספונטני זה, נעשה ממניעים אישיים, מצד מדכאים שעוד לפני ה- 10 בדצמבר 1983, נענשו בידי כוחות הצבא והביטחון על עבירות שונות, בלי כל קשר למאבק האנטי-חתרני. פשעים אלה, בהם נטלו חלק כל האנשים המעורבים במערכת הדיכוי, נותרו ללא ענישה כאשר היו חלק מהמבצעים המתוכננים. במקרים אלה לא היה לעדים בסיס מוסרי (חרטה, כבוד הצבא וכדומה), אלא 'הם היו משוכנעים שהופקרו ע"י מפקדיהם לאחר שתורמו למלחמה האנטי חתרנית, לפעמים איבדו את הקריירה, או סיכנו את חייהם, כשהם רואים את מפקדיהם הולכים ומתעשרים, השחיתות ההולכת ומתפשטת בשורות הצבא, וכן אובדן המטרות שנקבעו ממניעים למאבק זה'. (עדויות מספר 3675, 683, 1901).

עדויות אחרות הושפעו מהידיעה על השמדתם של חבריהם לנשק של העדים, 'כיוון שלא היו נחוצים יותר למפקדים, או כי ידעו יותר מיד' (עדות מס' 683). רק אחדים, יוצאי דופן, גילו סימני חרטה או סלידה מוסרית מהמציאות שנטלו בה חלק.

במקרים אחדים (עדויות מס' 3675 ו-3157) הביעו המצהירים את מורת רוחם כלפי המפקדים 'שניצלו' לדבריהם, בכך שעירבו אותם בפרויקט פוליטי וכלכלי שבסופו של דבר בגד 'באידיאלים הלאומיים', שהביאו להצטרפותם לשורות הצבא, המשטרה, או לקבוצות הפארה-צבאיות'.

אולי רק שניים או שלושה מעדים אלה גילו רגשות אשם, או מיאוס, בגלל 'השיגעון שמאחורי כל זה', או הרצון להוציא לעולם את הזוועות שהיו עדים להן, או שהיו אחראים להן בעצמם, "כדי שהדבר לא יקרה שוב, כדי שבניי לא יצטרכו לחוות משהו דומה" (עדות מס' 3675).

כל רמז לחילוקי דעות בתוך כוחות הצבא בנוגע לצעדים שנקטו לשם מעצרים והשמדתם של בני אדם, גרר אחריו עונש כבד. מסירת מידע כלשהו לבני משפחות העצורים-נעדרים בקשר להימצאם, מצבם הפיזי או מקום מעצרו, משמעותו הייתה מוות. הערות ושיחות בינם לבין עצמם על המבצעים היו אסורות, והעונש על גילוי יחס אנושי כלפי אסיר היה חמור:

בעלי שירת כקצין בכיר של המשטרה הפדרלית במחלקה לעניינים פוליטיים של הפיקוד לביטחון פדרלי. הוא היה אידיאליסט בשורות המשטרה והתנגד לעינויים ולכל עניין שקשור לשחיתות או מרמה. תיק השירות שלו היה ללא רבב ובגיל 25 כבר היה מפקח. המשגה היחיד שלו היה שמסר מידע על היעלמות עצורים לבני משפחותיהם. יומיים בלבד אחרי היעלמו של בעלי, Carlos María... כבר אמרה לי אשתו של מפקח-משנה במשטרה... שלא

לחפש אותו יותר, כי כבר הרגו אותו (Mónica De Napoli de Aristegui). תיק מס' 2448).

כל ניסיון להימלט ממערכת הדיכוי - או כפי שכונתה בפיהם, 'ברית הדמים' - עלול היה להסתיים ברדיפה ואפילו בהשמדה.

בתוך דירה מול תחנת ביריסו, נמצאו שתי נשים וגבר. כולם נהרגו. האישה האחרונה שירדה במדרגות, כשזרועה שבורה והיא גוססת, 'חוסלה' ע"י רב-ניצב המשטרה Etchecolatz. אחרי 'תקרית' זו ניתנו לי המסמכים והבגדים. עפ"י החוק הצבאי, מי שעושה שימוש בבגדים של אחר, או בתעודות מזויפות, למטרות פשע, ראוי לעונש המכסימאלי. העניין הוא שאני מקבל אותן ישירות מידיו של רב-ניצב. אח"כ האשימו אותי על עבירה זו וקיבלתי את העונש המכסימאלי (תיק מס' 683).

בהזדמנות אחרת ראיתי קבוצת נשים צעירות, עירומות, באזור הבריכה, שנלקחו מאוחר יותר לחדר העינויים. כיוון שהייתי במקום תכופות, ראיתי שהעינויים נעשו על מיטת מתכת. השתמשו ב'עכביש', שהוא מכשיר מלבני, מחובר לשקע חשמלי אשר מניחים אותו על גוף הקורבן והוא מתחיל להתנועע. העינויים נעשו על כל העצורים, ללא יוצא מן הכלל. דרבן חשמלי ידני ומכות. אני בקשתי להחליף את תפקידי, בטענה שאיני תומך בשיטה ומתוך הבנה שהעניין חורג מתפקידי כשוטר, אותו מילאתי עד היום בתחנות משטרה. אך מה שהביא לסילוקי משורות המשטרה היה זה שהקצין Pozzi דרש ממני להתייצב למבצע. פנינו לכיוון קרלוס פלגרני, וכשראינו מכונית פיזו 504 ירוקה, התנפלנו על הנהג (דרך שכיחה ומקובלת להשיג כלי רכב למבצעים). מאוחר יותר גיליתי שהקצין Pozzi הועיד את המכונית לשימוש האישי, אחרי שהחליף את מספר הזיהוי, והמכונית לא הוכנסה כלל למבצעים. דיווחתי על המעשה לניצב Adorisio וציינתי שאינני מוכן לבצע גניבה לתועלתו האישית של קצין כלשהו. כמו כן בקשתי באותה הזדמנות, שיעבירו אותי מהצוות. מאותו רגע נוצר מתח ביחסים עם שאר בני 'הקבוצה'. הדבר החמיר בעקבות גניבת רכב נוסף, לשימוש האישי של מפקד המשטרה. פניתי אז למפקד אזור הביטחון הפדרלי, שהיה אחראי על Adorisio, כדי לדווח על הנעשה. המפקד ענה לי בבקשה שאתייחס 'בהבנה', שכן זוהי מלחמה. כשהלכתי לקבל את משכורתי (במאי או יוני 1978) הודיעו לי על עונש של 20 ימי מעצר, מבלי לציין סיבות ומבלי לקבל הסברים מהמונים עלי. ערערתי, ואז גזרו לי מאסר נוסף, הורידו לי את הציון מ-9 ל-4 נקודות ולבסוף אילצו אותי לעזוב את השירות בנובמבר 1981 (תיק מס' 5612).

באחד מאותם הלילות [שבהם שרפו את גופות העצורים] לחצו עלי שאהיה מעורב באופן פעיל יותר ואמרו: 'זה נקי יותר מדי...'. בהזדמנות אחרת בשנת 1976, נמצאו חמישה אנשי משטרה תלויים על ווים כיוון שסירבו לשתף פעולה. הייתה שמועה במטה שהם לא נהרגו ע"י חתרנים, כמו שנמסר לציבור, אלא ע"י חבריהם בעצמם. בכל הקשור לאחים Voguel, ששירתו כקצינים בהנהלת החקירות של משטרת הפרובינציה של בואנוס איירס ונמצאו הרוגים, נאמר לנו שאחד תלה את עצמו בתא של תחנת

המשטרה מס' 4 והשני התאבד בקפצו מהקומה השלישית במטה המשטרה. האמת הייתה שהאשימו אותם בשיתוף פעולה עם החתרנים... כשרציתי להפנות בקשה לעזיבת השירות, יחד עם חברים נוספים, הופיע קצין ואמר לנו: אל תחתמו על בקשת שחרור, תתאפקו ותלכו לאן שישלחו אתכם, כאזרחים אני לא נותן אפילו גרוש על החיים שלכם (תיק מס' 719).

במחנה מעצר חשאי בשם 'נואבה באוויירה' (טוקומן), קרתה תקרית, בה שתי עצורות Ana ו-Piturra, שלחו מכתבים אל מחוץ למחנה, בתוך הבגדים שנשלחו לכביסה, בנצלן את שיתוף הפעולה של אחדים מאנשי הגנדרמריה. אחד מאלה שלקח את המכתבים היה איש הגנדרמריה Paiva, שהשתייך לחוליה ניידת של בואנוס איירס. ברגע מסוים הודתה Piturra במעשה ו-Paiva נעלם. איש גנדרמריה נוסף בשם osdR היה גם הוא מעורב בעניינים אלה, והוא פוטר מהשירות תוך 24 שעות, כפי שנאמר לנו, דבר שהיה מוזר בהחלט. בקמפו דה מאז'ו - משם באנו - באה אשתו להתלונן מספר פעמים, כיוון שהאיש לא חזר לביתו. לילה אחד, בקמפו דה מאז'ו, 'הרימו' את מפקח-משנה Maldonado ולקחו אותו. הוא היה מקורדובה, גבוה, רוזח, והתגורר באותו חדר עם מפקח-משנה Montes. גם עקבותיו נעלמו (תיק מס' 683).

אני התחלתי להבין את המתרחש כאשר עצרו את חברי Jorge H. Velázquez , שוטר במשטרת סן לואיס (...) שנינו וחבר נוסף במשטרה, Roberto Jesús , גילינו שחברה לחקירות מסן לואיס עסקה במעשי חטיפה וסחיטה, עם גבוי של אנשי המשטרה והצבא, נגד אנשים חפים מפשע, שהסתיימו במעצר לרשות המבצעת. שלושתנו השתתפו בכוחות המשימה במאבק האנטי חתרני. היינו לאומנים והאמנו במעשי ידינו. דיווחנו על המעשים בצבא ובפני סגן המפקד של משטרת סן לואיס. לקחו את שלושתנו לבסיס היחידה של הארטילריה האנטי-אווירית 141, תחת מרות הקורפוס השלישי, בפיקודו של האלוף Luciano B. Menéndez. שם עינו אותנו באכזריות. החזיקו בנו במשך כל הזמן בעיניים קשורות במחסום. עלי הפעילו את הדרבן החשמלי פעמים רבות ואח"כ הכניסו לי את הראש לדליי מים. הם היכו את Velázquez עד שאיבד את שיניו וגם את Arce היכו באכזריות. איתנו פעלו המענים בפנים גלויות (תיק מס' 3846).

העדויות דלעיל הן דוגמה ברורה לדרך הפעולה של 'כוחות המשימה', לזלזולם המוחלט בנורמות המוסר המקובלות לגבי שימוש בכוח מצד הממשל. כללי המשחק של 'כוחות המשימה' או 'חוליות המשימה' היו דומים לאלה של קבוצות גנגסטרים, וגם מטרותיהם לא היו שונות. אך להבדיל מהן, שהכירו את מגבלותיהן בשל העונש הצפוי להן מצד החוק והסדר, 'כוחות המשימה' שהוקמו ע"י השלטון בעצמו, היו בדרך פרדוקסאלית 'כוחות החוק והסדר'.

ועדה זו מבינה את הצורך ההכרחי בחקירה משפטית על שילובן של קבוצות אלה בתוך מערכת הדיכוי. הוועדה מבינה גם שהאפשרות לקבוע סופית את גורלם של אלפי נעדרים תלויה בהכרח בזיהוי האישי של מרכיבי קבוצות אלה, של האחראים

עליהן ותלותם האורגנית בכוחות הצבא. קיימות מספיק הוכחות כדי לאשר את קיומן של קבוצות אלה, ומיקומן 'הלגיטימי' במבנה הפורמלי של כוחות הצבא.

החקירה לגבי מרכזי המעצר החשאיים מראה שהם פעלו בתוך מנגנון צבאי כולל שהוקם למטרות המאבק האנטי חתרני. מבנה זה נכלל בתוך 'הוראות סודיות', 'הוראות קרב', ואמצעים שונים אחרים שחילקו מחדש אזורי שיפוט וחוללו שינויים אורגניים בפעולה החשאית של הדיכוי.

מחנות המעצר בהם נעצרו 'נעדרים', סרו למשמעת כפולה: מחד גיסא היו כפופים לפיקוד הריאלי ולמי שהיה אחראי על המקום בו פעלו, ומאידך גיסא למפקדת הקורפוס, או הדרג העליון באזור שבו נמצאו.

בפעולתם המשותפת היוו הכוחות השונים מה שכונה בשם 'כוח משימה', או 'חולית משימה' (GT), הגרעין העיקרי של הדיכוי החשאי.

כוחות המשימה הורכבו מאנשים שבאו מכוחות הצבא והביטחון. על אף שהתגוררו באתרים צבאיים או ביטחוניים, שהעניקו להם את התשתית, ובמקרים אחדים אף היו אחראים למטה - כוחות המשימה (GT) לא היו תלויים בהם ישירות אלא בחיל שהיו כפופים לו. המטות של GT1 ו-GT2 של הצבא (ההבהרות להלן), היו במשרדים המרכזיים של הבטליון ה-601 של המודיעין הצבאי (קאז'או וויאמונטה, בעיר הבירה); GT3 (כוח המשימה 3) היה כפוף לשירות המודיעין של חיל הים (SIN). GT4 לשירות המודיעין של חיל האוויר (SIA) ו-GT5 היו כפופים ל-SIDE (עדות בתיק מס' 7170, חבר לשעבר בכוחות אלה).

המבנה שנוצר שילב את הגופים הארגוניים של החילות השונים עם המבנה המודיעיני שלהם, וכוחות המשימה היו כפופים להם ישירות. המבנה הזה היה סודי מטבעו וכפוף ישירות למטה הכללי של כל חיל וחיל.

יש בידי ועדה זו מידע רשמי ומהימן, האומר שקבוצות אלה, שכוננו גם 'כוח משימה' או 'צוות קרב', נוצרו למעשה בעילום שם. הם נועדו במקומות מפגש שנקבעו לכך, שם חולקו התפקידים בין אנשים מגורמים שונים, שלרוב אף לא הכירו זה את זה. לאחר ביצוע המשימה, חזר כל אחד מהם לבסיס המוצא.

קצין משטרה בפרובינציה של בואנוס איירס, מסביר בעדותו (תיק מס' 7316) את דרך פעולתו של כוח משימה:

... לאחר שהתוודעו עם 'המטרה' (הגורם החתרני) או 'החשוד', היו עוצרים אותו ומובילים אותו למקום חקירה, שם עינו אותו ב'מכונה' (בדרכן) כדי להציל ממנו מידע על חשודים נוספים, שנעצרו בהמשך, עד שנתקבל פסיפס שלם או שרשרת של אנשים. לפעמים הייתה השרשרת נקטעת כאשר אחד העצורים היה 'נשבר' (מת) בעינויים. רק אז, יחד עם מספר אנשים שחקירתם נשלמה, או עם

המידע שהצטבר, היו פונים לדרג העליון, למטה פיקוד המשטרה או לפיקוד הצבאי האזורי. המידע הועבר בצופן ויצא משליטתו של כוח המשימה עצמו. בתחנות המשטרה היו עורכים 'דוח חסוי' (בו נכתבה האמת על כל ההליך) ומסמך 20840 (ובו נרשמו פרטים אחרים שנועדו לכיסוי רשמי, כמו, למשל, עצורים שנרצחו - הוגדרו כאילו נהרגו בתקרית).

עדות זו, בנוגע להיבטים מסוימים של GT 2 (כוח משימה 2) נכללת בתיק מס' 7170. קבוצות משימה אחדות היו מעורבות בפעילות במקומות המעצר החשאי. אנשיהם יכלו לחקור עצורים שנעצרו או נחטפו על ידם והופקדו תחת מרותם. כך היו נציגים של GT מסוים מבקרים במחנות חשאי שונים, במקרה של עצור שעשוי היה לתרום מידע על פעילות המודיעין של אותה GT.

דרך הפעולה של GT2 לפני המעצר הייתה כדלקמן: כל מקרה נפתח בעקבות מידע בסיסי, שהכיל 'מקור והערכה'.

המקור יכול היה לבוא מגורמים פנימיים של כוח המשימה, או מהאשמות, בגידות, חקירות ומודיעין נגדי. ההערכה ניתנה בהתאם למהימנות מקור האינפורמציה. החל ממה שכונה השלב השני (1977), המקור העיקרי בא מהחקירות שנעשו תחת עינויים. לאותו מידע בסיסי הוסיפו את התרשומות שהיו כבר בנמצא, והיו מוציאים הוראות לחקירה נוספת. חקירה זו כללה חיפוש אחר כתובת הנחקר, סוג הבית או המקום, יציאות וכניסות, דרכי גישה, דרכי מילוט, תחנת משטרה הנמצאת באזור, הערכת השכנים, וכל פרט אחר בעל חשיבות. נהוג היה להשתמש בכוחות הביצוע בביטוי 'ovejear' למישהי (עפ"י ראשי התיבות בספרדית להוראת החיפוש). תקציר המידע המעודכן נודע בשם 'כרונולוגיה' של המקרה. במקרה הצורך השתמשו 'בחדירות טכניות' בהסוואה 'מתאימה' (פועל של חברת הטלפונים, מפקח מרשם ההגירות, מפקח של עיריית בואנוס איירס, וכד'). עם כל המידע הנ"ל, ערכו תיק שנודע בשם 'מקרה', שכלל מספר, שם אמיתי, או שם בדוי. כמו כן נערך כרטיס אישי של תרשומות (פרטי המשפחה, תיאור פיזי, ונספחים עם הערות חשובות). כרטיסיות אלה נשלחו למחלקת המרשם והארכיון של היחידה 601, שמאוחר יותר נודעה בשם: מחלקת התרשומות, שתפקידה היה לסווג לפי סדר אלפביתי ולפי מספרי תעודת הזהות, לאחר שנעשו שקופיות ותעתיקים, שכללו את המידע שנאגר במיקרופילם. צילומי החשודים הושגו בדרכים שונות: באמצעות מידע שנתקבל ע"י 'פקחי הגירה', או בדרכים מוסוות אחרות; על המצב המשפחתי של המבוקשים, הושגו פרטים מהמשטרה הפדרלית ומכל המוסדות המודיעיניים על התיק האישי של אותו אדם, שבו הופיעה תמונתו.

את מספר התיק או המקרה, היו רושמים בספר, אותו ניהל מפקד כוח המשימה. כשהמידע שהושג הצדיק את הצעדים, נשלחה 'פקודת מטרה'. פקודה זו הופנתה לכוח המשימה, שתפקידו היה לעצור את האדם - הואיל ו'פקודת מטרה' היא לכאורה צו מעצר - או לערוך חיפוש במקום מסוים (עפ"י הצהרות עדים בתיקים מס' 7170, 7171, 5884).

ט. על התייחסותם של אנשי כנסייה מסוימים

הבישופים של הכנסייה הארגנטינית גינו פעמים רבות את מערך הדיכוי שנחקר ע"י ועדה זו. רק חודשיים אחרי ההפיכה הצבאית, ב- 24 במרס 1976, הגדירה אסיפת הבישופים בוועידתה הכללית במונח 'חטאים' את השיטות שהופעלו. במאי '77 פרסמה מסמך חמור באותה רוח, וקריאות לאנשי החונטה הצבאית.

לצערנו הרב, היו גם אנשי כנסייה שהשתתפו, או עודדו בנוכחותם, בשתיקתם, ואפילו במילים, והצדיקו את המעשים שהוקעו ע"י הבישופים.

להלן עדויות, בהן מוזכרים אנשי דת:

בשנת 1977 הייתי שוטר בשירות משטרת הפרובינציה של בואנוס איירס. בסוף '77 ובתחילת '78 נקראתי למשרדו של המפקח הכללי, בנוכחות האב Christian Von Wernich... ונשאלתי אם אני מסוגל להרדים אדם במקום צר, כמו החלק האחורי של מכונית, במכת ג'ודו... בהזדמנות אחרת הסבירו לנו שיעבירו מהבריגדה של לה פלטה שלושה חתרנים 'שבורים', ששיתפו פעולה עם מערכת הדיכוי, ויועברו לחו"ל לפי מה שהובטח להם... כבר הכינו עבורם תעודות זיהוי על שמם של החתרנים, אך התמונות היו של אנשי משטרה... בנסיעה הראשונה, עם מסמכים אלה, נסעו השוטר Cossani ושתי קצינות משטרה ונקבעו, כביכול, המקומות בהם התארחו החתרנים לשעבר. כך החל המבצע הראשון. יצאנו מהמפקדה בשלושה כלי רכב. במחלקה לחקירות של לה-פלטה חיכה לנו האב Christian Von Wernich ששוחח עם החתרנים לשעבר וערך להם פרידה במחלקה עצמה. המשפחה (שאמורה הייתה לחכות להם בברזיל) שלחה להם פרחים. שלושת החתרנים לשעבר, שתי נשים וגבר, יצאו לחופש ללא אזיקים. עבורם היינו שומרי ראש פשוטים, שתפקידנו היה להביאם לשדה התעופה. קיבלנו הוראות ברורות לא לשאת נשק, אך מתוך חשש שמא יערכו תקרית מדומה ויחסלו אותנו, החלטנו לקחת את הנשק של הצבא והנשק האישי. בכלי הרכב בו אני נסעתי - רכב מס' 3 - היה גם האב Christian Von Wernich.

(...)

'האלמוני' היה צעיר כבן 22, עור לבן, שיער ערמוני, שהתגורר בסביבות לה פלטה, בדרך גנרל בלגראנו.

(...) הם הלכו לבדוק בקשר את מצבם של כלי הרכב וזה היה הסימן. כשהגיעו ל'רכב מס' 3' הייתי צריך לתת את המכה שתכריע את האיש. אני מחטיף את המכה קרוב ללסת, אך לא מצליח לגרום לצעיר שיתעלף. Giménez שולף אקדח. כאשר 'האלמוני' רואה את הנשק הוא מזנק עליו ומתחיל להיאבק, ואז אני נאלץ להחזיק אותו בצוואר ולהכות בראשו כמה מכות בקת האקדח שלי. הוא נפצע במקומות שונים והרבה דם שותת ממנו, עד שהכומר, הנהג ואנו, השניים שלי, הוכתמנו בדם... שלושת כלי הרכב נכנסו לדרך עפר צדדית עד מגרש עם עצים, שם היה הקצין הרופא הד"ר Bergé.

(...) שלושת החתרנים לשעבר מורדים מהרכב בעודם חיים. זורקים אותם על הדשא, הרופא מזריק לכל אחד מהם שתי זריקות, הישר ללב, עם נוזל אדום

שהיה רעל. שניים מהם מתים, אך הרופא קובע ששלושתם מתו. מעמיסים אותם על טנדר של הבריגדה ולוקחים אותם לאבז'אנדה. הלכנו להתרחץ ולהחליף את הבגדים שהוכתמו בדם. האב Von Wernich עזב את המקום ברכב אחר. מייד יצאנו לכיוון מטה המשטרה, שם חיכו לנו רב-ניצב Etcheolatz, האב Christian Von Wernich וכל חברי הקבוצות שהשתתפו במבצע. שם מדבר האב Von Wernich באופן מיוחד אלי, בגלל הרושם שעשה עלי כל מה שאירע; הוא אומר לי שעשינו את חובתנו, שהיה זה מעשה פטריטי ואלוהים יודע שהדבר הוא לטובת המדינה. כך הוא אמר לי במפורש... (עדויות של Julio Alberto Emmed, תיק מס' 683).

אף פעם לא יצאנו מהעיר (לה פלטה), הגענו למקום שנקרא בפי החוטפים 'לה קאסיטה', שם נמצא מרכז המבצעים של הקבוצה שחטפה אותנו. (...) אחרי סדרת העינויים הראשונה, ניגש אלי כומר. מאוחר יותר נודע לי שזה היה Christian Von Wernich. (...) הכומר חזר כמה פעמים. פעם ציווה עלי להסיר את הקשרים מעיניי. סירבתי לעשות זאת. הוא הוריד לי אותם בעצמו ואמר לי שהכנסייה שלו נמצאת ב- 9 ביולי, בפרובינציה של בואנוס איירס. פעם שמעתי את Christian Von Wernich עונה לעצור שביקש על חייו: "חיי-אדם תלויים באלוהים ובשיתוף הפעולה שלך". פעם אחרת פנה אלי, נגע בשערות חזי ואמר בחיוך: "שרפו לך את השערות"... כמו כן שמעתי אותו מצדיק את העינויים, והודה שלפעמים גם נכח בהם. כשהתייחס למבצע כלשהו אמר: "כאשר עשינו את המבצע..." (עדויות של Luis Velasco, תיק מס' 6949).

שמו של Von Wernich מוזכר גם בתיקים מס' 2852 (תביעה על היעלמה של María Magdalena Mainer ו-Pablo Joaquín Mainer), 2818 - (תביעה על היעלמה של Cecilia Luján Idiart); 2820 (תביעה על היעלמו של Domingo Héctor Moncalvillo); 2821 - (תביעה על היעלמה של Liliana Amalia Galarza); 2822 - (תביעה על היעלמה של María del Carmen Morettini); 6982 (עדויות של Luis Larralde).

... ביקרתי אצל מונסניור Grasselli בבית הכמורה הצבאי. הוא עיין בכרסטת מתכת ואמר לי שמוטב שנשב בשקט ולא נעשה הרבה רעש (...) אני זוכר שכאשר אמרתי לו שאני Daniel Grigón ושהשתחררתי, הוא לקח עט ומחק בכרסטת של אחי את השם Daniel. אני זוכר גם שבחלק העליון של כל כרטיסיה בלטה האות M בצבע אדום... (עדויות בדבר היעלמו של העיתונאי Enrique Raab, תיק מס' 2776).

... באפריל מאי 1977, היינו בעלי ואני בראיון אצל מונסניור Grasselli שהיה אז מזכיר הכומר הצבאי. בראיון השני הוא דיווח לנו כי בתנו María Adelia ובעלה Rubén, הופיעו ברשימת העצורים עד אפריל, ושאר תאריך זה אינם מופיעים עוד, ומכאן הוא משער שקרה הגרוע מכל... ובאשר לבננו השני Arturo Martín, שמו לא הופיע מעולם ברשימת העצורים (...)

מונסיניור Grasselli היה מדווח במשרד שנמצא בכנסיית סטלה מאריס הסמוכה לרטירו. בכניסה היה משרד גדול, עם עובדים רבים. כל אדם קיבל מספר ששימש 'צו מעבר' ובעזרתו יכול לנוע במקום ולהיכנס למשרדו של Grasselli (תביעה שהוצגה ע"י María Teresa Penedo de Garin תיק מס' 431).

... הכומר Amador שולח אלינו את המונסיניור Grasselli שאמר לנו שהצעירים נמצאים במבצע שיקום 'בבתים' שהוכשרו למטרה זו, ושהיחס אליהם טוב (...)

הוא אמר לנו ש-Videla הוא אציל נפש, שכן הוא הגה תכנית זו, כדי שלא יאבדו אנשים אינטליגנטים... הוא אמר שמטפלים בצעירים בעזרת פסיכולוגים וסוציולוגים, שיש צוות רופאים, ושאלה שאינם ניתנים לשיקום, אפשר שתימצא נפש רחמנית שתיתן להם זריקה כדי שיירדמו לנצח ... (תביעה על היעלמו של Carlos Oscar Lorenzo, תיק מס' 1560).

ארבעים יום לאחר ההיעלמות, פנינו למונסיניור Grasselli שאמר לנו לחזור אליו בעוד שמונה ימים. חזרנו אליו אחרי פרק זמן זה. הוא הראה לנו רשימה ארוכה של שמות ואמר שנבדוק אם השם של בנו מופיע בה. אמר שאלה המסומנים בצלב - משמעו כי מתו, ואם לא - הם חיים. מכאן הסקנו שהקורבן היה בחיים... (תביעה של Adelina Burgos de Di Spalatro תיק מס' 1526).

האחראי על מסירת המידע בכנסיית סטלה מאריס, היה כומר (מונסיניור Grasselli) שאמר שתמך רוחנית ב'קברוצות הביצוע'. Grasselli תיאר את Enrique פיסית, והעיר שכינו אותו 'פינגוויין', ומסר פרטים נוספים שהעידו שהכיר מקרוב את גורלם של הקורבנות; הוא סיים באומרו ש- Enrique הוצא להורג בירייה... (תביעה שהוצגה ע"י Jorge Alfredo Barry, תיק מס' 270).

...בסביבות מרס 1980, בבית הכלא בקאסרוס, עונתי בידי המפקד, בלווית המנהל הפנימי ובנוכחות הכומר Cacabello, על שסירבתי לשתף עמם פעולה

... (אני מצהיר בזה, שבמשך כל זמן מעצרי לא הובאה בפני כל האשמה ושהייתי ברשות הרשות המבצעת (עדוּתו של Eusebio Héctor Tejada, תיק מס' 6482).

...בימי ראשון היה בא אלי לביקור קצר הכומר הצבאי Pelanda López. בשיחה קצרה בתא הצדיק את העינויים. פעם אמר לו אחד העצורים: "אבי, מענים אותי נורא בזמן החקירות, אני מתחנן בפניך לעשות משהו כדי שלא יענו

אותי יותר". ענה לו Pelanda López: "בני הקטן, למה אתה מצפה אם אינך משתף פעולה עם בעל הסמכות שחוקר אותך?" בפעם אחרת ציינתי בפני הכומר הצבאי שלא ייתכן שימשיכו לענות אותי כמו שעשו עד כה, והוא ענה לי: "אין לכם כל רשות להתלונן על העיניים" (עדותו של חבר פעיל באגוד מקצועי Plutarco Antonio Schaller, תיק מס' 4952).

זכור לי מתקופת מעצרי בבית הסוהר של וילה גוריטי, שהבישוף של חוחוי, מונסיניור Medina ערך מיסה וברשה ציין בפנינו שהוא ידע על המתרחש, אבל הכל נעשה לטובת המולדת, אנשי הצבא עושים את הטוב, ומחובתנו לדווח על כל מה שאנו יודעים. הוא גם הציע את עצמו לקבלת הוידוים... (עדותו של Ernesto Reynaldo Saman, תיק מס' 4815).

...פגשתי את Pedro Eduardo Torres בראשית חודש יוני 1976 בבית הכלא (בוילה גוריטי, בחוחוי), שם יכולתי לדבר אתו. הוא ציין שאמרו לו שעומדים להרוג אותו... מונסיניור Medina, שביקר בכלא לעתים תכופות, סיפר לי על 'העברה' זו (עדותו של Mario Heriberto Rubén López, תיק מס' 4866).

...כשנכנסתי לבית הכלא בוילה גוריטי, הייתי בתא בודד, כאשר בא לבקר אותי מונסיניור Medina, הוא אמר לי שעלי להגיד כל מה שידוע לי. עניתי לו שאינני יודעת מה עלי להגיד, ושהדבר היחידי שאני רוצה הוא לדעת איפה הבנים שלי. הוא ענה לי שבוודאי 'היו באיזשהו עניין', אם אני לא יודעת היכן הם נמצאים; הוא חזר ואמר לי שעלי להגיד את הכול, ואז אדע איפה נמצאים בניי... (עדותה של Eulogia Cordero de Garnica, תיק מס' 4859).

מונסיניור Miguel Medina צוין גם בפי Emma Elena Giménez de Giribaldi (תיק מס' 2459) ו-Gustavo Rafael Larratorres (תיק מס' 4859).

י. שאלונים שנשלחו לפקידים בכירים לשעבר בשלטון דה-פאקטו

עם התקדמות פעולתה של ועדה זו, הוחלט לשלוח שאלונים מפורטים לפקידים הבכירים אשר, בשל התפקידים שתפסו בצמרת הביטחונית של הממשלה דה-פאקטו, ובשל מעורבותם במבצעים, ניתן לצפות שבידיהם המענה לשאלות. ההחלטה לשלוח את השאלונים נבעה מהידעה של חברי הוועדה הזו על הקושי לאתר מידע על:

- גורל הנעדרים,
- אמות המידה בהן השתמשו מפקדי הכוחות המאוחדים להבנת המושגים 'נטרול' או 'הכחדה' של פעולות חתרניות' כנאמר בצווי הממשל מס' 261/76 ו-2772/75, כמו גם על הנורמות שביססו את חוקיותן המפוקפקת של השיטות שנקטו במאבק הקרוי אנטי-חתרני,
- המושגים האובייקטיביים שנקטו כדי לקבוע מיהם החייבים במעצר,

- הרשימה הכוללת של מקומות המעצר ושל השלטונות האחראים לניהולם ושמירתם,
 - ההוראות המיוחדות בנוגע לקבורת עצמות ההרוגים וזיהוי הסמכות המשפטית שהופעלה בכל מקרה ומקרה,
 - קביעת צורתם ויעדם של המסמכים הנוגעים להוראות, לביצוע ולתוצאות המבצעים, ומרכז המחשבים שעיבד את הנתונים,
 - הצעדים שנקטו כדי לחקור אלפי תביעות על היעלמות בני אדם.

השאלונים נשלחו באמצעות משרד ההגנה ומשרד הפנים, ע"פ צו מס' 2107/84, אל חברי החונטה הצבאית ונשיאות המדינה, שרי הפנים וראשי המטה הכללי של שלוש הזרועות, מפקדי הקורפוסים הצבאיים, ראשי השירותים למודיעין, ראשי המשטרה הפדרלית של ארגנטינה, של הגנדרמריה, של משמר החופים ואחרים:

Jorge R. Videla	רב אלוף
Emilio E. Massera	רב אלוף חיל הים
Orlando R. Agosti	רב אלוף חיל אוויר
Roberto E. Viola	רב אלוף
Armando Lambruschini	רב אלוף חיל הים
Omar D. Graffigna	רב אלוף חיל אוויר
Leopoldo F. Galtieri	רב אלוף
Jorge I. Anaya	רב אלוף חיל הים
Basilio A. I. Lami Dozo	רב אלוף חיל אוויר
Cristino Nicolaides	רב אלוף
Rubén O. Franco	רב אלוף חיל הים
Augusto H. Hughes	רב אלוף חיל אוויר
Reynaldo B. Bignone	רב אלוף
Alberto A. Valin	תת אלוף
Alfredo Sotera	תת אלוף
Eduardo R. Ojeda	תת אלוף
Sasíaiñ. Juan B	אלוף
Luis S. Martella	אלוף
Santamaría. Pedro A	תת אלוף חיל הים
JoséM. cichSuppi	תת אלוף חיל הים
Salvio O. Menéndez	תת אלוף חיל הים
Carlos E. Laidlaw	תת אלוף
Carlos A. Dalla Tea	תת אלוף
Humberto F. Santiago	תת אלוף
Antonio D. Bussi	אלוף
Juan M. Bayon	תת אלוף
Oswaldo J. García	אלוף
Raúl J. Ortiz	תת אלוף

Mario A. Piotti	אלוף
Julio C. Ruiz	תת אלוף
Roberto Roualdes	אלוף משנה
Rubén J. Chamorro	אלוף חיל הים
Horacio Zaratiegui	תת אלוף חיל הים
Mohamed A. Seineldin	אלוף משנה
Alfredo Astiz	סרן חיל הים
Jorge Perren	סרן
Santiago O. Riveros	אלוף
Ramón J. Camps	אלוף
Fernando Vertplaetsen	אלוף
Jorge Carlos Olivera Rovere	אלוף
Ibérico Saint Jean	אלוף
Acdel Vilas	אלוף
Ernesto Trotz	אלוף
Federico Minicucci	אלוף

אחדים לא העבירו תשובות כלל, ומן התשובות שנתקבלו בוועדה אף אחת לא היה בה כדי להבהיר את המעשים הקשורים בהעלמת בני אדם בארגנטינה, או כדי לתרום למאמץ שנעשה לאיתורם.

יא. תיאום הדיכוי באמריקה הלטינית.

מבצעי הדיכוי הבלתי חוקיים שנעשו ע"י הממשלה בין גבולות המדינה, כמו גם מעשי הרדיפה שנקשרו בהם, לא היו כבולים לגבולות גיאוגרפיים. לשם כך הסתייעו בשיתוף הפעולה של ארגוני ביטחון של מדינות שכנות, שמצדן עצרו גם הן אנשים, תוך הפרה מוחלטת של החוק ותוך התעלמות מהסכמים וחוזים בינלאומיים, שעליהם חתמה ארגנטינה בדבר הזכות למחסה ולמקלט מדיני. כך פעלו בתחומי ארצנו מדכאים זרים, שעצרו אזרחים אורוגואים, פאראגואים, בוליביים ובני לאומים אחרים.

כך נחטפו בחשאי תושבים זרים והוסגרו בלי כל ענישה לידי שלטונות ארצם. כמה מהם היו פליטים, אחדים השתקעו כחוק ואחרים היו תחת חסות האו"ם. הפרת מעמדם כפליטים היא הפרה ברורה של אמנות בינלאומיות, וביזוי בוטה של מסורת התקדימים הקשורה במתן מקלט מדיני.

השיטה שיושמה הייתה מבוססת ביסודה על קשר בין קבוצות הדיכוי הבלתי חוקי, שפעלו, למעשה, כאילו היו כוח אחד ויחיד, ובשיטת פעולתן החשאית הפרו בצורה ברורה את הריבונות הלאומית.

מה שארע הוא הוכחה לקיומו של מנגנון דיכוי 'רב-לאומי'. בחסותו שובצו כוחות הדיכוי הזרים במסגרת הקבוצות שכונו 'כוחות משימה' ועסקו בחטיפה, בחקירה בעיניים, ברצח, או בהעברת בני ארצם למרכזי מעצר חשאיים בארצם שלהם.

אף שמספר הזרים הגדול ביותר היה בעל נתינות אורוגוואית, אין להזניח את המקרים של גולים פאראגואאים, בוליביים ואפילו צ'יליאנים שקיבלו מקלט מדיני. כולם נאלצו לשאת בתוצאות השכנות האינטימיות של משטרים אוטוריטריים שנכפו על האזור הזה של היבשת.

נעיין בדוגמאות אחדות:

עדותיו של *Osiris Irineo Ayala*, תיק מס' 6364

באחת מאותן הזדמנויות הייתי עם קבוצת אנשים, ואחד השומרים אמר בשפת גוארני: "יש אחד שהוא לא פאראגואאי, תגיד לסרן Espada שאנחנו לא רוצים לקחת אנשים שהם לא פאראגואאים".

מן הראוי להדגיש שמר Ayala נשאר יחידי מתוך ארבעה עשר האנשים שהיו עצורים באותו מקום מעצר.

עדותיה של *Matilde Artes Company*, שבתה *Graciela Antonia Rutilo Artes* ונכדתה *Carla Graciela Rutilo Artes* נעדרות, תיק מס' 6333 ו-7243

ב-2 באפריל 1976, נעצרה בתי Graciela Antonia Rutilo Artes יחד עם נכדתי Carla Graciela Rutilo Artes ע"י כוחות הביטחון בעיר אורורו, בוליביה.

מאוחר יותר העבירו אותן לעיר לה פאז, שם הפרידו בין האם ובתה. Graciela הועברה למוסדות שונים של משרד הפנים הבוליבייני, שם עינו אותה...

Carlita הוכנסה לבית יתומים 'מעון קרלוס ויז'גס', תחת שם בדוי: Norah Nentala, ובהוראה לשמירה קפדנית. Carlita נלקחה מספר פעמים לסדרות עינויים של אימה, והיא עצמה זכתה ליחס גרוע (הם קשרו אותה עירומה ברגליה, ראשה כלפי מטה), כדי לשבור את Graciela. עקב התביעות שהגשתי לצלב האדום הבינלאומי, נמצאה בתי, שעד אז לא ידעתי את מקום המצאה. במקום מעצרה ביקר אצלה מר Isler, נציג הארגון, שפתח בהליכים בפני הרשויות המתאימות כדי לאחד את הילדה Carla עם אימה.

... הקטנה הועברה לבית היתומים של וילה פאטימה (לה פאז), שבו כבר היה אפשר לרשום אותה בשמה האמיתי. היא הייתה שם עד השעה 13:20 של ה-25 באוגוסט 1976, ואז הוציאוה בכוח מידי העובדות הסוציאליות שסירבו למסור אותה, ארבעה פקידים של משרד הפנים הבוליבייני, שמילאו את הוראות אלוף-

משנה Ernesto Cadina Valdivia, וטענו שהילדה חייבת לנסוע מיד עם אימה. מצד שני, נאלצה בתי, לחתום על מסמך בו היא מצהירה כאילו 'קיבלה את הילדה, שמצבה הבריאותי מצוין'. כל זה אירע ב- 25 באוגוסט 1976, בשעה 15:00. כמו כן, נודע לי ממקורות מהימנים, שעינו את בתי בצורה נוראה, ע"י יחידת משטרה פדרלית של ארגנטינה, שהופיעה באמצע חודש אוגוסט 1976. בסופו של דבר, נמסרו בתי Graciela ונכדתי Carlita, ב- 29 באוגוסט 1976, בשעה 10:15, בגבול של וילזון-לה קיאקה, לשלטונות הארגנטינאים. אני מצרפת כהוכחה את המברק הרשמי (מצורף צילום). מן הראוי לציין שבתי התגוררה בבוליביה כבר מגיל 9, שבה השתקעתי עם משפחתי, וחזר מביקורים קצרים בארגנטינה לא גרה מעולם בארץ זו. לפיכך, מעבר לאופי הבלתי חוקי של העברתה, ברור שלממשלה הארגנטינאית לא הייתה כל סיבה לדרוש את החזרתה. מאז שנוצר הקשר, היה הצלב האדום הארגוני הבינלאומי היחיד שראה בחיים את בתי, שקיבל מהממשלה הבוליביאנית הודעה רשמית על מסירת שתייהן לידו שלטונות ארגנטינה, ושטיפל בפני הממשלה הארגנטינית בהופעתן של שתי האזרחיות, שבמידה מסוימת היו תחת חסותה, בעוד החונטה הצבאית ממשיכה לטעון כי 'אין הוכחות לגבי מקום הימצאן, ושהן אינן עצורות'.

היעלמו של *Claudio Ernesto Logares*, Mónica Sofía Grispon de Logares ו-*Paula Eva Logares* תיקים מס' 1982-1983-1984- המדובר במשפחה ארגנטינית שהתגוררה במונטבידאו, אורוגוואי, שם נחטפה. ב- 18 במאי 1978 נעצרו Claudio Ernesto Logares, אשתו Mónica Grispon de LogaresG ובתם הקטינה Paula Eva Logares, בשעה 15:30, בשדרת פרננדז קריספו, מול הבית מס' 1757 במונטבידאו, ע"י קבוצת אזרחים חמושים שהובילה אותם בשלושה כלי רכב. בני הזוג הופרדו, מר Logares הובל במכונית אחת, בעוד שאשתו ובתם הקטנה באחרת. באורוגוואי ובארצנו ננקטו צעדים במטרה לברר את מקום המצאה של המשפחה, אך איש לא הצליח לגלות דבר.

מן הראוי לציין שהקטינה Paula Eva Logares, אותרה ע"י 'הסבתות של כיכר מאז'ו'. הבת הקטנה של הזוג Logares נמצאה ברשותו של קצין בכיר לשעבר במשטרת הפרובינציה של בואנוס איירס, שרשם אותה כאילו הייתה בתו החוקית. לאחר שהוצגה התביעה המתאימה בפני בית הדין הפדרלי מס' 1 של עיר הבירה, הוציא השופט צו מעצר נגד Rubén Luis Lavallén, Raquel Teresa Leyro והרופא Jorge Héctor Vidal, בהחשידו אותם, לכאורה, בפשע של שינוי מצבה המשפחתי של הקטינה בת ה- 10 וזיוף מסמך רשמי (תעודת לידה).

הופעתה של הילדה בארצנו, ועוד בידי איש משטרה, אינו מותיר מקום לספק שבחטיפת משפחת Logares נעזרו בשיתוף הפעולה ההדוק, שהיה קיים בין קבוצות הדיכוי הבלתי חוקי, ושבנוסף לכך, נצלו את הקשר ההדדי הזה, כדי לחטוף ולשנות את זהותה של הילדה Paula Eva Logares.

היעלמם של Elsa Fernández de Sanz ואída Celia Sanz Fernández, תיק מס' 7162-7227

Aída Celia Sanz Fernández, בעלת נתינות אורוגוואית, התגוררה בארצנו החל מחודש מאי 1974. היא עבדה כאחות ביחידה לטיפול נמרץ, בחברה הספרדית של בואנוס איירס. בעת מעצרה, ב- 23 בדצמבר 1977, הייתה בחודש האחרון להריונה. אימה Elsa Fernández de Sanz, באה במיוחד מאורוגוואי, כדי להיות נוכחת בלידה הקרבה.

השתיים נעצרו בבית המגורים של Aída Celia, ביישוב סן אנטוניו דה פדואה, בפרובינציה של בואנוס איירס. מהראיות המופיעות בתיקים הנ"ל, ניתן לקבוע שהבת נראתה במחנה המעצר החשאי 'בור קילמס' כפי שעולה מעדותו של Washington Rodríguez שנכללה בתיק:

נחטפתי ב- 1 באפריל 1978 בבואנוס איירס והועברתי למחנה מעצר חשאי ששכן בסביבות קילמס. שם ראיתי שלושה אורוגוואים, ביניהם את Aída Sanz, שנעצרה ב- 23 בדצמבר וילדה ב- 27 בדצמבר תינוקת שנלקחה ממנה מייד, מבלי שתדע לעולם על גורלה...

תביעתו של Enrique Rodríguez Larreta Piera, תיק מס' 2539 בנוסף למצבים שתוארו לעיל, יש בידי ועדה זו הוכחות שהובאו בפני בית המשפט הלאומי, ע"י האזרח האורוגוואי Enrique Rodríguez Larreta Piera, על האירועים הטרגיים שעלו בגורלו. לדבריו יש חשיבות בשל חומרתם, ולפיכך נצטט מילולית את הקטעים העיקריים:

בתאריך ה- 1 ביולי 1976, דיווחה כלתי, Raquel Nogueira Paullier, על היעלמו של בני Enrique Rodríguez Larreta Martínez, עיתונאי אורוגוואי, נשוי, בן 26, אב לילד בן 5, בעל רשות חוקית להתגורר בפרובליקה הארגנטינית מאז 1973. יצרנו קשר מייד עם עורך דין ובעצתו הגשנו עתירה לצו הבאה... מספר ימים מאוחר יותר נמסר לי שהעתירה תתויק, כיוון שהשלטונות דיווחו שלא נרשם צו מעצר נגד בני וכי איננו עצור. ואז, בלילה שבין ה- 13 וה- 14 ביולי, נכנסה כנופיה בת 8 עד 12 איש חמושים לדירת המגורים של בני וכלתי. הם נכנסו לבניין הדירות, פרצו את הדלת ובלי להציג צו חיפוש... לקחו את כלתי ואותי אל מחוץ לבית, לטנדר סגור. הרכב בו נסענו פנה לבית אחר; אחרי שחנה דקות מספר, הוכנס אליו זוג נוסף. אח"כ הובלנו לאולם שהכניסה אליו נעשתה ברעש גדול אחרי שהרימו תריסי מתכת מתקפלים. הצלחתי להבחין מייד שבמקום היה מספר רב של אנשים באותם תנאים שבו הייתי אני. ביניהם זיהיתי את קולו של בני, והם השתמשו בשק סוכר לא אטום לגמרי כדי לכסות את הראש, דבר שאפשר לי לראות את הדמויות. אח"כ הבחין אחד השומרים שאני מצליח לזהות מישו, לכן החטיף בי מכות וקשר לי את העיניים היטב

בסמרטוט. בין האנשים שנמצאו שם הצלחתי לזהות את Margarita Michelini, - בתו של הסנטור Zelmar Michelini שנרצח זמן קצר קודם לכן - ואת n Duarte Le, מנהיג פועלים אורוגוואי שפעל רבות בתנועת האיגודים המקצועיים בארצו. בעת העיניים שאלו אותי על פעילותו הפוליטית של בני, פעילותו במסגרת 'המפלגה למען ניצחון העם' אליה השתייך בני, לדעתם. בחדר הזה, כיוון שהזעתי מאוד, זוה התחבשות מעט מעיני והצלחתי לראות על הקיר תמונה של אדולף היטלר. אחר כך החזירו אותי לקומת הקרקע, שם הייתי עד שהועברתי לאורוגוואי. זיהיתי בבירור את קולו של Gerardo Gatti Antuña שאני מכיר זה שנים רבות כמנהיג האיגוד המקצועי של פועלי הדפוס באורוגוואי. ברגע רשלנות של השומרים הצלחנו להחליף בינינו מספר מילים בלחש ונודע לי מהערות של אחד החטופים שקול אחד מהקולות שנשמעו מקומת הקרקע הוא של Hugo Méndez, סינדיקליסט אורוגוואי נוסף שנחטף בבואנוס איירס בחודש יוני. עם הזמן אני מצליח להבין - עפ"י תוכן השיחות והביטויים שלהם, שרוב האנשים שהשתתפו במבצע החטיפה, וכן כל השומרים הם ארגנטינאים. מספר של אנשים מצבא אורוגוואי השתייכו לקבוצה בשם OCOA (Organismo Coordinador de Operaciones Antisubversivas) - ארגון לתיאום פעולות אנטי-חתרניות - אנשי צבא ומשטרה אורוגוואים, שמשמשים ביניהם בשם 'אוסקר' ואחריו מספר סידורי. ב-26 ביולי הודיעו לנו שנהיה מוכנים להעברה. כבר נאמר לנו כך שלושה ימים קודם לכן, אך אז, לפי הערות השומרים, המטוס בו עמדנו להמריא לא הגיע בשל סופה חזקה ולכן נדחה המבצע. הדביקו לנו אגד פלסטי על העיניים והפה... העלו אותנו לתא המטען של משאית והושיבו אותנו על הרצפה... לבסוף יצאנו מהבית בו היינו חטופים. ברגע זה נשארו בו Gerardo Gatti, Hugo Méndez ו-León Duarte, שעל גורלו לא נודע מאז דבר. המשאית שאליה הועברנו נסעה תחת שמירה קפדנית, זאת הבנתי מרעש של אופנועים רבים וכלי רכב אחרים שהפעילו צופרים בצמתים סביב כדי לעצור את התנועה. הם הובילו אותנו לבסיס צבאי, קרוב לשדה התעופה של בואנוס איירס. הצלחתי להבחין בכך כשירדתי. בגלל שהזעתי ובשל הגשם הדק שירד באותו רגע, נתלש מעט האגד הפלסטי והצלחתי לראות קצת. כאשר ירדנו מהמשאית העלו אותנו על מטוס 'Fairchild' שבשימוש חיל האוויר האורוגוואי, ב-TAMU (שירות אווירי צבאי אורוגוואי) וב-PLUNA (נתיבי אוויר של אורוגוואי). חלק מהאנשים שנסעו אתי הצליחו להבחין בסמל של PLUNA על שקיות הניילון שעל המושבים. ישבנו בטיסה שארכה שעה להערכתי. כשהמטוס נחת וירדנו, הצלחתי להבחין שהיינו בבסיס חיל האוויר מס' 1, קרוב לשדה התעופה הלאומי של קרסקו, בסביבת מונטבידאו. בליל ה-14 באוגוסט, הוציאו אותנו מהמקום בחופזה. נסענו במשך 20 או 30 דקות עד שהגענו למקום חדש. כשהגענו, הורידו אותנו לקומת קרקע של בית אחד, הכניסו אותנו לחדר גדול עם רצפת עץ וחילקו אותנו לשתי קבוצות, אחת ליד כל קיר. שם פנה אלינו רב סרן Garazzo בנאום, ממנו הבנו שאנו בידי מה שהוא קרא 'כוחות הביטחון המיוחדים' של אורוגוואי, וכן שאנו נתונים למשמעת קפדנית וצפויים לעונש קשה על כל עבירה. כעבור כמה ימים הוצאו מן החדר, ששימש תא מעצר משותף, Félix Díaz Berdayes (15 באוגוסט) וחברתו Laura Anzalone (ב-20 באוגוסט) שהייתה בהריון ממנו.

ב- 26 באוגוסט - אני זוכר בדיוק כי למחרת היה חג לאומי חשוב באורוגוואי וכמה שומרים סיפרו על המצעד הצבאי שהתקיים - חזר רב סרן Garazzo, ציווה עלינו לעמוד ואמר שהם - כוחות הביטחון המיוחדים של אורוגוואי - הצילו את חיינו "מידי הרוצחים הארגנטינים, שרצו לשלוח אותנו למעלה, לנגן בנבל עם סן פדרו". לכן אנו צריכים לעזור, להצדקת נוכחותנו באורוגוואי, בכך שנסכים לערוך ניסיון מדומה לפלישה חמושה של קבוצת גרילה, שתיכנס בחשאי בקרבת הנהר ריו נגרו, שם 'פתיעו' אותנו גדודים אורוגואיים... ובכדי ללחוץ עלינו, חזר והזכיר לנו שאמנם הצילו את חיינו, אך אנו תלויים אך ורק בידיהם, ושאינו יודעים את מקום המצאנו... כל החטופים דחו את ההצעה, והוא אמר לנו שאין לו ברירה אלא להחזיר אותנו לארגנטינה, כדי שיירצחו אותנו. אין לי בכלל רישומים משפטיים. נחטפתי ונשלחתי לאורוגוואי רק עקב העובדה שהייתי בבואנוס איירס וחיפשתי את בני הנעדר. כל המסמכים שלי היו בסדר, וכל מה שעשיתי היה בגדר החוק והמשפט. אני רוצה להבהיר שבאמצע ספטמבר, הביאו מבואנוס איירס, את מי שנודע לי אח"כ שהיה Alvaro Nores Montedónico, אחיה של María Pilar Nores Montedónico, פליטה אורוגואית שנחטפה גם היא בבואנוס איירס, ונסעה אתנו, אך בתנאים שונים. ב- 22 בדצמבר הוציאו אותי לחופש והובילו אותי עד הבית. הבית בו נחטפתי שיך לכלתי Raquel Nogueira Paullier. אחרי שחרורי נסעתי לבואנוס איירס, ביקרתי בבית וראיתי שנשדד כולו. מאוחר יותר דיווחו לי שאחרי המעצר שמו הסגר על הבית ושלט האומר: 'צבא ארגנטינה'. שרת הבית היה עד לאירועים. הבית נמצא ברחוב ויקטור מרטינו 1480, בעיר הבירה. כאשר החלטתי לצאת מאורוגוואי כדי להעיד על מעשים אלה, נסעתי לבואנוס איירס, יצרתי קשר עם פליטי הקהילה האורוגואית ואז גיליתי שהתיאור שלי דמה לתיאורו של זוג ארגנטיני שהצליח לברוח מהבית שבו נעצר באופן בלתי חוקי. הם אמרו שהבית היה ברחוב וננסיו פלורס פינת אמיליו למרקה. הגעתי למקום ובאמת זה היה המקום בו היינו עצורים, בבית מלאכה ישן שעל חזיתו שלט שאומר: 'כלי רכב אורלי'. כששחררתי נודע לי שבחודש ספטמבר הצהירו על העלמם של עשרות פליטים אורוגואים בבואנוס איירס, ביניהם שלושה ילדים בגיל רך שנחטפו יחד עם הוריהם. כל הנאמר מצביע על אשמה ברורה של התערבות בענייני מדינה זרה, ושל פגיעה בהצהרה האוניברסלית בדבר זכויות האדם, מתוך ההצהרה האמריקנית על זכויות וחובות האדם ואמנת ג'נבה מ- 1951 בנוגע לפליטים פוליטיים.

התביעה של *Alberto Illarzen* ואשתו, תיק מס' 4086 בני הזוג נחטפו ביישוב לנוס, פרובינציה של בואנוס איירס, ב- 21.4.78 ושחררו ב- 18.5.78. בתקופת מעצרו הצליחו להבחין שנמצאו במקום שנקרא 'הבור' של קילמס', שם סבלו מיחס נורא. את התרשמותם מהמקום המיוחד בו הוחזקו, הם מתארים כך:

כשהגענו היו במקום 32 חטופים, כולם אורוגואים, שעונו בצורה ברוטלית. ביניהם היה קטין בן 16. השמות שזכורים לנו הם: Andrés Da, Aída Sanz, Guillermo Manuel Sobrino ..., Gabriel Corch Lavigna, Fontoura

Ari Cebero ואשתו Beatriz Cebero , Carlos Cebero , Jorge Martínez ואשתו Marta Beatriz Cebero ואחרים. בלי ספק היו שם קצינים ארגוניים וגם אורוגואים, וכן אנשי צבא בדרגות נמוכות בין האורוגואים. הקצין הגבוה ביותר מבין האורוגואים נקרא 'קפיטן סרוצ'ו' שביצע תפקידים, כמו שהבחין Sobrino, באותו מקום מעצר בו היה עצור בעיר מונטבידאו. לאשת צבא אורוגואית אחת ששירתה בבור של קילמס נהגו לקרוא בשם 'סמלת Piter'; יום אחד איש צבא אורוגואי קרא לה קריסטינה, שאולי היה שמה האמיתי; היא הייתה האחראית על החקירות בזמן העינויים.

התביעה של Washington Rodríguez, תיק מס' 4085

ביום ה- 1.4.78 נעצרתי בפרובינציה של בואנוס איירס כשטיילתי עם בני בן ה- 15. אנשים חמושים, כ- 15 בערך, אסרו אותנו, שמו לנו אזיקים, והובילו אותנו לבית, במרחק 150 מ', לעיני כל השכנים. בבית, שבו היו ארבעת בניי האחרים, נערך חיפוש ע"י 15 אנשים נוספים, אחרי שנכנסו לארבעה בתים שכנים. הם שדדו את הרכוש. הכניסו אותי לטנדר, כיסו אותי בברדס, ואחרי שעה הורידו אותי 'בבור של קילמס', שם הפעילו עלי דרבן חשמלי. במקום ראיתי קבוצה של 22 עצורים, נתיני אורוגואי. החוקרים היו אורוגואים, קצינים שהשתייכו ל-O.C.O.A.; החקירה נסבה על נושא הפעילות באורוגואי. השומרים בעצמם ציינו שהאורוגואים היו תחת מרותם של אנשי צבא מאותו מוצא.

מסקנות על שלשלת הדיכוי הבינלאומית

יש לציין את הודאתו של הפושע הצפון-אמריקני Michael Townley, שהצהיר בפני בתי הדין בארצות הברית, בפרטי פרטים, על ביצוע פשעים נגד אישים בצ'ילה ובבוליביה. הוא הודה שנטל חלק מרכזי בהתנקשות שנעשתה בעיר וושינגטון, בארה"ב, בשר החוץ הצ'יליאני לשעבר - ד"ר Orlando Letelier ובמזכירתו, בהוראת ה-D.I.N.A., משטרה פוליטית של צ'ילה, ובעקבותיו דרש בית המשפט האמריקני את הסגרת הקצינים הבכירים של השירות הצ'יליאני כדי להביאם לדין בארצות הברית.

יתר על כן, כפי שעולה מתוך דיווחים בעיתונות, הודה Michael Townley שביצע בטיטוריה הארגנטינית את מעשי הרצח של האלוף הצ'יליאני Carlos Prats - רמטכ"ל צ'ילה ושל אשתו, ושל האלוף הבוליביאני Juan José Torres (נשיא ארצו לשעבר), שנרצח גם הוא בעיר בואנוס איירס. בעקבות הצהרות אלה דרשה הרשות השופטת בארגנטינה להסגיר את Townley ולהביאו כאן לדין.

כתוצאה מקשרים גלויים אלה, ציינה ועדה זו, בתביעה שהופנתה אל בית המשפט הפלילי מס' 1 בלה פלטה בעניין מחנות המעצר החשאי ששימשו למעשי התעללות, חקירה, מגורים והעברת אסירים פוליטיים בפרובינציה של בואנוס איירס, את הדברים הבאים:

לבסוף, מן ראוי להדגיש, בשל החשיבות החוקתית, את העדויות השונות בנוגע לנוכחותם של פקידים אורוגואים בכירים והשתתפותם בדיכוי הבלתי חוקי על אדמת ארגנטינה. כדי לתאר מעשים חמורים אלה, יש לציין שמספר רב של אנשים משני המינים, עם נתינות אורוגואית, נראו בבית המעצר של 'בור קילמס'.

מכאן שואבים דברי Illarzen מהימנות רבה, מכיוון שאחד העצורים בשם Sobrino ציין באוזניו שמי שהיה בקילמס קצין הדיכוי האורוגואי הבכיר ביותר, בשם Ariel Pretel או Prete, היה בכיר בבית הכלא של העיר מונטבידאו, שבו היה כלוא Sobrino, ומשם הכיר אותו אישית.

הוכחות אלו ראויות לבדיקה רצינית של השלטונות החוקיים של ארגנטינה, להבטחת הריבונות המלאה של המדינה באמצעות פיקוח על הקשרים הבלתי חוקיים בין עובדי מדינה לבין פקידים בכירים של מדינות אחרות.

יב. מסמכים

הצו 187/83 להקמת ועדה זו (CONADEP) קובע בסעיף 2, פסקה d, שהארגון חייב:

...לדווח לבית המשפט על כל ניסיון להסתיר, או להשמיט ראיות הקשורות למעשים הנחקרים.

מן המלאכה שנעשתה בעת פעולתה של הוועדה, ניתן לקבוע את דבר קיומו של אוסף מסמכים עשיר, שהושמד או הוסתר ע"י האחראים לפעולות הדיכוי. כל המערכת העצומה והסבוכה, שהוקמה כדי לבצע את פעילות הדיכוי החשאית, וכל התשתית העצומה שנדרשה לכך, הן תוצאה של הוראות, תקנות, הודעות ופרוטוקול, שללא ספק נקבעו ונרשמו.

לרשות האחראים הועמדו משאבים עצומים, הוכשר כוח אדם, הוקמו ושופצו מבנים גדולים כדי להכשירם למרכזי מעצר חשאי. כל זה מצביע על קיומם של מסמכים שבלעדיהם לא היה אפשר להפעיל מנגנון שכזה.

כל החטופים וזהו; הוכנו תיקים מפורטים הנוגעים לכל אחד מהם, כולל העתקים שחולקו בין ארגוני הביטחון והמודיעין השונים.

היכן נמצא כיום כל האוסף העצום של החומר הכתוב, שבהכרח היה בידי אלה שהפעילו מנגנון כה רחב וכה שטני?

כמות מזערית בלבד מכל אותם מסמכים אותרה במהלך מלאכת החקירה הקשה, ובעזרתה יכולנו לשחזר חלק מתשבץ הטרור ששרר בארץ.

אמצעי תקשורת שונים פרסמו זה לא מכבר מידע שניתן ע"י משרד הפנים, המצביע על איתור הוראות שניתנו ע"י השלטונות הצבאיים בכוונה להשמיד את כל המסמכים הסודיים הקשורים לפעולות הדיכוי.

הנשיא דה פאקטו לשעבר, האלוף Reynaldo Benito Bignone, לפי צו הממשל מס' 2726/83 - שלא לידיעת הציבור - חילק בעצמו את ההוראות להשמיד את המסמכים המעידים על קיומם של עצורים בידי הרשות המבצעת כתוצאה מיישום מצב החירום.

המגבלות שבפניהן עמדה הוועדה במהלך החקירה, הובאו בשעתן לידיעת נשיא המדינה הד"ר Raúl Alfonsín בהודעת הוועדה מה- 3 במאי 1984 נכתב:

...אין ספק ששלטון החונטות הצבאיות לשעבר - באמצעות הפיקוח המוחלט שנועד להבטיח את מונופול הכוח של הממשלה, קיבל, רשם ותיק את המידע הרלוונטי לפרטיו. הלגיטימיות הפורמלית של השיטות וההליכים שנקטו במלחמה האנטי-חתרנית - כפי שטוענים ראשי המטה הכללי של הכוחות, קצינים בכירים וקצינים מעורבים לשעבר - מעידה על כך שנדרשו ללא ספק מסמכים - לפחות תיקים - שקדמו להחלטות על אשמה או חפות, רישום שמות העצורים או המתים, מקומות המעצר או מקומות הקבורה.

עד כה עלה בידינו להשיג רק מעט מן המידע. שכן, אלה המודעים לאחריותם, שומרים את הידוע להם תחת מעטה של חשאיות, בתירוץ של סוד צבאי, מספקים חצאי תשובות, או מתחמקים לחלוטין משאלותינו.

ביצוע המשימה העיקרית שהוטלה על ועדה זו - הקביעה בדבר גורלם של בני אדם שנעלמו - מעוכב מחמת המחסור במסמכים הקשורים להוראות ההפעלה הספציפיות של פעולות הדיכוי, זיהוי העצורים, אישומים, פסקי דין, שחרורים, הוצאות להורג, מקומות מעצר ואתרי קבורה.

כפי שתיווכח ללא ספק, כבוד הנשיא - כדי שגבולות יכולתנו לדווח לדעת הקהל יהיו ברורים - יהא הדו"ח המסכם של ועדה זו חייב לפרט את מקורות המידע ששימשו אותה כמו גם את אלה שנחסמו בפניה.

ההשמדה, או ההסתרה של מסמכים שיעידו על מעשיו החמורים של השלטון דה פאקטו, הניחו על כתפי ועדה זו, כמו גם על כתפי הרשות השופטת והציבור כולו, את משימת השחזור של מה שאירע, וזאת בעזרת כמות מזערית של מסמכים. אף על פי כן עלה בידינו לחשוף את המידע הבסיסי על אודות מערך הדיכוי הבלתי חוקי, וזאת באמצעות הצהרותיהם של חטופים משוחררים, של בני משפחות הנעדרים, של אנשי כוחות הביטחון ומעט המסמכים שנמצאו.

יג. הרישום של העצורים-נעדרים

העצורים הועברו למרכזי מעצר חשאיים, שם נחקרו, לרוב באמצעים בלתי-חוקיים, על קשרי המשפחה שלהם ועל פעילותם הפוליטית באיגודים המקצועיים, או באגודות הסטודנטים במוסדות החינוך.

בכל מקרה ומקרה הוכנו כרטיסים. לכל עצור ניתן מספר שבאמצעותו זיהו אותו לאורך כל תקופת מעצרו. ברבים ממרכזי המעצר אף צילמו אותו, והקליטו את אמרותיו. העדויות שנגבו מאלה שהשתחררו ממרכזים שונים ומרוחקים זה מזה, תואמים מבחינה זו של התהליך.

א. על מה שנעשה בנדון זה בבית הספר למכונאות של חיל הים (ESMA), למדנו מעדות Carlos Muñoz (תיק מס' 704):

...בינואר מורידים את כל שישים העצורים למרתף (הכוונה לעצורים שהיו אתו) ומצלמים אותם. בפברואר מציעים לו לעבוד בצילום, שכן הוא בקי במלאכה זו, ולכן מעבירים אותו למעבדה.
...כל המקרים מתויקים במיקרופילם, המתאר את התהליך, החל מהמעצר, הרישומים המשפטיים וגזר הדין. עם פרטי תהליך המעצר היו שתי נקודות סופיות: העברה - שחרור...

ב. עדותו של Lázaro Jaime Gladstein (תיק מס' 4912)

תיקיהם של המיועדים למעצר נקראו 'מקרי 1000' ... היו אלה מקרים אישיים, והאינפורמציה נאספה תחת אותו סעיף... העד הצליח לראות כ- 800 תיקים כאלה. נוסף לכך היה ארכיון של כרטיסיות קרטון - כ- 5000 במספר, שסווגו לפי הכינוי, או לפי השם. באותו משרד היה גם ספר שבו נרשמו כל המקרים שעברו באותו ESMA. שם הופיע השם הפרטי, שם המשפחה, הכינוי, אם היה, תאריך הכניסה והיציאה ועוד עמוד, בו כתוב (L) או (D), או פשוט היה ריק, שלדעת העד הצביע על שחרור, העלמה או הוצאה להורג בירייה ומקום מעצר נוכחי. הסדר בספר זה היה לפי סדר הכניסה למתקן.

על שהתרחש ב'לה קאצ'ה' מעידה Gatica Caracoche ועדים אחרים, בתיק מס' 1830:

...אני נחקרת מחדש בהזדמנויות רבות... החקירות האלה הוקלטו... קיים רישום של העצורים שכולל דפדפות, כרטיסיות, וסרטי רשמקול....

ב'לה פרלה' השתמשו בשיטה דומה לסיווג ורישום העצורים. כך עולה מעדותה של
Graciela Geuna - תיק מס' 764 :

...מיד בראשית החקירה, הציגו לאסירים תמונות של סטודנטים, שנמסרו להם
בתוך דפדפות ע"י הנהלות הפקולטות השונות, ותמונות של בתי חרושת שניתנו
להם ע"י הבעלים. פרטים אלה הביאו לחטיפתם המיידית של אנשים, או
לפתיחת כרטסת חדשה ובה נתונים הנוגעים לכל אחד מהם.
...ההודאה הראשונה בכתב נקראה 'ראשונית' והתייחסה למקצוע ולפרטים
אישיים; לפעמים כתבו את הדברים בעצמם, לפעמים עשה זאת האסיר בעל-
כורחו, לפעמים אסיר אחר. בסיום כל יום, ערכו רשימת עצורים-נעדרים שהיו
באותו יום בלה-פרלה. צירפו לרשימה זו את שמות החטופים לפי סדר כניסתם
באותו יום, בלי לציין את ההעברות של אותו היום. בראש רשימה זו נכתב:
'רשימת עצורים באוניברסיטה'. האוניברסיטה הייתה לה-פרלה... למטה הופיע
שם החטוף שהיה באותו יום בלה-פרלה, כינויו והשתייכותו הפוליטית,
האמיתית או הדמיונית... בסוף הופיע מספר הכניסה. הרשימות נכתבו בשלושה
עותקים: עותק ראשון נשאר בלה-פרלה, השני הועבר לפנות ערב, עם סיום היום
למחנה, והשלישי הובא יום-יום למפקדת הקורפוס הצבאי השלישי. חוץ מדיווח
יומי זה, נלקחו מכל אסיר הצהרות בשני עותקים, שהוכנסו לדפדפות...
...ב-1977 החלו לצלם במיקרופילם את דפדפות החטופים. רק לאלה שהגיעו
חיים ללה-פרלה נפתח תיק, או ששםם הוכנס לרשימות... האחראי על צילומי
המיקרופילם היה אז סרן Cecchi שכיניו Villegas.

בידינו להוכיח כי הפרטים שנאספו במרכזי המעצר היו נשלחים לשירותי המודיעין
של הכוחות השונים או למפקדות משותפות. עובדה זו באה לידי ביטוי בעדות שנתן
חבר לשעבר בכוח משימה:

מסמכים שלאחר המעצר, דו"ח על חקירה שיטתית, הרחבה של הדו"ח, הופעת
מטרות נוספות וכו', רשימות העצורים, העלו למטה הצבא או לרשות האזור או
תת האזור המשתתפים. כמו כן, העלו זאת למחלקה האופרטיבית שבה היו
תלויים. הייתה זו חובה על מקומות המעצר. הייתה רשימת השמות של העצורים
שנכנסו, הכוללת נתונים אישיים ואות ומספר שניתנו להם בעת כניסתם לאותו
מרכז. יש לציין שהדוחות של החקירות השיטתיות הועלו דרך דואר פנימי עם
הכותרת: 'שייך ל-' והאות והמספר של העצור, ללא נתונים אישיים, בנייר בלי
כותרת. לכן, במקרה שהלך לאיבוד, היה זה בלתי אפשרי לייחס אותו לנעלם. רק
המפקדים האופרטיביים - ראשי הצבא - ידעו על מי מדובר, הודות לרשימת
האסירים.

רשימת חדשות של מקומות ריכוז העצורים: מכיל, בסדר אלפא-נומרי כל דבר
חדש הקשור לכניסות, יציאות והעברות, עם ציון מפורש של הרשות המטפלת
בכל אחד מהם. פקודת שחרור, פקודת העברה, פקודת העמדה לרשות הרשות
המבצעת, פקודה לסידור סופי ... כרטסת סופית של רישומים משפטיים הייתה
חובה למי שניהל את העניין. לאחר בדיקה על ידי ראשי כוח המשימה, הועברה
הרשימה לארכיוני מוסד המודיעין, מחלקת הארכיון, לפי המתודולוגיה של כל
שירות. במקרה שכבר הייתה קיימת כרטסת לעצור, היו מוסיפים את נתונים.
המספור היה לפי מספר תעודת הזהות ולפי שמות וכינויים, ובמקרה של נשים

על פי השם כנשואה או רווקה, ולפי כינויים. מיקרופילם של הכרטסת: היו עושים מיקרופילם של הכרטסת ושל המידע שנוסף (עדות של stor N Norberto Cendor, תיק מס' 7170).

קיומו של תיעוד במסמכים נתגלה עם חשיפת 'הוראות הרמטכ"ל מס' 504/77 מה-20 באפריל 1977, שניתנו ע"י הרמטכ"ל דאז אלוף Jorge Rafael Videla, שכללו פרק מרכזי ו-15 נספחים והכילו פרטים מדויקים על אופן הפעולה בכל מבצע.

מסמכים המעידים על קיומם של מרכזי מעצר חשאיים קיומם של מקומות מעצר חשאיים הוכחש פעמים רבות מפי צמרת השלטון הצבאי. הוכחה ברורה להכחשה זו היא הדו"ח שנמסר לוועדה הבינלאומית לזכויות האדם של ה-O.A.S., שבקרה בארגנטינה בשנת 1979, בקשר למצב השורר במחנה המעצר לאזרחים בבית הכלא הצבאי של 'קמפו דה-לה-ריברה' בפרובינציה של קורדובה. כך גם בסירובם התמידי והנחוש של השלטונות להכיר בקיומו של מרכז המעצר החשאי ששכן בסניף של הקורפוס השלישי של הצבא, באותה פרובינציה, הידוע בשם 'לה-פרלה'.

משלחת ה-CONADEP בפרובינציה של קורדובה, הצליחה להגיע לתיקי עצורים שהיו בבתי הכלא של הפרובינציה, בידי הרשות המבצעת הארצית או שנשאו בעונשם.

באותן 'כרטיסיות' לנידונים של שירות בתי הסוהר של הפרובינציה, יחידת בית הסוהר של הבירה (שהוכנו עבור כל אסיר בבית הכלא) מופיע בסעיף 18רמז ל-'עציר שמוצאו מלה-פרלה' או מ'בית הסוהר צבאי קמפו דה-לה-ריברה'. באותם התיקים מופיעות רשומות על העברות שונות של אנשים מבית הסוהר 1 UP קורדובה למרכזים החשאיים לה-פרלה ולה-ריברה למטרות חקירה.

להלן מספר הוראות כאלה, מתיק מס' 4210:

קיבלתי מיחידה מס' 1, מבית הכלא של הבירה, את האסיר Hugo Victoriano Hernández, בידי הרשות המבצעת הארצית, כדי להעבירו ל' L R D' - קמפו דה-לה-ריברה, לפי פקודת אל"מ Vicente Meli (מפקדת היחידה לתובלה אווירית IV) ובידיעת ההנהלה הכללית של שירות בתי הכלא הפרובינציאלי. מחלקה משפטית, קורדובה. 26 באוקטובר 1976. על החתום: סרן Alejandro Rodolfo García

קיבלתי מיחידה מס' 1 של בית הכלא, קורדובה: Luján de Molina Sara Rosenda, Scalet José Ricardo, Sarnado Ricardo Santiago, Sorello Ricardo Mario, De Oro Ricardo Raúl - עצירים שנשפטו ומועברים לבית הכלא הצבאי קמפו דה-לה-ריברה, לפי פקודת תא"ל Ricardo Perazolo

מהיחידה לתובלה אווירית. (מחלקה משפטית, קורדובה, 22.2.77 סמל עוזר
(Anastasio González)

בתביעה שהוגשה לבית המשפט הפדרלי לערעורים בקורדובה, בנוגע לחקירות
שנערכו עקב מותה של Amelia Nélda Inzaurrealde, מתגלה שבית הכלא הצבאי
קמפו דה לה-ריברה פעל כמתקן מעצר חשאי. להלן החלק המתאים של המסמך
המשפטי, בתביעה שהוגשה ע"י הוועדה ב- 17 במאי 1984 (תיק מס' 4317):

נציגות קורדובה של הוועדה הלאומית לחקירת העלמם של בני אדם, קיבלה
קובץ של צילומים פוטוסטאטיים מאומתים מתיקה של העצירה, שנשלח ע"י
שירות בתי הכלא של קורדובה.
מהתיק האישי עולה שהנ"ל נתקבלה בבית הסוהר 'דל בואן פסטור' בתאריך
9.4.76 וביום ה- 11.4.76 נתקבלה הודעה בבית כלא זה, החתומה בידי אל"מ
Juan Bautista Sassiañ ובה הוא מצווה למסור את העצורה, על מנת
להעבירה לבית הכלא הצבאי קמפו דה לה-ריברה.
בספרי המכון לרפואה משפטית בקורדובה (עמ' 244) נרשמה כניסתה תחת מס'
351, בתאריך 13.4.76, בשעה 19:45, כמי שבאה 'מטעם הכוחות המזוינים',
גופתה של Amelia Inzaurrealde. תחת הסעיף 'סיבת הכניסה' כתוב: 'נפטרה
בקמפו דה לה-ריברה', ובסעיף 'אבחון' כתוב: 'נקיעה עורפית'. מתעוררת
הפטירה מתברר שהמנוחה נפטרה ב- 12 באפריל 1976, בבית החולים סן רוקה
והאבחון תואם לזה שמסר המכון הפתולוגי המשפטי.

אישורי מבצע

במקרים אחדים נתגלו עותקים של אישורי מבצע שהוצאו בעת המעצר.
במקרה של Iris Pereyra de Avellaneda (תיק מס' 6493) הנעדרת עד היום, נמצא
עותק המסמך שהוצא עם מעצרה ומעצרו של בנה בן ה- 14, Floreal Avellaneda,
שגופו שהושחת, לאחר שעונה, נמצא בחוף האורוגוואי של נהר ריו דה-לה-פלטה.

נספח 2 (סוג פעולה) ל-PON מס' 212/75 (עצורים בחשד למעשים חתרניים).
תחת פקודתו של ראש המטה הכללי של הצבא מס' 404/75 (המלחמה
בחתרנות).

בהמשך מופיעים פרטים אישיים של העצור ולבסוף חתימת שני הקצינים המעורבים
ומפקדו הצבאי של המבצע. אחרי שלושה חודשי היעדרות הופקדה העדה בידי
הרשות המבצעת הארצית, ואז נכתב מסמך חדש וזה לשונו:

נספח 1 (רישומים קודמים של עצורים הנתונים בידי הרשות המבצעת הארצית),
ל-PON מס' 001/76
(עצורים בחשד למעשים חתרניים). נספח 6 (כוח אדם) ל- 00 מס' 25/75
(המלחמה בחתרנות).

בהמשך נקובים הפרטים האישיים של העצורה-נעדרת ומקום המצאה לפני שהופקדה בידי הרשות המבצעת הארצית (במקרה זה, מפקדת המוסדות הצבאיים).

ניתן להסיק שבמבצעי מעצר נהוג היה להוציא פרוטוקול ומסמכים.

זיוף מסמכים

מנגנון הטרור כלל, עפ"י עדויות רבות, מערכת אדמיניסטרטיבית שתפקידה לזייף מסמכים שנועדו לשמש למעשי פשע נוספים. עובדה זו ניתן להוכיח בעיקר מפעילותו של מרכז המעצר שהוקם בבית הספר למכונאות של חיל הים.

העדויות התואמות של Miriam Lewin de García (תיק מס' 2365), Lázaro Jaime Gladstein (תיק מס' 4912) ושל Víctor Melchor Bastera (תיק מס' 5011), מצביעות שבהיותם עצורים-נעדרים, נאלצו לבצע עבודות במרתף של מועדון הקצינים של בית הספר למכונאות של חיל הים, שם פעל בית דפוס לזיוף מסמכים: 'דרכונים, תעודות זהות, אישורי של נכסי דלא-נייד, רישיונות נהיגה, תעודות של המשטרה הפדרלית, תעודות לתואר אוניברסיטאי וכד'.

התנהגות פלילית זו מהווה גורם מכריע בביצוע פשעים נוספים, המפורטים בדו"ח זה: מכירת רכוש, שימוש בכלי רכב גנובים, תפיסת בתי מגורים של נעדרים, כניסתם ויציאתם מהארץ של חברי כוחות המשימה והסתננותם לתחומים שונים של החברה.

כל האמור לעיל זוכה לאישור בהצהרותיו של Lázaro Jaime Gladstein (תיק מס' 4912):

העבודה שנאלצתי לבצע כללה זיוף מסמכים. המסמכים היו דרכונים רשמיים ודיפלומטיים, דרכונים רגילים, תעודות זהות, תעודות אזרח ורישיונות נהיגה של הפרובינציה של בואנוס איירס.

מעדותו של Víctor Melchor Bastera (תיק מס' 5011) עולה כי:

...החל מאמצע חודש ינואר הטילו עליו עבודות במסמכים, במדור 4, במרתף. המסמכים הונפקו עפ"י טפסים למסמכים אישיים שונים: תעודת אזרח, תעודת זהות, אישור נהיגה, דרכון, משטרה פדרלית, וכרטיסי זיהוי של חיל הים... כך, כאשר משהו מחברי כוחות המשימה היה נזקק למסמך בדוי, בדקו ברשימת האנשים הדומים לו, והוציאו את הדומה ביותר, למשל עפ"י הגיל. אז היו מרכיבים מערכת שלמה של מסמכים מזויפים, עפ"י צרכיו של אותו חבר קבוצה, אך בפרטיו האישיים של האחר....

הפרוטוקולים על רכוש שהוצא מבתי הקורבנות

ידוע היטב שעם חטיפתם של האנשים נעשו גם מעשי ביזה ברכוש הקורבנות. ועדה זו קיבלה לידיה מסמכים המוכיחים כי מעשים אלה לא הוסתרו מעיני השלטונות. ההפך הוא הנכון: הם הפכו לחלק מתפקידן של קבוצות אלה, שאף הוכשרו לכך בקפדנות.

במקרה היעלמה של Nora Livia Formiga (תיק מס' 911) - יום אחרי חטיפתה נערך חיפוש בביתה וכל רכושה הועבר. במקום הוצא פרוטוקול על נייר רשמי של צבא ארגנטינה בשם: 'פרוטוקול הוכחה', בו נכתב:

בעיר לה- פלטה, בתאריך 25 בנובמבר 1977, נכתב מסמך זה, כדי להעיד על החפצים שהוחזקו בבית שברחוב 54 מס' 1271.

המסמך חתום בידי קצין ונגד שהשתתפו במבצע. במקרה זה, כיוון שהיה זה בית מגורים להשכרה, נמסר המסמך לבעל הדירה.

זיוף על ידי שינוי במסמכים
החקירות שנערכו עד כה, הביאו לגילוי מקרים של זיוף והסתרת מסמכים קיימים, במטרה למחוק עקבות של מעשי פשע.

המקרה של Silvia Isabella Valenzi, בתיק מס' 3741, הוא דוגמה בולטת לכך. היא נחטפה והייתה עצורה בבור של קילמס ואושפזה ללידה בבית החולים בקילמס. עובדה זו נרשמה בספר הלידות של בית החולים, כמו גם הולדת בתה Rosa Isabella Valenzi. בע"מ 156 שבספר הלידות, שעותק ממנו נמצא בידי ועדה זו, נמחק ביד גסה שמה של Silvia Isabella Valenzi, ובמקומו נכתב 'ללא שם', וליד המספר 82019 שמציין את הולדתה של Rosa Isabella Valenzi נכתב: 'נפטרה'. האחות והמיילדת של בית החולים, נחטפו שתייהן על 'פשען' לאחר שסיפרו למשפחתה של Silvia Isabella Valenzi על הקורות אותה.

מקרים אחרים שנחקרו ע"י ועדה זו מעידים על השמדה או הסתרה של מידע בידי המנגנון החתרני של המדינה. מקרהו של Ramón Antonio Llonivelli, חייל בשירות חובה (תיק מס' 2429), שנחטף ע"י כוחות הביטחון מעיד על כך. בתשובה לבקשות משפטיות שנשלחו ע"י ועדה זו, הוכחש באופן מוחלט גיוסו של הנ"ל לכוחות הצבא, ובמיוחד לחיל הים הארגנטיני, כפי שטענו בני המשפחה. עם זאת הושג צילום של תעודת הזהות של Ramón Antonio Llonivelli, שבו מופיעים רישומים על גיוסו לחיל הים בתאריך 5.4.77 ועל שחרורו ב- 22.7.81. מעשה החטיפה ארע ב- 8.7.77, בשעה 02:00.

יד. רווחי הדיכוי

ברצוננו לחזור ולהדגיש את העובדה הידועה: הפרת זכויות האדם לא הסתיימה בפגיעה בחירותו ובשלמותו הפיזית של האדם. יחד איתן נפגעו בשיטתיות גם זכויות משפטיות נוספות, כזכותו על קניינו ומסמכיו הרשמיים; כדי להקל על העברת הרכוש, זויפו עסקות ונעשו עסקות מדומות. זויפו תעודות נוטריוניות, תעודות בעלות ורשיונות רכב, כל זה כדי לשכלל את מעשי הביזה.

הכוונה כאן לסדרת פשעים שנעשו בזמן המדיניות הרשמית של העלמת אנשים, מבלי לקחת בחשבון את המקרים הרבים של פשעים כלכליים בהם היו מעורבים אנשי השלטון דה פאקטו, שאינם נכללים במסגרת חקירה זו.

הוגי הרעיון שנקרא 'תהליך הרה-ארגון של המדינה', השתמשו רבות במונח 'מעשים בלתי חוקיים', אולי מתוך כוונה להיבטים הרווחים של 'חריגים', שהם עצמם הודו בקיומם בתקופת המאבק האנטי-חתרני. ההצהרות היו קפדניות ונותנות השראה:

יש להעניש כיאות גילויים של חוסר מוסר ושחיתות. יש לשים קץ לפעילותם של הרפתקנים המשתמשים למטרותיהם בספרות פוליטית, כלכלית ואידיאולוגית.

כך אמר האלוף Videla, בהיותו רמטכ"ל, כשנאם בפני חילותיו בטוקומן, בחג המולד 1975 (בעיתון 'קלארין', 14 בפברואר 1976). ועוד, מי שהיה מנהל בית הספר לקצינים של חיל האוויר, אל"מ Roberto Francisco Pitaro, אמר לחניכיו בנאום הפתיחה של שנת הלימודים 1976:

במקום שיש שחיתות, חובה על איש הצבא לשמש ראי של יושר, מודל לקורקטיות; במקום שבו יש חתרנות ואי סדר חברתי, חייב איש הצבא להיות נכון לתיקון המעוות ('קלארין', 6.5.76).

רב אלוף חיל הים Eduardo Massera, הדגיש גם הוא, בחודש יוני 1978:

בל יחשוב איש שארץ זו מחולקת לנחלות פיאודליות פרטיות. בל יעמיד איש את העניין הקבוצתי לפני העניין הקהילתי. זוהי עמדה של אחריות, לכן זוהי עמדה מוסרית ('קלארין', 16.6.78).

היום יודע העולם כולו שהמציאות הייתה הפוכה לגמרי, ובמיוחד יודע זאת העם הארגנטיני. אך איך קרה הדבר למעשה, בכל מקרה ומקרה, יודעים היטב אלה שגבו מטעמנו עדויות ותביעות, שהעברנו לידיעת הרשות השופטת, ורק חלקים מתוכן נביא להלן:

זכור לי מקרה של אישה שנעצרה עם בנה בן ה-12 שעונה לעיניה, כיוון שהכנופיה חשדה בה שהסתירה את תעודת הבעלות של הבית (תיק מס' 3048; עדות של Elena Alfaro, שנכללה בתביעה על מחנה 'זווביו' והועברה לידיעת השופט ד"ר Ruiz Paz ממורון).

בבית הספר למכונאות של חיל הים, בו הייתי עצור מ-10 באוגוסט 1979 ועד סוף שנת 1983, זויפו כל מיני מסמכים אישיים: תעודת אזרח, תעודת זהות, רשיון נהיגה, דרכונים וכרטיסי זיהוי של חיל הים. כך, אם מישו מאנשי כוחות המשימה היה זקוק למסמך, היו בודקים ברשימת אנשים דומים ומוציאים את הדומה ביותר. אז היו מנפקים מערכת שלמה של מסמכים מזויפים, בהתאם לצורכי האיש(תיק מס' 5011).

התיק הנ"ל שייך למר Víctor Melchor Basterra, שנכלל במשלוח השני של תביעות על פשעים שבוצעו ב-ESMA והופנו לידיעתו של השופט הפדרלי ד"ר Blondi.

היעלמו של הד"ר Rafael A. Perrotta, תיק מס' 1222
הד"ר Rafael Andrés Perrotta היה מנהלו ובעליו של העיתון 'EL CRONISTA COMERCIAL'. ביום שני, ה-13 ביוני 1977, יצא מביתו לטיול היומי שנהג לעשות ברגל, עקב סיבות בריאותיות, ולא שב. כעבור שעות מספר הודיעו טלפונית למשפחתו כי הוא נחטף וכדאי שישמרו על סודיות, כדי למנוע בעיות חמורות יותר. עוד באותו יום ביקשו החוטפים דמי כופר גבוהים ביותר.

המשפחה החלה להפעיל מייד גורמים שונים, במשרד הפנים, במטה המרכזי של המשטרה ובארגונים צבאיים שונים, לא רק כדי להאיץ את החיפושים אחר הקורבן, אלא גם כדי לאסוף את הכסף הרב שנדרשו לשלם. אלוף-משנה מורלי, מפקד מטה המשטרה הפדרלית, אמר שיועיד שני אנשים מהימנים שיהיו אחראים על החקירה: המפקח Arran וקצין המשטרה Iglesias, שייעצו למשפחת Perrotta בכל הנוגע למגעים עם החוטפים. מן הראוי לציין, שד"ר Rafael A. Perrotta, מכר, זמן קצר לפני חטיפתו, את העיתון שבבעלותו והחוטפים ידעו על תנאי המכירה. תשלום דמי הכופר - עד לסכום שהמשפחה הצליחה לאסוף - נעשה בכסף מזומן כפי שדרשו החוטפים. מכאן ואילך לא התממשו הציפיות, לא התרחש דבר, חוקרי המשטרה לא הופיעו יותר ואף לא התקשרו טלפונית לבית המשפחה.

החקירה שנערכה ע"י ועדה זו העלתה כי:
א. המשטרה הפדרלית דיווחה כי שמות הבכירים שהוצבו למשימה זו אינם מופיעים בכרטיסי הארגון.
ב. לא נמצאו מסמכים שהוצאו בעקבות החטיפה.
ג. בקשר לאלוף-משנה Morelli, הצבא הארגנטיני דיווח שהוא נפטר ב-1979.

למרות זאת הצליחה הוועדה לאסוף הוכחות המאשרות בוודאות כי Rafael Andrés Perrotta, היה עצור בשעתו במחנה מעצר חשאי בשם 'COT Martínez'.

אומר מר Jacobo Timerman, בעדותו, בתיק מס' 4635:

ראיתי ב-COT MARTÍNEZ גם את Rafael Perrotta, מנהל הקרוניסטה
קומרסיאל שהיה נעדר. ראיתי שעינו אותו.

המשוחרר Héctor Mariano Balient (תיק מס' 1277), מאשר:

שוב אמרו לנו להיות בשקט, כי "...עכשיו נביא את Perrotta הזקן". אני הכרתי
אותו כשהייתי מנהל הטכסים של ממשלת הפרובינציה. באמת היה זה Perrotta
והוא החזיק קופסת נעליים שהכילה כמות גדולה של תרופות. כל זה אירע ב-
12, 13 או 14 ביולי 1977; Perrotta היה לבוש חליפה אפורה עם פסים כהים,
חולצה מקושטת ונעלי לכה. הם אמרו לו לפשוט הכל, כי לא יהיה זקוק לכך
יותר.

העד Juan Amadeo Gramano . (תיק מס' 3944) אומר:

הייתי עצור במקום זה (COT 1 MARTÍNEZ) עד יולי 1977. גם העיתונאי
Rafael Perrotta היה עצור שם.

חשוב להדגיש שתמונת העיתונאי הנעדר הוצגה בוועדה זו בפני עד אחר, שציין
פרטים על מחנה המעצר וזיהה בוודאות את החטוף באותו מקום. הוא הוסיף כי הוא
משוכנע שנערכה סעודה עם בשר צלוי ב-COT Martínez כדי לחגוג את גביית דמי
הכופר ממשפחת Perrotta.

התביעה על מעשים אלה הובאה בפני בית המשפט הפלילי מס' 1 בעיר לה- פלטה,
ב- 22 ביוני 1984.

היעלמו של מר *Federico Manuel Vogelius*, תיק מס' 7550
האיש, המתגורר כיום בלונדון, אנגליה, מתאר בעדותו בפני ועדה זו את הדברים
כדלקמן:

בעניין המשפט שנערך עקב החטיפה והסחיטה שהייתי קורבן להם מה- 29
בספטמבר 1977, אני רוצה לומר שעקב היותי עצור בידי השלטונות הצבאיים,
הכרתי במאי 1978 את אלון-משנה Sanchez de Bustamante שהיה אחראי
מטעם השלטונות הצבאיים לעריכת המשפט נגדי. הוא הציג בפני את אלון-
משנה Pérez González שהיה נשיא בית הדין הצבאי המלחמתי מספר 1/1
והאחראי, לדבריו, על חקירת החטיפה. הוא הראה לי תמונות של חשודים.
זיהיתי אחד מהם, שהיה דווקא זה שממנו הצלחתי להימלט; אל"מ González
Pérez אמר לי ששם משפחתו של האיש הוא Quieto, אך הוא הכחיש כל קשר
עם המקרה. ביקשתי להתעמת אתו, והמפגש נערך. Quieto הודה שהוא אחד
מחברי הקבוצה שהשתתפה בחטיפה, אך העניין היה 'גדול' מאוד. הוא דרש
ערבויות לו ולאשתו וביקש מאלון-משנה Pérez González לברר אצל אלון

Suárez Mason, אם כדאי שהוא (Quieto) יצהיר על העניין. השארתי את העניין בידי אלון-משנה Pérez González וכעבור ימים מעטים נפגשתי אתו כדי לקבל ידיעות. הוא הכניס אותי למשרדו והודיע לי שהאלון rez SuMason הוציא מידיו את התיק והורה לו שלא יתעסק יותר בנושא. כאשר אמרתי לו שיגיד זאת לשופט הממונה על המקרה שלי, ענה לי Pérez González במילים אלו: "לצערי, אצטרך להכחיש הכול, כיוון שאני איש צבא ואני מקבל פקודות". לאחר שמעשי נחקרו בידי אלון-משנה Sanchez de Bustamante, הוא הציע לשחררני, אך למרות החלטתו זו, ציווה האלון rez SuáMason על כל ארגוני הביטחון לחקור אותי, דבר שגרם לי 19 חודשי מעצר. בנוסף לכך, בעת מעצרי בתחנת המשטרה של וילה אינסופרבלה, בפברואר 1978 פרצו לבית הקיץ שלי בסן מיגל וגנבו תמונות, כלי כסף ומסמכים היסטוריים בשווי של שני מליון דולר בערך. חלקן של הצבא בפשע זה היה כה ברור עד שבעקבותיו נתונים כעת במאסר סגן-אלון San Román ומזכיר בית המשפט הפלילי של הבירה, ששמו Isasi.

היעלמו של מר *Juan Carlos Rossi* - תיק מס' 1948
 Juan Carlos Rossi הוא עציר משוחרר שנעצר ללא סיבה ב- 23 באוגוסט 1978 ע"י אנשים שהזדהו כאנשי המשטרה הפדרלית; הם הובילו אותו לבית הספר למכונאות של חיל הים, שם עינו אותו כדי להוציא ממנו פרטים על אנשים בלתי מוכרים לו. אחרי 14 יום של השפלות וייסורים, הוציאו אותו לחופשי והשאירו אותו על המדרכה הקרובה למעבדת רוצ'ה באוליבוס.

כך סיפר לוועדה Juan Carlos Rossi:

שבוע ימים אחרי היעלמי הופיעו בביתי (בו הייתה אשתי) כ- 18 אנשים בלבוש אזרחי והעמיסו על שתי משאיות את כל מכונות הדפוס שהיו שם, גילויטינה מתוצרת Labor, מכונת דפוס אופסט R30 רוטפרינט, מכלב רגל, מכונה לכריכת ספרים, מכבש כורכים 1 X 1,20 מ', מנורה בצורת קשת, את כל חבילות הנייר ומכשיר רדיו. כל זה היה למעשה, פרי העבודה של כל שנות חיי.

היעלמה של *María Cristina Lenne*, תיק מס' 7382
 María Cristina Lennie נעדרת מ- 18 במאי 1977. אמה, Nilva Berta Zucarino de Lennie, העידה:

...עוד לפני מעצרה של María Cristina, ניסו אנשים מבית הספר למכונאות של חיל הים למצוא אותה. לכן ערכו חיפוש בביתי בסיטי בל, ב- 16 בינואר 1977, ב- 05:00 לפנות בוקר. הם עצרו אותי, את בעלי ואת בתנו הצעירה Sandra, בת ה- 17. הם קשרו את כולנו ברצועות שחתכו מסדינים שבבית. הם גנבו את כל חפצי הערך. בחלקה האחורי של האחוזת היה קרוואן, הם בקשו את

המפתחות ואחרי שבדקו בפראות כל פינה ושברו הכל, כפי שעשו בבניין הראשי, לקחו את כל התכולה. בתי הצעירה הועברה לבית הספר למכונאות של חיל הים באחת מעשר המכונות שעמדו לרשותם, בעוד שבעלי ואני נלקחנו לאותו מקום במכונתנו הפרטית, דודג' פולרה, שלא חזרה אלינו עוד. בבית הספר למכונאות של חיל הים אומנם לא עינו את בעלי ואותי אך נאלצנו להיות נוכחים כשעינו את בתנו סנדרה. כשהייתי שם יצרתי קשר עם Silvia Labayrú, כלתי, אשתו של בני Alberto Guillermo Lennie, שהייתה אז בחודש השביעי להריונה. היא נעצרה קודם לכן והועסקה בתרגום מסמכים ב-ESMA. עפ"י דבריה הצלחנו לאמת כי מקום מעצרנו היה בית הספר למכונאות של חיל הים. זכרנו כי כשבעלי הלך פעם לבית השימוש, הוא הצליח לראות מתחת לפלגלית שכיסתה את עיניו מגבת, שבאחד מקצותיה היה עוגן, שהוא סמלו של בית הספר למכונאות של חיל הים. נכדתי נמסרה לידינו תשעה ימים אחרי לידתה. היא נרשמה במשרד הרישום ע"י אמה Silvia Labayrú וע"י רב-סרן חיל הים Astiz, שהשתמש בתעודה מזויפת והציג את עצמו כבני Alberto Guillermo. העובדה שזיהינו את מקום המעצר, הצילה את חיי בתי סנדרה, שנשארה בת-ערובה כאשר שחררו אותנו. ידיעה זו אפשרה לבעלי לדבר עם מפקד בכיר מחיל הים וכעבור חודש ימים כמעט שוחררה גם סנדרה. על בתנו María Cristina אין אנו יודעים דבר עד היום.

היעלמו של *Carlos Alberto Mazza*, תיק מס' 2883
 Carlos Alberto Mazza הוא איש פשוט שנעצר ב- 27 ביולי 1978 בעודו מחכה לאוטובוס קרוב לתחנת המשטרה מס' 46, בסביבת בית החולים פרוביריו. דקות מספר קודם לכן ירד מהספינה 'ריו דה לה-פלטה', בה עבד. וכך סיפר האיש:

באזור הנמל היו תופסים כל לילה כמה סבלים עם סיום יום העבודה ולוקחים מהם את כל מה שהרוויחו. אחד מהם שנעצר אתי התלונן ואמר שהכסף נועד לפרנסת משפחתו. הם ירו בו בשכם והשאירו אותו זרוק שם; למחרת הופיעה בעיתונים ידיעה על פצוע כתוצאה 'מתגרה בין הסבלים'; כיוון שבני סיים את לימודי המהנדס, קניתי לו, בנסיעה ב'ריו דה לה-פלטה', מצית דופונט, שגם גנבו לי.

בלי לדעת למה, הייתי עצור עשרה ימים בבית הספר למכונאות של חיל הים, שם הכניסו אותי למרתף; אני זוכר שאחת הנשים, שהייתה עצורה שם, צעקה שלא נדבר בינינו כי יש שם מיקרופונים, ואם השומרים ישמעו אותנו, הם יענישו אותנו קשות; שמעתי פעם את אחד השומרים אומר לאחת הנשים: "לך יקרה מה שקרה לשוודית". כשהודיעו לי שעומדים לשחרר אותי, מחוסר עילה למעצרי, דרשתי את חפצי אבל קצין שאני מזהה כרב-סרן חיל הים Astiz החטיף לי אגרוף בפה, שבר את שניי וצעק: "זה נשאר בשביל המאבק האנטי-חתרני". עם זאת, כשיצאתי לחופשי הלכתי פעמיים לשמירה בבית הספר למכונאות של חיל הים ודרשתי את מה שלקחו ממני, אך ללא הועיל. נאמר לי שאם אחזור, יהיה מצבי הרבה יותר גרוע. כמוכן שלא חזרתי עוד.

היעלמה של María Esther Ravelo de Vega, תיק מס' 3223
Alejandra Fernández Ravelo שהתגוררה בעיר סנטה פה, מצהירה בפני נציגות
הוועדה בעיר זו על היעלמה של בתה María Esther Ravelo de Vega שגרה באותה
תקופה עם בעלה ובנה הקטן בעיר רוסריו. התובעת אומרת כדלקמן:

ביום ה- 15 בספטמבר 1977, צלצלה אלי בתי ובקשה שאסע לרוסריו כדי לקחת
את בנה (נכדי) כי בעלה חלה. לפי המוסכם בינינו, הגעתי כעבור שלושה ימים
אל ביתו של קרוב משפחה שלנו, Agustín Simonsini, שם מצאתי את נכדי
שהובא לשם ע"י כמה צעירים שבאו במכונית רנו 4 לבנה. בתי גרה בבית ברח'
סנטיגו מס' 2815 ברוסריו. הבית היה בבעלותה, ובו היה עסק לסודה. היא
הייתה אחת הבעלים. כאשר עברתי ליד הבית, ביום שהלכתי לקחת את נכדי,
ראיתי משאית צבאית שהטעינו עליה את חפצי הבית של בתי, לא יכולתי לעשות
דבר כדי למנוע את הדבר. כעבור זמן מה חזרתי למקום, אבל חנות הסודה
הייתה סגורה. איש אחד פנה אלי מבעד החלון. הצלחתי לראות בפנים שולחן
ועליו מכונת כתיבה והאיש אמר לי: "עכשיו הבית הוא רכוש הממשלה, מכיוון
שקודם היה שייך לחתונים". שכנה אחת ספרה לי שמצאו גופת גבר מת, אך זה
לא היה חתני. בתי וחתני היו שניהם עיוורים.

היעלמה של María Elena Nuñez, תיק מס' 1632
המהנדס Jorge Alfredo Nuñez הצהיר בפני ועדה זו:

אחותו, María Elena, נעלמה ביוני 1977, בעקבות מבצע של כוחות הביטחון
בביתה, ברח' חונטה מס' 1385/87, בבירה. משאיות צבאיות העמיסו את כל
המיטלטלין שנמצאו בו. הוא מספר, ששנה לפני היעלמה, נתנה לו אחותו ייפוי
- כוח כללי. אף על פי כן נרשם שהבית נמכר ע"י María Elena בתאריך
שקדם להיעלמה, ע"י ייפוי כוח מיוחד שניתן לאדם בשם מר Eugenio Dure
ב- 15 בדצמבר 1983, בפני נוטריין בבירה ובשפות עם איש צבא ששירת
בקורפוס הצבא הראשון, לשם הועברה María Elena.

מקרה זה, כמו המקרה הדומה של Raquel Nogueira Paulier (תיק מס' 2765),
הופנה לבית המשפט הארצי הפלילי מס' 1 של הבירה כתוצאה מתביעות שהופנו
ע"י ועדה זו.

פרשת *Cerruti - Palma - Gómez*, תיקים מס' 224 - 543 - 749
זהו מקרה בעל חשיבות מיוחדת במינה, שנוסף על כך שהובא בפני ועדה זו ע"י בני
המשפחה, שימש עילה לתביעות פליליות שונות לפני בתי המשפט בעיר הבירה
ובפרובינציה של מנדוזה. להלן סיכום ההתרחשויות:

בשעות הבוקר של ה- 10 בינואר 1977, עורך הדין Conrado Gómez, אב לחמישה
ויועץ מקצועי של החברה 'Cerro Largo S.A.', נחטף ממשרדו ע"י עשרה גברים

חמושים. במהלך המבצע הם גנבו כסף, אבזרי משרד ומכונית שהייתה בבעלותו. למחרת נעלם Horacio Mario Palma, נשיא החברה הנ"ל (Cerro Largo S.A.). גם הוא נחטף מביתו ע"י קבוצת אנשים חמושים; למחרת, ב- 12 בינואר 1977, נעלמו תעשיין יינות, בעל המניות העיקרי של Cerro Largo S.A. וחנתו Omar Masero Picolini. בשני המקרים נהגו החוטפים באלימות וגנבו את כל שביכולתם לשאת. ב- 27 בינואר 1977, השכם בבוקר, הגיעה קבוצת אנשים במדי צבא, במשאיות ובזזה לחלוטין את משרדו של הד"ר Conrado Gómez, בקומה הראשונה בשדרות סנטה פה, קרוב לשדרות קאז'או. כעבור חודש הופיעה קבוצה חמושה נוספת בחווה לגידול סוסים שנמצאה בפאסו דה לוס ליברס. היו שם מספר סוסי מרוץ של הד"ר Conrado Gómez הנעדר. הסוסים הוצאו משם באפריל ובמאי 1977 ע"י עובדים במדי צבא, שהביאו הוראה בכתב מאלוף-משנה מדרנו, מפקד המחנה דאז, בפאסו דה לוס ליברס. אחר כך הועברה הבעלות על הסוסים לאדם בשם Héctor Ríos Jockey Club של בואנוס איירס לוועדה זו, שביקשה לדעת מי הם בעלי הסוסים. הוכח שהבעלות הועברה לאדם אחר ב- 7 בפברואר 1977, כמעט חודש אחרי היעלמו של בעל הסוסים. ארבעה חודשים אחרי החטיפה וההיעלמות של Victorio Cerutti, נקנה באותה דרך כל רכושו שהיה בצ'קראס של קוריה, במחוז לוחן דה קו'ו, מנדוזה, ע"י אדם בשם Federico Williams עבד החברה Will Ri S.A.

באפריל 1976, כאשר בנו של Victorio Horacio Cerutti, יחד עם שותפו Magalio Raúl מכרו את חבילת המניות של החברה Establecimiento Vitivinícola S.A. Francisco P. Calise לד"ר Echeverri, Tamagnini, ו- Mota, בשווי מאתיים אלף דולר, התרחשו דברים בעלי חשיבות לא פחותה: ב- 16 באפריל עורכים כוחות הצבא מבצע במקום מושבה של החברה שמניותיה הועברו זה עתה ובביתם הפרטי של כל המשתתפים בעסקה, ועוצרים את כולם. כעבור שבוע משחררים את Echeverri, בעוד שהאחרים מועברים לידי הרשות המבצעת ושחררו רק באוקטובר 1976. Horacio Cerutti יוצא לחופשי בדצמבר של אותה שנה והוא מחליט להשתקע בחו"ל. כיוון שעורך הדין שהיה יועץ לאותה עסקה, היה הד"ר Juan Carlos Malagarriga, ו- Tamagnini, ו- Mota העבירו את זכויותיהם למר Echeverri - מודיע לו האחרון שהחליט לשלם בתשלום אחד את כל החוב. ד"ר Malagarriga אומר ל-Echeverri כי במקרה כזה עליו להפקיד, באופן משפטי, סכום כסף זה לזכות המוכרים, כיוון שבאותה עת הם לא נמצאו בארץ. התשלום נעשה במשרדי הבנקו נסיון ארגנטינה, סניף ראשי, בו עבד ד"ר Malagarriga. מר Echeverri הגיע לשם בלוויית אשתו, איש מקצוע ועוד אנשים שלא הוצגו; עם סיום העסקה, וכאשר מר Echeverri עמד לעזוב את המשרד, הזדהו שני האנשים שהיו אתו כסרן Carlos Alberto Villanueva ו- César Hunts מפקד שני של גנדרמריה, ולקחו את הכסף שעמד להפקיד. ההסבר היחיד שנתנו לכך היה שהכסף 'בא מפעולות חתרניות'; הם לקחו את הכסף ונעלמו.

מאז לא נתקבלו כל ידיעות על אודות Conrado Gómez, Horacio Palma, Victorio Cerutti, Omar Raúl Masero Picolini.

עדותה של *Nilda Noemí Goretta*, תיק מס' 6321 לעדות זו נודעה חשיבות מיוחדת, הואיל ויש בה כדי לאשר את שתואר קודם לכן. מדובר בנעדרת משוחררת, שחלקים מדבריה נביא להלן:

חברי כוחות המשימה השתמשו בכלי רכב בלתי מזוהים לחיל שאליו השתייכו, ואחדים היו מוסווים כאילו היו שייכים למוסדות ממשלתיים או פרטיים. כלי רכב אלה נגנבו קודם לכן, ומספריהם הוחלפו. שלל הביזה הועבר במקרים מסוימים ל- ESMA ואוחסן במקום שכונה 'Pañol' (מחסן) שבהדרגה נגנבו ממנו הרהיטים ע"י חברי הקבוצה. בפברואר 1979 פעלה כבר סוכנות דירות ששיפצה בתים למכירה, הואיל ובמקרים רבים נהרסו הבתים למחצה כשניסו לחטוף את הדיירים. הם אילצו את העצור לחתום על מסמך שעל פיו הוא נתן ייפוי כוח למכירת ביתו. היו מקרים בהם היה ייפוי כוח זה מזויף.

עדותו של *Silvio Octavio Viotti*

ביום ה- 5 בספטמבר 1977 הוא נעצר ע"י אנשי צבא באחוזתו ששכנה בוילה גרן פרקה גינייסו, קורדובה. באותו מקום גרו גם בני הזוג *Juan Mogilner*. *Mogilner - Irene Gavalda de Mogilner* שנחטפו יום קודם לכן. העד מעיד במפורש שהרכוש הגנוב לא הוחזר לו, על אף ההבטחות שניתנו לו. בין הטובין הוא זוכר טנדר שברולט מודל 68, טרקטור דאון HP 35 עם מנוף הידראולי, מחרשה עם שתי סכינים, שתי משדדות - אחת בת 12 סכינים ואחת עם שיניים, 400 ארגזי פרי, שולחן עבודה בן 6 מ' למיון פרי וכמות גדולה של מכשירים זעירים. בנוסף לכך החזיקו שירותי הביטחון בבית עצמו במשך ארבע שנים. כעבור ארבע שנים מצא העד את כל מטעי האחוזה שרופים לחלוטין ואת הבית במצב גרוע, ללא חלונות ודלתות, ללא אבזרים סניטריים, מטבח וכל דבר בעל ערך (...). תיק מס' 5473.

עדותו של *Silvio Octavio Viotti* הבן

הוא נעצר, כמו אביו, באותו תאריך - 5 בספטמבר 1977, ע"י אנשי צבא, באחוזתו ששכנה בוילה גרן פרקה גיניאסו, קורדובה.

... כאשר זכה להשתחרר, הלך פעמים מספר עם אמו לאחוזתו בגיניאסו וראה שהבית תפוס ע"י אנשי צבא מבית הספר הצבאי 'אנרל פז', חיילים סדירים ונגדים. פעמים רבות ראה שם תנועה של משאיות *unimog* של הצבא. פעמיים קיבלו רשות להיכנס ואז ראו שמהבית לא נותר דבר, אף לא רהיטים ואבזרים סניטריים. הרצפה במקומות אחדים נעקרה. כמו כן נוכחו בחסרונו של טרקטור שנרכש עם המקום, משדדת סכינים, ג'יפ שהיה בבעלות של *Mogilner*, מחרשה קטנה וטנדר שברולט, מודל 68 בצבע לבן. הוא דרש את רכושו והוסבר לו שהוא נמצא בבית הספר הצבאי. כמו כן שרפו את עצי הפרי. השכן, *Luis*

Operto, סיפר להם שראה כלי רכב פרטיים מוציאים מהבית רהיטים, סכו"ם וצלחות. שעשו זאת אזרחים ואנשי צבא אחדים (...) (תיק מס' 7581).

עדותה של María Dora Turra de Rojas

ב- 24 בנובמבר 1976, בשעה 20:30 בערך, נכנסה קבוצה של אנשי צבא במדים ובכלי רכב צבאיים לביתי, בסמטא סמוכה לרחוב אלפטקל 454, בשכונת אלטו אלברדי בקורדובה. הם היו חמושים היטב ופרצו ב אלימות לבית. קרוב לחצות קשרו את ידיי ועיניי במגבת, הוציאו אותי מהבית והעבירו אותי באמבולנס צבאי לקמפו דה לה-ריברה. כעבור שלושה ימים הגיעה בתי Celia Liliana Rojas שהובאה מלה-פרלה ונעצרה באותו מבצע. אף על פי שלא הייתה כל תביעה נגדי, הייתי עצורה עד יולי 1980. אז שחררו אותי אחרי שהייתי גם בבית הסוהר של דווטו בבואנוס איירס. באותו יום שוחררנו יחד, אני ובתי Celia Liliana. אני מצהירה בזה, שאחרי המבצע, נבזזו ביתי כולו, במשך מספר ימים, ע"י אנשי צבא ומשטרה ונגנבו ממנו מסמכי הבעלות על בית זה, ועוד בית שבבעלותי בקרוז דל אחזה (...) (תיק מס' 4833).

עד עצם היום הזה, לא הצליחה María Dora Turra de Rojas להשיב לידיה את הבית בשכונת אלברדי ואת כל המסמכים הגנובים.

פרק שני

הקורבנות

הערה בפתח הדברים

בנספח המצורף לדו"ח זה שתי רשימות: האחת של נעדרים והשנייה היא של אנשים, שלמרות שנראו במחנות מעצר חשאי, עודם נעדרים.

הרשימה הראשונה, שבה רשומים 8961 נעדרים, אינה סופית כמובן. היא נערכה על פי התביעות שנתקבלו בוועדה זו - בצירוף מספר התיק - ונערכה בהשוואה לרשימות שנערכו ע"י ארגונים לאומיים ובינלאומיים.

הפיקוח על הרשימות נעשה עד הרגע האחרון בשיטה ממוחשבת, אך ייתכן שנפלו בהן שגיאות למרות הכול, כמו למשל במקרה של אדם שנמנע מלהודיע לארגונים המתאימים כי אינו נעדר עוד (אנו משערים שמספר זה הוא מזערי).

אנו יודעים גם שדבר העלמם של רבים לא נודע ולא נמסר כלל, בהיות הקורבן חסר משפחה, או בשל רצונם של בני משפחה לשמור על פרטיותם, או מפאת הריחוק הרב ממקום מגוריהם למרכזים העירוניים. בביקורים שערכה הוועדה בפנים הארץ, טענו הרבה ממשפחות הנעדרים שבמשך כל השנים שחלפו לא ידעו לאן היה עליהן לפנות.

גם רשימת האנשים שנראו במרכזי המעצר החשאי היא חלקית וכוללת רק של 1300 שמות מלאים. אך קיימים אלפי נעדרים ששהו במחנות, והם מוכרים למשוררים רק בכינוייהם או בתיאורים קלושים בלבד, על המראה הפיזי שלהם, הפרובינציה שממנה באו, משלח ידם, שייכותם הפוליטית או לפי סימן היכר בודד. ידוע לנו על 800 מקרים שכאלה. עם זאת, התמדה במלאכת האיתור וסיוע באמצעים הטכניים המתאימים, יאפשרו להרחיב את היריעה.

ולבסוף, מן ראוי לציין שאת הרשימה המלאה של הנעדרים ואת הדוח המלא על גורלם, יכולים לספק אך ורק אלה שביצעו את העלמתם. שכן, נוהלו רישומים קפדניים לגבי כל אחד ואחד מהם. השמדתם של רישומים אלה היא עבירה פלילית, וועדה זו כבר הגישה את התלונות על כך כנדרש.

הנעדרים עפ"י גילם :

החלק באחוזים	
0,82%	מ- 0 עד 5 שנים
0,25%	מ- 6 עד 10 שנים
0,58%	מ- 11 עד 15 שנה
10,61%	מ- 16 עד 20 שנה
32,62%	מ- 21 עד 25 שנה
25,90%	מ- 26 עד 30 שנה
12,26%	מ- 31 עד 35 שנה
6,73%	מ- 36 עד 40 שנה
3,40%	מ- 41 עד 45 שנה
2,41%	מ- 46 עד 50 שנה
1,84%	מ- 51 עד 55 שנה
1,17%	מ- 56 עד 60 שנה
0,75%	מ- 61 עד 65 שנה
0,41%	מ- 66 עד 70 שנה
0,25%	70 שנה ויותר

הנעדרים עפ"י מינם :

מבדיקת השיעורים באחוזים, נוכחנו לדעת שגם הנשים סבלו במידה רבה מפעילות הדיכוי. יש להדגיש ש- 10% מהנשים הנעדרות (3% מן הכלל) היו בהיריון.

נשים נעדרות:	30%
נשים בהיריון:	3% (מכלל הנעדרים)
גברים נעדרים:	70%

דיאגרמת הנעדרים

דיאגרמה זו מציגה את ההיעלמויות בתקופה שבין השנים 1973 - 1975 ומאתרת אותן לפי אזורים בארץ. העדויות מן התקופה היא, שנאספו ע"י הוועדה, מוכיחות שמדובר ב'מבחן ניסיוני' של שיטה, שמשנת 1976 הגיעה לממדים דרמטיים במוכן הכמותי והאיכותי כאחד. בין השנים 1976 ו- 1977 מופיע מספר התלונות הגדול ביותר על חטיפה והעלמה.

א. ילדים נעדרים ונשים בהיריון

"אבוי למי שבילד יפגע...." כך נכתב בכתבי הקודש. יתכן שמעולם לא הפך משפט זה למציאות מחרידה כל כך כפי שארע במקרים המתוארים בפרק זה.

כאשר עוקרים ילד בכוח ממשפחתו החוקית ומצרפים אותו למשפחה אחרת, בשם השקפה אידיאולוגית הגורסת שהדבר נעשה לטובת הילד, יש בכך מעילה באמון.

המדכאים שעקרו ילדים מבתייהם, או מחיק אימוניהם, עם היוולדם - החליטו על גורלם בקור רוח, כאילו היו שלל מלחמה. גורלם של ילדים אלה, הנעדרים עד היום וזהותם נשללה מהם, לאחר שנלקחו בכוח מחיק משפחתם, הם חרפה שתרחף על חיינו שנים רבות. במקרה שלהם - כוונה המהלומה לעבר החלשים, החפים וחסרי הישע, ונוצר סוג חדש של זוועה וייסורים.

עם מצב מכאיב זה התמודדו עד מהרה, בדרך יוצאת מן הכלל, בזהירות, בהתמדה, הסבתות של הפלזה דה מאז'ו, אשר הודות לפעולתן השקטה והנחושה נרשמו עד כה 172 ילדים נעדרים, שרובם נלקחו בעת מעצרה של האם, או שנולדו במעצר, מהם נמצאו כבר 25. לא כך עלה בגורל 147 הילדים הנותרים, אף שיש סימנים ומתקיימים הליכים, העשויים אולי להביא לאיתורם בעתיד.

במקרים מסוימים לא הבחינה האלימות בין מבוגרים לילדים והכתה בכל המשפחה. משפחת Gatica, למשל, נהרסה למעשה.

ב- 16 במרס 1977 נסעה האם Ana María Caracocha de Gatica, מלה פלאטה לעיר הבירה, בשל בריאותו המעורערת של אחד מבניה Felipe Martín. התינוקת María Eugenia Gatica, בת 13 החודשים, נשארה אצל בני הזוג Abdala עד שוביה.

ב- 11:30 בבוקר, הגיעו מספר גברים בלבוש אזרחי ואחד במדי צבא, במכוניות אחדות ובהן מכונית משטרה אחת, לביתה של משפחת Abdala ברח' 67 ו- 167 בשכונת לוס הורנוס. בני המשפחה אכלו ארוחת צהרים. כולם הוצאו מהבית: Jos é Abdala, Victoria Falabella de Abdala ובנם José Sabino Abdala בן השנתיים וחצי, וכן התינוקת María Eugenia Gatica (תיק מס' 3783). חרף החקירות שנעשו, לא נודע עליהם דבר עד היום. בעקבות האירועים עברה משפחת Gatica זמנית לביתה של משפחת Amerise בבריסו. כעבור מספר שבועות, ב- 19 באפריל 1977, בשעה 22:00 בערך, נכנסו לבית זה כעשרה גברים חמושים בלבוש אזרחי. הם עצרו את המבוגרים והשאירו את הילדים Juan Camilo Amerise ו- Felipe Martín. תחת השגחתה של שכנה ואמרו לה 'לעשות בהם כרצונה'. Felipe Martín נמסר, כעבור שלושה ימים, למשפחה אחרת שעפ"י הידוע כיום רשמה אותו כבן. במשך כל השנים שחלפו לא נודע עליו דבר, עד שלאחרונה, בעזרת הסבתות של פלזה דה מאז'ו, הצליחה אמו לאתרו והחלו החקירות.

האם, Ana María Caracocha de Gatica, נחטפה והייתה עצורה במשך חודש ימים במחנה ריכוז, שכונה בפי החוטפים 'קצ'אבצ'ה סנטר'. לאחר שחרורה נודע לה מפי השכנים על שהתרחש.

משפחה אחרת שנהרסה אף היא, הייתה משפחת Poblete (תיק מס' 3684). האב José Liborio Poblete, טכנאי חרט צ'יליאני, איבד לרוע מזלו את שתי רגליו בתאונת דרכים. במרכז שיקום, בשכונת בלגרנו בעיר הבירה, הכיר את Gertrudis Marta Hlaczik, גם היא נכה, ונשא אותה לאישה. שניהם היו שייכים לקבוצת 'נוצרים למען השחרור'. נולדה להם בת, Claudia Victoria, שהייתה בת 8 חודשים ב- 28 בנובמבר 1978.

באותו יום נחטף José Poblete בפלזה אונסה. כמעט בו זמנית נכנסה קבוצת גברים במדי משטרה של הפרובינציה לביתם וחטפה את Gertrudis Hlaczik, כשבתה בורועותיה. מהחקירות שנערכו בדיעבד התברר שהדבר נעשה ע"י הבריגדה של לנוס. השתיים הוכנסו למכונית משטרה. מאוחר יותר נכנסו לביתם עוד אנשים במדים, שבזזו את הרכוש והעמיסו אותו על משאית צבאית, לאחר שהרסו את הבית באופן חלקי.

כעבור חודש אפשרו החוטפים ל- Gertrudis להתקשר אל אמה. היא שאלה אם מסרו לה את Claudia Victoria. הגב' Hlaczik שאלה אם היא בסדר ואם היא נאלצת לומר דברים בעל כורחה; עוד לפני שהצליחה לענות, נשמע קול גברי שאמר: "שמרי על לשונך, הבת שלך במצב יותר טוב מאשר חבריה. כאן אנחנו לא ברוסיה..." ומייד ניתק את הקשר. מעולם לא התקבל דיווח על גורלם של שלושת בני המשפחה, אך עפ"י עדויות המשוחררים ממחנה 'אולימפו', נודע שהילדה שהתה שם רק יומיים והועברה למקום בלתי ידוע. Gertrudis ו- José Liborio שכונה בלעג בפי חוקריו בשם 'הקצר', בהיותו קטוע רגליים - עונו באכזריות. עפ"י עדויות שנאספו בוועדה זו ובארגון 'אמנסטי' הבינלאומי, הוצא Liborio Poblete José בכסא גלגלים באחת 'ההעברות' שנערכו ב- 1979 ועל כך העידו שני ניצולים:

...יומיים אח"כ ראינו את כיסא הגלגלים שלו זרוק באחת מפנינות מגרש החנייה....

Gertrudis Hlaczik de Poblete נראתה בפעם האחרונה ב- 28 בינואר 1979. התינוקת Claudia Victoria Poblete עדיין נעדרת.

החיפוש הנואש והבלתי-נלאה של סבים וסבות - ובמקרים אחדים גם של הורים לילדים נעדרים - הוא צירוף בל-יתואר של כאב ומועקה האוחזים במי שידוע כי אי-שם גדל ילד, מוקף בחברה בלתי מוכרת, ללא שום קשר עם משפחתו ולפעמים אפילו לא עם ארצו.

לידות בבית הכלא

כאן המקום להזכיר את התנאים המכאיבים שבהם חיו נשים שהביאו לעולם את פרי בטנן בעת המעצר. על כך העידו עצורים ממחנה המעצר החשאי ESMA:

...כשהגענו ל- ESMA ראינו הרבה נשים זרוקות על הרצפה, על מזרנים, מצפות ללידה. אחדות הגיעו מכוחות צבא אחרים (חיל האוויר, המשטרה הפדרלית, הצבא בקורדובה, חיל הים במר-דל-פלוטה) ואחדות היו 'שייכות' ל- ESMA עצמה (מתוך העדות של Sara Solarz de Osatinsky ו- Ana María Martí, תיק מס' 4442).

מעדויות אלה נודע שד"ר José Magnacco, גינקולוג מבית החולים של חיל הים וד"ר Martínez, רופא עור, שנעזרו בחובש מה- ESMA, טיפלו בנשים ההרות. כמו כן נעזרו באסירות אחרות בתהליך הלידה הקשה (עייין בפניות הרשמיות של הוועדה הלאומית על ESMA ובית החולים קמפו דה מאז'ו).

...עם הולדת התינוק, היו 'מזמינים' את האם לכתוב מכתב לבני משפחתה, שכביכול יביאו אליהם את התינוק. מי שהיה בשעתו מנהל ה- ESMA, אלוף-משנה בחיל הים, Rubén Jacinto Chamorro, ליווה אישית את המבקרים, בד"כ קצינים בכירים בחיל הים, כדי להראות להם היכן היו הנשים ההרות, הוא קרא למקום 'Sard' (שמו של בית היולדות המפורסם ביותר בבואנוס איירס)...

...משמועות נודע לנו שבבית החולים של חיל הים קיימת רשימה של זוגות מאנשי החיל, הסובלים מבעיות עקרות ומעוניינים לאמץ ילדי נעדרים. האחראית על הרשימה הייתה גינקולוגית באותו בית חולים...

תיאור הלידה של María del Carmen Moyano ב- ESMA הוא מוחשי למדי:

... כשהרגישה את הצירים הראשונים, הורידו אותה למרתף ה- ESMA, שם נמצאו חדר העינויים והמרפאה, שם קיבלה טיפול מהרופאים Magnacco ו- Martínez...

בשל זעקות השבר של María del Carmen Moyano, הסכימו הרופאים לנוכחות חברתה העצורה, Solarz de Osatinsky, שהובאה למקום קשורה לשרשראות. רעש השרשראות שנלווה לכול תנועתיה היה בלתי נסבל, והיא התחננה שיסירו אותן, אך לשווא. בתוך הצעקות והיאווש באה התינוקת לעולם. האם הועברה מייד לחדרה בו הייתה עצורה אחרת, Ana de Castro. העדות ראו את Moyano María del Carmen עוד כשמונה ימים, בדיוק יומיים אחרי ש- Ana de Castro ילדה את בנה. שתי האימהות הועברו, ללא ילדיהן, ע"י עובדים של הקורפוס השלישי של הצבא. כעבור שעות מספר נלקחו התינוקות ע"י נגד שנודע בשם 'פדרו בוליטה' (עדויות של Martí ו- Osatinsky). על האמהות ועל ילדיהן לא נתקבלו ידיעות עד עצם היום הזה.

מעדותה המרגשת של Adriana Calvo de Laborde, ניתן ללמוד על רגעי הלידה הקשים בעת המעצר (תיק מס' 2531):

...סיימתי את לימודי בפיסיקה ב-1970, באוניברסיטה הלאומית של לה-פלטא. מאז ועד 1977 עסקתי בהוראה ומחקר במחלקה לפיסיקה באותה אוניברסיטה. בשנת 1972 התחתנתי עם Miguel Angel Laborde, ד"ר לכימיה, גם הוא מורה וחוקר בפקולטה למדעים מדויקים.

(...) ב-4 בפברואר 1977, קרוב ל-10:00 בבוקר, נכנסו לביתי שמונה או עשרה אנשים חמושים, שייכים למשטרה. הם היו בלבוש אזרחי. אחדים מהם חבשו כובעי מצחייה וג'ינס. הם בדקו הכל וציוו עלי להצטרף אליהם ולקחת אתי תעודה. את בני השאירו אצל השכנים. הייתי בחודש השביעי להיריון. נאלצתי לחזור פעמים רבות על שמי, כאילו פקפקו אם הם מחפשים באמת אותי. ליד הדלת, לעיני השכנים, הכניסו אותי לאחת המכוניות, זרקו אותי על הרצפה, קשרו לי את העיניים ואת הידיים באזיקים, מאחורי הגב. אחרי סיבובים רבים הגענו למקום שאח"כ זיהיתי בשם מחלקת החקירות של לה-פלטא (רחוב 55 בין 14 ו-15), שם ביקשו ממני את התעודה והושיבו אותי על כיסא. כעבור שעות ארוכות, ראה מישו שידיי מאוד נפוחות, הסיר ממני את האזיקים וקשר לי את הידיים מלפנים. בלילה העבירו אותי למקום העינויים, בו היו אנשים נוספים (אראנה). הושיבו אותנו בפרוזדור וקראו מרשימה את שמות האנשים שזה עתה הגיעו. כך נודע לי שגם בעלי נמצא שם. הייתי במקום הזה שבעה ימים. המנגנון פעל פחות או יותר כך: בלילה הגיעו עצורים חדשים. בהמשך הגיעה 'הכנופיה' והחלה בחקירות שנמשכו כל הלילה ולפעמים עד צוהרי היום שלמחרת. העצורים שלא נחקרו עדיין, נשארו בפרוזדור, יושבים על הרצפה, קשורים, בעיניים חסומות ותחת שמירה מתמדת של שומרים אזרחיים....

(...) נחקרתי כבר באותו ליל ה-4 בפברואר, אך כיוון שהייתי בין האחרונים החליטו להשאיר אותי ליום המחרת. כבר באותה חקירה קצרה, של כחצי שעה, נוכחתי לדעת שלחוקר לא היה כל מושג על סיבת מעצרי.

(...) למחרת ישבתי על הרצפה במשך כל היום. בלילה העבירו אותי לתא בגודל 1.5 X 2 מ' בערך. מחציתו תפוסה ע"י מיטת בטון, עם ארבע נשים נוספות.

(...) הדיבור היה אסור בהחלט. השומרים היו משגיחים עלינו דרך העינית כל 10 - 15 דקות. צעקות העצורים הנחקרים נשמעו כל הזמן.

היא מוסיפה:

כשהייתה 'הכנופיה' מסתלקת מהמקום, היו השומרים מתחילים לענות עצירים לשם שעשוע, רק כדי שיגידו מלים גסות.

(...) כשהייתה 'הכנופיה' מגיעה, פחדו אפילו השומרים. אף על פי שמשטר חיים זה היה בלתי אנושי, הוא היה טוב יחסית לעומת זה של הגברים, שהיו פשוט זרוקים על הרצפה, מלוכלכים, עם פשפשים ודלקות. הם היו לפעמים כ-30 איש, חלקם פצועים או עירומים, חוששים לזוז או לדבר מאימת העונש, אוכלים חצי משאכלנו אנו.

(...) ב-12 במרס, החלו צירי לידה אווזים ב-Inés Ortega de Fossatti, עצורה אחרת. צעקנו לסמל השמירה (שכך ציווה עלינו לקרוא לו). השעות חלפו ללא תשובה. כיוון שהייתי בעלת הניסיון היחידה עזרתי לה ככל יכולתי. היולדת הייתה כבת 17 או 18. הייתה זו לידתה הראשונה. לבסוף, אחרי 12 שעות, היא נלקחה למטבח, ועל שולחן מלוכלך, בעיניים קשורות, לעיני כל השומרים, ילדה את התינוק, בעזרת רופא כביכול, שכל שעשה היה לצעוק עליה

בעוד האחרים צוחקים. נולד לה בן. היא קראה לו בשם Leonardo. הם השאירו את התינוק עם האם 4 או 5 ימים בתא, אח"כ לקחו אותו ואמרו שהאלוף-משנה רוצה לראות אותו. כנראה שמישהו מילא טופס עם פרטיו האישיים של התינוק...

(...) ב-15 באפריל התחלתי להרגיש צירי לידה. אחרי שלוש או ארבע שעות על הרצפה, עם צירים הולכים וגוברים, הודות לצעקותיהן של יתר העצורות, העלו אותי למכונית משטרה עם שני גברים שישבו לפני ואישה (שנקראה לוקרסיה והשתתפה בעינויים) שישבה מאחור, נסענו לכיוון בואנוס איירס. אך התינוקת שלי לא חיכתה שנגיע ובצומת Alpargatas, מול מעבדת Abbott, צעקה האישה שיעצרו את המכונית בצד הדרך ושם נולדה טרזה. הלידה הייתה נורמלית, הודות לחוקי הטבע. הטיפול היחיד שקיבלתי נעשה בסמרטוט מלוכלך. לוקרסיה קשרה את חבל הטבור, כי לא היה לה במה לחתוך. חמש דקות אח"כ המשכנו בדרךנו ל'בית החולים'. אני המשכתי בעינויים קשורות והתינוקת שלי בכתה על המושב. אחרי סיבובים רבים הגענו למחלקת החקירות של באנפילד, כפי שנודע לי מאוחר יותר (הבור של באנפילד). שם היה אותו הרופא שטיפל ב-Inés Ortega de Fossatti. במכונית הוא חתך את קשר הטבור ולקחו אותי קומה אחת או שתיים, שם הוציאו לי את השלייה. ציוו עלי להתפשט בנוכחות קצין המשמר, ונאלצתי לרחוץ את האלונקה, את הרצפה ואת שמלתי, לאסוף את השלייה ולבסוף הסכימו שארחץ את התינוקת. הכל נעשה בצעקות ואיומים. כשנכנסתי לבניין הורידו לי את הפלגלית מהעיניים ואמרו: "אין צורך יותר". את השאר ראיתי כשאני מסתכלת בפניהם.

(...) שם, בבנפליד, המשטר היה קפדני יותר מאשר בתחנת המשטרה מס' 5, בלה-פלטה. יצאנו מהתא רק כדי לאכול פעם ביומיים. בכל תא נמצאו שלוש נשים או יותר. כאסלת שירותים שימש בקבוק אקונומיקה חתוך. עלה בידי להכניס את Patricia Huchansky de Simon לתא יחד אתי ועם התינוקת שלי. היא עזרה לי מאד בימים הראשונים אחרי הלידה, כשהכאבים הקשים לא נתנו לי מנוח. היא סיפרה לי שכמה ימים קודם לכן טיפלה בלידה של María Eloísa Castellini. אעפ"י שצעקו וביקשו עזרה, עלה בידן רק לקבל רשות לצאת למסדרון, ונתנו להן סכין מטבח. שם, על הרצפה, נולדה תינוקת יפהפייה שנלקחה מספר שעות מאוחר יותר...

(...) לבסוף, ב-28 באפריל, אותו קצין שציווה עלי לשטוף את הרצפה, קיבל פקודה מלה-פלטה לשחרר אותי. ה'אדון' לא הצליח להסתיר את מורת רוחו על שנאלץ לשחרר מישהי. הוא לא היה רגיל לזה...

(...) הוא אמר לי 'לא להאמין לכל מה שראיתי ושמעתי, שהכל היה כדי להבהיל קצת'. עוד באותו לילה השאירו אותי במרחק ארבעה רחובות מבית הוריי, כשהתינוקת בזרועותיי ואני לבושה בכותונת לילה ובכפכפים, ללא מסמכים. שתינו היינו מכוסות כינים. כמעט באותה שעה שוחרר בעלי בלה-פלטה.

במקרה אחר, בלב הזוועה, היו גילויי סולידריות ומילוי חובה הגובלים בגבורה. היה זה סיפוריה של Silvia Mabel Isabella Valenzi (תיק מס' 3741), שלפי עדויות שונות נראתה בבור של קילמס בינואר 1977, בחודש החמישי להריונה. אח"כ, ב-1 באפריל, נלקחה ע"י החוטפים לבית החולים העירוני בקילמס, ושם הביאה לעולם, ב-2 לחודש בשעה 3:15, תינוקת במשקל 1,900 ק"ג שקראה בשם רוזה. הלידה נרשמה.

הד"ר J.M.B. (פרטיו ומספר המרשם המקצועי שלו בידי הרשות השופטת), היה אחראי על חדר המיון של בית החולים ליולדות Isidoro Iriarte בקילמס. הוא התייצב באופן ספונטני בפני הוועדה הלאומית. הוא נזכר שבתאריך הנ"ל הגיעה לטיפולו:

...אישה בחודש השמיני להריונה, בתהליך לידה מתקדם. היא הועברה לבית החולים ע"י שוטרים של הפרובינציה של בואנוס איירס. הם לא הזדהו, אך לפי היכרותם עם עובדי בית החולים, משער שהיו שייכים לתחנת המשטרה הראשונה של האזור. היה ביניהם רופא משטרה, שהציג עצמו בשם ד"ר Bergez, שהוא מכר של העד. במשך כל זמן מעצרה בבית החולים, עמדו אנשי המשטרה קרוב לאישה ואסרו על המיילדות או הרופא לדבר אתה. רק ברגעי הלידה ממש הצליחו להחליף אתה כמה מלים. (...)

מיד אחר הלידה הפקידו עליה שומרים עד הבוקר. אח"כ נלקחה בטנדר ללא תווית זיהוי, כשהיא שוכבת בתא המטען. כאן התערב שוב הד"ר Bergez וליווה אותה ביציאה. התינוקת נשארה מאושפזת בחדר הפגייה, ונפטרה יומיים או שלושה אחר כך, כתוצאה מהלידה המוקדמת. כך נודע לעד מהתולדות הקליניות של התינוק. השירות היה אז באחריות של הד"ר Perez Casal.

הד"ר J.M.B. מצהיר שנהגו לרשום את הנשים היולדות עם פרטי המשפחה והזהות בספר הלידות. זה נעשה גם בהזדמנות זו:

בשלב מאוחר יותר, כאשר העד החל להתעניין בפרטי המקרה, כיוון שנודע על החקירה הנעשית בעניין התינוקת שנולדה בתאריך זה, הוא דורש את ספר הלידות שהפרטים בו נכתבו בידי המיילדת עצמה, ואז הוא מוצא את השם המתאים שנמחק ביד גסה, ועל המחיקה נכתב, 'ללא שם'. הוא מצליח לקרוא את השם Isabella Valenzi.

הד"ר J.M.B. מציין:

...מבצע המחיקה לא נעשה בספר מחלקת ריפוי ילדים, שמשמש באופן סימולטני עם ספר הלידות, ובו עדיין ניתן לראות את הפרטים האישיים של התינוקת תחת השם Valenzi.

עותקים של ספר הלידות וספר מחלקת ריפוי ילדים של בית החולים 'איסידורו אוריאטה' בקילמס, הופנו ב- 14 במאי 1984 לוועדה זו (CONADEP) וכך הוכחה בוודאות אמיתות כל המתואר לעיל.

על אף השמירה המתמדת, צעקה הצעירה את שמה ושם משפחתה, בתקווה שמישהו ישמע אותה ויעדכן את בני משפחתה.

כאן, כפי שצוין קודם, התגלו הסולידריות והאלטרואיזם של המיילדת María Luisa Martínez de González ושל האחות Genoveva Fratassi. המיילדת הורתה לגב' Ema Salas de Ciabeglia להודיע לאמה של Silvia Mabel Isabella Valenzi על הלידה בבית החולים. גם האחות גילתה יחס אנושי וכבוד לחיים בהתעניינה במצבה של הגב' Valenzi. כתוצאה מכך הגיעו כעבור מספר ימים בני המשפחה לבית החולים ולבריגדה, שם הכחישו את דבר המאסר. הגב' Valenzi הועברה כמובן מיד אחרי שהידיעה הגיעה לבית החולים.

המיילדת, גב' González, נחטפה ב- 7 באפריל 1977, והאחות גב' Fratassi, נציגת ועד העובדים בבית חולים זה, נחטפה ב- 14 לאותו חודש. שתיהן נעדרות עד עצם היום הזה. קיימות עדויות על הימצאן במחנה המעצר החשאי וזוביו.

בית החולים קמפו דה מאז'ו
אין ספק שאחד המעשים המשפילים ביותר שוועדה זו נדרשה להכיר ולחקור בנושא של לידה במעצר של נשים צעירות נעדרות, התרחש באגפים מסוימים בבית החולים של קמפו דה מאז'ו, והוא מצריך התייחסות מיוחדת.

בין כותלי בית חולים זה, ששכן בתחומי הפרובינציה של בואנוס איירס, נעשו מעשים חמורים מאד, שהוצגו בפני בתי המשפט ע"י ועדה זו (CONADEP) ב- 14.8.84.

בתצהיר שהוגש בכתב נאמר:

לאור העדויות החשובות שקיבלנו משישה רופאים מיילדים, ארבע מיילדות ושני חובשים, שפרט לרופאה אחת עובדים כולם עד היום בבית החולים של קמפו דה מאז'ו, ומפי טכנאי רנטגן בדרגת סמל ראשון, ששירת בבית חולים זה בין השנים 1976-1977, ניתן להבין כדלקמן:
א- העדים מאשרים פה אחד שבשירות האפידמיולוגי בבית החולים אושפזו עצורות מבלי שנרשמו;
ב- שעצורות אלה היו נשים בהיריון;
ג- שהן שהו במקום תחת שמירה, קשורות או עם משקפיים שחורים לעיניהן;
ד- שברוב המקרים נאלצו הנשים לעבור ניתוחים קיסריים, שאחריהם הופרדו האמהות מילדיהן והועברו למקום בלתי ידוע.

התיאום המוחלט בין העדויות בנקודות אלה, מגלה את חומרת המעשים, שמקורם לא רק בשלילת חופש הפרט של אלה שנכלאו באזור מסוים של בית החולים של קמפו דה מאז'ו, אלא שאותן נשים היו בהיריון, שהביאו את ילדיהן לעולם בסתר ושכנראה ברוב המקרים, זירזו את תהליך הלידה וניתחו אותן בניתוח קיסרי... (הצגת התביעות ע"י הוועדה ב- 14 באוגוסט 1984, לפני בית הדין הפלילי של סן איסידרו, ד"ר Mollard).

מתוך העדויות שצוינו לעיל, זו של מר C.C. (פרטיו האישיים המלאים הם חלק מהליך שיפוטי), תורמת במיוחד להבהרת העניין. המצהיר בא מרצונו, התייצב בפני ה- CONADEP ב- 30 בינואר 1984 וסיפר שהיה חובש בדרגת רב"ט ושירת בבית החולים של קמפו דה מאז'ו בשנים 1976-1977. הוא אישר את דבר הימצאן של נשים בהיריון בתהליך לידה, בחדרים אישיים של השירות האפידמיולוגי, באגף הגברים. הנשים שכבו בידיים ורגליים קשורות למיטה והזריקו להן נסיוב לזירוז תהליך הלידה. C.C. ראה במו עיניו ארבע או חמש נשים במצב זה. הוא חשב שהן קיצוניות שהיו תחת שמירת הגנדרמריה, אך נודע לו מפי חבריו לשירות, שבאולם זה הייתה תנועה מתמדת של נשים בהיריון וסמל ששימש נגר, בשם פלקון, אנס אחת מהן ונענש בעשרה ימי מחבוש, אך מיד אחר כך המשיך בשירותו הרגיל. הוא הוסיף שלקראת הלידה היו העצורות מועברות, בלילה כנראה, לשירות הגינקולוגי, שמנהלו היה רב-סרן Caserotto, המשרת היום באותו תפקיד בדרגת סגן-אלוף, עפ"י ידיעת המצהיר. מהערות העובדים בבית החולים, הוא גם יודע, שאחרי הלידה היו מפרידים את העצורות מן התינוק שנולד והן היו נעלמות מבית החולים של קמפו דה מאז'ו. התינוקות היו נשארים בבית התינוקות.

בנוסף לכך, מתאר העד C.C., שבהיותו בשמירה ראה את העצורות בהיריון, שתמיד היו עניניהן קשורות. נודע לו שאחרי הלידה היו נלקחות למוסך המטוסים של קמפו דה מאז'ו. הוא נזכר שפעם הובאו לבית החולים כ- 40 או 50 איש משני המינים, מכוסים ברדסים, ברגליים קשורות וידיים מאחורי הגב, בלי כל יכולת לזוז. הם הוכנסו למחלקה האפידמיולוגית באגף הגברים ע"י אנשי הגנדרמריה והיו תחת פיקוחם. C.C. אינו יודע מה הייתה סיבת הימצאם של האנשים במקום, אך היה עד ראייה למתרחש. הם הגיעו באחד מימי השבוע, בשעה 9:00 בבוקר בערך, הורדו ממכוניות סגורות כאילו היו חבילות, ללא תנועה. כך נשארו זורקים על רצפת האולם של מח' האפידמיולוגיה, שם הוא ראה אותם בחטף. הוא משער שהדבר היה בין השנים 1976 ו- 1977, אך אינו זוכר את התאריך המדויק.

מפי אח שעבד בבית החולים של קמפו דה מאז'ו, נודע לעד C.C. שבמטה המוסדות הצבאים אומנו יחידות שנקראו 'כוחות משימה' או 'קבוצות ביצוע', חלקם כללו גם חובשים, כדי לטפל באותן הקבוצות. האח היה טכנאי רנטגן ונועד לשרת בבית הספר לשירותים 'גנרל למוס'. כיום הוא משרת במטה הבריאות בדרגת סמל עוזר. הוא מספר שבכל לילה היה יוצא מטוס תובלה הרקולס משדה התעופה של הבסיס קמפו דה מאז'ו. זה היה מטוס קל לזיהוי, שהיה יוצא תמיד לכיוון דרום מזרח. שעת היציאה הייתה בין 23:00 ל- 24:00 והחזרה הייתה בערך בשעה 1:00 או 1:30 לפנות בוקר. משך הטיסה היה כשעה. כיווני הטיסה היו בין בית הספר 'סרחנטו קברל' ובית החולים של קמפו דה מאז'ו. העד מאשר את דבריו, כיוון שהוא יכול להוכיחם אישית מלילות השמירה שלו. כשהיה בבית, במגורי הנגדים של קמפו דה מאז'ו, היה שומע את אותו מטוס, והיה מספר על כך לאשתו. באותן הזדמנויות הם לא שמעו את המטוס בשוכו כי כבר ישנו.

טיסות יומיות אלה, שרק במקרים נדירים לא התקיימו, היו נושא לשיחות בין עובדי בית החולים. אמרו שהן נשאו אנשים שנזרקו לים. בנוגע לארבעים או החמישים שראה C.C. באותו בוקר באולם אפידמיולוגיה, מה שמשך את תשומת ליבו היה השקט המוחלט וחוסר התנועה של האנשים, אם כי הוא בטוח שהם היו חיים בגלל שגופותיהם לא היו מאובנות.

ב- 3 במאי 1984 התייצב בפני ה-CONADEP ד"ר M. S. (תיק מס' 6514), שפרטיו המלאים מופיעים בפנייה המשפטית שלו וסיפר שנכנס לעבוד כרופא בשירות הגניקולוגי של בית החולים הצבאי של קמפו דה מאז'ו ומאוחר יותר כרופא מן המניין. החל מ- 1976 נודע לו במישרין על נשים בהיריון שכונו נשים 'ללא שם', שנמצאו במתקנים מרוחקים של השירות הגניקולוגי. הוא הוסיף שבאותה תקופה החל לעשות תורנויות של 24 שעות וכך הרחיב את ידיעותיו בנידון. ואכן, התכוונו אז לאלצו לטפל ולבדוק נשים אלה, אך הוא סירב בהחלטיות. גם אם כי לא נכנס מעולם לאותו אולם, עבר קרוב אליו וראה שהוא נתון תחת שמירה קפדנית וחמושה, כאילו היה זה תא מעצר. מי שהורה לד"ר M. S. לבקר את הנשים היה הרופא הצבאי ד"ר Julio César Caserotto, שהיה ללא ספק הרופא האחראי על הנשים ההרות. הד"ר M. S. אינו יודע דבר על גורל הנשים וילדיהן כיוון שלא ראה אישית דבר. עם זאת נודע לו משמועות, שבשעות הלילה היו עושים בנשים שכרעו ללדת ניתוחים קיסריים. ובעניין זה הוא זוכר שפעם, רב-סרן ד"ר Caserotto אמר לאחר כמה כוסות יין: "כמה טוב יהיה אם נוכל לעשות בנשים 'ללא שם' ניתוח קיסרי מהסוג הניסיוני", בהתכוונו לטכניקת ניתוחים לא שגרתית.

פעם, כשהיה בשמירה, נקרא ע"י חדר המיון הכללי, לבדוק שתי נשים 'ללא שם', כלומר, נשים בהיריון שהעד ראה. שתיהן הרכיבו משקפיים שחורים, והיו מלוות בארבעה אנשים בלבד אורחי שנראו שייכים לשירותי הביטחון או המודיעין. הנשים הובאו לשם כדי לקבוע אם באמת היו בהיריון. כמו בפעמים הקודמות, סירב ד"ר M. S. לבדוק אותן.

בהתאם לעדותו של רופא זה, בשני המקרים, כשהיה בתורנות, ראה ילדים קטנים עם אנשי שירותי המיילדות. בפעם הראשונה היו אלה שני ילדים בני שלוש עד חמש, דומים מאוד, מכאן הסיק שהם אחים. בפעם השנייה, החזיקה אחת מהנזירות בידה ילדה כבת שנתיים שבכתה וביקשה את אמה. בשני המקרים שאל ד"ר M. S. מה עושים שם הילדים. התשובה הייתה שהם 'נכנסו' בלילה ושאינן פרטים נוספים. כשעבר שם מספר שעות מאוחר יותר, לא נמצאו הילדים במקום.

ד"ר M. S. נשאר בשירות המיילדות והגניקולוגיה של בית החולים של קמפו דה מאז'ו עד 1980 והדגיש בעדותו שהוא כמעט בטוח שבאותה שנה היו שם עוד מקרים 'ללא שם' בהיריון. בגניקולוגיה כל הרופאים היו אזרחים כמו במחלקת היולדות, מלבד רב-סרן Caserotto שזכר לעיל ורופא צבאי נוסף שהגיע ב- 1978 והתיימר 'לשפר את הגזע', היה אדם שאפתן וכעסן, ושמו יצא כמי שהשתתף באופן פעיל במאבק נגד תנועות המתקוממים. הרופאים האזרחים גילו יחס דומה לזה של

ד"ר M. S. (לפחות אלה שהיו בשירות הגינקולוגי) וסירבו לקחת חלק או לתמוך בפעולות הבלתי שגרתיות שהתרחשו באזור הנ"ל.

עדויותיהם של ארבעה רופאים נוספים בפני CONADEP תואמים לחלוטין את עדותו של הטוראי החובש C.C. ושל ד"ר M. S. כולם מסכימים שד"ר Julio César Caserotto היה מנהל שרותי היולדות, ושהוא נתן את ההוראות. הוועדה הלאומית הפנתה לרב-סרן, ד"ר Julio César Caserotto, שאלון שנשלח אליו דרך הרמטכ"ל. בתאריך ה-10 ביוני של שנה זו, ענה ד"ר Caserotto לשאלון ובתשובותיו הוא מכיר בעובדה ששירת כמנהל שירות היולדות של קמפו דה מאז'ו, בתקופה שבין ינואר 1977 ודצמבר 1983. הוא מצביע גם על כניסת חולים לשירות האפידמיולוגי 'אך אינו יודע אם נרשמו או לא' ומצהיר 'על חוסר ידיעתו בקשר למעשים האחרים שהוא נחקר עליהם'.

לבית המשפט נשלחה גם עדותן של הרופאות המיילדות שעבדו (וממשיכות בעבודתן) בבית החולים של קמפו דה מאז'ו. רופאות אלה ציינו שהן מצהירות ברשות הממונים עליהן.

הגב' Lorena Josefa Tasca (תיק מס' 6522) הצהירה ב-5 באפריל 1984 בפני ה-CONADEP שבשנת 1978 נשלחה לטפל ביולדת בבית הכלא של קמפו דה מאז'ו. היא הועברה באמבולנס, יחד עם רופא שאת שמו אינה זוכרת. היא לבשה את המדים הרגילים אך בלי השם המודפס על הדש, כיוון שקיבלה הוראה להסיר את סימני הזיהוי. היולדת הייתה לבדה בחדר, עיניה לא היו קשורות, היא נראתה כבת-30, שחרחרת, רזה ונמוכת קומה. היא לא זוכרת אם הייתה בחודש החמישי או השישי להיריון. היא הייתה שקטה ואמרה שאינה זקוקה לדבר. אחרי שבדקה את מצבה, עזבה את המקום ודיווחה על הנעשה למנהל, ד"ר Caserotto.

בהזדמנות אחרת, באותו בית חולים של קמפו דה מאז'ו, בחדרים האחוריים של מחלקת האפידמיולוגיה, נזכרת הגב' Tasca, שהייתה יולדת בקיסרי, כלומר אחרי ניתוח. האישה הייתה בעיניים גלויות ועם התינוק שלה בעריסה לצידה. המיילדת פנתה לחדר זה לפי בקשתו של הד"ר Caserotto להתלוות אליו לטיפול. הם גם הביאו אתם אחות נוספת. הגב' Tasca מספרת שהאם הצעירה הייתה במצב טוב מאוד ושהד"ר Caserotto ציין שבקרב תשוחזר. בחדר הייתה אישה נוספת, שלא הציגה את עצמה, היא הייתה בלבוש אזרחי ועמדה כל הזמן.

בהצהרתה, נזכרת המיילדת במקרה שלישי שאירע בתורנות. השכם בבוקר היא נקראה ע"י אחות לטפל בלידה. הגב' Tasca חשבה שמדובר ביולדת שהגיעה מחוץ לקמפו דה מאז'ו, דבר שקרה לעתים תכופות, אך להפתעתה, כאשר נכנסה לחדר הלידה, ראתה אישה שוכבת על אלונקה כשעיניה קשורות. מלבדה היו בחדר שני חיילים ואדם נוסף במדים, שפיקד כנראה על הקבוצה ולא דיבר. האיש במדים פקד עליה לעזור בלידה, דבר שממילא חשבה לעשות ממניעים הומניטריים בסיסיים. הלידה הייתה רגילה. הפלנלית שהייתה על עיני האישה נפלה בעת הלידה. כשהכל

הסתיים נשאלה הגב' Tasca ע"י מי שהיה ראש הקבוצה, אם הכל היה בסדר. היא ענתה בחיוב. העדה הצהירה בפני ה- CONADEP שאינה יודעת דבר על גורל התינוק, אם כי בד"כ היה נלקח לחדר התינוקות. היא גם אינה זוכרת את מין התינוק שנמסר לאחות. לעומת זאת, היא זוכרת שעפ"י בקשת המנהל קיבלו הצעירות טיפול טוב.

רופאה מיילדת אחרת, הגב' Margarita Allende, אלמנתו של Bottone (נספח VIII) בתביעה המשפטית של ה- CONADEP, הצהירה שבתורנויות שבת, במשך שנות הדיכוי, ראתה לא פעם ילדים, שעפ"י דוח אנשי המרפאה היו בני המתקוממות שילדו בבית החולים של קמפו דה מאז'ו. היא גם זוכרת שליוותה את המנהל, ד"ר Caserotto, שלוש פעמים לזהות עצירות שנמצאו באגף אפידמיולוגיה, אך בחדרים 'נפרדים'.

הגב' Rosalinda Salguero מעידה (נספח XII, בתביעה המשפטית של ה- CONADEP), כי "המיוחד במאושפזות אלה היה ששמן הפרטי או שם המשפחה לא נרשם, ובטפסים הופיעו האותיות N.N: 'ללא שם'".

באותו עניין, מן הראוי לציין את עדותה החמורה של הגב' Nélide Elena Valaris (תיק מס' 6372), שהצהירה כי בשל תפקידה, ידעה על הימצאם של עצורים בלתי מזוהים בבית החולים של קמפו דה מאז'ו, שהיה לה מגע אתם כשהתלוותה לד"ר Caserotto או לרופא צבאי אחר, ובדקה את הנשים ההרות, אך אינה זוכרת את מספרן. פעם - היא משערת שהדבר אירע באוגוסט 1977 - קיבלה הוראה להיות נוכחת בלידה. האישה נמצאה במרפאה של בית הסוהר של קמפו דה מאז'ו, בדרך לרון טורקואטו. היא התנגדה לכך בכל תוקף, אך נאלצה למלא את פקודת ההנהלה, כלומר פקודתו של ד"ר Di Benedetto. כשהגיעה לבית הסוהר ראתה אנשים רבים במדים, שהראו לה את הדרך לאזור המרפאה בו נמצאה היולדת. הייתה זו בחורה בלונדינית כבת 30, עיניה היו קשורות כמו במקרים האחרים. היא לא התלוננה על כאבים והלידה עברה בצורה נורמלית. השומרים, שהיו גם הם במדים ירוקים ואחרים בלבוש אזרחי, עמדו ללא תנועה במשך כל הלידה. הגב' Valaris הצהירה שהדבר נחרת בזיכרונה בשל המספר הרב של שומרים ואנשים במדים שנכחו במקום, וכן בשל תנאי הלידה. בסופו של דבר, נולד תינוק ממין זכר. היא הצהירה שאינה יודעת דבר מעבר לכך, שכן, מיד עם סיום עבודתה הוכנסה לטנדר והוחזרה לבית החולים.

המשפחות - הסבתות

מצבם של בני המשפחות של העצירות שהיו בהיריון - מיוחד במינו וטעון חרדות. כך, כמו במקרים רבים אחרים, הגב' Estela B. de Carloto, סגנית הנשיאה של 'הסבתות של פלזה דה מאז'ו' (תיק מס' 2085), קיבלה ידיעות באמצעות מכתב אנונימי, ממי שהייתה שותפה למעצר של בתה Laura Estela, על שהיא הייתה בידי

כוחות הביטחון יחד עם בעלה שנחטף אף הוא. מאוחר יותר, נודע לה מפי עציר משוחרר:

שהרינה המשיך להתקדם, שהיא שולחת הודעה לאביה ולי, שנהיה ערים ליום ההולדת של בנה שיחול ביוני 1978, שנחפש אותו בקאסה קונה, ושאם ייוולד בן היא תקרא לו על שם בעלי - גידו. כשהתקרב תאריך לידתו של נכדי, הייתי אז מורה, יצאתי לגמלאות כדי שאוכל לגדלו. כאילו הייתי אמו, התחלתי להכין את כל הדרוש לו. היו לי ארבעה בנים. לאוריטה הייתה הבת הבכורה. התחלתי לפעול לפי בקשתה, ולחפש את התינוק בקאסה קונה, בית היתומים בלה-פלטה, בית היתומים של בואנוס איירס, בבתי המשפט לקטינים ובכל מקום שאליז עשוי היה להגיע, אך התוצאות היו שליליות, ללא מענה. בינתיים, ב-25 באוגוסט 1978, קיבלנו בביתנו בלה-פלטה הודעה מתחנת המשטרה האזורית, בה נאמר לנו, להורי Laura Estela Carloto להתייצב בתחנת המשטרה המשנית של איסידורו קסנובה. ההוראה הייתה דחופה, 'למטרה שתימסר'. זה הכל. חשבנו שנגיע אליה ואל התינוק. חשבנו גם שזה כבר היה המוות.

הגענו כמו שנצטוונו וקצין המשטרה, בהוראת אזור המבצעים 114, הראה לנו תעודה, תעודת בתי, במצב תקין לחלוטין. הוא שאל אם אנחנו קרובי משפחה של האדם הזה. ענינו בחיוב, שאנחנו ההורים, ואז הוא הודיע לנו על מותה. כמובן שלא היה זה מוות, אלא רצח קר ובמחשבה תחילה ע"י הצבא.

בתי נרצחה, השכם בבוקר ה-25 באוגוסט. הם בדו שקר מפלצתי: שהיא נסעה במכונית ולא נשמעה להוראה לעצור ולכן נורתה.

לא יכולתי לראות אותה. הם לא נתנו לי לראות אותה. בעלי ובני משפחה אחרים אמרו לי שמוטב שאזכור את דמותה כמו שהייתה תמיד. פניה המאושרות, פני צעירה ארגנטינית מלאה מרץ, אידיאליסטית, נאבקת. פניה הושחתה בירית איטקה, שנורתה לגופה. גם בטנה הושחתה, כדי שאי אפשר יהיה להוכיח את הולדת נכדי. כששאלתי את קצין המשטרה על התינוק, הוא ענה לי שאינו יודע דבר על קיומו של תינוק... מאנשים ששוחררו אני יודעת שזה היה בן, שנולד ב-26 ביוני 1978. מלאו לו 6 שנים לא מזמן. אני אמשיך לחפש אחריו כל יום, עד יומי האחרון.

באותה רוח ממש, מפגינות שאר הסבתות של פלזה דה מאז'ו, שכפי שאמרנו קודם לכן, עושות את מלאכתן בהתמדה וביגון. מספרת נשיאת הארגון, הגב' María Isabel Ch. De Mariani:

בדרכנו הארוכה נפגשנו, הסבתות, וארגנו קבוצה כדי לחפש את הילדים הנעדרים, בתחילה חשבנו שאנו מעטות, אך גילינו לחרדתנו שאנחנו מאות, הואיל ואנו ממשיכות לקבל עדויות. לפני שבועות מספר הגיעו שלוש תביעות על ילדים נעדרים מאותה תקופה. חיפשנו אחרי נכדתי Clara Anahí Mariani בכל רגע, בכל יום, אך תמיד סירבו לתת לי מידע כלשהו... גם כשנעלמה הנכדה באותו מבצע בו הרגו את כלתי Diana Teruggi, אני עמדתי מול הגדוד מס' 7 בלה-פלטה וחיכיתי שימסרו לי אותה. בלילות חיכיתי לצלצול בדלת הבית,

וקיווייתי שימסרו לידי את הילדה שהייתה אז בת שלשה חודשים. פניתי לתחנת המשטרה מס' 5, שעכשיו ידוע לי שהייתה מקום ריכוז, דיברתי עם קצין המשטרה. האמת היא שאינני יודעת מאין היה לי אומץ להיכנס לשם לבדי. זה היה באמת משום שלא ידעתי מה הלך שם בפנים. הוא קיבל אותי, זה היה נס, ואמר לי שהילדה בחיים, שאחפש אותה, אבל הוסיף שאם אספר משהו, הוא יכחיש זאת לעולם.

זהותם של הילדים נשללה כדי שבני המשפחה לא יוכלו לאתרם. חלקם נלקחו לבתי יתומים, וכך נדחקו לשולי החיים המשפחתיים והחברתיים.

באמצע חודש מאי 1977, פרצו לבית שבו התגוררה אחותי Lucinda Delfina Juárez עם בנה בן ה-3 Sebastián Ariel Juárez אנשי צבא לבושים במדים בצבע ירוק זית, חמושים מכף רגל עד ראש. הם הקיפו את הרחוב בכלי רכב צבאיים. הבית שכן ברחוב טאטאי דה קלייפולה - בואנוס איירס.

כך פותח Juan Carlos Juárez את תיאורו (תיק מס' 3978):

סבסטיאן הקטן, האחייני שלי, הושאר אצל שכן אחרי ההתקפה על הבית. כעבור מספר ימים הביא השכן את הילד לבית המשפט לקטינים מס' 1 בלומס דה זמורה, בראשות השופטת Martha Pons, שהפקידה אותו במעון 'בית בלן', מבלי לברר דבר על זהותו, אף על פי שידעה על נסיבות המקרה. בבית יתומים זה עברה ילדותו המוקדמת של סבסטיאן, שחי עם עוד שנים-עשר ילדים עד שאותר. הבעיה הייתה שהילד נרשם בתיק בית המשפט בשם אחר, אעפ"י שקיימות ראיות מפורטות למדי על המבצע שבגיניו הובא הקטן. במתכוון מנעו את פרסום תמונתו, כדי למנוע מהמשפחה למצוא את הילד. במשך כל אותן שבע השנים חי סבסטיאן בלי לדעת מי הוא, ומה שמכאיב יותר, ללא אהבה, ללא טיפול, מבלי לדעת מה מצפה לו. בעקבות החיפוש השקדני של בני משפחתו, הוחזר Sebastián Ariel Juárez ב-22 במאי 1984, לחיק משפחתו החוקית.

מקרה זה וכן המקרה שיובא להלן, מראים כיצד ניתן לצמצם את הנזקים החמורים שנעשו ע"י מערכת הדיכוי ולקדם את החקירות על כך, כאשר כל הארגונים הממשלתיים מתאמים את מאמציהם לעבר מטרה זו:

בחודש פברואר 1984, נתקבלה ב- CONADEP (תיק מס' 3014), הודעה מבני המשפחה של Horacio B. ו- Margarita D., בה הם מבקשים לברר את מקום הימצאן של הבנות Liliana ו- Mariana שאין ידיעות מהן מאז שנת 1977. מאוחר יותר, במאי של שנה זו, נתקבלה ב- CONADEP תביעה שהובאה ע"י נציגות לה-פלטה, בה מתארת התובעת שבשנת 1978 ראתה בעיתון בלה-פלטה את תמונותיהן של שתי ילדות שנתבקשו פרטים עליהן והיא, התובעת, מזהה כבנותיהם של Horacio B. ו- Margarita D. מאידך גיסא אמרה ש- Horacio B. נפל במבצע צבאי וש- Margarita נחטפה. המבצע התרחש בנובמבר 1977 בפינת הרחובות 25

דה מאז'ו וונצואלה ביישוב אנסנדה. שתי התביעות נשלחו ע"י ה- CONADEP לוועדה העוסקת בחקר גורלם של ילדים נעדרים, מטעם המזכירות לפיתוח האדם והמשפחה, כפי שסוכם מאז תחילת העבודה המשותפת לחילופי מידע. חברים באותה ועדה פנו לארכיוני העיתון 'אל דיה' בלה-פלאטה, ועלה בידיהם להוכיח שהפרסום הנ"ל נערך בעקבות בקשה מיוחדת ע"י בית הדין לקטינים מס' 2 של העיר לה-פלאטה.

בבית דין זה נבדק התיק המתאים, וממנו התברר שב- 27 בנובמבר 1977, הושארו בבית החולים לילדים, מסיבות בלתי ידועות, שתי ילדות בגיל הרך.

בשיחות עם השכנים ביישוב אנסנדה, ברחובות 25 דה מאז'ו וונצואלה נאסף מידע על מבצע שנערך ע"י כוחות צבאיים בחודש נובמבר 1977.

השכנים סיפרו שבתאריך זה, ערכו אנשים במדים, השייכים לגדוד מס' 7 של חיל הרגלים בלה-פלאטה, מבצע שבו נהרגו שני גברים ונלקחה אישה, שהם מזהים בשם Margarita D. מייד אחרי המבצע, הגיעה מכונית בלתי מזוהה ולקחה את הבנות של Margarita D. למקום בלתי ידוע. כעבור זמן מה, הגיעו למקום לובשי מדים במשאית צבאית והחלו להעביר את הרכוש והחפצים האישיים של הדיירים. שאר החפצים נשרפו בפומבי, לעיני השכנים.

העדים זיהו את התצלומים שהציגו בפניהם אנשי הוועדה. כמו כן נסעו למר-דל-פלאטה, כדי לראיין את האדם ששלח את המידע והביא לפתיחת החקירה. הדיוק בתאריך ובשעת המבצע, שנתן העד, שכנע שאכן הילדות שהופקרו בבית החולים לילדים בלה-פלאטה, הן Mariana ו- Liliana B. הן הושארו במוסד זה, ב- 27 בנובמבר (יום ראשון האחרון) בשעה 18:00, כלומר שלוש שעות אחרי סיום המבצע.

בתיק הנמצא בבית המשפט לקטינים שמעורב במקרה, הוכח שהחיפוש שנערך לא נשא פרי. איש לא התייצב כדי לתת מידע, על אף הפרסומים בעיתונים. בשל כך החליט בית המשפט להפקיד את הקטינות לשמירה זמנית אצל בני זוג בלה-פלאטה, ששנה מאוחר יותר, בהתערבות בית משפט אחר באותה עיר, הסדיר את האימוץ המלא.

המידע שהתקבל מהמזכירות לפיתוח האדם והמשפחה, הועמד לידיעת ועדת ה- CONADEP. חבר בית הנבחרים Santiago López התערב אישית, ובלווית חברים של הוועדה של המזכירות נועד עם השופטת הראשית בבית הדין לקטינים, ובנוכחותה גם עם הוריהן המאמצים של הקטינות. בפגישה סוכם, בהסכמת ההורים המאמצים של הילדות, לערוך בדיקות דם ביחידת האימונולוגיה של בית החולים דוראנד בעיר הבירה, דבר שנעשה בהוראת בית המשפט.

עם זאת, ביוזמת חבר בית הנבחרים López, נסעו חברים במזכירות לטראו כדי ליצור קשר עם בני משפחתם של Horacio B. ו-Margarita D. דווח להם על המאורעות והוצע להם לערוך את בדיקות הדם הדרושות. עפ"י בקשת ה- CONADEP נסעו לטראו הרופאות ד"ר Di Lonardo ו-Yamamoto מבית החולים דוראנד, כדי לבצע את דגימות הדם בבני המשפחה הגרים בטרלאו.

בשעה זו ממש, מצפה הוועדה לתוצאות הסופיות, שיקבעו את הקשר המשפחתי.

ההשפעות על הילדים

נשים רבות נחטפו בהיותן בהריון, כפי שצוין בפרק אחר בדו"ח זה, וסבלו בעת מעצרן ייסורים והשפלות מכל הסוגים. אחדות זכו לצאת לחופשה וללדת בבתיהן, או בבתי חולים. עם זאת, הן הנשים והן ילדיהן הראו אח"כ סימנים של 'הירידה לגיהנום'; עקבות שקשה למחות גם בעזרת טיפולים קליניים ופסיכולוגיים, ואשר דורשים מן האם והילד כאחד לעשות מאמץ אדיר כדי להשתלב מחדש בחיי המשפחה והחברה.

בעדויות הבאות השמטנו את שמות המשפחה של הנפגעים. העיון בחומר יצדיק בוודאי החלטה זו.

Gladys de H. (תיק מס' 4178) נחטפה בשנת 1979 ונעצרה במחנה מעצר חשאי, שם עינו אותה אעפ"י שהייתה בחודש השישי להריונה. במהלך עינויים נוראים אלה היא נאנסה, עונתה בדרכן חשמלי, ספגה מכות באופן שיטתי, וכששבה מעט לאיתנה, זכתה שוב לאותו 'טיפול'. בגופה ובנפשה נותרו עקבות שלא יימחו לעולם.

(...) לא הצלחתי להירדם. הכל חזר שוב ושוב. הכל, החל מהצרחות של חבריי לסבל ועד לצעקותיי שלי...

שלושה חודשים אחרי שוחררה, נולד בנה Darío H. אך עקב העינויים שעברה אמו בזמן ההיריון התגלה אצל הילד, תוך זמן קצר, חוסר איזון נוירו-וגטטיבי, שידוע בשם היפואקוסיה דו-צדדית. החל מרגע שהגב' H. התייצבה בפני ועדה זו כדי להציג את תביעתה, טיפלו בה אנשי מקצוע מתאימים, שהציגו את פרטי המקרה בבית החולים למקרים חמורים 'קוסמה ארחריץ'. הילד אושפז ועבר בדיקות פסיכו-פיזיות על מנת לקבל אבחון קליני והפנייה למוסד מתאים. נערכה התייעצות רפואית בבית החולים, עם השירות הפסיכו-פתולוגי בניהולו של הד"ר Coquet שהמליץ על טיפול משפחתי בתוך השירות הפסיכו-פתולוגי במרכז לבריאות הנפש מס' 2, בו הגיעו לאבחון המשוער, שהילד סובל מתוצאות מלחמה. עפ"י דעת המומחים ניתן להגיע לאבחון מדויק של התפתחות המצב, רק אחרי טיפול פסיכו-תרפויטי של האם והילד ולהביא לשיקום חברתי של שניהם. מאידך הגיעו הרופאים מהמרכז הרפואי לחקירות קליניות למסקנה שהפתולוגיה הקלינית היא כנראה תוצאה מהפעלת הלם חשמלי על האם בעת הריונה. הדבר גרם להיווצרות שטפי דם

שהביאו למשברים בשלבים השונים של התפתחות הוולד. עם זאת, מן הראוי להדגיש שבעקבות פנייתם לארגון ממשלתי, כוועדה זו (אשר מפנה וממליצה בפניהם על מוסדות רפואיים בתחומים השונים, ומעל לכל, עזרה להשתלבות מחדש בחברה, לאחר הרחקה, עקב מצבם המיוחד), ניתן לראות התפתחות חיובית אצל האם והילד, ביחסים ביניהם, וכן ביחסם אל החברה בכלל.

ילדים שהיו עדים למעצרים הבלתי חוקי של הוריהם בביתם - כך קרה במרבית המקרים - תוך התפרצות אלימה של קבוצות חמושות, נכחו במצבים חמורים שגרמו ללא ספק להפרעות חמורות באישיותם - לא הצליחו תמיד לשרוד ולעמוד באותם מצבים, כפי שקרה עם הילד Marcelo Barbagallo.

באפריל 1976 נאלצו הוריו של Marcelo להפקירו, אחרי שנעצרו בביתם יחד עם אחותו Elena Isabel בת ה-19, ובת דודה Nora Chelpa, בת ה-22, שהייתה בהיריון. במשך האירוע נאלץ Marcelo לסבול מיחסם הקשה של משתתפי המבצע. הם שהו בבית במשך שתיים ובזזו כל מה שהיה בו: רדיו, סדינים, טלוויזיה, כסף, ועוד. הכל לעיני הילד.

מאז היה הילד תחת השגחתה של סבתו, מצד האם, בת ה-70. היא מספרת שנכדה היה עומד שעות ארוכות ליד החלון ומחכה לשובם של הוריו. מאז שנעצרו החל Marcelo Barbagallo לישון עם סבתו. לא נתקבלה מאז כל ידיעה על הוריו ובני משפחתו. באוקטובר 1982, כשהתעוררה סבתו, מצאה אותו מת. באישור קביעת המוות נכתב: 'דום לב'. הוא היה רק בן 12.

בכל פעם שילדים סבלו עינויים על בשרם, או ראו את הוריהם סובלים מעינויים, נתקפו הילדים בבלהות שאי אפשר היה לשער את תוצאותיהן. כך קרה במקרה שלהלן, ואשר הסתיים בהתאבדותה של ילדה קטנה.

Alicia B. Morales de Galamba (תיק מס' 5187), מתארת את המקרה:

התגוררתי במנדוזה עם ילדי, Paula Natalia בת השנה וחצי ו-Mauricio בן החודשיים. יחד אתנו גרה שם חברה, María Luisa Sánchez de Vargas שני ילדיה, Josefina בת ה-5 ו-Soledad בת השנה וחצי. ב-12 ביוני 1976, בערך בשעה 23:00, היינו María Luisa ואני במטבח. שמענו חבטות וראינו קבוצת אנשים גדולה מתפרצת לעברנו. מבלי שהצלחנו להבין את המתרחש, הכו אותנו וקשרו לנו את העיניים. בעקבות הרעש והקולות, התעוררו הילדים והתחילו לבכות בייאוש. האנשים הפכו את כל הבית, שברו כל מה שמצאו בדרכם, ושאלו אותי כל הזמן על בעלי. מדי פעם דרכו את כלי נשקם, כאילו התכוונו לירות. הטרור שרר בכל. לא הצלחנו לנשום. הפחד העצום, יחד עם צעקות הילדים ממש הוציאו אותנו מדעתנו. María Luisa ואני נשאנו אותם על זרועותינו כדי להרגיע אותם. כעבור עשרים או שלושים דקות, הוציאו את כולנו מהבית והוכנסנו למכונית, אולי הייתה זו פלקון, והביאו אותנו למקום שאח"כ נודע לי בשם D2, כלומר, בניין המשטרה של מנדוזה. הכניסו אותנו

למקום ריק ולקחו לכמה שעות את בני מאוריסיו בן החודשיים. הרגשתי אז שעולמי חרב עלי. לא רציתי לחיות. כבר לא בכיתי אפילו. הייתי זרוקה על הרצפה, מכורבלת כעובר. רק אחרי מספר שעות החזירו לי את מאוריסיו בני, בן החודשיים, ולאט לאט חזרתי לעצמי. במשך יומיים נשארו ארבעת הילדים אתנו. חוספינה ופאולה לא הצליחו לעמוד בהסגר. הן בכו ודפקו על הדלת וביקשו לצאת. אחד מהשומרים הוציא לפתע רק את חוספינה. העינוי חזר על עצמו. לא ידענו מה הם רוצים לעשות בילדה. כאשר החזירו אותה, אחרי כשעתיים, חוספינה סיפרה שלקחו אותה לתחנת אוטובוס כדי 'לזהות אנשים'. כעבור זמן מה לקחו את ארבעת הילדים ומסרו אותם לסבים שלהם. אח"כ הפרידו ביני ובין María Luisa, למרות שהמשכנו להיות ב-D 2. יום אחד דיווח לי אחד הסוהרים, שעומדים להביא את María Luisa לתא שלי. שמחתי על האפשרות לראות אותה, אעפ"י שחששתי למצבה. María Luisa נראתה ממש אחרת, היא הזדקנה מרוב כאב. בבכי סיפרה לי שבזכות כמה זונות הצליחה לראות בימים הראשונים, אחרי שהפרידו בינינו, את בעלה, José Vargas. גם הוא היה עצור שם. היום הוא מופיע ברשימת הנעדרים. באותה פגישה סיפר לה José שבתם הקטנה חוספינה, נכחה באחת מסדרות העינויים. הם הכריחו אותה לראות בסבלו של אביה, כדי לאלצו לדבר. היא משערת שהדבר קרה בין ה-12 וה-14 ביוני, ברגע שהוציאו את חוספינה מהתא בו הייתה אתנו. אך הסיפור של María Luisa לא מסתיים בכך. מה ששמעתי אח"כ היה כל כך נורא, שגם היום כמו אז, אני מרגישה שמכל הצרות שאדם יכול לעבור, אין גרועה מזו... לפני כמה ימים, אמרה לי, לקחו אותי לבית הוריי בסן חואן. חשבתי שזה נועד כדי לגרום לזקנים נחת, להראות להם שאני חיה, ולחדש את הקשר עם הילדות. אבל לא. הם לקחו אותי כדי להשתתף בטקס אשכבה. את יודעת של מי? של בתי הגדולה, של חוספינה. כאשר María Luisa שאלה את אביה, הד"ר Sánchez Sarmiento, פרקליט בבתי המשפט הפדרליים - איך קרה הדבר - הוא סיפר לה שכמה ימים אחרי שהגיעה, הוציאה הילדה מתוך מגירה את נשקו של הסב וירתה בעצמה למוות.

Juan Enrique Velázquez Rosano (תיק מס' 2628) מצהיר:

...כיוון שעניתי כל הזמן בשלילה, התחילו להצליף בבת זוגי מכורה, למשך בשערה ולבעוט בילדים Celia Lucía בת ה-13, Juan Fabián בן ה-8, Verónica Daniela בת ה-3 ו-Silvina בת ה-20 יום בלבד... הם דחפו את הילדים מצד לצד וחקרו אותם על בני המשפחה. אחרי שהכו את חברתי, לקחו את התינוקת בת ה-20 יום, החזיקו אותה ברגליים, כשראשה למטה, הכו אותה ואמרו לאמה: ".... אם את לא מדברת, נהרוג אותה". הילדים בכו והטרור היה נורא. האם התחננה בפניהם בצעקות, שלא ייגעו בתינוקת ואז החליטו לעשות לחברתי את ה'צוללת', בנוכחות הילדים, בשעה שאותי הכניסו לחדר אחר. עד היום איני יודע דבר על חברתי Elba Lucía Gándara de Castromán, שנולדה ב-12 באוקטובר 1943 במרסדס, רפובליקה של אורוגוואי, אמם של ארבעת ילדינו: סליה לוסיה, חואן פביאן, ורוניקה דניאלה וסילבינה....

Elena Alfaro (תיק מס' 3048) מספרת בעדותה על ה'וויזוביו', על העצורים שראתה במחנה חשאי זה, ביניהם Capello Jorge Antonio, חברתה Irma Beatriz Máerquez ובנה Pablito Márquez:

...העבירו את Capello ראשון - אומר עד - הם עינו את Pablito לעיני אמו, ואחר כך העבירו אותו (עפ"י השמועות במחנה) למוסד לעבריינים. את Irma Beatriz העבירו חודשיים אחרי בנה. את Pablito עינו בנימוק שהוא מסרב למסור את כתב הבעלות על הבית שכוחות הדיכוי רצו לסחור בו...

Elsa Norma Manfil (תיק מס' 7018), מצהירה בפני ועדה זו:

...ב-26 באוקטובר 1976, בשעה 6:00 בבוקר, ירו במקלע לתוך הדירה של אחי, שהייתה בקומה השלישית ברחובות פוסאדאס ולוסנה בוויילה דומיניקו, פרובינציה של בואנוס איירס. כולם ישנו: אחי Carlos Laudelino Manfil וארבעת ילדיו הצעירים. Silvia Graciela, Ariel Cristian, Carlos Alberto ו-Karina Manfil. השכנים אומרים שבהתחלה דפקו על הדלת, אך כיוון שלא פתחו אותה מייד, החלו לירות במכוונות ירייה. הם אומרים, שהמשיכו לירות גם בתוך הבית וכתוצאה מכך הרגו את אחי, את אשתו ואת בנם בן השמונה. את קארינה פצעו ברגל, ולפי מה שנודע לנו מאוחר יותר, אשפזו בבית החולים פינוקייטו בסאראנדי. הם הפקידו עליה שמירה משטרתית. באותו יום, בשבע אחר הצהריים, אחרי שנודע לי על המתרחש מפי השכנים, התייצבתי וניסיתי לברר מה קרה. ליד דלת הבית עמדו מספר אנשים חמושים היטב, במדי צבא. כאשר ראו אותי, כיוונו אלי את הנשק וציוו עלי להמשיך, לעלות ולא להיעצר בקומה זו. מייד רצו לדעת את שמי. אמרתי שאני שכנה, שאני מכירה את המשפחה שגרה בבית ומבקשת לדעת מה קרה. כעבור יומיים קיבלה אמה של אנחליקה הזמנה לזהות את הגופות במכון הפתולוגי של בית הקברות באבז'נדה. חמותו של אחי קיבלה תחת חסותה את קארינה. היא הוציאה אותה מבית החולים בו הייתה מאושפזת. בחסותה השאירו גם את הילדים סילביה, גרסיאלה ואריאל, שהיה אז רק בן שישה חודשים.

Silvio Octavio Viotti (תיק מס' 5473), מספר כיצד השפיעו עליו בהיותו עצור, המכות והייסורים שספגה קטינה:

...ב-5 בדצמבר 1977 נעצרתי ע"י כוחות הצבא. הם הוציאו אותי מחוותי בוויילה גראן פארקה גיניאסו, קורדובה. בלי חקירה לקחו אותי למקום מעצר, שעפ"י מה שנודע לי אח"כ היה קמפו דה לה-ריברה. הייתי שם חודשיים ועוד עשרים ושמונה ימים בחזקת עצור-נעדר. כשהייתי בצינוק, ב-19 בדצמבר, הביאו אישה כבת 21, יחד עם אחותה הקטנה בת ה-11. ראיתי אותן בבהירות כשעברו במסדרון, כי באותו רגע לא היה לי מחסום על העיניים. הלילה ההוא היה נורא. עד אור הבוקר חקרו את הנשים והכו אותן. עד היום נדמה לי שאני שומע את זעקות הכאב של הקטנה יותר...

הזיהוי

יש חשיבות רבה לשימוש בהישגי המדע האחרונים לצורך זיהוי הילדים הנעדרים.

כבר מראשית נדודיהן, באו הסבתות של פלזה דה מאז'ו במגע עם מוסדות מדעיים שונים בשבדיה, צרפת וארה"ב.

בשנת 1982 הן החלו במגעים עם החברה האמריקנית לקידום המדע (American Association for the Advancement of Science) שמושבה בושינגטון, עם הד"ר Fred Allen (אחד מחברי הצוות החוקר שהצליח להביא להחלפת הדם בתינוקות שנולדו עם R H שלילי), ממרכז הדם בניו יורק. מאז החלו במאמצים לחקור את ההורות של משפחות שהן האב והן האם לא היו בין החיים, בחפשם את הקשר הגנטי עם הסבים והסבתות. קשר זה ניתן לקביעה גם עם דודים או קרובי משפחה משני הצדדים.

כדי לקבוע את הזהות וההורות של הילדים הנעדרים, משתמשים בבדיקות דם שמטרתן למצוא את הסימנים הגנטיים, דרך הבדיקות כדלקמן:

א. סוגי דם.

ב. תאי פרוטאין.

ג. H. L. או תאימות רקמות.

ד. תאי תסס.

תוצאות הבדיקות מהוות הוכחה חותכת ומכרעת הן לגבי הזהות והן לגבי הקשר המשפחתי. כמו כן ניתן להוסיף את הפיתוח החדש של שחזור השינויים שחלים עם הזמן בתווי הפנים, באמצעות מחשב, כפי שעשתה זאת לאחרונה קבוצת מדענים מאוניברסיטת MIT.

אחד המקרים שבו יושמו הישגי הרפואה המשפטית בארגנטינה ובארצות הברית, היה זה של משפחת Lanouscou.

הסבתות של פלזה דה מאז'ו קיבלו מידע על חמישה אישורי קבורה שניתנו לשלושה ילדים והוריהם. עפ"י התאריכים והמקום, הסיקו שהם שייכים ל- Roberto Lanouscou, לאשתו Bárbara de Miranda de Lanouscou ולילדיהם Roberto בן ה- 5, rbaracB בת ה- 4, ול- Matilde בת ה- 6 חודשים. כולם מבוקשים ללא תוצאות ע"י משפחותיהם. באישורים צוינה זהותם 'ללא שם', והם היו חתומים ע"י ד"ר Roberto Enrique Bettale, רופא ממשטרת בואנוס איירס, בתאריך 5 בספטמבר 1976.

הסבתות התייצבו מייד בפני שופט הנוער בסן איסידרו, ד"ר Juan Carlos Fugaretta, שעל שולחנו הייתה מונחת הבקשה לחיפוש, ללא כל תוצאות, ובפני הד"ר Sordelli Carreras, נשיא בית המשפט הפלילי מס' 1 בסן איסידרו. הד"ר

Dillon, שופט תורן, הורה להוציא מקברן את חמש הגופות לפי בקשת הסבתות של הילדים, ובחסות הצוות המשפטי של הסבתות של פלזה דה מאז'ו. הן ביקשו להיות נוכחות בעת פתיחת הקבר וללוות את בני המשפחה, וכן מכיוון שהגיעה אל הסבתות ידיעה אנונימית שאחד הילדים מת.

ב- 25 בינואר 1984 נערכה ההוצאה מן הקבר בבית העלמין של בולוגנה. פתחו את הקבר של Matilde, הקטנה בבנות. מארון מתים קטן הוצאה שמיכה מקופלת בצורת תינוק ובתוכה דובון ורוד, מוצץ וגרביים לבנים, אבל לא נמצאו שרידים של תינוק בן ששה חודשים.

כל זה אומת גם ע"י המומחה האמריקני הנודע ד"ר Clyde Snow, בעת ביקורו בבואנוס איירס ביוני 1984, כשהוזמן ע"י הוועדה הלאומית כחבר החברה האמריקאית לקידום המדע.

בשלב מאוחר יותר קיבלה ועדה זו את עדותו של משתף פעולה עם כוחות המשימה שהיו קשורים לחיל הים (תיק מס' 6527), ממנו הובהר שהילדה Matilde Lanouscou הייתה בידי אנשי חיל הים.

מסיבות ברורות, העדיפו בעבר להתחיל את החקירות הללו בחו"ל. כיום עורכים אותן בבית החולים דורנד בבואנוס איירס, במעבדה המנוהלת ע"י הרופאה הד"ר Di Lonardo, במסגרת המזכירות לבריאות הציבור של עיריית בואנוס איירס.

ב- 1984 נוצר קשר חדש בין החברה האמריקנית לקידום המדע, שבאמצעות הסבתות של פלזה דה מאז'ו יצרה קשר עם הוועדה, שהזמינה את מדעני החברה הנ"ל, לפגישת עבודה שנערכה ביוני אשתקד.

ב. מתבגרים

אף שטרם בגרו, אין הם כבר ילדים. עדיין לא קיבלו עליהם החלטות בסיסיות בחייהם, אך עם זאת הם מתחילים להגדיר את עצמם. הם אינם יודעים הרבה על נפתולי הפוליטיקה וטרם השלימו את השכלתם התרבותית. רגישותם היא שמדריכה אותם והם אינם משלימים עם הפגמים הנגלים להם בעולמם של המבוגרים. בנפשם של אחדים מהם צומח האידיאל, הדחייה מאי הצדק והצביעות, שלעתים הטילו עליהם חרם בצורה חד משמעית, אך תמימה. אולי בשל השינויים הפוקדים את גופם, הם חושדים בכל מה שנראה להם בלתי משתנה.

כמעט 250 נערים ונערות בני 13 - 18 נעלמו, נחטפו מבתיהם, מהרחוב או משערי בית הספר. די להביט בתמונת הקיר, עם תמונות המתבגרים הנעדרים, שהכינה הוועדה לתוכנית הטלוויזיה 'לא עוד', והשאלה 'מדוע' נותרת תלויה באוויר ללא מענה.

רבים מבני הנוער הללו נעלמו כתוצאה מהדיכוי שהופעל נגד הוריהם.

הקטנים ביותר

הם היו אורוגואים שחיו מספר שנים בארצנו. האב, Nelson, נעצר והיה בידי הרשות המבצעת הארצית; האם Lourdes, נחטפה ברחוב ע"י קבוצת אנשים חמושים, בלבוש אזרחי. ארבעת הילדים של משפחת Hernández Hobbas נשארו אצל הידידים היחידים שהיו להם בארץ. Beatriz Hernández Hobbas (בת 16), הבוגרת באחים, נחטפה מבית קפה במונרו. היא נלקחה בעודה חיה, אך לא נודע דבר על מקום הימצאה. Washington Fernando Hernández Hobbas (תיק מס' 6263), בן 13, נשאר אצל משפחה אחרת, לאחר שאמו ואחותו הגדולה נחטפו. גם בביתו החדש נערך חיפוש ב- 6 ביולי 1977. המקום נראה כמו 'גן ילדים', כיוון שהיו בו 8 ילדים, בני שלוש משפחות, שמצבן דמה למצבו של Washington Fernando Hernández Hobbas, כולם מתחת לגיל 13. שלוש נשים שמרו עליהם כשפרצה לבית קבוצת גברים חמושים בלבוש אזרחי, ואחרי שבדקו הכל, לקחו אתם את שלוש הנשים ואת Washington Fernando, שנראה להם המבוגר מכולם (תיק מס' 768).

Fernando נראה עוד פעמיים. בשתייהן הציבו אותו כפיתיון, כדי ללכוד אנשים נוספים. הם השתמשו בו כדי שיספר על בתים בהם נפגשו הוריו עם חברים, או כדי שיבואו חברים לקחתו, ויפלו למארב. עד היום אין ידיעות ברורות על מקום הימצאו. הוא עדיין בחזקת עצור-נעדר.

Mónica Graciela Santucho (תיק מס' 1596), הייתה בת 14 כאשר נחטפה. ב- 3 בדצמבר 1976, בשעה 17:30 בערך, ארעה תקרית עם הצבא, בבית ששכן ברחובות 138 ו- 526 של מלצ'ור רומרו, לה-פלטה. מוניקה גרסיאלה יצאה מהבית בהחזיקה שני ילדים וביקשה שלא יירו בהם. היא נלקחה מייד, כוסתה בברדס והוכנסה לפיאט 600 לבנה שהוסעה על ידי אנשים חמושים, בלבוש אזרחי. עדים משוחררים מעידים שראו אותה ב- C.C.D. בשם אראנה. היא נעדרת עד היום.

משפחת Avellaneda התגוררה בשכונת מונרו. ב- 15 באפריל 1976 נערך בביתם חיפוש. הם חיפשו את ראש המשפחה. כיוון שלא היה, החליטו לקחת את אשתו ובנו, Floreal Edgardo Avellaneda (תיק מס' 1639) שהיה אז בן 14, בני ערובה. הם נתבקשו להתלבש ולצאת מהבית.

הם הוציאו אותי יחד עם בני לרחוב. החזקתי בידו. ברגע מסוים הורו לנו להניח את הידיים על גג האוטו. הייתה זו הפעם האחרונה שראיתי אותו. הוא הסתכל עלי כשקשרו לי את העיניים.

אמו, שנתנה עדות זו לבית המשפט, הועלתה אתו למכונית, כשעיני שניהם קשורות.

בני לחץ את ידיי, כדי לעודד אותי. כך עמדנו בשקט.

זמן ממושך היו השניים עצורים בתחנת המשטרה בויליה מרטלי, שם עינו אותם.

זמן ארוך שמעתי את המוסיקה ואת צעקות הכאב של בני. אח"כ שוב השתיקה המחרדה.

הם הרגו את Floreal. לא הובהר עדיין איך ומתי. למשפחה נודע על כך מיריעות בעיתונות תחת הכותרת: 'גופות באורוגוואי'. אחד משמונה הגופות שנמצאו בנהר ריו דה לה-פלטה, לחוף אורוגוואי, הייתה של Floreal Edgardo Avellaneda. התמונות שצולמו ע"י המשטרה היו מחרידות:

בני מופיע בהן בידיים ורגליים קשורות, ערוף ראש וסימני התעללות חמורים על גופו.

מכתב לוועדה, (תיק מס' 3338):

אל חברי הוועדה הלאומית לעניין הנעדרים
העיר אלברדי, טוקומן, 29 בפברואר 1984.

החתומה מטה, Olga Cecanti de Nughes, בוגרת, תעודת זהות מס' 8.755.712, המתגוררת בעיר אלברדי, פרובינציה של טוקומן, פונה אליכם בבקשת מידע על נכדי, Juan Angel Nughes שהיה בן 14 כאשר נחטף בצאתו מבית הספר החקלאי הטכני בעיר.
הדבר אירע ב- 11 באוגוסט 1976, לעיני המורים האמיצים שעמדו חסרי אונים מול קבוצת אנשים שאילצו אותו לעלות למכונית, ומאז איננו יודעים עליו דבר. נקטתי בכל מיני צעדים רשמיים ולא רשמיים, אך העליתי חרס בידי.
אני מתחננת בפניכם, שתיענו לבקשתי, כיוון שלפעמים אני חושבת שהנה כוחותיי עוזבים אותי, וחוששת שלא אוכל להמשיך בחיפושים. לפני שאני מסיימת, הרשו לי לאחל לכם הצלחה בתפקידכם, ולבקש מכם שוב תשובה מהירה.

בכבוד רב,
Olga Cecilia Cecanti de Nughes

הן ציפו לתינוק

מתוך הנערות המתבגרות הרבות שנחטפו, שש היו בהריון.
Alicia Elena Alfonsín de Cabandie (תיק מס' 3749), הייתה בת 16. היא התגוררה בבית חמיה, באנטרה ריוס, עיר מולדתה, כשנחטפה. ב- 23 בנובמבר 1977, בשעה 18:00, כאשר חזרה מהמכולת, ניגשו עשרה גברים בלבוש אזרחי, נושאי נשק, פנו

אליה ישירות ועצרו אותה. השוער הצליח לראות איך הוכנסה Alicia במכות למשאית שנשאה את השלט 'מצרכי מזון'. אליסיה הייתה בחודש השביעי להריונה.

Ana María Marti ו- Sara S. de Osatinsky (תיק מס' 4344 ותיק מס' 4442), הצליחו לראותה בבית הספר למכונאות של חיל הים, ימים מספר אחרי חג המולד של שנת 1977. היא הובלה לחדר קטן שנועד לנשים הרות. עלה בידה לספר להן שהייתה ב'אל בנקו' יחד עם בעלה, Damián Cabandie, ושאישה אחת, שאמר שהוא אלוף-משנה, הבטיח להעביר אותה למקום אחר כדי שתלד, ואח"כ תוכל להיפגש עם בעלה והילד ב'מרכז שיקום' שבו תשלים את גזר דינה.

עפ"י העדויות הכלולות בתיק הנ"ל, הגיעה Alicia ל- ESMA כשראשה כמעט מגולח למשעי. זה נעשה ב'אל בנקו'. היא חלקה את החדר עם נשים הרות נוספות, ראתה כיצד מפרידים כל אחת מתינוקה, והאמינה שגורלה יהיה שונה. ימים מספר לפני הלידה התקבלה Alicia לראיון עם רב-סרן Minicucci, ראש ה- C.C.D. 'אל בנקו', שהודיע לה שיפרידו בינה לבין התינוק. היא ספרה על שיחתה עם אלוף-משנה אחר, אך לשווא.

Alicia חזרה לחדרה הקטן מיואשת. היא הבינה שגורלה יהיה כגורל הנשים ההרות האחרות.

בין פברואר ומרס 1978 נולד בנה. הרופא שטיפל בה בעת הלידה היה הד"ר José Luis Magnacco. התינוק היה אתה במשך 15 יום. מספר דקות לפני שהפרידו ביניהם, הממונה על בית הסוהר, Héctor Favre, שאל אותה אם היא רוצה לשלוח מכתב לבני משפחתה, כדי להודיע להם על מעצרה ולבקש מהם שיטפלו בבנה.

Alicia כתבה את המכתב והשאירה אותו עם התינוק. כלילה נלקח הילד ע"י נגד שנודע בכינויו Pedro Bolita.

על Alicia, התינוק שלה, וגם על Damián בעלה, אין יודעים דבר.

הוועדה קיבלה תביעות נוספות על מתבגרות בהריון שעדיין בחזקת עצורות נעדרות, ואלה הן: Laura Beatriz Segarra, בת 18, בחודש השמיני להריונה; Beatriz Inés Ortega de Fossati, שילדה בתחנת המשטרה החמישית של לה-פלטה; Nidia ñoz Beatriz Mu, בת 18, בחודש הרביעי להריונה, (כמו כן עפ"י עדויות השכנים, יום לאחר חטיפתה, הופיעה משאית צבאית וקבוצת אנשים הוציאה מהבית רהיטים, בגדים וחפצים רבים של Nidia ושל Luis Ramón חברה); Noemí Josefina Jansenson de Arcuschin, בת 18, בחודש השלישי להריונה.

לא ידוע דבר על מקום הימצאן של נשים אלה ושל התינוקות שנשאו ברחמן.

מר Pedro Kreplak היה אלמן ואב לשלושה בנים. ב- 9 ביולי 1977 נערך חיפוש בביתו. חיפשו את בנו הבכור Gabriel, שלא התגורר עמו והוא לא ידע עליו דבר.

באותו יום לא היה José Ariel גם הוא בבית, לפיכך לקחה הכנופיה את Pedro Kreplak ואת בנו הצעיר, Ernesto. את האב עינו בדרכן חשמלי כדי שיעהיר על מקום הימצאו של חוסה אריאל. כשאמר להם שהוא נמצא בבית סבתו, הלכו לחפשו שם, ועד היום הוא עצור-נעדר. José Ariel Kreplak (תיק מס' 1661) היה אז בן 16. אביו ואחיו נלקחו כבני ערובה ו-Pedro Kreplak עונה כדי שילשין על גבריאל, בנו הבכור.

"אנחנו מחזיקים בבנים שלך כי הם מתקוממים", אמר הסרן Ferrone, "אחרי כל מופע של גיטרות היו יוצאים לצבוע קירות". תשובה זו קיבל Melchor Cáceres כאשר יצא לחפש את בנו, התאומים Amado Nelson ו-Arnaldo Darío Cáceres למחנה 'וייחו באונו', ביישוב מונטה צ'ינגולו (בואנוס איירס), (תיק מס' 5288). התאומים היו בחורים בני 17 שעסקו במוסיקה, והייתה להם להקה מודרנית. ב- 23 בפברואר 1978 פרצה לבית המשפחה קבוצת אנשים בלבוש אזרחי ובאפודי מגן, שהודיעו כי הם שייכים ל'צבא מונטה צ'ינגולו'. הם שאלו על התאומים והחרימו את רכושם: גיטרות, מגבירי קול, מיקרופונים, פטיפונים, וכו'.

הם גילו את ראשו של Arnaldo Darío במקום; אני משער שכדי שיוכלו להבדיל ביניהם. חודש אחרי החטיפה, הופיעה קבוצה נוספת, שוב שאלו על התאומים. הם לא היו כי כבר לקחו אותם. אז לקחו אותי.

Melchor Cáceres היה אסור במשך 30 שעות. הוא עדיין ממשיך בחיפושיו אחר התאומים.

María Pabla Cáceres (תיק מס' 1850) הייתה בת 17, היא למדה בבי"ס תיכון ועבדה בבית חרושת למתכת. היא הייתה נשואה ל-Fernando Simonetti. ב- 16 בפברואר 1976, בשעה 01:30, נכנסה קבוצת אנשים חמושים לבית הוריה של María Pabla, אצלם התגורר הזוג הצעיר. הם נחקרו והוכו; קשרו את ידיהם ורגליהם, כיסו את עיניהם והובילו אותם עירומים למחצה לכיוון בלתי ידוע. כעבור שלושה ימים, שיחררו את Fernando כשהוא מוכה קשות. הוא סיפר שבמקום בו היה, זוהו העצירים עפ"י מספרים. הוא היה מס' B20 ו-María Pabla - מס' 21. Mónica, אחת המשוחררות, מעידה שהייתה עם פרננדו ומריה פבלה במחנה המעצר החשאי 'אל אתלטיקו'.

María Pabla Cáceres de Simonetti מוגדרת עדיין עצורה-נעדרת.

Benedicto Víctor Maisano בן ה- 18 (תיק מס' 4810), הלך בליל ה- 4 באוגוסט 1976 לאצטדיון של ריבר, למשחק הכדורגל של בוקה-אוניון. בעודו באצטדיון, הגיעו לביתו כשמונה אנשים חמושים בלבוש אזרחי. כיוון שלא היה, הם החליטו לחכות לו.

בנדיקטו הגיע מאוחר מאד. זה היה בשעה 01:30 ביום ה- 5.8.76. לפני שהגיע, יצאתי ואמרתי לו: "המשטרה מחפשת אותך". הבחור החליט להיכנס כיוון שלא היה לו מה להסתיר. כמובן שנעצר ללא כל התנגדות. הוא החליף את בגדיו ואכל משהו. כאשר יצאו לרחוב ראו חוטפיו שהשאירו את אורות הפלקון דולקים והסוללה נגמרה. בני ואני דחפנו את האוטו עם שניים מהם, עד שהתחיל הרכב לזוז. מאותו רגע איבדתי את עקבותיו של בני. נקטתי בכל האמצעים החוקיים, ניצלתי את קשרי האישיים, בין היתר היו לי שתי פגישות עם מונסיניור Graselli. בראיון השני הוא ייאש אותי מאד, כשסיפר לי על היחס שקיבלו העצורים, דבר שנטע במוחי את המחשבה שהוא יודע כמה מדובר.

תלמידי בתי הספר התיכוניים

משפחת Román שמוצאה מקוסטה ריקה, התגוררה זה זמן רב בעיר קורדובה. Claudio Luis Román Menéndez (תיק מס' 7615) היה בן 16 ולמד בכתה 'א' בבית הספר התיכון מנואל בלגרנו, בעיר קורדובה. הוא נבחר ע"י חבריו להיות נציג הכיתה.

בשעה 3 לפנות בוקר, אור ליום 27 ליולי 1976, הגיעו 10 גברים לביתו ואיימו לפרוץ את הדלת אם לא יפתח להם. כשביקש שיזהו את עצמם, הראו לו את הנשק ואמרו: "זה הזיהוי שלנו". הם לקחו אתם את Claudio Luis ואמרו: "אל תדאגי, גברת, לבן שלך לא יקרה דבר. תוך שלושה או ארבעה ימים הוא יחזור".

הדרך למצוא את Claudio הייתה ארוכה וכואבת. ב- 13 באוגוסט, פרסמו עיתוני הבוקר של קורדובה הודעה מטעם הצבא, בה נאמר שקלאודיו לואיס רומן נהרג עם צעיר נוסף, בתקרית עם כוחות הצבא.

רק ב- 14 באוגוסט 1976, אחרי הליכים ארוכים, נמסרה גופתו של Claudio במכון הפתולוגי בבית החולים של קורדובה. שם ביקשו הוריו מהאחראים שיאפשרו להם לראות את הגופה כדי לזהותה, אך התשובה הייתה שיחכו קצת כדי שיספיקו לסדר את מספר הגופות העצום של צעירים שנערכו על הרצפה מחוסר מקום. מאחת הערמות שלפו את גופתו של Claudio, ויעצו להוריו שינסו במידת האפשר לא להסתכל בו. התמונה שנתגלתה לעיניהם הייתה מחרידה, כל גופו היה פצוע. היו עליו סימני התעללות קשים, הם הרסו אותו לגמרי.

ליל ה- 16 בספטמבר 1976 זכור למעצבה במחנה לה פלאטה בשם 'ליל העפרונות'. באותו לילה נחטפו הצעירים האלה מבתיהם ע"י כוחות הביטחון והם נעדרים מאז ועד היום: Horacio Angel Ungaro (תיק מס' 4205), Daniel Alberto Rasero (תיק מס' 4205), Francisco López Muntaner (תיק מס' 5479), María Claudia Falcone (תיק מס' 2800), Vctor Triviño (תיק מס' 4018), Claudio de Acha (תיק מס' 148), María Clara Ciocchini (תיק מס' 1178). הם היוו חלק מקבוצה בת 16 צעירים בני 14 - 18, שנטלו חלק במבצע להוזלת הנסיעה לתלמידים באוטובוס. משטרת הפרובינציה של בואנוס איירס יצאה למבצע נגד, כדי ללמד לקח את

משתתפי המבצע להוזלת כרטיס האוטובוס לתלמידים, שנחשב אצל כוחות הצבא פעילות חתרנית בין כותלי בתי הספר. כל אחד מהם נעקר מביתו. שלושה מן הנערים החטופים שוחררו.

עפ"י החקירות שנערכו ע"י ועדה זו ועדויות שנתקבלו על ידה, המתבגרים חוסלו אחרי שסבלו ייסורים קשים במחנות מעצר חשאיים שונים, ביניהם אראנה, הבור של באנפילד, הבור של קילמס, מטה המשטרה של הפרובינציה של בואנוס איירס, תחנות המשטרה מס' 5, 8 ו-9 בלה-פלטה ומס' 3 בולנטין אלסינה, בלנוס, ובמטווח של מטה משטרת הפרובינציה של בואנוס איירס.

עפ"י עדותו של Pablo Díaz (תיק מס' 4018), עלה בידו לראות בחיים את Víctor Treviño ב-22 בספטמבר 1976 במחנה המעצר החשאי אראנה. את María Claudia Falcone ראה בפעם האחרונה אחרי שחלק אתה כמה חודשי מעצר, ב-28 בדצמבר של אותה שנה בבנפילד. באותו מחנה מעצר ראה גם את Claudio de Acha, נער שכיניו היה 'ג'ינג', כולם סטודנטים בבתי ספר תיכוניים, שהיו ביניהם בקשר וכן אנשים רבים נוספים, ביניהן שלוש נשים הרות שילדו במקום.

גם בבאייה בלאנקה היו קבוצות של תלמידי תיכון שנחטפו. מספרת על כך Alicia Mabel Partnoy בעדותה (תיק מס' 2266):

כאשר הגעתי למחנה המעצר 'לה אסקווליטה' היו בו כתריסר צעירים בני 17, כולם תלמידי בית הספר הממשלתי לחינוך טכני מס' 1 בבאייה בלאנקה. הם נחטפו מבתייהם לעיני הוריהם במחצית השנייה של דצמבר 1976. אחדים היו שם כחודש. הכו אותם קשות ואלצו אותם לשכב על הרצפה בידיים קשורות לגב. לפחות שניים מהם עונו בדרכן חשמלי. מאוחר יותר הם שוחררו. סיבת המעצר הייתה סכסוך עם אחד המורים שהיה איש חיל הים. עם סיום שנת הלימודים, באווירת השמחה ששררה בבית הספר, הזהיר אותם המורה הנ"ל על הרעש שעשו, אך התלמידים לא שמעו בקולו. בשל כך סולקו התלמידים מבית הספר. ההורים הגישו מחאה לשלטונות הצבא וביקשו את החזרת התלמידים לבית הספר. השלטונות הזהירו שיפסיקו את הבקשות שלהם או 'שיצטערו על כך'. כעבור כמה ימים פרצו קבוצות אנשים חמושים, עם ברדסים לראשיהם, לבתי התלמידים וחטפו אותם.

זיכרונות המשוחררים

Pablo A. D. היה באראנה ובבורות של קילמס ושל באנפילד. בעדותו הוא מספר על הדיכוי הקשה שהופעל כלפי הנערים המתבגרים. זה היה הלקח הגדול שלמדו תלמידי התיכון Pablo A. D. (תיק מס' 4018) ואחרים, שרצו לגונן על זכויותיהם וחדשו זאת על בשרם:

עינו אותי באראנה ובבאנפילד. באראנה הפעילו עלי את הדרבן החשמלי בפה, בחניכיים ובאיבר המין. אפילו עקרו לי במלקחיים ציפורן אחת מרגלי.

בבאנפילד כבר לא הפעילו עלי דרבן חשמלי, אך חטפתי מכות במקלות, ודקרו אותי במחטים. היה זה דבר שגרתי לא לקבל אוכל במשך ימים רצופים. החזיקו אותי זמן ארוך קשור בחבל על הצוואר.

F.E.V.C. (תיק מס' 4831) הייתה בת 14 כאשר נחטפה מביתה. לאחר שבאותו יום עברה ניתוח בעצם האף בבית חולים בעיר קורדובה, היא נלקחה עם אחותה למחנה המעצר החשאי 'לה-ריברה'.

בלילה ניגש אלי אחד השומרים ואיים עלי בנשק, אח"כ התחיל לפשוט את בגדיי ולמשש אותי. ידיי ורגליי היו קשורות. בגלל הניתוח שעברתי, לא יכולתי לנשום דרך האף, עשיתי זאת רק דרך הפה. השומר הכניס את איבר המין שלו לפי. התחלתי לצרוח וכולם התעוררו, אז נאלץ השומר לעזוב אותי ולרכוס את בגדיי. באותו רגע הגיע שומר אחר ושאל מה קרה, הוא ענה לו שאני מסוכנת כי שמתי פצצות והפצתי עלונים.

זיכרונות אב

Enrique Fernández Meijide חי את היעלמו של בנו Pablo (תיק מס' 4807) כך:

...הם לקחו מביתי את בני שהיה בן 17, בסוף גיל ההתבגרות. בנוסף לאובדן של בן אהוב, חשתי כעס על האפשרות שיפגעו בו פיזית או נפשית, חרדה לעתידו, ותסכול על שלא סיים את השכלתו.
(...) הרגשתי אחראי, כיוון שהוא לא היה עדיין עצמאי. כל העולם יודע, שאפילו כדי להסתובב חופשי בארץ צריך המתבגר אישור בכתב מאביו, והיציאה לחו"ל אפשרית רק באישור האב. אחיו לא הבינו מדוע נהייתי כה חסר אונים וחסר יכולת לשמר את האוצר המשפחתי. הדבר כפה עלי ריקנות ויגון. האין זה חלום בלהות? כל יום מוכיח לי שעודני בחיים ...

ג. המשפחה כקורבן

השיטה של העלמת בני אדם משפיעה במיוחד על מבנה הגרעין המשפחתי של הנעדר ועל יציבותו. מעשה החטיפה (שנעשה בד"כ לעיני בני המשפחה ו/או מכרים), ההתרוצצות הנואשת בחיפוש אחריו במשרדים הציבוריים, בתי המשפט, תחנות המשטרה ובסיסי הצבא - הדריכות והתקווה לכל פיסת מידע או גילוי, אימת האבל שאינה יכולה להתממש, כל אלה מהווים גורמים לחוסר יציבות של המשפחה ככלל, ושל כל אחד מבניה. מאחורי כל היעלמות עומדת לעתים משפחה הרוסה, לעתים משפחה מפורקת, ותמיד נפגע הגרעין המשפחתי בפנימיותו ובישותו: הזכות לפרטיות, לבטחון בני המשפחה וליחסים רגשיים עמוקים, שהם עצם הקיום.

פגיעה זו בגרעין המשפחה הנה חמורה מאד, אך היא רק חלק מהבעיה. השימוש בשיטה של העלמת אנשים - הפגיעה בגרעין המשפחה - הרחיק לכת והגיע לממדים

ודרכים אכזריות וחסרות רחמים. קיימות ראיות שבמקרים רבים השתמשו בבני משפחה כבני ערובה, כדי למצוא אנשים מבוקשים. לעתים, הוטלה האחריות המשווערת על מעשי האדם המבוקש, באכזריות על משפחת החשוד, ע"י גניבות, אלימות פיזית ואפילו היעלמויות, ובמקרים אחרים המשפחה שותפה, או נדרשה להיווכח, בעינויים. ההשערה שבמשפחה יש פעיל חתרני היוותה סיבה מספקת כדי להטיל עונש קבוצתי או אישי; הפגנת סימני סולידריות, ולו הקטנים ביותר, שימשה סיבה לעינויים, סבל ואפילו להיעלמות.

בני המשפחה כבני ערובה

שיטה נפוצה במערכת הדיכוי הייתה ללכוד אחד, או כמה, מבני משפחתו של המבוקש, במטרה להשיג אינפורמציה על מקום הימצאו באיומים או במעשי אלימות, וכך להביא להופעתו או להסגרתו. בדרך זו נעצרו באופן בלתי חוקי, אחים, אבות, אמהות ואפילו סבים - באלימות ולעתים נעלמו כתוצאה מהחיפוש אחרי קרוב משפחה חשוד.

עדויות של Francisco José Elena מדברת בעד עצמה (תיק מס' 4212). ביום ה- 22 בנובמבר 1976, הוא היה בתחנה הסופית של קורדובה, בחברת שני אנשים שסיכמו אתו עבודת ריצוף בחרסינה. כשעמדו לפנות לרציף היציאה, נעצרו ע"י אנשים בבגדי קרב והועברו במשאית למחנה לה-ריברה:

כששאלו אותי מי הם בני משפחתי, וציינתי את בתי הבכורה בשם Rosario הם אמרו לי: "אה, זאת הבת שלך? היא נשואה?" עניתי: "כן עם Roberto Nájera" ואז אמר החוקר: "זהו החתן שלך? אתה לא יוצא מכאן עד שלא נתפס אותם..."

ביקשתי לדבר עם החוקר. הוא שאל אותי מה אני רוצה. שאלתי אותו מתי יתנו לי ללכת, הוא אמר לי שכשייתפסו את חתני ובתי. אז אמרתי לו שהם משפחה נפרדת משלי, שהם אחראים למעשיהם ושאני לא יכול להתערב בכלל. חוץ מזה שהם היו מנהיגים באיגודים מקצועיים ולא אנשי גרילה, או פעילים חתרניים, ושגם מעצרי איננו מוצדק. אז הוא ביקש שתהיה לי סבלנות. שעוד מעט יתפסו אותם ואז ישחררו אותי, ואז עניתי: "זאת אומרת שאם לא יתפסו אותם אף פעם, לא אוכל לצאת מכאן?" ואז הוא ענה לי: "זה כבר עניין שלהם", הסתובב ויצא.

מעצרו הבלתי חוקי של מר Elena נמשך כחודש ימים. הוא סבל מעינויים ומיחס גרוע והיה עד למעשי דיכוי חריגים.

המקרה של בני הזוג Candela (תיק מסק 5003), מגיע לממדים בלתי משוערים של שימוש באלימות נגד המשפחה, במטרה לאתר את האנשים המבוקשים. בליל ה- 24 במרס 1976, פרצו שמונה אנשים חמושים לבית משפחת Candela. הם אמרו שהם מחפשים את Adela Esther Candela de Lanzilotti ובעלה Osvaldo Daniel Lanzilotti. כיוון שלא נמצאו, נלקחו בכוח ההורים של Adela: María Angélica Alborno de Candela בת 53, ו- Enrique Jorge Candela, נגד לשעבר בחיל

האוויר, בן 49, בעלי הבית. כשנודע להם שבני הזוג Lanzilotti לנו אצל הסבתא מצד האב של אדלה, פנו לשם ואיימו עליה שיהרגו את בנה וכלתה אם לא תסגיר את נכדתה. בינתיים, נמלטו בני הזוג Lanzilotti מהמקום והאנשים החמושים עזבו. מאז אין כל ידיעות על בני הזוג Candela.

מקרה מרגש אחר הוא זה של משפחת Kreplak (תיק מס' 1661). ב-9 ביולי 1977 באו לביתם אנשים חמושים בלבוש אזרחי וחיפשו אחרי abriel Eduardo Kreplak, שלא היה בדירה. אחרי שהפכו את הבית, חטפו את מר Kreplak ואת בנו Ernesto Carlos והובילו אותם למקום, שלפי השערות הוא קמפו דה מאז'ו. התביעה שהוצגה ע"י גבריאל ממשיכה כך:

במשך אותו יום, נחקר אבי בעזרת הלב חשמלי, לעיני אחי ארנסטו קרלוס. כל השאלות היו בקשר למקום הימצאי, שאבי לא ידע עליו דבר. כשהבינו זאת, החלו לשאול על מקום הימצאו של אחי José Ariel, שבאותו לילה לן במקרה בבית סבתי מצד אבי, Sara Lis de Kreplak, בויליה דווסו בבירה. כך אמר אבי לחוקריו. עוד באותו יום, בשעה 11:30 בבוקר, פרצו שבעה אזרחים חמושים במכוניות ירייה אוטומטיות לבית סבתי, ובנוכחותה, איימו עליו באקדח ולקחו אותו איתם. הם הכניסו אותו לחלק האחורי של טנדר מכוסה בברזנט ירוק... אחר הצהריים שחררו את אבי ואת אחי הצעיר. אחי חוסה אריאל נשאר חטוף.

עוד זמן רב קיבלה משפחת Kreplak תביעות להופעת גבריאל הצעיר. כעבור זמן מה נותק הקשר ולאחריו לא נתקבלו עוד ידיעות מחוסה אריאל.

הזלזול המוחלט של מחוללי הדיכוי האלים בזכויות הפרט של המשפחה ובקשר הרגשי שעליו היא מושתתת, מתגלה בבהירות במקרה של משפחת Casabona:

היה זה בשעה 17:00 ב-7 במרס 1977. יושבתי בחדר עבודתי ועמדתי לסיים עבודה לביה"ס E.N.E.T. מס' 1 בקילמס, ע"ש גנרל Enrique Mosconi, שאותו ניהלתי. אשתי הייתה אז במטבח, עסוקה בהכנת ארוחת ארבע ובני הבכור היה בחדרו בקומה הראשונה, עסוק בענייני מוסיקה. לפתע קפצו מעל הגדר אנשים חמושים בכלי נשק ארוכים ופרצו דרך הגן לבית. הספקתי לראות אותם מבעד לוויילונות החלון שהיה מול שולחן הכתיבה שלי. החלטתי לצאת. פתחתי את הדלת ונעצרתי ע"י אדם חמוש בעל חזות מרושעת. הוא כיוון אלי את נשקו וציווה עלי לכרוע על ברכיי עם הידיים על הצוואר. כשאני במצב זה, שאלו אותי שוב ושוב מי הוא Carlos Casabona. כל אותו זמן שמעתי אנשים נוספים מסתובבים בבית, ואז עלה בדעתי לצעוק שינהגו בזהירות באשתי. החקירה מי הוא Carlos Casabona, חזרה פעמים רבות, ובכל פעם הכו אותי בנשק על הצוואר. כיוון שאני ובני הצעיר נקראים בשם Carlos, זאת הסקתי עפ"י עקשנותם, הבנתי שהמבוקש הוא בני. אשתי ואני נלקחנו לקומה הראשונה תחת איומים בנשק, לחדר בו היה בני הבכור. שם בלט במיוחד אדם אחד שהחזיק בנו כמו במעצר אמיתי, כשהוא מכיוון אלינו את הנשק ומאיים עלינו כל הזמן. בינתיים עסקו חבריו בחיפושים בכל הבית. הם רוקנו את הרהיטים וזרקו

את כל מה שהיה בהם על הרצפה: בגדים, ספרים וחפצים נוספים. הם פרקו את הרמקולים וחפרו באדמת הגן מאחורי הבית. בקיצור - הם הפכו את הכל. כאשר חזר בני הסטודנט Carlos מהפקולטה להנדסה בלה-פלאטה, לאחר שבדק שם את מועדי הבחינות, הייתה השעה 17:30. הוא הופתע כשראה את כל הבית פתוח. כשנכנס כיוונו אליו נשק ואילצו אותו לשכב על הרצפה בסלון, עם הפנים לרצפה. כאשר שסיים את שירותו הצבאי לא מכבר, הצליח לראות מהמקום בו שכב, שהפריט היחיד בלבושם של המתקיפים היו נעליים צבאיות, בעוד ששאר חלקי הלבוש היו מגוונים: כובעי צמר, מעילים, חולצות וגופיות קשורות למותניים ומכנסיים רגילים, מבלי לשמור על סגנון כלשהו, או על מדי צבא או משטרה. החיפוש נסתיים כאשר שניים מהם נכנסו לחדר הסמוך, שהיה חדר השינה של בני Carlos ובו היו אשתי ובני הבכור. הם התחילו לזרוק למרכז החדר את כל החפצים האישיים שהוציאו מהארון, עד ששמעתי אותם אומרים: "זהו זה!". אח"כ נודע לנו שהיה זה היום שבוזמנו שלח בני בדואר לריו גאז'וס, שם עשה את שירותו הצבאי ושם כתב את 'יומן החייל' שלו. ממקום מעצרנו ראינו, אשתי ואני, משאית שנכנסה בהילוך אחורי לגן. הם הורידו את בני קרלוס מכוסה בברדס, ידיו קשורות לגב והסתלקו, לא לפני שהזהירו אותנו שכל תנועה שלנו בחמש הדקות הבאות, תעלה לנו בחיינו... בני הופיע בבית אחרי ארבעה ימי מעצר נוראים, בהם היה בסכנת מוות. הוא הובל מכוסה בברדס וכבול, עד סמוך לביתנו. זהו, באופן כללי, תיאור המעשה המחפיר שעד היום אינני יודע מה היו מניעיו. הם השפילו את כבוד המשפחה וגרמו לבעיות גוף ונפש באשתי, שהיום כבר אינה בחיים. המעשה גרם להחרפת מחלתה, שמאוחר יותר הביאה למותה. בנוגע לי, הייתי ידוע כאיש מקצוע הגון ומנהל מצוין של מוסד חינוכי ממשלתי. ספגתי פגיעה רגשית שהביאה להחרפת מחלה בלב, ממנה אני סובל עד היום, נוסף לסבל מוסרי רגשי שאינני יכול להתאושש ממנו. ולבסוף הנזק שנגרם לאישיותו של בני, שבראותו הנפשית נפגעה באופן רציני, עד שהוא נאלץ להפסיק את לימודיו באוניברסיטה (Juan Carlos Casabona - תיק מס' 2787).

משפחות נעדרות

הדיכוי הפריז בשימוש בבני משפחה ובבני ערובה, וברמיסת ערכי המשפחה. יש בידי ועדה זו תביעות המאשרות את העלמן של משפחות שלמות, בלי שתהיינה סיבות ברורות לדבר - אפילו המעוותות ביותר - שהיה בהן כדי להשפיע על מעשים אלה. לדעתנו, מן הראוי להתייחס בהרחבה לשלושה מקרים לדוגמא. ראשית המקרה של Rondoletto (תיק מס' 2196):

ב- 2 בנובמבר 1976, קרוב לשעה 14:00, הופיעה בביתי, בסן לורנסו 1666 בסן מיגל שבטוקומן, קבוצת אנשים רעולי פנים, חסמו את הרחוב, עצרו את התנועה ונשארו במשך למעלה משעה בבית. אח"כ הוציאו את חמשת בני משפחת Rondoletto ולקחו אותם למקום בלתי ידוע. החטופים הם: Pedro Silvia Margarita, María Cenador de Rondoletto, Rondoletto Jorge Osvaldo Rondoletto, Rondoletto Azucena Ricarda ו-

Bermejo de Rondoletto . החטיפות נעשו כשכל אחד מהאנשים הנ"ל היה בביתו ו-Pedro Rondoletto עבד בבית הדפוס ששכן בחלקו הקדמי של הבית. הוא היה שם עם שותפו ועובדי בית הדפוס. חמשת העצורים הוצאו בעיניים קשורות, ובראש מכוסה בשקיות. ההורים הוכנסו למכונית דו-שימושית והצעירים למכונית שחורה (עפ"י דברי השכנים). לפני שיצאו לדרך אמר אחד האנשים לשותף, שתוך עשרים וארבע שעות עליו להוציא מהמקום את כל מכונות הדפוס, שאם לא כן יניחו במקום פצצה. כבר באותו היום הוגשה תביעה בתחנת המשטרה השמינית ואביה של Azucena ביקש ראיון עם מושל הפרובינציה, האלוף Bussi, באמצעות רואה החשבון Elías, שניהן כשר של Bussi, שהיה חברו והיה קשור בעסקים עם משפחת Bermejo וכן עם משפחת Rondoletto, אך הראיון לא הושג מעולם. מאוחר יותר הגישו עתירות לצווי הבאה, חלקן נדחו וחלקן נדחו. כמו כן נפתחו הליכים באמצעות צד שלישי, בפני הנשיא דאז, האלוף Videla, והתוצאות היו דומות לאלה של צווי ההבאה. לפי עדויות השכנים, בזזו בימים שלאחר מכן את הבית התחתון והשאירו שומר (שכנה אחת, שלא ידעה על הנעשה, באה לבקר בבית והתקבלה ע"י אותו אדם). כעבור זמן מה, נגנבה גם מכוניתו של Pedro Rondoletto וישנן גרסאות האומרות שמכוניתו של Jorge Rondoletto, שנמצאה במוסך, הוצאה ממנו ע"י אנשים שהזדהו כשייכים לשירותי המודיעין של הצבא. מעשי הביזה נמשכו עוד זמן מה ולמרות שמישהו תלה שרשראות על שער הכניסה, הוא תמיד נפרץ.

Silvia Beatriz Gallina נחטפה ב- 12 בנובמבר 1976 בביתה, עפ"י עדויות השכנים של אביה, הד"ר Eugenio Félix Gallina. במבצע נבזזו גם הרבה חפצים יקרי ערך:

הד"ר Gallina החל בהליכים נמרצים כדי לברר את מקום הימצאה של בתו. הוא הגיש תביעה על שלילת חופש באופן בלתי חוקי לבית המשפט הפלילי. השופט המשיך בחקירה וקבע שהמבצע נעשה ע"י הצבא. באופן סימולטני הגיש הד"ר Gallina עתירה לצו הבאה בפני בית המשפט הפדרלי והצביע על האחראים המשווערים של המעצר. עדותה של (Susana Mónica Gallina), תיק מס' 7401).

ב- 24 בפברואר 1977, נעצר הד"ר Eugenio Gallina, בן 65, בביתו, יחד עם בנו Mario Alfredo, בן ה- 21. הם פגעו בחלק ניכר מהרכוש, גנבו את המכונית וחלק מחפצי הבית. באותו יום, בדרך לעבודה, נחטפו גם Eugenio Daniel Gallina ואשתו Marta Rey de Gallina. איש מחמשת בני המשפחה לא שב מעולם. לא נשאר אף אחד כדי להפעיל את התיק המשפטי בו היו ראיות לאחריות הצבא למעצרה של Silvia Beatriz Gallina (תיקים מס' 7400, 7401, 7398, 7399).

משפחת Coldman, המוכרת היטב בקורדובה, איבדה במבצע אחד שלושה מארבעת בניה:

השכם בבוקר, ב- 21 בספטמבר 1976, הוצאו באלימות מביתם David Coldman, אשתו ובתם. הקבוצה החוטפת גנבה כלי עבודה ודברים נוספים. הם

השאירו רק את הבן הצעיר בן ה- 11 ישן. כשהתעורר וקרא להוריו, גילה אי סדר בבית, אורות דולקים ודלתות פתוחות לכל עבר (עדותה של Perla Weinstein על העלמתם של אחותה, גיסה ואחייניתה, תיק 2250).

ב- 21 בספטמבר 1976, בארבע לפנות בוקר, הגיחו אנשי צבא לובשי מדים, בשלושה או ארבעה כלי רכב פרטיים, ללא לוחיות זיהוי, ביניהם פלקון ודודג' 1500, ופרצו לביתה של משפחת Coldman בשכונת סואיפצ'ה בקורדובה. אחרי שבזזו מכל הבא ליד עצרו, או נכון יותר חטפו, את David Coldman, את אשתו Eva, את הבת Marina בת ה- 18 והשאירו רק את הבן הקטן, Rubén, בן ה- 11 (מתוך התביעה לשלילת החופש באופן בלתי חוקי, שהוצגה בפני בית המשפט הפדרלי בקורדובה, על המקרה של משפחת Coldman ואחרים, תיק מס' 2249).

מעצרים משותפים

עוד היבט עצוב של הדיכוי שהופעל נגד התא המשפחתי, היה כליאתם יחד של בני המשפחה ושיתופם בסבל ובעינויים, בפרקי זמן ובתנאים שונים. ישנן עדויות שונות המאשרות את דבר מעצרים של כל בני המשפחה יחד ונוכחותם המשותפת במקומות מעצר חשאיים, ואת קיום החוויה המזעזעת של צפייה או שמיעת בן המשפחה האהוב, כשהוא מתענה.

עצרו את בני Le בן- 19 באוקטובר 1977 בשעה 20:00. כעבור שלוש שעות הופיעה בבית, בבירה, קבוצת אנשים בת שניים-עשר איש, שהזדהו ככחוני 'כוחות לגליים'; הם לקחו את בעלי ואותי בשתי מכוניות נפרדות ובעינויים קשורות ולאחר שעה של נסיעה נכנסנו למקום בו קשרו אותנו באזיקים. שם יכולתי לדבר עם בני, כשהלך לבית השימוש. הוא היה חבול כולו בגלל העינויים, ללא בגדים, רק בתחתונים. בעלי הוכה, מצבו היה גרוע, ואז הפרידו בינינו. בתנאים כאלה הייתי במשך שמונה ימים, בהם שמעתי את צעקות בני בעת העינויים, חרף המוסיקה מחרישת האוזניים. אח"כ נאמר לי שאני יוצאת לחופשי, שבני לא היה מעורב בשום דבר, הזהירו שלא אעשה דבר, שאם לא כן יופיעו שתי הגופות בפתח ביתי. בעלי הופיע כעבור ארבעים יום. כאשר שיחררו אותו, חזרו ואמרו לו שבננו חף מפשע. מאותו יום דיברנו אתו ארבע פעמים בטלפון. בפעם האחרונה היה זה ב- 30 במרס 1978. מאז לא שמענו עליו (עדותו של León Gajñaj, תיק מס' 1328).

ביום ה- 28 במאי 1976, בשש בבוקר, הופיעו בביתי בוויילה אדלינה, פרובינציה של בואנוס איירס, אנשים חמושים בלבוש אזרחי ואמרו שהם שייכים למשטרה הפדרלית. הם באו לקחת אתם את בני Francisco, אך כיוון שלא מצאו אותו, החליטו לעצור אותי ואת אשתי. הם כיסו אותנו בברדסים, קשרו אותנו באזיקים והובילו אותנו בכלי רכב נפרדים. אשתי שוחררה כעבור מספר שעות ואני הייתי עצור ארבעה ימים בבית הספר למכונאות של חיל הים. בני נחטף באותו יום, שעה וחצי אחרינו, ממקום עבודתו. ביום הראשון הצלחתי לדבר אתו פעמיים,

ובשלושת הימים הבאים שמעתי את צעקות הכאב שלו בזמן העינויים (תיק מס' Francisco Juan Blaton 264, שבו מופיעה התביעה על היעלמו שהוצגה ע"י אביו).

אנשים מעל לגיל 55 שנעדרים עד היום אלפי צעירים, מאות תינוקות, ילדים ומתבגרים, נעלמו. גם האנשים שכונו 'הגיל השלישי' לא הוצאו ממסגרת הדיכוי והעינויים. בארכיון שלנו נרשמו 150 איש מעל גיל 55, שנעלמו ממרס 1976. הם נחטפו בד"כ מבתיים, תכופות בעת מילוי תפקידם כסבים וסבות. לא התחשבו בגילם המתקדם, או במצב הבריאותי הירוד של הקורבנות.

"אל תדאגי, גברת, אנחנו נשמור עליו היטב", אמרו לי הגברים שנכנסו לביתי במדים ובלבוש אזרחי, חמושים מאד ולקחו את בעלי. הם באו ב- 28 באוגוסט 1976 בשעה 02:30. הם חיפשו את בתנו María Cristina שלא גרה אתנו זה ארבע שנים. אחרי שבדקו את כל הבית, אמרו שהם צריכים לקחת את בעלי, כיוון שהוא המבוגר מכולם (תיק מס' 776).

Pedro Solís היה בן 77. הוא היה גמלאי של המשטרה הפדרלית ועבר טיפולים תמידיים בבית החולים צ'ורוקה עקב הסתיידות עורקים ולחץ דם גבוה (תיק מס' 776).

סבי היה אז במיטה, אחרי התקף לב, במנוחה מוחלטת לפי הוראת הרופא. ב- 11 ביוני 1976, נכנסה קבוצת אנשים חמושים לביתו וחיפשה את בנו Victor. עפ"י עדויות השכנים, השתתפו במבצע כעשרים כלי רכב, אחדים מהם של הצבא. בסבי, שהיה בן שישים, טפלה אחות. על אף התערבותה של האחות ומצב הבריאות של סבי, ציוו עליו חברי הקבוצה לקום, ובמכות הכניסו אותו לאחת המכוניות, מבלי לאפשר לו לקחת את התרופות הדרושות. לפני שלקחו אותו שאלו אותו שוב ושוב על הכתובת של אבי, Víctor Rafael Bruschtein. מאז לא קיבלנו כל ידיעה על סבי (ד"ר Santiago Isaac Bruschtein. תיק מס' 1508).

Nelly Dupuy de Valladares (תיק מס' 3103), הייתה בת 62 בעת מעצרה. נכדה בן השנה ושמונה חדשים, היה תחת אחריותה; אבי הילד, Carlos A. Valladares, היה מחוץ לארץ וכלתה הייתה עצורה זה שנה בצ'אקו. ב- 23 באפריל 1977, נחטפו הגב' Valladares ונכדה Héctor מביתם בסן מיגל דה טוקומן. הילד נמסר כעבור ארבעים ושמונה שעות לדודתו במטה המרכזי של משטרת הפרובינציה. לא נתקבלו כל ידיעות מהגב' Valladares.

Héctor Germán Oesterheld (תיק מס' 143), כותב תסכיתים במקצועו, נולד ב- 23 ביולי 1919. בעצם אין הרבה פרטים על מעצרו, אך עפ"י דברי המשוחזרים, נראה בקמפו דה מאז'ו, באל זוביו וב'שרתון'.

הוא נעלם ב- 27 באפריל 1977, כשהיה בן 59. Eduardo Arias, פסיכולוג בן 38, היה מהאחרונים שראה אותו בחיים:

בנובמבר 1977 נחטפתי והייתי נעדר עד ינואר 1978. Héctor Oesterheld היה שם כבר זמן רב. מצבו היה נורא. היינו יחד זמן ממושך. אחד הרגעים הקשים ביותר היו כשהביאו את נכדו הקטן בן החמש. הילד נאסף אחרי לכידתם ומותם של בתו הרביעית וחתנו. הוא נלקח לגיהנום זה (...). אחד הזיכרונות הנוראים ביותר שחקוקים בזיכרוני מ- Héctor, קשור לליל ערב חג המולד של 77. קיבלנו רשות מהשומרים להוריד את הברדסים ולעשן סיגריה. כמו כן הרשו לנו לשוחח בינינו חמש דקות. אז אמר לי Héctor שבשל היותו הזקן מכולם הוא רוצה לברך כל אחד מאתנו. לעולם לא אשכח את אותה לחיצת יד אחרונה. Héctor Oesterheld היה בן ששים כשכל זה אירע. מצבו הפיזי היה מעורר רחמים. אין לי מושג מה עלה בגורלו. אני שוחררתי בינואר 1978. הוא נשאר אז באותו מקום. עד היום אני יודע עליו דבר.

מצב נוסף המשקף את אכזריות הדיכוי הוא זה שחוותה Elsa Fernández de Sanz (תיק מס' 7227). היא הייתה בת 62 ובאה מאורוגוואי כיוון שבתה Aída עמדה ללדת. יומיים אחרי הגיעה, נערך חיפוש בביתה ע"י קבוצת אנשים חמושים בלבוש אזרחי. שתיהן נעצרו ונעדרות עד היום. עפ"י עדויות שהוצגו בפני ועדה זו, ניתן לאשר שהיא נראתה במקום שנקרא 'הבור של באנפילד' שם עונתה באכזריות מרובה, על אף היותה חרשת לחלוטין ובגיל מתקדם.

מר Luis Alejandro Lescano (תיק מס' 6552) היה בן 64 כאשר נחטף. הוא היה פעיל פוליטי ותיק במפלגה הרדיקלית, והגיע למעמד של חבר בבית הנבחרים של הקונגרס. הוא נעצר ברחוב בסנטיאגו דל אסטר, אחרי שיצא מפגישה בבית קפה. התערבו למענו בפני השלטונות מנהיגים שונים במפלגת האוניון סיביקה רדיקל, אך בלא הצלחה. הוא עדיין נעדר.

ברצוננו להזכיר, בחלק זה של הדו"ח, קבוצת אנשים, שבמהלך חיפושיהם אחרי בני משפחתם נפלו בעצמם קורבן לחטיפה, ומאוחר יותר להיעלמות, ע"י אנשי ה-ESMA. אלה הם האירועים הקשורים לפגישות של בני משפחה וידידים בכנסייה של סנטה קרוז, בשכונת סן קריטובל בבירה. מתוך שנים-עשר האנשים שנחטפו, היו ארבעה מעל לגיל 50. המדובר ב- María Eugenia Ponce de Bianco - בת 53 (תיק מס' 5740); Azucena Villafior de Vicenti - אם של הפלזה דה מאז'ו - בת 53; María Esther Ballestrino de Careaga - בת 59 (תיק מס' 1396) ו- Leonie Duquet - בת 60 (נזירה צרפתית).

אלה שעלה בידם לספר על ניסיונם Oscar D. (תיק מס' 2943) היה בן 65 ב- 22 בפברואר 1977, כשנכנסה קבוצת אנשים חמושים, בלבוש אזרחי, לביתו וחפשה את בניו. "תצטרכו ללוות אותנו לבית של בנכם" - אמרו לו ולאשתו Raquel והסיעום לשם:

ראינו איך נעשה המבצע בביתו של בנו הצעיר (הנער עד היום). הם בזזו כל רכוש הבית, והרסו חלקים ממנו. אח"כ קשרו לנו את העיניים ואת הידיים.

אחרי שהחליפו את כלי הרכב, הכניסו את Raquel, כפופה, בחלק האחורי, ואת Oscar, מכורבל, בתא המטען, עד שהגיעו למעצר:

תאי הצינוק היו בגודל של 1.20 על 2.50 מטר בערך. את אשתי הכניסו עם עוד שבע עצורות, ואותי עם שבעה עצורים. החום והצחנה היו בלתי נסבלים. הם נתנו לנו רק ארוחה אחת שהייתה דומה יותר לזבל (הייתה זו יציאתנו היחידה מהצינוק, למשך 15 דקות, תוך 24 שעות). השכם בבוקר ה- 3 במרס (כעבור עשרה ימים) 'הופענו'. השליכו אותי לבדי לשדה, במרחק של כ- 15 רחובות מתחנת גלאו, ללא הכרה, יחף, לבוש בלואים. מצבי היה עלוב. הייתי כנראה על סף המוות. הלכתי בקושי, עד שהגעתי לבית בני הבכור שגר קרוב לשם. פגשתי את אשתי, שהייתה לבדה בבית, היא הייתה בהזיות עד כדי כך שלא זיהתה אותי.

Oscar ו- Raquel היו עצורים במשך עשרה ימים. במשך חמישה ימים עינו אותם בדרכן חשמלי, והכוהו עד שאיבד כמעט את הכרתו.

Héctor María Ballent (תיק מס' 1277) היה בעבר מנהל הטכס של ממשלת הפרובינציה של בואנוס איירס. הוא נחטף פעמיים. בפעם הראשונה במשרד של המושל Saint Jean בעצמו, ובפעם השנייה בביתו. שלושה אנשים בלבוש אזרחי, אחד מהם שוטר כנראה, 'הזמינו' אותו לשוחח במכונית. הם הדביקו לעיניו סרט דביק, כיסו אותו בברדס, קשרו את ידיו לגב, זרקו אותו לחדר ואמרו לו: "שם יש לך עוד חברים".

ביום השני, כשהייתי זרוק על הרצפה, בלי תנאי היגיינה מינימאליים, בלי מזון וכסות, הגיע למקום קצין בשם הקרבי 'רומא'. הרימו אותי, הפשיטו אותי והפעילו עלי את הדרכן החשמלי במשך שעה.

מר Ballent היה חטוף-נערד במקום ריכוז לעצורים בשם Martínez 1COT, החל מה- 17 במאי עד 13 או 14 ביולי 1977. עדותו מתארת בהרחבה ובבהירות את ייסורי הגיהנום שעברו עליו במשך חודשיים במקום זה וב- L.R.D. אחרים.

הרהורים נוספים

קשה מאד למצוא במסגרת המאבק נגד הכוחות המתקוממים, סיבה ראויה לשמה למעצרים ולעינויים של אנשים מבוגרים, כפי שתוארו לעיל. רובם נלקחו בני ערובה. חיפשו את בניהם, והם היו הדרך היעילה ביותר לגלות אותם. הם נחטפו, נשדדו, עונו, ואף הועלמו בהרבה מקרים, בכוונה להכריחם להסגיר את בניהם.

במקרים אחרים הם נחטפו כיוון שלא נבהלו ממדיניות הטרור שרצתה הדיקטטורה הצבאית להשליט, אלא נאבקו כדי למצוא את בניהם חיים.

ד. הדיכוי לא התחשב בנכים ובעלי מום

על אף המעשים החוזרים על עצמם, שונה המקרה הבא מאחרים. כשהחל האביב בעיר קורדובה, השכם בבוקר ה- 21 בספטמבר 1976, הקיפה קבוצת אנשים חמושים בלבוש אזרחי, את הבית ברחוב 'לאגראנג' מס' 3460, בשכונה וילה בלגראנו. מייד אחרי שנכנסו לבית דרך הגגות, לקחו את בני הזוג Mónica Protti de Guillén (תיק מס' 2252) ובעלה Enrique Guillén (תיק מס' 2253), שהיה נכה באחת מרגליו.

חטיפת אדם משמעה מצב של חוסר הגנה מובהק מכל הבחינות. החסינות מעונש, ההיקף המוגזם של הכוחות הפועלים, חסות החשיכה וחשאיית המבצע, המצג שהפעולה נעשית בגיבוי של מרות ציבורית, והשימוש באלימות רבה, הפכו כל 'ספיגה' לסופת הוריקן אלימה, חסרת מעצורים. מה אפשר אם כן לומר כאשר מדובר בנכים ובעלי מום גופני? האם היה קיים הבדל כלשהו ביחס לנכים ולבעלי מום?

בני הזוג Guillén נראו במחנה המעצר החשאי (C.C.D.) לה פרלה. עינו אותם בלא רחמים, בעוד הוריהם מחפשים אחריהם בלא הרף ונוקטים הליכים שונים בפני ארגונים ממשלתיים ובינלאומיים, רשמיים ופרטיים. אך ללא הועיל: 'הארץ' התת קרקעית והחשאית' לא נתנה תשובה.

ביאושם פנו בני המשפחה אל איש צבא בגמלאות, מעין דובר לא רשמי, שהבטיח כי 'הילדים' בסדר, בלה-פרלה' והוסיף מאוחר יותר כי 'נשפטו ויועברו', בלי להוסיף מאז כל מידע.

כעבור זמן קצר ארע מקרה נוסף, הפעם בבירה הפדרלית.

שלושה אנשים, אחד מהם נכה, ראו כיצד בפומבי, בבאראנקאס דה בלגראנו, אנשים בלבוש אזרחי מכניסים למכונית פורד פאלקון את Claudia Inés Grumberg (תיק מס' 233), סטודנטית לסוציולוגיה, שמאז גיל חמש סובלת מסוג של דלקת מפרקים בכל פרקי הגוף; אצבעותיה היו ללא תנועה והיא צלעה באופן גלוי, לאחר שעשר שנים שלא יכלה ללכת.

כעבור שנתיים, נחטפו גם שלושת העדים, בהם José Liborio Poblete.

וכך השיב האלוף Videla על המקרה לעיתונאים אנגלים:

המקרה של אותה ילדה שאתה מתייחס אליה, שאינני מכיר לפרטיו [הכוונה ל- Claudia Inés Grumberg, העצורה כפעילה חתרנית], אני מבין שהיא עצורה על אף שהיא נכה. אני חוזר לחלק הראשון: הטוריסט נחשב לכזה לא רק כיוון שהרג בנשק או הניח פצצה, אלא גם כיוון שפעל באמצעות רעיונות הנוגדים את תרבותנו המערבית הנוצרית... (Gente, 22.12.77, דיארי פופולר, קלארין, לה אופניון, קרוניקה ואמצעי תקשורת אחרים בארגנטינה בתאריך ה- 18.12.77).

Claudia Inés Grumberg נעדרת עד היום.

בערב יום הולדתה העשרים, נלקחה Rosa Ana Frigerio (תיק מס' 6875) מביתה, ברחוב אולבריייה 4521 במר דל פלטה. ב- 25 באוגוסט 1976 נכנסה קבוצת אנשים חמושים, בלבוש אזרחי ולקחה את הצעירה הזו באלונקה. בזמן החטיפה היה כל גופה בגבס עקב ניתוח שעברה בעמוד השדרה.

מחקירות שנערכו ע"י המשפחה, נודע שהיא נמצאת בבסיס חיל הים במר דל פלטה. עובדה זו הוכחה מאוחר יותר, בתשובה לעתירה לצו הבאה מתאריך 25 בפברואר 1977, שאישרה כי Rosa Ana Frigerio אכן נמצאת בידי הרשות המבצעת הארצית, ונחתמה בידי מנהל הבסיס החדש, הקפיטן Juan José Lombardo. הוא עצמו הזמין את הוריה של Rosa Ana ב- 31 במרס 1977, כדי לדווח להם שבתם נהרגה בתקרית ב- 8 במרס שעבר, בשעה 3 לפנות בוקר. באותה הזדמנות נמסר לבני המשפחה נייר כתוב בעיפרון ועליו מספר הקבר.

בתאריך ה- 4 במאי 1984 הוטל עונש מאסר על מי שהיום הוא אלוף חיל הים Juan José Lombardo, במשפט על רצח Rosa Ana Frigerio, בפני בית המשפט הפדרלי, בראשותו של הד"ר Pedro Hooft.

בעיר רוסריו, בספטמבר 1977, נעלמו בני הזוג María Esther Ravelo Vega (תיק מס' 3223) ו- Emilio Etelvino Vega (תיק מס' 4372) שניהם היו עיוורים.

הגב' Alejandra Fernández de Ravelo, לא קיבלה כל ידיעה מבתה, ולפיכך פנתה לבית ברח' סנטיאגו מס' 2815, ושם ראתה:

...משאית צבאית שלקחה אתה את חפצי הבית האחרונים. השכנים הזהירו אותי שאם אתקרב ייקחו גם אותי. הם לקחו את כל הרהיטים, חפצי הבית, הבגדים, מכונה לייצור סודה - שפרנסה את חתני - ומשאית לחלוקת הסודה. כמו כן גנבו כלבת נחייה מגזע זאב גרמני, שבני הזוג השתמשו בה כדי לנוע ברחוב...

על אף כל ההליכים שננקטו, לא נתקבלה מעולם כל ידיעה על מקום המצאה של המשפחה הצעירה.

ב- 27 באוקטובר 1977 יצאו הגב' Juana Sigaloff de Nuguer ובנה Hernán Gerardo Nuguer (תיק מס' 1767), מביתם למקום עבודתם, במכונת רנו 6 שהוכשרה לנהיגה לנכים, כיוון ש- Hernán Gerardo סבל משיתוק ברגליו.

בעודו מתניע, התקרב רכב ובו ארבעה אנשים. שלושה מהם, בלבוש אזרחי ובמגפיים צבאיים, ירדו. שניים מהם נשאו נשק קצר ולאחד מהם הייתה מכונת ירייה. Hernán החל בשיחה עם אחד מהם וביקש מהם להזדהות, הם הציגו בפניו את תעודותיהם (כל זה בנוכחות השכן מר Calleja, בעל המכולת והאחראי על הבניין). כשראה את התעודות, אמר Hernán Gerardo שאין בהן סימני זיהוי לעובדים בארגון ביטחוני כלשהו. בינתיים פתחו האנשים את דלתות המכונת, וכששאלה אמו לאן לוקחים אותו, ענו לה: "למטה המרכזי של המשטרה", ומייד הכניסו את Hernán לתוך מכונת פורד פאלקון בצבע שנהב, שאת מספר הזיהוי רשמה האם על נייר (מאוחר יותר התברר לה שהמספר אינו שייך לכלי הרכב הנ"ל). המראה האחרון של בנה היה כשראתה אותו מתרחק ברכב שתיארה, ואחריו עוד אחד דומה ששימש לליווי.

אנשים שיכולת התנועה שלהם מוגבלת בצורה גלויה לעין, לא זכו לכל התחשבות בתוך המתודולוגיה של העלמת אנשים אלימה. כך במקרה של Juan Di Bennardo (תיק מס' 4500), מטאלורג בן 26, שנדרס ע"י מכונת ואושפז בטיפול נמרץ בבית החולים אלוויאר, ב- 23 באפריל 1978. נקבע לו מועד לניתוח ליום ה- 15 במאי 1978. שלושה ימים קודם לכן, הופיעו בלילה אלמונים חמושים, בסנירים לבנים, והכריחו את החולים המאושפזים באולם מס' 14 במחלקת הטראומה להישאר במיטותיהם ולכסות את ראשיהם בסדין. האלמונים העלו את Juan לאלונקה ולקחו אותו באמבולנס. אמו קבלה הודעה טלפונית ממשוחרר שאמר לה שהוא נעצר בבית חולים בלה-פלטה. אחר כך, 'במעצרו הכיר את Juan Di Bennardo' ולא הוסיף פרטים מדויקים על מקום המעצר. מאוחר יותר קבלה הודעות נוספות, באחת מהן סיפרו לה שחואן נמצא ב- C.C.D. 'אל אולימפו'. איש אינו יודע עליו דבר עד היום.

ב'אל אולימפו' היה נכה נוסף, Gilberto Renguel Ponce (תיק מס' 5254), שנחטף בעודו מחכה לרכבת בתחנת סיודדלה, בשעה 16:00, ב- 7 בדצמבר 1978. עשרה אנשים - ביניהם, נודע לו אחר כך, היו המכונים 'פאקו', 'טורקו חוליאן' ו'קולורס' - זרקו אותו על משקל שעמד בתחנה, הכוהו והכניסו אותו קשור למכונת שחנתה בצד השני של שדרת ריבדביה.

אחרי זמן קצר אמרו לי לדבר עם Gertrudis אשתו של Poblete. היא אמרה לי שאדבר, כי כולנו אסורים. כיוון שלא היה לי מה לומר, החלו החוטפים להכות אותי בשוט. שמעתי אחד מהם מצווה להוביל אותי למכונה. משכו אותי בשערות לעבר חדר אחר, זרקו אותי על משטח קשה, אולי משטח פלדה. שם קשרו אותי והתחילו להפעיל עלי דרבן חשמלי בכל חלקי הגוף, על החזה, הפה, הלשון, האשכים ופי הטבעת. הם שאלו אותי איפה הסתרתי את כלי הנשק. איימו להרוג את בני ואת אשתי שהייתה בהיריון.

לפני שהצליח להתאושש, הרים אותו ה'טורקו חוליאן', הושיב אותו על כסא ונתן לו נייר, כדי שיכתוב את כל מה שהוא יודע.

רשמתי את שמות כל החברים שהכרתי, ושלא בצענו כל פעילות חתרנית, כיוון שהקבוצה 'נוצרים למען השחרור' במגמה פרוניסטית, עסקה בהפצת דוקטרינה פוליטית זו וסייעה בעבודה למען צרכי הנכים. החוטפים אמרו לי שהציונות הבינלאומית מנצלת אותנו ושהיהודים רימו אותנו.

Gilberto Renguel Ponce שוחרר ב- 21 בדצמבר 1978 והתחייב להתקשר טלפונית יום - יום.

באותו יום בו נעלם Gilberto Ponce, בשעה 18:30, הלכה ברחוב קנגאז'ו לכיוון פסטאור, Mónica Brull de Guillén (תיק מס' 5452) עיוורת, שגרה עם בעלה ובנם הקטן והרגישה שאחזו בזרועה. היא שמעה קול גברי שאמר לה: "בואי, אני אעזור לך לעבור." היא ענתה שאין בכוונתה לעבור ואז שמעה אותו, בעזרת קול נוסף, אומר: "תעברי, כי כבר הפסדת..."

הם העלו אותה למכונית ובמשך כל הדרך, שארכה כעשרים דקות, אחד האנשים שהזדהה בשם 'קלאוול' (ציפורן), חקר אותה על פעילותה. היא ענתה: "החל מ-1973 השתתפתי בקבוצת נכים שעורכת פעולות חברתיות ושכונתיות עם אנשים במצבי, המכירים זה את זה מהמכון הלאומי לשיקום, ששכן ברח' אצ'בריה 900..."

במרכז המעצר החשאי 'אל אולימפיו' - שאל אותה הטורקו חוליאן אם בביתה נמצאת 'מכונית השכפול של הנכים', היא ענתה לו בחיוב. בהמשך שאלו אותה איזה תפקיד היה לה (איזו דרגה או מעמד), Mónica הכחישה שהיה לה מעמד כלשהו.

ואז Julián אמר, שייקחו אותי למכונה. הופיעו כמה טיפוסים שלקחו אותי לאחד החדרים, שם החלו להכות בי כי סירבתי להתפשט. אחד מהם קרע ממני את החולצה וזרק אותי על משטח מתכת. קשרו לי את הרגליים והידיים. אמרתי להם שאני בהיריון בן חודשיים, ואז הטורקו חוליאן ענה לי: "אם הייתה עצירה שהצליחה לסבול את המכונה כשהייתה בהיריון של ששה חודשים, את גם יכולה לסבול, ובנוסף לזה אנסו אותה". המענים התעללו בי יותר ויותר, בגלל שתי סיבות: אני ממשפחה יהודית, וגם לא בכיתי, דבר שהרגיז אותם....

אחרי סדרת עינויים ארוכה, נשאלה איפה נמצא בעלה Juan Agustín Guillén (תיק מס' 5339):

...בסוף נתתי להם את כתובת ביתי. הם אמרו לי שאם אני משקרת הם יהרגו את בני הקטן. הם שאלו אותי על מבנה הבית, אם חואן יתנגד, אם יש לו נשק... אמרתי להם שיכולת ההתנגדות שלו קטנה, כיוון שבעלי גם הוא נכה. כאשר תפסו את בעלי, הם לקחו אתם את בני הקטן.

בשבת, ה- 9 בדצמבר, 'Soler', שהציג עצמו כ'קפיטן אצ'בריה' הביא את התינוק אל אמה של Mónica והסביר לה שבתה וחתנה עצורים, אבל לא מדובר 'בעניין פוליטי', כי הם נתונים בידי הכוחות החוקיים כיוון שהם 'פעילים חתרניים'. הם יעצו לה שלא להגיש כל תביעה משפטית.

ביום 21 בדצמבר 1978, שוחררו Mónica Brull de Guillén ובעלה Juan Agustín Guillén. כתוצאה מההתעללות הפילה Mónica את ולדה. אח"כ נודע לה מפי בעלה שהתינוק שעמד להיוולד היה בעל זרוע מעוותת.

פרק 2 א ב ג ד. DOC	שם הקובץ:
D:\LEOLAM LO OD	ספריה:
H:\Templates\Normal.dot	תבנית:
פרק שני	תואר:
	נושא:
/	מחבר:
	מילות מפתח:
	הערות:
7:32 25/05/2003 אחה"צ	תאריך יצירה:
11	מספר שינוי:
7:58 25/05/2003 אחה"צ	נשמר לאחרונה בתאריך:
Zadoff	נשמר לאחרונה על-ידי:
27 דקות	זמן עריכה כולל:
11:34 11/01/2005 לפנה"צ	הודפס לאחרונה ב:
	החל מההדפסה האחרונה שהושלמה
42	מספר עמודים:
14,547 (בערך)	מספר מילים:
72,736 (בערך)	מספר תווים:

ה. אנשי דת

אין זה מיותר לחזור ולאשר שדרמת הדיכוי הבלתי חוקי בארגנטינה חדרה לכל תחומי החברה. הקהילה הקתולית והעדות הדתיות האחרות נשאו את חלקן באמצעות חבריהן הדתיים או החילונים.

טרור המדינה רדף באכזריות רבה את אנשי הדת שהיו מעורבים ברעיון התמיכה בנזקקים ועם אותם אנשים שנקטו עמדה ביקורתית כלפי ההפרה השיטתית של זכויות האדם. כך קרה, שכוהני דת, אנשים מאמינים, תלמידי סמינרים, מורי דת וחברי עדות אחרות, סבלו מחטיפה, השפלות, עינויים ובמקרים רבים גם הומתו.

ההשתייכות של אנשי צבא לאמונה הנוצרית, לעומת העמדה האנטי-נוצרית של הדיכוי האמביוולנטיות של האחראים לדיכוי הייתה גדולה לאין שיעור. מחד גיסא הם שיבחו את 'צורת החיים המערבית - נוצרית' ומאידך גיסא עמד זלזולם המתמיד באדם.

באפריל 1976 אישר מי שהיה אז אלוף-משנה Juan Bautista Sasiaiñ ומאוחר יותר מפקד המשטרה הפדרלית, כי:
הצבא מעריך את האדם כפי שהוא, כיוון שהצבא הוא נוצרי (לה נאסיון, 10 באפריל 1976).

כעבור שנה אמר רב-אלוף חיל הים Emilio Massera :

כשאנחנו פועלים ככוח פוליטי, אנחנו ממשיכים להיות קתולים. הכמרים הנוצרים, כאשר הם פועלים ככוח רוחני, ממשיכים להיות אזרחים. נחטא ביהירות אם נחשוב שאלה וגם אלה אינם עלולים לטעות בשיפוטיהם ובהחלטותיהם. עם זאת, נקודת המוצא של מעשינו היא האהבה, שהיא אבן היסוד בדתנו ולפיכך אין כל בעיה. הקשרים הם אופטימיים כראוי לנוצרים (ראיון בעיתון פאמילייה כריסטיאנה (משפחה נוצרית), שהופיע גם בעיתון 'קלארין' ב- 13 במרס 1977).

מן הראוי לזכור, שזה לא כבר התייחס אלוף Jorge Rafael Videla ל'דו"ח הסופי על נעדרים', שפורסם ע"י החונטה הצבאית האחרונה (באפריל 1983), כאל 'מעשה אהבה'.

להלן נראה כיצד באה לידי ביטוי אהבת זולת זו, בעדויות מספר :

בחג המולד 1977, הגבירו את אמצעי הביטחון הפנימיים וארע דבר חסר תקדים. הובאנו, כחמישה עשר עצורים, למיסה בקזינו הקצינים ב- ESMA. בכניסה

לאולם חדרי השינה, הקימו במה פשוטה והציבו ספסלים. היינו קשורים באזיקים, ידינו מאחורי הגב וברדסים לראשינו. הם הסירו לנו את הברדס וסגן-אלוף Acosta אמר לנו שכדי לחגוג את חג המולד הנוצרי, החליטו לתת לאלה המאמינים לשמוע מיסה, להתוודות ולאכול מלחם הקודש, ולאלה שאינם מאמינים, להעניק להם שלוה רוחנית ושכולנו נחשוב שהחיים והשלום אפשריים ושבת הספר למכונאות הוא כל-יכול. בתוך כל אלה נשמעו זעקות המעונים, ורעש גרירת השרשראות של אלה הנלקחים לשירותים, באזור 'הקפוצ'ה'. במקרה שלי, החינוך הנוצרי שקיבלתי והלחץ של המתרחש סביב, גרמו לי להתוודות. שם, שמו עלינו את הברדס (עדותו של Lisandro Raúl Cubas, תיק מס' 6974).

סמוך ל- 24 בדצמבר 1976, הופיע רב-אלוף Massera בלוויית תת-אלוף Chamorro, סגן-אלוף Acosta ומספר מחברי כוח המשימה מספר 3. באותה הזדמנות הם הפגינו ציניות וצביעות ללא גבול בפני כשלושים עצירים שרגליהם היו קשורות באזיקים. הוא איחל לנו 'חג המולד מאושר' (מעדותם של Andrés Castillo ו- Graciela Daleo, תיק מס' 4816).

...לפני שהרשו לנו לשכב לישון על הרצפה, הכריחו אותנו השומרים להתפלל בקול רם 'אבינו שבשמיים' ו- 'Ave María', והטיפו לנו 'להודות לאלוהים שחיינו יום נוסף' וכדי 'שיום זה לא יהיה יומנו האחרון'. אח"כ שכבנו לישון (עדותו של Juan Martín, תיק מס' 440).

...מיד אח"כ סבלתי פעמיים מהוצאה מדומה להורג: האחת הייתה בירייה והשנייה בהרעלה. לפני הפעולות המבוימות האלה שאלו אותי אם אני רוצה להתפלל והציעו לי חרוזי תפילה. כשמיששתי (עיניי היו קשורות כל הזמן) את החפץ שניתן לי, זיהיתי שלא היו אלה חרוזי תפילה, אלא צלב שבתי נשאה תמיד על צווארה (חפץ אופייני ביותר, בסגנון אומנותי). הבנתי שבכוונתם להודיע לי באופן סדיסטי ביותר, שגם בתי נמצאת שם. התפללתי ובכיתי. אז ענו לי בגסויות, באיומים וצעקות ואמרו: "תשתקי! זה קורה לך כי את הולכת עם המזוקן הזה (התכוונו לישו הנוצרי), בגלל זה אתם במצב הזה עכשיו" (עדותה של Leonor Isabel Alonso, תיק מס' 5263).

...הביאו אותנו לתחנה מס' 36 של המשטרה הפדרלית בוויילה סולדטי... כאשר צעקתי, הם שרקו, עשו רעש כדי לכסות על הצעקות. אח"כ נלקחתי לצינוק וכעבור זמן מה באו אחרים ואמרו לי שאני 'הולכת לאנשי הצבא'. שכעת אראה שהרומאים לא ידעו הרכה כשרדפו את הנוצרים הראשונים, בהשוואה למה שיודעים אנשי הצבא הארגנטינים. (עדותו של הכומר Patrick Rice, תיק מס' 6976).

באמצעות ידידה שעבדה בחברה פרטית והשיגה דוחות לקבלת עובדים מה-SIDE, שלחתי את שמה של María Leonor והתשובה הייתה: 'נעצרה במבצע אנטי-ישועי במנדוזה'. דיברתי עם הכומר Iñáqui de Azpiazu והוא בירר באמצעות איש צבא מוכר, שאמנם המבצע התקיים אך לא ניתן לספק

אינפורמציה נוספת (התביעה על היעלמותה של María Leonor Mercuri Monzó שהוצגה על ידי אמה Dolores Monzó de Mercuri, תיק מס' 378).

עם זאת, היו החוקרים מבולבלים לכאורה, מבלי לדעת פרטים רבים על נושא החקירה ובעיקר הכנסייה. כאשר נודע להם שאני קתולי, אילצו אותי להתפלל, ושאעשה שכל העצורים יתפללו גם הם, האלימות הגיעה לשיאה כאשר ביקשתי על אלה שהחזיקו בנו כחטופים (עדותו של Néstor Busso, תיק מס' 2095).

...החוקר איבד את סבלנותו, כעס ואמר לי: "אתה לא לוחם גרילה, אתה לא משתתף באלימות, אך אתה לא מבין שאם אתה גר שם (בווייטה - שכונת העוני) עם התרבות שלך, אתה מאחד את האנשים? מאחד את העניים? לאחד את העניים פירושו חתרנות!"
סמוך ליום ה-17 או 18, חזר אותו איש שהתייחס אלי בכבוד בחקירה ואמר: "...אתה כומר אידיאליסטי, מיסטי, אני יכול לומר שאתה כומר לעניין, רק יש לך טעות אחת והיא שהבנת בצורה חומרנית מדי את הדוקטרינה של ישו. ישו מדבר על העניים, אך הוא מדבר על עניי הרוח, ואתה נתת לכך הסבר חומרני והלכת לגור עם העניים בחומר. בארגנטינה, העניים ברוח הם העשירים, ואתה, בעתיד, תצטרך להתמסר ולעזור לעשירים, שהם אלה הזקוקים באמת לרוחניות" (עדותו של הכומר Orlando Virgilio Yorío, תיק מס' 6328).

...אני ידעתי שנמצאתי, למרבה הצער, במקום הידוע לשמצה, בית הספר למכונאות של חיל הים...
הייתי באותו מרתף במשך שמונה חודשים, מתוכם בארבעת האחרונים היו לוקחים אותי לישון בעליית הגג. גיליתי שם את זוועות 'הקפוצ'ה' שעד אותו יום הכרתי רק משמועות. במרתף ראיתי את החטופים בהגיעם, חייתי בתוך צעקות העינויים, הכרתי את בכי התינוקות שנולדו במעצר. הבנתי את משמעותה של 'המלחמה המלוכלכת', שבוצעה ע"י בני אדם שהחליטו על גורל החיים כאילו מדובר רק במספר, לפי דבריהם - מודרכים ביד אלוהים, שהפקיד בידיהם את 'העבודה הגדולה' (עדותה של Nilda Noemí Actis Goretta, תיק מס' 6321).

...פעם הופיע בבית הסוהר הבישוף Witte בלוויית הקפיטן Marcó שהחזיק בזרועותיו את הבן של Graciela Borelli, שנולד במעצר. היא הייתה עצורה באגף אחר של אותו בית סוהר; הבישוף נתן מיסה לאסורים, כשאנחנו מוחזקים ע"י סוהר, במשך כל הטכס הדתי; כשנגמרה המיסה העניק הבישוף לכל עצור מדליה וחיבוק ששלח האפיפיור פאולוס השישי לכל האסירים הפוליטיים. כשחיבקתי אותו לחשתי לבישוף באוזן שיודיע לבני משפחתי שאני נמצא במקום, שאני בסדר ושלא ידאגו. משפחתי לא קיבלה מעולם ידיעה זו... (עדותו של Plutarco Antonio Schaller, תיק מס' 4952).

קורבנות

רשימת הקורבנות אינה שלמה. היא מכילה את מקרי היעלמותם של אנשי דת בארץ, שהגיעו לידיעת ועדה זו באמצעות עדויות, או ממקורות מהימנים ביותר.

1. Jorge Oscar, Adur - כומר ממסדר אסונסיון; כומר מחוזי ב- Nuestra Señora de la Unidad (לה לוסילה); יצא את הארץ ב- 1976; נחטף בברזיל ביולי 1980; התביעה בעניינו הוצגה בוועידה הכנסייתית של ברזיל:

...בא לחקור אותי אותו איש שעשה זאת בבית הספר למכונאות של חיל הים... כשישנתי, אני זוכר היטב את קולו. הוא חקר אותי אם אני מכיר את הכומר Jorge Adur ושאל אותי עם מי הוא גר, עניתי שהוא גר עם שלושה סטודנטים (סמינריסטים) בבית בשכונת 'לה מנואליטה' שהיא שכונת עוני. באותו רגע פלט החוקר "אנחנו מצאנו רק שניים" (עדויות של הכומר Orlando Virgilio Yorio, תיק מס' 6328).

...קבוצה אחרת נשארה לחכות ל- Jorge Adur (תיק מס' 2204, תביעה של Gerardo Butrón).

2 - Héctor Federico, Baccini - סמינריסט לשעבר, נגן אורגן; נחטף בלה-פלוטה ב- 25 בנובמבר 1976 (תיק מס' 2328).

3 - Carlos Armando, Bustos - כומר פרנציסקני קפוצ'יני (עמד להיכנס למסדר האוונגליזם של הכומר Carlos de Foucauld). הכומר Carlos Bustos עבד כנהג מונית. הוא נחטף ברחוב בידי שוטרים בלבוש אזרחי, בלכתו לשמוע מיסה בבאזיליקה של פומפייה, ב- 9 באפריל 1977. איימו על חייו קודם לכן.

4 - Víctor Boinchenko - כומר פרוטסטנטי, מהעיר קוסקין; נחטף בקורדובה ב- 3 באפריל 1976, לפי דברי Luis Manzanelli היה בלה-פרלה, ו'הועבר' (עדויות של Teresa Celia Meschiati, מס' 21).

5 - Hugo Armando, Corsiglia - איש דת קתולי, נחטף ב- 10 באוגוסט 1977 בפרובינציה של בואנוס איירס. (תיק מס' 3418).

6 - Carlos Antonio, Di Pietro - סמינריסט ואיש דת ממסדר אסונסיון. נחטף ב- 4 ביוני 1976 בסן מיגל (בואנוס איירס). התגורר בקהילת אנשי הדת ממסדר אסונסיון, בשכונת לה מנואליטה בסן מיגל, משם הוצא, ע"פ עדויות השכנים, ע"י אזרחים ואנשים במדים, שגם שאלו על האב Jorge (Adur) (עדויות של Inés Rodríguez, תיק מס' 2204, מתאריך ה- 12 ביולי 1984, שהוצגה בפני ועדה זו).

הוזהרתי באמצעות נזירה, Filomena, שגרה סמוך לביתם של הקורבנות. (החטוף השני היה הסמינריסט Raúl Eduardo Rodríguez). אני יוצא מביתי,

והולך ברחוב בלוק וחצי, משם אני מתבונן במבצע (עדותו של Jesús Oscar Ahumada, שהוצגה בפני ועדה זו ב- 30 במאי 1984, תיק מס' 2204).

הם לוקחים את Raúl Eduardo Rodríguez ואת Carlos Antonio Di Pietro, קבוצה אחרת נשארה לחכות ל-Jorge Adur. הקהילה ערכה מספר בירורים, אך רק דבר אחד הצליחו לברר: שהמבצע נעשה ע"י חיל הים. המצב הוחמר כאשר Jorge Adur יצא את הארץ ונתן הצהרות באירופה. (תביעה של Gerardo Carlos Brutrón, תיק מס' 2204, 2205).

7 - Alice Domon - נזירה צרפתייה מהמיסיונריות הזרות של פריס (מסדר צרפתי). נחטפה בבירה (בכנסייה של סנטה קרוז) ב- 8 בדצמבר 1977. הייתה עצורה ב- ESMA, עונתה ולבסוף 'הועברה'.

...אותו דבר קרה לנזירות הצרפתיות Alice Domon ו-Leonie René Duquet. נודמן לי לדבר אישית עם האחות Alice, כיוון שנלקחה יחד עם האחות Renée לקומה השלישית של קזינו הקצינים של ה-ESMA, בו הייתי עצור. הדבר אירע בסביבות ה- 11 או ה- 12 בדצמבר. היא סיפרה לי שנחטפה בכנסייה, יחד עם בני משפחות נעדרים. מיד אח"כ נודע לי שהם היו שלושה-עשר איש; הנזירות היו חבולות מאד וחלשות. כדי להוליכה לבית השימוש, היו צריכים שני שומרים להחזיק באחות Alice. שאלתי אותה האם עונתה והשיבה בחיוב: הם קשרו אותה למיטה, עירומה לחלוטין, והפעילו על כל גופה את הדרבן החשמלי. כמו כן אמרה שאח"כ אילצו אותה לכתוב מכתב לנזירה הראשית של המסדר שלה. היא כתבה בצרפתית תוך כדי עינויים. מאוחר יותר צילמו את שתייהן יושבות ליד שולחן. התמונות צולמו באותו מקום שבו עונו - המרתף של קזינו הקצינים. הנזירות היו ב-ESMA כעשרה ימים תחת עינויים וחקירות. אחר כך הועברו יחד עם אחד-עשר האנשים הנותרים. השמועות על רציחתן התבססו על המהירות שבה הם הוצאו מהמקום (עדותו של Horacio Domingo Maggio, תיק מס' 4450).

נפלו קרוב לעשרה או שנים-עשר בני משפחה, ביניהם הנזירה הצרפתייה Alice Domon. מאוחר יותר הובאה ל-ESMA גם האחות Renée Duquet מאותו מסדר צרפתי. האחות Renée הוכנסה ל'קפוצ'יטה'. הנזירות Alice ו-Renée עונו באכזריות, בעיקר Alice. הן ראויות להערצה על התנהגותן. אפילו ברגעי הכאב הקשים ביותר, האחות Alice שהייתה ב'קפוצ'יטה', התעניינה בגורלם של חבריה, ולמרבית האירונות, במיוחד ב'בחור הבלונדיני' שלא היה אלא סרן חיל הים Astiz (שהסתגל לקבוצה כבן משפחה מדומה של נעדר...). כשאקדח מכוון אליה, אילצו את האחות Alice לכתוב מכתב במו ידיה... וכגולת הכותרת של אותה פרודיה צילמו את שתי האחיות בתמונה במעבדת צילומים של ה-ESMA, כשהן יושבות ליד שולחן, על רקע שלט של מפלגת ה-Montoneros. האחיות Alice ו-Renée 'הועברו' ויחד איתן הועברו בני המשפחות שנחטפו באותן נסיבות (עדותו של Lisandro Raúl Cubas, תיק מס' 6974).

8 - Leonie Renée Duquet - נזירה צרפתייה מהמיסיונריות הזרות של פריס, בת 60, מורה לשעורי דת בקסטלר, נחטפה כפי שכבר צוין ב- 10 בדצמבר 1977, ברמוס מחייה (בואנוס איירס). הייתה עצורה בבית הספר למכונאות של חיל הים, עונתה ואח"כ 'הועברה' (עדותו של Horacio Domingo Maggio ושל Cubas Lisandro Raúl).

9 - Fourcade - כומר שנחטף ב- 8 במרס 1976. היה במחנה לה-ריברה. 'הועבר' (עדותו של Teresa Celia Meschiati, תיק מס' 4279).

10 - Aníbal Gadea - סמינריסט קתולי. נחטף ב- 1977.

11 - Jorge Galli - כומר שנחטף ב- 1976, בסן ניקולס (בואנוס איירס).

12 - Luis Oscar Gervan - איש דת קתולי, נחטף ב- 4 בנובמבר 1976 בטוקומן.

13 - Pablo Mario Gazzarri - כומר שעבד בכנסייה של Nuestra Señora del Carmen, בויליה אורקזיה (עיר הבירה). עמד להצטרף למסדר דתי של האוונגליון (Padre Carlos de Foucauld). הגיש את מועמדותו כדי להתמסר לשליחותו בין העניים. הכומר Gazzarri נחטף ב- 27 בנובמבר 1976. עפ"י העדויות הוא נעצר ברחוב, קרוב לבית הוריו, ע"י אנשים במדי משטרה. איימו על חייו, במיוחד אחרי רצח הכמרים Palotinos. בתקופת היותו סמינריסט, היה יועצו הרוחני מי שכיום קרדינל Eduardo Pironio, שמייד אחרי החטיפה ניסה לשווא לדלות מידע משלטונות ארגנטינה. הוא נראה במעצר בבית הספר למכונאות של חיל הים, 'הועבר' בראשית חודש ינואר של 1977.

הכומר Pablo Gazzarri נחטף בנובמבר 1976 ועונה באכזריות. נודע לי עליו מהערות השומרים. הוא היה בתא בסוף המסדרון דמוי ה-L של ה'קפוצ'יה'. אח"כ הניחו אותו על הרצפה קרוב אלי. סיפרתי לו על המיסה שבקומה השנייה ובקשתי ממנו תמיכה רוחנית, שכבר לא עלה בידו לתת לי, כיוון שבשבוע הראשון של שנת 77 'הועבר' (עדותו של Cubas Lisandro Raúl, תיק מס' 6974).

14 - Francisco Jalics - כוהן דת ישועי שנחטף ב- 23 במאי 1976 בשכונת ריבדבייה (בגבול עם שכונת העוני פלורס תחתית). היה עצור ב- ESMA ומאוחר יותר בבית בדון טורקואטו. שוחרר ב- 23 באוקטובר יחד עם האב Yorio, כוהן דת באותה קהילה. יצא את הארץ.

היה אתי גם האב Jalics, חבר נוסף בקהילה... התחלתי לשוחח עם האב Jalics שסיפר לי שבעת המבצע בו נעצרו שניהם, ראה שלאחד המשתתפים היה עוגן בחגורה, וכשבהיותו עצור, כשחגגו את ה- 25 במאי, היה בחוץ משהו דומה למסדר והוא הצליח לשמוע נאום שהתחיל ב... 'מבית הספר למכונאות של חיל הים... יחד עם האב Jalics הגענו למסקנה שהוצאנו מה- ESMA...'

נוכחתי לדעת שאני נמצא בשדה פתוח (שחררו אותו), רק אז העזתי להסיר את הקשרים מעיני, הסתכלתי על הכוכבים, גם האב Jalics היה לידי... (הביאו אותנו במסוק) (עדויות של הכוהן הדת Orlando Virgilio Yorio, תיק מס' 6328).

15 - Juan Ignacio Isla Casares - סמינריסט ופעיל של הכנסייה Nuestra Señora de la Unidad (אוליבוס), שם היה האב Jorge Adur כומר מחוזי. הוא נחטף (וכנראה נרצח) ב-4 ביוני 1976, בבולוניה, מחוז סן איסידרו, בואנוס איירס. מרסלו, אחיו הצעיר, שהחזיקו בו עצור בתוך מכונית, נכח בירי וראה כיצד הניחו גופה בתא המטען של אותה מכונית.

...הם אמרו לי להיות בשקט, ולא הם יירו בי. הם נשאו כלי נשק ארוכים. נשמע מטח יריות וצעקה של קול גברי... הצצתי מבעד החלון האחורי, ראיתי שפתחו את תא המטען והכניסו גופה... הייתי במכונית עם מישהו שכולם קראו בשם 'מאיו' (רב-סרן). בן לווייתו של המאיו ניקה בסמרטוט את ידיו המוכתמות בדם לפני שעלה על המכונית... (עדויות של Marcelo Isla Casares, תיק מס' 2203).

16 - Mauricio Amílcar López - כומר פרוטסטנטי, היה רקטור האוניברסיטה של סן לואיס, והיה נציג בכיר לוועד העולמי של כנסיות. הוא נחטף במנדוזה ב-1 בינואר 1977, הוצא מביתו לעיני בני משפחתו (האם והאחים שנקשרו), בידי קבוצת אנשים חמושים. בנוסף לכל, לקחו אתם סכום כסף, חפצים בעלי ערך ומסמכים אישיים של הקורבן. הוועד העולמי של הכנסיות דרש מהאלוף Videla לאתר את מקום הימצאו של הכומר.

17 - Raúl Eduardo Rodríguez - איש דת ממסדר אסונסיון, סמינריסט של הקהילה 'לה סגרדה פמיליה' (בישופות של סן איסידרו), נחטף ב-4 ביוני 1976 יחד עם הסמינריסט Carlos Di Pietro, בקהילה של אנשי הדת ממסדר אסונסיון ששכנה בשכונת לה מנואליטה, סן מיגל (בואנוס איירס). עסק בכהונה בשכונות עוני והיה סטודנט לתיאולוגיה.

18 - Nelio Rougier - כוהן דת של Hermanitos del Evangelio (אחים של האוונגליון) נחטף בספטמבר 1975 בטוקומן, בעת נסיעתו מקורדובה.

19 - Patrick Rice - כהן דת קתולי, בעל נתינות אירית, נחטף ב-12 באוקטובר 1976 בעיר הבירה. שוחרר ב-3 בדצמבר 1976, תאריך בו יצא מהארץ תחת שמירה עד להמראת המטוס. היה עצור-נעדר, עד שנעצר 'חוקית'. עונה באכזריות רבה.

...שם הייתי צריך להתהלך תמיד בעיניים קשורות. אח"כ נחקרתי ע"י אדם ששאל אותי מגיין הפצעים שהיו לי. סיפרתי לו מה שקרה ואז הורה לי שמכאן ואילך עלי לומר שנפלתי מהמדרגות, שאם לא כן אגמור את חיי בתחתית הנהר

עם חתיכת בטון. אח"כ הוציאו ממנו הצהרה שחתמתי... (עדותו של Patrick Rice, תיק מס' 6976).

20 - Mauricio Kleber, Silva Iribarnegaray - כוהן דת סילסיאני, אורוגואי, הגיע לארגנטינה ב- 1970 כדי להיכנס למסדר דתי של האוונגליון (Padre Carlos de Foucauld). עבד כפועל בעיריית בואנוס איירס, בניקוי רחובות, כיוון שמגמה זו של המסדר מורה לחבריה לעסוק בפעילות הקהילה שבה הם מבצעים את שליחותם. ב- 14 ביולי 1977, בעוד האב Silva מטאטא את הרחוב, התקרבה קבוצת אנשים חמושים בלבוש אזרחי. הם היו במכונית פורד פלקון לבנה, הזדהו כמשתייכים למשטרה ושאלו מטאטאי רחוב אחרים על מקום עבודתו. עדה אחת ראתה כיצד הכניסו אותו למכונית דומה. למחרת אחר הצהריים, באו ארבעה גברים שאמרו שהם אנשי צבא ואחד מהם אמר שהוא שופט צבאי העוסק במקרה של Silva, וחקרו את השכנים וחברי המסדר על אודותיו. לדעת האח Cara, היה ברור בהחלט שאנשים אלה כבר דיברו עם הקורבן, כיוון שידעו בדיוקנות את כל הקשור למסדר הדתי, ולקחו אתם מתורגמן מצרפתית. הם היו מעוניינים במיוחד ברעיונות הפוליטיים של Mauricio Silva. למחרת הוגשה עתירה לצו הבאה, אך ללא תוצאות. סמוך לסוף חודש יולי נודע בחוגים הכנסייתיים ש-Silva נמצא בקמפו דה מאז'ו ועונה באכזריות רבה. כעבור מספר שבועות, הועבר למקום כלשהו בלה-פלטה. מיום זה ואילך אין ידיעות ממנו ויש לשער את הגורע מכול (Repression of a religious community in Argentina), שפורסם ע"י המסדר הדתי של האוונגליון (Padre Carlos de Foucauld), ושהוכן ע"י Fraternity of the Gospel, ניו יורק, אפריל 1978).

21 - Henri De Solan - כומר במסדר הדתי של האוונגליון (Padre Carlos de Foucauld), שמזה זמן רב עבד בפרובינציה של קוריינטס. נעצר בספטמבר 1976 והוגלה לצרפת בפברואר 1978. רק בתום אותם שנים-עשר חודשי מעצר, הואשם בכך שאפשר שימוש במכונת כתיבה לקבוצה המתנגדת לשלטון (Repression of a religious community in Argentina), פורסם ע"י המסדר הדתי של האוונגליון, אפריל 1978).

22 - James Weeks - כוהן דת אמריקני שנחטף ב- 3 באוגוסט 1976, ביחד עם עוד חמישה סמינריסטים בקורדובה. שוחרר ויצא מהארץ.

חמשת הסמינריסטים והאב Weeks נחקרו ע"י אלוף-משנה Fierro והנגד בגמלאות 'כומר' או 'מגלד'. יתכן שהיו במחנה לה-ריברה. כאשר נעצרת ב- 25 בספטמבר 1976, האדם הראשון שבא לראותי היה אלוף-משנה Fierro, שרצה לדעת אם לכומר Weeks היה קשר עם ארגון ה'מונטונרוס'. הוא אמר לי שמחנה המודיעין 141, הוא שחטף את חמשת הסמינריסטים ואת Weeks, ורצו להרוג אותו, אך בשל התערבותו של השגריר האמריקאי לטובת Weeks נאלצו לתת לו לצאת מהארץ. (עדותה של Teresa Celia Meschiati, תיק מס' 21).

23 - Orlando Virgilio Yorio - כוהן דת ישועי; נחטף ב- 23 במאי 1976 מביתו שבשכונת ריבדביה, הגובלת בשכונת העוני של שכונת פלורס, ושחרר ב- 23 באוקטובר של אותה שנה. במשך כל אותו זמן היה בגדר עצור-נעדר, יחד עם האב ctov JalicsV. שניהם היו עצורים בבית הספר למכונאות של חיל הים ומאוחר יותר בבית ששכן בדון טורקואטו.

ברגע מסוים בחקירה, החלו להתווכח ביניהם. יכולתי לשמוע אותם דנים בכדאיות החיפוש בשכונת העוני שהבנתי לפי דבריהם הם מתכוונים לערוך. שיערתי שהם היו מחיל האוויר או מחיל הים, קצינים, לפי סגנון דיבורם... הרגשתי שאני נמצא במרתף, על הרצפה, תמיד בברדס. הרגשתי שבמקום היו הרבה אנשים ומישהו ששמר... באים וקושרים את ידיי לאחור... שמים אזיקים על רגלי ונועלים לקלע של תותח. אני סגור במקום קטן מאד... אני מבקש ללכת לבית השימוש, אך לא נענים לבקשתי... כך אני נשאר יומיים או שלושה בלי מים ומזון. לפעמים הם נכנסים ומקללים אותי, מאיימים עלי במוות. אומרים לי שאינני כוהן דת... התחלתי לחשוב שאני נמצא בבית הספר למכונאות של חיל הים, זאת עפ"י הקולות ששמעתי, נסיעת רכבות ומטוסים שטסו נמוך... אחרי ה- 25 במאי באו להזריק לי זריקה באחוריי. הצלחתי לשמוע מעין רעש של רשמקול ואח"כ התחלתי להירדם... נלקחתי במעלית קומה אחת או שתיים, למקום גדול שהיה מלא אנשים זרוקים על הרצפה. נשמע רעש שרשראות ומכלי מים שהתמלאו... יכולתי לשמוע אנחות אנשים... הוציאו אותי משם והכניסו אותי למכונית... באותו רגע הבנתי שהייתה זו דלת הסורגים של בית הספר למכונאות של חיל הים... הם התקשרו ביניהם ברדיו. התשובה לאחת השאלות הייתה 'a su popa' (לירכתי הספינה).

למחרת בא אדם. זה היה אותו אדם ששאל אותי על Mónica Quinteiro... הוא שאל אותנו אם נוכחנו לדעת מי מחזיק בנו. האב Jalics ענה לו: "בית הספר למכונאות של חיל הים". החוקר אישר וענה: "... תדעו לכם שזו מלחמה ובמלחמה משלמים לפעמים הצדיקים בגלל החוטאים... תדעו שיש בינינו בעיות, שיש בינינו אנשים שרוצים רק להרוג, כמו האיש במעיל העור שהשתתף במבצע החטיפה שלכם..."

כעבור חמישה חודשים, ב- 23 באוקטובר, קרוב לשעה 5 אחר הצהריים, נתנו לנו זריקה... אני מרגיש סחרחורת קלה, מעמיסים אותנו על טנדר. נסענו, אינני יודע כמה זמן. נתנו לנו זריקה נוספת ומאוחר יותר עוד אחת... ואני לא זוכר יותר, רצינו להתרומם, נפלנו... התעוררנו כשהתחיל להאיר... הלכנו קצת יותר מקילומטר, עד שמצאנו בית קטן. דפקנו ואיש ענה לנו: "כן, שלשום ראיתי הליקופטר שירד אחר הצהריים". שאלנו אותו, היכן אנו נמצאים, הוא אמר בקניאלס... ב- 25 באוקטובר התאספה הוועידה הבישופית... (עדותו של כהן הדת Orlando Virgilio Yorio, תיק מס' 6328).

24 - Julio San Cristóbal - כומר של La Salle, נחטף ב- 5 בפברואר 1976. (טיימפו לאטינו אמריקאנו מס' 4 - קורדובה).

רצח הכמרים Palotinos

באמצע 1976 נרצחו שלושה כוהני דת ושני סמינריסטים ממסדר ה-Palotinos, שהתגוררו בכנסייה בבואנוס איירס. סגן-אלוף Pernía השתתף במבצע זה עפ"י דברי השבח שאמר על עצמו (עדותם של Graciela Daleo ו- Andrés Castillo, תיק מס' 4816).

השכם בבוקר ה- 4 ביולי 1976, נרצחו כוהני הדת של הקהילה הפלוטינית של San Patricio בשכונת בלגרנו. Alfredo Leaden, Pedro Duffau ו- Alfredo Kelly והסמינריסטים Emilio Barletti ו- Salvador Barbeito. אנשי הדת נהרגו ביריות בתוך הכנסייה של

האב Alfredo Leaden, בן ה- 57, היה נציג הקהילה של הפלוטינים האיריים; האב Pedro Duffau, בן ה- 65, היה מורה; האב Alfredo Kelly, בן ה- 40, היה מנהל הסמינר ללימודי הדת בבלגרנו ומורה בבית הספר Esclavas del Santísimo Sacramento. Salvador Barbeito, בן ה- 29, היה סמינריסט, מורה לפילוסופיה, פסיכולוגיה ולימודי דת וכן רקטור של ביה"ס סאן מארון; Emilio Barletti, בן ה- 25, היה סמינריסט ומורה.

חברי הקהילה וידידי הנרצחים כאחד, טוענים שהם הטיפו תמיד לשלום ושללו את האלימות.

בליל הרצח ראו אנשי השכונה מכונית פז'ו שחורה, שחנתה זמן רב מול הכנסייה ובה ארבעה אנשים. כמו כן נראה רכב משטרי שעצר לידם ואח"כ התרחק. הרוצחים חיכו, בוודאי, שיימצאו בתוך הכנסייה כל אנשיה ואז יתחילו בפעולה.

האנשים הראשונים שנכנסו בבוקר לכנסייה, מצאו על הקירות ועל השטיח כתובות שאח"כ נמחקו: 'כך אנו נוקמים את דם חברינו ממטה המשטרה הפדרלית' (בחדר האוכל של המטה הונחה פצצה זה לא מכבר), וגם: 'זה קורה לכם כי אתם מרעילים את נפש הנוער'.

מן הכנסייה נעלמו חפצים ומסמכים.

ב- 7 ביולי הגישה הוועידה הבישופית מכתב לחונטה הצבאית, בו נאמר בין היתר: "אנו מתייחסים למעשי האלימות החמורים שזעזעו לאחרונה את הארץ, בצורה שלא נודעה עד כה ופגעו בלבה של הכנסייה. כוונתנו כמובן, לרצח המחריד של קהילה דתית באזור הכנסייה של סן פטריסיו, בבואנוס איירס...". ב- 5 ביולי, בדרשה שנישאה בטקס הדתי בסן פטריסיו, אמר כהן הדת ממסדר אסונסיון, Roberto Favre: "יש צורך להתפלל לאלוהים, לא רק על מקרי המוות הללו, אלא גם על מקרי ההיעלמות לאין ספור שמתרחשים מדי יום ביומו...".

המקרה המתואר תאם לזמן קבלת דפדפת 'סודית', שהכילה מסמכים של האחים הפלוטיניים... כומר הכנסייה Alfredo Leaden ו- Pedro Duffau והסמינריסטים José Emilio Barletti ו- Salvador Barbeito. העד מוסיף, שבין הפעולות שנעשו במשרד הפנים, הייתה גם ההשגחה על אותם כוהני דת שכונו בשם: 'אוהדי העולם השלישי', וקיים ארכיון עם שלוש מאות שמות, עם דיווחים מפורטים על הפעילות של כל אחד מהם. בנוגע למקרה של האחים הפלוטיניים, יש בידי העד פנקס טלפונים של אחד מכוהני הדת, ששמר כהוכחה לכך שאותם מסמכים נמצאו בשימוש משרד הפנים בתקופה הנדונה... (עדות שנמסרה ע"י קצין לשעבר של המשטרה הפדרלית הארגנטינית Peregrino Fernández, בפני קבוצת העבודה על היעלמויות מאונס בוועדה לזכויות האדם של האומות המאוחדות בג'נבה).

רצח הבישוף מלה ריוחה, מונסניור *Enrique Angelelli* וכוהני הדת של צ'אמיקל *Gabriel Longueville* ו- *Carlos de Dios Murias* במחוז צ'אמיקל (לה ריוחה), שם ביצעו את עבודתם, אחרי שנחטפו בידי אנשים שהזדהו כחברי המשטרה הפדרלית. למחרת יום הפשע, נכנסו גברים בברדסים לחפש את הכומר Sanogasta, אך הוא הקדים ועזב את המקום בהמלצת הבישוף מונסניור Enrique Angelelli. האיש שקיבל אותם והודיע להם שהכומר איננו, נורה בידיהם למוות בו במקום.

ב- 4 באוגוסט, שבעה-עשר יום אחרי רצח כוהני הדת, נהרג מונסניור Enrique Angelelli, הבישוף של האלה של לה ריוחה, כביכול ב'תאונת דרכים'. ההוכחות או ההשערות שזה היה פיגוע מכוון, נאספו למכביר.

הבישוף עזב בדיוק את צ'אמיקל, בה נתן מיסה ודיבר בדרשה על אותם מעשי רצח. כשעזב את הכנסייה נהג בטנדר בעצמו. האב Arturo Pinto שהתלווה אליו, זוכר שמיד בצאתם מצ'אמיקל, החלה עוקבת אחריהם מכונית; הבישוף הגביר מהירות, ואז הופיעה מכונית נוספת ובקרבת הגשר פונטה דה לוס ז'אנוס, סגרו אותם שתי המכוניות, עד שהטנדר התהפך.

גופתו של הבישוף הייתה מונחת על האדמה שש שעות. הטנדר נעלם והפגיעה היחידה שנראתה בגופת המונסניור Angelelli הייתה מפרקת שבורה, כאילו ריסקו אותו במכות. הדפדפת שהייתה בידי הבישוף לא נמצאה מעולם.

אין אני בא כדי שישרתוני, אלא כדי לשרת. לשרת את כולם, ללא הבדל מעמד חברתי, אורח מחשבה, או אמונה. כמו ישו, ברצוני לשרת את אחינו העניים. (מונסניור Angelelli במעמד קבלת הבישופות בלה ריוחה, 1968).

המונסניור Angelelli למד לימודי דת ברומא והתמחה במשפט הכנסייה. בקורדובה יסד את 'הנוער העובד הקתולי' (Juventud Obrera Católica) והיה יועץ של הנוער האוניברסיטאי הקתולי.

ברצונו של העד להוסיף שיום או יומיים אחרי אירועים אלה, הגיעו הניירות שנשא הבישוף בזמן מותו, לבית הממשלה, מופנים לשם Harguindeguy, בדפדפת שנשלחה מהמחנה הצבאי בסלטה, בהוראה מפורשת שמדובר במסמכים סודיים. מעשה זה משך את תשומת לבו של העד, כיוון שהניירות לא נמסרו לתיק המשפטי וגם לא נמסרו לקרובים של מונסניור Angelelli. כל אותן הנסיבות גרמו לכך שהעד החליט לצלם חלק מאותם מסמכים, שכללו חליפת מכתבים בין הבישוף של לה ריוחה והארכיבישוף של סנטה פה, מונסניור Vicente Zaspe, שהתייחסה לרדיפת סקטורים בכנסייה הקתולית בשל פעילותם החברתית, וכן מחברת רישומים וניירות אחרים. המסמכים נמסרו לאלוף Harguindeguy... העד רוצה להבהיר כי שם לב במיוחד לאותה דפדפת בגלל 'סודיותה'. הוא מוסיף שאין לו ידיעות על גורלה לאחר מכן, מאחר שהאלוף Harguindeguy ניהל באופן אישי את כל העניינים הקשורים לכנסייה (הודעתו של Peregrino Fernández בפני קבוצת העבודה בדבר היעלמות מאונס של בני אדם, מטעם הוועדה לזכויות האדם של האו"ם).

באחת החקירות אמרו לי הסרן Marcó והסרן Goenaga, שעומדים להוציא להורג את הבישוף של לה ריוחה, Enrique Angelelli, את הפסיכיאטר Raúl Fuentes ואת Alipio Paoletti ... תוך פחות מחודש מת Angelelli בנסיבות שנחונות עדיין בחקירה, Fuentes נעדר מסוף 1976 ואחרי Alipio Paoletti נערכו חיפושים נמרצים... באוגוסט אותה שנה, בשל מצבו הפיזי, בעקבות העינויים, הועבר לבית החולים פרסידנטה פלאזה. בהיותי שם, הוכנסה לילה אחד גופתו של Angelelli כדי לערוך בה סדרת ניתוחים שלאחר המוות. האנשים ששמרו עלי, ממשטרת הפרובינציה, התייחסו למותו של הבישוף והעירו דברים כגון: "זה מה שצריך היה לקרות לכוומר הקומוניסטי הזה, בן ה..." (עדותו של Plutarco Antonio Scheller, תיק מס' 4952).

השופט החדש של לה ריוחה חידש את החקירה וקיבל לידי עדידות חדשות.

המקרה של הבישוף של סן ניקולס דה לוס ארוז'וס, מונסניור Doctor Carlos H Ponce de León

ב- 11 ביולי 1977 נפטר הבישוף של סן ניקולס Carlos Ponce de León, גם הוא בתאונת דרכים מפוקפקת. הוא היה בדרכו לעיר הבירה בלוויית עוזרו, Víctor Oscar Martínez, כדי להביא מסמכים לנציגות האפיפיור (Nunciatura Apostólica) ביחס לדיכוי הבלתי חוקי (מעשי חטיפה ועינויים), שהופעלו באלה של סן ניקולס ובווילה קונסטטיטוסיון (פרובינציה של סנטה פה). מסמכים אלה העידו על מערבותם של האלוף Carlos Guillermo C. Suárez Mason (מפקד הקורפוס הצבאי הראשון), של אלוף-משנה Cambolor (מפקד הגדוד של חונין), ובאופן ישיר יותר

של סגן-אלוף Saint Aman (מפקד הגדוד שמושובו בסן ניקולס). מן הראוי לציין שהאלוף לשעבר Suárez Mason הודח מתפקידו באמצע שנה זו (1984), כיוון שלא התייצב עפ"י הזמנת בית המשפט הצבאי לדיון בתביעות על חילול זכויות האדם שהצביעו עליו כאחראי. כיום הוא מבוקש ע"י החוק.

המסמכים שנשא הבישוף של סן ניקולס נעלמו מבלי שנתבקשו ע"י הצ'נסלור של הבישופות, מונסניור Roberto Mancuso, הכומר של בית הכלא. Víctor Martínez זוכר שאחרי שהשתתף בקבורתו של מונסניור Angelelli העיר הבישוף של לה ריוחה באחת האסיפות: "עכשיו הגיע תורי".

כתוצאה מאותה התנגשות, הובל הבישוף לקליניקה סן ניקולס (שבה גם היה מאושפז Víctor Martínez), שם הוא נפטר מספר שעות מאוחר יותר כתוצאה מפצעיו. ניתן לציין שאפילו רופאו האישי של הבישוף לא קיבל אישור להיכנס לחדר הטיפול הנמרץ; רק אמו יכלה לראותו לפני מותו. ימים מועטים אחרי התאונה, Víctor Martínez, ששירת במשמר החופים של סן ניקולס, נאסר בהוראת סגן-אלוף Saint Aman, וסבל בתקופת מעצרו ייסורי גוף ונפש.

...במקום הזה היכו אותי עד שהתעלפתי. כך במשך שעות. אח"כ התחילו לשאול אותי על פעילותו של הבישוף, מי היו האנשים שביקרו אצלו וכמה קיצונים חתרניים הסתיר (עדותו של Víctor Martínez, תיק מס' 734).

זמן רב היה מונסניור Ponce de León מטרה לאיומים:

...כמו האיומים האישיים של סגן אלוף Saint Aman: "תזהר, אתה נחשב לבישוף 'אדום'". אותו מפקד צבאי אסר עליו לחוג מיסה בגדוד, 'מכיוון שלשם לא נכנסים כמרים קומוניסטים' (עדותו של Víctor Oscar Martínez).

חילונים

בין הפעילים הקתולים החילונים, שהיו קורבנות הטרור של המדינה, מופיעים חברי תנועות נוער נוצריות, מטיפי דת וכד' כמו:

Francisco Blato (תיק מס' 254); Alejandro Sackman (תיק מס' 684); Esteban Garat (תיק מס' 1778); Valeria Dixon de Garat (תיק מס' 1760); Adriana Landaburu (תיק מס' 2866); Marcos Cirilio (תיק מס' 495); Patricia Dixon (תיק מס' 3759); Juan Pedro Sforza (תיק מס' 3379); José Serapio Palacios (תיק מס' 815); Jorge Luis Congett (תיק מס' 679); Roque Agustín Alvarez (תיק מס' 3410); Ignacio Beltrán (טימפו לטינואמריקנו מס' 4 - קורדובה); Roque Raúl Macan (טימפו לטינואמריקנו מס' 4 - קורדובה); Fernanda Noguier (תיק מס' 7313); Mónica Mignone (תיק מס' 1387); Mónica (תיק מס' 1386); María Martha Quinteiro (ועדותו של הכומר Orlando Yorio);

Vázquez (תיק מס' 1386); Roberto Ricardo Van Gelderen (תיק מס' 735); Roberto Tomás Abad (תיק מס' 1239); בקשר לתיק המשפטי "Lorusso, Arturo Andrés" על גזלה בלתי חוקית של החופש" ועוד הרבה.

ו. חיילים בשירות סדיר

לתביעות המתייחסות לחיילים נעדרים שהיו בשירות צבא סדיר, יש משמעות מיוחדת בשל מספרן הגבוה ואופיין המיוחד. מן הראוי לנתח את מצבם של אותם חיילים סדירים, שגילם לא עלה על שמונה עשרה.

1. הם נמסרו בידי הוריהם, מתוך אמון בסמכות העליונה ביותר של החיל אליו גויסו.

2. עם גיוסם לשרות הצבאי נוצר קשר אדמיניסטרטיבי בין החיילים הצעירים והמדינה, ממנו נבעו זכויות וחובות של שני הצדדים: החייל, כוחות הצבא וראשי המטות. חובתם הבסיסית של המפקדים היא לא להתעלם מגורלם של כל החיילים הנתונים לפיקודם.

3. כל פעולות החיילים נעשות תחת פיקוח מוחלט ומתמיד של מפקדיהם. מכך נובע שבמקרה שהחייל נחשד בפעילות בלתי חוקית, יהיו ברשות הצבא אמצעים משפטיים כדי לדון את החייל החשוד ולהענישו באופן חוקי.

שיטות המעצר

בהיותם מחוץ לחיק משפחתם ומהגנת הוריהם ומרגע שהצבא נעשה אחראי לשלומם, מתחיל תהליך כפול, זהה, בלמעלה מ-135 תביעות על העלמם מאונס של אזרחים שמילאו את שירות החובה הצבאי. מחמת חוסר ההגנה של צעירים אלה, הייתה לחוטפים שליטה מוחלטת במצבם. מאידך גיסא, האוחזים ברסן השלטון לא הכירו באחריותם, או פיזרו אותה ביניהם ברשלנות, או בשל ההוראות שניתנו כביכול על מנת לבצע את המעצרים הבלתי חוקיים. המעצרים נעשו באותו גוף אליו היו מיועדים, כפי שקרה בכ- 35% מהמקרים; בבית מגוריו של החייל (18%) ו-29% שעה שהחייל היה 'בחופשה' או 'בשליחות'; 7% נעצרו ברחוב ע"י אנשים בלבוש אזרחי; 4% מייד עם סיום שירותם; 5% הנותרים בנסיבות אחרות. אומר Eusebio Finguerut, בנוגע לבנו Pablo Alberto Finguerut (תיק מס' 4796):

בני שירת בחיל הים, בבניין 'ליברטד'. ביום 14 ביוני הודיעו שלטונות חיל הים על ניסיון לביצוע פעולה טרוריסטית. הם ציינו שלא היו כל נפגעים בין אנשי הצבא או נזק לרכוש. הואשם בכך בני, Pablo Alberto, שהיה החייל הסדיר היחידי באגף הנ"ל, שלא נכח במקום. בעקבות ידיעה זו, ביקשתי להיפגש עם רב-אלוף חיל הים Massera, באמצעות מברק רשום. התייצבתי ב-16 ביוני בבניין ליברטד.

מה שמפליא במקרה זה, שבמקום לקבל מידע על בנו, נעצר Eusebio Finguerut והועבר לידי הרשות המבצעת הארצית. הוא היה עצור במשך שנה תמימה ואח"כ קיבל אישור לצאת את הארץ. באנגליה, שם קיבל מקלט, הגיעו אליו ידיעות מאסיר פוליטי משוחרר, שבנו Pablo נרצח ע"י חוטפיו, תוך כדי עינויים. אין ספק שמעצרו של האב נעשה כדי למנוע ממנו חקירה בעניין.

‘עריקה’: המכנה המשותף לכל התשובות הרשמיות בני משפחה ששאלו לגורל הבן הנעדר משירות צבאי, קיבלו תמיד את התשובה שהוא ערק. כל אימת שביקשו לדעת על מקום הימצאו, הסתפק הדו"ח הצבאי בהסבר כי החייל לא נמצא עוד בארגון, וזאת: 1. מכיוון שיצא מהמקום בו הוא שירת כדי למלא שליחות ולא חזר. 2. כיוון שהחייל לא שב מחופשה. 3. כיוון שהחייל ברח.

בתחומי הצבא הוגשו כתבי אישום באשמת ‘עריקה’, וכך ניתן הכיסוי הרשמי, שלא היה אלא ניסיון לא משכנע להסתיר את הנעשה באמת.

בני עשה את שירותו הצבאי בתפקיד אפסנאי בפלוגת קומנדו ושירותים של גדוד חי"ר מס' 1 בחיל הים, שמושבו בפרובינציה של בואנוס איירס. בחודש ספטמבר 1976 קיבלתי ממנו את המכתב האחרון מהיחידה בה שירת, בו הודיע על יציאתו הקרובה ושובו הביתה. בהיעדר כל ידיעה ממנו, כתבנו, אנחנו ההורים, אחרי זמן סביר, ליחידה הצבאית. המכתבים הוחזרו ובהם הוסבר שהחייל שוחרר ב- 29.9.76. עובדה זו אושרה מאוחר יותר באוזני אשתי שנסעה לשם במיוחד כדי לברר מה עלה בגורל בנו. עפ"י מידע מהחיילים ששירתו איתו, שניהם מקורדובה, בני לא שוחרר יחד אתם... (Guillermo Osvaldo Aguilar, בתיק מס' 4041).

Guillermo Osvaldo Aguilar, כרוב הצעירים בני גילו ששירתו בצבא, נהג להתכתב עם הוריו בקביעות. הייתכן שהיה בחופשה ולא בא אתם במגע, שלא מסר להם כל ידיעה על מקום הימצאו, שמעולם לא כתב ולו שורה אחת לחברו או לאחיו? הייתכן שגם אחרי שחלה ההתיישנות על עבירת העריקה, לא יתייצב איש מן ‘העריקים’ כביכול, והוא ביניהם, כדי להסדיר את מסמכיו האישיים אצל השלטונות?

במקרים אחרים ניתן להורים ההסבר שהחייל ‘נמלט’ ולקח אתו את כל חפציו. בעקבות פניית ועדה זו אל שר ההגנה, על עריקתו כביכול של החייל Enrique Ríos, שבחודש אוקטובר 1976 נועד לפלוגת קומנדו ושירותים GA 101, חונין, פרובינציה של בואנוס איירס - נתקבלו צילומי מסמכים מאושרים על הקורות אותו. על פי צילומי מסמכים אלה, ברח Enrique Ríos מהבסיס ב- 30 באוקטובר בסביבות השעה 19:30, בשעה שהיה בתורנות בביתן החיילים ביחידה. עפ"י התביעה שהוגשה ע"י משפחתו לוועדה (תיק מס' 2202), ראו אותו בני משפחתו בפעם האחרונה ב- 20 באוקטובר אותה שנה. הם היו בקשר מתמיד עם הצעיר, ולכן

כשלא קיבלו ממנו ידיעות בין סוף אוקטובר לתחילת נובמבר, פנו אביו Hilario Ríos ואחיו Juan Raúl ליחידה בה שירת. שם הודיעו שלטונות הצבא לאב ש- Enrique רשום כעריק וכי 'כדאי לו, לטובתו ולטובת משפחתו לא לבוא יותר'. עד היום לא ידוע דבר על Enrique. עם זאת, אישיותו וחיי הקצרים מראים שהיה ממושמע, חרוץ, וקשור למשפחתו. כך גם העריכו אותו הממונים עליו, שבדו"ח המתאים ציינו את התנהגותו הטובה והמוסרית. 'מעבירים אותי לקולוניה סרמינטו, צ'ובוט. אני בסדר. חוסה לואיס'. מברק פשוט זה הדאיג את הוריו של José Luis Rodríguez Diéguez, שכמה ימים קודם לכן קיבלו ממנו מכתב ובו נאמר: 'אמרו לי שהוכחתי את עצמי כחייל טוב, שעשיתי חיל בפלוגה, אבל למעשה הייתי 'מסומן' כשמאלני ולכן, ליתר ביטחון, ביקשו את העברתי מהמפקדה'.

José Luis Rodríguez Diéguez (תיק מס' 2295) התגייס לצבא ב- 16 במרס 97, וב- 19 באוקטובר אותה שנה 'נעלם בעת מילוי תפקידו'. סיפורו הוא אחד המרגשים ביותר, בשל חליפת המכתבים שהייתה לו עם הוריו ואחיותיו, מהם משתקפים חיי היום יום בגדוד מס' 21, פלוגה 'A' בלס לאחאס, נאוקן, עד לאותו יום בו ציוו על העברתו לגדוד מס' 25, בסרמינטו, צ'ובוט, בהוראת המטכ"ל:

אחרי שנסע לבדו חמישה ימים, הגיע בני למקומו החדש ב- 17 באוקטובר 1976. ב- 19 לחודש - ארבעים ושמונה שעות אחרי שהתייצב בגדוד 25 - נעלם. עפ"י המידע שהשגתי באופן אישי ובכוחות עצמי, באותה יחידה צבאית, שניתן לי במקום מפי מפקד גדוד 25, פלוגה 'B' בסרמינטו, צ'ובוט - יצא בני, באותו יום שבו נעלם, לשליחות בתפקיד, בטנדר, עם חייל נוסף, עפ"י פקודת סמל אחד. קרוב לבסיס קרתה תקלה לרכב. הסמל פקד עליו לחזור ולבקש סיוע. הוא פנה לעבר הבסיס ובדרך, קרוב לאותה יחידה צבאית, הוא נעלם. כעבור ימים מספר הוכרז כעריק ומכאן החלו הספקות מכרסמים בלבי. לא רק משום שהכרנו את טבעו של חוסה לואיס, אלא גם בשל הסיבות הבאות: ב- 1 באוגוסט, כשהיה בלס לאחאס, נאוקן, נשלח לבדו בתפקיד לעיר הבירה, כדי לערוך קניות וסידורים בשביל גדוד 21. הוא מילא תפקיד זה לשביעות רצונם ואף קיבל תעודת הוקרה על כך. סיבה נוספת: בנסיעה בה הועבר מלס לאחאס לסרמינטו, צ'ובוט, מכל מקום בו עצר להחליף אמצעי התחבורה הוא כתב אלינו, ומעולם לא העלה רעיון זה. אם רצה לערוק, היו לו הזדמנויות רבות לאורך נסיעה ארוכה זו. היה ביכולתו לערוק לפני שהתייצב בפני שלטונות היחידה אליה הועבר, ששכנה באזור חדש לגמרי עבורו (תיק מס' 2295).

השופטים שדנו בעתירות לצווי הבאה לגבי חיילים נעדרים, לא קיבלו מעולם כל הודעה על נסיבות העריקה. לפעמים נחטף החייל מייד אחרי ששוחרר, בעודו תחת מרות צבאית, בין ביחידה הצבאית בה שירת, בין ברכב הצבאי שהובילו לביתו.

קרה גם שחיילים נעלמו ברחוב, כשאך החלו ליהנות מחופשתם השנתית. המבצעים נערכו כנראה בדקדקנות רבה. לפעמים התייצבו קבוצות חמושות בבית הקורבן, או

שכלי רכב חשודים הסתובבו במקום, מבלי שהצליחו להסתיר את נוכחותם מעיני השכנים.

כך מביע את אושרו Miguel Angel Hoyo (תיק מס' 2278) במכתב שכתב לאביו מבסיס חיל הים באוסואייה:

טוב, זקני, נותרו רק עוד עשרה ימים. ענה לי על המכתב הזה אם אתה חושב שהתשובה תגיע לפני ה- 2.8.77. בכל מקרה אשלח לכם מברק כשאדע בדיוק מתי נצא, ומתי נהיה בבואנוס איירס. מחר עורכים לנו כל חיילי היחידה מסיבת פרידה.

היה זה הלילה המאושר האחרון בחייו של Miguel Angel, שנעדר החל מה- 3 ביולי 1977. הוא עלה עם חבריו למטוס שהיה צריך להובילו לאזיזה ושם, עפ"י עדותה של האם, Lucinda Estela de Hoyo:

עלו שני אנשים בלבד אורח, שהפרידו בינו לבין שאר החיילים, ובריו גאז'גוס עוד שני אנשים ששמרו עליו. כך אמרו חבריו. המידע היחיד הוא שהטוראי rezP בא עם החיילים ששוחררו (תיק מס' 2278).

Miguel Angel Hoyo התגייס ב- 30 במאי 1976 והיה פעמיים בביתו לחופשה. ב- 29 ביוני 1977, התייצבה קבוצת אנשים חמושים בבית הוריו, בשכונת מראבו, גנרל רודריגז, פרובינציה של בואנוס איירס. הם רצו לברר את הידיעות האחרונות שקיבלו ממיגל אנחל. ההיעלמות התרחשה שלושים ושלושה יום אחר כך.

וכך מתארים הורי החייל Luis Pablo Steimberg, את נסיבות היעלמו של בנם:

בננו, Luis Pablo Steimberg חייל ממחזור 1955, שירת בפלוגת קומנדו של בית הספר הצבאי של המדינה. הוא נחטף ב- 10 באוגוסט 1976 סמוך ל- 20:30, בפיקוד הרחובות ראמס ובראון, במורון. הוא היה אז בחופשה שנתית ויצא מהבית כדי ללכת לקולנוע בעיר הבירה, ביחד עם עוד חייל Mario Molfino, מאותו בית ספר צבאי (תיק מס' 1666).

כאשר היו במרחק שני רחובות מהבית, באותה קרן רחוב, ירדו שני אנשים חמושים ממכונית טנדר לבנה, הכריחו אותם לעלות והסתלקו במהירות. מספר שעות קודם לכן ראו כמה שכנים מכונית פז'ו חשודה, בצבע לבן, מס' C-015600 ובתוכה ארבעה אנשים. פרטים אלה נאספו אישית ע"י עדי ראיה. ארנק המסמכים האישיים של לואיס פאבלו נמצא במקום האירוע ע"י השכנים.

לעומת זאת, מספרת Laura Kogan, בתביעתה על חטיפת בעלה, (תיק מס' 1001):

בעלי, Luis Daniel García, נחטף בשעה 1:00 ביום ה- 12 באוגוסט 1976. התעוררנו לקול דפיקות חזקות בדלת הדירה. כשפתחנו, נכנסו לפתע שישה

אנשים, שניים מהם לכושים מדי קרב צבאיים. הם אמרו שהם מפלוגת קומנדו של בית הספר הצבאי של המדינה, בו שירת בעלי בשירות החובה.

בטופס תולדות השירות הצבאי של Gerardo Jorge Cámpora (תיק מס' 299) נכתב: יחידה - קבוצת תחזוקה מס' 1 - התגייס בסן ניקולאס- אזור צבאי חונין. תאריך הגיוס - 26 בינואר 1977. ה- 7 במאי 1977 מצוין כתאריך בו הוצא מרישומי הצבא בעוון עריקה. ציון ההערכה הוא טוב. בארבעת חודשי השירות באל פאלומאר, בקבוצת התחזוקה מס' 1, שירת כנגד בפלוגה ויצא לבקר את משפחתו רק פעם אחת. מספרת אמו Alicia Montaldo de Cámpora :

בננו הגיע הביתה לחופשה ב- 29 באפריל 1977. הוא היה בבית באישור עד ה- 1 במאי 1977. ב- 8 במאי הגיע לביתנו חבר מטעם הסרן Del Moral, כדי לשאול אם הוא בבית ולדרוש שיתייצב בבסיס. כשנודע לנו על נסיבות אלה פנינו לבסיס והקצין הנ"ל ציין בפנינו שביום ה- 1 במאי הגיע באמת בננו לבסיס, החליף את בגדיו, ואז קיבל הוראה לחפש חובש בגודר ובדרך ערק. הוא הבהיר, שבננו היה במדים, בלי כסף וללא תעודות.

התשובה הלאקונית היחידה של השלטונות להורים, כרוב המקרים, הייתה זו:

הנני למלא את חובתי ומודיע שהחייל Gerardo José Cámpora (C.1958,) (M.I.12.029.036) (מחוז צבאי חונין, סן ניקולס), נמחק מרישומי הצבא ב- 7 במאי 1977 בשל מעשה עריקה ראשון בארגון בו שירת כחייל סדיר בקבוצת התחזוקה מס' 1, תחת מרות מפקדה זו, וכי היום הוא עדיין בחזקת עריק.

הסתירה בין מה שנכתב לבין המאורעות גלויה לעין. הייתכן שחייל בחופשה, שבדעתו לערוק, יחכה עד שיהא עליו להתייצב לתפקידו, ודווקא אז יברח?

אולם במקרה הנדון קיימות ראיות נוספות שיש בהן כדי לשפוך אור על גורלו של החייל Cámpora. חבר לספסל הלימודים בבית הספר התיכון, Pablo Leonardo Martínez, נעצר בעיר סן ניקולס ב- 4 במאי 1977, ע"י אנשים בלתי מזוהים שהעבירו אותו לבית מוסתר, ששכן כנראה מול השכונה של ביח"ר פלסטיוורסאל. בית זה שימש מקום לעינויים. מרטינו מספר:

קשור, בעיניים מכוסות, הכניסו אותי לחדר בו היו עוד אנשים במצבי. עפ"י הנשימה הקטועה, המוכרת לי, הגעתי למסקנה שמי שהיה לידי היה Gerardo José Cámpora, ידיד וחבר ללימודים בבית הספר היסודי והתיכון. אח"כ לקחו אותנו ליחידה מס' 3 של בית הסוהר הפרובינציאלי, כלומר, לבית הסוהר של סן ניקולס. כשהגענו לאגף התאים, הורידו לנו את השרוכים מנעלי הספורט ושאלו אותנו לשמותינו, אולי כדי לרשום אותם. לכן, למרות שעניי היו מכוסות ולא יכולתי לראות אותו, נתברר לי סופית שמי שהיה אתי בנסיעה זו אכן היה Gerardo José Cámpora ולא אחר.

בכל המקרים, תגובות המדינה שנמסרו לשופטים ע"י הארגונים המתאימים, הסתפקו בהסבר על פיו הקורבן לא היה עצור בידי הרשות המבצעת, או בידי שלטונות אחרים, דבר המעיד על זילות בצווי ההבאה שניתנו בבית המשפט.

ז. העלמת עיתונאים

אם להצביע על מגזר אחד, שהחוזק יותר מכול סקטור אחר תחת עינו הפקוחה של מנגנון הרדיפה והדיכוי, יש להזכיר בהכרח את העיתונאים. אין זה מקרה שמספר הקורבנות הגדול ביותר, יחסית לבעלי מקצוע אחרים, בא מקרב העוסקים בתחום העיתונות. מלבד הפגיעה בתחום התרבות, שאפיינה מאז ומתמיד כל דיקטטורה, ברור לחלוטין שהכוונה הייתה להשתיק קבוצה חברתית חשובה, כדי להחניק כל יכוח ציבורי מראשיתו.

מטבעה, ריכוזה הפעילות העיתונאית מאז ומתמיד אינטלקטואלים מכל התחומים, אישים מעולם האומנות והספרות ובעלי רגישות גבוהה במישור הפוליטי והסוציולוגי. בנוסף לזה, האיגודים המקצועיים של עובדי העיתונות נודעו בעמדתם הנחושה להגנת חבריהם ובמלחמתם למען חופש המחשבה.

ב- 24 במרס 1976 הודיעה החונטה הצבאית של הרמטכ"לים, במסמך התקשורת מס' 19, כי 'צפוי עונש של עד 10 שנות מאסר לאמצעי תקשורת שיפרסמו ידיעות, הודעות או מראות, מתוך כוונה להפריע, לגרום נזק, או להשמיץ את פעילות כוחות הצבא, הביטחון או המשטרה'. הזמן שחלף הוכיח בעליל את משמעות האזהרה וממדיה. על הפדרציה הארגונית לעובדי העיתונות הופקד ממונה צבאי; כתבי הסוכנויות הזרות גורשו והוחרמו, וספרים רבים מספריות פרטיות וציבוריות הועלו באש.

העיתון 'לה ראסון' דיווח ב- 29 באפריל 1976, שסגן-אלוף Jorge Eduardo Gorleri, מפקד גדוד 14 של חי"ר מוטס - שהיה בחסות הקורפוס הצבאי השלישי שמושב בקורדובה - זימן עיתונאים לחזות בשרפת ספרים מאת מחברים מרקסיסטים ודומיהם, שהוחרמו מחנויות הספרים בעיר. סגן אלוף Jorge Eduardo Gorleri ציין כי:

[אנו] שורפים מסמכים מזיקים אלה, אשר מפריעים לשכלנו, לאורח החיים הנוצרי שלנו... ובסופו של דבר גם לקניין הרוחני המסורתי ביותר שלנו, שניתן לסכמו במילים: 'אלוהים, מולדת ומשפחה'.

עיתונאים רבים נעצרו, הועלמו או הומתו. אלה שעמדו בראש מערך הדיכוי ראו בעיתונאים איום להסכמה שאמורה ללוות את כל הפעילות השלטונית - השנויה במחלוקת - וכן את החשאיות והסודיות של פעולת הדיכוי הבלתי חוקי, שמטרתו הייתה להלך אימים על אומה שלמה.

האפשרות שיפורסמו תביעות, או שייוודע על המתרחש, היוותה בשביל המשטר סכנה חמורה למדיניות ההעלמות בכפייה, שכבר הייתה אז בעיצומה. כדי להגשים מדיניות זו היה לעשות דבר מה נוסף, מעבר ליישום אמצעי 'הפיקוח' על קולות המתנגדים, או קולותיהם של אלה המבקשים לדווח באובייקטיביות מסוימת על המתרחש. מן הצורך היה לתת לכל עובדי העיתונות להרגיש את כובד ידו של מנגנון הטרור, כדי להכניע מבעוד מועד כל ניסיון לביקורת על השלטון, ובכך למנוע את צאתו של הרמז הפומבי, ולו הקטן ביותר, על גורלם המחריר של אלפי אנשים שהיו קורבנות למעשי חטיפה יומיומיים.

אף שזו הייתה אחת הבעיות החמורות ביותר שהעיקו על המדינה, ואולי דווקא בשל כך, הוטעתה דעת הקהל בקשר למתרחש. בנסיבות אלה נמנעו אמצעי התקשורת בד"כ מלפרסם ברבים את דבר מעצרים של אנשים שלהערכת השלטון נמנו עם גורמים חתרניים. כל אחד ידע שנערכים מעצרים, אך אי אפשר היה לדעת את היקפם, מי האנשים שנעצרו ולאן נלקחו. העיתונים בעלי התפוצה הגדולה ביותר אף נמנעו בשנים הראשונות מלפרסם מודעות, עם שמות המבוקשים, שנמסרו ע"י משפחותיהם.

אווירה זו התאפיינה ב"ממורנדום פנימי מס' 44" של העיתון *'La Voz del Interior'* מקורדובה, מתאריך 22.4.1976, שהופנה אל מזכירות המערכת, בו נכתב:

קורדובה, 22.4.1976. עפ"י הוראת הנהלה זו ובשל הוראות של מטה הקורפוס השלישי של הצבא, אין לפרסם פניות של בני משפחה המבקשים לברר מידע על מקום הימצאם של עצורים.

התוצאה הייתה שמגזרים רבים באוכלוסייה האמינו בתום לב שהבעיה אינה קיימת, או, בשמעם על מקרים ספציפיים, התייחסו אליהם בחוסר אמון, או לכל היותר, ייחסו להם חשיבות של מה בכך. במקביל, בחודשי שלטונה הראשונים של הממשלה דה פאקטו, כשהונח הבסיס הפונקציונלי לביצוע מטרותיה, נחטפו עיתונאים בהיקף רחב ביותר. במשך שנת 1976 נשללה באופן בלתי חוקי חירותם של 45 אנשי עיתונות, מבלי שגופותיהם נמצאו עד היום. בשמונת החודשים שלאחר מכן נעלמו 30 עיתונאים נוספים ומשערים שמספרם הסופי של העיתונאים 'הנעלמים' עולה על מאה, כפי שעולה מהרשימה המצורפת. יש להוסיף שלמעלה ממאה עיתונאים נעצרו מבלי שיובאו לדין, החל מה- 24.3.76. על מספר זה יש להוסיף את מספרם הרב של העיתונאים שנאלצו לעזוב את הארץ מחמת הסכנה שריחפה על חייהם. ועדה זו עיבדה את הדוח שלה באמצעות שפע של פרטים שמצביעים למעשה על השתתפות כוחות המדינה במעשי החטיפה, ההרס, הביזה ואפילו הסחיטה של בני משפחותיהם של הקורבנות.

לדוגמא נביא להלן סיכום של מקרים אחדים:

היעלמו של Héctor Ernesto Demarchi - תיק מס' 802

Demarchi היה עורך העיתון 'אל קרוניסטה קומרסאל' וחבר הוועד הפועל של איגוד העיתונאים של בואנוס איירס. הוא התפטר מעריכת העיתון מחשש שייעצר בשל פעילותו באיגוד המקצועי. אך ביום ה- 5.8.76 נאלץ לגשת למשרדי העיתון לקבל את משכורתו וכאשר יצא משם, לאור היום, עם חבר לעבודה, נחטף ע"י קבוצת אנשים חמושים, מרחק חמישים מטר מבניין משרד העבודה הארצי. הוא הוכנס בכוח לטנדר מדגם שברולט שמספרו ידוע ומאז נעלמו עקבותיו.

היעלמו של Enrique Raab - תיק מס' 276

עיתונאי זה, שמזלו בגד בו, עבד בשעתו עבור העיתונים: 'קלרין', ו'לה אופניניון' וכן לשבועונים '7 דיאס' ו'ויסיון'. ביום ה- 16.4.77 הוקפה דירתו, ששכנה כמאה מטר מתחנת המשטרה מס' 1, בבירה הפדרלית, באנשים מזוינים. הם הכריחו את השוער להתלוות אליהם עד לדירתו, ירו מטח כדורים בדלת, פצעו את Raab, כיסו בברדסים אותו ואת שותפו לדירה Daniel Giron, והכניסו אותם לרכב שנסע לכיוון בלתי ידוע. כעבור שבוע שוחרר Giron בעוד שגורלו של Raab עדיין לוט בערפל.

היעלמו של Haroldo Pedro Conti - תיק מס' 77

מלבד היותו עיתונאי, היה Conti מעורה גם בתחומי ההוראה, התיאטרון, הקולנוע והספרות. הוא זכה בשורה של פרסים מטעם השבועון 'לייף' (1960), 'פאבריל', על סיפורת (1962), 'מוניסיפל' (1964), אוניברסיטת ורה קרוז (1966), הוצאת ספרים ב'קאל' (1971) והבית של האמריקות (1975). הוא כתב גם בשבועון 'קריסיס' בבואנוס איירס.

ב- 4 במאי 1976 בחצות, נעצר Conti בשוכו לביתו שבעיר הבירה, יחד עם חברתו לחיים Marta Beatriz Scavac Bonavetti ותינוקם. בדירה היה אמור לחכות להם ידד. כשהגיעו, ראו את הידיד קשור. אנשים בלבוש אזרחי, הכו בבני הזוג בפראות, כלאו אותם והחלו לריב ביניהם על חלוקת 'השלל': המשכורות ששניהם קיבלו עוד באותו בוקר, אבזרים מכל הסוגים וכו'. הם השאירו רק את הרהיטים הגדולים, גנבו את יצירותיו המקוריות של Conti ומסמכיו האישיים.

את Conti ואת חברו הם לקחו בכלי רכב שונים, ביניהם מכוניתו הפרטית של Conti, שנעלמה גם היא. הגב' Scavac נאלצה לצאת מבעד לחלון עם שני בניה, כיוון שהדלת הייתה נעולה והטלפון נגנב. עפ"י גרסת השכנים, חזרו החוטפים מאוחר יותר, אולי כדי לקחת אותה. היא פנתה מייד לתחנת המשטרה מס' 29, שם התייחסו אליה בזלזול, ואפילו לא הלכו למקום כדי לאשר את מצב הדירה. גם הרשות השופטת לא זיכתה אותה ביחס טוב יותר, וכעבור זמן קצר נגנזו תביעותיה. הגב' Scavac ספרה שבאמצעי התקשורת אמרו לה כי:

הייתה להם הוראה של השלטונות שלא לדווח על חטיפתו של Conti.

אחרי שהוגשו עתירות לצווי הבאה שונים, בלא תוצאות, הוגשה בתאריך 2 במרס 1983 עתירה חדשה לצו הבאה בפני בית המשפט הפדרלי 3, בבירה הפדרלית, מזכירות מס' 7. האלמנטים החדשים שנכללו בעתירה זו הם כדלקמן: א- עיתוני ה-13 בנובמבר 1982 דיווחו על שלושה ארגנטינים שנעצרו בז'נבה, שווייץ, והצהירו כי השתייכו לקבוצות סודיות של דיכוי פוליטי, השתתפו במבצעי חטיפה וסחיטה, ואת הכופר שלהם עמדו לגבות בארץ שבה נתפסו. הם אמרו גם שיש בידם מידע על גורלו של Conti ('קלרין' 13.11.82). ב- על סמך צילומי שלושת העצירים שפורסמו בשווייץ (Bufano, Martínez ואחרים), זיהתה הגב' Scavac את 'הידיד' שהיה בדירתם לפני שהגיעו חוטפי Conti. האיש הציג עצמו בשם Juan Carlos Fabiani, הוא הגיע לביתו של Conti שבוע לפני החטיפה כדי 'לבקש מקלט', כי הרגיש לדבריו 'שהמשטרה רודפת אחריו בשל פעילותו הפוליטית'. למעשה הוא היה Rubén Osvaldo Bufano שהשתייך, עפ"י הצהרותיו, לגדוד 601 של הצבא. בניו של Conti - Marcelo Haroldo ו-Alejandra - מנישואיו הראשונים, זיהו גם הם בזמן המשפט שהאיש בצילומים היה אותו 'ידיד' שראו בבית אביהם. ג- טוראי חיל הים לשעבר Raúl David Vilarín זוכר שראה את Conti עצור ב-ESMA ומאוחר יותר אף זיהה את תמונתו.

היעלמו של Rodolfo Jorge Walsh - תיק מס' 2587

עפ"י התיאור המפורט והבהיר שנתנה בתו של הסופר, Patricia Cecilia Walsh, עולה שחטיפתו בוצעה ב-25 למרס 1977, בעיר הבירה, סמוך לתחנת קונסטוטוסיון, אליה הגיע כדי לערוך סידורים, מביתו שביישוב סן ויסנטה, פרובינציה של בואנוס איירס. יום קודם עסק בהפצת מכתב פומבי לחונטה הצבאית השלטת, בו יצא נגד חילול זכויות האדם והנזקים לכלכלת המדינה, שאפיינו את המשטר.

בתאריך בו נעלם, אמור היה להימצא בדירה בבואנוס איירס, עם חברתו לחיים, עמה התגורר שנים מספר. לאחר שבושש להגיע, היא החליטה לגשת לבית בסן ויסנטה. כשהגיעה למקום, ראתה על ארבעת הקירות החיצוניים של הבית, סימנים רבים של כדורים בקליבר רחב. הבית נבזז כולו. בחצר הבית היו סימני פיצוץ של רימוני יד. עפ"י עדות השכנים, הגיעו בשעות הלילה קרוב לארבעים גברים חמושים בנשק כבד ותקפו את הבית במשך למעלה משעתיים עד שנוכחו שהבית ריק מדיירים.

אירועים מסוימים העמידו את העיתונאי בתחושה של חוסר ביטחון וערנות. בתו, María Victoria Walsh, נהרגה ע"י כוחות הביטחון ובביתו, על הדלתה של הטיגרה, נערך חיפוש וכל רכושו נבזז. בין חפצי הערך שנגנבו מביתו בסן ויסנטה היו כתבי היד המקוריים של כל יצירותיו, כולל אחת שטרם פורסמה - פרי עבודתו האינטלקטואלית שנים ארוכות.

מעדויות רבות שנמסרו בפני ועדה זו מפי Sara Solars (תיק מס' 4442); María Alicia M. de Pirles (תיק מס' 5307) - מתברר ש-Walsh היה מת כשהובאה גופתו לבית הספר למכונאות של חיל הים. עם זאת, עדה נוספת - Graciela Beatriz Daleo (תיק מס' 4816) אומרת שראתה ב-ESMA מסמכי זיהוי וכתבים אישיים השייכים לקורבן. עדותו של Enrique Mario Fuckman (תיק מס' 4687) מחזקת דברים אלה. לדברי בתו של Walsh, גם אחרים, כד"ר Martín Grass, ראו את גופתו של הסופר. התביעה על מעשים אלה הוגשה בבית המשפט הפדרלי ב-5 ביוני 1984 והיא מתנהלת בבית המשפט מס' 4 של הבירה הפדרלית.

עתונאים נעלמים

שם משפחה ושם פרטי	תעודה	גיל משוער	מועד ההעלמות	תיק מספר
Adur, Claudio César	CI. 06461044	26	11.11.76	2875
Aiub, Ricardo Emir	DNI. 10103765	25	09.06.77	6241
Alvarez, Lucina de Barros	LC. 05096739	31	07.05.76	APDH.
Amadio, María Elena		30	29.03.76	250 (Clamor)
Ariza, Andrés Lucio	LE. 06518723	36	22.07.76	APDH.
Ascone, Juan José María	CI. 05855377	29	18.05.77	5774
Asenjo, Jorge Alberto	LE. 04884288	37	12.06.76	APDH.
Baradino, Rolando				544 (Clamor)
Barros, Oscar Osvaldo	CI. 03722183	40	07.05.76	909
Bedoian, María de Ikonicoff	CI. 00289805		12.06.77	4950
Bertholet, Horacio Félix	LE. 05397030	28	01.10.76	19
Bustos, Miguel Angel Ramón	LE. 04355985	43	30.05.76	19
Capdepon, Juan José		45	01.04.78	4093
Carri, Roberto Eugenio	LE. 04356782	36	24.02.77	1861
Casadidio, Aldo Néstor	CI. 08145221	31	07.12.76	5219
Ceretti, Conrado Guillermo	LE. 04633801	32	27.07.76	6378
Colmenares Berros, Jaime J.	Pas. V 389710	27	02.01.77	6928
Conti, Haroldo Pedro		47	05.05.76	77
Costa, Carlos Alberto			03.05.76	2901
Danquen, Daniel Alberto			15.05.77	1824 (Clamor)
De Marchi, Héctor Ernesto	LE. 07373093	29	05.08.76	802
Defiri, Eduardo			01.01.77	1868 (Clamor)
Delgado, Julián		44	04.06.78	135
Denis, Carlos María	CI. 05264751	31	27.03.77	407
Domínguez, Mabel J. de			01.01.77	APDH.
Dorigo, Pablo Hermes	CI. 06278052	26	20.08.76	766
Dorronzoro, Dardo S.	LE. 00697931	63	25.06.76	1245
Eguren de Cooke, Alicia G.	LC. 00147960	52	26.01.77	6995
Espinosa, JoséGuillermo	DNI. 92192435	38	18.01.76	6951
Fernández Pondal, Rodolfo	CI. 05773108	29	05.08.77	2620

שם משפחה ושם פרטי	תעודה	גיל משוער	מועד ההעלמות	תיק מספר
Ferraris, Claudio Arnaldo	CI. 07496052	21	30.07.77	4660
Fossati, Ernesto Luis			26.11.76	APDH.
Foulkes, Jorge Horacio	DNI. 11599059	22	17.03.78	1832
Freijo, Héctor Manuel	CI. 06988117	42	17.01.76	1555
Gatti Antuña, Gerardo F.	CUr. 0606306	45	09.06.76	7304
Gelman, Marcelo Ariel	06827025	20	24.08.76	7145
Gleyzer, Raymundo	CI. 0484493	34	27.05.76	3210
Gómez Quesada, Rubén			30.12.78	3016 (Clamor)
Gómez, Celica			31.01.78	APDH.
Gorrini, Alberto Jorge	CI. 05567388	28	03.06.77	3356
Guagnini, Luis Rodolfo	CI. 04383710	33	21.12.77	1060
Guerrero, Diana Griselda	DI. 03904404	42	21.07.76	249
Habegger, Norberto A.	CI. 06672249	37	31.07.78	3501
Harriague, Jorge Rodolfo	LE. 08401043	29	01.12.77	APDH.
Herbalejo, Jorge			31.05.78	3276 (Clamor)
Hernández, Mario			24.03.76	982
Herrera, Mario		20	24.05.76	3311 (Clamor)
Higa, Juan Carlos	CI. 05650503	29	17.05.77	2809
Hopen, Daniel Saúl		37	17.08.76	4117
Idelman, Mario Hugo			29.09.76	3391 (Clamor)
Ikonikoff, Mario Ignacio	04767411	35	12.06.77	4942
Illa, Santiago José	DNI. 10206908	26	09.03.76	5207
Kolliker Frers, Alfredo A.	DNI. 0575773	58	09.12.77	3527
Lugones, Susana			26.12.77	3952 (Clamor)
Martín, Francisco Eduardo	LE. 08248008	32	14.05.77	4131 (Clamor)
Martínez, Mario		32	23.01.77	4230 (Clamor)
Marín de Ramírez, Elsa	LC. 01877000	40	30.05.78	APDH.
Martínez Suárez, José Mario	CI. 06732839	32	23.12.77	4217 (Clamor)
Marucco, Herald Juan	LE. 07733991	34	03.05.77	4775
Medina, Susana B. de B.	LC. 05159196	32	01.10.76	1795
Melo Cuesta, Nebio Ariel		34	08.02.76	3873
Molteni, Liliana Edith	DNI. 10536403	24	21.06.76	1240
Monaco, Luis Carlos	LE. 07998473	30	11.01.78	104
Moyano Vega, Daniel			76	APDH.
Oesterheld, Héctor Germán	CI. 01757193	57	03.06.77	143
Pérez, Carlos Alberto	CI. 04368769	38	08.05.76	5668
Pérez, Marta			01.04.76	5276 (Clamor)
Perrier, María José			30.10.76	4559
Perrota, Rafael		50	01.07.77	1222
Pipino, Bruno Tomás			24.06.76	APDH.
Poggio, Horacio Norberto	LE. 05820969	35	23.06.76	2439
Raab, Enrique	CI. 02974452	45	16.04.77	2776

תיק מספר	מועד ההעלמות	גיל משוער	תעודה	שם משפחה ושם פרטי
1126	01.11.76	21	DNI. 11475729	Ramos, JoséEduardo
6095 (Clamor)	11.04.77	40		Sajón, Edgardo
3832	01.06.77	38	LE. 04286386	Santoro, Roberto Jorge
3396	26.02.78	33	LE. 05058878	Satragno, Juan Miguel
1494	30.07.77	38	LE. 07682881	Seib, Víctor Eduardo
1457	07.09.76			Servir, Santiago
1102	06.06.76	39	LE. 04168372	Speratti, Horacio Rodolfo
3579	12.08.76	30	LE. 08250314	Suárez, Eduardo
2619	14.08.76	26		Villa de Suárez, Patricia
2129	17.07.76	34	CI. 03630055	Walker, Enrique Juan R.
2587	25.03.77	50	02845022	Walsh, Rodolfo Jorge
1109	26.03.76	44	CI. 03440860	Wenner, Tilo

סה"כ 84 מקרים.

ח. פעילים באיגודים מקצועיים

מכלל העצורים-נעדרים שבגינם הוגשו תביעות לוועדה הלאומית בדבר העלמם של בני אדם - 30.2% היו פועלים ו- 17.9% שכירים (מתוך 21% שמהווים הסטודנטים, עבד אחד מכל שלושה).
בסעיף 2 (הנקרא 'מיסיון') של הצו הסודי 504/77 (המשך המתקפה נגד החתרנות) - שבא במקום הפקודה 222/76 ('מבצע ניסוי בתחום התעשייה') ומורה לשרוף אותה, אפשר לקרוא את הטקסט הבא:

הצבא יפעל באופן סלקטיבי במפעלי תעשייה ובחברות ממשלתיות, בתיאום עם הארגונים הממשלתיים הקשורים למגזר זה, כדי לעודד ולנטרל עימותים שמקורם בעובדים, כתוצאה מהסתה חתרנית, על מנת למנוע תסיסה או התקוממות המונים וכדי לתרום לתפקודו החלק של מנגנון הייצור במדינה.

שר העבודה דאז, האלוף Horacio Tomás Liendo אמר:

...בקשר לחתרנות בתחום התעשייה, ידוע לנו על ניסיון לפתח באופן נרחב ואינטנסיבי מבצע של טרור והפחדה בקרב המגזר היצרני. יש להתוודע לצורת הפעולה של המתקוממים בתעשייה, כדי לפעול נגדה ולהרסה. דבר זה בא לביטוי באחדות מן הדרכים הבאות: בהטפה האישית והקבוצתית לכיבוש מעמד הפועלים, בעמידה בראש הדרישות המזויפות של סקטור זה, ביצירת מאבקים מלאכותיים כדי להביא לעימות עם המעבידים ולהשמצת המנהיגים האמיתיים של הפועלים. כתוצאה מכך הממשלה וכוחות הצבא השקיעו את המאמץ המקסימלי ומרב האמצעים שבידיהם, כדי להבטיח את חופש העבודה, הביטחון המשפחתי והאישי של מעבידים ועובדים והשמדתו של האויב של

כולם. עם זאת, עלינו לזכור היטב את אלה שסטו מהמסלול הנורמלי של התהליך, בחפשם אחר רווח אישי או קבוצתי, ובכך הפכו עצמם לשותפים לדבר עבירה לאותם מתקוממים שעלינו להשמידם. כמו כן יש לזכור את אלה שאינם מעזים לשאת באחריות הנדרשת מהם ('לה נסיון', 12.11.77).

איומי הדיכוי הופנו בשירות, בשל חוסר הדיוק המכוון, לעבר כל סקטור או אדם. דאגה דומה מופיעה בדברי הכומר הצבאי, מונסניור Víctor Bonamin :

...המדינה כולה נוכחה לדעת שהאיגודים המקצועיים צברו תמיד כוח השפעה, רכשו כוח פוליטי מופרז, ונראה שברצונם להשיג לעצמם מחדש השפעה זו - אם בכלל איבדו אותה אי פעם... ('לה נסיון', 12.11.77).

מעיון במועדי מעצרים של העובדים שהיו, או עודם, נעדרים, גילינו שאחוז גבוה של המעצרים נעשה ביום ההפיכה, או בימים הסמוכים לו.

המספנה 'מסטרינה' שבאזור הצפוני של בואנוס איירס, הייתה זירת המעצרים של נציגי הפועלים ב- 24.3.76 : Hugo Javier Rezeck (תיק מס' 658) שאישתו נחטפה אף היא מביתה ב- 16.3.76, שעה שחיפשו אותו; Jorge , Salvador Pandolfino ; Boncio Ayala ו- Zoilo Alborno, Lezcana שחשבוה עדותה של אמו, שמצהירה שמאז החטיפות 'לא היו נציגי עובדים חדשים בחברה'.

כולם היו עצורים בתחנת המשטרה בטיגרה, לשם יכלו בני המשפחה להביא להם מזון ובגדים במשך שבוע אחד, שבסיומו נמסר להם כי 'מי שהביא אותם, לקח אותם'. Hugo Javier Rezeck נראה בקמפו דה מאד'ו ע"י Pedro Palacios García (תיק מס' 5603).

מספנה אחרת באותו אזור, שנפגעה גם היא קשה ע"י מערכת הדיכוי, הייתה מספנת 'אסטארסה' מסן פרנדרו. אחת התביעות, הנוגעת להעלמו של Rodolfo José Iriarte (תיק מס' 6674), נציג עובדים וחבר הוועד הפנימי לביטחון תעשייתי של המספנה, מציין כי הוא נעצר במקום עבודתו ב- 24 במרס 1976, בשעה 6 בבוקר, עם עוד 60 פועלים ועובדי החברה בפקודת רב-סרן Ricardi , מבית הספר להנדסה של קמפו דה מאד'ו. אשת הנעדר מצהירה כי:

...בתאריך זה נעצרו כשישים פועלים ועובדים, עפ"י רשימה של העובדים בחברה, שנשאו אתם המדכאים (כך אמר רב-סרן Ricardi עצמו, לתובעת). הקורבן נלקח ממכוניתו הפרטית לתחנת המשטרה בטיגרה. היא איתרה את עקבות בעלה במקומות מעצרו עד הגיעה למחנה דון טורקואטו, ומשם אבדו עקבותיו.

בדון טורקואטו נתבקשה להביא לבעלה אנטיביוטיקה ותרופות כי היו לו בעיות, כך נאמר לה ע"י השומרים. משם הוציאה בגדים מלוכלכים של בעלה שהיו מוכתמים ביוד, מכך הסיקה שהיה פצוע, והשאירה לו בגדים נקיים. עד סוף

חודש אפריל 1976, היה בעלה עצור בדרך טורקואטו, שם נמסר לה שבתאריך זה הוצא מהמקום, בלי הסברים מי עשה זאת ולאן נלקח. באחד מאותם חיפושים אחרי בעלה, יצרה קשר עם בית הספר למהנדסים של קמפּו דה מאז'ו ושם נתקבלה על ידי רב-סרן Ricardi שאמר לה שהוא עצמו עצר את בעלה עפ"י הוראות שקיבל, ושהוא נתון בידי שלושת הרמטכ"לים. היא הוסיפה שאדם ממשרד הפנים שאינה יכולה לזהות, נתן לה לקרוא בתיק מס' 178.383/76 בו נאמר ש- Rodolfo José Iriarte עצור ונתון בידי אזור 710 ומקום הימצאו בלתי ידוע. כל זה בדוח מהעיר לה-פּלטה מתאריך ה- 9 ביוני 1976 בערך.

ב- 20 במאי 1976 נעלם Ramón Humberto Poiman. ב- 10 ביוני נעלם Hugo Rivas וב- 29 בספטמבר Jorge Elbio Lescano. ארבעתם היו נציגים של העובדים באסטארה.

ב- 24 במרס 1976 נעלם René Salamanca, המזכיר הכללי לשעבר של המכונאים בקורדובה (SMATA), (תיק מס' 6541). עפ"י עדויות שנתקבלו בוועדה זו, בביקורו של האלוף Menéndez בקמפּו לה-פרלה, ציווה להביא את Salamanca בפניו ואחרי יכוח ביניהם שמעו את האלוף Menéndez אומר בצאתו: 'את זה אתם 'מעבירים' לי במשאית הראשונה...'

Graciela Geuna (תיק מס' 764), אומרת:

Tomás Di Toffino נחטף ב- 30.11.76 אך למיטב הבנתי החלה התוכנית לחטיפתו להירקם הרבה קודם לכן. למעשה היינו, החטופים מלה-פרלה, בני ערובה, שיכולנו לשרת מטרות מדויקות של אנשי הצבא. בספטמבר 1976 נחטף Patricio Calloway, בלונדיני, מזוקן, עיניו בהירות, בן 22 בקירוב, חבר בנוער הפרוניסטי. זמן קצר לפני שפרצה שביתת עובדי החשמל ב- Luz y Fuerza - בקורדובה, החליטו אנשי הצבא של המחנה להגדירה בלתי חוקית, או כפי שהם אמרו 'Montonerizarla', ובכך מצאו להם עילה לכנותה 'חתרנית'. לשם כך הדפיסו אנשי הצבא בלה-פרלה כרוזים שהם עצמם חתמו בשם ה-Montoneros. כרוזים אלה קראו לעובדי החשמל להצטרף לשביתה. כאשר התחילו עובדי החשמל בצעד זה - ושמשו פעם נוספת מופת בהתנגדותם הנחושה לדיקטטורה הצבאית בפיקודו של Tomás Di Toffino ואחרים בלה-פרלה - אירע דבר יוצא דופן: לילה אחד לקחו רק את Patricio, מה שנראה מוזר בעינינו, כיוון שה'מעבירים' נעשו בדרך כלל ביום ובקבוצות גדולות. מאוחר יותר נודע לנו שהרגו את פטריסיו מול ה-EPEC. בכלי התקשורת הם אמרו שהדבר קרה במהלך חילופי אש בין כוחות החוק לבין איש ה'מונטונרוס' שקרא לשביתה. לצורך כיום התקרית המדומה הזו, שמו בידי פטריסיו את הכרוזים שאנשי הצבא הדפיסו קודם לכן, בלה-פרלה... כך הוציאו את השביתה אל מעבר לחוק, ניסו לזרוע פחד בין העובדים, וטכסי מקאברי זה נסתיים בחטיפתו של Tomás Di Toffino זמן קצר מאוחר יותר. היה זה מעגל אכזרי: פטריסיו נרצח כדי להצדיק את דיכויים של עובדי החשמל. הכרוזים נעשו בלה-פרלה. Di Toffino נחטף והובא ללה-פרלה. הכל התחיל והסתיים בלה-פרלה.

כאשר Tomás הגיע ללה-פרלה, כיוון שלא הצליחו להוכיח את השתייכותו הפוליטית, הכניסו אותו לרשימה היומית על תקן של 'שמאלני סמוי'... Tomás 'הועבר' ביום שני, ה-20 או ה-21 בפברואר. ביום זה בא האלוף Luciano Benjamín Menéndez לפקח בשעת 'המעברים'. נאמר לנו שבמקרה של Tomás ינצח האלוף Menéndez על ההוצאה להורג, כדי 'לתת דוגמא', לגבש את החיילים, וכו'.

לא הייתה זו התקרית המדומה היחידה שאורגנה ובווימה ע"י הקורפוס השלישי.

מכאן ניכר בעליל הקשר ההדוק ששרר בין פעילות האיגודים המקצועיים והמאבקים הנובעים ממנה, לבין היעלמותם של בני אדם. כזה היה גם מקרהו של המזכיר הכללי של האיגוד המקצועי של עובדי החשמל בבירה הפדרלית, Oscar Smith, שנעלם ב-11 באפריל 1977, בעת ביצוע פעילות של האיגוד המקצועי.

בדומה לכך, מכילה התביעה שהגיש מר Rosendo Abadía - על העלמן של Felicidad Abadía (תיק מס' 474), בת 25, ו-Dominga Abadía בת 27, (תיק מס' 667) - האשמות חמורות שהביאו את המקרה לדיון בפני השופט הפלילי Rolando Juan Satchmalieff מהפרובינציה של בואנוס איירס.

בתביעתו טוען Abadía:

...בין החברה לעובדים החל מאבק עקב בקשתם להעלאת שכר. לכן כינס הממונה מטעם הרשויות את העובדים ואמר להם שאם לא יוותרו על דרישתם, ולא יסכימו לקבל משכורת עפ"י התפוקה במקום שכר יומי, מישוהו יצטער על כך... דברים אלה נאמרו ע"י המפקד Máximo Milareck שהיה הממונה מטעם הרשויות על האיגוד המקצועי והמפעל כאחד. בהמשך נקראו שניים מעובדי המפעל, Pablo Villanueva ו-Rodríguez, למשרד העבודה, שם, בנוכחות מר Penna, מנהל מחלקת כוח האדם של המפעל, המפקד Máximo Milareck וסרן בשם Martínez - אמרו להם שיוורו לחבריהם להפסיק את השביתה, שאם לא כן יועמדו תחת החוק הצבאי או צו 20.400 שאסר צעדים כאלה. הוכח שמר Pablo Villanueva נחטף מאוחר יותר כמו בנותי, עוד באותו לילה. כמו כן, אני חייב להצהיר עפ"י דברי אישתו של Pablo Villanueva, שבעלה נקרא, לתחנת המשטרה הצבאית של בולוגנה, סמוך למועד המאבק ושם נאמרו לו דברים דומים...

בנותיו של העד נחטפו ב-2 בנובמבר 1977 ע"י אנשי צבא, כפי שנראה:

...בכל פינת רחוב עמדו שתי משאיות של הצבא הארגנטיני. באותו לילה נלקחו מבתיים חמישה אנשים שעבדו באותו מפעל Lozadur S.A. ...

הדבר המשמעותי ביותר שנראה למר Abadía היה שמפקד המבצע:

...עסק בבדיקת החדרים של בנותיי. שמעתי אותן בוכות כשציווה עליהן להתלבש. שמעתי אותו גם אומר להן: "מה אתן מסתכלות עלי כך? כאילו שלא ראיתן אותי אף פעם".

אחד המקרים המאלפים ביותר הוא זה שארע במפעל פורד, בגנרל פאצ'קו, פרובינציה של בואנוס איירס, בו התרכזו פעילות הדיכוי בנציגי העובדים. נאסף מספר רב של עדויות, מהן בחרנו את הבולטות ביותר. בכל המקרים, מדובר בבני אדם שהיו בגדר 'נעדרים' במרכזי מעצר חשאי, שבשלב מאוחר יותר 'נעדרו עפ"י החוק' והיו בדרך כלל עצורים בידי הרשות המבצעת הארצית לפרקי זמן שונים, עד שזכו לבסוף להשתחרר.

מן העדויות שהוצגו בפני ועדה זו בולטים לעין הפרטים הזוהים: זמני המעצר, פעילות הקורבנות באיגודים המקצועיים וכד'.

Adolfo Omar Sánchez (תיק מס' 7683) מתאר:

ביום 25.3.76 זומנו נציגי ועדי העובדים לפגישה בה נכחו מטעם המעביד Galarraga, הממונה על יחסי העבודה, Marco, מנהל ה-plant pressing ו-Luis Pérez, נציג העובדים. בפגישה זו הודיע להם Galarraga שהחברה לא מכירה יותר בזכותם להיות נציגי העובדים. עם סיום הפגישה הוא אמר להם בלעג "אתם תשלחו ד"ש לחבר שלי, Camps..."

(...) העד לא ידע באותו רגע, במי המדובר, עד ליום מעצרו...
נציגי הפועלים שנכחו באותה פגישה היו: העד, Murúa, Amoroso, Stortini, Castelli, Villagra, Manzano, Chitarrone ואחרים שאיני זוכר במדויק...

(...) ב- 28.3.76, בשעה 21:00 בערך, היה בבית ושיחק עם בנותיו כשראה מבעד לחלון שתי מכוניות טורינו ללא מספר זיהוי עומדות לחנות ומהן ירדה קבוצת אנשים שדפקו בדלת.

(...) הם היו שבעה או שמונה בני אדם. אחדים מזוקנים וחובשי כובעים. הם לבשו מעילים קצרים ונשאו אתם כלי נשק ארוכי קנה ו'טאקא'. למפקד המבצע קראו קפיטן. הכניסו אותו בכוח לאחת המכוניות.

(...) באותו רגע שאלו אותו אם הוא מכיר את Juan Carlos Amoroso ואמר לו שיחפשו אותו ויהרגו את שניהם, ואת כל הפרוניסטים ויזרקו אותם לנהר. Sánchez מדגיש שלא השתייך ואף לא השתתף בפעילות של אף מפלגה פוליטית, הוא רק מילא תפקידים באיגודים מקצועיים...
כעבור כמה ימים נלקחו למקום בו היו חברים נוספים מ'פורד' וממפעלים אחרים, כגון Astarsa, Terrabusi ומספנת Sánchez...

הייתה זו תחנת המשטרה באינחניירו מאשביץ, כפי שעלה מבדיקה שעשתה הוועדה ב- 12 בספטמבר 1984.

אחרי אותן פלישות לילות שהוזכרו, אמרו אנשי המשטרה כי 'היו פה אנשי צבא...'

לאחר שהוחזק שם חודשיים, לקח אותו קצין צבא במדים, כדי לגבות ממנו הודעה.

הוא שאל אותו איזה תפקיד מילא בבית החרושת ואמר שבקרוב יוציאו אותו לחופשי, כי הדוחות לגביו חיוביים. כעבור חודשיים בערך, ב- 19.5.76 הועבר עם חבריו לכלא בוויילה ד'ווטו, לתא החמישי. התא נועד לשניים והוא היה שם עם עוד שלושה עצורים. בדווטו נמסר לו שהוא בידי הרשות המבצעת הארצית.

אפשר לצרף לעדות זו את עדותו הזוהה לחלוטין של האב José María Murúa (תיק מס' 7688), ושל נציג העובדים של פורד, שמוסיף פרט נוסף:

...באווירה מבודחת ומתובלת בלעג, כגון: 'החגיגה נגמרה'; 'תשאל לי את הרקטה כי הכדורים בידינו', צועק האדון (אם אפשר לקרוא לו כך, מעיר העד) Galarraga על Amoroso ואומר לו: "תמסור ד"ש ל- Camps..."

עדותו של נציג אחר של עובדי פורד, Francisco Guillermo Perrota, דומה להודעות הקודמות.

Pedro Norberto Troiani (תיק מס' 1638), גם הוא נציג עובדים של פורד, מוסיף פרטים:

(...) בשנת 1970 נבחר בבחירות חופשיות ע"י חבריו לנציג האגף, תחת פיקוח ואחריות של SMATA. במסגרת הנאותה ובהרשאת החברה, נערכו בחירות חדשות, בהן נבחר שוב, וכך גם בשלישית, בבחירות שאחריהן. כל זה מעיד על מעמדו הטוב כאדם, כחבר לעבודה וכנציג עובדים. עד יום מעצרו, היו יחסיו כנציג העובדים, עם החברה, טובים.

(...) במרס 1976 פרצה ההפיכה הצבאית. החל מאותו יום חל שינוי חד ביחסים בין החברה לבין העד ועמיתיו. טרואני אומר שהחל מיום ה- 25 החלו המעצרים הראשונים של חבריו בתוך המפעל. מכאן הם ביקשו הסברים על שימוש לרעה בסמכות, שנעשה כלפי אותם חברים במפעל. כאן התערב מנהל המפעל וביקש שישמרו על קור רוח, כי הם מוכנים לקחת את מי שיהיה. החל מאותו יום לקחו שניים או שלושה אנשים בכל יום. הוא מעיד שהדבר נעשה בידי אנשים במדים שהשתייכו לצבא ולמשמר החופים. ביום שלישי ה- 11 באפריל 1976, בבוקר, נעצר העד...

(...) חברה אדירה זו שמה אותנו ללעג ולקלס, בהעמידה פנים כאילו שאין לה כל קשר עם המתרחש. שלחו לנו מברקים שונים, בהם נדרשנו להתייצב במקום העבודה תוך 24 שעות, או שייאלצו לפטר אותנו בגין הפקרת העבודה. הוא מעיד שאשתו ענתה במברק במילים אלה: 'נעצר בתוך החברה, בתחנת המשטרה טיגרה, כידוע לכם היטב'. חברת פורד דחתה את המברק כחסר שחר. אשתו הצליחה לקבוע פגישה עם הממונה על יחסי העבודה, מר Fernández

(שנפטר בינתיים), שאישר בפניה לאחר שיחה ארוכה, שהחברה פעלה ישירות באירועים אלה. הוא קיבל אותה מספר פעמים בביתו בסן איסידרו, כדי לשלם לה את השכר הדו-שבועי שהוא בעצמו הסדיר...

Juan Carlos Amoroso (תיק מס' 1638), בעדותו החשובה, מצהיר:

ב-23.3.76 כינסה החברה את צוות הנציגים שהיה ב-plant pressing. בנוכחות נציגים מטעם המעבידים, מר Marcos (מנהל המפעל), Pérez (נציג העובדים), ו-Galarraga (הממונה על יחסי העבודה), והחברים Murúa, Sánchez, העד ואחרים מטעם הפועלים. באותה פגישה קרא מר Galarraga מתוך נייר שנמסר לו, לדבריו, ע"י אלוף-משנה שסירב לזהותו, כי 'די במילה שלו', כדי להתרות בהם להתמסר לעבודתם ולשכוח מכל דרישותיהם, וציין שכל הבעיות נגמרו. כיוון שהם היו במו"מ על הסכם עם החברה, על פיקוח חשבונות המשכורות שלהם, שאל העד את Galarraga על נושא זה. הוא עיוות פניו, התקרב אליו ואמר: 'אתה צודק, הפגישה נגמרה'. הוא הושיט לו יד ואמר: "Amoroso, תמסור ד"ש ל-Camps". מר Marcos (מנהל המפעל), פרץ בצחוק. הוא שאל מי האיש, כי לא הכיר אותו, ונענה: "עוד תכיר אותו", ושניהם התרחקו בצחוק...

...כשירד מהמדרגות, חיכה להם מר Herreros מנציגות העובדים של החברה, שאמר בצעקות: "תחזירו את הכדור, הרקטה עכשיו בידנו!" כל זה נאמר באותו טון חגיגי של ההנהלה. המשיכו לעבוד כרגיל עד ה-28.3.76 בלילה, עת הופיעו בביתו של העד שתי מכוניות מלאות אנשים חמושים, דפקו על הדלת בחוזקה עד ששברו אותה, איימו עליו בנשק, שאלו אותו אם היה נציג פורד, אחד מהם הראה כרטיס Kardek עם תמונתו, ושאל אותו אם הוא מזהה את עצמו... כאשר הסתכל בתמונה, ראה שזו התמונה שהייתה בכרטיס הכניסה שלו לבית החרושת, שצולמה לפני תשע שנים. הוא ניסה לקחת אתו מסמכים, אך נאמר לו שלא יהיה זקוק להם במקום שאליו הוא הולך, אבל שייקח אתו סוודר, וכאשר עלה לאחת המכוניות, כיסו בו את ראשו, השכיכו אותו על ריצפת המושב האחורי, שם היה אדם נוסף שמייד זיהה כנציג האגף להרכבת חלקים,

Chitarone. הם נלקחו למקום מעצר, והוכנסו לצינוק עם עוד אנשים. מאחר שהמדכאים לא חזרו במשך שישים שעות בערך, הם התחילו להסיר את הברדסים והקשרים ואז ראו שנמצאים שם Sánchez, Murúa, Chitarone והעד, ובצינוק שמולם היו Cantelo ו-Manzano (כולם בתיק מס' 1638), חברים שלא ראה כבר כחודשיים, כיוון שהתפטרו מהחברה. הם ביקשו מים מאנשים שעברו, בצעקות, פעמים רבות, אך לא קיבלו דבר כל הזמן. בלילה השני, נכנסו בחשכה, ותחת איומי נשק, כיסו אותם מחדש בברדסים, קשרו אותם ואיימו להורגם אם יפתחו את הקשרים... ביום הרביעי באו, צילמו אותם, נתנו להם מים והזדהו כאנשי משטרת הפרובינציה של בואנוס איירס, מחנה מאשביץ'...

מאוחר יותר, הוא מספר, שהועברו לתחנת המשטרה, בטיגרה, שם לא עינו אותם, אך בוצעו עינויים באנשים אחרים.

הוועדה הוכיחה את קיומם של מרכזי מעצר אלה, בתחנת המשטרה ובטיגרה, בבדיקה בשטח, ב- 12 בספטמבר 1984.

...ביום שלמחרת אמרו אנשי המשטרה שאנשי הצבא היו שם, שהם לא ידעו כלום, אך שייצפו לגרוע ביותר...

Amoroso הועבר לוויילה דוּטוּ ושוחרר על תנאי ב- 23 במרס 1977.

Adrián Horacio García Pagliaro (תיק מס' 4047), נחטף בפתח הקופה הלאומית לחיסכון ולביטוח, בשכונת הקונגרס. חוטפיו חיכו לו בשתי מכוניות במגרש החנייה שהיה שמור לוועד לייעוץ חקיקתי, שהכניסה אליו מותרת למכוניות רשמיות בלבד. כל המבצע אירע ב- 28 במרס 1977 בשעה 17:15, תחת עינם הפקוחה של אנשי המשמר -

...שלא רק שלא התערבו להגן על בני, אלא - כשהוא ניסה לחזור למוסד כדי שלא יחטפו אותו - הם חסמו את דלתות היציאה, מנעו ממנו להיכנס, ונשארו בפנים עם יתר העובדים שעמדו לצאת...

...אני רוצה להצהיר שבתאריך זה עמד אלון-משנה בדימוס Héctor Enrique Walter בראש הקופה הלאומית לחיסכון וביטוח; מנהל הביטחון היה מר Adolfo B. Cuenya ומר Enrique Calvo היה המשנה למנהל הביטחון. אני מעריך שהם היו אחראים על אנשי הביטחון של המוסד ועל השוטר שהיה בתורנות במקום.

יחד עם זאת, מצהיר ששלושה אנשים שזיהו עצמם כשייכים למחלקה נגד גניבות של המשטרה הפדרלית, חטפו מהמוסך שנמצא ברח' מקסיקו 1586, את המכונית פיאט R 600 אדומה, בבעלותי, מס' לוחית 615450, מדגם 1974. לא פרצו לדירה. בהזדמנות אחרת ביקשתי מאלון-משנה בדימוס Hector EterWa שידווח לי מה אירע לבני, והוא ענה לי... שבני נחטף בידי גורמים חתרניים שחדרו למגרש החנייה של C.A.L (ועד לייעוץ חקיקתי) במסמכים מזויפים...

Adrián Horacio García Pagliaro נראה במרכז המעצר החשאי 'קינטה דה סרה' בקסטלר, ע"י חברה לעבודה Carmen Graciela Floriani (תיק מס' 7372). צעירה זו, נציגת משנה בקופה לחיסכון וביטוח, נעצרה ב- 2 ביוני 1977, בפתח הקופה, בשעה 17:00 בשעת היציאה הרגילה. מתוך עשרים ושישה העובדים שנחטפו מקופה זו, 17 עדיין נעדרים, 19 היו נציגי עובדים.

המזכיר הכללי של CTERA, Alfredo Bravo, נעצר בבית הספר בו עבד, ב- 8 בספטמבר 1977 והיה נעדר במשך 13 יום, בהם סבל ממעשי אכזריות חמורים.

Marina Leticia Vilte (תיק מס' 1616), המזכירה הכללית של איגוד עובדי החינוך הפרובינציאליים, בפרובינציה של חוחוי, נעצרה ב- 31 בדצמבר 1976 ונעדרת עד היום.

נציג CTERA נוסף, Eduardo Raquena (תיק מס' 4826), נחטף בקרדובה ב- 23 ביולי 1976, ונראה מאוחר יותר ע"י משוחרר, Piero Di Monte, במרכז המעצר החשאי לה-פרלה, שם נודע על עינוייו ונוכח ב'העברתו' באוגוסט 1976.

היעלמויות במגזר עובדי החקלאות

לפני ההפיכה הצבאית של ה- 24 במרס 1976, תחת משטר של מצב החירום שהוכרז בנובמבר 1974 ואחריו, בוצעו העלמות רבות בין העובדים השכירים והיצרנים החקלאיים הקטנים, במיוחד בפרובינציות הצפוניות של טוקומן וחוחוי ובפרובינציות הליטורל של צ'אקו ופורמוסה, קוריינטס ומסיונס, באלה האחרונות במיוחד בכל הקשור בליגות החקלאיות. בין חברי הליגות היו קורבנות רבים, הרוגים, עצורים ונעדרים. בחרנו בעדות אחת. למרות היותנו מודעים לכך שאין זו דוגמא מדויקת לממדי הרדיפה שהתנהלה נגד עובדי החקלאות באזור זה.

Norma Blanca Tomasella, חקלאית, חברה בליגות החקלאיות בקוריינטס, נעדרת מאז חודש פברואר 1978, בבואנוס איירס. בתאריך זה איבדה משפחתה כל קשר אתה. הגב' Tomasella נאלצה לעזוב את היישוב גוזה, בו התגוררה, מחשש למעצר בידי אנשים בלבוש אזרחי שחיפשו אחריה בחודש מאי 1977. היא עזבה את קוריינטס בשל הרדיפות אחרי חברי הליגות החקלאיות. אחיה כבר היה עצור בידי הרשות המבצעת הארצית וכן חברים אחרים בליגה. כמו כן, נחטף ונעלם Antonio Olivos.

חמישה עשר יום בקירוב, אחרי שעזבה את ביתה, נערך בו חיפוש ע"י אנשי משטרת הפרובינציה והמשטרה הפדרלית ואנשי צבא. המידע האחרון על מקום המצאה מצביע על כך שעבדה כעוזרת בבית משפחה בבואנוס איירס (תיק מס' 832).

בביקורים שנערכו בצפון הארץ, יצרה הוועדה הלאומית לחקירת העלמים של בני אדם, קשר עם תובעים עקב רדיפה בלתי חוקית של עובדי המקום. עדותו של Ernesto Reynaldo Saman (תיק מס' 4841), מהווה דוגמא לכך. הוא נעצר ב- 24 ביוני 1976:

...כשעבד במחלקת האספקה של מפעל לדסמה בע"מ, נמסר לו מפי מנהל המחלקה, שעליו להתייצב מיד במשרד העובדים, מבלי לקבל אישור יציאה מהמפעל. עוד לפני שיצא מהמפעל, כשעמד לגשת למשרד, נעצר ע"י שני אנשים בלבוש אזרחי. הוא אינו יכול לציין את שמם כיוון שלא הזדהו...

בהמשך הוא מתאר את העברתו לתחנת המשטרה 24 ממפעל הסוכר לדסמה; הוא נלקח ע"י חוטפיו לביתו, ומאחוריהם נוסע טנדר משטרתי ובו אנשי משטרה במדים. הוא מתאר את החיפוש שנעשה בביתו ובבית חמותו וגניבת התכשיטים והכסף

והמכות ואיומי המוות שקיבל. הוא הועבר לחוהי והוא מתאר את שהייתו במרכז המשטרה. הוא עמד על רגליו והסתכל מבעד החלון -

...ואז הופתע ע"י פקד משטרה Damián Vilte שכיוון אקדח לראשו ואמר שיירה בו אם ימצא אותו שוב במצב זה. הוא גם נחקר ע"י רב פקד משטרה Ernesto Haig, שאמר לו שהוא חייב לדבר, ולא הוא עלול להפסיד. בכל פעם העבירו אותו לחדר אחר, עד שביום השלישי נלקח למשרד פקד משטרה Damián Vilte, בו נמצא קפיטן Jones. הנ"ל המטיר עליו שאלות רבות בקשר לתקופת לימודיו בטוקומן. הוא משער שהמטרה הייתה לחקור אם היה לו קשר כלשהו לארגונים קיצוניים.

(...) אח"כ צילמו אותו וביום השביעי ניתן לו אישור שחרור מחוסר סיבות. ימים מעטים אחרי שחרורו, נעצר Saman מחדש כשהתייצב בתחנת המשטרה ליברטדור גנרל סן מרטין, כפי שנתבקש ע"י המשטרה. הוא הועבר שוב למטה הכללי של משטרת חוהי במכונית משטרתית מדגם פורד פאלקון, אליה נכנסו Damián Vilte ושלושה בני אדם נוספים, שניים מהם בלבוש אזרחי והשלישי איש צבא בדרגת סרן. הוא נלקח בעיניים קשורות למקום מעצר חשאי, וקיבל את המספר 56, שהצמידו לבגדיו בסיכה.

...בהמשך, דחפו אותו לחדר אחר, מעל לאנשים אחרים, כשעיניו וידיו קשורות כל הזמן, והודיעו לו שמכאן ואילך אין לו זהות מלבד המספר שהודבק לבגדיו. מאוחר יותר, בכל פעם שנזדמן לו ליצור קשר עם עצורים אחרים בסביבתו, ניסה לעמוד על זהותם...

...הוא הצליח לזהות את Walter Hugo Juárez, יש לו ידיעות גם על מקום הימצאו של

Johny Vargas, Juan Jarma, Raúl Bartoletti, Luis Alfaro Vasco, Oscar Alfaro Vasco, Juan Miguel Lodi, Carlos Brandán, Alfredo Cortés, Rufino Lizarraga, Humberto Campos, Alfredo Mérida, Mario Núñez, Eduardo Cáceres, Jorge Ríos, Luis Escalante, Raúl, Díaz, Casimiro Bache, Rubén Molina, Leandro Córdoba, Germán Córdoba, Miguel Angel Garnica, Domingo Reales, Salvador Cruz, Román Riveros, Hilda Figueroa, Ana María Pérez, Delicia Alvarez, Eulogia de Garnica...

ב- 4 באוגוסט הכניסו אותו לקרון עם אנשים נוספים והעבירו אותו למטה הכללי של המשטרה, שם ניתן לו מזון קל, התירו ממנו את הקשרים שהיו על ידיו ועיניו. הכניסו אותו לקרון אחר עם עוד 22 איש, העבירו אותו לבית הסוהר של וילה גוריטי, שם הודיעו למשפחתו על מעצרו ואז התחיל לקבל מהם ידיעות ואף מזון.

לעתים קרובות היו מזמנים את משפחתו ל- 20 R.I.M. ולפעמים אף נתקבלו ע"י אלוף-משנה Bulacios, שאמר פעם לאשתו ... שהוא כבר הודה ואף חתם על הודאתו כפעיל בגרילה, והראה לה נייר חתום על יד המצהיר. הוא אמר לה שלמעשה גם היא צריכה להיות עצורה ושכנה - שהיה אז בן שישה חודשים צריך למות, כפי שגם הגרילה צריכה למות...

הוא זוכר שבזמן שהותו בבית הסוהר, אמר הבישוף של חוהי, מונסניור מדינה, בדרשה שנשא במיסה, שהוא יודע על המתרחש, אך הכל נעשה למען המולדת,

שאנשי הצבא עושים את הטוב וכי על העצורים למסור את כל שידוע להם. הוא הציע עצמו לקבל את הווידויים. העד מציין לטובה את פעולתו למען העצורים של האב Labarca.

העדויות הבאות מהוות הוכחה חותכת לרדיפת עובדים אלה:

Pantaleón Romero, חקלאי, אב לשמונה בנים, נציג מחוזו בליגות החקלאיות בקוריינטס ונשיא הקואופרטיב לצרכן ב-Perugorria (תיק מס' 827), נחטף מביתו ב-16 במרס 1977 ע"י ארבעה גברים חמושים שלא הזדהו והכריחוהו לעלות על אחד מכלי הרכב. אף שהחוטפים חיפשו את בנו הבכור של Romero, Jorge Raúl, Romero - אין יודעים עד היום על מצבו ומקום הימצאו של האב.

Juan Antonio Olivos, חקלאי, שהיה כקודמיו נציג הליגות החקלאיות וחבר הוועד שניהל את הטרקטור באזור - מחוז לס פלמיטאס, קוריינטס - נחטף ב-16 במרס 1977 ממקום עבודתו. לפני מעצרו נערך חיפוש בביתו, שעה שנמצאו בו אשתו ושניים מבניו. החיפוש נעשה בידי גברים בלבד אשרי שהודיעו כי הם שוטרים. עד היום אין עליו כל ידיעות. (תיק מס' 826).

נציין גם את המקרה של Eduardo Fernández (תיק מס' 823), מכוואי שנעלם ב-5 באוגוסט 1976, בבלה ויסטה, קוריינטס. קיים מידע לפיו הוא נראה במחלקה לחקירות בריססנסיה, פרובינציה של צ'אקו.

Abel Arce (תיק מס' 829), חקלאי מסביבות גוזה, פרובינציה של קוריינטס, נעלם בזמן שירותו הצבאי בפלוגה לתקשורת 121 של גוזה, ב-19 במאי 1977. עדים רבים ראוהו בקמפו היפיקו של גוזה, מקום מעצר ועינויים חשאי. אביו עיוור ואמו משותקת.

בכל רחבי הארץ סבלו ארגוני העובדים אבדות כבדות בין שורותיהם. פרטים על מה שאירע במרס 1975, הגיעו לידי הוועדה. באותה עת פעלו הכוחות הרשמיים כצבא כיבוש אמיתי ואנשים שנשאו סרטי היכר של משרד הסעד עצרו 300 איש שהועברו לידי הרשות המבצעת הארצית; הם ביצעו שלושים מעשי חטיפה שנסתיימו ברצח, חלק גדול מהקורבנות היו נציגי עובדים ופעילים באיגודים מקצועיים. אחד העצורים היה מנהיג עובדי המתכת Alberto Piccinini, שהיה שנים רבות בכלא, עמד למשפט, שוחרר ושוב הוחזק בידי הרשות המבצעת. הייתה זו תגובה נגד העובדים שהחלו במאבקם לחידוש פעילות האיגודים.

לאחר ה-24 במרס 1976, חודש הדיכוי וגם הפעם, שמשו מטרה פועלי המגזר שהפעיל הנ"ל עמד בראשו. הפעם השיטה הייתה העלמת פועלים.

סניף סנטה פה של הוועדה הלאומית לחקירת העלמם של בני אדם, התכנסה פעמיים בעיר וילה קונסטיטוסיון, וערכה גם זיהוי משפטי של מרכז מעצר בלתי חוקי, שפעל בתחומי המפעל אסינדר.

תושבי העיר התייצבו להעיד באופן ספונטני, ועדויותיהם הצביעו על Aníbal Gordon כעל מי שעמד בראש המבצעים שנעשו בעיר זו בינואר 1976. יותר מעשרה בני אדם נחטפו ונרצחו.

אחת העדויות מציינת כי לקראת סוף שנת 1975, הורתה חברת אסינדר ל- 5000 עובדיה, להסדיר את תעודת הזיהוי שלהם וכן את תעודת העובד החדשה במשטרה הפדרלית. לשם כך צולמו כולם מחדש והתמונות שימשו מאוחר יותר את אנשי הביטחון והצבא בחיפושים ובחטיפות.

Martínez de Hoz, שהיה באותן שנים אחד ממנהלי אסינדר יחד עם Acevedo, ואחר כך התמנה לשר הכלכלה, היה קשור למעשים אלה. הקשר בין מדיניות הביטחון של המדינה לבין הגורמים הכלכליים בא לביטוי באופן גלוי.

באופן כללי, הכוחות המדכאים שפעלו בוילה קונסטיטוסיון מאז 1975, היו עפ"י סדר כרונולוגי: משטרת הפרובינציה, המשטרה הפדרלית, כוחות עזר משטריים - שפעלו מאז ומתמיד - והחל ממרס 1976, כוחות הצבא, לפעמים בתאום עם כוחות המשטרה או עם כוחות עזר משטריים.

החקירה בעניין זה הגיעה לשיאה כשזוהה ב- 31 באוגוסט 1984 מקום מעצר חשאי שפעל בתוך אסינדר בע"מ.

הנזירות הצרפתיות: האחות Alice Domon והאחות Leonie Duquet
מייד לאחר המבצעים, שאירעו ב- 8 ו- 10 בדצמבר 1977, שבהם נשלל החופש משתי נזירות אלה, שכבר נזכרו בדו"ח זה, דרש נשיא צרפת Giscard D'Estaing אישית את שחרורן.

Domon, בת 40, נעצרה בצאתה מכנסיית סנטה קרוז, ואילו Duquet, בת 61, הוצאה באלימות מכנסיית סן פאבלו. החוטפים השתמשו ברכבם לאור היום ואף הציגו תעודות זיהוי.

ב- 26 בדצמבר 1977 קיבלה הוועדה של מדינות אמריקה לזכויות האדם, את התביעה, שהתפרסמה בדו"ח הוועדה בזו הלשון:

שתי הנזירות הצרפתיות משתייכות ל- Institut des Missions Etrangères שמושבן בטולוז, צרפת, והעניקו סעד רוחני לבני משפחות הנעדרים... העיתונות הארגנטינית -מצונזרת בקפדנות- הודיעה בקצרה על העובדות רק

ביום ה- 13, אעפ"י שנאמר 'היעלמות' ולא מעצר, שנעשה ע"י אנשי הקורפוס הצבאי הראשון, שהציגו תעודות זיהוי משטריות ונעו ברכב ללא לוחיות זיהוי, כפי שקורה תמיד במקרים כאלה. השלטון הארגנטיני השיב לוועדה: אנשים שאינם עצורים, ונערכים אחריהם חיפושים משטריים תחת ניהול משרד הפנים: Duquet, Sor Leonie ; Domon, Sor Alice. הוועדה קיבלה מידע נוסף מהשלטון באמצעות הודעה מה- 27 במרס 1980, שלפיו מתבחרים, לדעתה, המאורעות, והמקרה ממשיך להיחקר במסלול המקובל.

עפ"י דו"ח בשבועון 'שלום וצדק' (*Paz y Justicia*), שירות שלום וצדק באמריקה הלטינית (שנה ראשונה, מס' 7, דצמבר 1983):

באותו מבצע בולטת פעילותו של מי שהיה אז סגן בחיל הים Alfredo Astiz, ... איש מרושע זה הוא האחראי הישיר לזיהויים של משתתפי הפגישה בכנסיית סנטה קרוז, שהעמיד פנים שהוא אחיו של עצור - נעדר, והשתתף במפגש תחת השם Gustavo Niño ; תפקידו היה לבחון בקפדנות את חזותם ולבושם של המשתתפים. ברגע שהוחלט להפסיק את הפגישה, Astiz הסתלק במהירות, כדי להורות לאחרים על המבצע את מי לחטוף ... נוכח ממדי המאורעות, הגיע לארץ מייד Franco - Clet Gadot, שליח מיוחד של Edgar Faure, נשיא הוועידה הלאומית הצרפתית, שתפקידו היה להסדיר את הופעתן של הנזירות. Gadot - Clet נפגש עם האלוף Harguindeguy והצביע על שורה של חוזים מסחריים עם ארגנטינה שעשויים לשמש אמצעי לחץ. השר לא נכנע, אך נתן לו להבין שישנן אפשרויות שהנזירות יופיעו מחדש...

על אף כל גורמי ההשפעה הרבים והחשובים באמריקה ובאירופה, שפעלו כדי לברר את גורלן של שתי הנזירות אין יודעם עד היום את מקום הימצאן. גם החיפושים המרובים שנעשו ע"י ועדה זו בשיתוף עם השלטונות הצרפתיים, במקומות שונים בארץ, נסתיימו ללא הצלחה.

חתן פרס נובל לשלום - Adolfo Pérez Esquivel

Adolfo Pérez Esquivel, מעריץ ותומך נלהב של מהטמה גאנדי, מרטין לותר קינג והבישוף הברזילאי הלדר קאמארה, מורה בבית הספר לאומנויות ביז'אס ארטס, מורה לפילוסופיה, ספרות והיסטוריה בבתי ספר תיכוניים, מרצה לשעבר בפקולטה לאדריכלות, התמנה בשנת 1974 לתפקיד המרכז הכללי לאמריקה הלטינית של שירות 'השלום והצדק', שזיכה אותו בפרס נובל לשלום לשנת 1980.

שירות 'השלום והצדק' באמריקה הלטינית, הוא ארגון אקומני חילוני, שמטרתו להפיץ את זכויות האדם הבסיסיות באמצעים בלתי אלימים בלבד. כך מגדיר זאת Esquivel בעצמו:

אנחנו תנועה נוצרית בעלת מחויבות, בכל רחבי היבשת, לחיות ברוח האוונגליון מתוך העדפה לעניים, לנזקקים ביותר...

ב- 4 באפריל 1977, התייצב במטה הכללי של המשטרה כדי לקבל דרכון לנסיעתו לקולומביה. הוא הובל למפקדת הביטחון הפדרלי, שם הוחזק בצינוק במשך שלושים ושניים יום, בלי שייחקר ובלי שיידע את סיבת מעצרו.

במכונית אסירים הועבר לסן חוסטו, פרובינציה של בואנוס איירס, הוכנס למטוס קל, קשור בשרשראות למושב האחורי, עד לבסיס חיל האוויר של מורון ומשם לבית הסוהר בלה-פלטה, בו ישב 14 חודשים ללא משפט. מעצרו נמשך, בחופשה תחת פיקוח, עוד 14 חודשים נוספים.

את שהותו במעצר מתאר Esquivel בעצמו (בשבועון 'בוסקידה', שנה ג', מס' 21, יוני-יולי 1983):

...עינו אותי במשך חמישה ימים בבית הסוהר בלה-פלטה ... אף פעם לא שאלו אותי דבר ... פעם לקח אותי סגן מפקד בית הסוהר למשרד והתחיל לקלל אותי. הוא אמר: "אותך לא יציל אף אחד, אפילו לא De Nevares ולא Aramburu, אפילו הבתולה לא תציל אותך..." מעולם, חרף העתירות לצווי הבאה, חרף הדרישות הבינלאומיות הרבות, לא נתנו כל הסבר ... הפעילו עלי אמצעי לחץ פיזיים ונפשיים אחרים ... לפעמים פתחו את דלת הצינוק והחטיפו בי אגרוף, איומי מוות... הרבה לחץ נפשי, כי הייתי נתון למשטר של סכנה מתמדת. מצב משפיל אחר. בזמן מעצרי הוענק לי פרס 'Memorial Juan XXIII' לשלום ע"י 'Pax Christi Internacional' וכאן הסתירו עובדה זו לחלוטין. זהו ארגון ששייך ישירות לוותיקן ובעת מעצרי כבר הייתי מועמד לפרס נובל לשלום. הייתי מועמד במשך שלוש שנים... אחרי שיצאתי לחופש תחת פיקוח, הוזמנתי ע"י ארצות רבות, אך לא נתנו לי דרכון. אפילו כשהייתי צריך לקבל את פרס נובל, הערימו בעיות עם הדרכון... ותמיד ללא הסברים. הכי הרבה שנאמר לי במשרד הפנים היה: "זו החלטת הרשות המבצעת".

חטיפתה והיעלמה של Dagmar Hagelin

ביום 26 בינואר 1977, בשעה 17:00 בקירוב, נעצרה Norma Susana Burgos ברחוב, ע"י קבוצת קומנדו של ESMA. כעבור מספר שעות, בשעה 22:30 בקירוב, הגיעה אותה קבוצה בארבעה כלי רכב, עם Norma Susana Burgos לדירתה ברחוב סרחנטו קאברל 317, ביישוב אל פאלומר, פרובינציה של בואנוס איירס. אחרי החיפוש בדירה, הסתלקו והשאירו שבעה אנשים חמושים בנשק כבד לכל הלילה. ראש הקבוצה היה סגן חיל הים Astiz והרב טוראי Peralta מתחנת המשטרה אל פאלומר, ששימש כגשש כיוון שהכיר את השכונה.

ב- 27 בינואר 1977, בשעה 8:30 בבוקר, הגיעה לדירה, בלי שידעה דבר על המתרחש, Dagmar Ingrid Hagelin, כדי להיפרד מחברתה, Norma Burgos ולשאול אותה אם גם היא 'תצא לחופשה לשפת הים'. כשהגיעה לבית, הופתעה Dagmar ע"י האנשים בבית שהפנו כלפיה את קני נשקם (הם חשבו שהיא María

Antonia Berger, לה חיכו ע"מ לעצור אותה), מתוך בהלה עמוקה, יצאה Dagmar בריצה לרחוב פאמפה. יצאו לרדוף אחריה הסגן Astiz ורב טוראי Peralta. יתר האנשים שהיו בבית פתחו עליה אש מן הגג.

כשנמצאה Dagmar במרחק כשלושים מטר מרודפיה, כרע הסגן Astiz ברך, וירה מאקדחו (כדור אחד בלבד) לעבר הצעירה. היא נפלה אפיים ארצה. Astiz רץ לעברה והמשיך לכוון אליה את אקדחו, בעוד שהרב טוראי Peralta כיוון את נשקו אל השכן Oscar Eles, נהג מונית, והכריח אותו למסור את המונית. המונית הוסעה עד למקום בו שכבה Dagmar, שם הכניסו אותה שותתת דם לתא המטען.

אחרי שאספו את יתר אנשי הקבוצה, הסתלקו במכונית לכיוון בלתי ידוע. חקירות שנערכו מאוחר יותר הוכיחו שהיא הובלה ל-ESMA. כשנודע הדבר להוריה, ביקש אביה, מר Hagelin, את עזרתו של איש צבא מוכר שדיווח לו על האירועים אחרי שדיבר עם אביה של Norma Burgos ואנשי המקום. מאוחר יותר ביקרו בתחנת המשטרה של אל פאלומר, בה הודיע פקד Rogelio I. Vázquez, עקב דרישותיו של איש הצבא, שזה 'היה מבצע רשמי של הצבא'.

אחרי שחיפשו בכל בתי החולים ובמרפאות באזור, ללא תוצאות, פנו בשעה 22:30 בקירוב לתחנה האזורית במורון, שם הראה להם מפקד המשטרה מסמך מיום קודם, שבו ביקש חיל הים אישור 'אזור חופשי' והודיע שהיחידה שתפעל שייכת ל-ESMA וישתתפו בה ארבעה כלי רכב ללא מספרי זיהוי, בציון סימני ההיכר של סוג וצבע, שהיו זהים לאלה שהשתתפו בפעולה.

בשעות הבוקר של ה-28 בינואר, התלונן אביה של Dagmar בשגרירות שוודיה על מה שאירע, הואיל והוא ובתו נתינים שוודים. השגריר, מר Bertie Kollberg התערב בעניין. הוא התקשר טלפונית עם התחנה האזורית במורון, שם אישרו באוזניו את חלקם של כוחות הצבא בפרשה, ואז פנה גם למשרד החוץ והדתות.

מאותו רגע, במשך שבע וחצי השנים הבאות, נקטו שלטונות שוודיה, אביה של Dagmar ובני משפחה אחרים, בהליכים מרובים, רשמיים ופרטיים, בחיפושים אחרי Dagmar. אך ללא הועיל.

החקירה הרשמית של הפרשה נערכה בבית המשפט הפלילי של מורון, בפרובינציה של בואנוס איירס - עד שהמועצה העליונה של כוחות הצבא ביקשה צו הגבלה על החקירה והודיעה שבעקבות ההליכים הצבאיים לבדיקת אחריותם האפשרית של אנשי חיל הים בשלילת החופש של Dagmar Ingrid Hagelin - הוחלט על סגירתה הסופית של התיק.

פרק 2 הו ז ח. DOC	שם הקובץ:
D:\LEOLAM LO OD	ספרייה:
H:\Templates\Normal.dot	תבנית:
ארד10	תואר:
	נושא:
/	מחבר:
	מילות מפתח:
	הערות:
8:07 25/05/2003 אחה"צ	תאריך יצירה:
26	מספר שינוי:
10:29 26/05/2003 לפנה"צ	נשמר לאחרונה בתאריך:
Zadoff	נשמר לאחרונה על-ידי:
50 דקות	זמן עריכה כולל:
11:31 11/01/2005 לפנה"צ	הודפס לאחרונה ב:
	החל מההדפסה האחרונה שהושלמה
39	מספר עמודים:
13,742 (בערך)	מספר מילים:
68,710 (בערך)	מספר תווים:

הרשות השופטת בתקופת הדיכוי

משהובהר מספרם העצום של הנעדרים ונחשפו אלפים של מעשי חטיפה, שהוצאו אל הפועל בידי אנשים רבים, שנעזרו בצי של רכב; משהוכח דבר קיומם של מרכזים מאורגנים למעצר ועינויים, ששכנו באזורים צפופי אוכלוסין והחזיקו לעתים מאות עצורים בתחלופה גבוהה ומשנודע כי בני משפחות הנעדרים נקטו למעשה כל אמצעי חוקי אפשרי כדי לשחרר את יקיריהם - נשאלות עתה בהכרח השאלות הבאות: איך יכלו פשעים רבים כל כך להתבצע, באותה שיטת פעולה, לעיני עדים רבים כל כך, בלי שהעבריינים יסתכנו בעונש? איך קרה שהשופטים לא הצליחו לאתר אף קורבן חטיפה אחד, גם שנים לאחר שנודעו ברבים קורותיהם של בני המזל ששוחררו? מה מנע מהם לפתוח בחקירה ולו לגבי מתקן מעצר אחד בלבד? אלה הן שאלות כאובות, אך יש להבהירן.

לאחר שכוחות הצבא תפסו את השלטון ב- 24 במרס 1976, התערערו אשיות השלטון החוקתי של ארגנטינה באורח דראסטי. נוצרה מעין רשות מבצעת-מחוקקת-מכוננת, שנטלה לעצמה סמכויות שלטון יוצאות דופן וסמכות ציבורית עליונה.

ביום שבוצעה ההפיכה הצבאית, שונה הרכב הרשות השופטת: שופטי בית המשפט העליון, היועץ המשפטי ובתי המשפט העליונים של הפרובינציות הוחלפו. בה בעת הושעו מתפקדיהם כל יתר השופטים ועל מנת להתמנות מחדש, או לקבל אישור להמשיך בתפקידו, היה על כל שופט להישבע אמונים למשטר שהונהג ע"י החונטה הצבאית השלטת.

מכאן ואילך לבשו פניה של מערכת המשפט ארשת שונה. למרות שחוקי היסוד דורשים מן הרשות השופטת שתגן על האזרחים מפני כל חריגה מסמכות - מחלה כעת מערכת המשפט על תפיסת השלטון בידי המשטר הצבאי ואפשרה לו להציג חריגות וסטיות רבות מן החוק, כאילו היו כשרות. למעט כמה יוצאים מן הכלל, אישרה הרשות השופטת ליישם באופן שרירותי של סמכויות המעצר לשעת חירום, ואישרה את תקפותו של חומר סודי, שהוגש בידי כוחות הביטחון, כדי להצדיק את מעצרים של אזרחים לזמן בלתי מוגבל. באותה עת הפכה מערכת המשפט את צו

ההבאה (הַבָּאס קורפּוס) להליך פורמלי גרידא, מה שהפך אותו לאמצעי חסר תועלת מול מדיניות החטיפה בכפייה של בני-אדם.

במקום לשמש בלם מול הרודנות הגוברת, הפכה מערכת המשפט למבנה מזויף, תוך העמדת פנים שנועדה לשמר את תדמיתה החיצונית. חופש ההבעה של רעיונות בעיתונות הוגבל באמצעות הפיקוח על אמצעי התקשורת ובאמצעות הצנזורה העצמית שנבעה מהפעלת טרור ממשלתי נגד עיתונאים סוררים. ההגנה המשפטית נפגעה קשות עקב מעצרים, גירושם, או מותם של פרקליטי ההגנה; השאננות והאדישות שהפגינו רבים מן השופטים כלפי זכויות האדם, משלימות את התמונה של חוסר הגנה מוחלט על אזרחי ארגנטינה.

אף על פי כן, היו שופטים שחרף הלחצים האדירים, מלאו את תפקידם בכבוד והגינו, כמצופה מהם. לעומת זאת, למרות שמחובתו של שופט להגן על האזרחים ורכושם, היו רבים שלא מלאו חובה זו; רבים מהם, שיכלו להגביל את השימוש לרעה במעצרים שרירותיים, חתמו על עונשים שהוטלו ללא משפט; והיו רבים שבאדישותם למעשי החטיפה וההעלמה, נעשו בעצמם שותפים לדבר עבירה. אנשים התחילו לחוש שאין תועלת בפנייה לבית המשפט כדי לשמור על זכויותיהם. מצב זה נודע לשמצה בעולם כולו, עד כדי כך שבית משפט שוויצרי סירב להסגיר חמישה אזרחים ארגנטינים, על אף שנתמלאו כל יתר דרישות ההסכם. החלטתו של בית המשפט התבססה על אי הביטחון שנשקף לחייהם של העבריינים שהסגרתם נתבקשה.

מסקנתנו היא, שבתקופה בה נעלמו אנשים רבים, כמעט שאבדה הפנייה לבתי המשפט את יעילותה. יתרה מזאת, אפשר כמעט לקבוע בוודאות שבתקופת המשטר הצבאי, אבד הקשר בין זכותו של הפרט לחיים, לשלום ולחופש לבין מוצא פיהם של השופטים; הפוסקים היחידים בעניינים אלה היו אנשי מנגנון הדיכוי הממשלתי.

המקרים הבאים הם דוגמא ברורה לכך:

פרשת העלמם של Laura Noemí Creatore, תיק 107 ו- *Carlos Hugo Capitan*, תיק מס' 3795 השניים נחטפו ברחוב, בצהריי ה- 28 במרס 1976, עם שניים מחבריהם לפקולטה - Carlos Spadavecchia ו- Alicia Amelia Arriaga כשנכנסו לבניין שבו עבד אביו של Carlos Hugo.

הם הוכנסו באלימות למכונית משטרתית והובלו לתחנת המשטרה השלישית בעיר הבירה; מאוחר יותר משחררים את Spadavecchia, ומשיבים לו את חפציו האישיים שנלקחו ממנו.

בברדסים לראשם ובעיניים מכוסות כל הזמן, הועברו כנראה לבסיס גדוד המודיעין 601 ששכן בוויאמונטה וקז'או (בעיר הבירה) ולמחרת הועברו למקום מרוחק ושומם, כנראה בית מוזנח. כאן 'עינו אותם בברבריות בדרכן חשמלי בכל איברי גופם', לדברי הגברת Arriaga.

אח"כ נלקחו לבית אחר, שלא הצליחו לאתר, שם סבלו מהוצאות מדומות להורג, ללא בגד לגופם, למרות הטמפרטורות הנמוכות, ומזונם כלל לחם ומים, עד ה- 12 באפריל.

ב- 15 באפריל, נלקחו Arriaga ואת Spadavecchia לנסיעה ארוכה שבסופה הושלכו בשדה בבנאוויידס. דקות קודם לכן נלקחו Laura Noemí Creatore ו- Carlos Hugo Capitman, מן המעצר, ומאז נעלמו עקבותיהם.

ב- 30 באפריל הוגשה עתירה להקאס קורפוס לטובת Capitman, ומשרד הפנים הודיע כי ארבעת הצעירים נמסרו לידי הרשות המבצעת הארצית, עפ"י צו מס' 39/76.

בשלב זה עתר אביו של Carlos Hugo בפני נשיא בית המשפט הפלילי הארצי 'C', בבקשה שיורה למשרד הפנים להודיע על מקום מעצרו. השופט דחה את הדרישה בטענה שאינה רלוונטית בהיעדר פשע. הוגש ערעור, אך בית המשפט העליון דחה אותו.

דאגתו של האב התבססה על הצורך להעביר ל- Carlos Hugo תרופות חיוניות לטיפול באפילפסיה. נעשה ניסיון משפטי נוסף, לקבל צו עשה, שיבהיר את תנאי מעצרו של Carlos Hugo; לאחר פניות חוזרות ונשנות של השופט אל המטה הכללי של הצבא, הקורפוס הראשון, נמסר לו שלפי צו מס' 1907/76 שוחררו Carlos Hugo Capitman ו- Laura Noemí Creatore ב- 10 בספטמבר 1976. אף על פי כן לא נראה מאז איש משניהם.

ב- 21 באוקטובר, מבקש השופט ממפקדת הקורפוס הצבאי הראשון דו"ח על הנסיבות בהן התבצע, כביכול, שחרורם של השניים; רק ב- 10 בדצמבר, ענתה מהמפקדה, שאין ביכולתה למסור כל מידע לפי שעה. לאור זאת, מחליט השופט ב- 22 בפברואר 1977, שיש מקום להורות למשרד הפנים שיציג הוכחה לשחרורו של Capitman. השלטונות ערערו והתיק הועבר לבית המשפט לערעורים, שכעבור חמישה עשר חודש מיום שניתן, הפך את פסק הדין על פניו והורה להעביר את התיק לעיון בית המשפט העליון של הצבא, כדי שיבדוק אם היה כרוך מעשה בלתי חוקי כלשהו בפרשה זו.

כאשר ביקרה בארגנטינה הוועדה לזכויות האדם מטעם ארגון מדינות אמריקה (O.A.S.), הציג הד"ר Capitman את המקרה של בנו, על מנת שאנשיה ינסו להשיג מידע מהשלטונות הארגנטיניים. בעקבות דרישת הוועדה, מסרו השלטונות

לראשונה פרטים מעשיים על האופן בו שוחרר כביכול של Carlos Hugo. בדו"ח נאמר שהוא שוחרר ב- 9 בספטמבר מתחנת משטרה בסיודלה. כ"כ נמסר כי הוא יצא את הארץ עם חברתו Laura Creatore, לכיוון קרקסו (אורוגוואי), ב- 10 בספטמבר 1976, בטיסה מס' 310 של חברת אוסטרל.

לפניית האב אל חברת התעופה הנ"ל, נמסר שלא ניתן למסור פרטים על רשימות הנוסעים; כאשר הופנתה, לא מכבר, בקשה דומה ע"י ועדה זו, נמסר שהרשימות מהתאריך הנ"ל הושמדו. יחד עם זאת, גם בשדה התעופה של קרקסו אין כל הוכחות, לא אז ולא היום, על הגיעם של שני נוסעים בשמות הנקובים לעיל.

בכל הנוגע לתחנת המשטרה של סיודלה, ענתה מפקדת המשטרה של הפרובינציה של בואנוס איירס לוועדה זו, שבפיגוע שאירע בתחנה זו, הושמדו כל המסמכים; הוגשה בקשה לקבל עותק של התיק שנערך בנושא הפיגוע. התשובה הייתה שלא הצליחו לאתרו.

עפ"י הצהרתה של הגב' Arriaga:

...הסיבה היחידה לכך שנותרה בחיים ושוחררה, היא שתמיד הכחישה, חרף העניינים, את היותה חברה בארגון מחתרתי כלשהו. אך לא זה מה שקרה ל- Carlos Hugo ול- Laura. היא יכלה לשמוע אותם שבורים מסבל, בין צעקות הכאב, עונים בחיוב על כל מה שנשאלו...

עדויות של Ramón Miralles, תיק מס' 3757:

אין ספק שמעולם לא היה לי קשר כלשהו עם הכוחות החתרניים ושאני סולד מפעילותם.

(...) ידוע לכול שבראשית חודש יוני 1977 חיבלו בביתי ובבתיים של בני משפחתי ועצרו את אשתי, בניי, אחיינתי, שניים מאחיי ועובדת הבית. תחושת חוסר אונים ואי הידיעה על סיבות המעצר, הביאוני להסתתר עד לשחרורה של אשתי. אז הבנתי שהסיבה למעצרו למשך ימים אחדים, בתנאים אכזריים, הייתה להחזיק בהם בני ערובה כדי לאלץ אותי להתייצב. את בניי ואחיינתי המשיכו להחזיק במקום מעצר בלתי ידוע, בלא צו מעצר או להזמנה חוקית אחרת.

(...) החלטתי בעצה אחת עם אשתי, שאסתתר זמן מה, ואם בניי לא ישוחררו, אתייצב מרצון בבית משפט. כך עשיתי ב- 16 ביולי 1977. כשבדי עתירה לצו מניעה מסוג הקאס קורפוס, התייצבתי בפני הערכאה הראשונה מס' 2 בבית המשפט הפלילי, אצל השופט ד"ר Sarmiento, בתיק מס' 11.469. לאחר שכול ההודעות נמסרו כחוק למשטרת הפרובינציה, למשטרה הפדראלית, למשרד הפנים ולמטה הצבא - ענו כל הרשויות פה אחד, שלא נתנו כל הוראות המגבילות את חופש התנועה שלי, ולא ניתן צו כלשהו המחייב אותי להתייצב. עם זאת, הופיעה ב- 22 ביולי 1977, בדף 8 של התיק המשפטי, הערה בדבר דרישה להתייצבותי בפני מפקד המשטרה של הפרובינציה של בואנוס איירס, בהמשך לחקירה שנעשתה על סמך 'C.A. 2448'. על פי הזמנת השופט, ד"ר

Sarmiento, התייצבתי בפניו בבית המשפט ביום ה- 23 ביולי 1977. בו ביום הובלתי למטה המשטרה של הפרובינציה. שם, לאחר המתנה ארוכה, נמסרתי לידי אחד שכונה סרן Trimarco, שקיבל את האחריות עלי. (...) בסופו של דבר, כיסו אותנו בברדסים, ושחררו אותנו דומני בתחנת הרכבת הסמוכה לטמפרליי. הדבר ארע ב- 25 באוגוסט 1978. לגבי היו אלה 14 חודשי מעצר ועינויים שלא היה להם סוף. (...) את הסיפור הקצר הזה אני חייב לסיים בציון חוסר האונים המוחלט שבו הועמדתי ע"י השופט Sarmiento. כאשר אשתי ובני, ששוחרר סוף סוף, פנו אל השופט בקשר למצבי, הוא ענה להם שפעולתו נסתיימה ברגע שמסר אותי בידי הסמכות המתאימה. תשובה זו חזרה וניתנה ביחס לעתירות שהוגשו ע"י הד"ר González Arzac באותו נושא.

מר Ramón Miralles נראה ע"י עדים שונים בעת מעצרו הבלתי חוקי במרכזי מעצר חשאיים בשם: Martínez C.O.T.I., 'פאוסטו בסקו', 'פוסו דה אראנה' ולבסוף בתחנת המשטרה של מונטה גרנדה (תיקים מס' 1277, 1557 ו- 3757).

התביעה על מעשים אלה הוצגה בפני מערכת השיפוט, והיא נדונה כעת בבית הדין הפלילי מס' 1 בלה-פלוטה.

עדותו של Juan Ramón Nazar - תיק מס' 1557

נחטפתי ב- 21 ביולי 1977, בשעה 0:45, אחרי שהכנסתי את מכוניתי לחנייה. (...) בראשית אוקטובר העבירו אותי, את הד"ר Miralles, את האדריכל Liberman ואת Pedro Goin למקום אחר. הפעם זו הייתה תחנת המשטרה מס' 60 של מונטה גרנדה. (...) מצב בריאותי היה ירוד, איבדתי הרבה ממשקלי. בינתיים קיבלו אשתי ובניי איומים כדי שלא ימשיכו לנקוט צעדים למעני. עובדה זו לא הרתיעה אותם, ואשתי המשיכה להיפגש עם פקידים בכירים בשלטון, אך איש לא ידע דבר. השר Harguindeguy ענה בכתב, שאינני עצור בשום מוסד רשמי. (...) אני משוכנע, שמצבי ומצב חבריי היה ידוע לשר Harguindeguy, ראש המשטרה דאז, אלוף-משנה Ramón Camps, מפקד הקורפוס הצבאי הראשון, אלוף Suárez Mason, ומושל הפרובינציה Ibérico Saint Jean. אני חושב שהם היו מבצעי החטיפות. במשך קיץ 1977 ביקר ראש המשטרה החדש, שמילא את מקומו של Camps, האלוף Ricchieri, בתחנת המשטרה מס' 60 של מונטה גרנדה. הוא פגש אותנו אישית ושאל לשמו של כל אחד מאתנו. (...) ב- 25 באוגוסט 1978, בשעה 1 לפנות בוקר, העלו אותנו על רכב בעיניים קשורות, והביאו אותנו למקום ששכן כארבעה או חמישה בלוקים מתחנת בורסאקו ושם שחררו אותנו.

עתירת צו ההבאה שהוגשה ע"י בני משפחתו נדחתה בשל התשובות שניתנו ע"י המנהל הכללי לעניינים משטריים והסברה של משרד הפנים, בשני מברקים,

בתאריכים 25.8.77 ו- 29.8.77, בהם נמסר ש- Juan Ramón Nazar לא היה עצור ולא נתבקשה לגביו כל הגבלה מצד הרשות המבצעת הארצית.

קבורה חריגה של גופות ע"י המכון הפתולוגי המשפטי בבירת ארגנטינה, תיק מס' 7188
לבית המשפט הפלילי מס' 10 בבירה המדינה הוגשה ב- 11 בנובמבר 1982 תביעה על אי-סדרים בפעילותו של המכון לרפואה משפטית, הנתון לסמכותה הישירה של הלשכה לערעורים בבית משפט הפלילי של הבירה.

למעשה הניחו התובעים כי בה בעת ששלטונות החוק השיבו ריקם לצווי ההבאה, בטענה שלא ידוע דבר על גורל הנעדרים - היו גופותיהם של אלה מונחות ללא רוח חיים, חלקן מזוהות וחלקן בלתי מזוהות, במכון הפתולוגי, בידעת בית המשפט הפלילי לערעורים.

הם טענו כי במכון נעשו נתיחות שלאחר המוות וקבורת גופות ללא זיהוי, בהוראת הצבא, בלי הסמכה מטעם הרשות השיפוטית. היה בכך משום שלילת יכולת החקירה של בית המשפט העליון, חרף הידיעה על קיום ראיות על 'מוות באלימות' ובהיעדר הרשאה של שופט מתאים.

בתימוכין לטיעוניהם צירפו התובעים את החומר הבא:

א - שבעה דוחות שהוצגו ע"י המכון הפתולוגי בפני בית המשפט לערעורים, בהם נמסר על הניתוחים שלאחר המוות שנעשו בהוראת שלטונות הצבא. עפ"י רוב הורה אותו בית משפט לגנוז את הפרוטוקולים, בלי לחקור את סיבות המוות.

ב - התיק שהופנה לבית המשפט לערעורים ע"י הד"ר Avelino Do Pico - דיקן היחידה לרפואה משפטית ב- 1977 - בצירוף מסמכים המאשרים קבלת שש גופות מבית החולים הצבאי המרכזי, להפקדה במכון הפתולוגי, לשם מסירתן למשפחות, שנמסרו ע"י שני קצינים במדים, אחד אלוף-משנה והשני סגן, שסירבו למסור את שמותיהם ולחתום על הטפסים המתאימים. כמו כן, ביקשה הלשכה לערעורים שבית החולים, ממנו הובאו הגופות, יודיע איזהו בית המשפט המעורב בעניין, אך התשובה הייתה: 'לא ניתן לאתר את התיק המתאים'; עם זאת, הקולונל Roberto Roualdes, מפקד תת-אזור הבירה, הסביר לבית המשפט שמדובר באנשים שנהרגו, ומחשש שהארגון החתרני אליו השתייכו ינסה לגנוב את הגופות, במטרה לגרום תסיסה ציבורית, הוחלט להעבירן למכון הפתולוגי המשפטי.

ג - עדותו של ד"ר José Daverio - דיקן היחידה לרפואה משפטית ב- 1978 - המצהיר כי בית המשפט לערעורים ידע בבירור על הניתוחים שלאחר המוות ושאר הפעילויות של המכון הפתולוגי במקרים הנחקרים, לא רק בשל הדוחות שהוצגו בכל אחד מהם, אלא אף משום שהוא בעצמו דרש מבית המשפט לצרף יותר רופאים

מומחים לנתיחות, בשל תוספת העבודה שנוצרה מהפניית גוויות ע"י הרשויות הצבאיות.

ד - תיקים עם עתירות לצווי הבאה, שנדחו ע"י בית המשפט מחמת תשובת השלטונות כי המבוקשים 'אינם עצורים', בעת שגופותיהם היו מונחות למעשה במכון הפתולוגי של הרשות השופטת.

המקרים שעליהם התבססה התביעה, מתייחסים לשנים 1976 - 1978.

לאחר שהשופט שדן בעניין פרסם את שמותיהם של 92 בני-אדם (מתוך 106 מקרים בדוקים של גופות שהופקדו במכון הפתולוגי המשפטי בהוראות השלטונות הצבאיים), התייצבו מספר קרובי משפחה והביעו את התנגדותם המוחלטת לכוותרת 'מוות בתקרית רחוב' שהופיעה בתיק.

כך למשל, מול הטענה כאילו María José Salgado (תיק מס' 3131) 'נהרג בקרב עם הכוחות המשותפים' ב- 3 ביוני 1977, מסבירה אמו כי: א - ב- 12 במרס 1977, נעצר הקורבן בעיר לנוס, פרובינציה של בואנוס איירס, סמוך לביתו, בשעה 16:30, לעיני אשתו והורה והשכנים, כשחצה את הכביש לקנות עיתון; ב - באותו לילה צלצל הקורבן לבית הוריו והודיע להם שנעצר ונמצא במפקדה של ביטחון פדראלי; מאוחר יותר צלצל אדם אחר שהזדהה כ'קצין המשטרה הפדראלית' ודרש למסור לו מסמכים שהיו בבית ההורים, ואעפ"י שלא ידעו על קיומם, הבטיחו לחפשם; ג - מייד אח"כ קראו ההורים לביתם איש משטרה בדימוס, שהיה חברם; כשצלצלו שוב, ענה להם האיש בעצמו, במקום האב, ודרש את זיהויו של האיש המדבר, הוא נענה בכעס שהמדבר הוא רב פקד Serra; ד - שלושה ימים מאוחר יותר, נבזז ביתו של הקורבן, וכל רכושו הועמס על משאית צבאית, בעוד שקבוצת חיילים נשארת בבית לפחות לעוד יום אחד; ה - עתירות הבאס קורפוס, שהוגשו בשמו חדשות לבקרים, זכו לתשובה הקלאסית 'אינו עצור'; ו - בתאריך ה- 3 ביוני 1971 (81 יום אחרי החטיפה) פורסם בעיתונים שהקורבן 'נהרג בתקרית בעיר בואנוס איירס'; ז - ב- 20 ביוני 1977, הצליחו ההורים לזהות את גופת הבן במכון הפתולוגי המשפטי. כך מתארת זאת אמו:

זה היה מזעזע. מנער בן 22, סטודנט להנדסה, עובד, חסון (עסק בחתירה במשוטים), יפה תואר, נשאר רק גוף שסוע, שעונה בפראות, גופו מכוסה כוויות, פיו קרוע, ללא שיניים, שפתיו וחניכיו שרופים, בלי עיניים, ועל פרקי הידיים היו לו צלקות שהצביעו על כך שהוחזק קשור זמן ממושך.

היא מוסיפה:

בעקיפין נודע לנו שהוצא להורג ב- 2 ביוני 1977, ע"י רב-פקד Serra, במפקדה עצמה.

דוגמא נוספת היא העלמם ומותם של Selva del Carmen Mopardo (תיק מס' 7346), ו- Alejandra Beatriz Roca (תיק מס' 7322). Alejandra Beatriz Roca (בת 21) וחברה Pablo Morcillo (בן 24) - איש מהם לא עסק בפעילות פוליטית או חברתית כלשהי, נסעו ב- 13 בנובמבר 1976, מתוך כוונה לישון בבית אמו של הצעיר ביישוב קסטלאר, פרובינציה של בואנוס איירס, שם גם גרו גם בני הזוג Alfredo Mopardo ו- María Alicia Morcillo de Mopardo ותינוקם בן ששת החודשים.

באותו יום נחטפה בביתה הצעירה Selva Mopardo, שמסרה כנראה לחוטפיה את כתובת אחיה. בבית התייצבו אנשי צבא של הקורפוס הצבאי הראשון ודרשו אך ורק את Alfredo Mopardo, אך משגילו את שלושת הצעירים האחרים לקחו גם אותם ובזזו את כל רכוש הבית.

ב- 14 בנובמבר 1976, ערכה תחנת המשטרה של קסטלאר את פרוטוקול התביעה של ההורים בעניין האחים Mopardo. עתירות לצווי הבאה שהוגשו למען כל אחד מהעצורים בפני בית המשפט הפדראלי הפלילי של סן מרטין, וכן בפני בית המשפט הפדראלי הפלילי בתורנות בבירה, נענו בשלילה, בהסתמך על התשובה הקלאסית של הגופים האדמיניסטרטיביים והרשויות הצבאיות: 'המעצר לא נעשה'.

עשרים ושלושה יום מאוחר יותר, ב- 6 בדצמבר 1976, הודיעה המשטרה למשפחת Roca ולמשפחת Mopardo על מותה של Alejandra Beatriz ושל Selva Carmen del 'בתקריט' שהשתתפו בה כוחות הביטחון, שאירעה יומיים קודם לכן, עם נוסעי מכונית בשדרות פיגורא אלקוטרה וצומת דוריגו, בעיר הבירה. המדובר בארבע גופות שהיו מנוקבות בחזיתן, מאחור ובצדדים בקליעי רובי 'אייטקה'. בתוך המכונית היה רובה בקוטר 22 ושני אקדחים בקוטר 22 ארוך.

גופתה של Alejandra Beatriz Roca נשענה על הגה המכונית; בני משפחתה מצהירים שמעולם לא נהגה במכונית ושלא היה לה כל מושג בנהיגה. שאר הגופות היו של Selva del Carmen Mopardo ושני צעירים בלתי מוכרים. הם לא נשאו תעודות זיהוי וכל סכום של כסף קטן. שתי הנשים היו ללא חזיות ולא נשאו תיקים. הניתוח שלאחר המוות שנערך במכון הפתולוגי המשפטי, אינו קובע את מועד המוות ומתייחס רק לגרסת רופא המשטרה, אבל קובע כי הדם של Selva Mopardo אינו ניתן לבדיקה כיוון שנמצא במצב ריקבון. בנוסף לזה, הניתוח שלאחר המוות שבוצע בגופת אחד הצעירים הבלתי מוכרים, מראה שהאשכים שלו וקרומי המוח היו במצב של ריקבון.

לא נערכו בדיקות טכניות אחרות שיש בהן כדי לתת הסבר אחר לסיבת המוות.

כפי שנאמר, אף אחד מאותם מקרי מוות כתוצאה מאליומות, לא הביא לפתיחת חקירה בתחום המשפטי, על אף מצב הגופות וחרף הפנייתן החריגה על ידי אנשי צבא.

חקירה אדמיניסטרטיבית
התביעה שהגישו עורכי הדין של הבירה בדרישה לחקירה אדמיניסטרטיבית, גרמה שבית המשפט העליון יפתח את תיק מס' 1306/82; התוצאה הייתה סגירת החקירה על פי החלטה מה- 7 ביוני 1983, 'כיוון שאינו מגלה מעשי חריגה המצדיקים עונש משמעותי מטעם בית המשפט'.

שונה הייתה דעתם של השופטים החדשים, שהצטרפו לבית המשפט העליון אחרי עלייתו של השלטון הנבחר; ע"פ החלטה מס' 908/84, קבע בית המשפט כי יש לפתוח את התיקים מחדש, מתוך הבנה שביטול החקירה נעשה ממניעים 'שאינם עולים בקנה אחד עם החוק ואין להם ביסוס במסמכים שבתיק'.

נימוקיו של בית המשפט העליון, בהרכבו החדש, יוצרים בסיס הגיוני מוצק לתמיכה המשפטית בהחלטה, אך יחד עם זאת מגלים שאיפה שאינה משתמעת לשתי פנים, להביא מכאן ואילך לפעולה בלתי-פוסקת וחסרת-פשרות של מערכת המשפט, שמטרתה לשפוך אור על הבעיה הטראגית של הנעדרים.

א. 'הביאס קורפוס' (צו הבאה)

לא היה הליך רשמי, או בלתי רשמי, שלא ננקט בידי משפחות הנעדרים. הם פנו למושלים ולבעלי השפעה; הם נקטו בכל הצעדים המנהליים באמצעות הליכים שנקבעו על ידי משרד הפנים; הם התחננו להתערבותן של הכנסיות השונות והתריעו על הדרמה שלהם בפני ארגונים לאומיים ובינלאומיים, הפועלים למען זכויות האדם. רק במקרים בודדים נשאו צעדים אלה תוצאות חיוביות.

בני המשפחה פנו גם למערכת המשפט והשתמשו בכל מגוון האפשרויות שעמדו בפניהם במסגרת החוק. בחלק ניכר של המקרים נעשה שימוש בצעד הפשוט והמידי ביותר: עתירות לצווי הבאה מסוג הֶבָּאס קוֹרפּוּס, כדי לדעת לאן נלקחו יקיריהם ומי מחזיק בהם.

צו ההבאה, הוא פרי של התפתחות היסטורית ארוכה וקשה, שהפך לערובה הבסיסית ביותר להגנת חופש התנועה. בצדק, זהו הכלי המשפטי השנוא ביותר על כל רודנות, שכן, בלעדיו קשה לתאר חברה בה שולטים החוק והחופש.

בארצנו נחשב צו זה מאז ומעולם לאחת הערבויות הכלולות בחוקה הלאומית. זוהי הזכות לעתור בפני שופט, בהליך מהיר ומקוצר, שיבטל כל צו של פקיד מדינה, המתכוון להגביל את חופש הפרט; על השופט לברר אם האדם נשוא הצו נמצא במעצר, איזה פקיד ממשלה מחזיק בו ומה הסיבה החוקית למעצר, אפילו אם נעשה המעצר עפ"י הוראת הרשות המבצעת, כתוצאה ממצב חירום.

בשנים 1976 - 1983 הוגשו אלפי עתירות לצווי הבאה, לא פעם אחת, אלא פעמים רבות, לטובת כל אחד מהנעדרים. הדבר מצביע על אמונן של המשפחות בכוח החוק. הסטטיסטיקה העולה מרישומיו של בית המשפט הפדרלי לערעורים פליליים ברורה לחלוטין: בלי לקחת בחשבון בקשות חוזרות, מגיע מספר העתירות שהוגשו ב- 1976-1979 בבירה בלבד, ל- 5487. זאת לעומת 1089 עתירות שהוגשו בתקופה שבין 1973-75, ו- 2.848 בין השנים 80-83. יחס דומה, במספרים שונים, הסתמן גם בערים מרכזיות אחרות ברחבי הארץ.

עם זאת, יש לומר שהתוצאות לא ענו על הציפיות הגדולות שנתלו בהליך זה, אפילו במקרה אחד בלבד. כבר בפברואר 1976 יצא צו ממשלתי שהביא לשינוי יסודי ביכולתו של הליך זה להציע סעד מהיר ומקוצר; מאוחר יותר, במאי אותה שנה, אושר הצו בחוק מס' 21.312, ששינה באופן מהותי את סעיף 639 לחוק הפרוצדורה הפלילית. במקור קבעה נורמה זו שאם הורה בית המשפט לשחרר אדם, יקום הצו, ללא יוצא מן הכלל, כל עוד נמשך הדיון בערעור בפני בית המשפט. התיקון נועד לקבוע לעומת זאת, שאם זוהה האדם, נשוא צו ההבאה, אך היה עצור בידי הרשות המבצעת, לא ייכנס פסק הדין המצווה על שחרורו לתוקף אם ערער התובע הציבורי נגד הצו שניתן. הואיל וכך נעשה בכל המקרים, נשללה זכותו של המבוקש לחופש, כל עוד נמשך הערעור בעניינו. כך, לאחר ערעורים חוזרים ונשנים, הגיע הערעור בהכרח לבית המשפט העליון, שם לבש צורה של ערעור רגיל ומתמשך, שנגרר שנים רבות וגרם תוצאות חמורות לאלה שנזקקו נואשות להגנתו. כדוגמא, די לזכור את שאירע לצעירים Capitan ו- Creatore שהוזכרו לעיל. זאת ועוד, כמעט תמיד קרה שבהגיע הערעור לבית המשפט העליון, נתקבלה החלטה נגד השחרור. המקרים היחידים שנודעו כיוצאי דופן בחמש שנותיו הראשונות של השלטון דה פאקטו, היו המקרים Timerman ושל Moya - ובמקרהו של האחרון נעשה הדבר בלי להורות על חופש בלתי מוגבל - ועוד כמה מקרים בודדים, החל מ- 1982, בהם החליט בית המשפט העליון על מעצר בתחומי העיר או על גירוש מהמדינה. בדרך זו, כל פסקי הדין שניתנו לטובת החופש - המוחלט או החלקי - שמקורם בבתי משפט נמוכים, לא יכלו להתממש עד שצמרת הרשות המשפטית לא תחליט על כך סופית(*).

(*) ב- 9 בפברואר 1984 קיבל הקונגרס הלאומי את החוק מס' 23.050, לפיו מתבטלת השינוי שהוכנס בהוראה המקורית שבסעיף 639 לספר החוקים של הפרוצדורה פלילית, וקבע שהערעורים נגד צו שחרור של שופט בעתירת הביאס קורפוס, אינם דוחים את ביצועו בפועל של הצו.

אין זה מפתיע, שהחל משנת 1973 ואילך לא הצליחו השופטים לאתר או להחזיר ולו אחד מכל אותם חטופים.

לעובדה דרמטית זו מצאנו רק סיבה אחת: הטכניקה שהופעלה להעלמתם השיטתית של בני-אדם, כללה עקירה מן השורש של צווי הבאס קורפוס כערוכה חוקתית בארצנו.

קריטריון זה, שעמד לנגד עיני הממשלה, עולה מהדברים שיוחסו לאלוף Tomás Sánchez de Bustamante בעיתון 'לה קאפיטל' ברוסריו, ב- 14 ביוני 1980 :

קיימות נורמות משפטיות שאינן ניתנות ליישום במקרה זה. למשל: הזכות להבאס קורפוס. במאבק מעין זה, החשאיות המחייבת את המבצעים המיוחדים דורשת לא לפרסם מי הם אלה שנתפסו או אלה האמורים להיתפס; יש לעטוף הכל בענן של שתיקה.

מושגים נמרצים, מפורשים וברורים כל-כך, מאפשרים להבין כיצד קרה שברוב המקרים, כאשר פנה שופט לרשות מנהלית, משטרתית, צבאית, או לבית סוהר וחקר לגורלו של מבוקש בצו הבאה, הוא ניאות להסתפק בתשובה קצרה שהודיעה שהאיש אינו עצור. בסירובה, גזרה הרשות שנגדה הוגש הצו את סגירת התיק.

עיכוב מגמתי זה במידע נתקל בגל גובר של ראיות שסופקו מדי יום ביומו ע"י משפחות הקורבנות, דבר שתרם לדרמטיזציה של המצב. אף שלא חל כל שינוי במדיניות הממשלה בנושא זה, יצא שמעם של פסקי הדין המפוקפקים שנתנו בתי המשפט. אלה הצביעו על מידת אי הצדק שהייתה מעורבת בהשתלשלות המאורעות.

הבוז למערכת המשפט היה כה גלוי, עד שהשופטים קיבלו הנחיה לחקור בדקדקנות יתר ולנקוט בעצמם את הצעדים הדרושים לבירור העתירות. לשם כך הזכיר בית המשפט העליון:

צו הבאה דורש מיצוי הצעדים המשפטיים בהתאם לתנאי המקרה, כדי לייעל ולזרז את מטרתו, להשיב על כנו את החופש באופן מיידי, למי שנשללה ממנו חירותו באופן בלתי חוקי (פסקי דין בעניין Inés; Giorgi; Osvaldo; Ollero; Machado-Rébori; Zimmerman de Herrera; Hidalgo de Solá ועוד).

ההתפתחות שחלה במהלך המאורעות הביאה את השלטונות לקבוע נורמות שנועדו לצמצם עוד יותר את יעילות הערובות שנועדו להגנת הפרט. הכוונה לתיקון שנעשה בסעיף 618 לספר החוקים של הפרוצדורה הפלילית, ששונה מנוסחו הקלאסי ע"י החוק 22.383 מה- 28 בינואר 1981.

החל מאותו תאריך נקבע בית המשפט הפלילי הפדראלי כבעל הסמכות הייחודית לדון בעתירות לצווי הבאה. בדרך זו נמנעה האפשרות לפנות לשופטים הרגילים, דווקא בתקופה המאופיינת במעצרי העלמה תכופים, ללא עילה חוקית.

יתר על כן, בניגוד לנאמר בחוקה הלאומית בנושא הארגון הפדרטיבי של ארגנטינה, נאסר בדרך זו לפנות אל שופטי הפרובינציות שברחבי הארץ. מצב זה תקף עד היום

והוא שם מכשול בדרכו של מי שמבקש לבחור לעצמו את בית המשפט שאליו יגיש את העתירה לצו ההבאה.

נוכח המצב הכללי של חוסר הגנה על זכויות האדם, לא רק שלא הייתה תוחלת בניהול חקירה, כפי שהמליץ בית המשפט העליון בהחלטות מסוימות, אלא שהחלטותיהם של השופטים המעטים, שניסו נאשות להעניק את הגנת החוק הנדרש, היו ספורות וזעומות.

אפילו כאשר אדם בחר להיזקק להליכים הרגילים, כדי להלין על שלילת חופש בלתי חוקית, לא הביא הדבר לפתרון משמעותי, שכן רוב התביעות נסתיימו בעיכוב זמני של ההליכים. גם אם היו שופטים ששוכנעו כי אכן בוצעו עבירות חמורות, לא היו בידיהם האמצעים להבהיר את העובדות והכלים המינימליים להעניש את מבצעה.

לבעיה היה אופי חוקתי רציני והעובדה שאין תקדים למצב חוקתי מעין זה, מבהירה מדוע בית המשפט העליון שלנו החליט לציין שאין בידי השופטים התנאים הדרושים לביצוע סמכותם השיפוטית, דבר שמשמעותו עיוות הדין. לפיכך פנה בית המשפט אל הרשות המבצעת שתזרז את האמצעים הדרושים לתיקון המצב ותשריין את חופש הפרט המעוגן בחוקה (פסה"ד Pérez de Smith ואחרים).

בהכירנו בכך שהאחריות העיקרית למה שהתרחש נופלת על הגופים שאחזו באופן בלבדי במרכזי הכוח במדינה, מן הראוי לציין שהרשות השופטת לא פעלה בנחישות הדרושה, כמתבקש במצבים כאלה, כדי לענות על אובדן סמכותה. מעולם לא ביקר שופט במקומות שהיו בשליטת הגורמים שהוציאו את הדוחות המזויפים, דבר שהיה מאפשר לו לעמוד על הכזב שמאחורי הגרסה המעוותת שהגיעה לציבור. השופטים לא נקטו אמצעים מיוחדים לחקירה, למרות שהייתה קיימת מודעות כללית לממדיה העצומים של התופעה, ופרט לצעדים הצנועים שבאו מצד אחדים מהם, ברגעי הטרגדיה האחרונים, הם לא העמידו לדין אפילו אדם אחד שבתוקף סמכותו היה מעורב ישירות בהעלמת האנשים שנחקרה על ידם.

היה זה בלתי נסבל - וכך סברו גם השופטים - שמספר רב כל כך של משפחות יחיו בתחושה של חוסר אונים. נוסף על הפחד, הכאב והתוהו, הם חשו תסכול על שלא הייתה בידיהן דרך חוקית מתאימה להגן על זכויותיהן. העתירה לקבלת צו הבאה, הליך כה פשוט וחיוני, שנחשב אבן הפינה של החירויות, נעשתה לכלי ריק בכל הקשור למניעת העלמתם של אנשים בעל כורחם. כפי שאמרנו, אלפי עתירות שהוגשו לא היו אלא הליכים עקרים, שלא היה בהם כדי לאתר או לשחרר קורבנות שחירותם נשללה. למעשה נכשל ההליך הזה לחלוטין בהשגת המטרות שהיה אמור להשיג, כיוון שאופן יישומו התגלה למעשה כצדה השני של ההיעלמות. מכל האמור לעיל אין להסיק, בשום פנים, שהכישלון טמון בהליך ה'הפאס קורפוס' עצמו, כערובה לחירות האדם. חוסר יעילותו הושגה במתכוון, תוך שימוש מעוות בסמכות, בידי שלטון שהדריך את פקידיו להתעלם מהנורמות הקובעות את יישומו. הוכחה לכך משמשים רוב המקרים הנזכרים בדו"ח זה.

היעלמו של ד"ר *Santiago Augusto Díaz*, תיק מס' 1252
ד"ר דיאז נחטף ע"י כוחות הביטחון בצאתו מביתו, לעיני רבים משכניו, בעיר
סנטיאגו דל אסטרו, ביום ה- 15 בספטמבר 1976.

אביו נקט מייד כל צעד אפשרי בפני הרשויות; בין השאר פנה אל מי שהיה אז מושל
הפרובינציה, שהיה קשור למשפחה, אך לא העלה דבר על מקום הימצאו של בנו.
למרות צעדים אלה והתביעות שהוגשו - גם למפקד המשטרה - החלו לחקור את
התלונה רק ב- 28 בספטמבר.

נודע לו, מפי קצין לשעבר במשטרה, שבנו היה עצור בימים הראשונים להעלמו,
במרתף שירותי המודיעין המשטרתיים, שמושבם בעיר סנטיאגו דל אסטרו.

עתירות לצו הבאה שהופנו לבתי המשפט הרגילים והפדראליים בסנטיאגו דל
אסטרו, הניבו תוצאות שליליות. בנוסף לכך, ננקטו צעדים במשרד הפנים, ונפתח
שם תיק מס' 212.524/76, שעפ"י הדיווח לוועדה זו, הושמד בחודש אוגוסט 1982,
בלא הסבר.

שני עדים מצהירים שראו את הד"ר Díaz במרכז המעצר החשאי בשם 'לה-
אסקואליטה' של פאמאילה, פרובינציה של טוקומן. תואמים זאת דברי איש
המשטרה לשעבר, Juan Carlos Ortiz, המצהיר:

בסוף 1976 או ראשית 1977, כשמילא את תפקידו ב'אסקואליטה', שמע את
אחד העצורים מדבר. עפ"י המבטא הסיק שהוא מסנטיאגו. לכן התקרב אליו כדי
לבקש ממנו פרטים ואז נודע לו שהמדובר ב- Santiago Díaz (תיק מס' 1252).

בהצהרה שנתנה העצירה המשוחררת, הד"ר Teresita H. de Martínez, נאמר:

בשל היותי עצורה באופן בלתי חוקי במחנה המעצר הנקרא 'לה-אסקואליטה',
ששכן בפרובינציה של טוקומן, בדצמבר 1976, נזדמן לי לראות את Santiago Díaz
מסנטיאגו דל אסטרו (כמו גם המצהירה). בלילה, כשנשארונו תחת שמירת
הגנדרמריה, הרשו לנו להוריד את הקשרים מהעיניים ולדבר בינינו. הייתי עם
Santiago Díaz בערך שבוע ימים (תיק מס' 1127).

היעלמו של *Jorge Daniel Collado*, תיק מס' 230

חורכה דניאל נחטף בספטמבר 1976, בהיותו בגיל 21. אומרת אמו:

אני משוכנעת לחלוטין שמעולם לא התנהג בני שלא כראוי. שמעולם לא היה לו קשר עם קבוצות חתרניות, ואף לא פוליטיות. הוא עסק אך ורק בעבודתו ובתחביבו, הציור, שלזה היה לו כשרון מיוחד. רק טעות, נקמה, או סיבה עכורה אחרת, הייתה יכולה לשמש סיבה למעצרו. שבועות מספר קודם לכן, נבחר להיות מזכיר תרבות של מועדון עובדי הבנקים.

ב- 22 בספטמבר 76, בשעות העבודה, התייצבה בבנק של מנדוזה, בסן מרטין 473, בבירה הפדראלית, קבוצה שקראה לעצמה קומנדרו 'הכוחות המאוחדים', כך גם הציגו עצמם בפני השוטר בכניסה ומנהל הסניף. הם אמרו שהם לוקחים את Jorge Daniel Collado 'לשם בדיקת עברו' והמקרה נרשם בפרוטוקול הפנימי של הבנק.

כעבור מספר ימים הוזמן מנהל הסניף למפקדה מס' 1 עם דפדפת העובדים, כדי לקבל מידע על הקורבן. באותה עת הוציאה קבוצה חמושה אחרת את כל רכושו של הקורבן מביתו, לעיני עדים.

כל הצעדים שננקטו מול אישים ומוסדות, ציבוריים ופרטיים, העלו חרס. מדברי אנשים הקשורים לארגוני הביטחון, נודע שבחמישה עשר הימים הראשונים למעצרו, היה Jorge Daniel בקמפו דה מאז'ו.

ב- 10 בדצמבר 1976 הוגשה עתירה לצו הבאה, שנדחתה; ובכל זאת, 'הואיל והפעולה שבוצעה ע"י הקבוצה החמושה ששללה את החופש של Jorge Daniel Collado, יכולה להיחשב כעבירה פלילית' הוחלט להפנות את העניין לבית המשפט הפלילי מס' 15, מזכירות מס' 146.

עד היום לא הוברר מקום הימצאו של הנעדר ולא זוהו מבצעי הפשע.

כפי שאמרנו, ניתן להביא אלפי דוגמאות להזנחה המשפטית ששלטה בתקופה הנידונה. מההצהרות שנאספו ממאות בני אדם, ששוחררו מהמקומות שנקראו 'מקומות לריכוז עצורים', ידוע על קיומם של נעדרים רבים, שהוגשו למענם עתירות לצו הבאה, אשר נדחו בהכחשת מעצרים. מצורפת לדו"ח רשימת שמותיהם של אלה.

באשר לתביעות שהוגשו בבתי המשפט הפליליים בעיר הבירה, קיומן הוכח בצורה אמינה באמצעות עותקים מאושרים של הרשימות התואמות, שסופקו ע"י בית המשפט העליון של המדינה. מהשוואה עם העדויות שניתנו בוועדה זו, אפשר לראות שלמעלה מאלף ושלוש מאות נעדרים נראו במחנות המעצר, בשעה שהצעדים המשפטיים שננקטו על מנת לאתרם, הוכחו בלתי יעילים.

באופן פרדוכסלי, על פי אלפי התשובות השליליות שנתנו בתי המשפט, ניתן לומר שבאווירת החשד הכללית ששרתה על האוכלוסייה בתקופת הממשל הצבאי - האזרחים היחידים שהתנהגותם הטובה לא הועמדה בספק, היו אלה שאף אחד מהארגונים והכוחות המאוחדים לא היה מעוניין במעצרים.

הנחה זו נועדה, כמובן, להמחיש על דרך האבסורד את שרירות הלב שעמדה מאחורי המדיניות של העלמה המונית של בני אדם. הייתה זו מדיניות אשר בתירוץ של שמירה על הביטחון הלאומי ובטענה שרק כך אפשר לשמור על הסדר הציבורי, הרסה את אשיות הקיום התרבותי בארגנטינה.

תהליך זה הוא אכזרי ובלתי אנושי. הניסיון מלמד כי 'ההעלמה' אינה רק שלילה שרירותית של חופש, אלא גם סכנה חמורה לשלמותו האישית, לביטחונו ולחיייו של הקורבן. ההעלמה גם יוצרת חוסר ודאות מוחלט לגבי גורלו של הקורבן, ושוללת אפשרות להעניק לו סיוע משפטי, מוסרי, או חומרי (הדו"ח על מצב זכויות האדם בארגנטינה, הוועדה לזכויות האדם של O.A.S - ארגון מדינות אמריקה, עמ' 59).

בהקשר זה, יש משמעות מיוחדת לדברים שנשא הוד קדושתו, חואן פאולו II, ב- 6 באוקטובר 1979, בפני ה-O.A.S:

אם אידיאולוגיות מסוימות מפרשות את הדאגה הלגיטימית לביטחון לאומי בדרך של שעבוד המדינה ותושביה, זכויותיהם וכבודם - הן חדלות להיות אנושיות ונעשה שקר בנפשנו אם ננסה להעמידן בכל הקשר נוצרי.

ב. עצורים בידי הרשות הלאומית המבצעת

מן הראוי לעסוק בגורלם של אלה שהוחזקו בידי הרשות הלאומית המבצעת, על בסיס הסמכויות הנובעות ממצב החירום. אמנם לא בכל המקרים מדובר במי שנעדרים עד היום, אך הקורות אותם משקפות את שיטותיה של מערכת הדיכוי, שהענישה בלא אבחנה סקטורים רחבים באוכלוסייה, על בסיס ההנחה שהם מתנגדים לשלטון.

אין זה נכון לדבר על סמכותה של ממשלה בלתי חוקית, בהקשר אחד עם מצב חירום, שנועד לשמש אמצעי אחרון להגנה על משטר חוקי ולא, כדי להעניק מעטה של חוקיות כביכול לדיקטטורה העוסקת ברדיפה פוליטית וממיטה אסון על מוסדות הרפובליקה.

אנו סבורים כי שלטונות החוק היו צריכים לקחת בחשבון עובדה זו, ולנקוט קפדנות יתר בכול הנוגע לסבירותם של צווי המעצר, ומשך הזמן של המעצרים. בכך היו בולמים את ההחלטות הממשלתיות, ששללו את זכותם החוקתית של העצירים לעזוב את הארץ.

בקצרה, בעוד שהדוקטרינה המשפטית והחוק מכירים בכך שנסיבות נדירות יכולות להשעות זמנית את מימושן המלא של הערובות לחירותו של האדם, מקובל באותה

מידה שיש להקפיד על זכויות יסוד מסוימות, כמו זכותו של האדם להליך פלילי נאות וזכותו לצאת את גבולות המדינה.

המציאות, לעומת זאת, הייתה מצערת בקיצוניותה. הפעלת הסמכויות לשעת חירום בשנים 1976 - 1983, הביאה לעלייה משמעותית במספר המעצרים ולהארכת משך המעצר לתקופות כה ארוכות, כאילו נגזרו על הקורבנות מאסרים חמורים, מבלי שיוגש נגדם כל אישום ומבלי שנערך להם משפט.

מה- 24 במרס 1976, הגיע מספר העצורים הנתונים בידי הרשות המבצעת ל- 5182, מה שהביא את מספר האנשים שנעצרו לתקופה ארוכה ל- 8625 בתקופת החירום האחרונה. בשנת 1976 נעצרו במשך תשעה חודשים בלבד 3485 בני-אדם ובשנת 1977 נעצרו 1264 נוספים.

המספרים שלהלן מצביעים על מספר השנים בהן הוחזקו העצורים בכלא:

4029	בני אדם	עצורים פחות משנה
2296	בני אדם	עצורים שנה עד 3 שנים
1172	בני אדם	עצורים 3 עד 5 שנים
668	בני אדם	עצורים 5 עד 7 שנים
431	בני אדם	עצורים 7 עד 9 שנים

מה שמחמיר את התמונה הוא שרבים מהעצורים עברו לקטגוריה של נעדרים מרגע שהרשות המבצעת הורתה על שחרורם. ועדה זו מצאה 157 מקרים כאלה. כמו כן ידוע על 20 מקרים נוספים של אנשים שבהיותם עצורים בידי הרשות המבצעת ובמקביל נתונים להליך שיפוטי - נעלמו לאחר ששחררו עפ"י פסק דין של שופט.

הדבר מעיד כי לא דווח מראש לבני המשפחה על שחרורו של העציר וכי השחרור נעשה בדרך כלל בשעת בוקר מוקדמת, וכי מעולם לא שוחרר עציר בנוכחות קרובי משפחה. הדבר מחזק את ההשערה כי ברבים מהמקרים שימש השחרור רק תירוץ לחטיפה שבאה בעקבותיו. היה גם מקרה שהורי עצירה המתו 60 שעות בתורנות בפתח הכלא בו הייתה הבת עצורה. לבסוף נמסר להם שהיא יצאה זה עתה מפתח אחר ומאז נעלמו עקבותיה.

להלן דוגמאות של מקרים דומים:

היעלמו של *Guillermo Oscar Segalli*, תיק מס' 2456

בני נעצר ברחוב, השכם בבוקר ה- 11 באוגוסט 1976, כאשר יחד עם חברתו María del Socorro Alonso, ציירו על הקיר כתובות תמיכה בוועדה לסולידריות עם עצירים פוליטיים. בני לא השתייך מעולם למפלגה כלשהי.

אחרי 10 ימים של חיפושים אינטנסיביים, הצלחתי לאתר אותו ואת חברתו Alonso במטה המרכזי של המשטרה הפדראלית, ב- 1 בספטמבר 1976, שעה ששניהם הועברו ליחידה מס' 2 בוילה דוּוטו, ונמסרו לידי הרשות המבצעת עפ"י צו הממשל מס' 1843/76. שם, ביחידה זו, נשארה הצעירה Alonso, בעוד שבראשית אוקטובר אותה שנה הועבר בני ליחידה מס' 9 בלה פלטה, פרובינציה של בואנוס איירס. התחלתי להסדיר את האופציה ליציאתו מהארץ, כיוון שזו הייתה הדרך היחידה להוציאו מהכלא. ב- 11 בנובמבר 1976, יצאה לחופשי החברה של בני, תחת השגחה, מה שהוכיח לנו שסיבות המעצר של שניהם לא היו כה חמורות. יחד אתה התחלנו לחכות לשחרורו של הבן מתוך אמונה מחודשת, והיא ביקרה אצלנו יום-יום תוך ציפייה לחדשות. ב- 28 בינואר 1978, פרסמו העיתונים את שמו של בני ברשימת האנשים שעמדו להשתחרר. היה זה 17 חודשים מאז שנעצר, וכל אותו הזמן הוחזק ללא כתב אישום. נסענו מייד לבית הסוהר כדי לקבל מידע על שחרורו. התשובה שקיבלנו הייתה: "לבית הסוהר אין חדשות עדיין" וכי עלינו לחכות שהם בעצמם יקבלו אותן. תשובה זוהי קיבלנו גם לאחר מכן, כולל ב- 1 בפברואר 1978, כאשר ביקרנו אצלו ע"פ התקנה, אחת לשבוע. באותה הזדמנות ראינו אותו מאושר ומלא תקווה בשל החדשות הטובות וכן גם אנחנו.

(...) יומיים מאוחר יותר, נודע לנו להפתעתנו, שבננו כבר לא נמצא בבית הסוהר. פקידים אחדים דיווחו לנו באופן מעורפל ומלא סתירות, שבחצות ה- 2 בפברואר 1978 "שוחרר עם עצורים נוספים שגם הם יצאו באותו זמן לחופשי" ושמותיהם: Miguel Alejandro Domínguez, Gonzalo Abel Carranza והשלישי בשם Gallardo. איש מהם לא נראה עד עצם היום הזה. גרסאות לא רשמיות שנאספו בסביבות בית הסוהר מאנשים שחששו לתת את שמם, טוענות שבאותו לילה הוכנסו מספר עצורים בכוח לכלי רכב, ביניהם היה גם בננו. נשמעו קריאות לעזרה. כלי הרכב היה באזור הביטחון של בית הסוהר והצעקות נשמעו מהכלא עצמו. החתימה המעידה על שחרורו של בני לא נמצאה ברגע הראשון בספרי הרישום של הכניסות והיציאות מבית הסוהר. מנהל המשנה של בית הכלא מסר לנו שהעצירים המשוחררים יצאו מבית הכלא והלכו לאורך שלושה בלוקים, לרחוב 7, בלוויית סוהרים משירות בתי הסוהר הפרובינציאלי. סוהרים אלה, שנטלו חלק בשחרורו של בני, כביכול, מצהירים בתיק מס' 42817, בפני בית המשפט הפלילי של העיר לה-פלטה של פרובינציית בואנוס איירס, לפני השופט ד"ר Horacio Piombo, מזכירות מס' 15, תיק במס' 953, שהעצורים שוחררו באותו לילה בפתח הכלא. סביבת בית הסוהר מוארת בפנסים חזקים, השומרים יכולים לראות מעמדתם עד למרחק של עשרה בלוקים, אך כל הצעדים שנקטנו כדי להציל עליו מידע עלו בתוהו.

היעלמו של Carlos Ignacio Boncio, תיק מס' 666

ב- 25 במרס 1976, בשעה 9:45, נערך חיפוש ע"י אנשים במדי כוחות הביטחון במושב מספנות Mestrina S.A., ששכן בצומת הרחובות צ'ובוט וריו לוחן, ביישוב טיגרה (בואנוס איירס), שם עבד בני. הם עצרו את בני לעיני כל חבריו לעבודה. החל מאותו רגע התחלנו בחיפושים אחריו. אחרי זמן קצר הצלחנו לאתר בתחנת המשטרה מס' 1 של טיגרה, לשם הבאתי לו בגדים ומזון ואף

קיבלתי פתקים בכתב ידו, שנמצאים בידי. מאוחר יותר הועבר בני, ואיבדנו את הקשר אתו. עד היום איננו יודעים עליו דבר. ברצוני להדגיש שנמסר במשרד הפנים כי Carlos Ignacio Boncio נעצר והרשות המבצעת הארצית החליטה על שחרורו על פי צו מס' 1615/76, מה- 5.8.76. עם זאת, על אף דרישות המידע של השופט, ה'שחרור' כביכול, לא הוצא אל הפועל מעולם וכמו שאמרתי קודם לכן, מעולם לא נודע עליו דבר. העתירה לצו הבאה שהוגשה בבית המשפט הפדראלי מס' 3, בראשותו של ד"ר Guillermo F. Rivarola (תיק מס' 39.930) נדחתה בסופו של דבר והשופט הורה לשלוח צילומים למטה הכללי של הצבא, כדי שיחקור את שלילת החופש הבלתי חוקית של בני.

ביום ה- 5 באפריל 1977, שלחה אמו של הנער, Boncio, מכתב לבית המשפט בו הגישה קודם לכן את העתירה לצו הבאה, בו נכתב:

כב' השופט Rivarola.

אני נתינת ארגוטינה. שמי Ana Inés Mancebo de Boncio. אני פונה אליך כדי להביא לידיעתך שבני Carlos Ignacio Boncio, תעודת אזרח 8.242.272, לא זכה לצאת לחופשי; על אף התשובות שקיבלתי על צו ההבאה, אני יודעת בוודאות, גם ממשוחררים מקמפו דה מאז'ו, שבני נמצא עדיין שם ולפיכך אני מתחננת בפניך שתואיל בטובך לחקור מה הסיבה שטרם שוחרר, שהרי כבר חתמו על שחרורו. אני מאוד מודה לך. בברכה, Ana I. M. de Boncio.

בעקבות בקשה למידע שנשלחה ע"י ועדה זו למשרד הפנים, נתקבלה תשובה זו ב- 21 במרס 1984:

...אין ביכולתו של משרדנו למסור בוודאות איזו תחנת משטרה ביצעה את שחרורו של Carlos Ignacio Boncio, ומי היה פקיד הממשלה שביצע את צו מס' 1615/76, מכיוון שאין בידו רישומים, בקשר לסיבות השחרור. יש להניח שהדבר בוצע ע"י הצבא, שכן מהרישומים בפנקס ההעברות עולה שהוא היה בפקוד MM II. אלה הם הנתונים היחידים שבנמצא, מפני שבהתאם לצו מס' 2726/83 הושמדו הרישומים הנוגעים לאנשים הרשומים כעצורים בידי הרשות המבצעת הארצית.

התביעה על מעשים אלה הופנתה למערכת המשפט ב- 24 באוגוסט 1984, בבית המשפט הפדראלי מס' 2, בבירה.

תביעה על היעלמו של ד"ר Dardo Francisco Molina, תיק מס' 6171

ד"ר Molina היה נשיא הסנט של טוקומן וסגן מושל הפרובינציה. ב- 7 בדצמבר 1976, הוצא נגדו צו מס' 3197, לפיו הועמד בידי הרשות המבצעת הארצית, אך על פי מכתב מס' 443/78 של משרד הפנים, לעומת זאת, הוא לא נעצר מעולם.

אשתו מוסרת שב- 17 בדצמבר 1976, עשרה ימים אחרי שנחתם צו המעצר, הוא נחטף ע"י כוחות הביטחון מלשכתו המשפטית ונלקח משם במכוניתו הפרטית.

עוד באותו היום הוגשו עתירות לצו הבאה בפני בתי משפט, פרובינציאלי ופדראלי, אך שתיהן נדחו כיוון שמתשובות המדינה עלה שלא היה עצור כלל. יתר על כן, בלי כל הסבר המצדיק את שינוי ההחלטה הקודמת, הוצא ביום ה- 24 בדצמבר 1977 הצו מס' 3723, המבטל את צו המעצר.

ההליכים המנהליים והמשפטיים שנעשו כדי לאתר את ד"ר Dardo Francisco Molina עלו בתוהו. מכאן שהצו מס' 2726 מה- 22 באוקטובר 1983, בו הורה השלטון דה פאקטו על השמדת תיקי המעצרים כתוצאה ממצב החירום, ניתן לפירושים שונים. השמדה חפוזה זו של אינפורמציה, שיכלה לשפוך אור על מקרי היעלמות רבים, הייתה מכוונת אך ורק כדי להקשות על חקירתם.

עם זאת, בזכות העובדה שהשמדת המסמכים, שבוצעה בעקבות הצו, לא כללה את מסמכי 'תנועות העצורים' (העברות וכו'), יש בידו להתריע על גורם מעניין: צווי המעצר 'לרשות הרשות המבצעת הארצית' נשאו במקרים רבים תאריכים מאוחרים מאלה של ביצוע המעצרים בפועל. כלומר: שלילת החופש הקדימה, לפעמים בהרבה, את תאריך החתימה על צו המעצר. מכאן, שעברו גם על החוקים שנוצרו ע"י המשטר הצבאי עצמו. ועדה זו איתרה 175 מקרים של אנשים שסבלו אישית ממצב זה:

עדויות של Alcides Antonio Chiesa, תיק מס' 634

לאחר שנחטפתי, ב- 15 באוקטובר 1977, הועברתי למחלקה לחקירות של קילמס.
(...) ...ביום ה- 3 במאי 1978 נלקחתי לתחנת המשטרה בוויילה אצ'נאגוסיה.
(...) עפ"י הצו מס' 1613 מה- 18 ביולי 1978, הופקדתי בידי הרשות הלאומית המבצעת.

המפקח הכללי של משטרת הפרובינציה של בואנוס איירס מסר לוועדה זו בתאריך ה- 18 באפריל 1984, את הדברים כדלקמן:

אין ביכולתנו לקבוע ש- Alcides Antonio Chiesa הוחזק אי פעם בתחנת המשטרה של קילמס, במחלקה 2 (ברנאל). אך, לעומת זאת, בתחנת המשטרה המשנית של ווילה אצ'נאגוסיה, מצוינת בספר הכניסה והיציאה של עצורים, בדף 34, הוראה מס' 17, כניסתו של Alcides Antonio Chiesa, בתאריך ה- 16.06.78, שהובא מאזור צבאי 112 והפנייתו לבית הסוהר (יחידה 2) מהבירה הפדראלית לידי הרשות המבצעת.

מר Alcides Antonio Chiesa נראה במחלקה לחקירות של קילמס ('פוסו-דה-קילמס') לעיני Alberto Felipe Maly (תיק מס' 836) ולעיני Alberto Derman (תיק מס' 4185). התביעה על שלילת חופש בלתי חוקית ועל העינויים שסבל, הוצגה בפני בית המשפט הפלילי מס' 1 בלה-פלטה.

עדותו של Rubén Víctor Saposnik, תיק מס' 1906

אחרי שהוריי היו נעדרים חודש ימים, נעצרתי ע"י אדם חמוש, שזיהה עצמו כרכ-טוראי ראשון בגדוד השביעי של לה-פלטה. המעצר נעשה ברחוב, ביום ה-14 ביולי 1976, בשעה 14:00 ומייד הועברתי לגדוד 7 עצמו.
 (...) אח"כ הכניסו אותי לתא המטען של כלי רכב.
 (...) הובילו אותי למקום בו חיכו אנשים נוספים ומייד החלו לחקור ולענות אותי בדרכן חשמלי.
 (...) הוחזקתי במקום עד ה-29 באוגוסט 1976 ואז הועברתי ברכב צבאי (עם עוד עצורים) לתחנת המשטרה מס' 3, בלאנוס מערב, פרובינציה של בואנוס איירס.
 (...) ביצו מס' 2705, מה-30 באוקטובר 1976 (מצורף בזה צילום) נמסר לי שאני מוחזק בידי הרשות הארצית המבצעת. בזמן מעצרי הבלתי חוקי, נודע לי מפי עצורים אחרים, שמקום מעצר חשאי זה נקרא בשם 'פוסודה-אראנה'.
 (...) בסוף חודש ינואר 1977 הועברתי ליחידה מס' 9 בלה-פלטה. שוחררתי ב-18 ביולי 1980.

מר Rubén V. Saposnik היה עצור באופן בלתי חוקי וסבל ייסורים והשפלות רבות, החל מה-14 ביולי עד ה-30 באוקטובר 1976. אח"כ היה נתון במעצר כמעט ארבע שנים נוספות בידי הרשות המבצעת, בלי שידע מה סיבת מעצרו. העתירה על מעצרו הבלתי חוקי ועל העינויים שסבל, הוגשה בבית המשפט מס' 1 בלה פלטה.

עדותו של Gustavo Caraballo, תיק מס' 4206

ב-1 באפריל 1977 נחטפתי מביתי בשעות הלילה ע"י חמישה אנשים חמושים, בלבוש אזרחי, שהזדהו כאנשי צבא והכניסו אותי למכונית פאלקון; הם חיפשו שני אנשים נוספים: Mariano Montemayor, עיתונאי, ו-Horacio Rodríguez Larreta. כשהגענו לפלזה דה-מאז'ו, כיסו אותנו בברדסים, ואז המשיך הרכב לאזור הדרום בנסיעה קצרה בת כשלושים או ארבעים דקות, עד שהגענו למקום. כל הזמן היינו בברדסים...
 (...) אחרי יומיים במקום, הגיע האלוף Camps והובילתי אליו ללא ברדס.
 (...) אח"כ הובילו אותי למשרד אחר באותה קומה, פקדו עלי להתפשט ולמסור את טבעתי: שפכו עלי מים וקשרו לי את הידיים והרגליים לאלונקה עם קצות מתכת. חקרו אותי והפעילו זרם חשמלי בכל גופי במשך שעה וחצי. קולו של אחד המענים היה דומה לקולו של האחראי על המקום הנקרא Darío. אחראי נוסף היה אחד בשם משפחה Cosani או Cossani. נודע לי מאוחר יותר שקיבל אות הצטיינות מידי Camps. שבעה ימים מאוחר יותר הועברתי בטנדר עם עוד

עשרה איש למקום סמוך, מרחק עשר או חמש עשרה דקות נסיעה. למבנה היו שתיים או שלוש קומות.
(...) בקומה השלישית היה מקומן של הנשים. אחת מהן ילדה באותם ימים.
(...) כאן הוחזקתי במשך שמונה ימים ואח"כ הועברתי לתחנת המשטרה בבנפילד, מרחק של לא יותר מחמש דקות נסיעה. כאן נעצרתי רשמית והופקדתי בידי הרשות המבצעת.

מצב אומלל זה נבע מזלזול גורף בזכויות הפרט, שלא נתקל במחאה מצד הרשות השופטת, אשר רק במקרים יוצאי דופן, ובקול רפה, ממשה את חובתה ודרשה פרופורציה בין צו המעצר לבין המטרות שנלקחו בחשבון כשהוחלט על מצב החירום. היא גם לא מחתה על משך ואופן המעצר, במטרה למנוע ביצוע של פסקי דין או עונשים בלא משפט. העובדות מצביעות על כך שבמשך התקופה 1976-83, רק במקרה אחד הושג שחרורו של אדם שהיה עצור בידי הרשות המבצעת, בעקבות התערבות שיפוטית.

זכות הבחירה לצאת את הארץ נעלמה אף היא. בצו של הממשל דה-פאקטו, מה-24 במאוס 1976, נדחה תוקפה של זכות זו, ובחוק 21.275, מה-29 במאוס 1976, הוחלט לבטל כל בקשה בכיוון זה, מבלי להתחשב בשלב בו נתון ההליך. החלטה זו אושרה בפסיקה של בית המשפט העליון בתיק 'Ercoli', ועל פיה אם הושם גבול לתקופת השעיית זכות הבחירה לצאת את הארץ, הרי שהיא חדלה להיות שרירותית ובלתי סבירה.

מושג מה על הלך הרוח של הרשות השופטת 'דה-פאקטו' בנוגע לנושא זה, ניתן לקבל ממקרהו של הרופא Alfredo Felipe Otalora de la Serna, שנעצר ב-19 בנובמבר 1975 והועמד לרשות נשיא המדינה בתוקף מצב החירום. הוא תבע את האופציה הקונסטיטוציונית לעזוב את המדינה על מנת להשתחרר ממעצרו. נוכח העיכוב המופרז בפתרון מצבו, הוא הגיש עתירת הבאס קורפוס, וזכה שד"ר Eugenio R. Zaffaroni, שופט פדראלי דאז, ייתן פסק דין לטובתו, ויורה לנשיא לאפשר את צאתו לחו"ל.

מייד אחרי שניתן פסק הדין, עבר החוק הנ"ל שמפיג את תוקפה של זכות האופציה לצאת את הארץ. אפשר היה לשער שנורמה זו לא תיושם באופן רטרואקטיבי לגבי מי שכבר אושרה יציאתו החוקית מהמדינה ע"י שופט. אך השופט הפדראלי, ד"ר Rafael Sarmiento, החליט שלא לאפשר את קיום פסק הדין, מהנימוקים הבאים: מפני שהתנאים ששררו בזמן פסיקת הדין כבר אינם תקפים, מפני שהסעיף 23 של חוקת המדינה - המכיר בזכות האופציה - הוחלף עם הסעיף 1 של החוק 21.275, השולל זכות זו, חוק שהועבר ע"י החונטה הצבאית בתוקף סמכותה המחוקקת, סמכות שהוכרה הכרה שבשתיקה ע"י בית המשפט העליון.

אותו שופט עצמו הודיע לרשות המבצעת שעליה להביא לשינוי חקיקתי לגבי שלילת זכות האופציה לצאת את המדינה ('לה נסיון', 30.5.76). בלי להתמהמה, קבעו

השלטונות תחילה שניתן להגיש את הבקשה רק 90 יום לאחר המעצר. בתום תקופה זו עמדו לרשותם 120 יום כדי לדון בבקשה, והיה כי זו נדחתה, לא יכול העצור להגיש בקשה נוספת במשך שישה חודשים מאז ניתנה הדחייה הראשונה. הייתה זו דרך ייסורים אמיתית לאדם שבלא שהוגש כל אישום משפטי נגדו, נאלץ לשאת בתנאי מעצר חמורים, יחס משפיל ומועקה מהידיעה שהוא עלול להרג מיישום 'חוק הבריחה' במהלך העברות בלתי צפויות, או ששחרורו האפשרי ינוצל לבסוף ככיסוי להעלמתו הסופית. הנה כי כן, השלטון הצבאי לא חסך מאמצים כדי לחסל את זכויות הפרט, והשופטים שהתמנו ע"י השלטון 'דה-פאקטו' קיבלו זאת.

רק במאי 1981 יצר בית המשפט העליון תקדים, שהיה האות הראשון לריאקציה על ההזנחה המוחלטת של חובותיו בפקוח על פעולות אלה. במקרה של Benito Moya, נוכח סירובה החוזר של הרשות המבצעת להתיר לו לצאת מהארץ, החליט בית המשפט להקציב 15 יום לרשות המבצעת שתבחר אם לאפשר לעותר לצאת את הארץ, או להחליף את מעצרו ב'חופש תחת פיקוח'.

Moya היה בן 19 כשנעצר ב-1975. הוא הוחזק בידי הרשות המבצעת, ורק ארבע שנים מאוחר יותר נשפט בחשד כי השתייך לארגון חתרני. האשמה נגדו נדחתה מחוסר הוכחות, אך הוא לא שוחרר. כל פניותיו ליהנות מזכות האופציה נדחו. ב-9 ביוני 1981, ע"פ החלטת בית המשפט העליון, קבעה הרשות המבצעת את השינוי בתנאי המעצר, והוא עבר למשטר של 'חופש תחת פיקוח'.

מעצר לזמן בלתי מוגבל, בלי אישום ברור, ללא משפט, בלי סניגור וכלי אמצעי הגנה יעילים, מהווים ללא ספק פגיעה בזכויות האדם ובזכותו להליך חוקי. הדבר חמור שבעתיים אם ניקח בחשבון שהעצורים נשפטו וזוכו ע"י אותה מערכת משפטית, אזרחית או צבאית, ועדיין הוחזקו במעצר בידי הרשות המבצעת. כאשר תקופת המעצר נמשכת מעבר לזמן הנדרש לאיסוף הראיות הדרושות כדי להעמיד את העצור לדין, כי אז מתקיים המעצר רק מכוחו של דיכוי פראי ובוטה. כפי ראינו, היה זה דבר של יום ביומו בתקופת שלטונה של החונטה הצבאית.

ג. העלמם של עורכי דין

אחת מאשיות המערכת החוקתית של זכויות הפרט והערכות לשלומן, היא ללא ספק הזכות הבלתי מעורערת של 'ההגנה על האדם וזכויותיו בדיון המשפטי' (סעיף 18,

החוקה הלאומית) המוקנית לכל אזרח. מערך החופש המושלם וקשת הזכויות הרחבה ביותר הם כלי ריק אם לא הובטחה הגנה משפטית הולמת עם הפרתם.

הסניגור ממלא תפקיד מרכזי במימוש זכויות אלה. הוא 'נאמן בית המשפט', עפ"י תורת המשפט המסורתית, ויש לו חלק מהותי בהוצאת הצדק לאור, עד כדי כך שהחוק הארגוני מעמיד אותו בכפיפה אחת עם השופטים בכל הקשור לכבוד ומעמד. ללא התימוכין, הייצוג והכישורים המקצועיים של עורך הדין, היה האזרח, קורבן השרירות השלטונית, נפגע באופן חמור בבקשו אחר סעד משפטי.

זה מה שאירע למעשה בארגונינו. היה זה רק אחד האמצעים במערכת הטרור שהפעילה המדינה. צעדי תגמול קשים הופעלו נגד עורכי דין שקיבלו על עצמם להגן על הקורבנות. מעצרים שרירותיים, מעשי תקיפה ויחס נוקשה מצד ארגוני הביטחון, היעלמויות ואפילו הרג של עורכי דין, היו דבר של יום ביומו בשנים הראשונות למשטר הצבאי.

אנשי הצבא החלו לזהות את הסניגור עם הנתבע. כל מי שייצג, ביקש, או שאל על עציר חתרני כביכול, נחשד בקשר עם החתרנות וכל מי שקיבל עליו בגלוי להגן על 'עציר חתרני' נחשב לחבר בארגון בלתי חוקי, עד שיוכח ההפך. על פי רוב לא ניתן לו די זמן לעשות זאת.

זהו קריטריון מעוות המוביל בהכרח למסקנה אבסורדית שכל עורך דין המגן על נאשם ברצח יש לו בעצמו כביכול נטיות רצחניות. ראייה כזו הייתה מפקירה את המקצוע היוקרתי הזה לידי אנשים מושחתים וחסרי מצפון, וכתוצאה מכך מפקירה את הנאשם לחוסר הגנה טוטאלי.

הניסיון מראה שמושג עצמאותו של עורך הדין בביצוע תפקידו, השתנה באופן משמעותי במהלך שנותיה של הדיקטטורה הצבאית. כשהתוצאות צפויות מראש, זוהה העורך דין עם רעיונותיו של לקוחו ומניעיו הפוליטיים, ונחשב שותף לדבר עבירה.

במקרים אחרים נוצל כוחם האבסולוטי והשרירותי של שלטונות הדיכוי כדי לרדוף אנשי מקצוע מכובדים שלא נטשו את לקוחותיהם, ולבדות ראיות במטרה להעניש עורכי דין שהגנו על זכויות עובדים.

התוצאות מדברות בעד עצמן: לשכות עורכי הדין מעריכות כי מאז 1975, נרצחו 23 מחבריהם ממניעים פוליטיים. נוסף על נתון טראומטי זה, נחטפו ונעלמו עוד 109 עורכי דין, שגורלם לא נודע עד היום. ראוי לציין כי 90% מהיעלמויות אלה התרחשו בין החודשים מארס ודצמבר 1976. יותר ממאה עורכי דין נעצרו - רובם ללא משפט - ומספר גדול מזה, שקשה לאומדו, ניסו להציל את חירותם ואולי את חייהם בגלות.

המקרים שלהלן מדגימים חלקית את המוסבר לעיל:

**עדותה של הד"ר Liliana María Andrés על חטיפתו והיעלמו של בעלה הד"ר
Daniel Víctor Antokoletz (תיק מס' 1386)**

ב- 10 בנובמבר 1976, בשעה 08:30, פרצו באלימות לביתנו שישה גברים חמושים בלבוש אזרחי שהזדהו כאנשי 'כוחות הביטחון'; הכריחו אותנו לשכב על הרצפה, הכו את בעלי וקשרו את ידינו באזיקים לגב. במשך למעלה משעה ערכו חיפוש מדוקדק בדירה ולקחו אתם מסמכים וחומר הקשור לעבודתנו המקצועית, כמות גדולה של ספרים, תמונות משפחתיות וכו'.

(...) כשהגענו למקום המעצר, אחרי שירדנו שתי קומות מתחת לקרקע, הפרידו בינינו והתחילו לחקור אותנו. בחקירה הראשונה, שהייתה קצרה, שמעתי כל הזמן את צעקות הכאב של נערה שעונתה לצדי באכזריות בדרך חשמלי ובמכות. לפתע הכל פסק. שמעתי בבירור אחד מהם אומר: "צ'ה, הגזמנו עם הבלונדינית..." במשך החקירה הם אמרו שהם משוכנעים שאין לי קשר עם הבעיה ושצא לחופשי, או אעבור לידי הרשות המבצעת הארצית. הם גם לא פקפקו שבעלי לא השתייך לשום ארגון חמוש כלשהו, אולם הוא היה מסוכן לגביהם, כיוון שלדעתם מילא תפקיד של אידיאולוג בתנועות החתרניות בהיותו סניגורם של אסירים פוליטיים, פעיל למען זכויות האדם, ודמות מוכרת בחוגי עורכי הדין הבינלאומיים.

(...) הם חזרו והדגישו עובדה שלילית ומבזה נוספת, שהיה יהודי. כיוון שאין זו אמת, הכחשתי אותה.

(...) לדעתי, מקום המעצר שבו הוחזקנו, בעלי ואני, הוא בית הספר למכונאות של חיל הים, או ליתר דיוק, בית הספר לנגדים של חיל הים (אגף נפרד מקודמו ע"י רחוב פנימי).

(...) ביקשתי ללא הרף לראות את בעלי או לדעת על מצבו; ביום שבת בבוקר, ב- 13 בחודש, הוביל אותי אחד השומרים - עם התראות מרובות - לאחד החדרים ואמר לי שאראה אותו. הוא דרש שלא אספר זאת לאיש, כיוון שהדבר עלול להזיק לו קשות. שומר אחר הוביל את בעלי לאותו מקום. הרשו לנו להסיר את הברדסים והקשרים מעל העיניים ולראות זו את זו למשך דקה בערך. שהות קצרה זו הספיקה כדי שאראה שהוא עונה קשות: הוא הלך בקושי רב. הפעילו דרבן חשמלי על אשכיו וחניכיו. מייד אח"כ החזירו אותי למקומי. מאז אינני יודעת עליו דבר.

השכם בבוקר ה- 17 בנובמבר, שחררו אותי.

(...) התביעה על המעשה הופנתה מייד למטה הכללי של הצבא, הקורפוס הצבאי הראשון שמושב בפלרמו, למשטרה הפדראלית, למשרד הפנים, לכוזר הצבאי, לנשיא הוועד הקבוע של הוועידה הבישופית הארגנטינית - מונסיניור Raúl Primatesa, לאמנסטי הבינלאומי, לוועידה הקבועה למען זכויות האדם, לוועדה לזכויות האדם של O.A.S. (ארגון מדינות אמריקה), לוועדה לזכויות האדם של האו"ם, למוסדות ואנשים שונים, רשמיים ובלתי רשמיים, ארגנטיניים וזרים. הוגשו חמש עתירות לצו הבאה בבתי משפט רגילים ופדראליים. כל אותם צעדים - רשמיים ובלתי רשמיים - והתביעות המשפטיות שהוצגו, לא הניבו תוצאות כלשהן ולמעשה אינני יודעת עד היום אם בעלי חי או לא.

(...) ברצוני להדגיש שהחל משנת 1972, פעל בעלי להגנה על אסירים פוליטיים - ביניהם הסנטור האורוגואי לשעבר Enrique R. Erro, למען המאבק לשמירת זכויות האדם ומעולם לא הסתיר את פעילותו ואת מקום מגוריו. (...) הוא עסק בהוראה באוניברסיטה, היה עורך דין, משפטן בינלאומי ידוע, חבר 'בארגון האמריקאני ללימודי המשפט הבינלאומי' של ה-O.A.S. וחבר מייסד של האיגוד הארגנטיני למשפט בינלאומי.

היעלמו של הד"ר Guillermo Augusto Miguel, תיק מס' 5392

ב- 24 במארס 1976 חזר הד"ר Miguel לתפקיד יועץ חוקי של עיריית טרמאסדה ריו הונדו, תפקיד שקיבל עליו בשנת 1971, אך היה בחופשה, לאחר שנבחר לבית הנבחרים הפרובינציאלי בתקופה 1976 - 1973.

בתוקף תפקידו, היה עליו לנקוט עמדה בתיק אדמיניסטרטיבי, עקב חקירות שניהלו פקידי העירייה, שקבעו שקברט מסוס בעיר עשה ניצול בקטינים. כתוצאה מכך החליט ראש העיר דאז, Vagliatti, לסגור את המקום.

כתוצאה מכך זכה בביתו, שבפסאז' רמון קרילו מס' 41, לביקורים תכופים של בעלת המקום, הידועה בשם 'מדאם ז'ולה'. היא ביקשה ממנו שיתערב כדי לבטל את האיסור. כיוון שסירב, איימה עליו בביקורה האחרון בפעולות מצד אנשי 'SIDE', שירות המודיעין של Musa Azar, 'שעפ"י הצהרותיה היו שותפים באותו עסק.

לאחר מכן אמר לו ראש העיר, Vagliatti, שמופעל עליו לחץ לפטרו מתפקידו מצד 'בית הממשלה', בלי לציין שמות. הד"ר Miguel ביקש ראיון עם שר הפרובינציה, שקיבל אותו במשרדו ב- 22 בנובמבר 1976 ואמר לו שיש בידו מידע מה- 'SIDE' של הפרובינציה, שם נקבע כי הוא 'גורם חתרני'. בתגובה ביקש הד"ר Miguel לפתוח בחקירה נרחבת אודות חייו הפרטיים והציבוריים כדי להסיר כל ספק לגבי אי נכונותו של מידע זה. בנוסף לכך, תיאר בפניו פרטי פרטים את עניין סגירת הקברט, דבר שהשביע למראית עין את רצון השר והוא נתן לו את כל הערבויות לביטחונו האישי ולהמשך תפקידו.

למחרת, בשעה 20:45 בערך, כשנהג במכוניתו, חסמו אותו שני כלי רכב, מלפנים ומאחור, הכריחו אותו לצאת ואז הכניסוהו בכוח לאחד מכלי הרכב שחסמו אותו. המכונית פנתה לאחור, לכיוון מזרח. כל זה קרה לעיני שכנים שהודיעו על כך מייד לאשתו Ana María Tonnelier de Miguel שהגישה מייד תלונה בתחנת המשטרה מס' 3. אנשי המשטרה התייצבו במקום וגבו עדות, שהועברה מאוחר יותר לבית המשפט הפלילי מס' 3.

כיוון שההליכים המשטרתיים והמשפטיים לא הניבו תוצאות, החלו הוריו ואשתו לנדוד בין הרשויות הממשלתיות, הצבאיות והדתיות בחיפושם אחר מידע, אך ללא הועיל. עם זאת, אלוף-משנה Llamas, שמילא תפקיד בכיר בצבא בטוקומן, אמר שהד"ר Miguel נמצא בחיים וכי הוא אישית נקט צעדים כדי לשפר את תנאי מעצרו. לאחר זמן מה הוא מסר לידי אביו של הקרבן, Eduardo Miguel, שהיה בעבר מושל הפרובינציה, מכתב שהופנה אל אלוף-משנה Ruiz Palacios, שהיה מזכיר משנה של השר Harguindeguy.

כשנפגשו השניים במשרדו של המזכיר Ruiz Palacios בבואנוס איירס, הביע האיש פליאה על תוכן המכתב וביקש שבוע ימים כדי לברר את העניין. אח"כ, בפגישה נוספת, הוא אמר כי בידו 'ניירות של הבן'. זו הייתה הידיעה האחרונה. לא היו יותר מגעים וכל הפגישות האחרות עם אישי הממשל העלו חרס.

בשנת 1978, התייצבה לפני בני המשפחה אישה, ששירתה לדבריה במודיעין המשטרתי בראשות Musa Azar. היא אמרה שראתה את הד"ר Guillermo Miguel בבית הכלא בפונטה אינדיו, כשקבוצת אסירים הובלה ממקום למקום לרגל ביקורה של הוועדה לזכויות האדם של ה-O.A.S. האישה סיפרה שקשרה דברים עם הד"ר Miguel בפונטה אינדיו, והוא ביקש ממנה להרגיע את בני משפחתו, כיוון שמצבו היה טוב והוא ביקש בגדים. היא הביאה מספר שורות כתובות בידי העצור, שאמיתותן אושרה מאוחר יותר ע"י מומחים.

התביעה על מעשים אלה הוגשה ע"י אמו של ד"ר Guillermo A. Miguel לוועדה הפרובינציאלית לחקירת הפרת זכויות האדם בסנטיאגו דל אסטרו, שהחליטה לפתוח בחקירה ולהעביר את התיק לשופט הפלילי מס' 3 של הפרובינציה.

היעלמו של הד"ר Abdala Auad, תיק מס' 1089

בחודש פברואר 1977 היה הד"ר Auad עורך הדין של קבוצת בעלי מניות המיעוט בבנק 'נואבו בנקודה-סנטיאגו דל אסטרו' (הבנק החדש של סנטיאגו דל אסטרו). באותה תקופה הוא התריע ברבים על מעשה מרמה רב היקף שנעשה נגד לקוחותיו. תלונותיו הובאו לידיעת הציבור בדיווחים רבים בעיתונות, עד לתאריך חטיפתו והיעלמו ב-18 במארס 1977.

באותו יום הוא יצא מביתו לכיוון הבנק של הפרובינציה של סנטיאגו דל אסטרו, אך לא הגיע לשם, מכיוון שברח' בואנוס איירס, סמוך למספר 450, נעצר ע"י שלושה אנשים שחלפו ברכבם.

משפחתו הגישה מייד עתירה לצו הבאה והודיעה על מעשה החטיפה לבית הדין הפדראלי. בני המשפחה ביקשו ראיון עם אנשים בכירים בשלטון, עם האלוף Videla והאלוף Harguindeguy. כמו כן הם הפעילו אנשי כנסייה ואת שגרירות סוריה

בארגנטינה. לבסוף פנו גם לארגונים שונים העוסקים בהגנה על זכויות האדם והציגו את הפרשה בפני האו"ם, אולם אף אחת מהפניות הללו לא נשאה פרי.

עם עלייתו של השלטון החוקי, התייצב מר Roberto Manuel Zamudio בפני 'הוועדה הפרובינציאלית לחקר הפרת זכויות האדם בסנטיאגו דל אסטרו' והצהיר שביום ה- 3 ביוני 1978 נחטף והובל למקום מעצר ועינויים חשאי, בו היה קשור למיטה בלי מזון, עליה עונה. בשלב מסוים נתקף לדבריו Zamudio בהתקף חמור בדרכי הנשימה, עקב פליטת גזים מפתיליה בוערת ואז שמע את אחד השומרים אומר לחברו: "שוב קורה לך אותו דבר כמעט שקרה לך עם הד"ר Abdala Auad". מכאן הסיק הצד שהנ"ל הוחזק במעצר באותו מקום. התביעה בפרשה זו הוגשה לשופט הפלילי בבית המשפט מס' 4, בסנטיאגו דל אסטרו.

היעלמו ומותו של הד"ר Norberto Oscar Centeno - תיק מס' 7289

אבי התמחה בדיני עבודה, חיבר שני ספרים בנושא זה ופרסם מאמרים רבים בירחונים מקצועיים. הוא עבד כעורך דין בסנידיקט לנהגים, באיגוד הגסטרונומיה, באיגוד עובדי המתכת ובאיגוד עובדי הטקסטיל. כמו כן היה יועץ של ה-C.G.T. (הקונפדרציה הכללית של עובדים) באזור מר דל פלטה ובעיר הבריה. ב- 7 ביולי 1977, כשיצא אבי ממשדרו, נעצר ע"י קבוצת אנשים חמושים. הדבר עלה מאוחר יותר מדבריו של עד ראייה. ב- 11 ביולי 1977 התגלתה גופתו של אבי. בתעודת הפטירה מופיע ה- 9 ביולי כתאריך המוות וסיבת המוות תוארה שם 'הלם טראומטי ושטף דם'. היעלמו של אבי אירע בעת ובעונה אחת עם העלמם של אנשי מקצוע אחרים, שמהם רק אחד זכה לצאת לחופשי - הד"ר Carlos Bossi שנמצא בתא המטען של המכונית שנהג אבי ביום חטיפתו. מעדותה של הגב' Marta García (תיק מס' 7290) נודע לי כי ביום שבו נשלחה למרכז המעצר בשם 'לה קואווא' (המערה), ששכנה בבסיס חיל האוויר של מר דל פלטה, זיהתה את אבי. הוא עונה, והיא הרטיבה את שפתיו, כיוון שהתלונן על כאבים נוראים. מאוחר יותר, בסדרת עינויים נוספת, נפטר אבי. גופתו נתגלתה, כפי שצינתי, ביום ה- 11 ביולי 1977.

בין אלה שסבלו מפעולות תגמול, היו גם העוסקים בהוראת המקצועות המשפטיים. הצעדים שהופעלו נגדם השפיעו לרעה על רמת ההוראה של המשפט הדמוקרטי והרפובליקני, בשל האימה שעוררו הפרסומים על מה שעלה בגורל עמיתיהם.

כאן יש לציין את המקרה שאירע לד"ר Lucio Jorge Rebori (תיק מס' 12), עורך דין ובעל תואר בפילוסופיה, שהיה מתרגל בקתדרה של המבוא למשפט ומרצה בקתדרה לפילוסופיה של המשפט. ביום ה- 1 בינואר 1977, שעות מעטות אחרי שנחטפה אשתו, Celia Sara Machado de Rebori, מורה לפילוסופיה וסופרת, נחטף גם הוא ודירתם נבזזה. באותו לילה פרצו גם למשרדו. אחיו, המהנדס והאגרונום Humberto Antonio Rebori, הגיש מייד עתירה לצו הבאה, בגללה נחטף גם הוא, ב- 2

בפברואר 1977. כל השלושה נעדרים עד היום. מן הראוי להדגיש שהחוטפים, שנשארו באופן גלוי מכוונות ירייה ורובים עם קנה קטוע, חיפשו למעשה את בתו של הד"ר Rebori מנישואיו הראשונים, נערה מתבגרת שלמדה זה שישה חודשים מוסיקה בפריז, צרפת. כיוון שלא מצאו אותה, התקיפו את המשפחה, מהיותה לדבריהם 'שותפה לדבר עבירה' עם הצעירה המבוקשת.

כמו כן היו כאלה, שעד לחטיפתם והרצחם, מילאו תפקידים במערכת המשפטית. כמו במקרה שלהלן.

היעלמו ומותו של הד"ר Guillermo Raúl Díaz Lestrem, תיק מס' 2161
הד"ר Díaz Lestrem היה מזכיר המערכת המשפטית הפלילית הפדראלית בעיר הבירה ומאוחר יותר סניגור רשמי במערכת המשפטית הפלילית. כשעסק בתפקידו האחרון, נעצר בשעות הבוקר המוקדמות של ה-30 במארס 1976 והופקד בידי הרשות המבצעת. תודות לצעדי איגוד השופטים הצליחו לאתרו בבית הכלא בוילה דוויטו. מאוחר יותר הועבר לבית הסוהר בסיירה צ'יקה, פרובינציה של בואנוס איירס. בדרך הוכה בברוטליות, דבר שגרם לפגיעה קשה באחת מאוזניו. חמישה ימים אחרי מעצרו ניתן צו פיטורין מתפקידו ברשות השופטת.

לאחר שיצא לחופשי, חזר לעסוק באינטנסיביות במקצועו כעורך דין, בתחום התמחותו, במשרדו של העורך דין הפלילי הידוע הד"ר Ventura Mayoral.

במאי 1978 נודע לו כי שוער הבניין ראה אנשים חשודים בסביבה וכששאל למבוקשם ענו לו "אנו מחפשים את Díaz Lestrem". במקביל קיבל איומים בטלפון. לפיכך החליט להתייצב מיוזמתו בפני בית המשפט הפלילי הפדראלי מס' 3 בעירו וחתם על עתירה לצו הבאה מונע, ובו בקשה להסגיר את עצמו לבית המעצר של בית המשפט, כל עוד בית המשפט דן בעתירה. אח"כ יצא לחופשי, בהיעדר האשמה כלשהי נגדו.

בליל ה-20 באוקטובר 1978, נעלם הד"ר Díaz Lestrem. גופתו נמצאה ב-30 בנובמבר 1978 בכניסה לקלוב חימנסיה אי אסגרימה, בשכונת פלרמו, בעיר הבירה. הגב' Nilda Noemí Actis Gorreta הגישה את עדותה לא מכבר בפני ועדה זו ובה נאמר:

א. כי היא עצמה הייתה עצורה באופן בלתי חוקי ב-ESMA במשך שמונה חודשים, החל ב-19 ביוני 1978;

ב. היא ראתה שם את עורך הדין Díaz Lestrem בסוף חודש אוקטובר של אותה שנה; ג. חודש ימים מאוחר יותר, הבחינה שהוציאוהו מהמקום; ד. למחרת קראה בעיתונים כי הוא נמצא ללא חיים בשכונת פלרמו; ה. היא ראתה במו עיניה איך עונה ב-ESMA (תיק מס' 6321).

התוצאה ממאורעות אלה ברורה: חוסר הגנה משפטית לבני משפחות החטופים, שנוקקו לכך כדי לעתור לבית המשפט על הטרגדיה של יקיריהם שנחטפו או נעצרו. על בתי הדין עברו זמנים מיוחדים במינם בכל הנוגע לתורת המשפט; רוב בני המשפחות נאלצו לתכנן בעצמם את הפניות בכתב לערכאות המשפטיות, בלי לזכות להגנה מקצועית, בשל האיום שריחף על ראשיהם של עורכי הדין והחשש בשל מה שקרה לעמיתיהם. מעולם לא היה צורך כה גדול בהגנה משפטית ולעומת זאת, באופן פרדוכסלי, עזרה מקצועית כמעט ולא הייתה זמינה.

ד. החיפושים בארגונים להגנת זכויות האדם

החיפושים של בני המשפחה אחרי עצה או הגנה כלשהי, הביאו אותם בשלב מסוים לפתחם של הארגונים הפועלים למען זכויות האדם, שם ניתן להם הייעוץ האפשרי. התוצאה הייתה ששופט פדראלי הורה לבצע חיפוש בסניפים השונים שנועדו עבור הוועדה הבין אמריקאנית למען זכויות האדם, לקראת ביקורה בארץ והחרמת כל המסמכים הנמצאים בסניפים אלה.

הסיבה לכך נעוצה בעובדה שהארגונים להגנת זכויות האדם ניסחו טופס עתירה סטנדרטי לצו הבאה טיפוס, עם מקום ריק לציון הפרטים עפ"י המקרה והנסיבות האישיות של כל עותר שייפנה אליהם.

עוזרת בית בשם Dorita Marzan de Galizzi, שבתה נעלמה בשנת 1976, הגישה אחת מאותן עתירות לצו הבאה לבית המשפט הפלילי הפדראלי מס' 2, בבירה הפדראלית, מזכירות מס' 5. בעת הדיון בעתירה בבית המשפט, היא נשאלה איך ידעה לכתוב בתביעתה, שחוטפי בתה 'נשאו, על פניו, בסמכות ציבורית, בהתחשב בהיקף המבצע שאותו ערכו'. שאלות בית המשפט נסבו בעיקר סביב השאלה אם העותרת ראתה את אנשי כוחות הביטחון שפעלו בחיפוש. האישה ידעה רק את מה שסיפרו לה השכנים בבית פתח. המבצע נערך ע"י אנשים שבאו במספר כלי רכב ונשאו נשק בגלוי. היא הוסיפה שפקידה בוועדה למען משפחות הנעדרים והעצורים מסיבות פוליטיות, הדריכה אותה למלא את השורה הריקה במילים אלה. הסבר זה לא רק שלא השביע את רצון בית המשפט, אלא שהדבר הביא לחקירה בחשד לעדות שקר, שתוצאותיה לא נצפו מראש בקרב אנשי הארגון.

מן הראוי להבהיר שמנסחי טופס העתירה הסטנדרטי המודפס, כללו בסעיף זה של העתירה את אותו הנוסח שנכתב בעתירתו הידועה של Pérez de Smith ואחרים, שהוגשה לבית המשפט העליון, בלי שהדבר גרר אז הערות בדבר חוסר פרופורציה בחיבור המשפט אלא להפך, בית המשפט העליון נתן בשעתו החלטה רלוונטית מאוד לעתירה.

לאחר הדברים האלה נערכו חיפושים במשרדי הליגה הארגונית לזכויות האדם, במשרדי הוועידה הקבועה למען זכויות האדם ובמשרדי התנועה האקומנית של כנסיות למען זכויות האדם. נחטף חומר רב - כרטיסיות, טופסי עתירות לצו הבאה, רשימות נעדרים ועוד. כמו כן נעצרה לחקירה, למספר שעות, מתנדבת של הוועדה למען משפחות הנעדרים, ששחררה אח"כ מחוסר כל אישום נגדה. בסך הכל הוחרמו לא פחות משני מטרים מעוקבים של ניירת.

בהצהרתה הוסיפה העותרת Dorita Marzan de Galizzi כי נתבקשה לדבר עם איש בשם Carreño שעוסק בנעדרים. אז פנה מזכיר בית המשפט עם שתי משאיות גדולות של המשטרה הפדראלית למקום שאותו ציינה המצהירה, בשדרות דה-מאז'ו מס' 760. שם נמסר שהאדם המבוקש הוא כנראה הד"ר Edmundo Vargas Carreño, מזכיר הוועדה הבין אמריקנית לזכויות האדם של ארגון מדינות אמריקה, מוסד הנהנה מחסינות דיפלומטית. בשל כך הוחלט שלא להמשיך בחיפושים במקום.

צריך לציין שבית המשפט, במקום שיעריך את החומר הרב שנחטף מהבחינה המשפטית, העדיף להפנותו למשטרת הפרובינציה של בואנוס איירס, כדי שתעריך אם אכן 'מדובר בחומר חתרני'.

בעניין זה ראוי לעיין בדו"ח שנכתב ע"י הוועדה הבין אמריקנית לזכויות האדם של ה-O.A.S., 'על מצב זכויות האדם בארגנטינה', בעמ' 289:

א. מוזר שכל המסמכים המוחרמים נשלחו למפקדת המשטרה של בואנוס איירס, שהרי צריכים היו להישאר ברשות השופט; ב. אם התביעה התייחסה לאחד המוסדות, לא ברור מדוע הוראת החיפוש הורחבה לגבי משרדים של מוסדות אחרים; ג. הפשיטה לא התרכזת רק בטופסי העתירה המודפסים, אלא כללה גם החרמה של כל החפצים והמסמכים שהיו באותם ארגונים.

ב- 28 ביולי 1979, שלושה עשר יום לפני החיפוש בארגונים לזכויות האדם, החרמה המשטרה 4000 עותקים של העלון 'היכן הם 5581 הנעדרים?' מבתי הדפוס של Alemann y Cía. העלון היה בהדפסה לקראת הוועידה המתמדת לזכויות האדם, שנערכה בשיתוף עם התנועה האקומנית הכנסייתית למען זכויות האדם, הליגה הארגונית לזכויות האדם והוועדה למען בני משפחות הנעדרים.

אין אנו יכולים שלא לציין את היחס הפוגע והרדיפה הבלתי פוסקת אחרי האמהות של פלזה דה-מאז'ו. הן סבלו מאיומים מסוגים שונים, מעשי תוקפנות ואף מעשי העלמה של כמה מחברותיהן, הכל בעטיו של פשע אחד ויחיד: בקשתן שיחזירו את בניהן חיים. כך הפכו - ברגעי הדיקטטורה השחורים ביותר - לדוברות המצפון האזרחי של האומה.

המקרה שיתואר להלן הוא דוגמא לאווירה הנוראה ששררה באותם ימים, כאשר כה קשה היה להשיג הגנה משפטית יעילה על זכויות האדם.

מעצרו ותביעתם של חברי המרכז ללימודים חוקיים וחברתיים, תיק מס' 7418 ביום שישי ה- 27 בפברואר 1981 נערך חיפוש במרכז ללימודי החוק והחברה (Centro de Estudios Legales y Sociales- CELS) בבירה הפדראלית, בהוראת השופט הפלילי הפדראלי של בית המשפט מס' 2, הד"ר Martín Anzoátegui, בהתערבות מזכירו הד"ר Guillermo Arecha. באותו רגע, נמצאו במקום הגב' Carmen Aguiar, גזברית ה- CELS וחלק מהצוות, הד"ר José Francisco Westerkamp שהיה חבר בוועדה ועוד שלושה מבקרים. החיפוש נמשך שעות מספר ובסופו לקחו את כל המסמכים והניירות שהיו במוסד. כל החמישה נעצרו והועברו למטה הביטחון של המשטרה הפדראלית.

עוד לפני שנסתיים החיפוש במושב ה- CELS, נערך חיפוש בביתו של הד"ר Emilio Fermín Mignone. הוא נעצר עם הגיעו והועבר למטה הביטחון עם עורך הדין Marcelo Parrilli שהיה איתו. גם מידי הד"ר Mignone הוחרמה כמות גדולה של ניירות, עלונים וספרים אישיים.

בד בבד, פנתה משלחת משטרתית אחרת לביתו של הד"ר Boris Pasik, עורך דין ומזכיר ה- CELS ועצרה גם אותו. לבסוף, בשבת בערב, עצרו את הד"ר Augusto Conte MacDonell, סגן נשיא הארגון, שעה שיצא מביתו.

תשעה העצורים, שהוחזקו בבידוד קפדני, הוכנסו כל אחד לתא נפרד. ביום ראשון, ה- 1 במארס, שוחררו שלושת האנשים שנמצאו במקרה במושב ה- CELS, אך ששת הנותרים הוחזקו באותם תנאים עד בוקר ה- 3 במארס והועברו לקומת התת-קרקעית של בניין בתי המשפט. החקירה בפני השופט החלה רק ביום הבידוד החמישי, מבלי שניתנה לעצורים מנוחה נאותה.

במשך החקירה שנעשתה ע"י המשטרה, הסבירו הנאשמים בהרחבה את מטרות ה- CELS ופעולותיו. הם הדגישו שמדובר בארגון חוקי, ללא מטרת רווח, הפועל באופן גלוי מתוך כוונה לשמור על זכויות בסיסיות, ונאבק באמצעים חוקיים נגד כל סוגי העבירות, האפליה והניצול. הם הצביעו על כך שבאותו זמן פיתח ה- CELS שלוש תוכניות עבודה: הראשונה, בעלת אופי משפטי, כוללת ניהול תיקים משפטיים הקשורים בהיעלמות אנשים, עצורים ללא משפט, או כאלה שהואשמו בבתי דין צבאיים, או נתבעו מסיבות פוליטיות וכו'. השנייה, כוללת הקמת מרכז לתיעוד בנושאים אלה, ביצוע חקירות, ניהול מחקרים והפצת פרסומים. השלישית, מכוונת ליצור קשר בין ארגונים דומים בארץ ובחו"ל, ולתת יעוץ או שירותים לקבוצות, ארגונים ומוסדות, העוסקים בבעיות דומות. בשל כך השתייך ה- CELS לוועדה הבינלאומית של המשפטנים, שמרכזה בז'נבה ולליגה הבינלאומית למען זכויות האדם בניו יורק.

בלי לאפשר לנחקרים לאמת את נכונות הצהרותיהם במשטרה, שאל השופט Anzoátegui במהלך החקירה רק שאלות הקשורות להאשמה הנובעת מהחומר שהוחרם. החלק הרלבנטי היחידי מתוך החומר שהוחרם, היה שרטוט היקפי של שטח צבאי, של קמפו דה מאז'ו כביכול. השרטוט, שצויר ביד, בעט כדורי על נייר שקוף, יכול להיות העתק גרוע של מפת דרכים שניתן לרכוש בכל חנות. הייתה גם רשימת הסגל ששירת בשנת 1976 ביחידה צבאית בקורדובה והערות אחדות על קצינים ונגדים. הרשימה נראתה כאילו נלקחה מתוך עדויות שניתנו בגלוי בחו"ל, או באופן סודי יותר בארץ, מפי חטופים שהוחזקו במרכזים חשאיים ושוחררו.

מן הראוי לציין שהשופט הסביר שהחיפושים נערכו בעקבות הלשנה - שאת מקורה סירב לציין - על פיה היו במשרדי ה- CELS מפות ומסמכים צבאיים העלולים לפגוע בביטחון המדינה. עם זאת, הכריז שלא הוא הורה לערוך חיפוש בביתו הפרטי של הד"ר Mignone.

אחרי החקירה, הורה השופט לבטל את בידודם של העצורים - ואז הצליחו אלה לאשר כי ההצהרות האישיות שנתנו במשטרה תואמות זו לזו בשל אמיתותן - והשופט הורה על שחרורם מהיעדר עילה למעצרים (ע"פ סעיף 6 לחוק העונשין) כי 'אין הצדקה או נימוק הגיוני להאריך את המעצר וכי לאור ההוכחות שנאספו, יש לבדוק את חומר הראיות בדיקה מדוקדקת וקפדנית יותר'.

אף על פי כן, בימים ה- 13 וה- 14 במאס, פרסמו העיתונים 'לה ראסון', 'לה פרנסה' ו'קרוניקה', מאמרים שיוחסו לדוברי בית המשפט, שהעלו האשמות קשות נגד חברי ה- CELS. חדשות אלה, צוטטו תוך הבלטת מקורן הרשמי ואישרו כי 'השופט Anzoátegui בודק את הקשר בין הנאשמים לבין תנועות חתרניות בינלאומיות' וכי המסמכים שהוחרמו 'עשויים לאשר את הקשר של המרכז ללימודים חוקיים וחברתיים עם תנועות חתרניות, המסתתרות תחת המסווה של הגנה על זכויות האדם'.

אלא שאף לא אחד מן הדברים אושר במהלך המשפט; נהפוך הוא: הצהרות אלה הצביעו כנראה על כוונה להסיט את המשפט לעבר אישומים חמורים יותר, יהיו בלתי מתקבלים על הדעת כאשר יהיו. יחד עם זאת, היה מעשה כזה מהווה הפרה חמורה של חובת השופט, מפני שהייתה זו החלטה שיפוטית פסולה שנתקבלה בטרם משפט ופגיעה בכבוד הנאשמים. הדבר הביא לערעור סמכותו של הד"ר Anzoátegui ודרישה להרחיקו מהדיון בתיק; בנוסף הוזכר גם מקרה אחר, שהיה בדיון אצל אותו שופט עצמו ב- 1979, בו ניתן צו לחיפוש בוועידה הקבועה לזכויות האדם, בליגה הארגונינית לזכויות האדם ובתנועה האקומנית לזכויות האדם ובמהלכו הוחרמו הארכיונים של ארגונים אלה; גם באותו מקרה נעשה שימוש באותה שיטה של הדלפות, שזכו להבלטה בעיתונות.

כשנודע לשופט Anzoátegui על הבקשה לפסילתו, הוא פסל את עצמו מלשבת בתיק. כתוצאה מכך הועבר התיק לבית המשפט הפדרלי, בראשותו של ד"ר Pedro

C. Narvaiz, שגם נגדו הוגשה בקשת פסילה, מכיוון שבאוקטובר 1980 יצא נגד עורכי הדין Mignone, Pasik, Parrilli, Conte Mac Donell ו-1, שיחד עם עוד 33 עורכי דין אחרים הגישו את העתירה לצו הבאה בשמם של 329 אסורים שהיו בידי הרשות המבצעת הארצית. כתוצאה מכך גלגל השופט Narvaiz את התיק לבית המשפט הפדראלי מס' 4, בראשותו של הד"ר Norberto Giletta, שהחליט לבסוף על ביטול סגירת המשרדים ועל החזרת רוב החומר שהוחרם. ד"ר Giletta זיכה סופית את הנאשמים וקבע כי החשדות שיוחסו להם אינם מבוססים ואינם מהווים פגיעה בכבודם ובשמם הטוב.

כל התסריט שתואר לעיל מעיד על דרך החתחתים של הסניגורים והארגונים שייצגו את האזרח באותם ימים, שבהם היו חילול זכויות הפרט והפרת הערובות החוקתיות לביטחוננו - דברים של יום ביומו.

ה. סולידריות בינלאומית

כאשר זכויות חיוניות של האדם נתונות בסכנה, חשים עמי העולם בחרפה, כאילו נפלה על כל אחד מהם אישית, בין אם נדרסו הזכויות תחת רגליו של השלטון המקומי ובין אם תחת רגליו של פולש זר. זוהי תחושה שנוצרה לאחר מאות שנים של קיום אנושי משותף בתבל. אם נבחן את ציוני הדרך בהיסטוריה העולמית, נראה בהכרח שרק אחרי מלחמת העולם השנייה, שהמיטה סבל כה רב על העמים המעורבים, הגיע המין האנושי למסקנה שסוגים מסוימים של התנהגות גרמו להשחתת ערכי-על הנוגעים ללב ליבו של המצפון האנושי.

האסון הנורא שפקד את עמנו, פגע ברגישויות אלה. העומקים שאליה הגיע הדיכוי שהופעל ע"י הטרור של המדינה באותן שנים אפלות, עוררו את מצפונם של אנשים רגישים בכול רחבי העולם, שהרימו יחדיו קול זעקה נגד הברבריות שהשתלטה על ארגנטינה. אלה שהשתלטו בכוח על המדינה באותם ימים, הציגו מחווה לגיטימי ואצילי זה, כאילו היה מסע השמצה אנטי - ארגנטיני.

האמת היא, שהסולידריות שליוותה את עמנו באותה תקופה של חילול ערכי החיים והחופש, התקבלה אצלנו בתודה והערכה עמוקה אל אותם אנשים, מוסדות ומדינות שהעניקו לנו את תמיכתם. בל נשכח, שהמודעות העולמית למצבנו החלה בפעולתן המקורית והנועזת של האמהות של פלזה דה-מאז'ו, שבעוצמה של כאבן שימוש לעולם דוגמא נדירה, שאין לה אח ורע, להגנה על הזכות לחיים.

כדוגמה נציין את המשמעות המיוחדת שנודעה לביקורה בארצנו של הוועדה הבין אמריקנית לזכויות האדם של ה-OAS, וכן את פעילותן של קבוצת העבודה בדבר העלמה בכוח או בכפייה מטעם האו"ם, שהביאו לידיעת הקהילייה הבינלאומית את ממדיה של השיטה להעלמת אנשים ברפובליקה של ארגנטינה. ללא ספק, נבעה פעילות זו מהמחאה המשותפת של רוב עמי העולם על חילול זכויות האדם בידי

המשטר הצבאי. עם זאת, ארגונים בינלאומיים רבים נתקלו בקשיים בהפעלת הסולידרית, בהעדר אחדות דעות בתוכם. בעניין זה נזכיר את הימנעותן של ארצות מזרח אירופה מלהצטרף לגינוי, לאחר שנציג ברית המועצות ביקש '... לא להעביר לוועדת זכויות האדם, כל תביעה על ארגונינה'. הוא טען כי 'מאורעות חדשים פקדו ארץ זו, עם עלייתו לשלטון של משטר חדש' (הוא התייחס למינויו של האלוף Roberto E. Viola, שהיה הרמטכ"ל בשנות הדיקטטורה האכזריות ביותר, לכהונת הנשיא). הקטע מצוטט מתוך מסמך של ועדת המשנה של האו"ם - תקופה 35 - (E/CN. 4/sub/2/1982/SR.28).

ברגשי הוקרה עמוקים אנו מציינים את פעילות הארגונים הממשלתיים של הוועדה העליונה למען הפליטים של האו"ם (ACNUR) ושל הצלב האדום הבינלאומי. גם פעילות הארגונים הלא ממשלתיים, שפעלו במגזר הבינלאומי ראויים לציון, ובהם אמנסטי הבינלאומי, הוועדה הבינלאומית למשפטים, הוועד העולמי של הכנסיות, הפדרציה הבינלאומית לזכויות האדם, התנועה הבינלאומית למשפטים קתולים (Pax Romana), Pax Christi בינלאומי, האיגוד הבינלאומי נגד העינויים, החברה למשפטים דמוקרטים, הליגה הבינלאומית להגנת הזכויות ולשחרור העמים, החברה למשפט פלילי (Penal Law Association), הקבוצה למען זכויות מיעוטים ועוד. בין הארגונים שאיגדו בני משפחות של נעדרים ואיגודים דתיים, ראוי לציון במיוחד את הפדרציה של בני המשפחות באמריקה הלטינית (FEDEFAM), שמושבה בקראקס, CLAMOR שמושבה בסן פאולו וה- Vicaría de la Solidaridad שמושבה בצ'ילה.

רשימת עורכי דין נעדרים

תיק מספר	מועד ההעלמות	גיל משוער	תעודה	שם משפחה ושם פרטי
4543	06.07.77	26	LE. 08372918	ALAIS, Raúl Hugo
152 (Clamor)	08.03.78	23	DNI. 11056144	ALEMAN, Martín Federico
3498	04.10.76	32	LE. 04318140	ALMENDRES, Carlos Alberto
APDH.	25.07.76	28	LE. 07995649	ALTAMIRA, Carlos Felipe
APDH.	17.03.77	32	LE. 05675848	ALVAREZ, César Héctor
1974	26.01.77	46	LE. 05450467	ANGELUCCI, Domingo
4960	23.07.76	26	CI. 06403123	ANTEBI, César Alberto
1386	10.11.76	40	CI. 06277901	ANTOKOLETZ, Víctor Daniel
4230	10.09.76	29	LE. 08686550	AOSTRI, Amado Vicente
4544	06.06.77	28		ARESTIN, Salvador Manuel
1089	18.03.77	55	LE. 03845593	AUAD, Abdala
385	16.02.76	30	MI. 08415273	AYALA, Vicente Víctor
3669	28.12.76	27	CI. 06162337	BERETTA, Graciela Alicia
1123	07.03.76	29	LE. 07646225	BERNARD, José Pablo
751 (Clamor)				BERNASCONI, María Teresa

EVEQUOZ FRAGA, Manuel Hugo	LE. 04430422	32	01.11.76	2378
FALCONE, Norma Raquel	CI. 06023101	30	27.07.78	2165
FASSI, Roberto Hugo Mario	CI. 05226739	27	26.11.76	2332
FERNANDEZ BLANCO, Antonio			01.04.76	2351 (Clamor)
FERNANDEZ, Mónica Noemí	CI. 07461785	23	20.11.77	2412 (Clamor)
FERNANDEZ BAÑOS, Héctor Hugo	CI. 05012580	31	08.05.76	3398
FRESNEDA, Tomás		38	08.07.77	6651
GALLARDO, Rodolfo Gustavo	LE. 07970819	35	12.05.76	4549
GARAT, Eduardo Héctor	LE. 06064942	33	13.04.78	7078
GATTO, Carlos Oscar	CI. 05639096	29	29.04.76	6848
GIORDANO CORTAZZO, Héctor		39	09.06.78	7120
GOMEZ, Conrado Higinio	LE. 06710180	40	10.10.77	224
GONZALEZ VELARDE, Juan C.	LE. 08165961	32	26.03.76	224
GUTIERREZ, Rodolfo	CI. 02739059		06.02.78	APDH.
HENRIQUEZ, Hernán Jorge	CI. 05809039	45	04.05.77	5736
HERNANDEZ, Mario Angel	LE. 05309710	29	11.05.76	982
BETTINI, Antonio Bautista	LE. 01484716	60	18.03.77	2027
BIGI MARQUEZ, Jorge Alberto	LE. 04372627	38	01.12.76	6419
BUSTOS, María Cristina Vda. de Coronel	LC. 04939442	32	14.03.77	4883
CALABRO, Elda Leonor	LC. 08950332	38	15.06.76	3335
CANDELORO, Jorge Roberto	LE. 05318668	39	13.06.77	7290
CARRILLO RODRIGUEZ, Fausto Augusto		32	18.08.76	1739
CASARIEGO DEL BEL, Juan Carlos	CI. 01884643	54	15.06.77	2416
CATALA, Alfredo Eduardo	LE. 04646562	32	08.05.77	APDH.
COURTADE, Enrique Gastón	LE. 05372793	45	21.04.77	3549
CHORNI, Adolfo Ernesto	CI. 05895496	30	27.06.78	4545
CHUA, Antonio Jorge	LE. 05103956	53	07.10.77	4546
DEL GESSO, Juan Domingo	CI. 01265573	33	26.03.76	5599
DOLDAN, Graciela María de los Milagros	LC. 03989356	34	26.04.76	2247
ELENZVAIG, Luis Natalio	LE. 04283118	40	19.05.77	327
ESPAÑA, Néstor Julio	CI. 05595187	29	27.11.76	1057
HOCHMAN, Abraham	LE. 04311323	38	17.08.78	1649
HODOLA, Oscar Luis	LE. 08216151	28	12.05.77	6856
ISRAEL, Teresa Alicia	CI. 06720455	25	08.03.77	1730
LA BLUNDA, Pedro	LE. 04974154	33	01.03.77	3577
LESCANO, Luis Alejandro	LE. 02765737	63	13.03.76	6562
LOPEZ, Mirta Graciela	CI. 08413723	31	22.06.78	1067

MALBERTI RISSO PATRON, Jorge Eduardo	LE. 10222851	26	27.03.76	6622
MEDINA, Daniel Reynaldo		29	15.10.76	4321 (Clamor)
MEDINA ORTIZ, Gustavo		36	10.10.75	4476
MIGUEL, Guillermo	CI. 06136466	30	23.11.77	5392
MOLINA, Dardo Francisco	DNI.03497025	59	17.12.76	6171
MONTESANO, Stella Maris de Orgando	LC. 05865057	29	16.10.76	2247
MOURIÑO GONZALEZ, Eusebio Jesús	CI. 04872280	26	06.11.76	2306
NOE, Víctor José	DNI.04620671	28	26.10.76	2344
NORIEGA, Carlos	CI. 03537297	35	01.02.77	1630
OCERIN, Carlos Abel	05151502		24.03.77	3026
OHSHIRO, Oscar	CI. 04722250	36	21.04.77	2810
ORO, Alberto Marcelo	LE. 04626632	29	30.10.76	2371
ORTIZ, Nelly Esther	CI. 02636774		28.11.76	2701
PALUDI, Osvaldo Cayetano	LE. 04391815	35	13.04.76	6407
PAREJA GALBIATTI, Jos é Alfredo	DNI.08188014	27	12.03.77	APDH.
PATRIGNANI, Carlos Alberto	LE. 05070468	26	26.11.74	701
PEIRANO, Edith Mercedes	LC. 06695540	25	15.04.77	4769
PELEGRINI VITA, Carmen	02308413	50	27.05.77	383
PERETTI, Nora Graciela de Gallardo	LC. 04957187	33	12.05.76	4600
PESCI, Eduardo	LE. 04752181	36	23.10.78	APDH.
PODGAETZKY, Mario	LE. 04252194	39	14.10.76	271
PRATO, Amanda Virginia	LC. 05697119	30	12.02.78	2133
RATTI, Rodolfo Miguel Ernesto	CI. 05129371	33	23.02.77	APDH.
REBORI, Jorge Lucio	LE. 04230162	48	01.02.77	12
SANGIORGIO, Carlos Andrés	CI. 07318149	26	24.08.76	15
SANJURJO, Eduardo Antonio	CI. 06087571	28	05.07.76	52
SANTUCHO, Manuela Emilia Rosario	CI. 06179904	35	14.07.76	62
SAUR, María Graciela de Galuppo	DNI.10543464	25	21.09.76	6581
SCHTEINGART, Mónica Susana de Teste	LC. 04712857	35	12.11.76	APDH.
SEMAN, Elías	LE. 04132303	44	16.08.78	2144
SINIGALIA, Roberto Juan Carmelo	CI. 05945321	41	11.05.76	6997
SFORZA, Juan Pedro	DNI.08462613	26	05.09.77	3397
SOBEL, Héctor Natalio	LE. 05622605	39	20.04.76	3630
SOSA, Antonio	CI. 04425480	46	17.06.77	1561
SURRACO, Basilio Pablo	LE. 07751858	33	14.03.78	3233
TABOADA, Marta Angélica de Dillon	LC. 04284378		27.10.76	APDH.

TESTE, Jorge Horacio	LE. 04385980	36	12.11.76	1175
TURK, Jorge Ernesto	LE. 08413124	31	28.05.76	3308
VACA NARVAJA, Hugo			10.03.76	4548
VALERA, Baldomero Juan	LE. 00431801	60	03.11.76	1938
VALVERDE, Eduardo Jorge	LE. 06883910	38	24.03.76	4749
VAN GELDEREN, Roberto	CI. 05676891	24	31.05.77	735
Ricardo				
VARGAS ALVAREZ, Jorge	LE. 07935148	33	12.06.76	394
VENDRELL, Alberto Jorge	LE. 08505106	27	19.05.78	2309
VERA, Rubens		46	19.08.78	3332
VILLAS ZEBALLOS, Horacio		41	01.06.76	7108 (Clamor)
Ramiro				
VOCUBER, Hugo Rogelio		32	01.09.80	2073
WEJEMAN, Esther de Glaz	CI. 05671142		10.01.77	APDH.
YACUB, Mario Gerardo	LE. 05815507	38	01.11.76	200
YEDRO, Roberto Horacio	MI. 07632501	28	13.12.76	4091
ZELAYA MAS, Jorge Alfredo	LE. 08255253	30	01.08.78	3885

סה"כ מקרים: 107

רשימת אנשים עצורים - נעדרים שנראו בזמן שנדחו עתירות לצו ההבאה למענם בבתי המשפט הפליליים, בבירת ארגנטינה.

שנת עתירת צו ההבאה	מספר תיק העד	מחנה מעצר חשאי בו נראה	אנשים עצורים - נעדרים
1976	4591	Base Aérea Morón	ARROYO DE PEDERNERA, Dolinda
1976	704, 4816	Esma	URONDO de KONKURAT, Claudia
1976	4816	Esma	KONKURAT, Mario Lorenzo
1977	1131	Atlético	VENSENTINI, Rosalba
1976	60 N.U.	Campo de Mayo	MENNA, Doménico
1976	60 N.U.	Campo de Mayo	LANCILOTTO de MENNA, Ana M.
1977	3901	Atlético	TOCCO, Daniel
1977	3360-10 N.U.	Atlético	GUAGNINI, Diego Julio
1977	3021	Atlético, Banco	GUAGNINI, Luis Rodolfo
1977	13 N.U.	Comisaría San Isidro	VALETTI, Roberto Claudio
	4816	Esma	AIETTA de GULLO, Angela M.
1978	3360, 10 N.U.	Banco	LEONE, Lucio
1979	2926, 5604	Comisaría y arsenal Zárate	DI MARTINO, María Teresa

ARMELIN, Juana María	Banco	3360, 10 N.U.	1978
DEPINO, Mario Alberto		3021	1977
BURDISIO, Alicia Raquel	Jefatura de Santa Fe y Tucumán	440, Ag.1 N.U.	1977
CAZALAS de GIGLIO, Virginia I.	Atlético, Banco	3360, 10 N.U.	1977
GARCIA, María Cristina	Base Mar del Plata	3360, 10 N.U.	1977
GIORGI, Alfredo Antonio	Olimpo	4152	1978
MANZO, María Teresa	Olimpo	3360, 10 N.U.	1978
MARROCCO, Susana María	La Cacha	59 N.U.	
MARROCCO, Cristina Lucía	Pozo Bánfield	1715/16/18	1978
PICCARDI, Félix Eduardo	La Cacha		
PESCI, Eduardo	Pozo Bánfield	1715/16/18	
	La Cacha	59 N.U.	
	Esma	3673, 49 N.U.	1978
		4816, 46 N.U.	
		3596, 5307, 4442	
		Ag.1N.U., 2893	
PIFFARETI, Ana María	Banco, Olimpo	3360, 10 N.U., 3357	1978
VILLA, Patricia Virginia	Esma	4816, 46 N.U.	
VILLAFLORES de VINCENTI, A.	Esma	704, 46 N.U., 4816	1977
SUAREZ, Eduardo	Esma	5307, 4442, Ag.1 N.U. Ag.3N.U. 4635, 4816, 54N.U. 46N.U.	1976
SOLIS de MARIN, María C.G.	Arrestada por la Armada	3360, 10N.U.	1978
PEGORARO, Susana Beatriz	Esma , Mar del Plata, Esma	6974, 4816, 46 N.U.	1978
		3596, 5307, 4442, Ag.1N.U.	
		2893, Ag.3N.U. 4635	
REBAGLIATI, Augusto	Atlético, Banco	3360, 10N.U.	1977
CRUZ de REBAGLIATI, Alicia	Atlético, Banco	3360, 10N.U.	1977
RIQUELO, Simón Antonio	Automotores Orletti	2539, 16 N.U., 12 N.U.	1976
MENDEZ, Sara Rita	Automotores Orletti	19 N.U., 12 N.U. 16 N.U.	
VACCARO, Marta I. Deria	Olimpo	2529, 4124, 4151	1978
MASCIA de SZAPIRO, Hebe A. S.	Policía Federal Avellaneda	4554	1976
SZAPIRO, Edmundo D.	Policía Federal Avellaneda	4554	1976
CARLOTTO, Laura Estela	La Cacha	6297	1977
BARBERIS de TESTA, Elena C.	Campo de Mayo	6297, 60 N.U.	1976
PEGORARO, Juan	Esma	6974, 3596	1977

MAGLIARO, Analía	Vesubio	5163, 3105	
BUGNONE de AYASTUY, Marta E.	Atlético, Banco	3360, 10 N.U.	1977
AYASTUY, Jorge	Atlético, Banco	3360, 10 N.U.	1977
PITELLA de CAÑON, Annabella	Atlético	3901, 3586	1976
SANTAMARIA, Manuel	.Esma, Transf Córdoba	2104	1977
Alberto			
PASQUARROSA, Juan Carlos	Coordinación Federal	980	1976
PASQUARROSA, José Jacinto	Coordinación Federal	980	1976
MERBILHAA CORTELEZZI, Eduardo	Campo de Mayo	60N.U.	1976
CABRERA, Ricardo	Escuela de Famaillá	5521	1978
AZURMENDI, Eduardo Emilio	Atlético, Banco	3360, 10 N.U.	1978
BONATTO de AZURMENDI, Ana M.	Atlético, Banco	3360, 10 N.U.	1978
VANODIO, Julio Luis	Vesubio	5163, 3105	
HERRERA, Mario Waldino	V cuerpo- Bahía Blanca	4337	1976
GONZALEZ, Oscar	Escuela de Famaillá	5521	1977
OCAMPO, Raúl Osvaldo	Esma	4450	1977
RUGILO, Juan Carlos	Olimpo	4124, 4151, 3890	1978
POLTARAK, Mauricio Alberto	Vesubio	5114, 5232/33/34/35, 1682, 7189, 5115	1978
GOMEZ, Conrado Higinio	Esma	6974	1977
FALICOFF, Alberto Samuel	Esma	46 N.U.	1977
FERNANDEZ, Oscar Alejandro	Brigada Investig. Las Flores	1949	1977
MORALLI, Guillermo Enrique	Vesubio	7189, 1682, 5114, 5233/34/35	1978
MARTINEZ, María Elsa	Banco	3360, 10 N.U.	1979
HAZZAN, José Luis	Esma	5011	1979
MOLLO, Osvaldo Carmelo	Vesubio, Pozo de Quilmes	1130	1976
CABRAL, Juan Bautista	Pozo de Quilmes	1970	1978
FERNADEZ MENVIELLE, Lilian N.	Atlético, Banco	3360, 10N.U.	1978
SATRAGNO, Juan Miguel	Base Mar del Plata	3360, 10N.U.	1976
TRESACO, Mónica Susana	La Cacha	1144	1976
FALCONE, Norma Raquel	Vesubio	1682, 5233, 7189	1976
BARRIENTOS, Luis Enrique	Comisaría	3955	1976

	Brandsen		
MOLINA, Oscar Antonio	La Cacha	215	1976
CARRIZO, Juan Carlos	Brig. Invest.	2139	1976
	Avellaneda		
PUNTA, María Isabel	I Cuerpo de Ejército	2544	1976
TONELLI, Rodolfo Horacio	I Cuerpo de Ejército	2544	1976
GATTI, Gerardo	Automotores	02N.U. 2539. 19	1976
	Orletti	N.U. 30 N.U.	
LOPEZ CALVO, a Eugenia	Campo de Mayo	60 N.U.	1976
IULA, Angel Alberto	A 15' Gral. Baez y Constituyentes	1261	1976
VILLAR, Patricia Gabriela	Atlético, Banco	3360, 10N.U	
PEREZ, Alfredo	Atlético	3360, 10 N.U.	1977
LUCERO, Luis Alberto	Esma	6453	1976
MAGGIO, Horacio Domingo	Esma	6974, 6810, 7190, 4816, 46 N.U. 17 N.U., 4442, Ag1 N.U. 2893, Ag3 N.U. 4635	1977
TARDIVO, Irma Noemí	La quinta Avellaneda	1915	1979
GIORDANO CORTAZAR, Héctor O.	Posadas	47 N.U.	1979
HUERAVILLO, Oscar Lautaro	Esma	704, 4816, 46N.U 5307, 4442, Ag1 N.U. Ag3N.U., 2893, 4635	1977
ALONSO DE HUERAVILLO, M. M.	Esma	6974, 7190, 46N.U., 5377, 4442, Ag1 N.U. Ag3N.U., 2893, 4635	1977
VAZQUEZ, Jorge Delfin	Esma	5011	
ALMIRON, Rubén	La Cacha	215	
SAID, Jaime Eduardo	Esma	4450	1978
SALGADO, José María	Esma, Coordinación Federal	4816, 46N.U. 17N.U. 4442, Ag.1N.U., 2893, Ag3N.U. 4635	1977
RODRIGUEZ, Enrique Orlando	Automotores Orletti	16 N.U.	1976
ROSSETTI, Benjamín	Olimpo	3360, 10N.U.	1978
LOVAZANO, Mirta Beatriz	Vesubio	5163, 3105	1977
SURRACO, Eduardo Oscar	Atlético	1131	1978
CHESTER, Jacobo	Hospital Posadas	1537	1976
ALVAREZ, Gerardo Julio	Arrest. por la Armada	3360	1976

GORFINKIEL, Jorge Israel	Atlético, Banco	3360, 10 N.U.	1978
KITZLER, Mabel	C.C.2 e/Tapiales y Morón	2711	1976
VALOY de GUAGNINI, María I.	Atlético	3360, 10 N.U.	1977
HERRERA, Ricardo Raúl José	La Cacha	215	1976
GUIDI, Jorge	Pozo de Quilmes	836	1976
RIOS, Miguel Angel	Pozo de Quilmes	2538	1978
JOLLY, Guillermo Pablo	Arrestado por la Armada. Olimpo	3360, 10 N.U. 4124	1979
NAVAJAS de SANTUCHO, C. Silvia	Brigada Bánfield	2531	1976
MAROTTA, Arturo Gustavo	La Perla	4579	1979
REQUENA, Ricardo Raúl	La Perla	22 N.U., 372, 764	1979
RODRIGUEZ, Julio César	Automotores Orletti	2 N.U.	1979
CAIRO de GARASSINO, María A.	Hospital Posadas	1537	1977
ANTOKOLETZ, Víctor Daniel	Esma	4816	1976
ARANDA, Carlos Alberto	Campo de Mayo, El Campito	2819	1976
FIGUEROA, Filiberto	Esma	4016	1977
MURUA, Miguel Angel	Nueva Baviera	440, Ag.1 N.U.	1978
DIAZ, Juan Miguel	La Cacha. Jefatura Policía Tucumán	215, 440	1976
FERNANDEZ, Oscar Alejandro	Brig. Investigaciones Las Flores.	1949	1976
ARMESTO, Julio	C.C.D. 4	2926	1976
CIGLIUTI, Eduardo	Esma	4450	1977
IGLESIAS, Manuel	Sta. Comisaría La Plata	2543	1976
SCHIAPIRA, Daniel Marcelo	Esma, Coordinación Federal	704, 46N.U.	1977
FERREYRA, Marcos Eduardo	El Vesubio	5235	1976
BECERRA, Elsa del Carmen	Banco	3360, 10 N.U.	1978
MIRANDA, Oscar	Comisaría Castelar	237	1977
CABRAL, Oscar Eduardo	Nueva Baviera	440, Ag.1 N.U.	1978
FERNANDEZ, Juan Carlos	Banco, Olimpo	3889/90	1976
BARRIENTOS, Héctor Ignacio			
ALVAREZ, Julio Martín	Esma	704	1980
CERROTTA, Alicia Dora	Jefatura Policial	Ag.1 N.U. 440	1979

	Santa Fe y Tucumán		
HIGA, Juan Carlos	Atlético	5725	1977
SANCHEZ, Silvia Beatriz	Vesubio	3048	1976
BUSTOS, María Cristina	Esma	46 N.U., 704	1976
PAZ, Oscar Sergio	Esma	4816, 46 N.U.	1980
SIERRA, Francisco	Regimiento 29 de Infantería de Monte Formosa	957	1977
DEL DUCA de TARNOPOLSKY, L. I.	Esma	4816, 46N.U., 5307, 4442Ag1N.U.2893 4635, Ag3 N.U.	1976
ASCONE, Juan José María	Esma	4816, 5307, 4442 Ag1N.U.,2893 Ag3N.U., 4635	1976
RIOS, Oscar Dionisio	Atlético, Banco	3360, 10 N.U.	1976
MOSSO, Patricia	Casa del Sin	4482	1977
IGLESIAS de SANTI, María E.	Esma	5307, 4442Ag1N.U. 2893, 4635 Ag3N.U	1977
MOGLIE, Marcelo Roberto	Comisaría Castelar	4437	1979
MIRAMON, Luis Ernesto		539	1979
MUCCIOLO, Irene Nélida	Banco Jefatura Policía Tucumán	440	1979
TORNAY NIGRO, Jorge Alberto	Olimpo	4152	1979
CORDOBA, Roque Rubén	Baviera	440, Ag.1 N.U	1979
SCUTARI, Hugo Alberto	Atlético	3360, 10 N.U.	1978
OVIEDO, Daniel Oscar	Esma	5011	1976
ISRAEL, Teresa Alicia	Coordinación Federal	5139	1977
OJEA, Ignacio Pedro	Esma	4816, 46N.U. Ag3N.U. 5307, 4442 Ag1NU2893, 4635	1977
ARIAS, Fernando Antonio	Jefatura Policía Tucumán	5847	1978
PISONI, Rolando Víctor	Atlético	1131	1979
SANTAMARIA, Guillermina E.C.	Automotores Orletti	6355	1976
CABRAL, Blanca Rosa	Pozo de Quilmes	1970	1976
CARRIZO, Mirta Luján	Brigada Investigac. Avellaneda	2139	1976
PEREZ, Héctor Efraín	C.E.F.T.	5328	1976
PASTORIZA, Lilia Victoria	Esma	4816, 46N.U., 5307,	1977

		4442Ag1N.U.,4635 2893, Ag3 N.U.	
DIAZ, Juan Manuel	Jefatura Policía Tucumán	440	1972
JARA, Tranquilino Martín	Escuelita Bahía Blanca	476	1976
SOLIS, Pedro	Esma	4816, 54 N.U.	1979
BAUZON, Marcos Eduardo	Esma	4016, 4076	1977
GARCIA, Antonio	La Perla	4413, 1682, 4279	1977
GONZALEZ, Jorge	Automotores Orletti	2N.U.16/19, N.U., 2539	1977
SOLER, Juan Marcelo	Vesubio	3048	1977
MARINA, María Celeste	Banco	3360, 10 N.U.	1978
PAGES, Guillermo Leonardo	Atlético, Banco, Olimpo	3360, 10 N.U.	1979
TARNOPOLSKY, Hugo Abraham	Esma	4816, 46N.U., 5307, 4442, Ag1N.U.2893, Ag3N.U.4635, 704	1976
EDELBERG DE TARNOPOLSKY, B.	Esma	4816, 46N.U., 5307, 4442, Ag1 N.U. 4635, 704	1976
TARNOPOLSKY, Bettina	Esma	4816, 46N.U, 5307, 4442 Ag1N.U.,2893, Ag3N.U., 4635	1976
TARNAPOLSKY, Sergio	Esma	4816, 46N.U., 5307, 4442 Ag1N.U.2893, Ag3N.U.4635, 704 5271	1976
ALTAMIRANO, Mario César	Comisaría Moreno		
ROSENBLIT, Patricia Julia	Esma, Banco	49 N.U. Ag1 N.U. 4816	1978
MARTINEZ, Jorge Luis	Pozo de Quilmes	2538, 4086, 38 N.U.	1978
SANCHEZ, Hugo Ramón	Olmos	1830	
GARIN, Arturo Martín	Atlético	3360, 10 N.U.	1977
AHUMADA, Raúl Oscar	Esma	6453	1977
CORONEL, Roberto Joaquín	Jefatura Policía de Tucumán	440	1977
RODRIGUEZ, Norberto Daniel	La Perla	704, 764, Ag1N.U.2893, Ag3N.U.4635	1977
HERNADEZ FUENTES, Juan C.	Comisaría 22 (C.F.)	4178	1978
HERNANDEZ FUENTES, Gustavo	Comisaría 22 (C.F.)	4178	1978
ALVAREZ, Traful H. Baldomero	La Perla	4279, 22N.U., 764, 2893, Ag1.N.U. Ag3N.U.4635,	1976

PEREZ ROJO, José Manuel	Esma	49 N.U.	1978
ROMERO, Raúl Omar	Jefatura Policía Santa Fe y Tucumán. La Perla	Ag.1N.U.440, 22N.U., 4279, 764	1980
LOPEZ, Carlos Alberto	Comisaría Caselar	237	1976
HORANE, Eduardo Gabriel	Esma	6974	1978
ACOSTA, Carlos Osvaldo	Banco, Olimpo, Omega	3360, 10 N.U.	1976
LAULETTA, Miguel Angel	Esma	4816, 46N.U., 5307, 4635 4442Ag1N.U., 2893, Ag3N.U.	1976
ALONSO, Ovidio	Esma	704	1978
MICFLICK, Saúl	Vesubio (La Tablada)	5234, 5114, 5233 /35, 25N.U., 8 N.U.	1979
SORIA, Ricardo	Esma	5011	1980
VAZQUEZ, Martín	Vesubio (La Tablada)	8N.U., 5233/35, 25 N.U., 40 N.U.	1976
SERRA SILVERA, Helios H.	Banco, Olimpo	3524, 3890, 4124, 3360, 10 N.U.	1978
CRISTINA, Roberto Luis	Vesubio	2655, 7189, 1682, 5232/33/34/35	1979
PATINO, Omar Nelson	La Perla	22 N.U.	1978
ALLEGA, José Alberto	Brigada Quilmes	634	1977
COQUET, Ricardo Héctor	Esma	46 N.U.	1977
ZINA, Gastón	El Jardín	16 N.U. 19 N.U.	1976
ARRAZOLA, Juan Carlos	Arana	1172	1978
TAURO, María Graciela	Quina Seré, Comisaría Caselar, Esma	4482	1977
GRANDE, Sara Elba	C.C.D. 2 e/Tapiales y Morón	2711	1977
RODRIGUEZ, Carlos Esteban	Brigada de Quilmes	634	1979
ADJIMAN, Luis Daniel	Esma	704	1978
THANHAUSER, Juan Miguel	Vesubio	1687	1978
JAUREGUI, Tomás	Banco	3360, 10 N.U.	1976
PEROSIO, Beatriz Leonor	Vesubio	1682	1977
ROCHISTEIN, Jorge Daniel	Comisaría Caselar	4482	1979

הקמתה וארגונה של הוועדה הלאומית לחקירת העלם של בני אדם

I

אחת המשימות הגדולות ביותר שעמדו בפני השלטון הדמוקרטי, עם עלייתו, הייתה להתמודד עם נושא היעלמותם בכפייה של בני אדם ברפובליקה של ארגנטינה ולבדוק מה עלה בגורל הקורבנות. הצעד ההכרחי הראשון להתאוששות החברה, לאחר שיקומם של מוסדותיה הבסיסיים, היה להציג את האמת על מה שהתרחש. לעמוד באומץ מול העבר הקרוב ולתת לציבור לשפוט.

הרשות המבצעת של הרפובליקה הבינה זאת כשקבעה כי 'נושא זכויות האדם חורג מעבר לעניינו של שלטון זה או אחר, והוא מעניין של החברה האזרחית והקהילה הבינלאומית', כפי שנכתב ברישא לצו 187 מה- 15 בדצמבר 1983, שעל פיו הוקמה הוועדה הלאומית לחקירת העלם של בני אדם. מטרתה של הוועדה להבהיר מאורעות הקשורים להעלם של בני אדם בארץ, לברר מה עלה בגורלם, מקום הימצאם וכל פרט אחר שעשוי להביא לאיתורם. הוועדה הוסמכה לקבל תצהירים בשבעה וראיות על אירועים אלה, כדי שתוכל להפנות לבית המשפט, אם יש בהם עבירות לכאורה. תחום פעולתה אינו כולל הגדרת אחריות. המערכת המשפטית, אליה מופנה חומר החקירה, היא שתקבע מי נושא באחריות ובמי האשם.

כדי להבטיח את אובייקטיביות, החליטה הרשות המבצעת להרכיב את הוועדה מאישים ששמן יצא בארץ ומחוצה לה בזכות עמדתם הנחושה בהגנה על זכויות האדם, ובשל היותם מייצגים תחומים שונים בחברה. נשיא הרפובליקה פנה אל האישים הבאים, שימלאו את תפקידם בעצמאות, שלא תמורת שכר:

Ricardo Colombres, René Favaloro, Hilario Fernández Long, Carlos T. Gattinoni, Gregorio Klimovsky, Marshall T. Meyer, Jaime F. de Nevares, Eduardo Rabossi, Magdalena Ruiz Guiñazú, Ernesto Sabato.

באותו צו, נתבקשו שני בתי הקונגרס הלאומי לשלוח שלושה נציגים כדי ליטול חלק בוועדה. רק בית הנבחרים ענה בחיוב, וב- 6 במארס 1984 בחר לכך את חברי הבית Santiago Marcelino López, Hugo Diógenes Piucill Horacio Hugo Huarte שלושם ממפלגת האוניון סיביקה רדיקל.

קודם לכן, עוד ב- 29 בדצמבר 1983, נבחר מר Ernesto Sabato פה אחד לנשיא הוועדה והוקמו חמש מחלקות כדי להתמודד ביעילות עם היבטים שונים של עבודת הוועדה, עפ"י הנושאים הבאים:

א. מזכירות לקבלת פניות, בראשות הגב' Graciela Fernández Meijide.

ב. מזכירות לתיעוד ועיבוד נתונים, בראשות הד"ר Daniel Salvador.

ג. מזכירות להליכים, בראשות הד"ר Raúl Aragón.

ד. מזכירות משפטית, בראשות הד"ר Alberto Mansur.

ה. מזכירות מנהלית, בראשות הד"ר Leopoldo Silgueira.

II

הוועדה החלה את מלאכת החקירה, שלא היה לה תקדים בארגנטינה, באווירה טעונה מתחים, לא רק בשל טבעה של החקירה, אלא גם בשל חוסר אמון, מחלוקת וביקורת, שנשמעו מצד חלקים שונים בציבור.

צריך לזכור גם שהקמת הוועדה יצרה חששות אצל מי שדגלו בדרכי חקירה אחרות (כגון: דרך הפרלמנט), או כאלה שראו בהקמתה ניסיון למנוע העמקה בהבהרת העניין.

אף על פי כן, זכו צעדיה הראשונים של הוועדה, בתחומי הסמכויות והמטרות שנקבעו לה, לתגובה ציבורית מיידית בתהליך לא יאמן של שיקום הזיכרון הקולקטיבי. היה זה גל של תמיכה עממית בוועדה הלאומית, שממנו נשאבו ללא ספק עידוד, אומץ ומידה גדולה של דמיון, שנדרשו כדי לעמוד בכובד המשימה ובשאיפה לבירור האמת שיצאה אלינו מכל חלקי העם.

ברצוננו להדגיש את הסיוע החשוב שהגישו לנו הארגונים למען זכויות האדם. אלה תרמו לנו משאבי אנוש, אמצעים טכניים וניסיון רב שרכשו בתנאים קשים, תחת שלטון הממשלה דה-פאקטו. לרשות הוועדה הועמדו גם עבודות שנערכו ע"י האו"ם, ה-O.A.S. וארגונים בינלאומיים שונים, בקשר לנושא הנעדרים ברפובליקה של ארגנטינה. אלה עשו מלאכה אדירה של איסוף נתונים ועיבודם, בחקירה ובהפצה של היבטיה החשובים של התופעה שזעזעה את דעת הקהל העולמית. המדובר במה שהמשר החצאי כינה בשם הגנאי 'מבצע ההשמצה הבינלאומי', תוך כוונה להמעט בערכה של הפגנת האחוה העולמית, שסייעה, ללא ספק, לשים קץ לטרור חסר הרסן שבוצע ע"י שלטונות המדינה בעצמם.

III

חשובה מכל הייתה תרומתו של צוות העובדים. ברוב המקרים התייחס הצוות למלאכתו כאל חובה אזרחית ולא כאל עבודה גרידא. רק כך ניתן היה לעבוד, בעת הצורך, מעבר לשעות העבודה המקובלות, כולל ימי חג וסוף שבוע. בראשית

עבודתנו עמדו לרשותנו שני משרדים בלבד והעובדים שהושאלו לנו זמנית מהמנהל הציבורי, היו חסרי ניסיון בכגון אלה ולא יכלו לעמוד בזוועות שעלו מכל תביעה ותביעה. התביעות היו ארוכות, מייגעות ואיומות - בהן תיארו אב, אם ורעייה את נדודיהם בין בתי המשפט, משרדי הממשלה, תחנות המשטרה או בסיסי הצבא, בחפשם לשווא את עקבות יקיריהם - או גרוע מזה, תיאורים מלווים פרצי בכי על עינויים שספגו יקיריהם ממש לנגד עיניהם.

ראשונים אלה לא עמדו בלחץ ועזבו. תגובתם המזועזעת העידה כמה מעט ידעו בעצמם על מה שקרה בארץ. אלה שנשארו, אלה שתפסו את המקומות שהתפנו ואלה שהחלו לקחת חלק בצוותים הטכניים, ממדפיסים ועד עורכי דין, ראו אולי בפעם הראשונה ללא כחל וסרק, את האמת המצמררת על מה שהתרחש במדינה. בכולם ביחד ובכל אחד מהם לחוד, הלך וגדל הצורך לתת מענה לחברה כולה ולבני משפחות הנעדרים, שבאו בהמוניהם מתוך תקווה לדעת דבר מה נוסף על אודות יקיריהם. ללא ספק, לא היה כאן מקום לבירוקרטיה. כל אדם שקיבל תביעה וכל עורך דין שתפקידו היה לעבדה ולהשלימה, כדי שתהיה קבילה בבתי המשפט, עשו זאת במסירות שנולדה ממודעות אמיתית למה שהיה מונח על המדוכה. מסירות זו היא שאפשרה לקבל תוך זמן כה קצר תביעות ועדויות כה רבות, לחקור ולעבד תיקים כה רבים ולהפנותם אל בתי המשפט.

IV

לא לפני שהחלה הוועדה בעבודתה, עמדנו על כך שנהר התביעות והעדויות שזרם אלינו, מחייב להעסיק עוד עובדים ולבקש מרחב גדול יותר במרכז התרבות ע"ש גנרל סן מרטין, שמנהלו Javier Torre, החליט מייד להעמיד לרשותנו, מעבר לציפיותינו, את כל הקומה השנייה, על כל חדריה, כולל הרהיטים והאבזורים השונים. כך ניתן היה לשרת טוב יותר את הקהל, בנוחות ויעילות, ככל שזרם העבודה גבר, הנהירה ההמונית אל משרדי הוועדה נמשכה והזמן שנקצב לנו הלך ואזל.

הקמתן של המחלקות השונות נועדה לביצוע המשימות עפ"י הסדרים הבאים: מזכירות התביעות, בעזרת מספר העובדים גדול ביותר, טיפלה במספר האנשים הרב ביותר, בין השעות 09:30 עד 17:30. בהתחלה עבדה מחלקה זו מיום ב' עד יום ו' ומאוחר יותר, בימים ב' עד ה' ואילו יום ו' הוקדש לסידור כמות החומר העצומה. לכל תביעה ניתן מספר סידורי, והיא הועברה לתיק שנועד להכיל את כל הקשור להיעדרות שבנשוא התביעה (פרסומים, מכתבים, עתירה, צו הבאה, כתבות בעיתון וכו'). הפעולה הושלמה בקבלת הודעות מפני העדים ויצירת קשר עם מוסדות המדינה המתאימים.

V

מתוך כוונה לקבל מידע ראוי על מה שהתרחש במקומות מרוחקים ממקום מושבה של ועדה זו, שם לא היו לנו משלחות קבועות, נסעו נציגינו למקומות שונים, שכללו

חמש עשרה פרובינציות ברחבי הארץ ואספו למעלה מ- 1400 תביעות. מלבד החברים המלאים של הוועדה והמזכירים שעמדו בראש המשלחות, השתתפו 49 אנשים במשימה זו. העדויות שנאספו, בעיקר באזורים מרוחקים, גילו את השיטות האכזריות ביותר שפירטנו בדו"ח זה, שהופעלו נגד העניים והחלשים שבבני עמנו.

העדויות לא נאספו רק בערי הבירה של הפרובינציות. במקרים רבים יצאו חברי הוועדה לשטח, כמו לטוקומן, שם התייצבה משלחת ה- CONADEP בפאמיילה, לולס, לה-באנדה דל ריו סאלי ומונטרוס. או בעיר ליברטאדור גנרל סן מרטין, בפרובינציה של חוחוי, שם נחשפה החטיפה ההמונית של 200 בני אדם בלילה אחד, 60 מהם נעדרים עד היום. מחובתנו להודות על הסיוע האינטנסיבי שהושיטו לנו בעיר זו האמהות של פלזה דה-מאז'ו, שבסיוען נאספו ביום אחד למעלה מ- 70 עדויות מפי חקלאים פשוטים שהפגינו כאב על רקע חוסר הידיעה אודות גורל יקיריהם.

בואה של הוועדה לפרובינציה היה לרוב מאורע בעל חשיבות. נערכו מסיבות עיתונאים, ראיונות ודיונים כדי להעביר מידע לאמצעי התקשורת. בתי המחוקקים, הארגונים למען זכויות האדם והוועדה שיתפו פעולה בכל הזדמנות בכל הקשור לקבלת התביעות מן הציבור הרחב. ברוב המקרים ביקרו נציגינו ברשויות השלטון הגבוהות ביותר של הפרובינציה, שסייעו לנו במילוי תפקידנו.

הביקורים נועדו גם לתאם את פעולות האיתור של מחנות המעצר החשאיים, לשם כך היה צורך לחפש את העדים בבתייהם, לעתים במרחק של יותר מ- 50 ק"מ. מלאכה זו הדגימה עד לאן הרחיקו ממדי הטרגדיה. אין לנו ספק שעקב הדחיפות בה נאלצנו לפעול, בכל אזור שאליו הגענו, לא הצלחנו ללקט את המידע הקיים במלואו ומן ההכרח יהיה לבקר עוד ביישובים רבים כדי לקבל תמונה שלמה על מה שארע.

VI

נוכח העובדה שמספר רב של ארגנטינים, לא ידוע כמה בדיוק, נאלצו לצאת את המדינה, הוחלט גם לקבל תביעות ע"י נציגויותינו הדיפלומטיות וכמו כן לצאת במקרי הצורך לחו"ל בחיפוש אחר ראיות חדשות. לשם כך קיבלנו סיוע משר החוץ, Lic. Dante Caputo וזכינו בשיתוף פעולה ישיר של ד"ר Elsa Kelly ממשרד החוץ, ומהשגריר ד"ר Horacio Ravena, הממונה על זכויות האדם במשרד החוץ, בהבטחת הסיוע שעובדי הנציגויות הארגנטינאיות בחו"ל יושיטו לוועדה.

חבר הוועדה, הרב ד"ר Marshall T. Meyer נסע לארה"ב, ביקר בערים לוס אנג'לס, ניו יורק, וושינגטון, וכן לאירופה - למפגש של קבוצות העבודה למען זכויות האדם של האו"ם - קיבל עדויות רבות בערים פריז וז'נבה. מזכיר הוועדה לענייני חוק, הד"ר Alberto Mansur, נסע לרפובליקה של ונצואלה והודיע מייד, במסיבת עיתונאים, על עבודת הוועדה והישגיה. הוא הזמין גם את כל החפצים להגיש תביעות או לתת עדויות, לבוא לשגרירות הארגנטינית בקראקס.

מתוך אותה מטרה נסע לעיר מאראקייבו ויחד יום לביקור במשרדי הפדרציה הלטינו-אמריקנית לבני משפחות העצורים (Federación Latinoamericana de Familiares de Detenidos – FEDEFAN) שם ניתנה לו רשימה של 160 בני אדם שנעלמו בארצנו, שלא היו ידועים לוועדה, וכן רשימות של נעדרים בעלי אזרחות של אורוגוואי, פרו, פרגוואי, בוליביה וצ'ילה, שהתגוררו בארצנו.

חבר הוועדה, חבר בית הנבחרים Hugo Piucill והמזכירה לקבלת תביעות, הגב' Graciela Fernández Meijide, ביקרו בשגרירות ארגנטינה במדריד, ומשם פנו לקונסוליה שלנו בברצלונה. בשתי הערים נתקבלו תביעות רבות מבני משפחות הנעדרים המתגוררים בארץ זו ועדויות חשובות ביותר מפי המשוחררים. מן הראוי להדגיש את הקשר שיצרו עם העד שדבריו אִפשרו לנו לקיים סיור בקמפו דה-מאז'ו; עדות נוספת תרמה להבהרת מעשה החטיפה בכנסיית סנטה קרוז, בה נעלמו שתי נזירות צרפתיות.

חבר הוועדה, חבר בית הנבחרים Horacio Huarte, נסע לשגרירות ארגנטינה בעיר מקסיקו, דבר ביקורו התפרסם באמצעי התקשורת ורבים באו להגיש תביעות הקשורות באירועים שפקדו את ארגנטינה. חומר הראיות והנתונים שנאספו בנסיעות אלה לחו"ל, היוו תרומה בעלת ערך רב למזכירות לענייני משפט של הוועדה הלאומית.

ראוי לציין את העניין הרב שעורר הנושא בקרב הציבור בארצות בהן ביקרנו. הדבר בא לביטוי בפרסום הנרחב שניתן לבעיית הנעדרים בעת הביקור; כמו כן בלטה התמיכה הכללית במטרות עבודתה של הוועדה, על רקע הציפיות הגדולות שנתלו בתוצאות ההליכים המשפטיים התלויים ועומדים בעניין זה.

VII

כשהתעורר צורך דחוף לקיים פעולות משלימות (כחפירת קברים, גביית עדויות מחוץ לתחום הוועדה, פיקוח על מחנות מעצר חשאי, תפיסה ו/או הוכחת בעלות על חפצים או מסמכים וכדומה) הועבר התיק למשרד הממשלתי המתאים לביצוע ההליכים הדרושים. ההליכה במבין לשם איתור מדויק של אלפי אנשים שעקבותיהם אבדו, הייתה מלאכה קשה ביותר, מכאיבה ברוב המקרים, מכיוון שעוררה זיכרונות מרים בלבם של המשוחררים.

בד"כ התנהלו ההליכים כך:

1. זיהויים 'על אתר' של מרכזי המעצר החשאים, בנוכחות משוחררים מאותם מחנות.
2. ביקור במכונים הפתולוגיים לשם השגת מידע על כניסות חריגות.
3. חקירות בשכונות ובמקומות העבודה, בכוונה לאתר מרכזי מעצר חשאי או לברר כיצד בוצעו מעשי החטיפה של אנשים המוגדרים היום נעדרים.

4. גביית הודעות ועדויות מחוץ למשרדי הוועדה, מאנשים המשרתים בכוחות הביטחון, בהווה או בעבר.
5. בדיקת רשימות בבתי סוהר.
6. בדיקות רישומי המשטרה.
7. חקירת עבירות שנעשו כלפי רכוש הנעדרים.

הוועדה ערכה גם חקירות על בסיס מידע שנתקבל אצל משפחות הנעדרים בדבר מקום הימצאם של יקיריהם. התלוינו אל בני המשפחה, גם כשהיה ברור כמעט שהתוצאות לא תהיינה חיוביות, או כשהמקום היה מרוחק והתהליך כרוך בקשיים. תוצאת החקירה על מקום הימצאם או גורלם של נעדרים שאולי נותרו חיים במעצר, הייתה שלילית. שליליות היו גם תוצאות הסריקה באזור הצבאי ריו נגרו, של וידמה, בגדוד החי"ר מס' 29, בפורמוסה ובמתקני הוועדה הלאומית לאנרגיה אטומית, בהם התייצבה הוועדה לטפל בתביעות המשפחות.

במקרים אחרים, קיבלו בני משפחות העצורים-נעדרים קריאות טלפון, בד"כ אנונימיות, בהן נאמר להם שהקורבנות נמצאים אולי בין החיים, במוסדות פסיכיאטריים או אחרים, ואלה המקומות Instituto Neuropsiquiátrico Tomás Borda, Clínica Neuropsiquiátrica de San Justo, Instituto Interzonal Neuropsiquiátrico Manuel Estévez, Instituto Neuropsiquiátrico Alejandro Korn, Instituto Neuropsiquiátrico Braulio Moyano.

בהגיע אנשי הוועדה ובני המשפחות למוסדות אלה, נבדקו כצעד ראשון, בקפדנות ובכל המקרים, ספרי המאושפזים. במיוחד נבחנו אלה שהופיעו 'ללא שם'. אחרי חקירה פורמלית זו, המשיכו בסיור בכל האגפים ונעשה זיהוי חזותי של כל אחד מהמאושפזים. בכל אגף נחקרו אחיות, רופאים ואפילו מאושפזים. הוצגו תמונות וסימני זיהוי של הקורבנות, בניסיון להקל על הזיהוי או על כל זיכרון שהנחקרים הצליחו להעלות במוחם. כל הביקורים במוסדות מסוג זה העלו חרס, בכל הקשור לחיפוש אחרי אנשים, אך עם זאת הייתה בהם גם נחמה פורתא, בכך ששמו קץ למועקה הכבדה או לציפיות שווא של אנשים שהיו על סף אבדן כוחותיהם.

VIII

המזכירות לעניינים חוקיים, שתפקידה לערוך את ההפניות לבתי המשפט, ערכה בדיקה מפורטת וקפדנית בכל תיק ועיבדה אותו ממש ככתב אישום. המטרה העיקרית הייתה תמיד לקבוע את גורלם ומקום הימצאם של הנעדרים. לשם כך עסקנו במלאכת הסידור, המיון והקשר בין התביעות והראיות הרבות, תוך שימת דגש על הפרטים הרלוונטיים שיביאו את החקירה לשאת פרי.

ככל שכשלו המאמצים לגלות את מקום הימצאם של הנעדרים, כן הלכו ורבו התביעות לבתי המשפט. הן החומר שהעיד על ההתרחשויות, הן תוצאות הדוחות והבדיקות, כולם הובילו את החקירות להוכחת קיומן של עבירות רבות ומגוונות.

המחלקה נדרשה להתחיל מרגע החטיפה ממש להמשיך במסלול ההיעלמות, שהוביל אל מחנות המעצר ששמשו זירה מרכזית לכל מעשי הפשע. כפי שכבר נאמר, עמדנו בפני מלאכה חסרת תקדים - היה עלינו לחקור פעילות חשאית של המדינה, שפעלה מחוץ לנורמות ולהליכים החוקיים ובכך הפכה בעצמה לארגון עברייני. המחלקה עמדה בפני מכשלות שונות, כמו השמדת מסמכים, טשטוש עקבות, זיוף זהותם של המבצעים המסתתרים מאחורי שמות מדומים, כינויים ותעודות זיהוי שזויפו, השנויים שנעשו בבניינים ששמשו בסיסי פעולה, החפירה במגרשים ששמשו לקבורות חשאיות ובמקרים רבים ואי-יכולתם של החטופים לזהות את חוטפיהם בגין עיניהם הקשורות והברדסים שהושמו עליהם עוד מראשית המעצר.

שיקול ראשון במעלה בעבודת הוועדה היה שלא להגיע לידי מסקנה, אלא על בסיס בדיקה מהימנה. הממצאים אכן מוכיחים נאמנה את אמיתות המעשים הנזכרים בתביעות. כאשר הגיעה החקירה לשלב מתקדם דיו, הוצג התיק בפני בית המשפט, אך כאשר הורגש שהתקדמות נוספת אינה אפשרית בינתיים, נשמר החומר עד שיגיע פרט חדש שיפעילו מחדש.

IX

מלאכת החקירה הלכה והשתפרה ככל שהתקדמה. בעיקר כאשר הבחנו שאם נסווג את התיקים עפ"י 'המחנה' או מרכז המעצר החשאי שבו נראה הנעדר בחיים, או ממנו שוחרר, תתקבל תמונה של פרטים תואמים, שתחדד את ההוכחה. כך עלו מה שקראנו 'חבילות' של תביעות, עדויות וראיות, שכללו תיקים רבים שחברו ביניהם למבנה המתייחס למחנה מסוים. לפעמים, בשל תכונות הנושא, סבבה 'החבילה' סביב נסיבות דומות, כגון מה שאירע למאה חיילים נעדרים בעת שירותם הצבאי.

תרומתם של המשוחררים לנושא זה הייתה מכרעת; לכן, בנוסף לנאמר בפרקים אחרים, ברצוננו להדגיש את גישתם האמיצה והסולידרית. הם, שסבלו עינויים והשפלות שאין להן שיעור, פנו כבר מהרגע הראשון, חשפו בלי בושה את פחדם, שעדיין חשו בו, אך בעזרת עוצמת הערכים האזרחיים והדחף המוסרי התגברו עליו, הביאו מידע על נעלמים אחרים, נתנו פרטים על המחנות ואף הציעו עצמם כדי לזהות את מקומות המעצר והעינויים, 'שלהם'. אם הצליחה ועדה זו להפנות אל השופטים - ואנו משוכנעים בכך - הוכחות ממשיות שאינן שנויות במחלוקת, הרי זה תודות לעדותם של המשוחררים, שבלעדיהם לא היינו מגיעים להישגים בחקירותינו הנוכחיות.

X

עם זאת, מן הצורך לשוב ולומר, שמלאכתנו נתקלה בקשיים בשל השמדה והסתרה של שפע המסמכים שהכילו פרטים מדוקדקים אודות מצבם של הנעדרים. לפיכך נאלצנו לבקש מידע ממוסדות וארגונים צבאיים וביטחוניים בנושא הוראות, פקודות ושמות חברי כוחות הביטחון, שבשל תפקידם במערכת הדיכוי יכלו לתרום ראיות בעלות ערך.

הוצאו כ- 1300 דרישות מידע, שניתן למיינן כדלקמן:

280	משרד ההגנה
30	משרד החוץ והדתות
60	משרד הפנים
100	משרד פדרלית
100	משרדות פרובינציאליות
70	שרות בתי הכלא הפדרליים
10	ממשלת הפרובינציה של בואנוס איירס
290	בתי משפט ארציים ופרובינציאליים
	מרשם התושבים, מרשם כלי הרכב, ומרשם
80	נכסי דלא נייד
280	ארגונים שונים (רשמיים ופרטיים)

1300	

בשל סיבות ביורוקרטיות וסיבות אחרות, בלתי ידועות לנו, רבות מדרישותינו אלה זה, התגלה גם ביחסם של שופטים מעטים בעיר הבירה ואחרים בפרובינציה, שהחזירו לנו את המכתבים נותרו בלא מענה, כיוון שלא נתקבלה תשובה משביעת רצון מהארגונים התלויים בכוחות הצבא, או היעדר שיתוף פעולה מצדם.

נאלצנו להגיע עד לנשיא הרפובליקה כדי לזכות בתשובה מהירה מצד ארגונים אדמיניסטרטיביים וביטחוניים מסוימים וכן כדי לבטל את ההוראה שאפשרה לאנשי כוחות הצבא לסרב לענות על שאלותינו, בעילה של 'סוד צבאי' (צו מס' 2107/84).

יש להניח שמלאכת הוועדה לא תספק את ציפיות הכל. עם זאת, אנו מאמינים שעשינו את שהוטל עלינו: להגיע לשורש של האירועים שהיה עלינו לחקור. היה זה ניסיון יחיד במינו וחסר תקדים בעולם כולו. תוך חודשים קצרים, עיבדו עובדי ועדת ה- CONADEP כמות עצומה של מידע ותיקים, שאלמלא רוח התזזית שדרכנה אותם, היינו נזקקים לשם כך לשנים של עבודה. כדי להיווכח בכך, די אם נעבור על רשימת התיקים שנשלחו לבתי המשפט.

היבטים נוספים על המלאכה שנעשתה ע"י הוועדה הלאומית לחקירת היעלמים של בני אדם

1. מאז הקמתה, קיימה הוועדה הלאומית פגישות שבועיות מלאות, שהחלו בשעה 10:00 בבוקר ונמשכו ללא הפסקה עד שעות הערב המאוחרות, כדי לדון בכל הנושאים שהיו על סדר יומה, בנוסף לפגישות היומיומיות כמעט של הוועד הפועל. הוועדה מסרה הודעות אין ספור לעיתונות וקיבלה משלחות רבות ואישים מהארץ ומחוצה לה ובהם:

Edmundo Vargas Carreño, מזכיר הוועדה לזכויות האדם של ה-O.A.S. - ארגון מדינות אמריקה.

Juan E. Menéndez, מנהלו של American Watch, שמושבו בוויניגטון.

Martín Pérez, מהאיגוד לזכויות האדם בספרד.

Rafael de Campagnola, יועץ שגרירות איטליה.

אנשי פרלמנט אירופים וישראלים.

נשיא קוסטה ריקה לשעבר, ד"ר José Figueres.

מר Jorge Santistevan, נציב האו"ם לפליטים.

הוועדה הלאומית פגשה גם חברים מהמפלגה האקולוגית הגרמנית; שגריר הולנד; קבוצת מחוקקים איטלקים; איגוד למען זכויות האדם בספרד; שגרירי שוודיה וגרמניה; מר Antoine Blanca, שגריר צרפת; מועצת עורכי הדין של בואנוס איירס; הפדרציה הארגנטינית לעורכי דין, השגריר H. Solari Irigoyen, חברי הסינאט , Adam Pedrini , Antonio Berhongaray , Adolfo Gass , חברי בית הנבחרים , Jorge Reynaldo Vanossi , César Jaroslavsky , Augusto Conte , חתן פרס נובל לשלום, האדריכל Adolfo Pérez Esquivel ; הגב' Elsa DAIA ; חתן פרס נובל לשלום, ממשרד החוץ; משלחת סנטורים מהפרובינציה של בואנוס איירס וכן ביקורים רבים של נציגי ארגונים ושל דעת הקהל הלאומית והבינלאומית. כולם ביקשו להביע את תמיכתם במלאכת הוועדה.

2. כמו כן נטלה הוועדה תחת חסותה את ביקורם בארץ של חברי הוועד לחופש ואחריות מדעית, מטעם האיגוד האמריקני לפיתוח המדע, שתרם רבות בתחום החקירות בנושאי זכויות האדם ובמיוחד למטרות ועדה זו. הוועד כלל את: ד"ר Lowell Levine , ד"ר Lesli Lukash , ד"ר Marie Claire King , ד"ר Clide Snow , ד"ר Luke Tedeschi , שבאו בחברת הד"ר Cristian Orrego , ומר Eric Stover. הם השתתפו בסימפוזיון, בו הציגו את ההישגים האחרונים בנושא הבדיקות הגנטיות לקביעת הקשר הביולוגי המתאים כדי לזהות ילדים, בנים להורים נעדרים. הם גם הנחו את שלטונות ארצנו בנוגע לאפשרות המדעית לקבוע את סיבת המוות של אדם ע"י בדיקת שרידי גופתו. משלחת זו יצרה קשר עם הסבתות והאמהות של פלזה דה-

מאז'ו והציעה לשתף פעולה, שלא על מנת לקבל פרס. כמו כן נסעו עם נציגי הוועדה לקורדובה, מר דל פלטה ולה-פלטה, כדי לפעול גם שם.

3. ועדה זו ביקשה מהרשות המבצעת להכשיר את השגרירויות והקונסוליות הארגנטיניות בחו"ל, כדי שמהגרים יוכלו להגיש שם את תביעותיהם או לתת את עדויותיהם על גורל נעדרים. זה המקום לציין את המחווה של נשיא הרפובליקה בעניין זה. בישיבת ה- 10.1.84 הוחלט להפנות בקשה זו, עוד באותו יום, לרשות המבצעת. בשעות הערב המאוחרות של אותו יום, כבר נתקבלה בוועדה הודעה אישית מהנשיא, עם עותק ההוראה שנשלחה לכל השגרירויות והנציגויות של ארגנטינה בחו"ל.

4. הוועדה הלאומית שלחה נציגים לישיבה של קבוצות העבודה על היעלמויות בכפייה, שנערכה ביוני 1984 בניו יורק, וכן לוועידה הבינלאומית לזכויות האדם בז'נבה, שווייץ. בשני המקרים נבחר חבר הוועדה הרב Marshall Meyer לנציג.

5. בינואר 1984, בלי שהדבר יחשב באופן כלשהו לדעה קדומה על התנהגותו של איש, הוחלט לבקש מהשלטונות, לנקוט צעדי מנע כדי להבטיח שאנשים מסוימים - שיש בעדותם כדי להועיל לחקירות הוועדה, או לשופטים - יישארו בארץ, אפילו ע"י יישום הוראות צבאיות קיימות, כדי להקל על התייצבותם במקרה הצורך.

6. הוחלט על הקמת סניפים של הוועדה בערים באייה בלנקה, מר דל פלטה, קורדובה, רוסריו וסנטה פה, נוסף על הנציגות בעיר רסיסטנסיה, צ'אקו.

7. הוחלט שחברים בוועדה ייסעו לפנים הארץ, כדי להקים מרכזים לקבלת תביעות ועדויות מהתושבים. לשם כך נקבעו ארבעה מרכזי פעולה: ליטורל, מרכז, צפון ודרום.

8. הוסכם עם ה- CUPED (מרכז לעיבוד אלקטרוני של נתונים) על הקמת מרכז עצמאי למחשבים והתקנת מסופים מתאימים, שסופק חינם ע"י I B M.

9. הוחלט לצלם ולהעלות על מיקרופילם את כל המסמכים שנאספו ולגנוז אותם בכספות בבנקים רשמיים.

10. נערכו פגישות עבודה עם ארגונים כגון: הצלב האדום הבינלאומי, הוועדה הפרלמנטרית לזכויות האדם של הפרובינציה של בואנוס איירס, ה- Vicaría de la Solidaridad של צ'ילה וכו'. כן הוחלט ליצור קשר עם ארגונים בינלאומיים, כגון האו"ם, אונסקו, אמנסטי הבינלאומי, קלאמור, הוועדה הבינלאומית למשפטנים, האיחוד הבינלאומי למשפטנים דמוקרטיים ואחרים חשובים, לא פחות.

11. נקבע תקנון פנימי ונבחר וועד פועל שכלל ארבעה חברים, לטיפול בעניינים שוטפים.

12. הוחלט שחברי הוועדה, חברי בית הנבחרים Piucill ו-Huarte והמזכירים G. F. Mejjide, ו-A. Mansur יערכו ביקורים במקומות שונים בארצות אמריקה ואירופה, כדי לקבל חומר ראיות רב ערך שעדיין לא נמצא בידי הוועדה. משלחות אלה זכו להצלחה רבה.

13. נשיא הוועדה, Sábado, ששימש גם דובר הוועדה, קיים למעלה מ-100 ראיונות אישיים, ברדיו, בטלוויזיה ועוד, ששודרו בארץ ומחוצה לה.

14. נערכו למעלה מ-30 מסיבות עיתונאים על נושאים קונקרטיים וכלליים, רבים מהם בהשתתפות עדים ומשוחריים.

15. הופק הסרט 'נונקה מאס' - 'לעולם לא עוד' - עבור הטלוויזיה.

16. הוצאו למעלה מ-60 הודעות לעיתונות על מצב החקירות השונות. חברי הוועדה ערכו נסיעות מיוחדות ומסיבות עיתונאים בכל מקום בו ביקרו, כדי לארגן ולהקים משלחות וסניפים בפנים הארץ.

רשימת הליכי אימות שהתקיימו באתרים שצוינו כמרכזי מעצר חשאיים

הבירה הפדרלית של ארגנטינה

- בית הספר למכונאות של חיל הים (ESMA).

- 'אולימפו' - כיום מוסך ובית מלאכה לאחזקת כלי רכב של המשטרה הפדרלית.

- מפקדה לביטחון פדראלי.

פרובינציה של בואנוס איירס

- בנפילד - 'פוסו דה בנפילד' - מחלקת החקירות לשעבר. (כיום המחלקה למעשי רצח והמחלקה המשפטית).

- קילמס - 'פואסטו באסקו' - שלוחה של מחלקת החקירות 14 בדון בוסקו.

- 'פוסו דה קילמס' - מחלקת החקירות לשעבר של קילמס.

- לה מטנזה - 'בנקו' - כיום בסיס משטרה XV של משטרת הנשים של הפרובינציה.

- 'וויוביו' - תחת פיקוחו של הקורפוס הצבאי הראשון, בשדרות ריצ'י, גשר מס' 12.

- לה פלטה - 'לה קאצ'ה', או 'אל קסקו' - תחנת שידור ישנה של רדיו הפרובינציה של ליסנדרו אולמוס.

- 'פוסו דה אראנה' - בין הרחובות 137 ו-640.

- קמפו דה מאז'ו - מטווח של האזור הצבאי.

- מרטינו - COT I, מרטינו - בית ששכן בשדרות ליברטדור מס' 14.237/43.

- באייה בלנקה - 'לה אסקואליטה' - שלוחה של מטה הקורפוס הצבאי החמישי.

- מר דל פלטה - בית ספר לנגדי חי"ר של חיל הים.

בסיס חיל האוויר הצבאי.

תחנת המשטרה של באטאן.
 תחנת המשטרה מס' 4 של מר דל פלטה.
 מכבי האש.
 בסיס חיל הים.
 - אהידו - בית החולים אלחנדרו פוסדאס.
 - לס פלורס - מחלקת החקירות של לס פלורס.
 - סן ניקולס - מחלקת החקירות של סן ניקולס.
 - אולווארייה - בסיס צבאי 'סיירס בחאס' או 'קמפו מונטה פילונה', מפעל חקלאי המשתייך לתעשייה הצבאית.

קורדובה
 - בניין ההנהלה של רשות המים. שכן ב'דיקה סן רוקה'.
 - 'לומה דל טוריטו' - שכן בשדה 'לה פרלה'.
 - 'לה פרלה' - בסיס של גדוד הגשמים המוטס מס' 4.
 - 'לה ריברה' - בית כלא צבאי לנאשמים.
 - 'מלאגניו' - כיום מרכז לתחזוקה של הקורפוס הצבאי השלישי.

טוקומן
 - 'אסקואליטה דה פא מייליה'.
 - מפקדת המשטרה של הפרובינציה.
 - מפעל הסוכר לשעבר לולס.
 - מפעל הסוכר 'לה פרונטריטה'.
 - בית ספר 'הרפובליקה של פירו'.
 - המחלקה לחינוך גופני - U T N של טוקומן.
 - פלוגת מחסני נשק 'מיגל דה אסקואנגה'.

מנדוסה
 - הבריגדה ה- 8 של חי"ר הררי.
 - מטח המשטרה, מחלקת המודיעין D-2.
 - בית הכלא הפרובינציאלי.
 - בית ספר תיכון צבאי גנרל אספחו.
 - תחנת המשטרה מס' 7 של גודוי קרוז.
 - יחידה צבאית קמפו דה לוס אנדס.

פורמוזה
 - גדוד 29 של חי"ר.
 - תחנת משטרה (שוד דרכים) סן אנטוניו, של משטרת הפרובינציה.

סנטה פה
 - פוארטו גאבוטו.
 - מפקדת חיל הים של סן לורנסו.

עבודות שנעשו ע"י מחלקת המחשבים
הוועדה הלאומית נדרשה לערוך רשימות שמיות של כל קורבנות הדיכוי, של
הנעדרים, הנעדרים-המשוחררים וההרוגים, על פרטיהם האישיים. בהיודע היקף
הרשימה, שהגיעה לאלפי שמות, הוחלט לעבד את כל הפרטים במחשב וכך נוצר
מאגר הנתונים.

הדבר נעשה בסיוע ה- CUPED (המרכז לעיבוד נתונים, המספק שירותים לגמלאות,
למפעל ההגרלה הלאומי, לוטו וכו') שהשאל את הציוד ונתן את השירות הטכני
ללא תשלום, בהתאם לנאמר בצו הממשלה שעל פיו הוקמה הוועדה.

ה- CUPED הכין תוכניות מתאימות והקים מאגר נתונים על בסיס רשימות של
ADL, UN, OAS, CLAMOR, APDH וכו'. החומר הוכנס ע"י רשימות, שאח"כ
הוכנסו למאגר הנתונים: שמות משפחה, שמות פרטיים, גיל, מס' תעודה, תאריך
האירוע, מקום ההיעלמות ומקצועם של הקורבנות.

מייד עם היכנס הרשימות השונות, נעשו השוואות עם הפרטים הנמצאים במאגר
הנתונים, כדי למנוע כפילויות.

עם התקנתם של שני מסופים (CNDT 02 ו- CNDT 01) במשרדי ה-
CONADEP, נתאפשר לבדוק פרטים על המרקע ולהזין נתונים הישר למסופים.

הרשימות כללו פרטים שנתקבלו ממקורות אחרים, במיוחד מתוך התיקים,
מהעדויות וההצהרות שניתנו בפני הוועדה. מאותם תיקים נלקח המספר הסידורי,
דבר שהקל על ביצוע מהיר של בדיקות והצלבת מידע.

מהמסופים נעשתה מלאכת סינון של מאגר הנתונים. כיוון שחלק מהשמות במאגר
לא כללו מספרי מסמכים, לא ניתן היה לגלות עפ"י המחשב אם שני שמות, כגון
פרס סוסנה ופרל סוסנה, הם שמותיו של אותו אדם עצמו. לפיכך נעשתה מלאכת
סינון זו באורח ידני, ע"י בדיקה במחשב של שמות דומים ואח"כ ביטולם של אלה
שללא ספק שייכים לאדם ששמו כבר צוין.

בחודש יוני הותקנו עוד שני מסופים (CNDT 03 ו- CNDT 04) כדי לזרז את הזרמת
הנתונים. כיוון שהמסופים שימשו אז גם לצורך שליפת נתונים, הוצבה מדפסת כדי
שניתן יהיה לשלפם בזריזות, בלי שיהיה צורך לשחק את המסוף.

במשך חודשים אלה הודפסו במחשב המרכזי של CUPED רשימות נעדרים לפי
שמות המשפחה, עפ"י מספרי המסמכים, עפ"י הגיל, עפ"י תאריך ההעלמות וכו'.

לבסוף בוצעו עוד שתי משימות חשובות:

1. הבדיקה והבדיקה החוזרת, במטרה להפריד בין הנעדרים, המשוחררים וההרוגים, כדי לקבל רשימה סופית ומוסמכת וכדי לעבד סטטיסטיקה.
2. ציון המקומות והתאריכים שבהם נראו הנעדרים באחרונה במרכזי המעצר.

הדוקטרינה שמאחורי הדיכוי

בנאום שנשא בפני הקונגרס הלאומי ב- 10 בדצמבר 1983, גינה נשיא המדינה, ד"ר Raúl Alfonsín, את הדוקטרינה הביטחונית על 'שימשה כדי לשלול את חייו החופשיים, הפתוחים והספונטניים של עמנו'. במבוא לצו מס' 158/83, הפוקד להעמיד לדין את אנשי החונטות הצבאיות, קובעת הרשות המבצעת:

באופן בלתי חוקי נשללה חירותם של אלפי אנשים, שעונו ונהרגו, כתוצאה מהפעלת אמצעי מאבק ששאבו את השראתם מהדוקטרינה הטוטליטרית של ביטחון לאומי.

במסמך Puebla משנת 1979, שפורסם ע"י הוועידה ה-III של הבישופות הלטינו-אמריקנית, הביעו הבישופים 'מחשבות על האלימות הפוליטית', מס' 547:

בשנים האחרונות הולכת ומתחזקת ביבשת שלנו, דוקטרינה המתקראת דוקטרינה של ביטחון לאומי, שהיא למעשה יותר אידיאולוגיה משהיא דוקטרינה. אידיאולוגיה זו קשורה למודל כלכלי-פוליטי מסוים, בעל נטיות אליטיסטיות והיררכיות, השוללות את שיתופן של שכבות רחבות של העם בהכרעות פוליטיות. כמו כן מתיימרת תפיסה זו להצדיק עצמה, בארצות מסוימות של אמריקה הלטינית, בהגנה על ערכי התרבות המערבית, הנוצרית. היא פיתחה מערכת דיכוי, כדי לתגבר את הקונספציה שלה בדבר 'המלחמה המתמדת' ובמקרים אחדים יש לה כוונות פוליטיות ברורות.

ב- 4 בינואר 1981, כתב האלוף Camps, בסדרת המאמרים שפרסם בעיתון 'לה ראסון', תחת הכותרת: 'תבוסת התנועה החתרנית. עלייתן ונפילתן של קבוצות הגרילה בארגנטינה':

...בארגנטינה קיבלנו בתחילה את ההשפעה הצרפתית, אח"כ את ההשפעה של ארצות הברית. יישמנו כל אחת מהן לחוד ואח"כ את שתיהן גם יחד. שאבנו מושגים משתיהן, עד שגברה ההשפעה האמריקנית... צרפת וארה"ב היו מקורותינו העיקריים בהיערכותנו האנטי-חתרנית. הן ארגנו מרכזי אימונים, במיוחד בארה"ב, ללימוד טכניקות אנטי-חתרניות ושלחו מדריכים, משקיפים וספרות בכמות עצומה.

דוקטרינת הביטחון הלאומי מציבה היטב את ארגנטינה במסגרת המאבק הבין-מעצמתי, במלחמה עולמית שלישית, הנתפסת כמלחמה טוטאלית, חסרת פשרות, בהגנה על השקפת עולם סובייקטיבית של לאומיות.

בספטמבר 1965 אמר אלוף Onganía :

...אנו עומדים בקו אחד עם מטרתן המשותפת של מדינות אמריקה: ההגנה על אורח החיים המערבי הנוצרי שלנו, מול מתקפת הטוטליטריות האדומה ('לה ראסון', 22.9.65).

גם האלוף Camps הצהיר, בראיון שנערך ע"י השבועון 'לה סמנה', ב- 3 בפברואר 1983 :

עלינו לראות את הדברים ראייה אסטרטגית גלובלית, שכן ארגנטינה אינה אלא זירת מבצעים בעימות גלובלי, בין מוסקבה לארה"ב; כוונתה של ברית המועצות אינה לגרום אי-יציבות בארגנטינה בלבד, אלא בארה"ב. לשם כך היא זקוקה לעזרתן של ממשלות אחרות באזורנו.

בכתבה, שפורסמה ב'קרטה פוליטיקה' בשנת 1976, כתב Nicanor Costa Méndez :

להיות בקבוצת המדינות הבלתי מזדהות, פירושו ביטוי קיצוני של עמדה. ארגנטינה, עומדת למעשה בקו אחד עם ארצות הברית... אילו השתייכנו לקבוצת המדינות הבלתי מזדהות, היה זה מנתק אותנו מידידינו הוותיקים ובעלי בריחנות.

ב'לה פרנסה' מה- 3 בנובמבר 1981, מצהיר האלוף Galtieri :

מלחמת העולם הראשונה הייתה עימות בין צבאות; השניה הייתה עימות בין לאומים והשלישית היא מאבק בין אידיאולוגיות. ארה"ב וארגנטינה חייבות לצעוד יחד מתוקף ציפיות ומטרות משותפות.

בנאום שנשא בפני הקונגרס של ארה"ב, אמר Robert Mac Namara, שר ההגנה של הנשיא קנדי, ב- 1963 :

התשואה הגדולה ביותר שמניבות השקעותינו בסיוע צבאי, בא מאימוניהם של קצינים נבחרים ומומחי מפתח בבתי הספר הצבאיים שלנו ובמרכזי האימונים בארה"ב ומעבר לים. חניכים אלה נבחרים בקפדנות ע"י ארצותיהם, כדי שישמשו מדריכים, עם שובם הביתה. אלה הם מנהיגי העתיד. האנשים שירכשו את המיומנות ויעבירו אותה לחילותיהם. איני צריך להסביר את הערך שיש בהחזקת אנשים הבאים מעמדות כוח, כדי שילמדו מכלי ראשון על דרכי פעולתנו ודרכי מחשבתנו כאן, בארצות הברית. לדידנו, אין ערוך לידידים שכאלה...

בעת השבעתו של הנשיא Johnson בפני הקונגרס של ארה"ב, אמר מק-נמארה:

מטרתנו העיקרית באמריקה הלטינית היא לסייע בכל מקום שיידרש, בהגדלה המתמשכת של הכוחות הצבאיים והפארה-צבאיים, שבשיתוף המשטרה וכוחות ביטחון אחרים, בידם לשמור על הביטחון הפנימי הדרוש.

בוועידה החמישית של צבאות אמריקניים, בווסט פוינט, ב-6 באוגוסט 1964, נשא הרמטכ"ל הארגנטיני, האלוף Onganía, נאום, בו התייחס לכפיפותם של כוחות הצבא לשלטון האזרחי:

ברור שחובת הציות - כשהכוונה לסמכות הממשלה - לא תהיה עוד ריבונית באופן מוחלט, אם בהשפעת אידיאולוגיות אקזוטיות, תחרוג הממשלה מסמכותה עד כדי איום על עקרונותיו הבסיסיים של שלטון רפובליקני, או עד כדי הפרה אלימה של האיזון בין הרשויות ...
(...) כיוון שהעם אינו יכול לממש זכות זו בעצמו, נמסרת חובה זו לידי המוסדות שהוא עצמו חימש והעמיד על משמר החוקה, שיפעלו הם מטעמו (משרד המלחמה, בולטין מס' 3411, בואנוס איירס, 10 בספטמבר 1964).

מהפך זה באיזון הכוחות הוא אחד העקרונות המנחים של תורת הביטחון הלאומי. תורה זו רואה בכוחות הצבא כאילו היו המעוז המוסרי האחרון מול שקיעתו המוסרית של השלטון האזרחי, בהיותם הגורם היחיד המסוגל לשמור על עוצמה אידיאולוגית. בעשותה כך מעוותת תורה זו את ערכי התרבות, הדת, המשפחה, הכלכלה והמשפט.

מושל הפרובינציה של בואנוס איירס, האלוף Manuel Ibérico Saint Jean קבע:

אין זה נכון שהעם אינו טועה לעולם ושהוא תמיד צודק. ההמונים אינם יכולים לדעת את מה שיחידים אינם יודעים, ולכן הם אינם כל-יודעים. הם טועים כמו כל אחד.

בנאום שנשא בבסיס הימי 'אדמירל מרכוס זאר', אמר מי שהיה אז אלוף-משנה בחיל הים, הוראציו מאיורקה:

המוסד שלנו בריא. הוא אינו מזוהם בנגע הקיצוניות, לא בפגעי העולם השלישי שאינו מכיר בישו האמיתי ולא בגישתם הדמגוגית והמתחסדת של פוליטיקאים, שמאמצים להם היום עמדה ומחר כבר שוכחים אותה.

כשנשאל מפי עיתונאי, על הצורך בחקירה יסודית בקשר לבעיית הנעדרים, ענה האלוף Viola:

נדמה לי שמה שאתה רוצה לומר הוא שנחקור את כוחות הביטחון וזאת כמובן לא נעשה. במלחמה זו ישנם מנצחים ואנחנו המנצחים. אתה יכול להיות סמוך

ובטוח שאם במלחמת העולם האחרונה היו מנצחים כוחות הרייך, לא היה המשפט נערך בנירנברג אלא בווייג'יניה ('קלאריין', 18 במרס 1981).

בנאום שנשא עם השבעתו לנשיאות הרפובליקה, ב- 10 בדצמבר 1983, אמר הד"ר
:Alfonsín

התקופה ההיסטורית שמאחורינו, התאפיינה בהתערבויות צבאיות תכופות ומתמשכות בשלטון הפוליטי של המדינה. נוסף לתוצאות השליליות של התערבויות אלה על מוסדות המדינה, הן גרמו משבר עמוק, יסודי ויוצא דופן... מה שנשכח, הן ע"י אנשי צבא והן ע"י האזרחים, להוותם של המדינה והצבא כאחד, הוא חוק הזהב הנוהג בכל האומות בנות התרבות - בלי הבדל משטר או אידיאולוגיה - החוק הקובע כי על כוחות הצבא להיות כפופים תמיד לשלטון אזרחי המושתת על יסודות דמוקרטיים.

המלצות

ההתרחשויות שלגביהן קיבלה הוועדה תביעות ועדויות מדברות בעד עצמן. הן מביאות אותנו להמליץ בפני רשויות המדינה על מספר אמצעים, שיעזרו להבטיח שזכויות האדם בארצנו לא יִדרסו שנית. כוונתן של המלצות אלה היא גם לדרבן חקירה שיפוטית מעמיקה בעובדות שהובאו לידיעתנו. לפיכך אנו ממליצים:

א. שהגוף אשר יתפוס את מקומה של ועדה זו, יזרז את ההליכים ויעביר לבתי המשפט את המסמכים שנאספו במהלך החקירה שעשינו בהוראת הרשות המבצעת.

ב. שהרשות השופטת תזרז ככל יכולתה את הליכי החקירה ואימות הראיות, שהועברו לה על ידי ועדה זו.

ג. ליזום חקיקה שתסייע לילדי הנעדרים שנעלמו בתקופת הדיכוי, ולבני משפחותיהם, מבחינה כלכלית, במלגות לימוד, בסיוע סוציאלי ובתעסוקה. כמו כן, יש לנקוט אמצעים מתאימים כדי להקל על הבעיות המשפחתיות והחברתיות השונות הנובעות מהעלם בכפיה של בני-אדם.

ד. ליזום חקיקה שמטרתה:

1. לקבוע כי העלמת בני-אדם בכפיה היא פשע נגד האנושות.
2. לתמוך בהכרה ובשיתוף עם ארגונים לאומיים ובינלאומיים למען זכויות האדם.
3. לקבוע כי ההגנה על זכויות האדם והפצתן של זכויות אלה יהיו לימודי חובה במוסדות ההוראה בארץ, האזרחיים, הצבאיים או הביטחוניים.
4. לחזק את האמצעים הדרושים לבתי המשפט כדי לחקור כל הפרה של זכויות האדם.
5. לבטל כל חוק התומך בדיכוי, שטרם בוטל.

מסקנות

1● עד לתאריך הצגת הדו"ח, מעריכה הוועדה ש- 8.960 בני-אדם עדיין נעדרים. הערכה זו מתבססת על התביעות שנתקבלו ע"י ועדה זו, תוך השוואה לרשימות שנערכו ע"י ארגונים לאומיים ובינלאומיים לזכויות האדם.

מספר זה אינו סופי, כיוון שהוועדה נוכחה בכך שלא דווח על מספר רב של נעדרים שלא הוגשו בגינם תביעות. יתר על כן, לא מן הנמנע שהרשימה כוללת שמות אנשים שטרם למוסדות המתאימים על הפסקת היעדרותם.

2● העלמת בני-אדם, כשיטת דיכוי, הייתה בשימוש עוד לפני ההפיכה של 24 במרס 1976, אלא שרק אחרי תאריך זה זכו הכוחות שתפסו את השלטון בשליטה מוחלטת על כל משאבי המדינה ומאז יישמו את השיטה באופן גורף. הדבר החל בחטיפת הקורבנות על ידי אנשי כוחות הביטחון שהסתירו את זהותם. החטוף היה נלקח לאחד מבין 340 מרכזי המעצר החשאיים שהיו קיימים. הוועדה בדקה בחקירותיה מספר גדול של מקומות שפעלו במתכונת זו בתקופת השלטון דה-פאקטו. מרכזים חשאיים אלה נוהלו ע"י קצינים בכירים של הכוחות הצבא ושל כוחות הביטחון. העצורים הוחזקו שם בתנאים תת-אנושיים, והיו נתונים לכל סוגי העינויים וההשפלות. מן החקירות שנערכו עד כה, מתבררת רשימה זמנית של 1300 איש, שנראו באחד ממחנות המעצר החשאיים, לפני שאבדו עקבותיהם.

3● ממדי העינויים שהוכח כי הופעלו במרכזים אלה וגילויי הסדיזם מצד החוטפים, הם נוראים. כמה מן השיטות הן חסרות תקדים בעולם. תביעות אחדות נוגעות לילדים וקשישים שעונו יחד עם בן משפחתם, כדי לגרום לו שימסור את האינפורמציה הדרושה לחוטפיו.

4● הוועדה הוכיחה כי בשיטה זו נרצחו אנשים שנעצרו קודם לכן, זהותם הוסתרה ובמקרים רבים הושמדה גופתם כדי למנוע את זיהויים מאוחר יותר. כמו כן הוכח כי האנשים שלטענת הכוחות המדכאים נהרגו כביכול בקרבות - הוצאו חיים ממקום מעצר חשאי כלשהו ונהרגו ע"י חוטפיהם בתקריות מדומות או בניסיונות בריחה מדומים.

5● הקורבנות שעדיין נעדרים ואלה ששוחררו לאחר שהיו עצורים במרכזי מעצר חשאים, באו מתחומים שונים של החיים:

פועלים	30.2%
סטודנטים	21.0%
פקידים	17.9%
בעלי מקצוע	10.7%
עובדי הוראה	5.7%
עצמאים	5.0%
עקרות בית	3.8%
חיילים סדירים, עובדים	
בכוחות הצבא והביטחון	2.5%
עיתונאים	1.6%
שחקנים, אומנים וכו'	1.3%
אנשי דת	0.3%

6● ניתן לאשר כי בניגוד לטענתם של מבצעי תוכנית שטנית זו - נרדפו לא רק חברי ארגונים פוליטיים שביצעו מעשי טרור. אפשר למנות אלפי קורבנות שלא היה להם כל קשר עם פעילות מעין זו ובכל זאת נפלו קורבן למעשי הזוועה בשל התנגדותם לדיקטטורה הצבאית, בשל השתתפותם במאבקי עובדים או סטודנטים, בשל היותם אינטלקטואלים מוכרים שהתנגדו לטרור המדינה, או פשוט בשל היותם קרובי משפחה, חברים, או ששמו הופיע בפנקס כתובות של מישוה שנחשב חתרני.

7● וועדה זו טוענת שלא נעשו 'מעשי חריגה', אם משתמע מכאן שנעשו מעשים זועתיים במיוחד. מעשי זוועה אלה היו פעילות רגילה ונפוצה, ונעשו מידי יום ביומו ע"י מערכת הדיכוי.

8● חרף טענתם ב'מסמך הסופי של החונטה הצבאית על המלחמה נגד החתרנות והטרוריסם', שהחתרנות גייסה כביכול 25,000 פעילים, מהם 15,000 'הוכשרו' להרוג מבחינה טכנית ואידיאולוגית' - נתנו בתי הדין לשעת חירום רק כשלוש מאות וחמישים פסקי דין על עבירות כאלה. עובדה זו מצביעה בעליל על קיומה של דרך אחרת ששימשה את השלטון כדי לחסל אלפי מתנגדים, בין אם טרוריסטים ובין אם לאו.

9● מכאן שאין תוקף לקביעה כאילו החתרנות והטרוריסם הובסו בקרב. אכן מספר ארגונים טרוריסטיים הוכנעו, אך במקומם צמחה והתמסדה שיטה של טרור מאורגן, שפגעה בעקרונות המוסריים הבסיסיים ביותר של המין האנושי, שנתמכה בדוקטרינה שהייתה גם זרה לזהותנו הלאומית.

10● הוועדה פתחה 7,380 תיקים, הכוללים תביעות של בני משפחות הנעדרים, עדויות המשוחררים ממרכזי המעצר החשאיים והודעות של אנשי כוחות הביטחון שנטלו חלק במערכת הדיכוי שתוארה לעיל. הוועדה ערכה סיורים באתרים שונים ברחבי הארץ, אספה מידע מן הצבא וכוחות הביטחון ומארגונים ציבוריים ופרטיים שונים.

11● כתוצאה מחקירתה, הגישה הוועדה ראיות לבתי המשפט: 1,086 תיקים המאשרים את קיומם ופעילותם של מרכזי המעצר החשאיים העיקריים; רשימה חלקית של 'נעדרים' שנראו בחיים במרכזים אלה, ורשימה של אנשי צבא וביטחון שהוזכרו בפי הקורבנות כאחראים לפשעים החמורים האלה.

12● השמדת או העלמת המסמכים - בהם נרשם בדיוקנות מה שנעשה בנעדרים - שעליהן הוחלט בטרם נמסר השלטון לידי השלטונות שנבחרו ע"פ החוקה - היקשו על החקירה שהוטלה על ועדה זו בצו שהורה על הקמתה.

אף על פי כן, קיימות ראיות המאפשרות לקבוע שאֵלֶּה שעדיין נעדרים, שהו במרכזי המעצר החשאיים. האמת באשר לקורות אותם, תצא לאור, ככל שתושג הקביעה מי היו האחראים לפעולות הדיכוי שבוצעו.

הוועדה הלאומית לחקירת העלמם של בני אדם (CONADEP)
בואנוס איירס, ספטמבר 1984.

פרקים 6 5 4 סוף.DOC	שם הקובץ:
D:\LEOLAM LO OD	ספרייה:
H:\Templates\Normal.dot	תבנית:
פרק רביעי	תואר:
	נושא:
/	מחבר:
	מילות מפתח:
	הערות:
26/05/2003 9:29 לפנה"צ	תאריך יצירה:
4	מספר שינוי:
26/05/2003 12:20 אחה"צ	נשמר לאחרונה בתאריך:
Zadoff	נשמר לאחרונה על-ידי:
60 דקות	זמן עריכה כולל:
11/01/2005 11:25 לפנה"צ	הודפס לאחרונה ב:
	החל מההדפסה האחרונה שהושלמה
22	מספר עמודים:
5,885 (בערך)	מספר מילים:
29,426 (בערך)	מספר תווים: